

BORGARSTÅNDETS RIKSDAGSPROTOKOLL

PÅ RIKSDAGENS UPPDRAG
UTGIVNA AV

RIKSDAGSFÖRVALTNINGEN

GENOM

NINA SJÖBERG

11

1755–1756

FÖRSTA DELEN

STOCKHOLM 2013

Borgarståndets riksdagsprotokoll 1755–1756

Tryckeri: Riksdagstryckeriet, Stockholm 2013

Omslagsfoto: Lubbe Garell

Formgivning: Louise Edlund

Omslagets insida återger borgarståndets ledamöters
namnteckningar från riksdagsbeslutet 1756.

Del 1

ISBN 978-91-86673-37-6

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Förord	V
Inledning	VII
Borgarståndets riksdagsprotokoll 1755–1756. Del I.....	1
Borgarståndets riksdagsprotokoll 1755–1756. Del II.....	739
Bilagor till borgarståndets riksdagsprotokoll 1755–1756.....	1331
1 Borgarståndets allmänna besvär vid riksdagen 1755–1756	1333
2 M. A. von Ungern-Sternbergs memorial 23 oktober 1755 angående deputationernased, riksdagens längd m.m.	1433
3 M. A. von Ungern-Sternbergs memorial 22 oktober 1755 angående Ärlig Svensk	1435
4 Vilhelm Lindenstedts memorial angående Ärlig svensk	1440
5 Axel Reuterholms memorial angående Ärlig Svensk	1443
6 Carl Boijes memorial angående Ärlig Svensk	1449
7 Sekreta utskottet angående Ärlig Svensk	1455
8 Rådsprotokoll angående grundlagarnas rätta förstånd	1457
9 Konungens skrivelse till ständerna angående grundlagarnas rätta förstånd ...	1460
10 Rådsprotokoll angående grundlagarnas rätta förstånd	1464
11 Sekreta utskottet angående grundlagarnas rätta förstånd	1467
12 Konungens skrivelse till ständerna angående grundlagarnas rätta förstånd ...	1470
13 Rådsprotokoll angående grundlagarnas rätta förstånd	1473
14 Stora deputationen angående grundlagarnas rätta förstånd	1476
15 Stora deputationens förslag till skrivelse till konungen angående grundlagarnas rätta förstånd	1481
16 Sekreta utskottet angående skriften Saga om lejonet	1484
17 Rådsprotokoll angående Saga om lejonet	1486
18 Kanslirättens betänkande angående skriften Sagan om lejonet.....	1488
19 Kommissionens dom, angående Saga om lejonet	1492
20 Sekreta utskottet angående drottningens juveler	1512
21 Stora deputationen angående drottningens juveler	1515
22 Kaulbars och Palmfeldts skrivelse angående drottningens juveler	1516
23 Drottningens skrivelse angående drottningens juveler	1518
24 Rådsprotokoll angående drottningens juveler	1519
25 Ständernas skrivelse till konungen angående drottningens juveler	1521
26 Sekreta utskottets protokollsutdrag angående drottningens juveler	1524
27 Konungens skrivelse till riksens ständer angående drottningens juveler	1526
28 Riksens ständers skrivelse till konungen angående drottningens juveler	1529

IV

Personregister	1532
Sakregister	1566
Ortregister	1590
Käll- och litteraturförteckning	1605

FÖRORD

Sveriges riksdag beslutade 1936 med anledning av en motion från året innan, då man firade 500 år sedan riksmötet i Arboga 1435, att ge ut de dittills otryckta riksdagsprotokollen. Uppdraget innehades av Riksgäldskontoret fram till 1984, då Riksdagsförvaltningen övertog uppdraget. Arbetet bedrivs vid Riksdagsbiblioteket.

Från borgarståndets sammanträden vid riksdagen 1755–1756 finns både konceptprotokoll och renskrivet protokoll bevarade i ståndets arkiv i Riksarkivet. Det renskrivna protokollet (vol. R 1323–1324) används som förlaga i denna utgåva, men jämförs med konceptprotokollet (vol. R 1320–1321). När avvikelser av betydelse observerats påtalas detta i notsystemet.

I noterna görs också hänvisningar till de flesta av de handlingar, tryckta förordningar m.m. som nämns i protokollet. De handlingar som det rör sig om finns i stor utsträckning i borgarståndets eget arkiv. I de fall upplästa handlingar inte återfunnits i detta arkiv hänvisas till övriga ståndets arkiv, i den mån handlingarna har kunnat återfinnas där.

Protokollstexten återges bokstavstroget, men med vissa varsamma redigeringar. Bruket av versaler och sammanskrivningar av ord har moderniserats. Interpunktion och kommatering har redigerats i den mån det ansetts väsentligt för förståelsen av texten. Förkortningar återges med kolon som uteslutningstecken. Understrykningar i förlagan återges med kursiv stil. Suppleringar anges med hakparentes [] och uteslutningar med vinkelparentes < >, medan andra redaktionella ändringar i texten anmärks i notapparaten. Vissa rättelser av uppenbara skrivfel, t.ex. bortfallna diakritiska tecken över å och ä i vissa ord, har rättats utan kommentar. Vid ett antal tillfällen hänvisas i handskriften till upplästa handlingar, där det i angiven volym bara ligger ett markerat tomt ark. Detta anmärks i noterna med ”Text saknas”.

Uppgifterna i personregistret är i första hand baserade på den biografiska litteraturen. Födelse- och dödsår anges enbart för ståndets ledamöter. För adliga titlar anges när en person inte är introducerad, annars förutsätts introducering. Väsentligt olika stavningar av namn anges inom parentes.

I ortregistret anges socken, härad och län, alternativt stift för kyrkliga församlingar. För svenska städer anges inte geografisk bestämning. Kyrkor och

bruk utan ortnamn placeras i sakregistret, men församlingar och bruksorter återfinns i ortregistret.

I sakregistret används något moderniserade sökord för att underlätta för läsaren. Vi har i denna volym tagit bort flera sökord som är mycket vanligt förekommande, såsom de enskilda stånden, sekreta utskottet, sekreta handels- och manufakturdeputationen och kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen. Stockholm har tagits bort från ortregistret på samma grund. Talmännen och lantmarskalken tas med i personregistret när de agerar som person och inte i ämbetet.

Kungl. Maj:t anges i registren som konungen när det uppenbart handlar om konungens person och utelämnas annars. Extraktprotokollen från riksrådet finns med som rådsprotokoll i sakregistret. Yrken och ämbets titlar tas med i sakregistret när det handlar om ämbetsutövandet, inte när de används som titlar för personer.

Arbetet med denna volym har, förutom av undertecknad, utförts av medarbetare vid Riksdagsbiblioteket, som förtjänstfullt medverkat med varierande arbetsuppgifter i det spännande arbetet att ge ut ständsriksdagens protokoll. Birgi Filppa, Ingrid Windahl och Leif Nilsson inledde arbetet, men i slutskedet ersattes Windahl och Nilsson av Olof Holm och Sabine Sjöberg. Holm fick då ett särskilt ansvar och har gjort en grundlig genomgång av hela manuskriptet. Jag vill rikta ett stort tack till Louise Edlund vid Riksdagens informationsenhet, som förutom arbetet med bokens formgivning har utgjort datateknisk support.

Stockholm i november 2013

Nina Sjöberg

INLEDNING

Fredrik Lagerroth konstaterade att ”Riksdagen 1755–1756 betecknar höjdpunkten av hattarnas maktställning.”¹ Detta präglar riksdagen, men det betyder inte att hattarna står oemotsagda, bara att de står som vinnare i alla konflikter, oavsett om de står mot politiska motståndare från mösspartiet eller självaste kungafamiljen. Under föregående riksdag hade ett så kallat hovparti uppstått i kretsen kring kungaparet, men nu hade hattarna alltså ytterligare förstärkt sin maktposition.

Under riksdagen förekommer ett antal diskussioner om tryckta politiska skrifter. Inför riksdagen hade en anonym författare med tillstånd från censor librorum utgivit Sveriges första politiska tidskrift, vid namn Ärlig Svensk. Censor librorum var professor Niklas von Oelreich, anhängare till hattpartiet. Tidskriften bearbetade opinionen till förmån för riksrådets uppfattning, med stark skrämselfpropaganda om hur vissa grupperingar ville införa envälde och därmed ta ifrån det svenska folket sin frihet. Ärlig Svensk förespråkade snarare en ännu större begränsning av den redan minskade kungamakten. Konungen var motståndare till skriften, men rådet gav den sitt stöd. Hattarna i rådet förespråkade här tryckfrihet och menade att det var till nytta för allmänheten att läsa om grundlagarna och om sina rättigheter.

Begreppet frihet är centralt i debatterna och visar hur aktörerna under det som fått namnet frihetstiden verkligen ansåg att de hade frihet med sin konstitution. Någon erkänd utgivare av Ärlig Svensk framträdde aldrig, men det antas ha varit flera personer. Censor librorum var länken till författaren.

Tidskriften Ärlig Svensk debatterades i riksdagen, där mössornas förespråkare var motståndare och ansåg den sprida onödig oro. Baron Mattias Alexander von Ungern-Sternberg inledde debatten med att ifrågasätta skriften och dess anonyma författare. Han ville se censorn arresterad, då denne tillåtit tryckandet av smädelser mot en riksdagsman. Ungern-Sternberg hade lämnat in ett memorial, vilket hade ifrågasatts och smädats i Ärlig Svensk bara några dagar efter inlämnandet. Baronerna lämnade ytterligare ett memorial, men gick också runt till övriga stånd och framförde muntligt sin klagan. Ungern-Sternberg hade stöd av ett antal riksdagsmän, medan hattarna i stället stödde skrif-

¹ Lagerroth 1915, s. 490.

VIII

ten Ärlig Svensk. Ett stort antal memorial för och emot lämnades in. I motsats till Ungern-Sternberg hävdade Vilhelm Lindenstedt i ett memorial att tidskriften gjorde stor nytta i att undervisa folket om grundlagarna, och att dess författare borde belönas. Axel Reuterholm gick ännu ett steg längre genom att lägga sådan vikt vid de anklagelser som framkom i skriften att han ansåg att författaren skulle gå till domstol med namn och uppgifter om de stämplingar mot riket som beskrivs i skriften.

Nästan ett år efter diskussionerna i ständerna kommer sekreta utskottets extraktprotokoll i frågan. Utskottet föreslår en penningbelöning till författaren och till censor librorum för den stora välgärning de gjort riket genom denna skrift. Både prästeståndet och bondeståndet avslög förslaget, medan borgarståndet föreslog en neddragning av summorna och således var det enbart ridderskapet och adeln som biföll förslaget. Trots detta skickade efter riksdagens slut expeditionsdeputationen ärendet vidare till Kungl. Maj:t och en pengabelöning, om än mindre än den föreslagna, utbetalades så småningom.

Under hösten 1755 avbröts konflikten kring Ärlig Svensk av en annan strid, förhållandet mellan konungen och riksrådet. Frågan inleddes med att rådet skickade ett memorial till ständerna, undertecknat av samtliga riksråd. Även konungen gjorde en skrivelse till ständerna, där han framställde sin sida av saken. En konflikt rådde alltså mellan konungen och riksrådet, där de företrädde olika tolkningar av regeringsformens begrepp ”regera” och ”råda”. Rådet ansåg att ett krav på konungens samtycke var likvärdigt med envälde, medan konungen ansåg att han enligt regeringsformen skulle ha mer att säga till om i tjänstetillsättningarna. Precis som vid föregående riksdag rådde oenighet just kring tjänsters tillsättande. Eftersom både konungen och riksrådet vände sig till ständerna i sin konflikt tillsatte dessa en stor sekret deputation, där sekreta utskottet, sekreta deputationen och ännu ett antal ledamöter ingick. Med det läge som rådde tycks konungen själv ha insett sin sak förlorad, och i nästkommande skrivelse hade han sänkt sina krav betydligt. Ständernas stora deputation skrev ett betänkande och ett förslag till skrivelse från ständerna till konungen. Borgarståndet biföll den genast. Ridderskapet och adeln samt prästeståndet däremot diskuterade denna skrivelse till konungen i fyra dagar, med följderna att de förstnämnda biföll den medan prästeståndet föreslog en rad

ändringar, som mildrade kritiken mot konungen. Bondeståndet höll med prästerna och ville ha ändringar i skrivelserna. Alla höll med i huvudfrågan, men bland prästeståndet och bondeståndet fanns ett starkare stöd för konungen och därmed en önskan att hålla en mer hövlig ton och ändra de starkaste uttrycken. Borgarståndet lyckades jämka och förhandla, så att till sist tre stånd accepterat en ny formulering av skrivelsen. Med en majoritet av hattar i ständerna följdes riksrådets linje i grundlagskonflikten, som genom ständernas skrivelse till konung och råd var avslutad för den här gången.

Konungens makt vid tjänstetillsättningar var trots detta inte avgjord, utan den diskussionen ledde till att sekreta deputationen i maj 1756 satte upp ett tjänstebetänkande, med föreskrifter om vilka grunder som skulle användas för befordran. Konungens rätt att pröva rådets val kringskars. För att komma till rätta med hans möjlighet att visa ogillande gentemot riksrådets val genom att inte underteckna ett beslut återinfördes den namnstämpel som använts under Fredrik I:s sista regeringsår.

Frågan om Ärlig Swensk slutade alltså med en belöning till den omdebatterade författaren. En annan politisk skrift fick ett helt annat öde. Det var en skrift som kallades Sagan om lejonet, skriven av Henric Fernebom och Olof Söderberg och tryckt i hemlighet samt utan censur av Fernebom. Sagan var en fabel som kunde tolkas som att den förespråkade mer makt till konungen, vilket stred mot konstitutionen och den kamp hattarna i riksrådet och i ständerna redan förde under denna riksdag. Sagan skildrade dessutom det läge som Ärlig Swensk skapade, genom att beskriva en illistig räv som skapade falska rykten om att lejonet, konungen, ville gripa mer makt. Medan Ärlig Swensk belönades med ekonomisk ersättning straffades Fernebom med fästning på vatten och bröd och därefter livstids landsförvisning. I kommissionens dom beskrivs ingående hur Fernebom gått till väga för att få skriften tryckt i hemlighet, genom att utnyttja lärlingar som kunde trycka den utan boktryckarens vetskap. Förutom en skildring av tryckfrihetsdiskussionen ger den här historien därmed även en inblick i hur de politiska författarna kunde gå till väga för att trycka och sprida sina alster i hemlighet.

Under denna riksdag gjordes det misslyckade statskupsförsök, som drottning Lovisa Ulrika och hennes anhängare låg bakom och som syftade till att gripa makten från ständerna. För att finansiera resningen pantsatte drottning-

en sina juveler i utlandet, men även juveler som egentligen tillhörde riket och endast var hennes att nyttja. De märkliga affärerna kom till de styrandes kännedom. En lång skriftväxling pågick, där ständerna och riksrådet krävde att få inventera riksjuvelerna, medan drottningen motsatte sig detta. Konflikten handlade om själva inventeringen, som drottningen såg som en förolämpning, men även huruvida de juveler hon fått vid sitt bröllop i Berlin var riksjuveler eller hennes privata. Under den utdragna processen lyckades hon få tillbaka de sålda och ur sina infattningar utbrutna juvelerna, så att de till sist kunde uppvisas. Hennes rykte återhämtade sig däremot inte efter denna historia, trots konungens försäkran till ständerna att historien skulle visa henne vara oskyldig.

Även själva kuppen avslöjades och kunde avstyras. De konspirerande arresterades, förhördes under tortyr, och en av ständerna tillsatt kommission dömde dem till döden. Trots att konungen inte tycks ha varit inblandad i konspirationen drabbades han av detta misslyckade försök att ta makten. Riksdagen avslutades därmed med en ännu svagare konungamakt, och en konung totalt förödmjukad av ständerna.

Hattarna styrde kanslikollegium, riksrådet samt sekreta utskottet och därmed även censuren. De kunde alltså själva utnyttja tryckpressarna för att sprida sina åsikter, medan de med motsvarande medel kunde förhindra motståndarna från att göra sammalunda. En följd av detta var att ständerna beslutade att ge ut en riksdagstidning, där beslut och skrivelser trycktes under hela riksdagens gång. Tanken var att med detta ge en officiell version för att hindra den ryktesspridning som pågick. Den officiella versionen var då hattarnas version, där kungaparet ytterligare förnedrades genom skrivelser både från diskussionerna om konungens rätt att pröva rådets råd och från juvelhistorien.

Alltså finns riksdagstidningar från denna riksdag att läsa, med rapporter om riksdagens diskussioner och beslut, samt tryckta riksdagsdokument.

BORGARSTÅNDETS
RIKSDAGSPROTOKOLL

1755–1756
DEL I

I. N. S. S. T

Åhr 1755 den 14:de October

Till underdånigste föllje af Hans Kongl. Maj:ts nådigste kallelse af den [21 April]¹ sidstl:ne till ett allmänt riksens ständers möte här i kongl. residence- och hufwudstaden Stockholm, samt den i går med wanlige ceremonier skiedde kundgiörelsen om riksdagens början,² infunno sig i dag efter skiedt anslag rikets städers herrar fullmäktige på rådhusalen wid denne stadens store torg, at upwisa och aflemna sine innehafwande fullmagter.

Rådmannen här i Stockholm ädel och högaktad herr Gustaf Kierrman öppnade sammankomsten med följande tal:

Ädle, hög- och wälacktade herrar, rikets städers fullmäktige, mine herrar!

Wij sakne nu den wärde hedersman, hwilken högtärade borgareståndet wid sidsta riksdag åter enhälligen behagade anförtro inseendet öfwer dess cancellie. Som detta wärck icke kunde wara utan styresman, har jag trodt mig icke böra wägra, at uppå anmodan åtaga mig inseendet deröfwer tils widare. Och således får jag nu tillägna mig den äran, at biuda mine herrar samt och synnerligen wara wälkomne. Med besynnerligit nöje och fågnad ser jag mine herrar här församlade Gudi lof! med hälsa och sundhet. Jag önskar hwarjom och enom beständigheten deraf, samt all ymnig nåd och wälsignelse af högden till de förestående giöromålen. Borgareståndet har wid allmänne möten förwärfwat sig det wälförtiänta loford, at det samma, jemte mogen insigt i giöromålen, altid ägt en flitig upmärksamhet wid grundlagarnes helige wård och en färdig drift, så i dess enskilte, som de allmänne angelägenheter. Mine herrar! Wij segle alle i ett skiepp. Rätta farleden kan ej annars än wara en. Alles wår kosa länder till en och samma hamn. Och som bileder äro oftast farlige, ock åtminstone föra oss senare fram, så låtom fördenskull en beständig enighet och fullt inbördes förtroende beledsaga oss dit. Wåre fullmagter, mine herrar, utmärcka de widtagne rättesnören, hwarefter wåre riksdagsgiöromål böra inrättas. När wij ständigt utan twedrägt föllja desse helige grundlagars oryggeliga

¹ Datum saknas i såväl konc. som renskr. Jfr tryckt riksdagskallelse 21 april 1755:
Kongl. Maj:ts öpne bref och påbud til samtelige riksens ständer, angående en allmän riksdag til then 13. October uti innewarande år.

² Jfr tryckt *Ceremonial wid riksdagens början 1755.*

föreskrift, skole wij säkert under den Högstas bistånd ernå vårt önskade ändamål, rikets wäl, hwars mans nytta, allmän och enskilt trygghet. Så skall och en tacksam framtid med kärlek och wördnad ihogkomma våra namn, samt wälsigna vår mull i grafwen.

Sedan anmodades wälbem:te herr rådman, jämte herr borgmästaren Frans Cervin, herr borgmästaren Carl Gustaf Boberg och herr borgmästaren Gabriel Hagert at sättja sig wid bordet och emottaga samt genomse fullmagterne efter städernes ordning och numer i matrikeln.¹

I anledning häraf uplästes²

N:o 1. Stockholms stads fullmagt, för rådmännen ädle och högaktade herr Gustaf Kierman, herr Hindrich I. Helledaij och herr Hans Lindeman, grosshandlaren herr Johan Hindrich Lefebure och herr Isaac Clason, sidenfabriqueuren herr Anders Dahlmansson, handelsmannen herr Nils Modin, åldermannen herr Olof Ström, åldermannen herr Moses Holtz, och bisittjaren herr Peter Flodman.

Wid denne fullmagt anmärcktes, at densamma war allenast af stadens högädlä magistrat, men icke af lofl. borgerskapet underskrifwen, och påmintes härhos, at samma anmärckning wid sidstl. riksdag, så wid Stockholms, som flere städers fullmagter, blifwit giord, och då öfwerenskommit, at sådant för framtiden borde rättas. Och som ingen expedition ifrån ståndet härom då kommit at till samtelige städerne afgå, föreslogs, at herrar fullmäktige måtte hwar och en genom skrifwelse påminna de städers magistrater, för hwilka de äro fullmäktige, at framgent noga tillse, det riksdagsfullmagterne warda både af magistraterne och borgerskapet underskrifne.

Widare ärhindrade herr borgmästaren Carl Gustaf Boberg wid denne fullmagt, at kongl. förordningen af d. 1. Martii 1748 stadgar,³ det en rådman bör hafwa sutit wid sysslan i fyra åhr, innan han till riksdagsman kan wälljas. Och som herr rådmannen Helledaij icke så lång tid, som denne kongl. förordning föreskrifwer, sin rådmanssyssla innehåft, bad herr borgmästaren, at eij obenägit uttydas måtte, det han wore föranlåten, at till nermare öfwerwägande hem-

¹ Jfr den tryckta matrikeln: *Rikens högloflige ständers ledamöter wid riksdagen, som begyntes i Stockholm then 13 October 1755*, s. 87–96.

² Fullmakterna är samlade i Borgarståndets arkiv, vol. R 1337, Riksarkivet.

³ Tryckt förordning 1 mars 1748: *Kongl. Maj:ts nådige förklaring, huru med riksdagsmans wal i städerne hädaneftir bör förhållas*.

ställa, huruwida herr rådmannen kunde till säte och stämma i ståndet intagas. För sin del hyste herr borgmästaren för herr rådmannen och dess förtienster mycken högaktning och förtroende, men som förordningen tyktes wara herr rådmannen emot kunde herr borgmästaren icke undgå at föreställa angelägenheten, det lagen få i detta mål, som alt annat måtte noga efterlefwas.

Herr rådman Helledaj yttrade sig, det wederbörande hållit före, at högstberörde kongl. förordnande af d. 1. Martii 1748 icke borde lämpas på Stockholms stad, som i alt wid riksdagsmanswalen hade andre ordningar och inrättningar, än de öfrige rikets städer, hwilka detta förordnande endast anginge.

Härmed förenade sig flere herrar ledamöter. Men som härwid påmintes, at man icke nu wore i stånd, at pröfwa skiälen med och mot, så förestälte herr borgmästaren C. G. Boberg, at detta mål måtte remitteras till de herrar, som efter wanligheten komma at öfwerse stridige fullmagter.

Herr borgmästaren Finerus hölt före, at inge andre fullmagter kunde remitteras till deputerades öfwerseende, än de, öfwer hwilka beswär af städerna sielfwe blifwit förde, och som sedan från wederbörande herrar landshöfdingar till Hans Kongl. Maj:t inkommit, och derifrån till ståndets afgjörande kunna blifwa i nåder nedlemnade. Med detta mål wore aldeles icke så beskaffadt, hälst inge beswär från Stockholm öfwer herr rådmannen Helledaj's fullmagt woro anförde.

Ändteligen wardt öfwerenskommit, at discoursen öfwer detta ärende måtte afstadna, till dess de öfrige städernes fullmagter blifwit upläste. Och uplästes fördensku

N:o 2. Upsala stads fullmagt för justitiæborgmästaren ädel och högaktad herr Pehr Herkepæus, hwilken fullmagt gillades.

3. Norkiöpings stads fullmagt för directeuren och rådmannen ädel och högaktad herr Anders Schenbom, wardt riktig befunnen.

4. Götheborgs stads fullmagt för handelsmännen högaktade herr Peter S. Bagge och herr Martin Sandberg, antogs.

5. Malmö stads fullmagt för justitiæborgmästaren ädel och högaktad herr Anthon Borg, godkiändes.

6. Landscrona stads fullmagt för politieborgmästaren ädel och högaktad herr Arfwid Schau, hwarwid herr borgmästaren Frans Cervin anmälte det herr borgmästaren från Landscrona stad jemwäl ärhållit fullmagt, och inlem-

nade herr borgmästaren härjemte borgerskapets öfwer riksdagsmanswalet i nyssber:de stad anförde beswär, af 79 fol. genomdragne och förseglade.¹ Herr borgmästaren Schauw upwiste en widimerad afskrift af Kongl. Maj:ts nådigste skrifwelse detta mål angående till herr landshöfdingen i orten, som uplästes.² Och fandts godt at detta ärende måtte hwila till dess de öfrige fullmagterne blifwit genomsedde.

7. Från Calmar inlemnade herr rådmannen och stadssecreteraren Sven Bruhn en af magistraten och tretton stadsens äldste underskrifwen fullmagt. Hwarjemte herr rådmannen Caspar Abraham Hanell äfwen ingaf för berörde stad fullmagt undertecknad af nijo stadens äldste, samt en del borgerskap. Och fants godt at desse fullmagter såsom stridige så wäl som de tillika ingifne skrifter måtte läggas å sido till dess de öfrige fullmagterne hunnit upläsas.

8. Åbo stads fullmagt för handelsmannen högaktad herr Christian Trapp, gillades.

9. Lovisa stads fullmagt för assessoren och borgmästaren ädel och högaktad herr Jacob Forssell, antogs.

10. Carlsrona stads fullmagt för justitiæborgmästaren ädel och högaktad herr Nils Blidberg, samt handelsmannen herr Paul Pihlgardt, befants riktig.

11. Nykiöpings stads fullmagt, för justitiæborgmästaren ädel och högaktad herr Carl Finerus, godkändes.

12. Westerviks stads fullmagt, för rådmannen högaktad herr Johan Hanquist, gillades.

13. Gefle stads fullmagt för justitiæ- och commerceborgmästaren ädel och högaktad herr Johan Omnberg, wardt aldeles riktig befunnen.

14. Wisby stads fullmagt för borgmästaren ädel och högaktad herr Abraham Lange, godkiändes.

15. Fahlu stads fullmagt för borgmästaren ädel och högaktad herr Eric Ericsson, antogs.

16. Halmstads fullmagt, för rådmannen högaktad herr Gustaf Redin, gillades.

17. Christianstads fullmagt, för borgmästaren ädel och högaktad herr Carl Schulten, befants riktig.

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1335, nr 1 (flera handlingar).

² Ibidem.

18. Helsingborgs stads fullmägt, för borgmästaren ädel och högaktad herr Peter Pihl, gillades.

19. Carlshamns stads fullmägt, för borgmästaren ädel och högaktad herr Frans Cervin, godkiändes.

20. Engelholms stads fullmägt, för borgmästaren från Laholm, ädel och högaktad herr Nils Gustaf Appelberg, antogs.

21. Staden Ystads fullmägt för borgmästaren ädel och högaktad herr Carl Gustaf Boberg, gillades.

22. Marstrands stads fullmägt för borgmästaren ädel och högaktad herr Anders Wiggman, godkiändes, men derwid anmärktes likwäl, at densamma icke med stadens sigill war försedd, och påmintes herr borgmästaren, at draga försorg, det sådant måtte skie.

23. Warbergs stads fullmägt, för rådmannen uti Halmstad herr Gustaf Redin, gillades.

24. Helsingfors stads fullmägt, för rådmannen högaktad herr Nils Burtz, antogs.

25. Westeråhs stads fullmägt, för rådmannen högaktad herr Abraham Hylphert, godkiändes.

26. Arboga stads fullmägt, för commissarien och borgmästaren ädel och högaktad herr Olof Bidenius Renhorn, befants riktig.

27. Örebro stads fullmägt af d. 3 Juli sidstl:ne, för då warande stadssecretaren numera borgmästaren ädel och högaktad herr Nils Fris, hwarwid herr rådmannen Malmsten påminte, at nermare efterfrågas måtte, huruwida herr borgmästaren Fris förrän han till riksdagsman blef wald, warit i siu år wärkelig eller allenast contingentborgare. Men som häremot af herr borgmästaren ärhindrades, at inför Hans Kongl. Maj:t redan wore bewist det herr borgmästaren warit wärkelig borgare, och at Hans Kongl. Maj:t i anledning deraf nådigst täckts stadfästa det på honom fallne wal, så stadnade discoursen härmed och fullmagten godkiändes.

28. Jönkiöpings stads fullmägt, för åldermannen herr Paul Bock, gillades.

29. Lindkiöpings stads fullmägt, för guld- och silfwerarbetaren herr Nils Dahl, antogs.

30. Kiöpings stads fullmägt, för rådmannen högaktad herr Martin Alander, befants rigtig.

31. Strengnæs stads fullmakt, för rådmannen uti Eskilstuna högaktad herr Hillebrand Wessman, antogs.

32. Ifrån Skara stad blef icke någon fullmakt i dag inlemnad.

33. Wexiö stads fullmakt, för borgmästaren i Christianstad ädel och högaktad herr Carl Schulten, gillades, såsom underskrefwen af magistrat och borgerskap, men som stadens sigill därwid saknades, påmintes herr borgmästaren, at om dess undersättiande draga försorg.

34. Staden Lunds fullmakt, för handelsmannen högaktad herr Carl Ludwig Allegre, godkiändes.

35. Söderkiöpings stads fullmakt, för borgmästaren ädel och högaktad herr Carl Johan Kinborg, godkiändes.

36. Hudviksvalls stads fullmakt, för borgmästaren ädel och högaktad herr Johan Boberg, godkiändes.

37. Mariæstads fullmakt, för borgmästaren i Nora stad ädel och högaktad herr Peter Engberg, antogs.

38. Carlstads fullmakt, för borgmästaren ädel och högaktad herr Arwid Rosell, befants riktig.

39. Hernösands stads fullmakt, för borgmästaren ädel och högaktad herr Martin Lundeberg, gillades.

40. Uhleåborgs stads fullmakt, för handelsmannen herr Johan Brandberg, godkiändes.

41. Torshälla stads fullmakt, för rådmannen i Eskilstuna herr Hillebrand Wessman, antogs.

42. Eskilstuna stads fullmakt, för rådmannen herr Hillebrand Wessman, gillades äfwenwäl, ehuru bägge desse fullmagter allenast woro af magistraterne och icke af borgerskapet underskrifne.

43. Borås stads fullmakt, för borgmästaren ädel och högaktad herr Friedrich Ingman, som befants riktig.

44. Wennersborgs stads fullmakt, för assessoren och borgmästaren ädel och högaktad herr Anders Ingman, godkiändes.

45. Enkiöpings stads fullmakt, för justitiæborgmästaren uti Upsala ädel och högaktad herr Peter Herkepæus, gillades.

46. Sahla stads fullmakt, för borgmästaren ädel och högaktad herr Eric Ugla, som befants riktig.

47. Sigtuna stads fullmakt, för borgmästaren ädel och högaktad herr Eric Kijhlman, godkiändes.

48. Wadstena stads fullmakt, för borgmästaren uti Söderkiöping ädel och högaktad herr Carl Johan Kinborg, antogs.

49. Schenninge stads fullmakt, för borgmästaren ädel och högaktad herr Gustaf Peter Treutiger, gillades.

50. Wasa stads fullmakt för borgmästaren ädel och högaktad herr Lorens Blom, godkiändes.

51. Från Lidkiöping inlefwederades icke någon fullmakt, utan berättades at fullmäktigen wore siuk.

52. Öregrund stads fullmakt, för hofsecreteraren och borgmästaren ädel och högaktad herr Pehr Ubman, befants riktig.

53. Södertelge stads fullmakt för handelsmannen högaktad herr Johan Gabriel Forsman, gillades.

54. Från Norrtelge stad inlemnades icke någon fullmakt, utan berättade herr borgmästaren Carl Gustaf Boberg det han wäntade fullmakt derifrån, hwarwid rådmannen i berörde stad herr Billborg ingaf ett memorial, hwilket herr borgmästaren Boberg nu till sig tog, till dess man kan få se, för hwilken fullmakt må utfärdas.

55. Hedemora stads fullmakt, för rådmannen högaktad herr Nils Hylpher, godkiändes.

56. Lindesbergs stads fullmakt, för rådmannen herr Eric Häggeroth, gillades.

57. Nora stads fullmakt, för borgmästaren ädel och högaktad herr Peter Engberg, antogs.

58. Ekesjö stads fullmakt, för handelsmannen ifrån Carlsrona herr Paul Pihlgardt, godkiändes.

59. Uddevalla stads fullmakt, för borgmästaren ädel och högaktad herr Michael Kock, gillades.

60. Askersunds stads fullmakt, för borgmästaren ädel och högaktad herr Carl Magnus Lönroth, antogs.

61. Ulricæhamns stads fullmakt, för rådmannen herr Johan Stenström, befants riktig.

62. Hio stads fullmakt, för borgmästaren ädel och högaktad herr Georg Reinhold Hök, antogs, dock med anmärkning, at densamma allenast war af stadens magistrat, men icke af borgerskapet underskrifwen.

63. Schiöfde stads fullmakt, för borgmästaren i Hio stad, ädel och högaktad herr Georg Reinholt Hök godkiändes, men därwid gjordes likwäl samma anmärkning, som wid nyssföretgående numer sagt är.

64. Biörneborgs stads fullmakt, för borgmästaren ädel och högaktad herr Lars Sacklen, befants riktig.

65. Raumo stads fullmakt, för borgmästaren i Biörneborg ädel och högaktad herr Lars Sacklén gillades.

66. Torneå stads fullmakt, för borgmästaren i Hernösand ädel och högaktad herr Martin Lundeberg, godkiändes.

67. Christinæhamns stads fullmakt, för stadssecreteraren och borgaren högaktad herr Conrad Widmarck, antogs.

68. Sundsvalls stads fullmakt för rådmannen herr Genberg inlemnades. Men häremot inlewererades borgmästaren ifrån Hudviksvall en annan af berörde stads handlande borgerskap underskrifwen fullmakt, hwilke bägge remitterades till herrar deputerade öfwer stridige fullmagter.

69. Söderhamns stads fullmakt, för rådmannen högaktad herr Lars Bootze, godkiändes.

70. Borgo stads fullmakt, för borgmästaren ädel och högaktad herr Gabriel Hagert, befants riktig.

71. Ny Carleby stads fullmakt, för rådmannen i Christinæstad högaktad herr Casper Lebell, gillades.

72. Gamla Carleby stads fullmakt, för borgmästaren ädel och högaktad herr Lars Blom, blef riktig befunnen.

73. Umeå stads fullmakt, för borgmästaren i Pitheå ädel och högaktad herr Nils Kröger, gillades.

74. Likaledes Pitheå stads fullmakt för borgmästaren ädel och högaktad herr Nils Kröger.

75. Äfwenså Luleå stads fullmakt för samma herr borgmästare.

76. Från Mariæfreds stad anmälte sig icke någon fullmäktig.

77. Nystads fullmakt, för borgmästaren ädel och högaktad herr Thure Hagert, godkiändes.

78. Ekenäs stads fullmakt, för borgaren Anders Hultbom, gillades.

79. Philipstads fullmakt, för justitiarien ädel och högaktad herr Johan Faxell, blef riktig befunnen.

80. Fahlkiöpings stads fullmakt för borgmästaren ädel och högaktad herr Abraham Junbeck, godkiändes.

81. Ahlingsås stads fullmakt, för ombudsmannen herr Håkan Giöthberg.

Härwid hölts före, at som herr ombudsmannen wore en manufactursocietets betiente, så wore ock dess innehafwande fullmakt stridande emot kongl. förordnandet af d. 1. Martii 1748, och borde således icke antagas.

Herr ombudsmannen Giöthberg inlemnade bewittnad afskrift af 2. puncten uti Kongl. Maj:ts nådigst utfärdade privilegier, af d. 20. Junii 1727, för Alingsåhs manufactursocietet, som uplästes och hwaruti den rättighet societeten tillägges, at kunna till riksdagsfullmäktig utse, antingen en af wärckets uppsyningsmän, eller den societeten åstundar och kan komma öfwerens om.

Herr borgmästaren Renhorn ärhindrade i anledning häraf, at som manufactursocieteten i Alingsåhs har ett särskilt privilegium i detta mål, och detta privilegium således wore en exception ifrån det hwad kongl. förordningen af d. 1 Martii 1748 stadgar, borde man så mycket mindre nu lägga någon swårighet i vägen, emot herr ombudsmannen Giöthbergs intagande i ståndet, som detta privilegium länge sedan wore ståndet bekant och ofta omtalt, hwilket herr borgmästaren trodde, at protocollerne skola utwisa.

Herr rådmannen Malmsten war häremot af den tancka, at detta privilegium eij kunde vidare sträcka sig, än hwad lagen i dy mål för städerne i allmänhet stadgar, annars ginge manufactursocietetens rättighet längre än ståndets egne privilegier.

Herr rådmannen Kierman påminte, at privilegier innehåller altid uti sig någon särskild rättighet, framför det hwad lagen eljest i ett och samma mål kan stadga, annars wore det icke privilegier. Och som Kongl. Maj:t enligt nyssupläste remitterade afskrift, tillagt manufactursocieteten i Alingsåhs den förmon, at till riksdagsman utse någon af wärckets uppsyningsmän, hwilket herr Giöthberg wärckel:n är, så borde ock societeten niuta des ärhållne rättighet till godo. Härmed instemde flere herrar ledamöter. En och annan hölt före, at den frågan wore nödigare, om herr ombudsmannen Giöthberg wore adelsman, hwilket herr ombudsmannen med Neij beswarade.

Och wardt öfwerenskommit, at denne discours skulle stadna till dess alle de öfrige fullmagterne blifwit uppläste.

82. Wimmerby stads fullmagt uplästes, utfärdad för borgmästaren uti Söderkiöping ädel och högaktad herr Carl Johan Kinborg, och befants densamma riktig samt antogs.

83. Kongelfs stads fullmagt för borgmästaren ädel och högaktad herr Johan Fredrich Wesslo gillades.

84. Ifrån Sölvvitsborg stad, anmäktes ingen fullmagt.

85. Laholms stads fullmagt, för borgmästaren ädel och högaktad herr Nils Gustaf Appelberg, uplästes och godkiändes.

86. Likaledes Trosa stads fullmagt för borgmästaren ädel och högaktad herr Johan Brunsell.

87. Östhammar stads fullmagt för rådmannen högaktad herr Eric Strandberg gillades.

88. Säther stads fullmagt, för rådmannen högaktad herr Olof Malmstein godkiändes.

89. Åmåhls stads fullmagt för borgmästaren ädel och högaktad herr Herman Silvius, gillades.

90. Christinaestads fullmagt, för rådmannen högaktad herr Caspar Lebell, antogs.

91. Nådendahls stads fullmagt, för borgmästaren ädel och högaktad herr Thure Hagert, befants riktig.

92. Vacant.

93. Schanörs stads fullmagt, för handelsmannen uti Lund högaktad herr Carl Ludwig Allegre, godkiändes.

94. Jacobstads fullmagt, för borgmästaren ädel och högaktad herr Lars Blom, gillades.

95. Vacant.

96. Vacant.

97. Falckenbergs stads fullmagt för borgmästaren i Laholm ädel och högaktad herr Nils Gustaf Appelberg, antogs.

98. Kongsbacka stads fullmagt, för borgmästaren i Kongelf ädel och högaktad herr Johan Fredrich Wesslo, godkiändes.

99. Cimbrishamns stads fullmakt för justitiæborgmästaren i Carlsrona, ädel och högaktad herr Nils Blidberg, befants riktig.

100. Tavastehus stads fullmakt, för handelsmannen i Ekenäs herr Anders Hultbom, godkiändes.

101. Vacant.

102. Brahestads fullmakt, för rådmannen i Christinästad herr Caspar Lebell, gillades.

103. Strömstads fullmakt för rådmannen herr Olof Holmquist, antogs.

104. Grenna stads fullmakt, för borgmästaren ädel och högaktad herr Sven Bremer, godkiändes.

105. Från Cajaneborg inlemnades icke någon fullmakt.

Sedan nu alle inkomne fullmagter woro upläste, påminte herr rådmannen Kierman, at de twistige fullmagterne måtte, efter förut träffad öfwerenskomelse, till nermare skiärskådande företagas.

Herr ombudsmannen Giöthberg ärhindrades, at taga afträde, hwilket skiedde. Och börjades discoursen åter om Alingsåhs stads fullmakt. Hwarwid herr rådmän Kierman påminte, at Kongl. Maj:ts nådigste privilegium för manufactursocieteten wore i sig sielft tydeligt och till föllje där af ostridigt, at ber:de societet icke sträkt sin rättighet längre, än wederbordt, enär deras betient herr ombudsmannen Giöthberg blifwit till riksdagsfullmäktig utsedd.

Herr rådmän Malmsten hölt före, at detta privilegium icke kunde emot förordningens klara innehåll af senare dato i detta mål, anses såsom lag för borgareståndet, så mycket mindre, som manufactursocietetens privilegier icke blifwit med riksens ständer communicerade mindre godekiände.

Herr borgmästaren Lange påminte, at så wäl de öfrige städernes enskildte privilegier blifwit genom Kongl. Maj:ts nådigste försäkran som i synnerhet manufactursocietetens privilegier uti 22 § befastade, och wore det således ganska eftertänckel:t at willja rubba de rättigheter, som societeten i detta mål ärhållit. Hwarmed flere herrar ledamöter instemde.

I anledning här af frågade herr rådmannen Kierman om herrar städernes fullmäktige behagade bifalla, at ombudsmannen herr Giöthberg måtte till säte och stämma i ståndet intagas, hwilken fråga med Ja besvarade. Till föllje hwar af berörde herr ombudsman inkallades, och kundgiordes honom at han nu

mera som ledamot i ståndet wore antagen, hwarföre han aflade wördsam tack-sägelse.

Och herr rådman Kierman ärhindrede, at målet angående herr rådman Helledaj nu måtte till närmare öfwerwägande företagas.

Herr borgmästaren Carl Gustaf Boberg yttrade sig: Jag har förut sagt mine tanckar, och med all den högaktning och förtroende, som jag för herr rådmannen Helledaj hyser, kan jag likwäl icke annat än påminna huru angelägit det är, at lagen må som sig bör wårdas och bibehållas. Jag har mig noggsamt bekandt, at herr rådmannen länge tiänt och trägit arbetat inom wärcket, och at han således till sin innehafwande syssla giordt sig ganska wäl förtiänt. Men icke dess mindre lærer ingen kunna neka mig, at ju kongl. förordnandet af d. 1. Martii 1748, som fordrar fyra tjensteår för en rådman är honom aldeles emot. Jag ärindrar mig ganska wäl, at Stockholms stad åhr 1747, då förordningen i ståndet projecterades, icke mera blef derifrån undandragen, än de öfrige rikets städer. Och på denne grund har Hans Kongl. Maj:t i nåder behagat utsluta Calmare stadssecreterare herr Sven Bruhn från riksdagsmanssysslan ehuru han likwäl ganska länge dels som secreterare dels som rådman tiänt staden. Och i anledning här af kan jag för min del icke bifalla, at herr rådman Helledaj må för denne gång till säte och stämma i ståndet intagas.

Herr rådman Helledaj förestälde häremot, det herr riksdagsmannen hwarcken sökt eller trängt sig in till riksdagsfullmäktigskapet, utan wore herr rådmannen, genom Stockholms stads borgerskaps förtroende, af en anseelig pluralitet därtill wald, som hållit före, at oftaberörde kongl. förordning på Stockholms stad icke hade sitt afseende, och således trodt sig berättigade at till föllje af kongl. förordningen af d. 16. Martii¹ 1741, som icke genom förordningen af 1748 blifwit häfwen, kunna wällja herr rådmannen, hälst förordningen af år 1741 egenteligen stadgar, huru med riksdagsmanswal i Stockholm förfaras bör.²

Herr borgmästaren Renhorn: Det är bekandt, at åtskillige vice borgmästare, vice rådmän och andre som nyssförut blifwit borgare i städerna kommo hit till riksdagen 1746, ja ock 2:ne fullmäktige ifrån de minste städer, hwilka alle

¹ Läs: *October*.

² Tryckt förordning 16 oktober 1741: *Kongl. Maj:ts nådige förklaring öfwer förordningen af then 23. Augusti 1731 angående riksdagsfullmäktigeswalen i Stockholm.*

såsom walde fullmäktige wille tränga sig in i ståndet. Detta gaf anledning till kongl. förordningen af åhr 1748. Man kan icke säga, at sådane förordningar någonsin förefallit wid riksdagsmanswalen i Stockholm. Och som Stockholm icke gifwit anledning till förordningen, så lærer hon ock på denne stad icke kunna lämpas, så framt man will som sig bör hafwa afseende på rationem legis.

Herr rådman Kierman: Men har sedt wid alle riksdagar, at beswär från åtskillige städer inkommit öfwer missbruk och oordningar wid riksdagsmanswalen. Men sådant är icke skiedt på lång tid, mindre 1746 ifrån Stockholm. Och som denne stad icke gifwit någon anledning till förordningen, så lærer ock densamma så mycket mindre kunna hit lämpas, som Stockholm har sin egen särskildte ordning och inrättning.

Herr rådman Malmsten: Det af herr borgmästaren Carl Gustaf Boberg anförde exempel, angående Calmare stads secreterare Bruhn, wisar at långlige tienster icke endast böra wid riksdagsmanswal komma i consideration, enär lagen i anseende till andre omständigheter är emot den som wald blifwit. Förordningen af 1748 är i detta mål tydelig, och jag kan icke finna at Stockholm mer än andre städer är derifrån undantagen.

Herr rådmannen Helledaj afträdde, och herr justitiæborgmästaren Finerus ärhindrade, at Stockholms stad sielf icke anfördt någre beswär emot herr rådmannen Helledaj. När sådant skiedde från andre städer borde ståndet wid inkommandet dem uptaga och afsluta. Men som sådant nu icke händt emot herr rådman Helledaj, så kunde man ock här icke sättja des fullmäktigskap i quæstion, som wore så wida skildt ifrån andre genom stadens borgerskaps fulla förtroende.

Herr justitiæborgmästaren Blidberg påminte det förordningen af d. 1. Martii 1748 i synnerhet blifwit derföre utfärdad, at inge om städernes angelägenheter okunnige, måtte kunna tränga sig in till riksdagsmanskap. Och som det wore nogsamt bekandt, at herr rådman Helledaj genom långelige tienster förwärfwat sig mångfaldig kundskap och skickelighet, så kunde icke sägas at det stridde emot förordningens rätta grundmening, om han till säte och stämma i ståndet intages.

Men herr borgmästaren Carl Gustaf Boberg förestäldte, at man ej borde förtyda förordningens mening som i sig sielf wore klar och tydelig, hwarföre ock högtärade ståndet under sidsta riksdag afslagit någre herrar borgmästares

begäran at blifwa intagne, emedan de eij innehaft sine sysslor så länge som förordningen fordrar.

Herr justitiarien Faxell yttrade sig: Wij äro hitkomne at bewara lagarne, låtom oss icke börja at rubba dem. Sådant blefwe et skadeligit præjudicat för framtiden. Jag för min del kan icke gå ifrån förordningen.

Herr rådman Kierman påminte, at om man icke amiablement kunde komma öfwerens, wore bäst, at målet remitterades till herrar deputerades utlåtande. Hwilket bifölls.

Uplästes Kongl. Maj:ts nådigste skrifwelse af d. 16 September nästl:e¹ till herr generallieutenanten, öfwercommendanten, landshöfdingen och commendeuren Georg Bogislaus Stael von Hollstein, angående riksdagsmanswalelet i Landscrona.

Hwarwid herr borgmästaren Cervin begärdte, at de af honom nyssförut inlemnade borgerskapets beswär måtte tillika upläsas,² föreställandes herr borgmästaren at sådant wore så mycket mera nödigt, som man annars icke kunde ärhålla redig uplysning i saken.

Herr borgmästaren Pijhl: Wij kunna icke ställa herr borgmästaren Schaus fullmagt i quæstion sedan Kongl. Maj:t i saken resolverat och tillagt honom de twistige rösterne, som tillsammanslagde med de öfrige utgiöra en ren pluralitet. Will Landscrona stads missnöjde borgerskap beswära sig, kunna de anmäla sine beswär i urskillningen.

Härmed förenade sig herrar borgmästarne Finerus, Renhorn och Johan Boberg.

Men herr borgmästaren Cervin yrkade at acta måtte upläsas, man skulle däruti finna åtskillige skiäl och omständigheter, och kunde således saken utan vidare discours remitteras till herrar deputerade öfwer stridige fullmagter.

Härwid blef discoursen så mångmänt at protocollisten icke kunde fatta sammanhanget i pennan.

Herr rådman G. Kierman: Wij komma aldrabäst från saken, om wij se på den samme i det tillstånd, den nu wärckeligen är, och icke på den omständigheter uti hwilka den war stadd förut, innan Hans Kongl. Maj:ts resolution utföll. Jag kan icke finna, at det anstår oss, at nu häfwa konungens resolution.

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1335, nr 1 (flera handlingar).

² Ibidem.

Och så länge sådant icke skiedt, eller herr borgmästaren Schau genom laglige wägar blifwit utur den honom tillagde rättigheten wunnen, äger han fullkomlig rätt, at blifwa qwar i ståndet.

Herr justitiarien Faxell: Jag är ännu okunnig, om de röster, hwilka till följje af Kongl. Majj:ts resolution blifwit herr borgmästaren Schau till godo beräkade, wärckeligen utgiöra pluralitet. Detta bör först utrönas, innan wi kunna säga, at herr borgmästaren Schau äger fullkomlig rätt.

Herr borgmästaren Schulten: Wi kunna icke stadna i missräkning om pluralitet för herr borgmästaren Schau, när de röster, som genom Kongl. Majj:ts resolution blifwit honom tillärkande, sammanläggas med dem han wid walet ostridigt ärhållit. Och som Kongl. Majj:ts resolution är tydelig, hwarföre skall då saken remitteras till herrar deputerade?

Herr borgmästaren Cervin: Jag påminner mig noga, at åtskillige twister om fullmagters giltighet wid förre riksdagar blifwit af högtärade ståndet uptagne och remitterade samt sluteligen afgiorde, ehuru Hans Kongl. Majj:t i målen förut resolverat. Hwarföre får sådant icke jemwäl nu skie? Wi kunna ju icke weta den enes eller andras rätt, eller decidera i saken, innan den blifwit upläst och under öfwerwägande tagen. Och blefwe det för sent för de klagande, at genom urskillningen återwinna deras rättighet.

Herr rådmän Kierman yttrade sig: Herr borgmästaren Schau löper sin egen fara, om han utur den af Kongl. Majj:t honom tillagde rättigheten blefwe wunnen. Men emedertid bör han i den honom tillagde laglige possessionen blifwa orubbad, till des han derutur winnes. För öfrigit påminte herr rådmannen at här discourerades nu allenast för at finna utwäg till jämckning.

Herr borgmästaren Carl Gustaf Boberg: Jag tillstår, at herr borgmästaren Schau är min specielle vän, men när frågan är om lagarnes handhafwande, får jag icke hafwa afseende däruppå. Wi måste alltid wara oss lika. Jag påminner mig at wid riksdagen 1746 uptogs twisten emellan herr borgmästaren Omnberg och borgaren Wettergren i högtärade ståndet, och ehuru densamme förut af Kongl. Majj:t war afgjord, och Wettergren för riksdagsman förklarad, blef dock Wettergren utur ståndet utesluten, såsom oskickelig.

Herr borgmästaren Omnberg: Till uplysning om hwad nyss sagt är måste jag berättä, at Kongl. Majj:ts resolution förklarade icke Wettergren för ensam fullmäktig, utan tillstodde därhos, at staden måtte jemwäl underhålla mig. Och

som Wettergren efter omständigheternes närmare bepröfwande i högtärade ståndet befants aldeles oskickelig, så blef han ock i anseende dertill rätteligen utesluten. Men detta alt är icke till förewarande ärende lämpeligit.

Herr borgmästaren Ugla: Här discoureras om en sak, hwars omständigheter wi icke ännu hördt. Låtom oss höra beswären, så kunna wi utröna sammanhanget. Förr än det skiedt kunna wi ju icke utlåta oss hwarken mot eller med.

Herr borgmästaren Finerus: Wi få icke nu draga Kongl. Majj:ts höga resolution härstädes under quæstion, det wore för hårdt, och ett skadeligit præjudicat. Skall kongl. resolutionen häfwas bör det skie genom laglige wägar. Och emedlertid kan herr borgmästaren Schau icke rubbas utur sin laglige possession.

Herr borgmästaren Johan Boberg: Jag kan icke begripa orsaken hwarföre här påstås, at beswären skola upläsas. För ro skull lærer ingen willja fåfängt förnöta tiden därmed, som likwäl skiedde då wi icke emot konungens resolution äro i stånd at cognoscera saken.

Men som likwäl af en annan yrkades, at beswären måtte upläsas, yttrade sig herr borgmästaren Omnberg: Jag ber mine herrar! at icke wårt första giöromål wid denne sammankomst må blifwa, at ställa en konungens resolution under fråga. Ett sådant præjudicat kunde medföra flere skadelige påföljder.

Discoursen blef åter så mångfaldig, at icke något redigt deraf kunde införas i protocollet. Och herr rådmannen Kierman bad at det förewarande ärendet måtte med sagtmodighet afslutas.

Herr borgmästaren Cervin utlät sig: Jag har talt med herr borgmästaren Schau, och har för min del icke något emot hans person. Men som saken är mig committerad, ber jag at de klagandes beswär må upläsas, den justice lærer icke kunna nekas dem. Och jag kan icke eller begifwa mig ifrån mitt å deras wägnar giorde påstående.

Herr borgmästaren Ugla: Jag hyser all underdånig wördnad, för Kongl. Majj:ts nådigste resolution i detta mål, och tror mig icke tala emot högstberörde resolution, enär jag begär at beswären måge upläsas, hälst ännu owisst är, om de uti Kongl. Majj:ts resolution herr borgmästaren Schau tillagde röster wärckeligen utgiöra pluralitet för honom. Detta måste först utrönas, och sådant kunde bäst skie, om saken remitterades till herrar deputerade.

Herr borgmästaren Pijhl: Jag har mig noga bekandt, at herr borgmästaren Schau äger wärckelig pluralitet. Han ärhölt wid walet 77 ostridige röster, och när de 24½ röster, hwilka han till föllje af konungens resolution ärhållit, därtill lägges, blifwer summan 101½, hwaremot herr borgmästaren Cervin undfådt wid walet 99 röster.

Herr borgmästaren Cervin: Om wi skole jämföra rösterna å bägge sidor, måste jag ock berätta walets förlopp och huru med desse röster, som genom kongl. resolutionen blifwit herr borgmästaren Schau tillagde, sig wärckeligen förhåller, hwilket jag dock gierna nu wille undwika, emedan därwid flere olagligheter förelupit.

Herr borgmästaren Carl Gustaf Boberg: Låtom oss handtera denne sak i wänlighet. Tör hända herr borgmästaren Cervin begifwer sig ifrån sitt påstående. Här äro considerationer å både sidor, som torde kunna jämkas. Dock håller jag före at det wore nog swårt om wi skulle neka staden den justice, at beswären måge upläsas.

Herr borgmästaren Cervin: Jag kan icke begifwa mig ifrån mitt å de klagandes wägnar gjorde påstående, så framt icke saken remitteras till herrar deputerade at inkomma med sitt utlåtande deröfwer, som sedan kunde mig meddelas.

Herr borgmästaren Renhorn: Jag begriper icke hwarföre saken skall remitteras till herrar deputerade. Kongl. Maj:ts meddelte resolution i detta mål kan ju icke af ståndet ensamt häfwas, om ock herrar deputerade skulle styrcka därtill, utan måste sådant skie genom urskillningen af samtelige riksens ständer.

Herr borgmästaren Uglå: Det är owisst om herr borgmästaren Schau äger wärckelig pluralitet med de honom tillagde röster. Och som Kongl. Maj:ts resolution icke egenteligen förklarar herr borgmästaren Schau för riksdagsman, utan allenast tillagt honom wisse twistige röster, så bör först utrönas, om han därigenom ärhållit pluralitet. Sådant kunde bäst skie af herrar deputerade, då saken sedan kunde i ståndet företagas och afslutas.

Herr handelsman Pijhlgardt föreslog, at herr borgmästaren Cervin och herr borgmästaren Schau måtte sielfwe gifwa högtärade ståndet wid handen, hwilken af dem äger wärckelig pluralitet. När det skiedde wore beswärens remitterande onödigt.

Herr borgmästaren Carl G. Boberg: Jag för min del håller före, at wi handlade för hårdt emot staden, om wi nekade de klagande, at deras beswär måge uplåsas. Låtom oss höra acta så få wi sammanhanget, och kunnom säkrast utröna på hwilken sida pluraliteten wärckeligen finnes.

Herr borgmästaren Pijhl: Här talas om en osäker pluralitet, men jag har tydeligen tillförene wisat, at pluraliteten ej kan nekas herr borgmästaren Schau. 77 ostridige röster fick han wid walet, och herr borgmästaren Cervin 99. Men när de twistige rösterna $24\frac{1}{2}$ blifwit herr borgmästaren Schau tillagde, är pluraliteten på hans sida klar.

Herr borgmästaren Cervin: Som pluraliteten will göras så aldeles säker för herr borgmästaren Schau, måste jag kortteligen berätta hela walets förlopp. Första frågan wid walet war, om Landscrona stad skulle i riksdagsmanskabet förena sig med någon annan stad, hwarwid Carlshamn föreslogs. Andra frågan blef, huru stort arwode stadens riksdagsman för denne gång skulle ärhålla, som dock icke blef afgjord. Där efter gick walet för sig, listorne uplästes och summerades, och befunnos då 77 röster för herr borgmästaren Schau och 99 för mig. Men klockan 4 eller 5 upkommo 2:ne som meddelte sine röster om hwilka twist är, åt herr borgmästaren Schau, och will bewisas, at den tredie icke aflemnade sine röster förrän dagen efter wahlet, äfwensom ock, at en jungfru, som ingen walrättighet ägt, likwäl fått votera på herr borgmästaren Schau.

Herr borgmästaren Schau: I anledning af herr borgmästaren Cervins nu giorde berättelse, måste jag ock gifwa wärckeliga förloppet wid handen. Anslaget till riksdagsmanswalet skiedde alldeles enligt riksdagsordningen. Klockan 11 woro borgerskapet samlade på rådhuset. Då förekom, som af herr borgmästaren sagt är, den frågan om staden skulle förena sig med någon annan om riksdagsman. Med denne fråga utdrogos hela tre timar. Åtskillige af borgerskapet gingo bortt och kommo någre åter upp. Under denne tiden föreföllo åtskillige resolutioner som justerades. Ändteligen och som en stor del woro bortta, beslöts, at de skulle efterskickas, och då de upkommo, men wille åter straxt med wåld gå bortt, blefwo dörrarne för dem tillslutne, då de tre om hwilka twist warit ändteligen aflemnade sine röster. Och hwad den omnemde jungfrun beträffar, hwars röst nu will göras stridig, så får jag berätta, at henne tillfallit en ägendom som gör henne aldeles berättigad at votera.

Herr borgmästaren Renhorn förestäldte, at man icke kunde ändra Kongl. Majj:ts nådigste resolution, som wore för herr borgmästaren Schau, så framt det icke skiedde ordinaria via genom urskillningen. Och som herr borgmästaren Schau således hade rättighet till säte och stämma i ståndet intill dess han derutur wunnes, så wore swårt at begripa hwarföre saken skulle remitteras till herrar deputerades utlåtande.

Härmed förenade sig herr rådman Lindeman, samt herrar grosshandlarne Lefebure och Clason, samt flere ledamöter.

Herr borgmästaren Carl G. Boberg: Jag finner icke hwarföre wij nu icke skola i akt taga samma method, som eljest altid wanlig warit, at remittera stridige fullmagter till herrar deputerade. Imedlertid må twisten hwila till dess deras utlåtande inkommit.

Herr borgmästaren Pijhl: Så snart wij säga at saken skall hwila, ställes Kongl. Majj:ts resolution under fråga, som dock icke kan skie, utan bör herr borgmästaren Schau niuta den samma till godo, och till föllje deraf riksdagsmannarätt.

Herr rådman Kierman: Så mycket jag kan finna äro största delen af herrar ledamöterne af den tancka, at herr borgmästaren Schau bör med rättighet till säte och stämma i ståndet qwarblifwa. Dock kunde herr borgmästaren Cervin lemnas bewis, at han de klagandes beswär anmält. Med hwilken herr rådmannens utlåtelse pluraliteten genom öfwerliudt ropat bifall sig förenade.

Men herr borgmästaren C. G. Boberg och herr borgmästaren Ugla påstodo, at saken måtte remitteras till herrar deputerades utlåtande, som sedan borde i ståndet till vidare bepröfwande föredragas.

Och herr rådman Hylphert ifrån Westeråhs beklagade, det han flere gånger welat tala, men ehuru han äfwen wore en ledamot, samt ostridig fullmäktig för sin stad, hade han dock af öfwerliud blifwit hindrad. Kunnandes herr rådmannen för öfrigit icke finna huru man wille afsluta en sak hwars omständigheter man icke af acterne fådt höra.

Härmed stadnade detta ärende, och Kongl. Majj:ts nådigste skrifwelse af d. 23 Septembr. sidstl. till herr landshöfdingen Diurklou, angående riksdagsmanswalet i Calmare uplästes,¹ samt remitterades tillika med de af extraordi-

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1335, nr 2 (flera handlingar).

narie rådmannen och stadssecreteraren herr Bruhn samt handelsmannen Hanells å ymse sidor inlagde skrifter till herrar deputerades utlåtande.¹

Herr handelsman Forssman påminte, at ärendet angående herr rådmann Helledaijs fullmäktigskap måtte nu företagas och afslutas. Hwilket så mycket snarare kunde skie, som herr rådmannen ägde all den skicklighet och wärdighet, som hos en wälkallad riksdagsman kunde erfordras.

Men härwid ärhinderades, at detta ärende wore redan remitteradt till herrar deputerades utlåtande.

Herr rådmann Kierman påminte at talmanswahlet nu måtte företagas. Wid sidsta riksdag hade det samma enhälligen utfallit, och twiflade herr rådmannen icke, at herrar ledamöterna wille nu likaledes utse någon af de många kiäcke och wärdige män, som wore härstädes samlade.

Herr borgmästaren Renhorn hemstälde, om icke herrar ledamöter skulle behaga till talemän utse herr rådmannen Kierman, som wid flere riksdagar i ståndet förwärfwat sig mycket kundskap och skicklighet till detta ämbete. Hwilket af en del bejakades.

Men herr borgmästaren Carl G. Boberg ärhinderade, at städernes herrar fullmäktige wore så nyligen sammankomne, at man icke ännu hunnit lära kiänna hwarannan. Det wore likwäl nödigt, at den som skulle blifwa talman borde wara allmänt kiänd. Sidsta riksdag skiedde walet wid första sammankomsten och utföll unanimiter, men förut hade det skiedt dagarne efteråt. Herr borgmästaren kunde icke underlåta, at upmuntra samtelige herrarne till enighet uti ett så angelägit ärende, men hade den tanckan, som kanskie wore ogrundad, at Stockholms stad, i anledning af det ständige bibehållandet, höll före, sig ensam äga rättighet till talmanskapet. Hwilket herr borgmästaren likwäl icke kunde medgifwa. Och som man wore öfwertygad, at denne rättighet tillhörde jemwäl de öfrige städernes fullmäktige, så kunde man ock nu med enighet fästa sine tanckar på någon annan wärdig ledamot, ibland hwilka herr borgmästaren i synnerhet utnemde herr borgmästaren Cervin.

Herr handelsman Forssman yttrade sig, at sedan man hördt en stor del wara för herr rådmann Kierman, som wisseligen innehade de till talmanskapet ärfordrerlige egenskaper, wore icke nödigt at nemna flere.

¹ Ibidem.

Herr rådmän Kierman: Jag har haft den äran, at hafwa wid flere riksdagar warit ledamot i högtärade ståndet. Mig kan icke wara okunnigt at städernes herrar fullmäktige äga den rättigheten, at till talman utwällja, hwilcken dem hälst behagar. Och kan jag ej finna at Stockholm tillwällat sig häruti någon förmon för sig allena.

Herr borgmästaren Uglå: Sedan herr rådmän Kierman yttradt sig at rättigheten till talmanskapet icke tillhörde Stockholm allena, wore wäl om herr rådmänen wille jemwäl nämna någon wärdig ledamot från annan stad, då herr borgmästaren trodde, at man snart skulle med enighet kunna komma öfwerens därom.

Herr borgmästaren Friedrich Ingman förestäldte, at man lättast kunde komma ifrån detta ärende genom ordentelig votering, hwilken herr borgmästaren för sin del begärdte. Och hwarmed flere ledamöter sig förenade.

Herr borgmästaren Cervin utlät sig: Som jag blifwit nämnd, måste jag gifwa wid handen, at jag ej hyser någon inbillning om mine egenskaper: Jag har ock wid förre riksdagar blifwit nemd till detta ämbete. Men jag har det aldrig begärt eller sökt, ej eller söker jag det nu. Det ankommer altsammans på städernes herrar fullmäktiges godtfinnande och förtroende.

Herr borgmästaren Carl Gustaf Boberg hölt före, at bäst wore det detta ärende måtte upskiutas till i morgon, på det man finge tid, at betäncka sig.

Men en ansenlig del af herrar ledamöterne påstodo, at walet, om ej annars skie kunde, måtte nu genom votering för sig gå.

Och tillsades fördenskull alle de herrar, som innehade twistige fullmagter, at afhålla sig från voteringen, hwilcka ock afträdde.

Sedan skreds till votering med slutne sedlar, hwilcka af wisse herrar, som blifwit anmodade at sättia sig till bordet, emottogos efter städernes ordning i matrikeln och ledamöternes antal.

När Carlshamns stad upropades, anmodades herr borgmästaren Cervin, at jemwäl inlemnä sin röst, men herr borgmästaren kunde icke dertill förmås.

När alle sedlarne woro inlemnade och omskakade, öppnades de af herr grosshandlaren Clason under twänne herrar ledamöters tillsyn. Herrar borgmästarne Borg, Pijhl och Carl G. Boberg, jemte protocollisten uptecknade rösterna, så fort de utropades. Och befunnos sluteligen sextiofyra röster wara gifne herr rådmannen Gustaf Kierman och tretton röster åt herr borgmästaren Cervin.

Herr rådmannen Kierman hälsades fördenskull för ståndets talman, samt lyckönskades af samtelige herrar ledamöterna till dess wigtige ämbete, hwarföre herr rådmän och talman aflade wördsam tacksäjelse, och aflade talman-seden efter formuliret i tijonde § af riksdagsordningen.¹

Herr rådmän och talman förestäldte at nödigt wore, det högtärade ståndet måtte utse sig secreterare, föreslåendes dertill protocollisten vice secreteraren Renhorn. Hwilcket enhälleligen bifölls. Och aflade fördenskull secreteraren Renhorn den wanlige eden efter formuliret pag. 33 uti protocollet för åhr 1746.²

Sedan anmodades följande herrar at åtaga sig genomseendet af de stridige fullmagter, nemligen

herr grosshandlaren Isaac Clason,

herr borgmästaren Finerus,

herr borgmästaren Omnberg,

herr borgmästaren Lange,

herr assessoren och borgmästaren Anders Ingman,

herr borgmästaren Ubman,

herr borgmästaren Gabriel Hagert

och herr borgmästaren Wesslo,

hwilcke ock detta beswär behagade sig åtaga. Och anbefaltes, at anslag skall skie för herrar deputerade till sammanträde i morgon klockan 9 för-middagen.

Hwarmed högtärade ståndet skildes åt.

Åhr 1755 den 17:de October

Herr rådmän och talman yttrade sig: Min skyldighet fordrar, at med all up-tänckelig wördnad och tacksamhet ärkiänna den heder och det förtroende högtärade ståndet mig täkts bewisa. Men min upriktighet fordrar, at tillika widgå, det jag mottager det wigtige talmansämbetet mera i förwissadt hopp, om mine wärde medbröders mogne biträde, än i förtröstan på egne krafter. Det enda jag på min sida kan försäkra om, är en upriktig willja at göra wäl,

¹ Jfr den tryckta riksdagsordningen: *Kongl. Maj:ts och Sweriges rikets ständers riksdagsordning författad wid riksdagen uti Stockholm den 17. October 1723*, § 10.

² *BgP* 9:1, s. 11.

och en oryggelig föresats at icke befrämja annat, än det som lärer till Guds ära och fäderneslandets bästa.

Således mine herrar är vår afsigt enahanda, at med samdrägt och förtroende fika till ett så ädelt ändamål, då wij med säkerhet uti alle våre wärf hafwe at förwänta den Högstas wälsignelse.

Sedan gaf herr talman wid handen, at åtskillige beswär blifwit hos honom anmälte emot wisse i högtärade ståndet intagne ledamöter, hwilcke beswär herr talman icke welat emottaga, innan högtärade ståndet fådt kundskap därom. Det wore swårt, om tillåtas skulle, at sådane beswär finge emot högtärade ståndets antagne ledamöter anmälas, hälst största delen bestode uti insimulationer och twillwitelse af mindre wärde. Och som sådant wore både olagligt och mindre anständigt, och man ej kan weta, i fall därtill frihet lemnades, på hwilken det sluteligen kunde drabba, så hemstälde herr talman om icke sådane beswär borde afwisas.

Herr justitiarien Faxell hölt före, at det nu mera wore försent, at emottaga beswär, emot de redan antagne ledamöter. Sådant kunde icke tillåtas, utan borde wederbörande påminnas, at gå lagl. wägar, om de hade något säga, och icke anmäla sig här.

Men herr borgmästaren Borg war af den tancka, at i fall beswären innehöllo något, som wore essentielt, kunde man icke gierna neka at emottaga dem. Men i annor händelse böra de afwisas.

Herr rådman och talman: Jag håller före, at så wida lagl. wägen står allom öppen, som hafwa något at anföra, böra slike beswär emot antagne riksdagsmän icke få anmälas eller emottagas här, utan wid wederbörlig domstol.

Och herr borgmästaren Ugla tyckte, at om beswären woro anmälte i rättan tid, kunde man icke wägra at antaga och skiärskåda dem. Men woro de för sent inkomne borde det ej skie, hälst sådant kunde ej annars än medföra eftertänckelige påföljder.

Herr borgmästaren Renhorn: Min tancka är at insimulationer och tillwitelser af mindre fel aldrig böra emottagas, utan bör den som sådant wägar och ej gådt lagl. wägar, anses med alfvarsam näpst.

Herr borgmästaren Carl G. Boberg: Jag är af enahanda mening, ty elljest kunde en hop illwilljogt folck, som icke hafwa något at wederwåga, fördrista

sig, at sättia blick på den oskyldigaste. Och bör således tillfället för dylike aldeles afskiäras.

Herr rådmän och talman berättade, at en man hade i ett dylikt ärende begärdt företräde, och wäntade nu utanför ståndets dör på swar. Frågandes herr rådmän och talman, om högtärade ståndet behagade lemna honom företräde eller ock bifölle, det herr talman måtte lemna honom det swar, at hans beswär eij emottogos.

Åtskillige herrar ledamöter ärhindrade, at wid förre riksdagar swårighet ofta blifwit giord, at lemna betydande herrar och män företräde, och kunde det således så mycket mindre bewilljas en obekant karl af mindre wärde.

Och herr borgmästaren Omnberg föreslog, at eij herr talman utan secreteraren måtte gå ut och fråga i hwad ärende denne karlen begärdt företräde, samt sedan han sig yttrat at willja andraga beswär emot någon eller några ståndets ledamöter, honom antyda, at inge beswär nu mera emottagas, utan kunde han där han trodde sig äga skiäl giöra sådant i lagl. foro. Hwarwid han borde påminnas, at akta sig, det han eij toge sig något före, som sedan kunde ångra honom, enär lagl. näpst därå fölgde.

Denne föreställning bifölls enhälleligen, och anbefaltes secreteraren at förkunna wederböranden ståndets yttrande. Hwilket ock skiedde. Och berättade secreteraren wid inkommandet, at denne karlen som begärdt företräde wore en advocat eller något dylikt benämd Hollsten samt at den samme emottagit det honom förkunnade beslutet med något missnöije.

I anledning af föregående discours beslöts, at inge memorialer eller skrifter, som röra ståndets herrar ledamöter skola emottagas, så framt tillwitelserne icke äro med dom fästade, och röra någons frägd och heder.

Herrar deputerades betänckande angående herr rådmän Helledaijs riksdagsmanskaps föredrogs af herr grosshandlaren Clason, lydande som följjer: ¹

Wid thet Stockholms stads herrar riksdagsfullmäktige then 14:de i denne månad inför riksens wällofl. borgarestånd upwiste thetas undfångne riksdagsfullmägt, yppades den frågan, huruwida herr rådmannen Johan Helledaij kunde för riksdagsfullmäktig anses, i anseende thertill, at han, enligt 2. § af Kongl. Maj:ts förordning then 1 Martii 1748,² icke warit 4 år rådmän. Thetta mål har

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1335, nr 3.

² Tryckt förordning 1 mars 1748: *Kongl. Maj:ts nådige förklaring, huru med riksdagsmans wal i städerna hädanefter bör förhållas.*

högtärade wällofl. borgareståndet derföre till deputerade hänskiutit, och hafwa deputerade i följje theraf, therom behörigen sig underrättat och funnit, huruledes förnemsta frågan härwid therutinnan består, om sidstnemde kongl. förordning kan med skiäl lämpas till Stockholms stad eller ej? Och althenstund af högstberörde förordning finnes, at ingen annan grund och anledning till then samma warit, än at af åtskillige städer sådane fullmäktige till den tå förflutne riksdag walde och afsände blifwit, som för laglige kallade riksdagsmän ej kunnat anses, och således ej eller till säte och stämma uti ståndet kommit at inlåtas, hwilket förorsakat hos borgareståndet mycket beswär, som äfwen the städer, hwilcke dylike fullmäktige afsändt, icke allenast giordt sig en onödig kostnad, utan ock saknat then förmån, som the af sådane fullmäktige förmodat wid the them anförtrodde ärenders bedrifwande, hwilcke uprepade omständigheter på intet sätt tyckes haft afseende på Stockholms stads riksdagsmän, hälst wid 1746 års riksdag ingen twist om Stockholms stads riksdagsfullmäktig warit.

Fördenskuil finna de deputerade för sin del, at 1748 års förordning, om herredagsmanswal i städerna, till Stockholms stad i den nu förewarande omständigheten icke lämplig är, utan som i merhögstberörde förordnings början 1731 års förordning åberopad finnes, hwilcken uti dess 10 § tydeliga innehåller,¹ at sedan electorerne i Stockholms stad utwalt borgerskapets fullmäktige, böra the på lika sätt utwälla sex personer af magistraten, som öfwer desse sex votera under sig på fyra, och de som dertill få pluraliteten blifwa jemte the walde sex af borgerskapet samtelige Stockholms stads riksdagsfullmäktige. Warandes denne § uti 4 § af 1741 års förordning, angående riksdagsmansfullmäktigewalen i Stockholm² således förklarad, at ehuruwäl 1731 års förordnings 10 § stadgar, at af de sex magistratspersoner, som borgerskapets electorer utwalt, skall magistraten under sig votera på fyra, och de som ärhålla fläste rösterne blifwa riksdagsfullmäktige för Stockholms stad. Likwäl till förekommande af hwarjehanda missnöije, på thet then ej må uteslutas ifrån riksdagsfullmäktigesysslan, till hwilcken borgerskapet hafwa mästa förtroende, pröfwar Kongl. Maj:t billigt, at de tre magistratspersoner, som ärhålla electorerne mästa röster, böra utan exclusion af magistraten blifwa riksdagsmän. Förthenskuil finna

¹ Tryckt förordning 23 augusti 1731: *Kongl. Maj:ts nådige förordning hwarefter riksdagsfullmäktiges wahlen för städerna hädanefters skola inrättas.*

² Tryckt förordning 16 oktober 1741: *Kongl. Maj:ts nådige förklaring öfwer förordningen af then 23. Augusti 1731 angående riksdagsfullmäktigeswalen i Stockholm.*

herrar deputerade så mycket mera billigt, at anse herr rådman Helledaij, hwilcken nu på 3:die året warit rådman, för laglig riksdagsfullmäktig för Stockholms stad, som han eij allenast dertill haft nästan enhällig kallelse, utan ock tillförene i många åhr warit uti Stockholms stads tjenst, där han haft tillräckelig tillfälle, at om stadens oeconomie och angelägenheter sig behörigen under rättad giöra. På hwilcken omständighet 1748 års förordnings 2 §, hwad the öfrige städernes borgmästare och rådmän angår, förnemsta afseende tyckes hafwa. Hwilcket dock wällofl. borgareståndets gunstiga och mogna ompröfwande underställes.

Herr borgmästaren Carl G. Boberg: För min del kan jag icke bifalla herrar deputerades betänckande, eller finna af hwad grund herrar deputerade trodt at kongl. förordningen af den 1 Martii 1748 icke är till Stockholms stad lämpelig. Sex förste puncterne i högstberörde kongl. förordning äro generelle och angå alle rikets städer. Den siunde är enskildt för Stockholm. Om Stockholm icke warit begrepen under 2 § hade denne stad wisserligen blifwit undantagen genom någon anmärkning. Men som sådant icke skiedt, och förordningen på rikens ständers tillstyrckande blifwit af Kongl. Majjt utfärdad, så bör densamme så wäl efterlefwas i Stockholm som i de öfrige rikets städer.

Herr borgmästaren Uglå: Om denne kongl. förordning icke sträcker sig till Stockholm, följder deraf, at i Stockholm wore tilläteligt at wälja vice borgmästare, extraordinarie rådmän, äfwen stadsens secreterare etc. till riksdagsmän. Det tyckes wara förmätit at tro, det en i Stockholm skulle tillmäta sig så i allmänna som stadens enskilte angelägenheter större insikt, än andre hwar och en i sin stad. Jag fruktar, at om kongl. förordningens rätta mening icke bibehålles, torde härigenom åtskillige beswär åstadkommas, så för högtärade ståndet, som Stockholms stad sielf. Det torde wara bäst, at lemna förordningen i sin fulla wärckan, och antaga till herr rådman Helledaijs inlåttande i ståndet det skiäl, at inge beswär emot dess wal blifwit ifrån Stockholms stad inlemnade.

Herr borgmästaren Pijhl: Min tancka är, at till förklarings undwikande öfwer oftanemde kongl. förordning wore bäst, at man eij uptager den frågan, om densamma är till Stockholms stad lämpelig eller icke. Wij hafwe ändå sådane omständigheter, som styrcka till herr rådman Helledaijs antagande i ståndet.

Herr borgmästaren Renhorn: Det är märckelig skillnad, emellan Stockholm och andre städer. Här kan icke någon från andre wärck komma till någon råd-

manssyssla. Här upföras alltid sådane personer på förslag, som länge och wäl tjent i staden, eller ock äro gamla borgare, hwilcka alle haft nogsamme tillfällen at göra sig kunniga om stadens angelägenheter. I andre städer skier det icke alltid så.

Herr justitiarien Faxell: En eller annan må täncka, at man i anseende till wisse omständigheter kunde göra någon skillnad, om det och skiedde wid sidsta riksdag, då någre i ståndet intogos och andre åter uteslutos. Men min oför-gripeliga mening är, at ingen skillnad eller arbitrerande må tillåtas, hälst förordningens rätta förstånd därigenom ställes i owisshet, som eij annars kan än medföra beswärlige påföljder.

Herr borgmästaren Carl G. Boberg: Jag påminner mig helt wäl, at då oftaberörde kongl. förordning af d. 1 Martii 1748 i borgareståndet projecterades, gjorde ståndets secreterare Ekerman, såsom Stockholms stadssecreterare åtskillige påminnelser däremot, at han såge sig derigenom utesluten ifrån den förmån, at kunna till riksdagsman blifwa wald. Hade den då under projecterande warande förordning icke haft sitt afseende så wäl på Stockholm som de öfrige rikets städer, hade ock Ekermans påminnelser warit aldeles onödige, och at herr rådman Faggot förbehållit, at så snart en borgmästare flyttas ifrån det ena collegium till det andra borde ancienniteten icke räknas från den sidsta utan första fullmagts dato. Herr borgmästaren Renhorn håller wäl före, at ingen så snart kan komma till någon rådmans- eller borgmästaresyssla här i Stockholm som annorstädes. Men jag har hördt at stadens magistrat fådt Kongl. Maj:ts befallning, at eij wägra andre städers borgmästare, at komma under borgerskapets omröstning och följacketeligen på förslag efter omständigheterna. Och således kunde snart någon om stadens angelägenheter mindre kunnig, komma till sysslan, samt följacketeligen blifwa riksdagsman, om ofwannemde kongl. förordning eij sträcker sig till Stockholm.

Herr borgmästaren Wesslo: Det är en märckelig skillnad emellan Stockholms och andre rikets städer, så i den puncten angående riksdagsmanswal, som mycket annat. Stockholm har till större delen helt andre inrättningar och ordningar, än de öfrige städerna.

Herr borgmästaren Finerus: Jag beklagar, at tiden fåfängt förnötes med discursen. Jag finner herrar deputerades betänckande wäl grundat. Här är en res privilegii, som icke bör eller kan ändras.

Herr rådman och talman yttrade sig: Som jag märcker, at större delen af högtärade ståndets ledamöter willja bibehålla herr rådman Helledaj, då låtom oss täncka på något tienligt expedient. Man kunde wäl hos Hans Kongl. Maj:t i underdånighet anhålla om förklaring öfwer förordningen. Men som Stockholm utom dess har en särskilt förordning, hwarefter staden wid riksdagsmanswal bör rätta sig, så kan jag icke finna, at någon förklaring behöfwes. Tör hända at högtärade ståndet ändå behagar bifalla at herr rådman Helledaj till säte och stämma i ståndet inlåtes. Hwilcken proposition med Ja beswarades af högtärade ståndet, utom herr borgmästaren Carl G. Boberg, som begärde, at uti protocollet måtte anmärckas, at herr borgmästaren förblefwe wid sine förut yttrade tanckar i detta mål.

Imedertid befalltes ståndets cancellist, at notificera herr rådmannen Helledaj ståndets beslut, och anmoda honom at komma up när honom så lägligit wore.

När detta afgjordt war, föredrog herr grosshandlaren Clason herrar deputerades betänckande, angående riksdagsmanswalet i Calmare, af följande innehåll:¹

Öfwer the beswär som handelsmannen och fabriqueuren i Calmar Anders Salomon Hanell på egne samt åtta andre borgares wägnar hos Hans Kongl. Maj:t uti underdånighet anført emot det uti Calmare stad förrättade riksdagsmanswalet,² hwarwid rådmannen och stadssecreteraren Svehn Brun erhållit fläste rösterna, samt i stöd hwaraf magistraten för honom fullmagt under d. 22 Julii utfärdat, oaktadt wederbörlige beswär anförde blifwit, har Hans Kongl. Maj:t uti nådig skrifwelse till landshöfdingen och riddaren af kongl. Swerdsorden Diurklou under d. 23 sidstl:ne Septembr. behagat förklara, at som Bruhn icke warit ordinair rådman så lång tid som 2 § uti kongl. förordningen daterad d. 1 Martii 1748 utsätter för en rådman, som skall kunna wälljas till riksdagsman, så hade Bruhn icke heller bordt till riksdagsman antagas. Hafwandes Hans Kongl. Maj:t därhos i nåder befalt at ett nytt riksdagsmanswal för staden Calmar med första anställas bör. Och som i förmågo däraf hela wal-förrättningen blifwit uphäfwen, samt således äfwen then till rådmannen och stadssecreteraren Sven Bruhn utgifne fullmagten annihilerad, så finna depute-

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1335, nr 4.

² Ibidem, nr 2 (flera handlingar).

rade sig icke uti tillstånd tillstyrcka det högtärade ståndet at rådmannen och stadssecreteraren Bruhn emot högbem:te utslag grundat uppå så tydelig och klar förordning må till säte och stämma i ståndet inlåtas. Och hwad angår rådmannens Casper Abraham Hanells ansökning at, som han wid walförrättningen näst efter Bruhn haft the fläste rösterne, han derföre uppå then afgifne och af 24 borgare underskrefne fullmagten måtte blifwa antagen som stadsens riksdagsfullmäktig, så emedan Hans Kongl. Maj:t wid twistens öfwerwägande therpå i nåder icke behagat reflectera, utan saken com toto effectu häfwit och till ny walförrättning förwist, altså finna deputerade sig icke eller kunna dertil styrcka, hälst Calmare stad i sådan händelse blef stängd ifrån en rättighet som Hans Kongl. Maj:t uti högstberörde utslag laglikmätigt then behagat tillägga. Hwilcket dock det högtärade wällofl. borgareståndets nermare bepröfwande hemställes.

Herr borgmästaren Carl G. Boberg utlät sig: Samma skiäl som blifwit andragne för herr rådman Helledaijs intagande i ståndet, äro ock för Calmare stads secreterare Bruhn. Man lærer icke kunna twifla, at han ju äger fullkomlig kundskap om sin stads angelägenheter. Han har warit i tiugo åhr stadsens secreterare, siu år vice rådman och tre åhr ordinarie rådman, och utom detta redan en gång förut riksdagsman. Man kunde förbigå at åberopa sig förordningen. Det bör icke komma secreteraren Bruhn till last, at han ägt förtroende i staden och således kommit under omröstning. Detta är magistratens fel, som icke påminte, at Bruhn icke bordt få wälljas till riksdagsman. Nu har han rest hit och gjordt sig omkostnader. Skulle han afwisas, komme så wäl han som staden mycket at lida.

Herr borgmästaren Johan Boberg: Här är mycken skillnad emellan de skiäl, som warit för herr rådman Helledaij, och de som kunna anföras för secreteraren Bruhn, mot hwilcken utom förordningen en särskilt konungens resolution ligger i wägen, den högtärade ståndet icke ensamt kan ändra.

Herr borgmästaren Cervin: Jag kan ej annat finna, än at samma skiäl äro för secreteraren Bruhn som för herr rådman Helledaij. Och kan jag fördenkull ej annat för min del, än bifalla, det Bruhn må i ståndet inlåtas. Han har länge warit stadens secreterare, sedan vice och sidst ordinarie rådman, och kan således ej fela, det han ju under så lång tid inhämtat, tör hända mer än någon annan här i staden, all nöjjaktig kundskap om stadens angelägenheter. Och

som wid kongl. förordningens utfärdande förnemsta afseendet häruppå varit riktadt, så kan jag ej finna huru förordningen må kunna sägas wara honom emot.

Herr borgmästaren Omnberg påminte, at i fall secreteraren Bruhn nu blefwe i ståndet intagen, och ett nytt wahl wore emedlertid till föllje af Kongl. Maj:ts resolution i wärcket stäldt, så at innan någre dagar en annan riksdagsman från staden med behörig fullmagt försedd infunne sig, hwad wille man då giöra? Och hwilckendera skulle då bibehållas?

Herr justitiarien Faxell: Man påstår, at lika skiäl äro för secreteraren Bruhn, som för herr rådman Helledaj. Men skillnaden är ganska märckelig. Emot den senare war ingen särskilt konungens resolution, som dock här finnes emot den förre. Densamme bör hållas helig, och wi kunna icke ensamme, utan at befrukta eftertänkelige påföljder, företaga något deremot.

Herr handelsman Forssman förestäldte, det bäst och säkrast wore, at blifwa wid Kongl. Maj:ts resolution, och det därpå grundade herrar deputerades betänckande. Om secreteraren Bruhn trodde sig wara orätt skiedt, kunde han gå med sine beswär genom urskillningen till riksens ständer och söka ändring.

Herr borgmästaren Malmstein: Jag hörer, at här giöres reflection på konungens resolution, som tros böra hindra ståndet, at intaga secreteraren Bruhn. För min del håller jag all lag för lika gällande och betydande. Wid sidsta riksdag fant man lindrande skiäl, at emot kongl. förordningen inlåta åtskillige, ehuru lagen war emot dem alle. Denne Kongl. Maj:ts resolution är utfärdad på enskildte skiäl, hwarföre kunna wi icke då anse de mildrande omständigheter, som äro för Bruhn och intaga honom i ståndet.

Herr rådman och talman påminte at man ej får gå in i merita, så länge konungens resolution emot secreteraren Bruhn icke wore ordentel:n häfwen eller ändrad.

Herr borgmästaren Carl G. Boberg: Kongl. Maj:ts resolution och befallning om ett nytt riksdagsmanswal i Calmare är så sent utfärdad, at riksdagen är redan börjad och man wet icke det något wahl ännu för sig gådt, hwarigenom staden ansenligen skulle komma att lida, i fall secreteraren Bruhn ej intages. Ty innan walet kan i orten för sig gå, och en annan riksdagsman kan hinna hit, lära alle deputationer redan wara satte. För öfrigit förefaller det mig något besynnerligit, at herr rådman Helledaj kunnat i ståndet inlåtas, och icke på sam-

ma skiäl secreteraren Bruhn, som warit öfwer 20 åhr stadsens secreterare, sedan vice och ändteligen ordinarie rådmän.

Herr justitiarien Faxell påminte, at ingen annan wore skulden till tidens utdrägt, än den som så länge burit konungens resolution i fickan hos sig, och wäntat på riksdagens början, under förmodan, at på ett eller annat sätt kunna tränga sig in i ståndet. Om en sådan i ståndet intoges, borde man frukta för flere eftertänckelige påföljder i framtiden.

Herr borgmästaren Renhorn: Om denne nu intages, och en annan imedertid, antingen redan wore wald, eller wälljes samt hitsändes, hwilckendera skall då bibehållas, antingen den som ordenteligen och lagl:n blifwit wald, eller den som emot en konungens tydelige resolution blifwit i ståndet inlåten.

Herr rådmän och talman ärhindrede, at redan wore nog härom discourerat, och förestälde fördenskull, om icke herrar deputerades betänckande Calmare stads riksdagsmanswahl angående finge bifall. Hwilcken proposition öfwer alt med Ja beswarades, förutan af herr borgmästaren Carl G. Boberg, som med ett tydeligit Neij yttrade sig icke kunna därtill samtycka.

Och som herr borgmästaren Uglä äfwenledes lät förstå, det herr borgmästaren icke eller för sin del kunde bifalla, at secreteraren Bruhn skulle utur ståndet uteslutas, så påstod herr borgmästaren Carl G. Boberg, at detta ärende måtte tagas under vidare öfwerwägande, hålst troligit wore, at flere herrar ledamöter wore af samma tanckar som herr borgmästaren, änskiönt de icke haft tillfälle, at utlåta sig.

Herr borgmästaren Pijhl begärdte, at de herrar som wore dissentientes, måtte anmäla sig till protocollet, på det man kunde finna på hwilcken sida pluraliteten wore.

Men herr borgmästaren Carl G. Boberg påminte, at denne method wore owanlig och begärdte fördenskull ordentelig votering, samt proposition om secreteraren Bruhn i ståndet intages eller icke.

Herr borgmästaren Schulten ärhindrede häremot, at man icke kunde votera, om en konungens resolution skall äga bestånd eller icke.

Herr rådmän och talman förestälde sig hafwa hållit denne sak för aldeles afgjord, i anledning af det, öfwer att på en eller twänne när, med Ja beswarade proposition, beklagandes, at saken nu åter will uprifwas och underkastas votering.

Herr handelsman Forssman: Jag håller före, at wi först böra votera, om någon votering skall skie, emot Kongl. Maj:ts klara resolution, som enligt kongl. förordningen utesluter secreteraren Bruhn ifrån den förmån at komma under omröstning wid riksdagsmannawahl. Härmed förenade sig åtskillige herrar ledamöter.

Herr borgmästaren Carl G. Boberg: Jag wördar Kongl. Maj:ts nådigste resolution så mycket, som någon, men tror dock derhos, at det ej strider emot Kongl. Maj:ts nådige afseende, at hielpa en lidande stads borgerskap, som icke sielfwe utan magistraten warit wällande, at de misstagit sig på den person, som de genom ett nästan allmänt förtroende walt. Mig tyckes at secreteraren Bruhns långl. tjensteåhr, och hans förwärfwade kundskap om stadens hushållning och angelägenheter, samt at han förut warit riksdagsman, böra komma härwid i ömsint åtancka.

Herr borgmästaren Wiggman föreslog, at detta ärende måtte hwila, intill dess man finge höra om ett nytt riksdagsmanswahl i Calmare för sig gådt.

Men herr borgmästaren Carl G. Boberg påstod votering, om secreteraren Bruhn skall i ståndet intagas eller icke.

Herr rådman och Hanquist: Jag kan för min del icke bifalla, at wi skola votera om konungens resolution skall wärckställas eller icke. Herr borgmästaren Boberg har wäl sagt, at Calmare stad lider, men jag kan icke finna hwaruti lidandet egenteligen består, enär de sielfwe äro skulden, at det föregångne wålet, såsom olagligt blifwit ogillat, och man med skiäl bör förmoda, at behörige anstalter redan äro gjorde till ett nytt ordenteligit wahl.

Herr borgmästaren Carl G. Boberg: Jag kan icke annat se, än at Calmare stad wärckeligen lider, om secreteraren Bruhn icke i ståndet intages. Ty om staden hade welat wällja någon ny riksdagsman, wore det säkert redan skiedt, och den walde kunde och <och> borde nu wara här.

Herr rådman Helledaj upkom, och herr rådman och talman berättade, det högtärade ståndet intagit honom till säte och stämma wid denne riksdag. Önskades herr rådmannen all ymnig wälsignelse till de förestående giöromålen.

Herr rådmannen Helledaj utlät sig: Jag ärkänner med wördnad den justice, som högtärade ståndet låtit wederfaras denne stadens lofl. borgerskap, som genom deras förklarade förtroende utsedt mig till riksdagsman. Hwad mig sielf beträffar, skall jag med all omsorg och tillgifwenhet söka at biträda det

högtärade ståndet i de förestående giöromålen, inneslutandes mig för öfrigit uti högtärade ståndets vänskap.

Discursen angående riksdagsmanswalet i Calmare återtogs, och herr borgmästaren Renhorn yttrade sig, at om detta mål på det sättet inkommit, at ståndet kunde leuterera, wore det en annan sak. Men här är frågan, om en konungens resolution, som tydeligen utesluter secreteraren Bruhn, och anbefaller ett nytt wahl, kan eller bör häfwas. För sin del kunde herr borgmästaren icke bifalla, at konungens resolution ställdes under votering.

Herr rådman och talman utkallades, och berättade wid inkommandet, at en hofqwartermästare frågat, huru manstarkt ståndet wore, på det rummen där-efter kunde i rikssalen inrättas. Hofqwartermästaren hade ock begärdt, det inge andre än ståndets wärckel. ledamöter, måtte få följja med.

Högtärade ståndet fandt godt, at det swar måtte lemnas den utskickade hofqwartermästaren, det ståndet wore, betiäningen inberäknad, widpass 100:de personer.

Herr rådman och talman frågade, om icke det förehafde målet, angående Calmare riksdagsmanskap, kunde uppskiutas till dess man finge höra, om det anbefaldte nya walet för sig gådt. Torde hända, at Bruhn blefwe åter ordentel. wald.

Men herr borgmästaren Carl G. Boberg påminte, at Bruhn genom konungens resolution wore ifrån den förmon utesluten, at kunna för denne gång komma under walet. Begärandes herr borgmästaren, at målet måtte nu genom votering afslutas.

Herr borgmästaren Pijhl frågade huru många gånger en ståndets ledamot måtte äga frihet at tala i en och samma sak.

Och herr borgmästaren Uglä hölt före, at härutinnan icke något wisst kunde fastställas. Begärandes för öfrigit proposition till votering, hwilcken herr borgmästaren förmodade icke kunna nekas, så framt man icke wille violera riksdagsordningen.

Herr handelsman Forssman föreslog at första proposition borde blifwa om Kongl. Maj:ts resolution angående riksdagsmålet i Calmare, kan genom votering häfwas eller icke. Sedan kunde man votera, om secreteraren Bruhn skall i ståndet intagas.

Herr borgmästaren Pihl: Jag begär underrättelse, om mig lofgifwit är, at tala 10 till 12 gånger i en och samma sak. Hwad mig angår är jag af den tancka, at sådant icke bör tillåtas. Och för öfrigit håller jag före, at första propositionen bör blifwa, om wi skole röra wid saken eller icke.

Herr rådman och talman yttrade sig: Min proposition i detta mål har warit, om deputerades betänckande bifalles eller icke. Samma proposition will jag ock nu giöra.

Herr borgmästaren Renhorn: Frågan är om borgareståndet äger magt, at utom de öfrige respective ståndens wetskap och biträde häfwa en konungens resolution.

Herr borgmästaren Malmsten: Huru kunde då borgareståndet under sidsta riksdag emot kongl. förordningen af d. 1 Martii 1748 intaga någre borgmästare, som alle icke så lång tid innehaft sine sysslor, som högstberörde kongl. förordning ärfordrar? Saken är ju här en och den samma.

Herr rådman och talman: Jag har redan giordt den proposition, om deputerades betänckande, angående riksdagsfullmäktigskapet i Calmare bifalles, eller icke. Samma proposition är ock med Ja öfwer alt beswarad, förutan det enda Neij, som jag hördt af herr borgmästaren Carl G. Boberg. Till at komma ifrån denne ledsamme och widlyftige discoursen, må proposition till votering blifwa, huruwida saken skall anses för afgjord, eller icke.

Herr borgmästaren Schultén: Wi hafwe ju redan för en lång stund sedan bifallit herrar deputerades betänckande öfwer detta ärende, hwilcket således eij annat kan, än anses för afgjordt, och för min del begifwer jag mig icke till någon votering härom.

Herr borgmästaren Carl G. Boberg: Om votering nekas kränckes riksdagsordningen, som förmår, at votering bör skie när saken af en eller flere motsäges.

Herr borgmästaren Cervin upläste 16 § i riksdagsordningen¹ votering angående. Och påmintes derwid af en och annan, at § icke stadgar, det votering skall skie, när en utan när flere det begära.

¹ Kongl. Maj:ts och Sweriges rikets ständers riksdags-ordning författad wid riksdagen uti Stockholm den 17. October 1723.

Herr borgmästaren Renhorn: Jag håller för ganska betänckeligt, at ställa en konungens resolution under votering. Wore saken ännu oafgiord hos konungen, kunde man votera, men icke nu sedan det skiedt.

Herr borgmästaren Uglä yttrade sig: Det är nödigt at ordning wid discourserne må i akt tagas, så at ingen må tala annars än i den ordning som han sig anmält, och af herr talman warder upropad. Hwad förewarande sak angår, hörer jag, at många äro af den tanckan, at densamme bör anses för afgjord. Men riksdagsordningen är i detta mål aldeles tydelig, så at den rättigheten at votera eij kan nekas enär flere, som nu, det begära.

Härmed instämde herr borgmästaren C. G. Boberg och begärdte proposition, om secreteraren Bruhn skall i ståndet intagas eller icke?

Herr borgmästaren Renhorn: Jag har redan flere gånger warit föränlåten at påminna, det wi lagligen icke kunna votera, om en konungens resolution skall stå fast eller icke. Men oakadt pluraliteten är af samma tancka, will man dock twinga oss därtill igenom en ständig gensägelse och uprepande af altsamme omständigheter. Ho ser icke huru litet det skickar sig för oss, at willja ensamme, utan de öfrige respective ståndens medwetskap och biträde häfwa en konungens resolution? Jag önskar at sådane tillbud måge uphöra, som icke annat kunna, än åstadkomma oreda bland oss, och ett mindre anständigt omdömme utom oss.

Herr borgmästaren Carl G. Boberg yttrade sig: Jag bör icke eller will tåla den insimulation, at jag talat, eller påstådt något emot lagen, så mycket mindre som riksdagsordningen är klar och mitt påstående om proposition därmed enligt. Här brukas animositet i stället för skiäl, huru anständigt sådant är lemnar jag till andras omdöme. Jag för min del will ända rätt fram hålla mig wid saken och begär nu som förut proposition.

Herr borgmästaren Pijhl: Det är helt nödigt, at hos oss afgiöres huru många gånger en ledamot bör få tala i en och samma sak. Elljest kan den som will börja klockan åtta om morgonen, och således continuera till klockan ett, således at andre allenast då och då få öppna munnen. Hwad den begärdte propositionen beträffar, kan den icke blifwa någon annan, än, om wi skole röra wid saken eller icke.

Hwilcken proposition herr borgmästaren Borg jemte flere biföllo.

Herr rådman och talman proponerade fördenskull till votering, om ståndet skall widröra saken angående Calmare stads fullmäktigskap eller icke. Den som skrifwer Ja will, at saken tages under vidare ompröfwande, och den som skrifwer Neij bifaller herrar deputerades betänckande öfwer detta mål.

Men som en stor del af ståndets herrar ledamöter påstodo, det ingen votering måtte öfwer detta ärende företagas, så frågade herr rådman och talman om herrar deputerades betänckande angående riksdagsfullmäktigskapet i Calmare får bifall. Hwilcket med Ja öfweralt beswarades.

Hwarwid likwäl herr borgmästaren Carl G. Boberg begärde, at uti protocollet måtte intagas, det herr borgmästaren för sin del samme betänckande icke bifölle, utan förblefwe wid det, som af honom tillförene i saken anfördt wore.

Och sedan faststält war, at anslag skier till plenum i morgon klockan 9 skildes högtärade ståndet åt.

Åhr 1755 den 18:de October

Herr talman berättade sig tillika med de andre respective talemännen hafwa warit tillsammans med herr grefwen och landtmarskalcken,¹ till öfwerläggning om den underdånige upwaktning, som hos Deras Kongl. Majj:tter och Hans Kongl. Höghet prints Gustaf bör skie. Herr grefwen och landtmarskalcken hade berättat, at hans excellence riksrådet och öfwerstemarskalcken hade icke kunnat säga tiden därtill utan lofwat inhämta Hans Kongl. Majj:ts nådigste wälbehag deröfwer, men likwäl därhos hållit före, at i fall Deras Kongl. Majj:ters tillärnade resa till Ulrichsdahl icke hindrade, torde upwaktningen kunna skie klockan 12. Hwilcket herr grefwen och landtmarskalcken efter ärhållit swar wille låta högtärade ståndet weta, äfwensom ock huru många deputerade ridderskapet och adelen kunde till detta ärende utse, som herr grefwen och landtmarskalcken förmodat blifwa 48, på det de öfrige respektive stånden kunde utse sine deputerade i proportion däremot.

¹ Lantmarskalk var greven Fredrik Axel von Fersen.

Herr borgmästaren Carl G. Boberg påminte, at man imedlertid kunde uti protocollerne efterse, huru stort antal deputerade wid slike tillfällen tillförene wanligt varit. Och befants af protocollerne, at deputerade åhr 1746 varit 28, men wid sidsta riksdags början 24, ståndets taleman därunder beräknad.

I anledning häraf wardt öfwerenskommit, at 24 deputerade till detta ärende nu måtte utnemnas, och hälst sådane herrar ledamöter, som tillförene icke biwistat någon riksdag. Om ridderskapet och adelen utsåge flere än 48 kunde antalet här snart ökas. Och utnemdes nu provisionaliter följande herrar:

herr rådman Kierman högtärade ståndets talman,
herr grosshandlaren Isaac Clason,
herr bisittiaren Flodman,
herr handelsman Sandberg,
herr justitiæborgmästaren Blidberg,
herr borgmästaren Ericsson,
herr rådman Redin,
herr rådman Burtz,
herr Dahl,
herr rådman Allander,
herr rådman Wessman,
herr borgmästaren Engberg,
herr assessoren och borgmästaren Anders Ingman,
herr borgmästaren Rosell,
herr borgmästaren Treutiger,
herr rådman Nils Hylphert,
herr rådman Häggroth,
herr borgmästaren Lönroth,
herr borgmästaren Hök,
herr secreteraren Widmarck,
herr rådman Lebell,
herr borgmästaren Thure Hagert,
herr justitiarien Faxell,
herr handelsman Giöthberg och
herr rådman Strandberg.

Herr Grosshandlaren Isaac Clason föredrog herrar deputerades betänckanden, angående riksdagsfullmäktigskapet för Sundsvalls stad, lydande som följjer:¹

Huru till föllje af högtärade ståndets under d. 14 sidstl:ne gifne remiss, deputerade sig företogo, at skiärskåda de wid riksdagmanswahlet i Sundsvalls stad förelupne stridigheter, begärdtes af herr borgmästaren ifrån Hudviksvald Johan Boberg företräde, som therpå behörigen tillkänna gaf, huruledes han för sin del wore nögd, at handelsmannen Genberg ifrån Sundsvald, i förmågo af thess ärhållne riksdagsfullmagt, blefwe i thet högtärade ståndet till säte och stämman intagen. Och som deputerade efter upläste acta, och föregången öfwerläggning, såsom enligt med sakens rätta sammanhang, för sin del funno skiäligt, then af herr borgmästaren Johan Boberg gjorde anmälan, med så mycket större skiäl at bifalla, som sielfwa riksdagmanswalet, hwarwid Genberg wunnit the flästa röster, ordenteligen och klanderlöst för sig gådt, men rådmannen Modéen ther hos thess emot Genberg anförde och honom tillagde beskyllningar, på sätt som lag säger, icke bewist eller bestyrkt. Altså hafwa deputerade, hwad i så måtto tillgiordt blifwit, thet högtärade ståndet skyldigast bordt tillkänna gifwa, på thet i stöd af föregående borgaren och extra ordinarie rådmannen Genberg, såsom ordenteligen wald riksdagsman, må uti thet högtärade ståndet till säte och stämman warda inlåten.

Och som ståndet fant godt att detta betänckande till alla delar bifalla, så in kallades herr råd- och handelsmannen Genberg, då herr talman kundgjorde honom, det högtärade ståndet behagat inlåta honom till säte och stämman, önskades honom lycka och wälsignelse till de förestående giöromålen. Herr rådmann Genberg tackade för den gunst honom wederfarits, och intog sitt rum.

Uplästes herrar deputerades betänckande i form af extractum protocoll, angående riksdagsfullmäktigskapet för Norrtelje stad, af följande innehåll:²

Borgarståndet har låtit sig föredraga handelsmannens i Norrtelje stad, Jonas Billborgs thärom gorde ansökning, at honom, i anseende till anförde orsaker, kunde för besagde stad lemnas inträde, säte och stämman i ståndet wid thenne påstående riksdag, hwarwid ståndet jemwäl låtit sig föredraga den fullmagt magistraten med en del af borgerskapet utfärdat för herr borgmästaren

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1335, nr 5 (flera handlingar).

² Ibidem, nr 6 (flera handlingar).

i Ystad Carl Gustaf Boberg at wara fullmäktig för samma stad, med hwad som the om thetta mål elljest förekomne skrifterne innehålla.

Och aldenstund therwid befunnit är, hurusom handelsmannen Billborg, i anledning af en utaf åtskillige borgare i Norrtelje, på honom och factoren Peter Sabenius den 4:de hujus updragen fullmagt, hos konungens befallningshafwande i orten inlagt beswär emot thet riksdagsmannawahl som i staden Norrtelje i sidstl:ne Augusti månad skall wara förelupit, samt uppå flere andragne skiäl anhållit om ett annat eller nytt wahl, och på thet sättet jemwäl giordt grunden stridig, hwarpå then för herr borgmästaren Boberg utfärdade fullmagten sig stöder. Warande äfwenså at inhämta, thet konungens befallningshafwande, hwilcken i förmågo af 1731¹ års kongl. förordning samt the thäröfwer utkomne förklaringarne om sättet wid riksdagsmannawahl i städerna, tillkommer at pröfwa thet föregifne wahlets mera eller mindre laglig och ricktighet, medelst utslag af d. 13 hujus communicerat magistraten the af Billborg således anförde beswären, samt infortrat ej mindre magistratens förklaring thäröfwer, än protocollet angående thet stridigt gjorde wahlet. Altså anstår borgareståndet hwarcken at omedelbart uptaga, skiärskåda och yttra sig om the skiedde klagomålen eller wid en slik beskaffenhet medgifwa herr borgmästaren Boberg eller ock handelsmannen Billborg riksdagsmannarätt för Norrtelje stad, utan lemnas målet med alle sine omständigheter till then åtgierd förut å wederbörlig ort, som lagarne föreskrifwa.

Herr borgmästaren Carl Gustaf Boberg yttrade sig: Jag kan försäkra, at det gör mig lika mycket, om jag har detta Norrtelje stads riksdagsfullmäktigskap eller icke. Därwid lærer blifwa beswär nog, men aldeles ringa betalning. Men icke dess mindre måste jag till uplysning i saken berätta, det rådman Billborg giordt sig mycket beswär, för att ärhålla detta fullmäktigskap, hwaremot jag, utan at weta af något, skrifteligen därom blifwit anmodad. Jag lemnar därhän, om Billborg beswärat sig inom den tid som lag förmår. Den 6 i denne månad war han otidig på rådstugan. Den 11 är jag wald och befullmäktigad för staden. Och som intet lagligt åtal emot min fullmagt blifwit giordt, så förefaller ock af sig sielf hwad herrar deputerade däremot anfördt.

¹ Tryckt förordning 23 augusti 1731: *Kongl. Maj:ts nådige förordning hwarefter riksdags-fullmäcktiges wahlen för städerna hädanefter skola inrättas.*

Herr borgmästaren Gabriel Hagert: Som jag är en bland deputerade, så bör jag ock gifwa uplysning ock skiäl till deras inlemnade betänckande öfwer detta ärende, men finner därhos nödigt at förfråga mig, och icke billigt wara lærer, det herr borgmästaren Carl G. Boberg må afträda, så länge till des ärendet kan afslutas.

Herr borgmästaren Carl Gustaf Boberg: Detta ärende angår mig icke: Jag har ju inlemnat ostridig fullmagt, ock i anledning deraf äger jag rätt till säte och stämma wid alle förekommande mål, som mig icke lærer kunna betagas.

Men uppå skiedd föreställning af herr rådman och talman fant ståndet billigt, det herr borgmästaren Boberg måtte taga afträde, till des detta förewarande ärende kunde afslutas.

Herr borgmästaren Carl G. Boberg afträdde fördenskull.

Och herr borgmästaren Gabriel Hagert yttrade sig: Jag nekar icke, at herr borgmästaren Carl G. Boberg har en således inrättad fullmagt, som för ostridig kunde anses. Men detta formale gör icke något till saken: Jag har sedt igenom alle inlemnade acta, men jag finner icke något ordenteligt wahl wara hållit. Uti sidstl:ne Aug. månad anfördes beswär deröfwer at magistraten wid det skiedde wahlet på borgmästaren Engellau icke warit domför. Sedan har borgmästaren Engellau ena gången förklarad sig willja på stadsens wagnar fara till riksdagen, andra gången åter undragit sig detta beswär, och föreslagit at staden måtte förena sig med Östhammar, samdt ändteligen förestält, at herr borgmästaren Carl G. Boberg måtte anmodas, at åtaga sig beswäret med stadens angelägenheter wid denne riksdag. Och ehuruwäl häröfwer icke något bifall blifwit förklarad, har dock borgmästaren Engellau yttrat sig, at de som icke wore nögde kunde anföras beswär, och sluteligen har han utfärdad fullmakt för herr borgmästaren Boberg. At rådman Billborg eller andre icke häremot anfördt beswär, gör icke något till saken, emedan fullmagten icke i anledning af något ordenteligt wahl blifwit utfärdad, och således hafwa deputerade i anseende till dessa förelupne oredor icke kunnat tillstyrcka det högtärade ståndet, at detta mål omedelbart uptaga, utan fast mera at lemna det till wederbörandes skiärskådande och åtgierd efter lag, så mycket heldre, som målet är grannlaga, och de förelupne oredor och oordentligheter sådane, at de förtiena alfvarsam näpst.

Herr rådman och talman frågade i anledning häraf, om icke herrar deputerades nyssupläste betänckande öfwer riksdagsfullmägtigskapet i Norrtellje får bifall. Hwilcket af högtärade ståndet med Ja beswarades.

Herr borgmästaren Carl G. Boberg inkallades, och kundgiorde herr rådman och talman honom i hwad slut högtärade ståndet angående dess ärhållne riksdagsfullmagt för Norrtellje stad stadnat.

Herr borgmästaren Carl G. Boberg utlät sig: Som fullmagten eij antages, begär jag henne åter, samt utdrag af protocollet öfwer högtärade ståndets fattade beslut, till underrättelse för mine committenter. Hwilcket bewilljades.

Herr borgmästaren Cervin påminte, at nödigt wore, det uti expeditionen tillägges, det herr landshöfdingen måtte skynda med ett nytt wahls anställande.

Men häremot förestaldtes, at ståndet icke kunde immediate påminna herr landshöfdingen härom genom extractum protocoll, hälst sådant wore owanligt.

Herr rådman och talman förestaldte, det herrar deputerade öfwer fullmagterne måtte anmodas at upsättia betänckande, angående riksdagsmanswalet i Landscrona, hwilcken föreställning bifölls.

Widare påminte herr rådman och talman, at deputerade till cancelliets öfwerseende måtte utnemnas, föreslåendes, det de utsedde herrar deputerade öfwer stridige fullmagterne måtte jemwäl anmodas, at åtaga sig detta beswär.

Herr borgmästaren Carl G. Boberg hölt före, at antalet borde förstärckas, på det man så mycket bättre måtte kunna afhielpa de oredor, som wid cancelliet finnas.

Men herr borgmästaren Gabriel Hagert war af den tancka, at ju flere deputerade blefwo, ju mindre skulle det låta sig giöra, och således wore bäst, at det förblefwe wid det antal som redan utsedt är.

Hwilcket ock, uppå giord proposition af herr rådman och talman, bifölls.

Herr rådman och talman förestaldte härhos, at som uti cancelliet från flere riksdagar tillbaka funnos en hop oafgiorde mål, ibland hwilcka till äfwentyrs många wore af sådan wigt och värde, at de borde och kunde nu uptagas och afgiöras, så måtte ock herrar deputerade anmodas, at åtaga sig det beswäret, at urskillja desse oafgiorde mål, och tillika lemna till högtärade ståndet sine

tanckar, hwilcke af dem nu måge tagas under öfwerwägande och afgjörande. Hwilcket bifölls.

Äfwensom ock, uppå giord ärhindran af herr borgmästaren Carl G. Boberg, at de herrar ståndets ledamöter som behagade, kunde jämwäl i detta mål biträda herrar deputerade.

Herr borgmästaren Ubman påminte härhos, at nödigt wore, det listan öfwer expedierade mål måtte ifrån expeditionsdeputationen infordras, på det herrar deputerade däraf måtte kunna utröna hwilcka mål wärckeligen blifwit expedierade. Denne påminnelse bifölls, och lofwade herr borgmästaren Ubman, at sielf draga försorg om listans anskaffande.

Herr borgmästaren Renhorn: Alt sedan 1738 lära wid följande riksdagar en hop betänckanden blifwit lemnade oafgjorde, i synnerhet de, som från protocolsdeputationen inkommit, hwilcken likwäl skall wara som en raviere för ståndets privilegier och rättigheter. Kan hända, at däribland warit sådane betänckanden, som angådt kongl. collegier och andre ämbetsmän, hwilcke man icke welat röra. Denne efterlåtenhet är skadelig och kan gifwa anledning till åtskillige eftertänckelige påföljder, hwaraf wi till äfwentyrs, den ene då den andre då måst ärfara tydelige prof i det wi ej fådt niuta städernes privilegier och resolutioner till godo. Ridderskapet och adelen har sine privilegier, de weta ock nog genom enighet och öfwerläggningar at bewara dem. Prästeståndet lika så. En del af deras giöromål wid prästemöten består uti rådgiörande huru deras privilegier icke allenast skola bibehållas, utan ock om möjligit är ökas. Borgareståndet har alldeles inge sådane tillfällen, utan allenast wid riksdagarne, och jag wet ej om jag skall wåga at säga, at de som böra och kunna hielpa städerne så emellan som under riksdagarne äro ofta just de, som sättia split och oenighet dem emellan. Man lærer finna at alt sådant har den wärckan, at förtroendet snart alldeles uphöra städerne emellan. Hwar och en lyckas gå sin egen wäg, till sitt särskildte ändamål, och få willja täncka på ståndets allmänna bästa och wäl, som de öfrige ständen genom deras upmärksamhet rätten alldeles dragit ifrån borgareståndet och delt sins emellan. Hwarigenom ock i synnerhet upstäderna så råkat i lägerwall, at ingen rörelse eller förtienst där finnes. Om härmed skall gå, som hittills skiedt, är den påfölgden owedersägelig, at desse städer sluteligen blifwa ödeplatser. Och förbehölt sig herr borgmästaren, at framdeles härom inlemna skrifteligen sine tanckar.

Herr borgmästaren Carl G. Boberg yttrade sig, at herr borgmästaren Renhorns yttrande fordrade ett widlyftigare öfwerwägande, än man nu wid detta tillfälle kunde företaga.

Man såge nog af förfarenheten, at ehuru Kongl. Maj:t strängeligen förbudt, det inge förtydningar måge göras öfwer städernes ärhållne resolutioner, så skedde dock sådant ofta nog, och gofwe desse resolutioners mångfaldighet och de utkomne förklaringar däröfwer till någon del anledning härtill. Hwarföre ock herr borgmästaren hölt före, at om af alle städernes resolutioner giordes ett sammandrag, skulle ingen så lätt som nu wåga at förtyda dem.

En utskickad från hans excellence riksrådet och öfwerstemarskalcken lät anmäla sig, och öfwerlemnade efter des utsago till secreteraren 300 exemplar af ceremoniellet wid denne riksdags början.¹ Men wid närmare efterseende befants at exemplaren wore allenast 50. Och fants fördenskull godt at flere skola begäras. Imedlertid utdeltes de nu inlemnade.

Herr borgmästaren Cervin anmärckte, at uti detta ceremonielle wore anfördt, det klockan half nio, då andre gången ringes, skall först bonde- och sedan borgarestånden gå till kyrckan, men ridderskapet och adelen icke förrän sammanringningen börjas. Sådän skillnad wore tillförene aldrig giord, och borde icke eller nu winna rum, utan borde alle stånden gå till kyrckan under sammanringningen. Widare anmärckte herr borgmästaren härhos det ceremoniellet inemot slutet innehåller, det landtmarskalcken först och sedan de öfrige respective stådens talmän, skola träda fram hwar efter annan och aflägga inför Hans Kongl. Maj:t underdånig tacksäjelse för nådig kallelse. Denne skillnad wore ock alldeles owanlig, och kunde icke widtagas, utan borde respective talmännen så wäl som herr landtmarskalcken på en gång träda fram, at efter hwarannan hålla sine tal.

Herr borgmästaren Carl G. Boberg förestäldte, at detta kan hielpas, om ståndet icke förr går härifrån, än sammanringningen är börjad, och angående den senare anmärckningen kunde respective talmännen öfwerenskomma med herr grefwen och landtmarskalcken, at förra wanligheten härwid i akt tages.

¹ *Ceremonial wid riksdagens början 1755*. Jfr Borgarståndets arkiv, vol. R 1327, Rådsprotokoll, nr 1.

Ytterligare anmärckte herr borgmästaren Cervin, at emellan ceremoniellet, och riksdagsordningens 12 § wore en contradiction, i det ceremoniellet innehåller, at ridderskapet och adelen skola efter sluten gudstienst, först gå ifrån kyrckan till rikssalen, hwaremot nyssberörde § förmår, at bondeståndet bör gå först dit, och sedan öfrige respective stånden hwart i sin ordning.¹ Äfwen som och påminnas må, det ceremoniellen ej måge utgifwas, innan de blifwit comunicerade med riksens ständer.

Och wardt öfwerenskommit, det öfwer desse trenne anmärckningar ett kort promemoria skall lemnas till herr rådman och talman, som tillika med de öfrige talmännen och herr landtmarskalcken må öfwerenskomma om behörig ändring i ceremoniellet.

Herr rådman och talman upläste för högtärade ståndet, de tillärnade talen wid upwaktningen hos Deras Kongl. Majj:ter och Hans Kongl. Höghet, hwilcke högtärade ståndet till alla delar gillade, lydande som följer:²

Stormäktigste allernådigste konung! När borgareståndet, efter dess sidsta sammanwaro, nu har den nåden, at åter inställa sig för en nådig och älskad konung, räknar det för sin första skyldighet, at wörda den gudomeliga försynen, som bibehållit Eder Kongl. Majj:t och det Kongl. Huset wid all hög kongl. wälmåga, riket wid en önskelig fred, och hwar undersåte wid fullkomlig säkerhet. Eder Kongl. Majj:ts faderlige omsorg och otrötteliga möda wid regementsbördan, förtiänar därefter vår billiga upmärksamhet och vår skyldige ärkänsla. Det ömaste, hwarmed trogne undersåtare kunna bemöta en nådig och rättwis konung, är deras upricktiga kärlek och tillgifwenhet. Och är derföre borgareståndet förwissadt, at Eder Kongl. Majj:t såsom den angenämaste gåfwa emottager detta öfwerlygande bewis af sitt oinskränkta wälde uti svenska hjertan. Eder Kongl. Majj:t, som med nådigt sinnelag redan helgadt sitt minne åt efterwerlden, hembär borgareståndet underdånig tacksäjelse för kallelsen till et möte, där riksens ständer äga frihet at med Eder Kongl. Majj:t rådslå och föranstalta om sin trefnad och wälgång i framtiden. Till detta ändamål anhåller borgareståndet underdånigst om riksdagens utlysande, och innesluter sig med lika underdånighet i Eder Kongl. Majj:ts nåd.

¹ Jfr *Kongl. Maj:ts och Sweriges rikes ständers riksdags-ordning författad wid riksdagen uti Stockholm den 17. October 1723*, § 12.

² Borgarståndets arkiv, vol. R 1335, nr 7 (flera handlingar).

Stormächtigsta allernådigsta drottning! Eder Kongl. Majjt täckes nådigst tillåta, at riksens nu församlade borgarestånd, för Eder Kongl. Majj:ts dyra person, får förklara dess underdånige wördnad och fullkomliga tillgifwenhet. Eder Kongl. Majj:t har, från sin första ankomst till riket, warit ansedd och älskad såsom dess ögnasten. En lika som medfödd kärlek för landet och dess inbyggare, ett särdeles hägn och wårdnad om snillen och slögder, hafwa uti Eder Kongl. Majj:t wist oss en huld och stor öfwerhetsperson. Sielfwe wettenskaperne hafwa lyst från thronen, och till deras upmuntran har Eder Kongl. Majj:t under sitt egit höga inseende uprättat en witterhetsacademie. Den Högste ware ärad för en så oskattbar gåfwa och så wördnadswärd moder till ett wälsignat konungahus. Med yppersta glädie finner borgareståndet det samma, sedan sidsta sammanwaro, ökad och prydt med en kongl. prinsessa, hwartill ståndet dess underdånige lyckönskan aflägger. Herren uppehålle Eder Kongl. Majj:t wid all hög kongl. wälmågo, och låte af Eder Kongl. Majj:ts ätt store och älskade konungar pryda svenska thronen till de senaste tider. Uti Eder Kongl. Majj:ts nåd, anhåller borgareståndet underdånigst, at ständigt få wara inneslutit.

Durchleuchtige nådigste cronprints! Eder Kongl. Höghet täckes med nåd anse, at borgareståndet nu betygar des underdånige och innerlige fågnad öfwer Eder Kongl. Höghets trefnad och wälmåga. Ryktet har för hwar och en på des ort utspridt och bekräftat Eder Kongl. Höghets förtreffelige egenskaper och ständigt tilltagande framsteg. Fågnaden deröfwer har warit ogemen, och blifwer nu så mycket större, då borgareståndet närwarande får glädia sig, at se liflige frukter af Eder Kongl. Höghets dyre föräldrars, Deras Kongl. Majj:tters oskattbare omsorg. Den Högste fullborde sitt wärck. Han wälsigne Eder Kongl. Höghets dyre person, och låte Eder Kongl. Höghet tillwäxa, till sin ära, samt Eder Kongl. Höghets egen med fäderneslandets förenta heder och lycksalighet. Dygden ware Eder Kongl. Höghets ledswän och lyckan des beständige följleslagare. Till Eder Kongl. Höghet öfwerlemnar borgareståndet sin oföränderliga wördnad och upricketigaste tillgifwenhet, samt utbeder sig, at i Eder Kongl. Höghets nåd få wara inneslutit.

Herr borgmästaren Cervin frågade, om icke upwaktning äfwen borde skie hos de öfrige kongl. printsarne och kongl. printsessan.

Men herr rådman och talman berättade, at efter aftal skier hos dem ingen särskild upwaktning, hälst man wiste, at de wore i Hennes Kongl. Majj:ts Drottningens rum, och icke i sine egne, som Cronprintsen.

Herr rådman och talman anmälte, at ståndets waktmästare wore ensam för mycket sysselsatt, och at han således behöfde en till hielp. Hwilcket högtärade ståndet biföll, och utnemdes därtill en wid handelscollegium antagen extra waktmästare Carl Widerström.

Bud ankom, at herr rådman och talman tillika med ståndets herrar deputerade till at upwakta Deras Kongl. Majj:tter och cronprintsen borde nu afträda. Hwilcket skiedde, och upropades i behörig ordning efter matrikelen. Och skildes de öfrige ståndets herrar ledamöter imedlertid åt, dock med öfwerenskommelse, at åter infinna sig i ståndets rum när herrar deputerade kommo tillbaka.

Efter någon stund återkommo herrar deputerade, och berättade herr rådman och talman, det Hans Kongl. Majj:t låtit anmäla des nådigste hälsning, fägnat sig öfwer ståndets ankomst, och önskat det riksdagsgiöromålen måtte lända till Guds ähra, Kongl. Majj:ts nöije förknippad med allmän nytta.

Hennes Kongl. Majj:t Drottningen hade förnyat all den nådiga bewågenhet, som Hennes Kongl. Majj:t altid tillförene för ståndet hyst och wisat, samt önskat ståndet all lycka och wälsignelse.

Hans Kongl. Höghet cronprintsen hade med mycken upmärksamhet afhördt herr rådmannens och talmannens å ståndets wägnar hållne tal, önskat ståndet lycka och wälsignelse, at deras förestående giöromål måtte lända till Guds ähra, Hans Kongl. Majj:ts nådige nöije, och allmänt wäl. Och hade Hans Kongl. Höghet sluteligen nemdt herr rådman och talman wid namn, samt begärdt, det Hans Kongl. Höghets kiärlige hälsning måtte anmälas hos borgareståndet, med försäkran, at ståndet aldrig skall sakna Hans Kongl. Höghets upricktige tillgifwenhet.

Sidst anmälte herr rådman och talman, sig hafwa fådt weta, det ceremoniellet wore remitteradt till genomseende af wisse deputerade hos ridderskapet och adelen. Och wille herr rådman och talman icke förgäta, at öfwerlägga med herr grefwen och landtmarskalcken samt de öfrige respective talmännen, angående de af högtärade ståndet wid ceremoniellet gjorde anmärckningar.

Och herr borgmästaren Uglå påminte, det boktryckaren måtte imedlertid få befallning at icke utlemna någre exemplar, innan ändringen skiedt.

Skildes åt.

Åhr 1755 den 20 October

S. D. Anmältes och företrädde rådmannen här i Stockholms stad ädel och högaktad herr Pehr Johansson Falck och inlemnade honom meddeld fullmagt, at wara stadens fullmäktig uti rådmannens och talmannens ädle och högaktade herr Gustaf Kiermans ställe. Fullmagten uplästes och godkändes.

Hwarefter herr rådmän och talman önskade herr rådmän Falck all lycka och wälsignelse i de förestående giöromålen.

Herr rådmannen Falck tackade för denne önskan, och inneslöt sig uti högtärade ståndets wänskap och förtroende.

Herr rådmän och talman anmälte, at han med herr grefwen och landtmarskalcken, samt de öfrige respective talmännen i sammanträde öfwerenskommit det påhälsningen respective stånden emellan skier på följande sätt: Först går prästeståndet, sedan borgareståndet, sidst bondeståndet till ridderskapet och adelen, hwilcken äfwenledes samma ordning wid hälsningen så wäl som de öfrige respective stånden sins emellan kommer at i akt taga. För öfrigit wore beslutit, at alle respective talmännen jämte landtmarskalcken på en gång komma at träda fram för thronen, at i ordning efter hwar andre kyssa Hans Kongl. Maj:ts hand.

Herr rådmän och talman förestaldte, at deputerade nu måtte utses, som enligit föregående öfwerenskommelse måge å högtärade ståndets wägnar complimentera de öfrige respective stånden. Och utnemdes därtill följande herrar:

herr rådmän Falck såsom ordförande,
herr sidenfabriqueuren Dahlmansson,
herr ålderman Holtz,
herr handelsman Sandberg,
herr borgmästaren Blidberg,
herr handelsman Pijhlgardt,
herr rådmän Hanquist,

herr borgmästaren Omnberg,
herr borgmästaren Wiggman,
herr borgmästaren Fris,
herr borgmästaren Johan Boberg,
herr borgmästaren Ingman,
herr borgmästaren Treutiger,
herr borgmästaren Blom,
herr borgmästaren Sacklen och
herr borgmästaren Brunsell.

Desse 16 herrar upropades efter ordningen i matrikelen och afträdde.

Twänne Kongl. Maj:ts cammarherrar emottogos af sex ståndets herrar ledamöter och infördes. Herr cammarherren grefwe Törnflycht förde ordet, således: Kongl. Maj:t låter genom oss anmäla sin nådigste hälsning och befallning, at dess trogne undersåtare af borgareståndet skola i morgon infinna sig först i denne stadens stora kyrckia, at biwista gudstiensten och sedan på rikssalen, at afhöra Hans Kongl. Maj:ts nådigste proposition. Herr rådman och talman bad herrar cammarherrarne anmäla hos Hans Kongl. Maj:t borgareståndets underdånigste wördnad, och at ståndet skall ställa sig Hans Kongl. Maj:ts nådigste befallning till efterlefnad.

Härhos anmälte ock herr cammarherren grefwe Törnflycht särskildt, at herr hofmarskalcken låtit bedia, det 14 eller 16 af borgareståndets ledamöter måtte tillika med herr rådman och talman i morgon spisa hos hofmarskalcken. Hofmarskalcken hade wäl welat biuda flere, men rummet wore nog trångt. I anledning häraf utnemdes följande herrar:

herr rådman och talman,
herr rådman Falck,
herr Flodman,
herr borgmästaren Blidberg,
herr borgmästaren Ericsson,
herr borgmästaren Cervin,
herr rådman Burtz,
herr Nils Dahl,
herr rådman Allander,
herr rådman Wessman,

herr handelsman Brandberg,
herr borgmästaren Uglå,
herr borgmästaren Treutiger,
herr rådman Nils Hylpher,
herr borgmästaren Lönroth,
herr rådman Lebell och
herr handelsman Hultbom.

Herr borgmästaren Johan Boberg påminte, at nu måtte fastställas hwad rum ståndets secreterare skulle få i processionen så wäl till kyrckan som up till rikssalen. Och fant högtärade ståndet godt, at en för alle gånger fastställa, det ståndets secreterare så wäl för denne gång, som framgent hädanåt skall wid alle slike tillfällen gå ensam efter ståndet, och hafwa cancelliets betjäning parwis efter sig.

En deputation af 16 personer anmältes från bondeståndet, och emottogs af 8 borgareståndets herrar ledamöter. Danemannen Joseph Hansson förde ordet, och betygade å bondeståndets wägnar sin fågnad öfwer högtärade borgareståndets lycklige ankomst och wälmåga, önskade därhos at Gud måtte således styra rådslagen, at alt må lända till Guds ära, Kongl. Maj:ts nådige nöije, grundlagarnes hägn och allmänt wäl; utbediandes sig högtärade borgareståndets gunst och benägne biträde i de ärender, som kunna angå bondeståndet, hwilcket måste kiännas wid tungaste bördan, hwaremot han försäkrade at bondeståndet wore beredwilligt till all möjelig återtienst.

Herr rådman och talman bad deputerade återbära borgareståndets wänlige hälsning, till det ärbara bondeståndet, och försäkrade därhos, at borgareståndet icke mindre nu, än altid tillförene söka, at bibehålla det ärbara bondeståndets förtroende.

Hwarmed desse deputerade afträdde, och beledsagades ut.

Tolf deputerade från högwördige prästeståndet infördes af sex ståndets herrar ledamöter. Herr doctoren och biskoppen Osander yttrade sig såsom ordförande: Prästeståndet låter förmåla sin tjenstelige hälsning hos wällofl. borgareståndet, och betyga sin fågnad och nöije öfwer wällofl. borgareståndets lyckliga hitkomst med hälsa och sundhet. Prästeståndet gör sig försäkradt om wällofl. borgareståndets rättsinnige afsikt, at i alt befrämja Guds ära, och den christelige församlingens wäl, samt religionens bibehållande och hägn

i sin renhet, såsom de fastaste grundpelare hwarpå allmänt och enskilt wäl till Kongl. Majj:ts nådige nöije och rikets bästa bör byggas. Prästeståndet twifflar jämwäl icke, at ju wällofl. borgareståndet röres af samma nit och omsorg, som prästeståndet, at troligen bedja Gud såsom liusens fader, af hwilcken all god och fullkomlig gåfwa kommer, om lius i rådplägningarne, så at giöromålen måge ledas till ett gott slut. Prästeståndet anser det för en stor förmån, at få niuta wällofl. borgareståndets wälwillja och gynsamme biträde i de förekommande ärender. Prästeståndet önskar wällofl. borgareståndet, all beständig wältrefnad, wälgång och nöije under denne riksdag, och utbeder sig wällofl. borgareståndets benägna wänskap och förtroende.

Herr rådmän och talman tackade högwördige prästeståndets deputerade för hälsningen och bad dem återbära ståndets tjenst. hälsning tillbaka, samt försäkrade, at ståndet skall med ren nit söka, at i alle giöromål befrämja Guds ära, Kongl. Majj:ts nådige nöije och hwars mans wäl.

Prästeståndets deputerade afträdde och beledsagades ut.

Högtärade ståndets herrar deputerade återkommo, och berättade herr rådmän Falck, at ridderskapet och adelen och präste- samt bonde-stånden låtit anmäla sin hälsning tillbaka, med fägnads betygelse öfwer högtärade borgareståndets lycklige ankomst.

Herr rådmän och talman tackade herrar deputerade för beswäret.

Tiugofyra deputerade från ridderskapet och adelen ankommo, och emottogos samt infördes af tolf ståndets herrar ledamöter. Lagmannen herr grefwe Jacob Gyllenborg, såsom ordförande, utlät sig: Ridderskapet och adelen låter genom oss sine deputerade förmåla deras tacksäjelse för den hälsning wällofl. borgareståndet hos ridderskapet och adelen aflagt. Ingenting kan wara ridderskapet och adelen kiärare, än at finna wällofl. borgareståndet nu församladt med hälsa och wälmåga, at öfwerlägga om de förefallande ärender. Ridderskapet och adelen skall wid alle tillfällen å daga lägga fullkomligt förtroende och tillgifwenhet för wällofl. borgareståndet, uti hwilckets wänskap ridderskapet och adelen sig innesluter.

Herr rådmän och talman swarade: Borgareståndet skall giöra sig en fägnad däraf, at kunna öfwertyga höglofl. ridderskapet och adelen om ståndets oryggelige föresats, att biträda uti alt det, som länder till Guds ära, Kongl. Majj:ts

nådige nöije, grundlagarnes hägn och hwars mans bästa. Hwarmed desse deputerade afträdde och beledsagades ut.

Sidst förestälde herr rådman och talman, at högtärade ståndet måtte sammanträda i morgon klockan åtta, som bifölls, och befaltas, at anslag till den ändan nu straxt skulle skie.

Skildes åt.

Åhr 1755 den 21:ste October

S. D. Uplästes ett till högtärade ståndet ifrån magistraten i Lidkiöping ankommit bref,¹ med berättelse, at stadens walde riksdagsfullmächtig rådmannen herr Johan Martin Werner blifwit af en hetsig siukdom ansatt, så at han någon tid måst hållas wid sängen, men nu mera börjar således wederfås, at han inom någon tid skall kunna infinna sig i högtärade ståndet. Hwarjemte magistraten under berörde des bref hitsändt den för herr rådman Werner utfärdade riksdagsfullmagten, som uplästes och gillades.

Herr rådman och talman upläste det tillärnade talet inför Kongl. Majj:ts thron, hwilcket allmänt gillades, lydande som följjer.²

Stormächtigste allernådigste konung! När ett rike öfwerwunnit de äfwentyrigaste faror, när det äger en mild och rättwis konung, en stadgad och befäst konungastohl, när det, omskantsat med förbund, är stadt i lugn och fred för utwärtas fiender, då kunna dess ständer samlas, utan andre bekymmer, än at hela de efter skakningen öfwerlefne refwor, och för sine efterkommande bereda en säll och säker framtid. I sådan belägenhet anser sig borgareståndet, när det på nådig kallelse i dag har den lyckan, at för Eder Kongl. Majj:ts thron framträda. Eder Kongl. Majj:t har af den Högste blifwit ansedd, at uplifwa Swea rikets hopp, at främja dess wälfärd och fästa dess trygghet ett älskansvärdt medel till ett så wigtigt ändamål! Wärcan däraf hafwe wi funnit, ty Eder Kongl. Majj:ts nåd har sträkt sig till hwar och en af dess undersåtare. Himlaläran, wägwisaren till menniskiors tillkommande wäl, är bibehållen i sin

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1335, nr 9.

² Ibidem, nr 8. Tryckt som *Rådmannens uti Stockholm och borgare-ståndets talemans hr. Gustaf Kiermans Tal, hållit på borgare-ståndets wägnar uppå riks-salen i Stockholm wid riksdagens början then 21 October 1755* (Stockholm 1755).

renhet. Lagarne, grundwalen till vår frihet, stå under trogen wård orubbade i wördning och helighet. Wänskapen med utrikes magter, grunden till vår fred, är underhållen och stadfast. Landt- och siömagt, fästen och flotta, medel till vår säkerhet, äro förbättrade och ökte. Lärdom och witterhet, rikens prydnad, hafwa wunnit stöd och upmuntran. Handel och näringsfång, oumgängelige utwägar till den nödigaste af timmelige omsorger nemligen vår föda, äro handhafde och skyddade. Eder Kongl. Maj:ts hägn har ock sträckt sig till alle de inrättningar, af hwilcka wi skiäligen förwänta nationell rikedom och räddning från en förderfwelig underballance. Så enlige anstalter med ständernes tanckesätt kräfja wisseligen, at på ömmaste sätt bemötas, och wara den bland swenske män förkastad, som en sådan skyldighet icke fullkommer!

Allernådigste konung! Detta är borgareståndets tancka, och därmed tackes Eder Kongl. Maj:t nådigst emottaga ståndets underdånige tacksäjelse för Eder Kongl. Maj:ts höga och faderlige wård om riket och dess inbyggare. Oföränderlig kiärlek, tro och lydnad, äro the offer borgareståndet på egne och hemmawarande medbröders wägnar till underdånig ärkänsla frambar. Det utbeder sig lika underdånigt, at jemte dess glädie öfwer sitt dyra konungapars höga wälmåga, så betyga sin underdånige fägnad, at se konungahuset, sedan sidsta riksdag, ökat och prydt med en kongl. printsessa. Wid det nu förestående riksmötet, försäkrar borgareståndet, at gå Eder Kongl. Maj:t med underdånig nit och trogne rådslag till handa. Eder Kongl. Maj:ts höghet, lagarnes helighet och ständernes oskattbara frihet, skola wara borgareståndets ögnamärcken och den grund, hwaruppå ståndet, under den Högstas beskydd, i enighet och förtroende med öfrige respective stånden, önskar, at för ewärdelige tider befästa Eder Kongl. Maj:ts med rikets sammanknippade wälgång, höghet och anseende. Borgareståndet gör sig förwissadt at Eder Kongl. Maj:t med nådigt öga anser detta dess redeliga upsåt, och anhåller undedånigst, at få wara inneslutit uti Eder Kongl. Maj:ts nåd.

Efter någon liten stund ärhölts underrättelse, at det ärbara bondeståndet nu ginge up till kyrckan. Och upropades fördenskull högtärade ståndets herrar ledamöter i den ordning, som matrikelen innehåller, hwarefter ståndet trädde ned till kyrckan.

Sedan högtärade ståndet biwistat gudstiensten, och warit uppe på rikssalen at afhöra Kongl. Maj:ts nådigste proposition,¹ återkom ståndet up i sitt wan-

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1327, Rådsprotokoll, nr 2.

lige rum, samt skildes åt. Och herr rådman och talman, tillika med de herrar som skulle spisa wid hofwet, trädde dit up.

Åhr 1755 den 22:dre October

S. D. Lät högtärade ståndet sig föreläsa Kongl. Maj:ts och riksens faststälde regeringsform¹ samt Kongl. Maj:ts försäkran af d. 26 Martii och 25 Novembr. 1751.²

Sedan detta skiedt påminte herr rådman och talman, at högtärade ståndet nu måtte, i anledning af 14 § i riksdagsordningen, utwällja des electorer, och således nu först öfwerenskomma om antalet, som wid förre riksdagar ibland warit tolf ibland sexton.

Högtärade ståndet kom öfwerens, at electorerne antal för denne gång skulle blifwa sexton. Herr rådman och talman frågade, om högtärade ståndet wille inför protocollet utnemna herrar electorerne, eller ock däröfwer votera. Och som votering enhälligen begärdes, ärhindrede herr rådman och talman, at densamme borde skie med slutne sedlar, hwaruti sexton ståndets ledamöter kommo at utnemnas å hwarje sedel, och at hwar ledamot ej finge inlemna mer än en sedel, ehuru han kunde wara fullmäktig för flere städer.

14 § i riksdagsordningen uplästes.

Efter en liten stund upropades herrar ledamöterna efter ordningen uti matrikelen, och inlemnade hwar och en sin sedel, som emottogos af herr rådman och talman samt nedlades i en hatt.

Herr borgmästaren Kröger war wid upropet af des numer borttgången, och beslöts, at i fall han återkomme, innan voteringen för sig gådt, kunde han jemwäl inlemna sin sedel.

Herr rådman och talman omskakade sedlarne, och herrar borgmästarne Pijhl, Carl G. Boberg och Renhorn, satte sig till bordet at tillika med secreteraren föra protocoll öfwer voteringen. Herr rådman och talman öppnade sedlarne i

¹ *Kongl. Maj:ts och riksens ständers faststälte regerings-form dat. Stockholm den 2 Maji 1720* (även utg. i Hildebrand 1891, s. 86–118).

² Jfr tryckta kungaförsäkningar 26 mars 1751: *Kongl. Maj:ts försäkran*, respektive 25 november 1751: *Swea konunga-försäkran* (den senare även utg. i Hildebrand 1891, s. 243–257).

någre herrar ledamöters närvaro, räknade alltid huru många på hwarje sedel woro nemnde, innan namnen upropades. Och befunnos allenast 14 herrar ledamöter uti en sedel wara nemnde, men i de öfrige alle war antalet fullt och riktigt.

Uti en sedel war tillnamnet Boberg, utan förnamn infördt, uti fyre sedlar namnet Hagert likaledes utan förnamn, och uti en sedel namnet Hylpert äfwenså utan förnamn, eller staden för hwilcke de woro fullmäktige blifwit nemde. Och som högtärade ståndet således eij kunde weta, om den uti förstberörde sedel gifne rösten tillhörde herr borgmästaran i Ystad eller herr borgmästaren i Hudviksvall, icke eller kunde utrönas, om de fyre senare rösterna woro gifne herr borgmästaren i Borgo eller herr borgmästaren i Nystad, äfwensom man ock icke kunde säga om rösten på namnet Hylphert tillhörde herr rådmannen ifrån Westerås, eller herr rådmannen ifrån Hedemora, så beslöts, at alle desse nu nemde röster icke skulle i protocollet antecknas.

Sedan sedlarnes öppnande war slutit, och de hållne protocollen upsummerade, samt med hwarannan jemförde, befants, at följande sexton herrar ståndets ledamöter ärhållit de mäste rösterna wid detta wahl, nemligen:

herr grosshandlaren Lefebure 65 röster,
herr grosshandlaren Clason 69
herr ålderman Ström 66,
herr borgmästaren Borg 64 röster,
herr borgmästaren Schauv 63,
herr handelsman Trapp 63,
herr assessoren och borgmästaren Forssell 61,
herr borgmästaren Finerus 64,
herr borgmästaren Omnberg 69,
herr borgmästaren Lange 66,
herr borgmästaren Pijhl 68,
herr borgmästaren Renhorn 66,
herr borgmästaren Joh. Boberg 64,
herr borgmästaren Blom 65,
herr borgmästaren Kock 63,
herr borgmästaren Gabr. Hagert 68.

Hwilcke altså hälsades för högtärade ståndets electorer wid denne riksdag.

Utom desse hade ock följande herrar wid detta wahl ärhållit röster: nemligen

herr rådman Falck 2 röster,
herr rådman Helledaj 3,
herr rådman Lindeman 2,
herr sidenfabriqueuren Dahlmansson 4,
herr handelsman Modin 14,
herr borgmästaren Herkepæus 9,
herr handelsman Bagge 4 röster,
herr borgmästaren Blidberg 1,
herr borgmästaren Ericsson 14,
herr borgmästaren Schulten 1,
herr borgmästaren Cervin 16,
herr borgmästaren Carl G. Boberg 15,
herr borgmästaren Wiggman 1,
herr rådman Abrah. Hylphert 10,
herr borgmästaren Fries 1,
herr ålderman Bock 1,
herr gullarbetaren Dahl 1,
herr handelsman Allegre 11,
herr borgmästaren Rosell 3,
herr borgmästaren Lundeberg 3,
herr handelsman Brandberg 1,
herr borgmästaren Fried. Ingman 5,
herr assessoren och borgmästaren And. Ingman 11,
herr borgmästaren Uglå 15,
herr borgmästaren Kijhlman 1,
herr borgmästaren Ubman 2,
herr borgmästaren Lönroth 1,
herr rådman Stenström 2,
herr borgmästaren Hök 1,
herr rådman Bootze 1,
herr borgmästaren Kröger 4,
herr justitiarien Faxell 14 röster,

herr borgmästaren Junbeck 12,
 herr borgmästaren Wesslo 1,
 herr borgmästaren Brunsell 2,
 herr rådman Strandberg 1,
 herr borgmästaren Malmstén 11,
 herr borgmästaren Silvius 4 och
 herr borgmästaren Brehmer 1.

Uppå skiedd århindran aflade nu de utwalde herrar electorerne den wanlige eden, hwilcken dem förestafwades af ståndets secreterare enligit formulairret, som igenfinnes n:o 15 i första tomen af riksdagsacterne för år 1734.¹

Sluteligen uplästes ett inkommit project till anslag för urskillningsdeputationen,² hwilcket höglofl. ridderskapet och adelen, samt högwördige prästeståndet bifallit. Men högtärade ståndet fant nödigt, at låta detta project blifwa liggande på bordet till i morgon.

Och anbefaldtes, at anslag skall skie tills i morgon klockan half tio.
 Skildes åt.

Åhr 1755 den 23:die October

S. D. Lät högtärade ståndet sig föreläsa Kongl. Maj:ts och riksens ständers riksdagsordning från början till slutet.

Wid upläsandet af 12 § frågade herr borgmästaren Cervin, om borgareståndet, i förmågo af denne § får del af Kongl. Maj:ts allmänne proposition. Hwarå secreteraren lemnade wederbörligen till swar, at sådant på många riksdagar tillbaka icke wore skiedt.

Sedan uplästes Kongl. Maj:ts nådige kundgiörelse af d. 6 Sept. 1751, angående någre omständigheter, som wid riksdagarne komma att i akt tagas.³

När detta skiedt yttrade sig herr rådman och talman: Wi hafwe nu hördt de förnemste rikets grundlagar oss föreläsa. Jag wet wäl, at en så lustre corps, som högtärade ståndet är behöfwer ingen påminnelse om desse lagars obrotts-

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1234, nr 15. Jfr *BgP* 5, s. 21.

² Borgarståndets arkiv, vol. R 1332, Urskillningsdeputationen, nr 1.

³ Tryckt kungörelse 6 september 1751: *Kongl. Maj:ts nådige kundgiörelse angående någre omständigheter, som wid riksdagarne komma att i akt tagas.*

lige i akt tagande. Men högtärade ståndet lærer dock tillåta mig den friheten at erhindra, det som wi emottagit dess helige grundlagar af våre dels afledne, dels ännu lefwande företrädare och wänner, så fordrar ock vår skyldighet, at lemna dem orubbade till våre efterkommande. Jag önskar högtärade ståndets herrar ledamöter all ymnig nåd och wälsignelse af högden till de förestående giöromålen, och beder at min wälmente påminnelse benägit uptages. Åtskillige ståndets herrar ledamöter förklarade häröfwer sitt goda nöije.

Ett af herr rådmannen Booze ingifwit memorial uplästes,¹ hwaruti herr rådmannen å Söderhamns stads borgerskaps wägnar anhåller at twänne deputerade af högtärade ståndets herrar ledamöter måtte hos Hans Kongl. Maj:t och deras excellencier herrar riksens råd söka befrielse för den af kongl. krigscollegium ålagde kostsamme beskiutningen på 234, det handlande borgerskapet i Söderhamn tillhörige, och wid hitkomsten förleden währ sequestrerade, men sedermera lösgifne godbyssor. Förmodandes herr rådmän Booze högtärade ståndets benägna biträde härutinnan så mycket mera, som hwarcken krigsfiscalen eller directeuren wid factoriet beskiutningen påstått.

Herr rådmän och talman förestäldte, at herr rådmannen Boozes ansökning måtte bifallas. Och herr borgmästaren Cervin påminte, at herr rådmän Booze kunde snarast hielpas, om han författade sin ansökning i en underdånig supplicique till Hans Kongl. Maj:t, och herr rådmän och talman täcktes anmäla samme böneskrift hos deras excellencier herrar riksens råd till nådigt och godt slut i saken. Hwilcket bifölls.

Herr rådmän och talman gaf wid handen, at för 3 eller fyra dagar sedan, wore en skriftelig underrättelse² ifrån herr statssecreteraren Arnell till herr rådmän och talman lemnat, med tillkännagifwande, på Kongl. Maj:ts nådigste befallning, at uppå inkomne underdånige beswär öfwer riksdagsmanswalet i Calmare hade Kongl. Maj:t funnit skiäligt, at genom bref till herr landshöfdingen etc. baron Diurklo resolvera,³ det ett nytt wahl i berörde stad bör anställas. Härhos gifwes tillkänna, det Hans Kongl. Maj:t remitteradt en del borgerskaps i Halmstad anförde underdånige beswär öfwer riksdagsmanswah-

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1335, nr 10.

² Borgarståndets arkiv, vol. R 1327, Rådsprotokoll, nr 3.

³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1335, nr 2 (flera handlingar).

let därstädes, till herr landshöfdingen Hummelhielms utlåtande och wederbörandes förklaring, så att detta uppå Kongl. Maj:ts nådige utslag ännu beror.

Herr rådmän och talman anmodades af högtärade ståndet, at hos deras excellencier herrar riksens råd anmäla, det ståndet det förre målet ifrån sig skuttit, och at den walde riksdagsmannen för Halmstad är redan i ståndet intagen, uppå des upwiste fullmagt, hwaröfwer inge beswär i ståndet blifwit ingifne. Hållandes högtärade ståndet före, det Hans Maj:t lärer i nåder tackas låta derwid bero.

Herr borgmästaren Fredrich Ingman anmaldte, at borgmästareänkan Caisa Ulf wore stadd i ett så aldeles uselt och eländigt tillstånd, at hon icke ägde hwarcken mat eller kläder för sig och sine fattige många barn. Hon bor i ett uselt torp på landet nära wid Boråhs stad och hade säkert swultit ihjäl med sine barn, om icke herr borgmästaren hade henne understödt. Herr borgmästaren hade wid 1747 års riksdag anmält henne hos högtärade ståndet till pensions ärhållande. Herr borgmästaren hade sig ock bekant, at hennes så wäl som 2:ne andre borgmästareänkors, från Upsala och Sahla städer, ansökning blifwit remitterade till secrete utskottet, men herr borgmästaren wiste dock at hon ingen pension ärhållit, ehuru orsaken hwarföre, wore honom okunnig.

Samma påminnelse gjorde ock herr assessoren och borgmästaren Anders Ingman för en borgmästareänka i Wennersborg, om hwilckens medellöse och fattige tillstånd bewis inlemnades.

Herr handelsman Pihlgardt gjorde ock detsamma för en borgmästareänka i Carlsrona.

Herr borgmästaren Ugla berättade hwad i anseende till desse borgmästareänkors sökte pension wid 1747 års riksdag förefallit: Saken hade af 3:ne stånd blifwit remitterad till secrete utskottet, och herr handelsborgmästaren Plomgren hade emottagit expeditionen, samt lofwat befordra den samme i secrete utskottet. Men herr borgmästaren hade sig icke bekant, om målet blifwit fördragit, eller hwad slut därå följt. Och hölt herr borgmästaren före at bäst wore, det målet i ståndets cancellie måtte igensökas, då man finge se hwad därwid tillgiordt wore, och kunde således därwid gå vidare efter omständigheterna.

Herr borgmästaren Cervin ärhindrade, det nödigt wore at man något närmare än wanligen skier måtte se efter, huru de afgiorde målen expedieras.

Herr rådman och talman föreslog, det secreta utskottets ledamöter måtte få in commissis, at se efter hwad wid detta förewarande mål i secreta utskottet blifwit tillgiordt, och om detsamme blifwit expedierat eller icke. Hwilcket bifölls.

Och herr borgmästaren Schulten förestäldte, at secreta utskottets ledamöter måtte påminnas, at med mera flit än hittill skiedt taga i akt, det borgmästaren och borgareänckor måge få niuta någon förmon på pensionsstaten. Detta wore så mycket billigare, som borgareståndet årligen därtill contribuerar.

Herr borgmästaren Cervin begärde, det herrar deputerade öfwer stridige fullmagterne, måtte, i anledning af de inlemnade acter, inkomma med sitt betänckande öfwer riksdagsmanswalet i Carlscrona, som bifölls,¹ och fants godt, at herrar deputerade till den ändan sammanträda klockan 10 förmiddagen i ståndets cancellie.

Projectet till anslag för urskillningsdeputationen uplästes å nyo.²

Och ärhindrede herr borgmästaren Johan Boberg, at deruti wore en ren contradiction i det först deruti säges, det enskilte beswären och ansökningar emottagas efter en månads förlopp, och immediate därpå kundgiöres, at wederbörande till föllje deraf inom föreskrefne tids förlopp, som blifwer till och med d. 13 nästkommande Novembr. sine beswär böra ingifwa, hwarefter inge sådane mål emottagas.

Och fants at denne contradiction wore tydelig, men likwäl förmodeligen genom ett förseende wid renskrifningen åstadkommits, i det *icke* i första mening- en wid *emottagas* blifwit förgätit, hwilcket herr rådman och talman wille i sammanträde med herr grefwen och landtmarskalcken, samt de öfrige respective talmännen påminna.

En och annan ärhindrede, at om städernes enskildte beswär härunder begripas blefwe tiden alt för kortt, hälst det torde blifwa swårt, om icke omöjeligit at till den utsatte tiden urskillja ståndets allmänne beswär ifrån städernes enskildte.

22 och 24 §§ af urskillningsdeputationens instruction uplästes, angående så wäl allmänne beswärens inlemnande till berörde deputation, som tiden af sex wckor, inom hwilcken de samme böra inlemnas.

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1335, nr 1 (flera handlingar).

² Borgarståndets arkiv, vol. R 1332, Urskillningsdeputationen, nr 1.

I anledning här af berättade herr borgmästaren Ugla, hwad som föränlåtit ståndet wid sidstl:ne riksdag, at genom extractum protocollii begära, det allmänne beswären måtte slippa, at gå genom urskillningsdeputationen. Hållandes herr borgmästaren före, det nödigt wore, de en lika föreställning nu äfwenwäl måtte afgå.

Men herr borgmästaren Cervin war af den tancka, at herr grefwen och landtmarskalken med de öfrige respective talmännen kunde sins emellan afgöra huru med allmänne beswärens remitterande må förfaras. I annor händelse wore förklaring öfwer urskillningsdeputationens instruction i detta mål oundwikelig.

Herr borgmästaren Carl G. Boberg förestäldte, at quæstionen wore granska betydande om allmänne beswären skola gå genom urskillningsdeputationen, eller icke. Herr borgmästaren hölle före, at det förre, enligt 22 § af instructionen, så mycket häldre borde skie, som detta länder till conservation af ståndets privilegier, hwilcka af de öfrige respective stånden i annor händelse lätteligen kunna antagas, om de fritt få inlemna hwad de willja.

Herr rådman och talman ärhindrade, at frågan nu egenteligen, i anledning af det projecterade anslaget, wore om de enskildte beswären, hwilcken ock fördenskulle nu borde afgöras. Herr rådman oh talman hölt före, at som med urskilljandet af ståndets allmänne beswår från städernes enskildte nog länge torde dragas ut på tiden, så at desse senare, inom den utsatte tiden icke kunde blifwa färdige, så borde ock föreställningen och reservationen göras, at de samme måge åtniuta lika lång tid till ingifwande, som de allmänne beswären.

Herr borgmästaren Johan Boberg jemte herr justitiarien Faxell frågade, om med beswärens urskilljande i ståndet, jemwäl förstås, at ståndet skall cognoscera hwilcke af de enskildte beswären böra få gå till urskillningen. Om sådant härmed förstodes wore det swårt och obilligt emot de sökande.

Herr rådman och talman swarade, at meningen icke wore at cognoscera, utan allenast at de enskildte ifrån de allmänne måge urskilljas, då hwar ock en efter behag kunde gå med de förre till urskillningsdeputationen. Men som detta urskilljande i ståndet torde gå något långt ut på tiden borde reservation göras, at de enskildte städernes beswår måge niuta samma tid, som de allmänne.

Och anbefaldtes, at extractum protocoll i anledning här af till nästa plenidag upsätties.

Herr borgmästaren Ugla förestäldte, at uti detta extracto protocoll måtte jemwäl begäras, det allmänne beswären måge slippa at gå genom urskillningen.

Men häremot påminte herr rådman och talman at därtill wore ännu god tid. Imedlertid kunde det wid sidstl:ne riksdag härom utfärdade extractum protocoll i gensökas, och hafwas wid hand nästa plenidag, till vidare öfwerwägande.

Herr borgmästaren Cervin anmodades, at nu som wid förre riksdagar, åtaga sig mödan med allmänne beswärens upsättiande och föredragande, men herr borgmästaren ursäktade sig från detta mödosamme arbete.

Herr borgmästaren Kock föreslog till detta arbete herr borgmästaren Johan Boberg och herr borgmästaren Wesslo, hwilcke kunde biträda hwarannan. Hwilcket, ehuru en och annan tyckte, det icke mera än en måtte härmed sysselsättas, likwäl ändteligen bifölls.

Herr borgmästaren Carl G. Boberg ärhindrede, at högst angelägit wore, det allmänne beswärspuncterne måtte göras så tydelige, som någonsin möjligit wore, på det förtydningar måge kunna undwikas.

Herr rådman och talman proponerade, at deputerade till beswärens genomseende och urskillning i ståndet måtte utses.

Och föreslogs, at en för hwarje höfdingedöme till detta ärende måtte utnemas.

I anledning här af utnemdes
herr rådman Helledaj,
herr assessoren och borgmäst. Forssell,
herr borgmästaren Blidberg,
herr borgmästaren Finerus,
herr rådman Hanquist,
herr borgmästaren Lange,
herr borgmästaren Ericsson,
herr borgmästaren Schulten,
herr borgmästaren Cervin,
herr borgmästaren Carl G. Boberg,
herr borgmästaren Appelberg,

herr borgmästaren Wiggman,
herr borgmästaren Fries,
herr ålderman Bock,
herr borgmästaren Lundeberg,
herr assessoren och borgmästaren Anders Ingman,
herr borgmästaren Uglå,
herr borgmästaren Treutiger,
herr borgmästaren Blom,
herr borgmästaren Ubman,
herr borgmästaren Hök,
herr borgmästaren Gabr. Hagerdt,
herr borgmästaren Thure Hagerdt,
herr justitiarien Faxell och
herr borgmästaren Malmstein.

Herr borgmästaren Omnberg hölt före, det ett lähn i sänder måtte inlemna sine beswär och ansökningar till herrar deputerade, och at herrar deputerade måtte låta weta när det kunde skie.

Men herr borgmästaren Cervin trodde, at wäl två till tre lähn kunde på en dag ingifwa sine puncter.

Herr rådman och talman föreståldte, at herrar deputerade kunde härom öfwerenskomma, som bäst synes och omständigheterne ärfordrar. Hwilcket bifölls.

Hofrättsauscultanten Gustaf Cervin blef antagen at föra protocollet såwäl hos ståndets herrar deputerade som uti allmänne beswärsdeputationen.

Och anbefaldtes, at anslag skier till i morgon klockan 9 för herrar deputerade till ståndets enskildte ärenders öfwerseende.

Skildes åt.

Åhr 1755 den 25 October

S. D. Gaf herr rådman och talman wid handen sig hafwa efter högtärade ståndets begäran, under d. 23 i denne månad, talt med hans excellence, riksrådet och commendeuren af alle Kongl. Maj:ts orden högwälborne herr baron Schefer, angående den af herr rådman Booze å en del Söderhamns stads bor-

gerskaps wägnar, gjorde ansökning,¹ om högtärade ståndets förord hos Hans Kongl. Majj:t, det berörde borgerskap måtte befrias ifrån det beswär, at låta, enligt kongl. krigscollegii resolution, beskiuta de 234 lodbyssor, som wid hitkomsten förleden währ blifwit sequestrerade, men sedermera lösgifne. Herr rådman och talman hade underrättat hans excellence om hela sakens sammanhang, och som målet anginge större delen af en stad, å högtärade ståndets wägnar begärdt, det hans excellence tåktes befordra saken till godt slut. Hans excellence hade swarat, det kongl. krigscollegium häröfwer borde höras. Men som detta torde utdraga tiden för de sökande, wille hans excellence sielf tala med någon af kongl. krigscollegii ledamöter, det kongl. collegium snart måtte inkomma med sitt utlåtande. Hwarom jämwäl herr rådman Booze flitigt borde påminna. Hwarefter hans excellence hade lofwat biuda till, det de sökandes underdånige anhållan måtte willfaras.

Wid samme tillfälle hade herr rådman och talman, jemwäl anmält hos hans excellence, det i fall kongl. cammarcollegium nu skulle flyttas från sine wanlige rum, fruktade borgareståndet, det kongl. collegii acter torde råka i den oordning, at städernes fullmäktige icke kunde wid innewarande riksdag ärhålla slut, å de ärender, som de kunde hafwa at andraga. Och hade herr rådman och talman i anledning häraf å ståndets wägnar anhållit, det hans excellence tåktes så laga, at kongl. cammarcollegium finge blifwa uti de innehafwande rummen qwar till riksdagens slut.

Hans excellence hade yttrat sig, at bondeståndet giordt en lika ansökning. Men som Hans Kongl. Majj:t befalt, at cammarcollegium skulle fyttas, och någon början redan dertill är giord, så kunde ock befallningen icke ändras. Imedlertid hade Hans Kongl. Majj:t i nåder lofwat, det i fall kongl. cammarcollegium skulle uppehålla de sökande, och förebära flyttningen såsom ursäkt till drögsmålet, wille Hans Kongl. Majj:t så snart beswär deröfwer anmältes, tillhålla cammarcollegium, at utan något drögsmål hielpa de sökande.

Widare hade herr rådman och talman anmält hos hans excellence, at borgareståndet ifrån sig skutit saken angående det af Kongl. Majj:t i nåder anbefallete nye riksdagsmanswalet i Calmare,² och at borgareståndet icke förr genom

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1335, nr 10.

² Borgarståndets arkiv, vol. R 1335, nr 2 (flera handlingar).

herr statssecreteraren Arnell undfådt underrättelse, om de öfwer riksdagsmanswalet i Halmstad hos Hans Kongl. Maj:t anförde beswär,¹ än trenne dagar efteråt, sedan den hitskickade fullmäktigen för ber:de stad blifwit i ståndet intagen till säte och stämma. Hwilcket ock nu mera icke kan ändras.

Hans excellence hade yttrat sig, at det härmed måtte förblifwa. Och wille hans excellence anmäla detta i rådet, på det de inkomne beswären eij måtte widröras.

Högtärade ståndet tackade herr rådman och talman för des hafde beswär, och betygade sitt goda nöije.

Herr rådman och talman anmälte vidare, det herr grefwen och landtmarskalcken begärt, at respective talmännen wille i morgon klockan 6 eftermiddagen sammanträda med honom på riddarhuset, och taga med sig, enligt riksdagsordningen, hwardera twenne ledamöter af sitt stånd.

Den för secrete utskottet wid sidstl:ne riksdag projecterade instruction² tillika med ridderskapets och adelens, samt prästeståndets då därwid gjorde påminnelser, och herr baron Cronhiorts bifogade memorial uplästes.

Herr borgmästaren Carl G. Boberg ärhindrede, at nödigt wore det denne instruction måtte å nyo upläsas således, at påminnelserne wid hwarje § tillika läsas. Hwilcket bifölls.

Och uplästes fördenskull 1 § å nyo.

Hwarwid herr borgmästaren Malmsten frågade, om denne § torde således förkastas, at secrete utskottet ägde magt, at besluta eller förklara krig, utan riksens ständers plenorum wetenskap.

Herr borgmästaren Renhorn swarade härtill Neij, och at det wore tydeligit af sielfwe § samt praxi, at secrete utskottet ingen sådan magt ägde, eller någonsin öfwat, så at denne frågan wore i sig sielf onödig. Herr borgmästaren hade ock hört sådant i desse dagar frågas på torgen.

Herr borgmästaren Malmsten: Jag har giordt denne fråga till min underrättelse, och kan således fordra swar Ja eller Neij, men jag wet eij at man är berättigad at swara mig med förebråelse. Jag har hwarcken hört eller giordt denne fråga på torgen.

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1327, Rådsprotokoll, nr 3.

² Borgarståndets arkiv, vol. R 1327, Sekreta utskottet, nr 1.

Herr borgmästaren Carl G. Boberg: Efter denne § innehåll bör secreta utskottet gifwa akt på alt sådant, som emot regeringsformen och försäkringen, af eho det wara må, kan wara felat. Nu är fördenskull frågan, i fall något sådant wore skiedt eller skiedde, om sådane felsteg kunna nedtystas, eller om en secreta utskottets ledamot, äfwen som i secreta deputationen, enligt des instruction skier, bör anmäla sådant hos plena.

Herr borgmästaren Renhorn: Här ställes i quæstion, hwad i sig sielft tydeligit är, så wäl af § 2 i denne instruction, som af riksdagsordningens däruti citerade 13 §, hwilcke uttryckeligen föreskrifwa huru härmed förfaras bör, och hwad rättighet secreta utskottet i anledning däraf tillkommer eller icke. Häruti yppar sig en besynnerlig begärelse till motsägelse. Jag kan icke finna det ståndet är skyldigt, at låta uppehålla sig med onödige discourser, som till intet annat tiäna, än at fåfängt draga ut tiden. Ock ber jag at sådant må en gång uphöra.

Herr borgmästaren Carl G. Boberg: Jag har icke talt emot secreta utskottets rättighet, eller stält något sådant i quæstion. Och således bör jag icke tåla någon förebråelse, utan frågan är, om en secreta utskottets ledamot, kan i händelse något begångit felsteg skulle willja nedtystas, anmäla sådant hos sitt ständs plenum.

Herr rådman och talman påminte, at man ej måtte fåfängt discourera om det som i sig sielft wore tydeligen definierat. Frågandes därhos, om denne nu upläste § finge bifall. Hwilcken fråga med Ja beswarades af högtärade ståndet.

2 § uplästes, jemte ridderskapet och adelens d. 28 Sept. 1751 därwid giorde och af präste- samt borgarestånden bifallne påminnelse. Hwilcken uppå giord proposition af herr rådman och talman nu likaledes bifölls.

Af herr öfwerstens nu mera landshöfdingens baron C. G. Cronhiorts memorial uplästes hwad till 1 och 2 §§ hörer.

Sedan uplästes 3 § i den projecterade instructionen tillika med ridderskapet och adelens därwid gorde tillägning.

Herr borgmästaren Cervin: Det lærer wara en stor del af oss bekandt, at cro-nans utgifter äro större än des inkomster. Ock håller jag således före högst angelägit wara, at noga efterses på hwad sätt sådan brist må kunna afhielpas. Min mening är, at den tillägning wid denne 3 § måtte göras, det secreta utskottet må till riksens ständers plena inkomma, med pålitelig beskrifning om den till-

ökning af betjening och löningar wid alle stater, som kan wara skiedd öfwer 1696 åhrs stat, och at secrete utskottet därwid må bifoga sitt betänckande, hwilcke betiente och löningar, eller andre utgifter hädanefter till statens lisa måge kunna indragas.

Denne påminnelse och tilläggning bifölls. Och kommer i anledning häraf extractum protocolli at afgå till ridderskapet och adelen samt prästeståndet.

Herr borgmästaren Carl G. Boberg: Secrete utskottet håller i tysthet hos sig alle utgifter, som kunna wara skiedde eller göras. För min del tycker jag at sådan tysthet är onyttig. De som äro secrete utskottets ledamöter få ej tala där-om, men andre utom secrete utskottet weta dock, hwad som är händt, så wäl förrut, som wid sidstl:ne riksdag, då store utgifter skiedde, tör hända till mindre förtiente, utan at riksens ständers plena wiste däraf. Jag wet ej hwartill sådan tysthet doger.

Herr borgmästaren Renhorn: Det går ej an at censurera hwad wid förre riksdagar skiedt. Detta leder oss in uti en farlig påfölj, som skulle ställa alle riksens ständers gjöromål uti yttersta willerwalla. Jag ber at med sådant må innehållas.

Herr borgmästaren C. G. Boberg: Jag wet nog hwad tysthet betyder, och hwilcke påföljder det kunde hafwa, om sådant uppenbaras, som wärckeligen bör wara tyst. Men jag wet ock hwad som händt och sådane utgifter blifwit under tysthet gömde, som kunnat och bordt uppenbaras.

Herr borgmästaren Schulten: Jag kan icke begripa huru det passar sig för herr borgmästaren Boberg, som wid sidste riksdag sielf war secrete utskottets ledamot, at påstå, de sådant skall uppenbaras, som likwäl bör enligt instructionen hållas tyst. Jag hemställer huru detta må anses.

Herr borgmästaren Carl G. Boberg: Det har aldrig hållits tyst ej heller blifwer det någonsin.

Herr rådmän och talman förestäldte, at härom wore redan nog discourerat. Och frågade om icke 4 § finge bifall. Hwilcket med Ja af pluraliteten beswarades.

Men herr borgmästaren Carl G. Boberg påstod, at bewillningsdeputationen åtminstone borde få weta bristen, och hwartill bewillningen skall blifwa använd. Skier det icke, kan ber:de deputation icke weta, hwad som bewilljas bör.

Herr rådman och talman påminte, at sådant wore under förre riksdagen skiedt, och lærer icke eller nu försummas.

Herr borgmästaren Uglå: Jag århindrar mig noga huru härmed wid sidste riksdag tillgeck. Bewillningsdeputationen begärte genom extractum protocolli, det secrete utskottet måtte upgifwa statsbristen och huru stor bewillning ärforbrades. Detta war alldeles nödigt om deputationen skulle weta hwad som bewilljas borde. Men härmed geck ganska långsamt, och på slutet saknade dock deputationen den uplysning, som wärckeligen behöfdes.

Härmed stadnade discoursen och 5 § uplästes.

Herr borgmästaren Carl G. Boberg: Jag begriper icke, hwarföre secrete utskottet skall äga magt at göra eftergifter, utan at först fråga riksens ständers plena, hwilckom detta egenteligen lærer tillhöra.

Herr rådman och talman förestäldte, det ibland skiedde, at mindre summor till 100 dahl: r: rmt kunde till en eller annan fattig eller nödlidande utgifwas. Men at bancodeputationen, ehuru ringa summorne och wore, aldrig kunnat göra det ensam, utan bör sådant af hela secrete utskottet skiärskådas och fastställas af den till detta ändemål bestådde fond.

Herr borgmästaren Carl G. Boberg: Sådant lærer kunna sägas om mindre gratificationer, men icke om eftergifter, hwarom riksens ständers plena böra wara underrättade, och på hwilckas fastställande de böra ankomma.

Och herr rådman och talman frågade om 5 § finge bifall enligt projectet, som bifölls. Men herr borgmästaren C. G. Boberg förblef wid sitt yttrande.

6 § uplästes.

Och herr borgmästaren Cervin påminte, at nödigt wore, det härwid måtte göras den tilläggning, at secrete utskottet må tillse, om icke alle fordringar nu mera äro betalade, så att riksens ständers contoair, samt löhn och betalningsafgiften måge kunna indragas.

Uppå giord proposition af herr rådman och talman bifölls 6 § med denne af herr borgmästaren Cervin gjorde tilläggning. Och befaldtes at denne tilläggning skulle jemwäl införas, uti det tillärnade utdraget af protocollet.

7 § uplästes och bifölls.

8 § likaledes.

9 § tillika med ridderskapet och adelens härwid gjorde ändring uplästes och bifölls.

Den af ridderskapet och adelen projecterade 10 §, samt prästeståndets project till berörde § uplästes. Och bifölls detta senare.

Herr borgmästaren Pihl ärhindrede, at de wid denne nu upläste instruction bifallne tilläggningar, måtte författas i ett utdrag af protocollet, och med ridderskapet och adelen samt prästeståndet genom en deputation communiceras. Hwilcket bifölls.

Till deputerade i detta ärende utnemdes herr justitiæborgmästaren Finerus och herr borgmästaren Renhorn.

Expeditionen upsattes,¹ justerades och aflemnades i concept till herrar deputerade, som anmodades, at i anledning där af låta ridderskapet och adelen weta borgareståndets beslut.

Herrar deputerade afträdde. Lydande expeditionen sålunda:

S. D. Uplästes den under sidstledne riksdag utfärdade instructionen för riksens ständers secrete utskott. Hwilcken borgareståndet för des del fant godt at bifalla, dock med följande tilläggningar. Nemligen wid 3 § at secrete utskottet må inkomma med pålitelig beskrifning om de gjorde tillökningar af betiäning och löningar wid alle stater öfwer 1696 års stat, med bifogade betänckande, hwilcke betiänte och löningar, eller andre utgifter hädanefter till statens lisa måge kunna indragas. Wid 6 § finner borgareståndet nödigt at tillägga, det secrete utskottet må tillse, om icke nu mera alle fordringar äro betalte, så at riksens ständers contoir, samt löhn och betalningsafgiften måge kunna indragas.

Medan expeditionen upsattes behagade herr borgmästaren Cervin åtaga sig protocollets förande. Och imedlertid uplästes formuliret till secrete utskottets ed, samt bifölls.²

Uplästes ett från ridderskapet och adelen inkommit utdrag af protocollet,³ af detta dato, med underrättelse, at ridderskapet och adelen till följje af 1739 års förordning funnit godt, det måtte rådswalet nästkommande måndag för sig gå, samt at ridderskapet och adelen fördenskull antydt des electorer, at i dag sammanträda till rådselectorerers wäljande. Hwartill prästeståndet medelst på-

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1334, Borgarståndets protokollsutdrag, nr 1.

² Borgarståndets arkiv, vol. R 1327, Sekreta utskottet, nr 2.

³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1334, Ridderskapets och adelns protokollsutdrag, nr 1.

skrifwit bifall samtykt, som ock det samme nu af högtärade ståndet bifölls och påskrefs, samt straxt afsändes till riddarhuscancelliet.

Herr rådman och talman berättade, at herr grefwen och landtmarskalcken och respective talemännen öfwerlagt om någon längre tid än för andre personer utom stånden blifwit utsatt för ståndens ledamöters beswär, som wid reglerandet af allmänne beswären, kunna blifwa ansedde för enskildte. Och hade herr rådman och talman af discoursen funnit, at därwid ingen swårighet lærer göras.

Uplästes den härom upsatte expeditionen.¹ Och fants godt, at densamme skulle skrifwas å sielfwa det projecterade anslaget, eller löparen, samt afsändas till bondeståndet.

Hittills förde herr borgmästaren Cervin protocollet.

Herr rådman Helledaij ärhindrade, at under sidsta riksdag wore ifrån högtärade ståndet ett utdrag af protocollet afgångit, med begäran om, at en förordning emot landskiöp måtte utfärdas. Och som denne ståndets begäran wunnit bifall, och kongl. commercecollegium, i anledning däraf, förmodeligen fådt Kongl. Maj:ts befallning at projectera denna förordning, så wore nödigt, at man efterfrågade, hwad som kan wara i detta målet tillgiordt. Denne påminnelse bifölls. Och anmodades herr rådman Helledaij och herr borgmästaren Cervin, at åtaga sig detta beswär. Hwartill wälbem:te herrar samtykte.

Herr borgmästaren Blom begärdte, at i expeditionsdeputationen måtte eftertes, om icke någre mål, som blifwit wid sidste riksdag afgiorde, likwäl icke blifwit expedierade. Herr borgmästaren trodde, at betänckandet angående bondeseglationen wore ett bland desse mål, uti hwilcket slut för städerne helt angelägit är.

Herr rådman och talman påminte, at högtärade ståndet redan kommit öfwerrens, at herrar deputerade öfwer cancelliet skola se efter hwilcke mål wid sidste riksdag blifwit lemnade oafgiorde. Och således borde man wänta till des herrar deputerade kunna härtill få tid och råderum.

Herr borgmästaren Ubman: I högtärade ståndet blefwo under sidste riksdag många mål afgiorde, hwilcke likwäl de öfrige respective stånden icke widrört. Och som man således måste stadna härom i owisshet, lærer wara nödigt, at slike mål närmare påses och befordras till slut, men detta kan icke med säkerhet wärckställas, om icke en lista på alle mål som icke blifwit expedierade ifrån

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1332, Urskillningsdeputationen, nr 1.

riddarhuset och expeditionsdeputationen infordras. Detta bifölls, och anmodades herr borgmästaren at om listan draga försorg.

Herr borgmästaren Carl G. Boberg: Som detta alt är owanligit, kan jag icke eller se huru man kan sig något sådant företaga, utan at först härom underrätta de öfrige respective stånden, på det målen kunna remitteras till wederbörande deputationer åter.

Men uppå giord föreställning af herr rådman och talman bifölls, at herrar deputerade måtte härwid lägga handen, enligt högtärade ståndets förut skiedde öfwerenskommelse.

Herrar borgmästarne Finerus och Renhorn återkommo, och anmälte ridderskapets och adelens samt prästeståndets återhälsning. Hos prästeståndet hade herrar deputerade måst något wänta, till dess notarien tagit afskrift af ståndets expedition, då herrar deputerade fådt det swar, at prästeståndet lærer bifalla högtärade ståndets giorde tilläggnigar, hwilcket skrifteligen skall skie. Och hade ridderskapet och adelen betygat sin fågnad däröfwer, at ståndet så snart hunnit utlåta sig öfwer secrete utskottets instruction.¹ Twiflandes herr grefwen och landtmarskalcken icke, det ju ridderskapet och adelen lærer lemna sitt bifall till högtärade ståndets yttrade tanckar, hwaröfwer ridderskapet och adelen skrifteligen skall yttra sig. Imedlertid hade herrar deputerade lemnadt ståndets conceptexpedition angående detta mål till riddarhussecreteraren för protocollet skull, som därifrån kan återfordras. För öfrigit berättade herr borgmästaren Finerus at herrar deputerade hade måst länge wänta i riddarhusförmaket, och ej fått företräde innan de sagt, i hwad ärende de kommit.

Herr rådman och talman hölt före, at högtärade ståndet kunde wid slike tillfällen giöra äfwenså.

Men herr borgmästaren Finerus war af den tancka, at sådant i synnerhet i anseende till ridderskapet och adelen ej wille skicka sig, emedan här icke wore något anständigt förmak.

Härmed stadnade denne discours.

Och herr fältmarskalckens grefwe von Ungern Sternbergs inkomne memorial uplästes,² af innehåll, at i fall rådsalet nu straxt ej skall företagas, måtte

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1327, Sekreta utskottet, nr 1.

² Borgarståndets arkiv, vol. R 1335, nr 11. Tryckt som bilaga 14 i ridderskapets och adelns protokoll (*RAP* 19:1).

i protocoller och acter efterses, hwilcket departement i rådet fordrar förstärkning. Men om rådsualet nu straxt skall skie, wore eij orådeligit, at riksens ständer af Hans Kongl. Maj:t i rådet blifwa underrättade härom.

Och som ridderskapet och adelen sig öfwer detta memorial icke vidare utlåtit, än at detsamma i dag blifwit anmält, så war herr borgmästaren Schulten af den tancka, at högtärade ståndet kunde låta därå teckna samma påskrift.

Men herr rådman Helledaj hölt före, at nödigt wore, det man gjorde sig underrättad, till hwilcke departements, de nuwarande rådsvacancer hörde, på det man i anledning därå kunde utse sådane herrar, som departements ärfordrade.

Herr rådman och talman yttrade sig, at man icke kunde föreskrifwa herrar rådselectorerne härutinnan något wist, utan hade de wid walet, at rätta sig efter deras ed, som förbinder dem, at wällja de skickeligaste. Wid sidste riksdag hade wäl då warande h:r landtmarskalcken uppå ridderskapets och adelens begäran påstådt, det herrar rådselectorerne måtte wällja sådane herrar, som vacancerne då woro. Men herrar rådselectorerne hade swarat, at de hade sin instruction af samtelige riksens ständer och wille efter deras aflagde ed wällja efter bästa förstånd och samwete. Wille ridderskapet och adelen godkiänna deras tillärnade wal, wore det wäl. Behagades det icke, hade dock electorerne gjordt hwad de borde, enär de fästade sitt förnämste afseende på personernes ägenskaper, som till riksens råd kommo at föreslås.

Herr borgmästaren C. G. Boberg: Wid sidste riksdag besattes rådsvacancerne efter omständigheterna. Men wid detta tillfälle lærer blifwa nödigt, at en wälljes som är oeconome. Walet på personerna bör wäl skie af electorerne. Men rummet bör och kan determineras. Jag lærer utan at röra den fullkomlige wördnad jag för deras excellencer herrar riksens råd hyser, de äro allesammans nyttige och owärderlige, likwäl få lof at säga, det jag icke wet, om någon bland dem finnes, som är upammad inom cammarwärcket. Och således fordra omständigheterna, at en oeconome för denne gång må utses.

Men detta motsades af herr borgmästaren Renhorn och åtskillige andre herrar ledamöter, som påstodo at härmed måtte förblifwa efter wanligheten, och walet lemnas till herrar rådselectorerne, som nog lära tillse, hwilcke subjecta behöfwes.

Herr rådman och talman ärhindrade, at man kunde misstaga sig, om man blott hade afseende därpå, at en wore innom ett wist wärck upammad. Framledne hans excellence riksrådet grefwe Lagerberg waldes och kom in i rådet såsom wid militairstaten updragen. Men han war dock en af de starckaste oconomer, som då funnos. Man bör wäl kiänna personerne, och derefter inrätta walet. Och är ingen twifwel, at ju herrar rådselectorerne lära detta ihogkomma och efterlefwa.

Discoursen stadnade härmed. Och högtärade ståndets tillärnade påskrift å det projecterade urskillningsdeputationen anslag för enskilte ärender justerades, lydande som följjer:¹

Aldenstund ståndet eij kan undgå at först urskillja the ärender, som städernes fullmäktige ärna hos riksens ständer anmäla, hwilcket eij så hastigt hinner förrättas, som then för enskylte personer uti urskillningsdeputationens instruction utsatte tiden af en månad innehåller, och en stads eller menighets angelägenhet, som ståndet eij kan uptaga ibland thess allmänne beswär, utan för egen räkning och för sig sielf kommer hos riksens ständer at andragas, således tarfwar tillräckeligare och längre tid till anmälade i urskillningen, än enskilte personers ansökningar. Hwarje ständs allmänne beswär icke heller synas nu mera, än wid förre riksdagen böra gå igenom urskillningen, utan för bättre ordning och till befordran af skyndesammare slut i sådane mål, beqwämligast kunna uptagas och afgiöras till ständens ompröfwande uti then wid alle föregående riksdagar wanlige allmänna beswärens deputation. Fördenskull finner borgareståndet, at then ständsledamot som för sin stad eller ort nödgas, efter föregången urskillning i sitt stånd, wända sig med thess angelägenhet enskilt till riksens ständer, bör njuta then i urskillningsdeputations instructions 24 § utsatte tiden af sex weckor, ifrån riksdagens första utblåsning, till godo, och at the af hwarje stånd till antagande allmänne beswär måge nu som wid sidsta riksdagen, icke uti urskillningsdeputationen uptagas, öfwerses och behörige resolutioner theröfwer till plenorum utlåtande thärstädes författas. Men i öfrigt och hwad enskildte personers ansökningar beträffar, bifalles föregående med borgareståndet communicerade project.

Herr grosshandlaren Lefebure lemnade till herr rådman och talman ett förseglat paquet, med utanskrift till högtärade ståndet, och befants deruti wid öp-

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1332, Urskillningsdeputationen, nr 1.

andet, herrar ståndets electorers förteckning på secreta utskottets herrar ledamöter, som woro följande:

herr rådman Hindrich Johan Helledaj,
herr grosshandlaren Isac Clason,
herr åldermannen Olof Ström,
herr directeuren Anders Schenbom,
herr handelsmannen Peter S. Bagge,
herr borgmästaren Anton Borg,
herr borgmästaren Arvid Schau,
herr handelsmannen Christian Trapp,
herr borgmästaren Jacob Forssell,
herr borgmästaren Nils Blidberg,
herr handelsmannen Paul Pihlgard,
herr justitiæborgmästaren Carl Finerus,
herr rådman Johan Hanquist,
herr borgmästaren Johan Omnberg,
herr borgmästaren Abraham Lange,
herr borgmästaren Carl Schulten,
herr borgmästaren Peter Pihl,
herr borgmästaren Anders Wiggman,
herr borgmästaren Carl J. Kinborg,
herr handelsman Carl Ludv. Allegre,
herr borgmästaren Olof Bid. Renhorn,
herr borgmästaren Johan Boberg,
herr borgmästaren Michael Kock,
herr borgmästaren Gabriel Hagert,
herr borgmästaren Lars Blom.

Uti detta paquet war jemwål herrar ståndets electorers lista på herrar ledamöterne i urskillningsdeputation, neml.

herr rådman Hans Lindeman,
herr borgmästaren Peter Herkepæus,
herr borgmästaren Johan Omnberg,
herr borgmästaren Carl Finerus,
herr borgmästaren Nils Fris,

herr rådman Johan Stenström.

Herr handelsman Forsman påminte, at ibland desse herrar, som till urskillningsdeputationen blifwit nemde, woro jemwäl någre secrete utskottets ledamöter. När nu hände, at secrete utskottet och berörde deputation kommo at sittia på en och samma stund blefwo ledamöterne i urskillningsdeputationen för få. Detta wore så mycket betänckeligare, som herr handelsmannen af förfarenheten wid sidste riksdag, då han war ledamot i urskillningen, inhämtat, at herrar ledamöterne sällan komma up på den i anslaget utsatte tiden. Och kunde herr handelsmannen ärhindra sig, at han ibland måst sittja ensam i deputationen hela timan, innan någon af ståndets ledamöter upkommit.

Häremot påminte herr rådman Stenström, at allenast twänne secrete utskottets ledamöter blifwit i denne lista till biträde uti urskillningsdeputationen nämde. Och således kunde de öfrige fyra, i alt fall, wäl draga försorg om de förekommande målens afgörande.

Herr rådman och talman berättade, at herr grefwen och landtmarskalcken hållit före, det tolf af ridderskapet och adelen, samt sex af de öfrige respective stånden kunde nu i början wara nog uti urskillningsdeputation. Men för öfrigit wore aftalt, at ledamöternes antal kunde ökas, om framdeles så nödigt pröfwades.

Herr rådman och talman ärhindrade, at de till secrete utskottet utnemde herrar ledamöter måtte nu aflägga deras ed.¹ Hwilcke fördenskull nu upropades efter listan, och jemwäl herr rådman och talman, samt secreteraren berörde ed aflade. Men herr handelsman Allegre war borttowardande, och kommer således at aflägga denne ed när han i ståndet upkommer.

Herr grosshandlaren Lefebure berättade at ståndets herrar electorer warit tillhopa i cancelliet, och utwalt herrar rådselectorerne, på hwilcke en förseglad förteckning inlemnades, som öppnades, och befunnos följande ståndets ledamöter deruti nämde:²

herr grosshandlaren Joh. Hind. Lefebure,

herr grosshandlaren Isaac Clason,

herr borgmästaren Arvid Schau,

herr borgmästaren Carl Finerus,

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1327, Sekreta utskottet, nr 2.

² Borgarståndets arkiv, vol. R 1334, Borgarståndets protokollsutdrag, nr 59.

herr borgmästaren Jacob Forsell,
herr borgmästaren Abrah. Lange,
herr borgmästaren Peter Pihl,
herr borgmästaren Joh. Omnberg,
herr borgmästaren Carl Schulten,
herr borgmästaren Olof Bid. Renhorn,
herr borgmästaren Michael Kock,
herr borgmästaren Gabr. Hagert.

Herr rådman och talman påminte, at desse herrar nu måtte aflägga den wanlige eden, hwilcket ock, sedan de blifwit upropade, skiedde, efter formularet uti riksdagsacten för år 1738 Tom 5 n:o 624¹ förutan af herr borgmästaren Arvid Schau, som war borta, och kommer fördenskull, at wid nästa tillfälle eden aflägga.

Skildes åt.

Åhr 1755 den 27 October

S. D. Inlemnade justitiæborgmästaren från Landscrona ädel och högagtad herr Nils Blidberg, en af Scara stads magistrat och borgerskapets äldste efter ordenteligt wahl för honom underskrefwen och hitsänd riksdagsfullmagt, hwilcken uplästes och gillades.

Likaledes uplästes Mariæfreds stads fullmagt för borgmästaren i Trosa ädel och högaktad herr Johan Brunsell, hwid hwilcken fullmagt icke något war at påminna.

Herr rådman och talman gaf ståndet wid handen, det han tillika med herr rådman Helledaj och herr borgmästaren Lange, haft sammanträde med herr grefwen och landtmarskalcken samt de öfrige respective talemännen, och at då wore öfwerenskommit, det följande deputationer, men nedannemde antal af ledamöter måtte wid innewarande riksdag förordnas, nemligen

secreta deputation med 12 ledamöter af ridderskapet och adelen samt 6 af hwardera af de öfrige respective stånden,

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1254, nr 624.

cammar-, oeconomie- och commercedeputation, med 32 af ridderskapet och adelen samt 16 af hwardera af de öfrige stånden, och således altid hälften mindre antal emot ridderskapet och adelen af de öfrige deputationerne, som nu skola nämnas, såsom

expeditionsdeputation med 6 borgareståndets ledamöter,
justitiædeputationen med 6 ledamöter af borgareståndet,
tulldeputationen äfwen med 6, men
protocollsdeputationen med 12 och
landt- och siö-militiæoeconomiedeputationen med 6, likaledes
bergsdeputationen med 6,
allmänna beswärsdeputationen med 24, samt
urskillningsdeputationen med 6 ledamöter af hwarje stånd utom ridderskapet och adelen, hwilcken har dubbelt antal i alle deputationerne, som i början sagt är.

Bewillningsdeputationen hade ock blifwit omtald, men något wist antal af ledamöter hade icke kunnat fastställas.

Men i fall det föreslagne antalet af ledamöter i expeditionsdeputationen framdeles behöfde förstärckas, kunde sådant skie efter omständigheterna.

Härhos hade bondeståndets talman hållit före, det flere ledamöter borde utses i secreta deputationen, på det så många som giörligen skie kunde, måtte hafwa tillfälle, at se ogrunden, af de i riket omkringlöpande rykten. Detta hade wäl herr grefwen och landtmarskalcken bifallit, men herr ärkebiskoppen hade föreburit, at i prästeståndet wore allenast 50 ledamöter, så ståndet hade swårt före at öka antalet. Men om nödwändigheten ändteligen kräfde en sådan tillökning, wille prästeståndet framdeles tillse hwad skie kunde.

För öfrigit wore öfwerenskommit emellan herr landtmarskalcken, samt herr ärkebiskoppen, at rådswalet uppskiutes till nästkommande onsdag, som blifwer d. 29 i denne månad, hälst i morgon wore en lätthelgdag, och prästeståndet eij kunde öfwertalas, at då sammanträda.

Herr borgmästaren Ugla anmodades, at gå till det ärbara bondeståndet med det projecterade anslaget för urskillningsdeputationen, och at recommendera innehållet af ståndets därå skrefne resolution till bifall.¹ Afträdde.

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1332, Urskillningsdeputationen, nr 1.

Herr generalens och grefwens Gust. D. Hamiltons inkomne memorial uplästes, af följande innehåll,¹ at wid secreta deputationens instructions öfwerseende måtte tilläggas, det berörde deputation har at efterse, huru rikets grundlagar blifwit efterlefwade, och huru herrar riksens råd därwid i akt tagit, hwad deras ämbetes plikt af dem önskat, och at i fall någre anledningar därwid till de omkring riket beklageligen löpande olika rykten skulle finnas, sådane anledningar då måge af secreta deputationen till riksens ständer upgifwas, på det rätta sanningen må kunna utrönas, och nödige botemedel widtagas, där omständigheterna sådant kräfja, med mera, ut in actis.

Öfwer hwilcket memorial ståndet betygade sitt goda nöije, samt pröfwade nödigt, at det wid instructionen måtte biläggas. Och fant ståndet därhos angelägit, at secreta utskottets och secreta deputationens instructioner måtte till underrättelse för allmänheten tryckas, på det hwar man må blifwa underrättad huru ärenderne med all försiktighet, enligit rikets grundlagar skiötas, och at riksens ständers sorgfällighet jemwäl sträckt sig därhän, at både eftersöka anledningarne till berörde omkringlöpande rykten, som ock, i fall något emot grundlagarne stridande skulle sig yppa, at det samma alfvarsamligen rätta och bota.

Härhos hölts jemwäl före nödigt wara, at de öfrige deputationernes instructioner äfwen måge genom trycket utfärdas, till allmän uplysning om giöromålen wid riksdagarne. Kommandes extractum protocollī at framdeles härom till de öfrige respective stånden utfärdas, när man fått se i hwad tancka de angående ofwannemde memorial stadna.

Herr borgmästaren Uglā återkom från bondeståndet, med berättelse, at bondeståndets talman yttradt sig, det han icke trodde, at bondeståndet skulle skillja sig i resolution ifrån högtärade ståndet. Och hade han lofwat bondeståndet snart skulle utlåta sig.

Den wid sidsta riksdag projecterade instructionen för secreta deputationen uplästes,² tillika med ridderskapet och adelens extractum protocollī, af d. 25 September 1751, angående de så kallade ultimater, samt präste- och borgarståndens därwid gjorde anmärckningar, hwilcke biföllos, med den nyssförut

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1335, nr 12. Tryckt som bilaga 21 i ridderskapets och adelns protokoll (*RAP* 19:1).

² Borgarståndets arkiv, vol. R 1328, Sekreta deputationen, nr 1.

samtyckte tillägningen, i anledning af herr generalens grefwe Hamiltons memorial.¹

Härwid uplästes jemwäl secreta deputationens swar af d. 11 Octobr. 1751.

Tulldeputationens wid sidstl:ne riksdag utfärdade instruction² uplästes.

Herr borgmästaren Schau: Det är obilligt at de wahrer, för hwilcka tull en gång är betald, då de uti en stad inkommit, skola åter förtullas, när de införas i en annan. En häst, för exempel, kan många gånger efter hwarannan sälljas i städerne, men så ofta det skier måste han förtullas. Detta gör honom på slutet ansenligen dyr. Sådant alt måste städerne widkännas. Och lærer man med skiäl kunna säga, at af hela summan, som från landttullarne inflyter, lærer det wara minsta delen, som landtmannen betalar.

Herr borgmästaren Carl G. Boberg: Wi äro alle ense, at olikheten i tullen plågar städerne. Dessutom är det eij minsta plågan, at den ene tullbetiänten uttyder förordningarne så, en annan åter annorlunda. Skall man få rätt måste man klaga. Men hwaräst, jo hos generalarrendesocietetens herrar fullmäktige. Och ho wet icke huru där kan tillgå? Tulldeputationen har wid riksdagarne wäl sedt, at städerne ofta lida, men hwad har derwid blifwit tillgiordt. Min mening är at man snarast kunde slippa desse beswärligheter, om tullarne åter indragas under cronobetjäning. Då finge man wända sig med beswär öfwer tullbetjäningen till ortens landshöfdinge, och då blefwe man snarast och säkrast hulpen.

Herr borgmästaren Renhorn: Jag har länge tjent wid tullwäcket, men har mig icke bekandt, at man med beswär någonsin, äfwen för arrendetiden, wändt sig till landshöfdingarne.

Herr borgmästaren C. G. Boberg: Det kan wara, men till kongl. cammarcollegium hörde det, under hwilcket landshöfdingarne stå, at egenteligen utlåta sig öfwer dylike beswär.

Herr borgmästaren Renhorn: Wi gå ifrån vårt ämne. Här är ju icke nu någon fråga, om tullarrendet bör blifwa stående, eller icke, utan egenteliga quæstion är, om den projecterade tulltaxan skall antagas eller eij, hwilcket förre jag afstyrcker.

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1335, nr 12. Tryckt som bilaga 21 i ridderskapets och adelns protokoll (*RAP* 19:1).

² Borgarståndets arkiv, vol. R 1331, Tulldeputationen, nr 1.

Herr borgmästaren Friedrich Ingman: Det är bekant, at prisen på alle wahror stigit ganska högt, så i anseende till myntets förhögning, som andre omständigheter. Städerna lida härigenom ganska mycket, emot landtmannen, och om tulltaxan skall inrättas efter årliga marckegången, blifwa städerna alt för drygt belastade, hwarföre jag och icke kan för min del samtycka till den projecterade tulltaxans antagande.

Herr borgmästaren Uglä: Lät oss icke mera nu discourrera om tulltaxan. Wi gå därigenom från vårt ämne, som är at öfwerse tulldeputations instruction. Låtom oss häldre göra därwid den tillägning, at en förordning må utfärdas, som utstakar riktige gränser för tullbetiäningen, hwilcke de icke utan wederbörlig näpst få öfwerskrida, som hittills, då de i marcknaderne upföra sig lika som domare och executorer tillika, i det de borttaga wahror, och icke lefwerera dem tillbaka, änskiönt de in foro skulle förklarar ägaren tillhörige, och at de böra återställas.

Herr borgmästaren C. G. Boberg: Jag håller före, at om wi behålle den gamla tulltaxan, eller widtaga en ny, blifwa dock städerna likafult lidande, så länge prisen äro så höge, som de nu en lång tid varit, och tullarne stå under generalarrendesocietetens direction. Men om de indragas under cronans egen styrsel, är jag försäkrad, at tulltaxan får mindre motstånd.

Herr rådman Stenström berättade, at wisse utsedde ståndets herrar ledamöter, med camereraren Coralls biträde, under sidste riksdag projecterat en tulltaxa, hwarwid de tagit till grund de lågaste priserne, som wahrorne kunna hafwa i första handen. Och trodde herr rådmannen, at detta project wäl kunde widtagas, sedan det nu å nyo blifwit öfwersedt.

Herr handelsman Forsman yttrade sig, at man äfwen af detta projectet ingen särdeles nytta eller förmån wänta kunde. Och hwad camereraren Corall och dess biträde därwid anginge, hölt herr handelsman före, at litet eller intet gagnat ståndet men wäl sig sielf, i det han för sitt ringa beswär feck 200 dahl:r silf:rmt.

Herr talman förestäldte, at denne discours måtte hwila, och tulldeputations instruction till genomseende företagas.

I anledning häruf uplästes den wid sidste riksdag författade instruction.

Herr borgmästaren Carl G. Boberg frågade när det med generalarrendesocietetens slutne contract kommer at uphöra.

Herr rådman och talman swarade, at contractet tagit sin början den sidste Decembr. 1753 och kommer at bestå ifrån nämde datum i fyra åhr. Och wille herr rådmannen nu mera icke göra någon hemlighet däraf, at societeten sielf wore sinnad, at upsäga contractet.

Secreteraren utkallades och fant för sig i förmaket 2:ne riksdagsmän af bondeståndet, som gåfwo wid handen, at bondeståndet bifallit högtärade borgareståndets påskreft a tergo, på urskillningsdeputationens anslag för enskildte ärender,¹ och at bondeståndet wille så snart deras resolution blefwe påskrifven genom deputerade recommendera detta ärende, i fall högtärade borgareståndet äfwen wille utsända någre deputerade till samme ändamål. Hwilcket alt secreteraren gaf herr rådman och talman wid handen.

I anledning häraf frågade herr rådman och talman, om icke högtärade ståndet behagade biträda bondeståndet i detta mål, hwilcket bifölls. Och anbefaldtes secreteraren, at lemna de utskickade det swar, at när de wore färdige, måtte de anmäla i högtärade ståndet huru många de wore, då ett lika antal deputerade från borgareståndet skulle gå med till de öfrige respective stånden.

Herr borgmästaren Cervin återtog discoursen om den af wisse ståndets herrar ledamöter under sidstl:ne riksdag projecterade tulltaxan, tillstyrckandes herr borgmästaren, at jemwäl nu wisse deputerade måtte utnemas, till detta projectets genomseende, då det som felade kunde tilläggas.

Herr borgmästaren Renhorn hölt före at nödigt wore, det de herrar som kunna till det ärende utses, måtte adjungera sig camereraren Grise, som inom tullwärcket wore så godt som uppfödd, och hade sig alle omständigheter, som wid tulltaxans projecterande ärfordras, på fingren bekandte, ja ock åtskillige detta mål rörande underrättelser, som hos andre fåfängt sökas.

Men herr borgmästaren C. G. Boberg yttrade sig, at han eij kunde förutse hwad nytta man af camereraren Grises biträde hade at wänta. Wid 1747 års riksdag bifölls ett af honom ingifwit project till accisens upbärande hwaraf ständerne hade nog skada och bryderi. Så torde det ock gå nu.

Herr rådman och talman föreslog at de samme herrar, som blifwit utsedde till allmänne beswärens reglerande, måtte ock åtaga sig beswäret, at genomse denne i ståndet projecterade tulltaxan.

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1332, Urskillningsdeputationen, nr 1.

Men herr assessoren och borgmästaren Ingman förestäldte, at desse herrar woro nog med allmänne beswären sysselsatte, så at de icke gierna kunde åtaga sig detta beswäret tillika.

Herr rådman och talman förestäldte fördenskull, at andre herrar ledamöter måtte därtill utses, som kunde adjungera sig de herrar, som under sidstl. riksdag på detta project arbetat. Och utnemdes herr borgmästaren Herkepæus, herr rådmannen Abraham Hylphert och herr borgmästaren Lundeberg. Hwarmed utnämmandet stadnade.

Bud ankom at fyra stycken deputerade från bondeståndet wore i förmaket, och wäntade, at högtärade ståndet jemwäl wille utse sine deputerade, som kunde hielpa dem hos de öfrige respective stånden, at ärhålla bifall till högtärade ståndets resolution på anslaget för urskillningsdeputationen. Och uppå giord proposition af herr rådman och talman, åtogo följande herrar sig detta beswär, nemligen

herr rådman Helledaj,

herr rådman Burtz,

herr borgmästaren Uglä och

herr secreteraren Widmarck.

Bondeståndets påskrefne resolution å det projecterade anslaget uplästes, af det innehåll, at bondeståndet bifaller wällofl. borgarståndets yttrande till alla delar.

Herr rådman Helledaj emottog documentet, och herrar deputerade afträdde.

Herr öfwersten grefwe Adam Horns inlemnade memorial uplästes,¹ med föreställning, at secrete utskottet, i anseende till anförde omständigheter, igenom tysthetseden ej måtte på det sättet förbindas, at det därigenom förmenas at uplysa sine medbröder af riksens ständer, som om statswäcket ej kunna hafwa tillräckeligit lius.

Herr borgmästaren Renhorn: Jag tillstår, at jag för min del håller före det man här i riket giordt, och gör hemligheter af mycket, som wäl kunde göras allmänt kunnigt. Detta är en qwarlefwa af enwäldet. Men som lagen är heremot kan jag icke styrcka till bifall å detta memorial.

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1335, nr 13. Tryckt som bilaga 18 i ridderskapets och adelns protokoll (*RAP* 19:1).

Herr rådman och talman: Jag bör ock wid detta tillfälle nämna, at jemwäl här i ståndet flere riksdagar likwäl tillbaka wanligt varit at aflägga tysthetsed. Men jag ärhindrar mig noga, at man ingen nytta däraf hade. De som icke brydde sig om eden, gingo straxt ned och berättade hwad afhandlat war. När de andre, som wille hålla eden, kommo efter, wiste snart sagt hwar man omständigheterne, och så kunde desse senare icke utlåta sig eller motsäga. Och har jag fördenskull hållit onödigt, at wid början något härom proponera.

Löparen till herr fältdtmarskalcken baron von Ungern Sternbergs memorial ankom.¹ Och hade ridderskapet och adelen a tergo resolverat, at deras electorer till rådsualet, utan tillägning eller inskränckning af hwad 12 § i regeringsformen² och deras ed innehåller, nu författa och inkomma med förslager till de ledige rådsämbeten, såsom electorerne finna gjöromålen angelägenhet kräfja. Hwilcket beslut prästeståndet i dag bifallit, och nu af ståndet bifölls, samt påskrefs.

Den wid innewarande riksdag projecterade information för secrete utskottet uplästes,³ warandes ord ifrån ord densamme, som wid sidstl:ne riksdag blifwit utfärdad från expeditionsdeputationen.

Ridderskapet och adelen hade härå låtit teckna sitt bifall och deruti jemwäl uptagit, såsom sine egne, de tillägningar, som borgarståndet med ridderskapet och adelen samt prästeståndet under d. 25 i denne månad communicerat. Och wid slutet af påskriften hade ridderskapet och adelen sielf tillagt, det på händelse, at secrete utskottet skulle till sig draga, och till afgjörande företaga sådane mål, som icke till des åtgjerd efter den nu författade instruction höra, utan riksens ständers gemensamme afslutande underställas böra, skall sådant wara alldeles ogildt och kraftlöst.

Detta hade ock prästeståndet bifallit, samt tillagt, at alle de saker i gemen, som höra till plenorum afgjörande, och i synnerhet hwad som rörer tillökning i tull, accis och andre pålagor, ej måtte uti secrete utskottet uptagne warda, utan at sådant förrut warder stånden tillkänna gifwit, jemte skiäl hwarföre secrete utskottet funnit sig föranlåtit, at med samme ärender sig befatta, på det

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1335, nr 11. Tryckt som bilaga 14 i ridderskapets och adelns protokoll (*RAP* 19:1).

² *Kongl. Maj:ts och riksens ständers faststälte regerings-form dat. Stockholm den 2 Maji 1720* (även utg. i Hildebrand 1891, s. 86–118).

³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1327, Sekreta utskottet, nr 1.

eij vidare må skie, hwad redan händt, at dubbla expeditioner afgått till Hans Kongl. Majj:t i ett och samma mål, den ena ifrån riksens ständer, den andre från secrete utskottet.

Herr borgmästaren Boberg: För min del finner jag billigt at den af ridderskapet och adelen wid slutet af påskriften gjorde tillägning må bifallas. Det skadar icke at secrete utskottet förbindes, at icke till sig draga sådane mål, som icke dit höra.

Herr borgmästaren Renhorn: Frågan är hwem som skall blifwa dommare när det skall förklaras för ogildt och kraftlöst, hwad secrete utskottet till sig draga at afgöra. Jag är säker nog, at secrete utskottet icke lärer tillägna sig någon rättighet som detsamme icke tillhör efter lagen. Men häraf kunde likwäl tagas anledning at ställa det i quæstion, som icke därunder ställas bör, och då fruktar jag at konung och råd skulle tillägna sig domrättigheten. Hwilcket wore högst eftertänckeligt.

Herr borgmästaren Carl G. Boberg: Denna fråga är lätt at uplösa. Riksens ständer hafwa sielfwe författat instructionen och böra således sielfwe skiärskåda, om den blifwit efterlefwad, samt dömma hwad som för ogildt och kraftlöst skall anses.

Herr borgmästaren Malmsten: Jag är härutinnan ense med herr borgmästaren C. G. Boberg. Och för öfrigit finner jag den af ridderskapet och adelen gjorde tillägning äfwen så wäl böra härwid antagas, som den uti alles wåre fullmakter är införd. Secrete utskottets ledamöter äro ju icke annat än ståndens deputerade, hwilcke fördenskull ställa sig lagen och sine fullmakter till efterrättelse.

Uplästes ett af herr F. U. von Essen ingifwit memorial,¹ angående secrete utskottets tillärnade instruction, hwilcket påskrifwit war at det hos ridderskapet och adelen blifwit upläst, som ock hos borgareståndet påskrefs.

Herr rådmän Helledaj återkom tillika med herrar deputerade, samt berättade, at herrar deputerade haft företräde hos prästeståndet, som lofwat at företaga den medbragte expeditionen till afgörande. Och ändteligen sedan herrar deputerade en lång stund måste wänta, hade prästeståndet förklarat sitt bifall därtill, samt lofwat, at det samma skulle påskrifwas, dock med den till-

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1335, nr 15. Tryckt som bilaga 16 i ridderskapets och adelns protokoll (*RAP* 19:1).

läggning, at allmänne beswårsdeputation intet bepröfwande må äga i de mål, hwaröfwer andre deputationer, efter erhållen remiss aflemna deras betänckande. Och skulle documentet sedan afsändas till ridderskapet och adelen.

Herr borgmästaren Renhorn återtog discoursen angående ridderskapet och adelens gjorde tillägning, hwarwid herr borgmästaren begärde, det uti protocollet måtte intagas, at herr borgmästaren för sin del giordt förbehåll emot denne tillägning, på det i fall någon quæstion om domarerättigheten i framtiden skulle yppa sig, honom icke måtte kunna tillwitas, at han till denne tillägning lemnat sitt bifall.

Herr rådman och talman ärhindrede at hela denne discours wore öfwerflödig och onödig. Den gjorde tillägningen wore wäl af twänne stånd bifallen och kunde således icke så lätt ändras. Men borgareståndet kunde undwika, at taga del deruti, om ståndets påskrift således inrättades, at borgareståndet förblifwer wid sitt afgifne yttrande under d. 25 i denne månad. Hwilcket bifölls och påskrefs.

Herr grosshandlaren Clason föredrog herrar deputerades betänckande, angående riksdagsmanswalet i Landscrona,¹ och uppå giordt påminnelse af herr borgmästaren C. G. Boberg, afträdde herrar borgmästarne Schau och Cervin, såsom deltagande i denne sak.

Betänckandet uplästes och bifölls, lydande som följjer:²

Enär ståndet efterfrågade then till innewarande riksdag från Landscrona stad afsände fullmakt af d. 8 sidstl:ne Juli, handelsborgmästaren thärstädes herr Arvid Schau, wid hwilcket tillfälle äfwen borgmästaren och riksdagsfullmäktigen för Carlshamns stad herr Frans Cervin, Landscrona stads magistrats och borgerskaps fullmakt af d. 20 sidstl. Aug., jemte anförde beswär, företedde, med påstående therhos, at han såsom lagl:n wald fullmäktig för Landscrona stad må ansedd warda. Men som af de upwiste handlingar befinnes, at then för herr borgmästaren Cervin utfärdade fullmakt grundar sig uppå konungens befallningshafwandes i Malmö d. 31 sidstl:ne Julii gifne utslag, hwarigenom åtskillige af magistraten för Schau godkiände walröster förkastade blifwit, hwilcka dock genom Hans Kongl. Maj:ts nådige resolution af d. 16 sidst:ne Septembr. gillade och fastställde äro, medelst hwilcka rösters beräk-

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1335, nr 1 (flera handlingar).

² Borgarståndets arkiv, vol. R 1334, Borgarståndets protokollsutdrag, nr 2.

nande herr borgmästaren Schau ostridigt äger pluraliteten till riksdagsfullmäktigskapet för Landscrona stad. Alltså och i anseende till desse med flere härwid förekomne omständigheter wardt för skiälligt pröfwat, thet bör herr borgmästaren Schau genast till säte och stämma i borgareståndet wid denne riksdag antagen warda, utan afseende på then af herr borgmästaren Cervin upwiste fullmakt, hwilcken härmedelst, hwad Landscrona stad angår, förfaller. Och kommer herr borgmästaren Cervin uppå begäran genom utdrag af protocollet at häraf behörig del undfå.

Herrar borgmästarne Schau och Cervin inkallades, och kundgiorde herr rådman och talman dem i hwad slut högtärade ståndet stadnat.

Herr borgmästaren Cervin begärdte häröfwer utdrag af protocollet, som be-
willjades.

Och anbefaldtes, at anslag skier till klockan 8 nästkommande onsdag för de-
puterade öfwer allmänne beswären.

Skildes åt.

Åhr 1755 den 29:de October

S. D. Påminte herr rådman och talman, at som herr borgmästaren Schau, sidste plenidag, då herrar råselectorerne aflade eden, icke war närwarande, så måtte han nu berörde ed aflägga. Hwilcket ock skiedde, enligt det wanlige formulairt, uti riksdagsacten för åhr 1738 Tom 5. N:o 624.¹

Sedan uplästes ett ifrån ridderskapet och adelen inlemnad utdrag af protocollet,² af d. 25 i denne månad, med yttrande, at ridderskapet och adelen funne godt, det jemte secrete utskottet följande deputationer wid innewarande riksdag måtte utnännas, såsom secreta, urskillnings-, expeditions-, justitiæ-, cammar-, oeconomie- och commerce-, bergs-, landt- och siö-militiæoeconomie- och allmänne beswårsdeputationerne, hwardera med så många ledamöter, som detta protocollutdrag närmare utwisar.

Herr rådman och talman anmärkte härwid, at protocolls- och tulldeputationerne uti detta protocollutdrag icke blifwit nämde. Framställandes till högtärade ståndets ompröfwande, om icke desse angelägne deputationer nu äfwen

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1254, nr 624.

² Borgarståndets arkiv, vol. R 1334, Ridderskapets och adelns protokollutdrag, nr 2.

straxt måtte förordnas. Likaledes, at ledamöterna i secreta deputationen måtte fördubblas emot det antal som ridderskapet och adelen nu föreslagit, på det så många som möijeligt är måge af rådsprotocollerne få se, om och huruwida någre anledningar kunna däruti finnas till de i riket utspridde olike rykten, samt at urskillningsdeputationen¹ måtte förstärckas med tre af detta ståndets ledamöter, och således proportionaliter efter wanligheten hos de öfrige respective stånden.

Denne föreställning bifölls, och inrättades påskriften å nyssberörde protocollsutdrag således: Borgareståndet lemnar härtill sitt bifall på dett sättet, at protocoll- och tulldeputationerne må genast tillika förordnas, och at secreta deputationens ledamöters antal fördubblas, samt urskillningsdeputationen måtte förstärckas med tre af detta ståndets ledamöter.

Högtärade ståndets herrar electorer afträdde till det förestående riksrådswalet.

Herr rådmän Stenström påminte, at nödigt wore, det de herrar ledamöter af högtärade ståndet som komma at sitta i urskillningsdeputationen, måge få in commissis, at hos högtärade ståndet anmäla, om någre sådane mål till deputationen inkomma, som i den till sidsta riksdag wanlige reductions- och liquidationsdeputationen böra företagas. Hwilcken påminnelse bifölls.

Löparen till anslaget för urskillningsdeputationen inlemnades, samt uplästes tillika med de därå tecknade resolutioner.² Och hade ridderskapet och adelen detta ärende i dag å nyo förehaft, samt bifallit, at terminen för alle ansökningar må blifwa sex weckor ifrån riksdagens första utblåsning. Men prästeståndet hade äfwen i dag yttrat sig, at det förblifwer wid sitt förre utlåtande af d. 27 i denne månad, samt at prästeståndet tillika bifaller hwad ridderskapet och adelen nyssförrut ärhindrat.

Härwid påminte herr rådmän Helledaj, jemte flere af högtärade ståndets ledamöter, at ridderskapet och adelens nyssupläste påskrift, icke wore öfwerensstämmande med 1 § uti instructionen för urskillningsdeputationen, som stadgar, at inge enskildte ansökningar skola emottagas efter en månads förlopp ifrån riksdagens första utblåsning. Hwaremot ridderskapet och adelen nu utsatt sex weckor, så för dem, som för ståndens enskildte och allmänne bes-

¹ I prot. *urskillningsdeputationenen*.

² Borgarståndets arkiv, vol. R 1332, Urskillningsdeputationen, nr 1.

wär, och at prästeståndet, som denna utlåtelsen bifallit, i så måtto ändrat sitt yttrande af d. 27 i denne månad öfwer borgareståndets resolution af d. 25 nyssförutgående, at tiden för alle beswären nu skall blifwa sex weckor.

Herr rådman och talman berättade sig hafwa talt med herr grefwen och landtmarskalcken, som gifwit wid handen, at ridderskapet och adelen tykt det tiden nu mera wore för kortt sedan allenast 12 dygn återstå af den i 1 § af instructionen för urskillningsdeputationen stadgade tiden för enskildte ansökningar, och at således wore bäst at tiden äfwen för sådane enskildte sökande måtte förlängas. Och som prästeståndet detsamma bifallit, och högtärade ståndets gjorde och bifallne föreställning, i anseende till tiden förlängande, för städernes enskildte, så wäl som allmänne beswär, icke därigenom blifwit ändrad, så kunde man wäl tillåta detta tidens förlängande äfwen för enskilte ansökningar. Och wore denne tillägning i resolutionerne hulpen, om högtärade ståndet behagade låta teckna följande påskrift å documentet: Borgareståndet bifaller högwördige prästeståndets under d. 27 i denne månad gjorde tillägning,¹ samt höglofl. ridderskapets och adelens yttrande af detta dato.

Silvitzborgs stads fullmagt af d. 25. Septembr. sidstl. för borgmästaren i Carlshamn ädel och högaktad herr Frans Cervin uplästes och godkiändes.

Herrar rådselectorerne borgmästaren Schau och borgmästaren Schultén upkommo, och aflemnade ett hos Hans Kongl. Maj:t tillärdadt underdånigt förslag, på ett af de ledige warande riksrådsämbeten, hwarpå woro upförde²

hofcantzleren högwälborne herr baron Carl Otto Hamilton,
generalmajoren och commendeuren högwälborne herr Lantingshausen,
samt

öfwersten och commendeuren högwälborne herr baron Otto Fleming.

Herr rådman och talman frågade om högtärade ståndet detta förslag bifölle. Och som detta med Ja beswarades, afträdde herrar electorerne härmed.

Herr borgmästaren Ubman påminte det wid förre riksdagar wanligt warit, at högtärade ståndet, när någre af des ledamöter warit opasslig[e], låtit genom någon utskickad efterfråga deras tillstånd. Och som herr handelsman Bagge, herr handelsman Allegre och herr borgmästaren Blom nu woro siuklige, förestälde herr borgmästaren, at sådant nu äfwen måtte skie. Detta bifölls, och

¹ Ibidem.

² Borgarståndets arkiv, vol. R 1334, Borgarståndets protokollsutdrag, nr 60.

anmodades herr borgmästaren Ubman, at besöka förenemde herrar, samt at betyga ståndets önskan, at de snart måge återwinna hälsan, och kunna biträda ståndet i des giöromål.

Herr rådman Redin anmälte, at städerne Halmstad och Warberg giordt anseelige omkostningar till utrustande af tienlige fartyg till sillfiskeri på Götheborgs stads kuster, men at fiskeriet, då de dit ankommit, blifwit dem af ortens herr landshöfdinge¹ genom resolution förbudit, så at desse städers kostsamme tillrustningar warit dem till stor skada. Begärandes herr rådmannen Redin, at högtärade ståndet behagade biträda desse städer, så at de måtte få någon nytta af sine i god wälmening till deras och allmänt gagn gjorde omkostnader.

Herr borgmästaren Wiggman hölt före, at städerne Halmstad och Warberg kunde så mycket mindre begära någon rättighet at fiska på Götheborgs stads wattn, som denne rättighet enligt privilegierne tillhörde staden Götheborg alena, så wida den som äger land ock bör äga strand, och at ortens herr landshöfdinge således rätteligen förfarit, i det han bibehållit Götheborgs stad wid des wälförwärfwade rättighet. Om sådant icke skiedde skulle snart alle städers privilegier sättas i quæstion, som wore ganska eftertänckeligt.

Herr borgmästaren Cervin yttrade sig, at herr rådman Redins tancka icke lærer wara, det Götheborgs stads privilegier skola ställas i quæstion, utan allenast at städerne Halmstad och Warberg, som nu detta år giordt store omkostnader till sillfiskerie, utan at hafwa sig någre Götheborgs stads däremot stridande privilegier bekandte, måge ärhålla den friheten at åtminstone för detta åhr få gagna sig af sin kostsamme tillrustning, som i annor händelse skulle lända dem till största skada.

Herr handelsman Sandberg: Som min medfullmäktig för Götheborgs stad herr handelsman Bagge nu är siuk och borttowardande, förbehåller jag mig, at icke något må företagas, som rörer stadens privilegier. Men för öfrigit kan jag berätta, at herr rådman Redins anförde beswär äro så mycket mera onödige, som kongl. commercecollegium redan, som will förliudas, detta mål skall förhaft, och sig utlåtit, at det eij må förmenas städerne Warberg och Halmstad, at fiska i åpne hafwet, men wäl in på de strander, som Götheborgs stad tillhöra.

¹ Landshövding i Göteborgs och Bohus län var vid denna tid Johan Fredrik von Kaulbars (jfr Lewenhaupt 1962, s. 95).

Herr rådman Redin war af den tancka, at som staden Götheborg icke kundgiordt sine privilegier, borde ock städerne Halmstad och Warberg åtminstone för denne gång få nyttia sine tillrättningar. I annor händelse kunde flere städer i dylike händelser, af blott wälmening, at gagna sig och det allmänna, under brist af riktige underrättelser om hwars och ens privilegier stadna för dryge onyttige omkostnader.

Herr borgmästaren Wesslo förestälde, at ingen stad wore skyldig, at kundgiöra sine privilegier, utan den som wille något företaga, som ens annans stads rättigheter kunde röra, borde sielf därom giöra sig underkunnig innan han ginge vidare. Och som städerne Halmstad och Warberg sådant icke i akt tagit, utan welat nyttia en rättighet, som staden Giötheborg efter privilegierne tillhör, så hade ortens herr landshöfdinge giordt rätt när han dem derifrån uteslutit.

I lika mening yttrade sig herr borgmästaren Brunsell.

Herr rådman och talman påminte, at som kongl. commercecollegium redan lagt handen wid detta mål kunde högtärade ståndet icke gierna befatta sig dermed, utan måtte städerna Halmstad och Warberg, i fall de icke funno sig nöjde med commercecollegii resolution, anföra deras beswär hos Hans Kongl. Majjt, då ärendet såsom angelägit säkerligen snart nog blefwe afgjordt.

Herr borgmästaren Cervin: Wij läre nogsamt erhindra oss, at högtärade ståndet wid flere tillfällen räkt sine medbröder en hielpsam hand. Jag kan och icke annat finna, än at ju det samme wid detta tillfälle lærer kunna skie, som i fall städernes Halmstads och Warbergs ansökning ska taga någon widlyftig omgång, innan den kan afslutas, blifwer deras i god wälmening giorde kostsamme utrustning både fåfång och skadelig för dem, i det de nödgas underhålla och löna sitt folck, utan at nyttia dem till ändamålet.

Herr rådman Helledaj yttrade sig, at billigheten tyckes fordra, det i fall en stad något nyttigt företogo, som likwäl på wist sätt kunde wara emot en annan stads ärhållne, men obekandte privilegier, borde denne senare sådant tola för första gången, så mycket häldre, som den andre ändå blott af okunnighet nog kommo at lida.

En och annan föreslog, at till förekommande af slike olägenheter måtte städernes enskylte privilegier genom trycket giöras allmänt kunnoge, på det ingen måtte af owetenhet något företaga, som däremot wore stridande.

Men som sådant af många emotsades och hölls för aldeles betänckeligt, föreslog herr borgmästaren Uglä, at, i anledning af denne nu förewarande händelse, måtte uti allmänne beswären intagas, det de städer, som hafwa privilegier med denne nu andragne casu, måge förpliktas at göra dem kunnige, på det ingen må af okunnighet börja något som däremot strider.

Herr borgmästaren Friedrich Ingman: Jag har mig wäl bekandt och sedt det med egne ögon, at sillen i en ganska stor ja otrolig myckenhet desse åren stigit in åt Götheborgs stads stränder, ja så att man fått kiöpa en tunna färsk sill för 16 styfwer. Detta har upmuntrat andre, at äfwen söka sig af detta ymnige sillfiskerie någon winning, och af okunnighet om Götheborgs privilegier hafwa trodt sig därtill berättigade. Men sedan Giötheborgs stad, som mig kunnigt är kostat på utrustningarne till detta fiskeri öfwer 70 000 plåtar, kan jag emot stadens privilegier icke styrcka därtill, at des rättighet på något sätt rubbas, utan håller före wara bäst, at städerna Halmstad och Warberg söka i godo någon öfwerenskommelse med Giötheborg och icke med trätor at få deltaga i fiskeriet. Hwilcket jag håller för så mycket rådeligare, som den store Guden i denne senare händelse torde taga bortt denne sin ymnige wälsignelse.

Herr rådman och talman förestäldte, at som obekandt wore, hwad kongl. commercocollegium tillgjordt i detta mål, så wore nödigt, innan man kunde gå vidare, at herr rådman Redin i berörde kongl. collegio gjorde sig härom underrättad. Torde hända, at saken redan till städernes Halmstads och Warbergs fördel wore afsluten, och då behöfde högtärade ståndet icke vidare taga sig någon del häruti.

Bud ankom från ståndets herrar rådselectorer, at de nu för denne gång wille skilljas åt, utan at orsakerne härtill gofwos wid handen.

Och anbefaldtes, at anslag skall göras till samma tid i morgon, som hos ridderskapet och adelen kan anslås.

Skildes åt.

Åhr 1755 den 30:de October

S. D. Berättade herr rådman och talman, at herr borgmästaren Friedrich Ingman genom bref låtit weta det han wore opasslig, och således icke kunde up-

komma i ståndet,¹ hwarföre han begiärdte, det i fall någre beswär rörande Boeråhs stad skulle inlemnas, måtte de samme icke företagas, innan herr borgmästaren kunde infinna sig och få wara tillstädes, at bewaka stadens rätt. Detta bifölls. Och imedlertid företogs upläsandet och urskilljandet af städernes beswär.² Hwaröfwer nu som förrut särskilt protocoll hölls af extraordinarie cancellisten Cervin.

Åtskillige städer i synnerhet Westeråhs hade sig deröfwer beswärat, at en hop qwinfolck idka handel i marcknaderne, under namn af månglerskor från Stockholm, ehuru de icke kunnat wisa, det de rättighet till sådan handel här i staden ägt. Och som sådant likwäl länder städernes borgerskap till förfång, så hade de ock begärdt, at medel häremot måtte widtagas. Och anmodades herr rådman och talman, at hos denne stadens högdle magistrat så begå, at detta missbruk må förekommas. Kommande extractum protocollis at häröfwer till herr rådman och talman aflemnas.

Herr borgmästarne Lange och Renhorn upkommo ifrån rådsualet och berättade, at Hans Kongl. Maj:it af det upgifne riksens ständers underdånige förste förslag i nåder täckts utnemna till des och riksens råd hofcantzleren högwälborne herr baron Carl Otto Hamilton.

Högtärade ståndet betygade sin fägnad öfwer denne underrättelse. Och herr rådman och talman tackade herrar borgmästarne för beswäret, hwarmed de afträdde.

Sedan fortfors med upläsandet af Westeråhs stads beswär. Och fants godt i anledning af 10 § i denne stads beswär, at ståndets herrar ledamöter i cammar-, oeconomic- och commercedeputation skola genom utdrag af protocollet anmodas, at tillse, de nödige mått måge widtagas, emot de missbruk, som allmogen föröfwar, i det, at den samme om wårtiden tager ansenlige låhn af spannemål utur crono och socknemagazinerne, men densamme icke sielf nyttjar, utan på torgen i städerna försäljer, eller ock till Bergslagen borttför och därstädes föryttrar. Häraf tycker wäl allmogen sig hafwa winning i det spannemålen om wårtiden då låhnen skie är altid ansenligen dyrare än om hösten då den bör återbetalas. Men som härmed icke allenast drifwes landthandel, utan allmogen jemwäl af friheten at i magazinerne få låna, tager sig tillfälle, at

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1335, nr 16.

² Borgarståndets arkiv, vol. R 1333, Allmänna beswarsdeputationen, onummerat.

om winteren bortsällja större delen af egen spannemål, eller ock densamma till öfwerflödigheter och brännewin använda, hwilcket alt emot magazineinrättningens ändemål strider, så fordrar angelägenheten, det närmare bepröfwas må, om icke nyttigast wore, det magazinerna icke oftare måge öppnas, än då misswäxt och dyr tid infaller. För öfrigit anmodades jemwäl herrar deputerade at betinga städerne wid slike tillfällen samma förmån och rättighet som allmoggen niuter. Och anbefaldtes at utdrag af protocollet till herrar deputerade skall aflemnas.

Herrar borgmästarne Schau och Gabriel Hagerdt inkommo och aflemnade det andre herrar rådselectorenes tillärnade underdånige förslag till ett ledigt riksrådsembete,¹ hwarpå woro upförde

generalmajoren och commendeuren högwälborne herr Lantingshausen, öfwersten och commendeuren högwälborne herr baron Otto Flemming, statssecreteraren och commendeuren högwälborne herr baron Carl Friedrich von Höpken.

Högtärade ståndet betygade häröfwer sitt goda nöije. Och herrar borgmästarne Schau och Gabriel Hagerdt afträdde.

Herr rådman Abraham Hylphert ingaf ett memorial af detta dato, som uplästes,² hwaruti herr rådmannen tillstyrcker det småtullarne i riket måtte indragas och uphäfwas, och samtelige rikets invånare af alle fyra respective stånden däremot åtaga sig en wiss afgift efter personernes antal och willckor, enligt mantalslängderne. Uppgifwande herr rådmannen häröfwer en ungefärlig calculation, hwarigenom will bewisas, at Kongl. Majj:ts och cronan genom detta förslags wärckställande skall winna en ansenlig större inkomst, än nu för tiden af småtullarne, med mera ut in actis.

Högtärade ståndet fant godt, at detta memorial blifwer liggande på bordet, till närmare genomseende af dem som sådant kan behaga.

Hos högtärade ståndet anmältes, at fältmarskalcken, seraphinerriddaren och commendeuren af Kongl. Majj:ts orden högwälborne herr baron M. A. von Ungern Sternberg begärdt företräde, som straxt bewilljades. Och yttrade sig herr baron, fältmarskalcken och commendeuren wid inkommandet på följande sätt:

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1334, Borgarståndets protokollsutdrag, nr 61.

² Borgarståndets arkiv, vol. R 1335, nr 17.

Jag har hos ridderskapet och adelen uti memorial inlemnadt mine tanckar om den bekandte auctoren, så kallad Ärlig Swensk,¹ en auctor för hwilckens scabieuse penna ingen riksdagsman får wara i ro. Ett tydeligit bewis härtill är bland annat, at då jag den 23 i denne månad genom memorial² hos ridderskapet och adelen till öfwerwägande anmält,

1:o huruwida de i en del deputationer någon tid brukelige tysthetseder woro nyttige, och

2:o at angelägit wore, det alt, som wid innewarande riksdag kan blifwa afgjort må komma till wederbörlig expedition innan riksens ständer åtskilljas, samt

3:o at öfwerläggas måtte om medel och utwägar det riksdagarne, om de icke möjijeligen kunna slutas innom den tid, som grundlagen stadgar, likwäl icke längre måge utdragas, än högst fem eller sex månader. Så har auctoren, så kallad Ärlig Swensk, i sitt 80 arck i synnerhet öfwer den sidsta af mig anförde påminnelsen oförsynt wågat at giöra följande dierfwa och sanningslösa anmärckning pag. 635, hwilcken jag nu will upläsa. Mine herrar så lyder min dom af denne oförskämde auctor:

De illasinnade försumma sig icke härwid, ty såsom de äro uti alt sitt upförande emot sig sielfwe stridige, så arbeta de å ena sidan och öfwer alt ropa på riksdagens förkorttande, och det i första början, så snart de märcka at deras ställning ramlat öfwerända, och alt hopp förswunnit det deras olyckelige afsicker kunna winna framgång. Då är för dem intet annat råd öfrigit, än arglistigt arbeta på ett skyndesamt slut af den närwarande riksdagen, och sätta alt sitt hopp och tillrustning till den följande riksdagen, i förtröstan då bättre komma till wäga med sine förgiftige planers anläggande och utförande. Å andra sidan arbeta de på riksdagens utdrägt med en hop onödige propositioner, memorialer, disputer, inwänningar och inkast, hwarmed de dock hemligen påsyfta, det icke något reelt och för riket nyttigt eller deras fördömmelige afsigter hinderligit, må innom riksdagsterminen afgjöras, så at de sedan hafwa ett önskeligit tillfälle at klaga öfwer riksdagens utdrägt. Då weta de at afmåla,

¹ D.v.s. den anonyme författaren av den politiska tidskriften *En ärlig swensk* (Stockholm 1755–56), utgiven av censor librorum Niklas von Oelreich. Jfr Lundstedt 1895, post 62 och Åhlén & Åhlén 2003, nr 17.164.

² Borgarståndets arkiv, vol. R 1335, nr 18. Tryckt som bilaga 2. Även tryckt i *RAP* 19:1, bilaga 11.

hwad för en stor landsplåga långa riksdagar äro, förtigandes, at de sielfwe äro hufwudorsaken därtill. De wåga wäl at uppenbarligen säija, at de skola matta ut de frie, och så oroa och uphitsu dem, at ingenting af wärde skall blifwa afgjordt, utan riksdagen i största confusion och med oförrättade ärender slutas.

Om sådane så oförsynte, som sanningslöse censurer öfwer en riksdagsmans giöromål äro laglige, lemnar jag till riksens ständers bepröfwande. Men jag har i dag hos ridderskapet och adelen declarerat och declarerar jämwäl nu auctoren härtill för infame till des han kryper fram utur sitt näste. Imedlertid är och skall censor blifwa min man, som låtit sådane smädefulle utlåtelser komma ut på trycket, hwarföre jag ock i dag hos ridderskapet och adelen anmält, det jag begär arrest på censor. Och förklarar jag äfwen nu detsamme. Det är angelägit at få sanningen fram i dagsliuset. Jag har som ärlig man tient fäderneslandet. Och lærer det wara hos en stor del af eder mine herrar i friskt minne, at jag wid förflutne riksdagar dels såsom adelsman, dels ock som landtmarskalck med owäldughet och redlighet upfördt mig. Jag fruktar icke för sådane oförsynte anmärckningar, som denne dierfwe auctor anført. Och will jag fördenskull lagligen utföra min sak emot wederbörande.

Sedan inlemnade herr baron och fältmarskalcken, samt commendeuren, et af honom d. 22 i denne månad understecknadt memorial,¹ angående auctoren Ärlig Swensk kallad. Hwarmed herr baron, fältmarskalcken och commendeuren afträdde.

Herr handelsman Forssman anmälte, det herrar rådselectorerne anmodat honom, at gifwa högtärade ståndet wid handen, det Hans Kongl. Maj:t i nåder behagat, af det andre förslaget utnemna till des och riksens råd öfwersten och commendeuren högwälborne herr baron Otto Flemming, samt at herrar rådselectorerne nu skilts åt.

Herr rådmän och talman frågade fördenskull, om högtärade ståndet jemwäl behagade skilljas åt, som med Ja beswarades.

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1335, nr 19. Tryckt som bilaga 3. Även tryckt i *RAP* 19:1, bilaga 27.

Åhr 1755 den 31:ste October

S. D. Continuerades med ståndets tillärnade allmänne beswärs genomseende. Och som uti 37 § af Westerås stads besvär klagades öfwer gewonheiter, vexationer, postulater och skänckebod, som icke ännu wid handtwärckerierne skolat kunna utrotas, och flere städers herrar fullmäktige jemwäl förde samme klagan, så fants godt, det herr rådman och talman anmodas, at i denne stadens högtärade ämbetscollegio så begå, det kraftige mått emot slike oskick måge widtagas, och at de handtwärckspoikar eller -gesäller i öfrige städerna, som hos ämbeterne här i Stockholm söka utskrifning eller mästerskap, måge bibehållas, wid den afhandling som under sidstl:ne riksdag härom sluten blef.

Herrar borgmästarne Schau och Gabriel Hagerdt upkommo, och medbragte det af herrar rådselectorerne hos Hans Kongl. Maj:ts tillärnade underdånige förslaget till det tredie ledigt warande riksrådsämbetet. På hwilcket förslag upförde woro¹

herr generalmajoren och commendeuren Lantingshausen,
herr statssecreteraren och commendeuren baron C. F. von Höpken och
herr justitiæcancelleren samt riddaren Lagerberg.

Högtärade ståndet betygade häröfwer sitt gode nöije, och herrar borgmästarne Schau och Hagert afträdde.

Herr rådman Helledaj gaf högtärade ståndet wid handen, at herr rådmannen tillika med herr borgmästaren Cervin hade efter anmodan, i dag warit uppå i kongl. commercecollegio, och begärt underrättelse, hwad som kunde wara tillgiordt wid den uti kongl. resolutionens 49 § öfwer städernes besvär wid sidste riksdag omförmälte förordning emot landskiöp.² Kongl. commercecollegium hade härå lemnat till swar, at med denne förordnings projecterande icke ännu wore långt kommit. Ärendet wore sådant, at kongl. hofrätten och kongl. bergscollegium jemwäl böra yttra sig däröfwer, hwilcket dock kongl. commercecollegium trodt kunna skie under riksdagen. Och hade kongl. commercecollegium uti des riksdagsberättelse gifwit Hans Kongl. Maj:t i underdånighet wid handen de hinder, som härwid förefallit.

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1334, Borgarståndets protokollsutdrag, nr 62.

² Tryckt resolution 7 juli 1752: *Kongl. Maj:ts nådige resolution och förklaring uppå the allmänne besvär, som städerna uti Swerige och Finland, igenom theas fullmäktige, hafwa wid thenna riksdag i underdånighet andragit.*

I anledning här af föreslog herr borgmästaren Cervin, at herr rådman och talman måtte anmodas, at å ståndets wägnar hos Kongl. Maj:it i underdånighet anhålla, det emedan ärendet är angelägit, och ståndet förmodat det utarbetningen redan wore wärckstæld, wederbörande måge anbefallas, at detsamma genast företaga och så befordra, som ändemålet äskar, och at projectet med det första till riksens ständers plena må inlemnas.

Herr justitiarien Faxell yttrade sig: Detta förslag lærer icke medföra den påsyftade wärckan. Jag fruktar at wi icke härigenom få någon förordning. Mera alfware lærer behöfwes dertill. Det är eftertänckeligt at lagen icke efterlefwes. Wid sidste riksdag fick commercecollegium Kongl. Maj:its befallning at förordningen skulle till denne riksdag wara i project färdig, men det är icke skiedt. Lät oss taga så alfwarsamme mått, at det nu måste skie. Lät oss anhålla hos Kongl. Maj:it om ny befallning dertill.

Herr borgmästaren Carl G. Boberg: Jag fruktar, at wi genom alle desse anstalter icke ändå ärhålla något. Och framställer jag fördenskull om icke bäst wore, at det förslag nu må i wärcket ställas, som under sidst:ne riksdag flere gånger ventilerades, nemligen at ett kort sammandrag giöres af ståndets allmänne resolution, som sedan under namn af privilegier må utfärdas. Jag tror at sådant skulle hafwa bättre wärckan och finna mindre motstånd, men kunde imedlertid ifrån kongl. commercecollegium infordra hwad som redan kan wara tillgiordt. Och då finge man se huruwida det med städernes ärhållne rättigheter wore öfwerensstämmande.

Herr rådman Helledaj ärhindrade, at ståndet icke kunde ifrån commercecollegium infordra något, utan borde sådant skie af Hans Kongl. Maj:it, och ståndet sedan anhålla om del däraf. Men sådant skulle nödwändigt gå långsammare, än detta ärendets angelägenhet kan tåla.

Herr rådman och talman förestäldte, at som kongl. commercecollegii riksdagsrelation inkommer till cammar-, oeconomie- och commercedeputation, så kunde ståndets herrar ledamöter, som komma at sittia i berörde deputation anmodas, at därstädes i akt taga detta tillfalle, och således bedrifwa ärendet, at det samma med det första måtte wärckställas.

Men herr borgmästaren Cervin hölt före, at detta ärende skulle i berörde deputation finna mångfaldigt större swårighet, än äljest. Man stäldte då saken blott för twist och motsägelser, och man wiste eij huru de kunna slutas. Bäst

wore, at herr rådman och talman anmodades at på sätt som ofwan af herr borgmästaren föreslagit är, anmäla ärendet hos Hans Kongl. Maj:t. Detta bifölls och anbefaldtes, at ett kortt promemoria härom skall till herr rådman och talman aflemnas. Som ock skiedde.

Herrar borgmästarne Schulten och Renhorn upkommo och anmälte, det Hans Kongl. Maj:t af herrar rådselectorernes tredie underdånige förslag utnämnt herr justitiæcancelleren Lagerberg till des och riksens råd.

Högtärade ståndet förklarade häröfwer sin fågnad, och herrar borgmästarne Schulten och Renhorn afträdde.

Herr borgmästaren Cervin anmälte, at ett arrendecontract wore slutit med en wid namn Bauman, om fiskerierne wid kusterne i Malmöhus och Halmstads lähner, hwarmedelst Bauman ärhållit frihet at taga utlänningar med sig i compagnie, hwilcket redan skall wara skiedt. Och som detta länder till skada för riket, i det utländske komma at niuta premier, och jemwäl till nackdel för de inhämske, som wilja i fiskeriet taga del, så hölt herr borgmästaren före angelägit wara, at detta ärende måtte tagas under närmare öfwerwägande. Och anbefaldtes i anledning häraf, uti kongl. inrikesexpeditionen skall begäras afskrift af expeditionen angående detta fiskeriarrende.

Herr rådman Abraham Hylphert anmälte sig hafwa fått in commissis at söka ändring uti classificationen genom hwilcken Westeråhs stad blifwit flyttat högre up än han förrut warit, och i anseende till des willkor skall böra wara.

Herr borgmästaren Cervin ärhindrade, at man nu icke kunde gå in uti denne ansökning, utan wore därtill rätta tiden när bewillningsförordningen kommer at företagas. Och måtte således detta ärende intill des hwila, som bifölls.

Herrar borgmästarne Schau och Lange upkommo och inlemnade ett af herrar rådselectorerne tillärnat underdånigt förslag hos Hans Kongl. Maj:t på det fierde ledigtwarande riksrådsämbetet.¹ Och woro därpå upförde

herr generalmajoren och commendeuren Lantingshausen,
herr statssecreteraren och commendeuren baron von Höpken,
herr ammiralen och riddaren samt commendeuren Ruth.

Högtärade ståndet förklarade häröfwer sitt goda nöije, och herrar utskickade afträdde.

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1334, Borgarståndets protokollsutdrag, nr 63.

Efter någon stund inkom herr borgmästaren Borg med berättelse, at herr borgmästaren wore af herrar rådselectorerne anmodat, at hos högtärade ståndet anmäla, det Hans Kongl. Maj:t af fierde förslaget utnemdtt herr ammiralen, riddaren och herr commendeuren Ruth till des och riksens råd.

Högtärade ståndet betygade häröfwer sin fägnad och skildes åt.

Åhr 1755 den 4:de November

S. D. Inlemnade secreteraren i Calmare stad herr Sven Bruhn till herr rådmän och talman berörde stads besvär,¹ under försegladt couvert till berörde herr secreterare,² hwaruti magistraten begärdt det wille han draga försorg, at tiden innom hwilcken beswären böra ingifwas, icke försummas. Och som ifrån bemälte stad icke ännu någon riksdagsfullmäktig sig infunnit, som des rätt och angelägenheter kunde bewaka, så anmodade högtärade ståndet herr borgmästaren Johan Boberg, at desse besvär emottaga samt hos herrar deputerade öfwer ståndets enskildte ärender till urskilljande föredraga. Hwilcket herr borgmästaren bewilljade, samt papperen emottog.

Ståndets secreterare anmälte, det han efter befallning, nu i dag warit hos fältmarskalcken etc. herr baron von Ungern Sternberg, samt justerat det wid herr baron och fältdmarskalckens hafde företräde under d. 30 sidstl. Octobr. hållne protocoll. Och berättade secreteraren det herr baron och fältmarskalcken wid justeringen något mildare uttydt sine utlåtelse, ehuru han icke nekat det des ord ju så kunde hafwa fallit, som protocollet af berörde dag utwisar.

Protocollet detta mål angående af d. 30 October sidstl:ne uplästes, jemte de af herr baron och fältmarskalcken i dag gjorde tillägningar. Och herr borgmästaren Gabriel Hagerdt påminte, at det nyss upläste protocollet af d. 30 October icke måtte genom desse af herr baron och fältmarskalcken gjorde tillägningar ändras, utan tillägningarne i denne dagens protocoll särskilt för sig sielfwe intagas. Detta bifölls, och till följje häraf kommer detta protocoll således at inrättas.

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1333, Allmänna besvärdeputationen, onummerat.

² Borgarståndets arkiv, vol. R 1335, nr 24.

Efter de orden: Men jag har i dag hos ridderskapet och adelen declarerat och declarerar jämwäl nu auctoren härtill för infame till des han kryper fram utur sitt näste, tillades af herr baron och fältmarskalcken följande mening: *Och gör sig ursaka, at han icke ment mig med de påpekade hemlige illwilljoge afsigter.*¹

Straxt efter det nästpåföljande ordet: Imedlertid, tillades, *och så länge detta icke skier.*

Wid de orden: som låtit sådane smädefulle utlåtelse komma ut på trycket, tillades: *till des han skaffar fram auctoren.*

Den immediate därpå följande mening: Hwarföre jag ock i dag hos ridderskapet och adelen anmält, det jag begär arrest på censor², ändrades således: *Jag har fördenskull i dag hos ridderskapet och adelen anmält, det jag lærer nödgas begära arrest på censor.*

Sedan uplästes följande memorialer angående auctoren Ärlig Swensk, nemligen

herr landshöfdingen Lindenstedts memorial,³ hwarutinnan tillstyrckes at ett kort sammandrag måtte göras af rikets grundlagar, som sedan kunde wid academierna nyttias till hufwudbok wid allmänne föreläsningar, till ungdomens underrättelse, i detta angelägne ämne, med mera ut in actis;

herr fältmarskalcken baron von Ungern Sternbergs memorial af d. 22 i sidst:ne månad,⁴ hwaruti åtskilligt emot auctoren Ärlig Swensk anföres, med tillstyrckande, at den samme må förbiudas, at vidare med skrifwande continuera, med mera ut in actis;

auscultanten baron Reuterholms memorial,⁵ och tillstyrckande, at auctoren Ärlig Swensk, må förmås, at uppenbara de anläggningar, som han i sin skrift på flere ställen skall hafwa påpekat;

herr fältmarskalcken baron von Ungern Sternbergs memorial af d. 23 i sidst:ne månad,⁶ hwilcket herr baron och fältmarskalcken trodt, för de däruti an-

¹ Kursiverat efter konceptet, liksom i efterföljande fall.

² Censor librorum var Niklas von Oelreich.

³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1335, nr 20. Tryckt som bilaga 4. Även tryckt i *RAP* 19:1, bilaga 26.

⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1335, nr 19. Tryckt som bilaga 3. Även tryckt i *RAP* 19:1, bilaga 27.

⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1335, nr 21. Tryckt som bilaga 5. Även tryckt i *RAP* 19:1, bilaga 29.

⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1335, nr 18. Tryckt som bilaga 2. Även tryckt i *RAP* 19:1, bilaga 11.

förde omständigheter om nödwändigheten at förkorta riksdagen, hafwa gifwit anledning till de uti auctorens Ärlige Swänskens 80:de arck gjorde anmärckningar, och

herr baron och fältmarskalckens under den 30 sidstl:ne October hos samtelige respective ståndens plena gjorde declaration, som uti den dagens protocoll finnes.

Herr rådmän Helledaj ytttrade sig: Herr fältmarskalcken baron von Ungern Sternberg har wid protocollets justering närmare och tydeligare förklarad sig, at willja lagligen utföra sin hos riksens ständer anmälte enskilte talan, emot auctoren Ärlig Swänsk. Och lärer högtärade ståndet således icke hafwa någon anledning, at sig vidare därmed befatta, utan må herr baron och fältmarskalcken sielf detta ärendet utföra, som han kan. Men det förtienar närmare bepröfwande, om ståndet bör och kan företaga och afgöra den frågan, om auctoren Ärlig Swensk skall med skrifwande längre fortfara, eller uphöra dermed. För min del håller jag före, at detta bepröfwande tillhör kongl. cancelliecollegium, till föllje af 20 § uti cancellieordningen af år 1723, som tydeligen förmår, at censor bör igenomläsa alle hemma i riket utarbetade böcker och skrifter, och icke låta dem utkomma på trycket, innan han cancelliecollegium därom förut underrättat, och des bifall ärhållit. Hwarmed Kongl. Maj:ts förbud, emot missbrukad frihet wid böckers upläggande af d. 2 Novembr. 1749 instämmer.¹ Skulle nu censor hafwa försedt sig häremot, bör sådant des fel hos kongl. cancelliecollegium, som till föllje af cancellieordningens 2 § har sin egen jurisdiction, skärskådas och afdömmas, och således kan jag icke se huru ståndet kan sig vidare med detta ärende befatta, än allenast, at remittera detsamma till des behörige forum.

Härmed instämde herr borgmästaren Ubman och flere ståndets herrar ledamöter.

Herr borgmästaren Carl G. Boberg: Hwad herr rådmän Helledaj anfördt, kan aldeles icke hindra riksens ständer at nermare skiärskåda målet. Ärendet angår det allmänna, hos hwilcket det gjordt så mycket rörelse. Och således lärer wara bäst, at wi icke förhasta oss, utan wänta till de öfrige memorialerne,

¹ Tryckt förordning 2 november 1749: *Kongl. Maj:ts förbud, emot miszbrukad frihet wid böckers upläggande.*

som till riddarhuset härom skola wara inlemnade, kunna hitkomma, då wi torde få bättre lius och tillfälle, at yttra oss i saken.

Herr talman: En hwar ibland oss lærer finna, at wi icke kunna befatta oss med det, som h:r fältmarskalcken baron von Ungern Sternberg anfördt, utan må han sielf draga försorg därom, huru han kan sluta sin affaire. Men det hörer oss till, at yttra oss öfwer det andre målet. Och hemställer jag till högtärade ståndets godtfinnande, om saken må nu straxt företagas eller ock hwila, till des de öfrige memorialerne, detta ärende angående, kunna från ridderskapet och adelen inkomma.

Herr borgmästaren Treutiger: Ärendet är ganska wigtigt. Det rörer wårt allmänna, men det är ock tillika widlyftigare, än at detsamme här genom en discours lærer kunna afgöras. Och som således angelägit är, at denna skrift må wederbörligen skiärskådas, så förbehåller jag mig, at få skrifteligen inkomma med mine anmärckningar däröfwer. Detta bewilljades.

Herr borgmästaren Uglä: Ingen ibland oss lærer finnas, som ju anser det förewarande målet med all ömhet. Men som wi icke äro ense, på hwad sätt och hwaräst detsamme bör utredas, så är nödigt at wi först skaffa oss uplysning i saken, innan wi gå något vidare. Många ibland oss lära finnas, som icke äga denne bok, den är ock dyr, så at icke alle kunna kiöpa sig densamma. Det lærer således wara angelägit, at någre exemplar däraf måge för ståndets räkning kiöpas, på det den som will må kunna läsa dem till sin uplysning.

Herr borgmästaren C. G. Boberg: Jag finner herr borgmästaren Ugglas föreställning alldeles billig. Tu till tre exemplar kunna giöra tillfyllest; och lærer det wara nödigt at exemplaren begäras i ståndets namn, ty eljest torde det blifwa swårt at få kiöpa dem.

Herr borgmästaren Omnberg: Här talas om exemplars kiöpande, innan afgjordt blifwit hwaräst målet skall uptagas och skärskådas, antingen i kongl. cancelliecollegio, eller hos riksens ständer. Det lærer blifwa tid nog at kiöpa exemplaren när detta först blifwit afgjordt. Och på det ingen må klaga at wi förhastat oss, så är min tancka, at saken må hwila.

Herr borgmästaren Sacklén: En ansenlig hop exemplarer äro tryckte, och fölljakteligen lærer ej blifwa swårt för den, som will hafwa uplysning, at få låna ett exemplar. För min del har jag utom des kundskap nog i saken. Och således kan jag ej finna, at wi behöfwa kiöpa någre exemplar.

Herr borgmästaren Malmstén: Ingen lærer kunna neka, at denne skrift åstadkommit stor oreda, och mycket uphitsat vårt allmänna. Jag håller fördenskull för högst angelägit, at wi i detta mål se oss noga före, at slikt ej må hafwa någon obehageligare påfölgd. Min oförgripeliga mening är, det herr rådman och talman må af högtärade ståndet anmodas, at i sammanträde med herr grefwen och landtmarskalcken samt de öfrige respective talmännen så begå, det denne auctor må förbudas så länge at skrifwa, intill des man finge tid, at des skrift behörigen skiärskåda.

Herr borgmästaren Blidberg: Jag finner icke huru man kan begära, det auctoren skall förbudas at skrifwa, så länge man icke bewist, at han skrifwit något, som orätt är. Detta skall först undersökas, och bör således frågan om forum först afgöras. Hwad auscultanten baron Reuterholm i sitt memorial skrifwit är aldeles otydeligit och bewisar ingen ting,¹ och wet jag ej hwem som giordt honom till det allmännas målsman.

Herr justitiarien Faxell: Det går icke an at wi utlåta oss innan wi känne saken. Jag har icke läst denne auctoren, och andre flere torde äfwen säga det samme. Således lærer wara bäst, at wi giöre oss först wäl underkunnige om saken innan wi gå vidare.

Herr borgmästaren Renhorn: Häraf följjer då at auctoren bör fortfara at skrifwa, intilldes dess skrift blifwit wederbörligen skärskådad, och nödigt bepröfwat är, at den ej vidare må continuera. Det är besynnerligit, at swenska nationen, ehuruwäl ett fritt folck, likwäl så mycket förifras emot skrifter af denne art. Detta är en qwarlefwa, af den inplantade wahnän under souverainitetstiden, hwaremot engländerne, oansedt de i många mål knapt hafwa i behåll skuggan, af den billiga frihet, wi till föllje af våre grundlagar wärckeligen äga, likwäl icke äro rädde före at tala och skrifwa, och hafwa uttryckeligen förbehållit sig den friheten. De hafwa ock däraf rönt en oförliknelig nytta. Om friheten, at, efter wederbörlig censure, låta utkomma på trycket hwad man täncker, skulle förbudas, måste nödwändigt både wett och skickelighet efter hand uphöra. Och är det oförnekeligit, at ingenting bättre kan desse bibehålla och tillika bewara vår lagliga frihet, än när man därom får skrifwa. Hwad förewarande quæstion beträffar, om oftanemde auctors utkomne arck hos oss

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1335, nr 21. Tryckt som bilaga 5. Även tryckt i *RAP* 19:1, bilaga 29.

skola skärskådas, är jag af den tancka, at wi äro antingen till detta ärende alt för många eller ock odugelige, at förrätta censors syssla.

Herr borgmästaren Malmstén: Om så är, så bör tillika icke eller förbiudas, at wid förekommande ärender skrifwa både mot och med. Härigenom skulle rena sanningen bäst frambringas i dagsliuset.

Herr borgmästaren Renhorn ingaf ett memorial af följande innehåll:¹

Det högtärade ståndet lærer hafwa sig bekandt at controllwärckets bestånd, igenom wåre allmänne beswär, för så billige skiäl är satt under quæstion, at wi förmoda dem winna det anseende hos riksens höglofl. ständer at controllwärccket, anten uphäfwes eller ock på en bättre och mindre beswärlig fot inrättas. I händelse derföre at en sådan ändring, skulle det icke litet lända staten till last, om directeursbeställningen nu blefwe bortgifwen, hwarefter lönen utan orättwisa icke kunde återtagas af den som henne lagligen fådt efter fullmakt. Nu och på det at rikets medellösa stat, icke i den händelsen må blifwa onödigtwis belastat, hemställes ödmiukel:n om icke genom utdrag af protocollet de öfrige respective stånden kunde hemställas, om icke secrete utskottet hos Hans Kongl. Maj:t må anhålla, det till riksens höglofl. ständers vidare yttrande, samma directeursbeställning icke må bortgifwas.

Detta memorial bifölls, och anbefaldtes, at i anledning däraf extractum protocolli genast skulle uppsättias,² justeras och afsändas till de öfrige stånden, som ock skiedde.

Herr borgmästaren Carl G. Boberg återtog discoursen angående auctoren Ärlig Swensk, och yttrade herr borgmästaren sig: Om friheten at skrifwa skall rätteligen således kunna kallas, då bör och tillåtas at skrifwa både mot och med. Om sådant blifwit tillåtit mot denne auctoren wet jag icke, ehuru mig är sagt, at det ej skiedt. Dock ware därmed huru det kan, så är dock nu rätta frågan, om efternemde auctor skall få continuera eller icke. Herr fältmarskalcken baron von Ungern Sternberg har uti des i dag hos oss upläste memorial anført emot honom flere rätt eftertänckelige omständigheter,³ äro de sanne, tyckes mig, at det icke wore förswarligt at låta honom continuera.

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1335, nr 26.

² Borgarståndets arkiv, vol. R 1334, Borgarståndets protokollsutdrag, nr 3 (flera handlingar).

³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1335, nr 19. Tryckt som bilaga 3. Även tryckt i *RAP* 19:1, bilaga 27.

Herr borgmästaren Renhorn: Det wore en besynnerlig process at förbiuda denne auctor innan åtminstone censor fådt del af det som emot honom anföres, och råderum, at sig deröfwer förklara. Hwad för öfrigit de af herr baron och fältmarskalcken anförde omständigheter angår, kan jag icke finna at denne herrens caractère medförer någon större frihet för honom, än androm, at cassera efter wälbehag en auctor, som enligt lag blifwit censurerad och tryckt. Och gjorde wi icke rätt, om wi på sådant, som blott är sagt, men icke bewist, skulle hafwa afseende, och willja förbiuda auctoren at skrifwa? Sweriges lag förmår, at så wäl en torpare, som ett riksråd bör niuta rätt till godo. Om någon med hög caractere försedd skulle bruka den insimulation emot mig, at jag skrifwit som en slarf, monne hans utlåtelse wore billig och rättwis, eller borde antagas för giällande, derföre, at han wore stor, innan han sin utsago bewist? Neij ingens rätt bör kränckas, eller börjas ab executione, aldraminst hos oss, som äro hitkomne, at bewara lagarne.

Herr borgmästaren Uglä: Jag kan icke finna, at någons frihet kränckes, om skriften innehålles till des wi få tid at skärskåda densamme och yttra oss däröfwer. Om auctorens företagande at skrifwa kunde anses såsom en des egen-dom, då borde han därwid bibehållas, till des han därutur blefwe lagligen wunnen. Men detta är allenast ett sielfwilligt arbete, som riksens ständer, enär betänckeligheter därwid yppa sig, kunna förbiuda, till dess de fått detsamme skiärskåda. Och kan jag icke se, at det allmänna deraf skulle hafwa någon skada.

Herr borgmästaren Brunssell: Wi hafwa nyssförut kommit öfwerens, at detta ärende måtte hwila, tills vidare. Nu rifwes quæstionen å nyo up, och man går åter in i saken. Här tillstyrckes, at wi skola kiöpa exemplarer för ståndets räkning. Men hwartill behöfwes det? Lagen stadgar, at den som klandrar bör sielf bilägga sine bewis och skiäl. Det samma tyckes mig och här böra gälla, och i akt tagas. Här påstås, at auctoren bör förbiudas, at fortfara i skrifwande. Men hwarföre skall sådant skie när arcken äro enligt kongl. cancellieordningen censurerade? Jag känner icke censor just personligen, men det wet jag, at han läst bref, warit professor, och ändteligen blifwit befullmäktigad till den syssla han nu innehar. Jag tror att denne gamle gode gubben lærer wäl se sig före, innan han gifwer sitt bifall till någon skrifts tryckande. Och således lærer wara bäst, at denne quæstion må hwila.

Herr borgmästaren Omnberg: Jag märcker at något i denne skrift finnes, som misshagar en ock annan. Men jag frågar? Om någon kan weta hwad auctoren täncker at skrifwa framdeles? Är det icke möjligt at detta kunde blifwa godt och winna bifall. Huru kan man då begära, at honom skall förbiudas att skrifwa?

Herr borgmästaren Gabriel Hagert: Wi tala mycket om det, som å ena sidan emot oftanemde auctor blifwit anfördt, och wi förgäter at nemna de omständigheter, som herr landshöfdingen Lindenstedt å andra sidan andragit.¹ Desse torde ock förtiäna någon reflexion. Men wi lära icke kunna utlåta oss förr än wi fått närmare se på saken. Och således är bäst at målet hwilar.

Herr borgmästaren Kock: Jag har med upmärksamhet läst alle denne auctorens hittills utkomne arck. Men jag har icke kunnat finna, at han pekar på någon wiss person. Han skrifwer som ämnets wigt och angelägenhet fordrar, hwad om alle möjelige händelser kan sägas. Han kan icke derföre, om någon skulle tro sig träffad. Och hwarföre skulle auctoren därföre förbiudas? Jag för min del påstår, at han skall continuera. Jag har prænumererat, siettedelen wid pass återstår ännu, och jag will hafwa mitt fullt ut, för mine penningar. Det säges at lieutenanten Stiernwall har på riddarehuset åtagit sig, at underskrifwa alle arcken, och at förswara dem på sin cammare. Den som behöfwer uplysning kunde anmäla sig hos honom.

Herr borgmästaren C. G. Boberg: Jag hörer, det åtskillige hysa den tancka, at friheten skulle kränckas, om denne auctor skulle tills widare förbiudas at skrifwa. Jag wet icke, at någon anmodat honom därom. Men det skulle lända honom till heder, om han sedan arcken blifwit behörigen granskade finge lof at continuera.

Ock i fall något ondt deruti finnes wore det ju wäl och rätt, at han nu förrut blifwe förbuden, innan han finge åstadkomma något mera ondt.

Herr borgmästaren Renhorn: Jag bör åter ärhindra, at riksens ständer icke böra beswäras med böckers skiärskådande. Sådant bör och kan bäst skie i kongl. cancelliecollegio. Exempel därpå hafwa wi uti någre i Upsala utkomne disputationer. Wederbörande blifwo till nyssnemde forum inkallade och där

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1335, nr 20. Tryckt som bilaga 4. Även tryckt i *RAP* 19:1, bilaga 26.

af actor stälde till ansvar. Där blefwo ock målen afslutne. Men aldrig kommo de till riksens ständer, som hafwa helt andre ärender at företaga och afgjöra.

Öfwersteliutenanten herr Carl Boijes memorial angående auctoren Ärlig Svensk uplästes, af innehåll, ut in actis.¹

Uplästes den wid sidste riksdag faststaldte instructionen för deputerade till revisionen af rådsprotocollerne,² tillika med herr generalens och grefwens Gust. Dan. Hamiltons samme instruction angående memorial.³ Hwilcket under d. 27 i sidstl:ne månad hos högtärade ståndet blifwit föredragit, och hvars innehåll uti den dagens protocoll, så wäl som i actis finnes. Och hade ridderskapet och adelen under nyssnemde dato bifallit instructionen tillika med de påminnelser, som ber:de grefwe Hamiltons memorial innehåller. Hwarmed prästeståndet genom påskrift i dag instämt, som ock högtärade ståndet nu ett lika bifall därå tekna lät. Till föllje hwaraf generalens herr grefwe Hamiltons påminnelser wid expedierandet uti instructionen komma att införas.

Sluteligen uplästes secrete utskottets extractum protocoll,⁴ af d. 3 i denne månad, med hemställande, at angelägit wara will, det den instruction riksens ständer för secrete utskottet låtit wid innewarande riksdag utfärda, må jämte eden blifwa tryckt. Hwilcket ridderskapet och adelen i dag simpliciter bifallit, men prästeståndet med den tilläggning, at prästeståndet för sin del håller nyttigt, det dessutom så wäl secrete deputationens, som de flere allmänne instructioner tryckte warda. Hwarmed högtärade ståndet sig jämwäl förenade och sådant des bifall å documentet påskrifwa lät.

Sidst lät högtärade ståndet sig föredraga en af casseuren Daniel Lundén Andersson ingifne suplique,⁵ med anhållan, om högtärade ståndets föreskrift till denne stadens ädle magistrat at ärnå befordran till någon honom anständig syssla, samt at högtärade ståndet tackes hugna honom med något understöd af ståndets cassa, till hielp uti des fattige och lönlöse tillstånd.

Högtärade ståndet tog detta med hwad mera Lundén uti denne des böneskrift anfördt, under ömsint öfwerwägande. Och som högtärade ståndet hade

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1335, nr 22. Tryckt som bilaga 6. Även tryckt i *RAP* 19:1, bilaga 38.

² Borgarståndets arkiv, vol. R 1328, Sekreta deputationen, nr 1.

³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1335, nr 12. Tryckt som bilaga 21 i ridderskapets och adelns protokoll (*RAP* 19:1).

⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1327, Sekreta utskottet, nr 3.

⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1335, nr 23.

sig bekandt, at Lundén under trenne sidst förflutne riksdagarne wid des cancellie upwaktat, och at han sig därwid wederbörligen upfördt, så behagade och högtärade ståndet i behiertande af hans beträngde tillstånd, at skiäncka honom af ståndets medel 600 dahl:r kop:rmt, som secreteraren befaldtes utassignera. Och anmodade högtärade ståndet för öfrigit herr rådman och talman, at honom Lundén wid tillfälle hos denne stadens ädle magistrat till någon befordran anmäla.

Skildes åt.

Åhr 1755 den 8:de November

S. D. Justerades protocollet af d. 14. i sidstl:ne månad. Och under justeringen anmärcktes at så wäl Stockholms stads, som en och annan stads fullmagter, warit allenast af magistraterne men icke af städernes äldste eller borgerskapet underskrefne. Och hölts fördenskull nödigt wara, at städernes magistrater borde härom påminnas.

Herr rådman Helledaj ärhindrede, at Stockholms stad hade ett särskilt detta mål angående förordnande, som tydeligen stadgar, at magistraten allena skall riksdagsfullmagten underskrifwa.

Åtskillige herrar ledamöter höllo före, at de städers magistrater, som för denne gången glömt, at låta de äldste eller borgerskapet underskrifwa, måtte påminnas, at sådant hädanåt i akt taga, enligt förordningen af ⁻¹ och att sådan påminnelse af desse städers fullmäktige kunde skie. Men sluteligen fants godt, at extractum protocolli härom skall upsättias, hwilcket ståndets herrar ledamöter kunna wid hemresan med sig taga, och till wederbörande magistrater aflemna.

Justeringen stadnade wid 80 numern i städernes matrick[e]l. Och kommer således början härnäst at skie med det, som wid upläsandet af Alingsåhs stads fullmagt förefallit.

Herr borgmästaren Carl G. Boberg yttrade sig, enär målet angående Norrtelje stads för mig utfärdade fullmagt förehades,² hölt man före, det icke något

¹ Datum saknas.

² Borgarståndets arkiv, vol. R 1335, nr 6 (flera handlingar).

protocoll blifwit hållit den dagen då berörde fullmagt för mig utfärdad blef. Jag har fördenskull härom tillskrifwit stadens magistrat, som nu samma protocoll mig tillsändt, hwilcket jag ock nu till högtärade ståndet will inlemna. Häraf lärer finnas, at jag ordenteligen blifwit kallad.

Högtärade ståndet fant godt, at detta ärende måtte remitteras till herrar deputerade öfwer stridige fullmagter.

Herr rådmän och talman: Jag bör hos högtärade ståndet anmäla ett högstwigtigt ärende, som förtiänar alles wår upmärksamhet. Jag ber, at herrarne behaga sättia sig ned, och med granlaga aktning höra på ett utdrag af secreta utskottets protocoll af d. 7 i denne månad.¹

Berörde protocollsutdrag uplästes, hwaruti secreta utskottet wid handen gifwer, at riket wore stadt uti en wådelig belägenhet, i det någon skilljacktighet om grundlagarnes rätta förstånd sig yppat emellan Hans Kongl. Maj:it och deras excellencier herrar riksens råd, hwarom deras excellencier genom ett af samtelige under d. 3 i denne månad underskrifwit memorial lemnat secreta utskottet kundskap. Och hade Hans Kongl. Maj:it jämwäl afgifwit dess nådigste föreställning samma ärende angående till samtelige riksens ständer, hwarwid deras excellencier herrar riksens råd bifogat deras underdånige påminnelser, genom utdrag af rådsprotocollet d. 7 i denne månad. Hwilcket alt secreta utskottet till riksens ständers plena skolat inlemna, med tillstyrckande, at samme högstwigtige ärende måtte remitteras till en stor secret deputation, som kunde om des beskaffenhet sig underkunnig giöra, och med des berättelse därom samt tillstyrckande till riksens ständers plena inkomma.

I anledning häraf uplästes deras excellenciers herrar riksens råds memorial, af nyssberörde dato,² detta ärende angående, ut in actis.³

Sedan uplästes Hans Kongl. Maj:its nådigste föreställning, till samtelige riksens ständer, beträffande samma mål, ut in actis.⁴ Och sidst uplästes deras

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1327, Sekreta utskottet, nr 4. Även 8 november, 10 november, 18 november, 20 december. Tryckt som bilaga 11.

² Borgarståndets arkiv, vol. R 1327, Sekreta utskottet, nr 5. Även 18 november. Tryckt som bilaga 8.

³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1327, Sekreta utskottet, nr 7. Även 18 november. Tryckt som bilaga 10.

⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1327, Sekreta utskottet, nr 6. Även 13 och 18 november. Tryckt som bilaga 9.

excellencier herrar riksens råds wid högstberörde föreställning gjorde underdånige påminnelser, ut in actis.¹

Herr rådmän och talman yttrade sig: Högtärade ståndet lærer noggsamt finna huru ganska ömt och högstwigtigt detta förewarande ärende är, och det följacketligen eij annars än genom en stor secreta deputation kan utredas. Jag så wäl som herr greffen och landtmarskalcken samt de öfrige respectue talmännen äro af secreta utskottet anmodade, at på det ömmaste föreställa, at all möjelig sagtmodighet härwid är högst nödig, och den minsta debat kunde kasta riket i yttersta fahra. Likaledes är aftalt, at jag skall påminna, det aldeles eftertänckeligit wore, at afskrifter af desse documenter måge tagas, och är fördenskull öfwerenskommit, det de samma måge hos samtelige respectue stånden converteras och förseglas, till des stora secreta deputationen dem kan genomse, tillika med de i rådsprotocollen åberopade casus, och hinna med des tillstyrckande till riksens ständers plena inkomma. Jag hoppas fördenskull det högtärade ståndet lærer, så wäl härtill, som till secreta utskottets nu upläste extractum protocollis lemna des bifall.

Herr borgmästaren Carl G. Boberg: Ingen ibland oss lærer wara, som ju finner sakens stora wigt, och at densamme följacketligen med största ömhet bör handteras. Men härtill fordras en fullkomlig uplysning i saken: Secrete utskottets ledamöter hafwa haft tillfälle, at göra sig därom underkunnige. Men wi som äro utom secreta utskottet, hafwa icke haft tid, at betäncka så, som ämnets wigt fordrar. Jag för min del begär fördenskull at saken må ligga på bordet, och at mig må lemnas tid, at i eftermiddag läsa desse documenter igenom. Detta lærer eij kunna nekas, så framt jag och andre med fullkomlig uplysning skall kunna öfwerlägga, huruwida saken bör företagas i plenis, eller i den föreslagne stora secreta deputation.

Herr borgmästaren Renhorn: Hwad herr borgmästaren Boberg nyss anfördt är sant, at secreta utskottets ledamöter förrut en gång hördt detta ärende sig föreläsa. Och är således billigt, at documenterne ännu en gång måge hos högtärade ståndet upläsas. Men sakens wigt fordrar, at den eij må blifwa ligandes på bordet, utan bör densamme med all giörlig skyndesamhet företagas och afgiöras. At sådant skulle kunna skie in plenis håller jag för aldeles omöi-

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1327, Sekreta utskottet, nr 7. Även 18 november. Tryckt som bilaga 10.

jeligit, hälst rådsprotocollen därwid nödwändigt ärfordras. Detta lærer aldrebäst kunna med tillbörlig warsamhet och lugn skie uti en stor secrete deputation, och fordrar således försigtigheten at ärendet ju förr des hållre dit remitteras.

Herr borgmästaren Uglå: Det är angelägit, at wi till nödig upplysnings ärhållande i ett så högstwigtigt ärende få läsa det samma igenom med eftertancka. Härtill behöfwes tid. Och således är billigt, at wi enligt riksdagsordningen få niuta den rättigheten, at ärendet må blifwa liggande på bordet. Secreteraren kunde i eftermiddag därwid wara tillstädes, på det alle som willja måge kunna bereda sig till des ärendet åter in plenis kommer att företagas, i fall de icke skulle blifwa utnemde till den projecterade deputationen.

Herr rådmån Abraham Hylphert: Jag conformerar mig med hwad herr borgmästaren Uglå nu förestält. Det är nödigt at wi måge få läsa igenom documenterne, och däråf förskaffa oss redig upplysning. Den rättighet lærer och emot riksdagsordningen icke kunna betagas oss, at målet blir liggande på bordet.

Herr justitiarien Faxell: Jag har med största sinnes rörelse hört detta ärendet oss föreläsas, och tycker mig nu äga en full upplysning, at frågan om auctoren Ärlig Svensk är upplöst. Ärendet är högstwigtigt, ock kan jag således icke undgå at tillstyrcka, det secrete utskottets extractum protocollii må bifallas.

Herr borgmästaren Kock: Den åberopade § i riksdagsordningen är icke till denne casus lämpelig, och som saken omöijeligen nu kan afgöras in pleno, så kan jag icke finna hwatill det wore nyttigt, at densamma skulle blifwa liggandes på bordet, utan är ett sådant drögsål twärt om ganska betänckeligt i ett så högstwigtigt mål, som ärfordrar all giörlig skyndesamhet. Låtom oss förden-skull bifalla secrete utskottets tillstyrckande, och remittera målet till en stor secrete deputation. Då det därstädes blifwit utarbetadt, och kommer till plena tillbaka, kan hwar och en få fullkomligt tillfälle at yttra sig.

Herr borgmästaren Malmsten: Secrete utskottets tillstyrckande kan ju icke betaga oss den rättigheten, at säga vår mening. Wi äro hitkomne at förswara vår frihet, och således böra wi få all nödig upplysning i detta mål, derföre är angelägit, at wi måge få läsa det igenom med eftertancka. Wi begära icke derföre at nu cognoscera saken, utan at den allenast för nyssnemde orsak må blifwa liggande på bordet.

Herr talman: Om wi nu skulle decidera saken, wore det naturligit, at den borde blifwa liggande till närmare genomseende om annars eij åsämjas kunde. Men nu är densamme allenast anmäld af secrete utskottet, med tillstyrckande, at den må remitteras till utarbetande i en stor secrete deputation. Jag ber at detta högstwigtige mål må handteras med enighet och sagtmodighet. Det rörer konung, råd och ständer. Sådant förtienar wissierligen vår ömmaste eftertancka. Låtom oss fördenskull eij irritera hwarandra. Ehwaräst denne sak ock kommer att först skiärskådas och utredas, bör den dock sluteligen in plenis afgiöras, då får hwar ock en råderum nog, at giöra sine påminnelser. Och som wi nu eij kunne här cognoscera saken, så är ju nödigt, at den straxt till den af secreta utskottet projecterade deputationen remitteras. Men om herrarne härhos behaga, at documenterne ännu en gång skall läsas up, så kan sådant nu straxt skie.

Herr borgmästaren Fridrich Ingman: Wi hafwe redan hört saken oss föreläsas. Des innehåll ser rätt högstbeklageligit ut. Och som plena återfå se och behörigen skiärskåda detta mål när det i deputationen blifwit utarbetadt, kan jag eij finna hwartill det skulle gagna, at documenterne nu å nyo upläsas, hälst man ändå lærer glömma rätta sammanhanget, innan saken kommer till plena åter.

Herr borgmästaren Cervin: Det wore önskeligit, at förewarande mål kunde handteras med sagtmodighet. Lättaste konsten wore wäl at tiga. Men i ett så högstwigtigt ärende, som detta är, fordrar angelägenheten, at jag måste tala. Målet angår någon skilljacktighet emellan Hans Kongl. Maj:it, och deras excellencier herrar riksens råd. Det är af högsta värde, och bör wi således få tid, at med eftertancka läsa det igenom, innan wi yttra oss. Och jag håller före, at sådant råderum eij bör förwägras, som ett litet anstånd eij kan giöra oss någon skada.

Herr handelsman Forssman: Rätta frågan är här, om ett så högst angelägit mål, som detta förewarande är, kan eller bör dragas ut på tiden. Efter mitt begrep bör det icke skie, hälst sådant kunde hafwa bedröfwelige påföljder. Och som åtskillige säga häremot, lærer wara bäst, at saken afgiöres genom votering, om annars icke kan skie.

Herr rådman Stenström: Wi böra icke förhasta oss. Det förewarande ärendet fordrar all möjijelig warsamhet. Wi äro ock efter lag berättigade at niuta

den rättigheten, det saken må ligga på bordet. Lät oss först genomse detsamma, och inhämta rätta sammanhanget. Då kunna wi med så mycket bättre uplysning remittera det sedan till behörigt utarbetande.

Herr rådman Helledaij: Jag hade gierna sedt, at 16 § i riksdagsordningen blifwit upläst. Efter min tancka beropar man sig icke med skiäl på denne paragraph wid detta tillfälle. Här är icke något deputationsbetänckande, utan allenast ett tillkännagifwande från secreta utskottet, som genom deras excellencers herrar riksens råds inlemnade memorial, och Hans Kongl. Maj:ts nådigste föreställning wisar, at skilljacklighet om rätta förståndet af grundlagarne yppat sig. Och kan således här ej blifwa någon annan fråga, än allenast hwart målet till skiärskådande ska remitteras.

Härmed förenade sig herr borgmästaren Renhorn, upläsandes nyssberörde § i riksdagsordningen, och lade härtill: Huru willjom wi, som äro rikets städers fullmäktige legitimera oss, om wi ställa ett så högstwigtigt mål i widlyftighet? Det hörer samtelige riksens ständer till utan gensago, at säga hwaräst det skall utarbetas. Men det skulle strida emot ämnets stora wigt, at med ett sådant utlåtande dröija. Som en eller annan ännu icke torde begripit rätta sammanhanget, af det som förrut upläst är, så låtom desse documenter ännu en gång upläsas, på det wi med enighet och behörig uplysning måge kunna remittera altsammans till genomseende och utarbetande.

Herr borgmästaren C. G. Boberg: Jag kan ej annat finna, än at 16 § i riksdagsordningen orätt uttydes. Här är ju secreta utskottets betänckande och tillkännagifwande om ett högstwigtigt ämne, som wisseligen efter paragraphens innehåll bör blifwa liggande på bordet. Secrete utskottet har wäl föreslagit, at detsamma må i en stor deputation utarbetas. Men oss tillkommer at antingen bifalla detta förslag, eller tillse om någon bättre utwäg kan gifwas. Saken är af högsta wigt och fordrar betäncketid. Wi hafwa under förflutne riksdagar haft många slags stora secreta deputationer. Wi böra åtminstone öfwerenskomma, hurudan en sådan deputation bör wara, och huru deputationen skall instrueras. Jag ber at wi efter lag måge få tid at härom öfwerlägga.

Herr borgmästaren Schau: Secrete utskottet har upgifwit målen, sådane som de äro, och tillstyrckt, at en stor secreta deputation må förordnas till deras skiärskådande. Här är icke föreslagit, at deputationen skall afsluta dem, utan deröfwer afgifwa sitt betänckande till plena. Således kommer ju altsammans

till oss tillbakars, då wi lära nog få tid at yttra oss. Hwarföre skola wi då wara däremot, at ett så högst angelägit ärende icke må ju förr des hällre blifwa utarbetadt, på det wi måge få se rätta sammanhanget?

Herr borgmästaren Renhorn: det är bedröfweligit, och jag hörer at så mycken oenighet ibland oss finnes, om rätta sättet, at utreda ett så högst angelägit ärende, som icke tål det ringaste drögs mål. Wi borde efter min tancka handtera alt detta med mera warsamhet. Men som detta efter alt utseende icke så lätt lærer kunna skie, lærer mig wara tillåtitt at begära, det herr talman behagar giöra proposition, på det wi måge komma ifrån saken.

Härmed förenade sig en stor hop af ståndets herrar ledamöter, som med hög röst begärdte proposition.

Herr talman: Jag hörer at riksdagsordningen åberopas, at målet bör hwila. Men jag hemställer, om icke hwar och en kan finna, at förewarande casus är öfwer alt det, som i riksdagsordningen och des 16 § omtalas. Hade riksens ständer, då denne lag gjordes, kunnat föreställa sig något sådant, som nu för ögon är, hade de ock wisseligen stadgat något i sådant fall. Ock jag är säker, at de icke sagt det målet skulle hwila. Men sådant kunde då ingen täncka på. Låtom oss då icke sträcka påståendet längre, än paragraphens grundmening kan medgifwa, som till denne casus alldeles icke är lämpelig. Och som åtskilliche af ståndets herrar ledamöter begärdt proposition, så frågar jag, om högtärade ståndet behagar bifalla secrete utskottets tillstyrckande,¹ det förewarande ärende må remitteras till en stor secrete deputations skärskådande och utarbetande, som sedan må med sine tanckar därom till riksens ständers plena inkomma?

Denne proposition beswarades med öfwerliudt Ja, förutan af herr borgmästaren C. G. Boberg, herr borgmästaren Cervin, herr borgmästaren Ugla, herr rådmann Abraham Hylphert, och herr borgmästaren Malmsten, som däremot åberopade sig hwad förrut af dem blifwit anfördt, och höllo före, at den rättighet dem blifwit betagen, som lagen dem till uplysnings ärhållande i sådane mål tillagt.

Herr rådmann och talman yttrade sig: På det ingen må klaga, at han ju fådt nödig uplysning i detta mål, så måge de ifrån secrete utskottet inlemnade do-

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1327, Sekreta utskottet, nr 4. Även fler gånger 8 november, 10 november, 18 november, 20 december. Tryckt som bilaga 11.

cumenter, förewarande ärende angående, å nyo upläsas, så man nogsam t lærer fatta sammanhanget, som i sig sielft är tydeligit.

Herr borgmästaren C. G. Boberg: Ingen kan neka mig at denne sak är af högsta wigt och wärde. Jag frågar om icke god betäncketid behöfwes om man will, som sig bör, inhämta des rätte sammanhang. Och ber jag fördenskull ännu en gång, at jag får niuta lagen i så måtto till godo, at målet blifwer liggande på bordet.

Härmed förenade sig herr borgmästaren Ugla, och förestäldte, at sådant wore så mycket skiäligare, som den gjorde propositionen blifwit beswarad med Ja och Neij.

Herr talman: Jag har ock hördt sådant. Men de som swarat Neij hafwa anmält sig till protocollet, och de äro allenast få. Saken är således genom pluraliteten afgjord. Och hemställer jag fördenskull, at högtärade ståndets beslut, må genom en ansenlig deputation, de öfrige respective stånden kundgiöras.

Herr borgmästaren Cervin: Jag lemnar i sitt wärde, at förewarande mål må anses för afgjordt. Men som detsamma i anledning deraf kommer at utarbetas i en stor secreta deputation, så finner jag nödigt at påminna, det icke allenast secreta deputationens, utan ock justitiædeputationens ledamöter måge tillkallas, hälst ett mål åberopas, som å revisions sidan förefallit, och hwilket granskande således egentligen tillhör den sidstnemde deputation. För öfrigit lærer wara nödigt, at antalet af ledamöterna i denne stora deputation må blifwa så stort som någonsin möjjeligit är.

Herr borgmästaren C. G. Boberg föreslog, at till denne stora deputation måtte af borgareståndet utses femtio personer, äfwensom till den stora secreta deputationen, som åhr 1743 af riksens ständer förordnades.

Herr rådmän och talman yttrade sig: Högtärade ståndet lærer icke gierna kunna determinera något wist antal af des ledamöter, innan man fådt höra de öfrige respective ståndens tanckar härom. Om femtio personer skola därtill af de öfrige respective stånden utom adelen deputeras, måste prästeståndet, som för denne gång allenast består af en och femtio ledamöter, helt och hållit gå i deputationen. Nog finner jag angelägenheten, at så många, som möjjeligit är, måge till denne deputation utnemnas. Men bäst är likwäl, at man wäntar något litet. Torde hända at herrar deputerade, som till de öfrige respective stånden komma at afgå med berättelse om detta högtärade ståndets fattade beslut,

kunde få härom kundskap. Och wore wäl, om desse herrar deputerade ju förr des hällre måtte afsändas. Hwilcket bifölls.

Herr rådmän Helledaj anmodades at föra ordet, och at gifwa tillkänna, det högtärade ståndet bifallit secreta utskottets extractum protocoll¹, angående de skilljaktigheter, som sig yppat emellan Hans Kongl. Maj:ts och deras excellencier herrar riksens råd, om grundlagarnes rätta förstånd. Ellofwa ståndets herrar ledamöter woro herr rådmannen Helledaj i detta ärende följjacktiga.

Herr borgmästaren C. G. Boberg hölt före nödigt wara, at denna deputation jemwäl måtte begära underrättelse, huru många ledamöter af hwarje stånd kunna föreslås at biwista denne stora deputation.

Herr borgmästaren Cervin gaf wid handen, det Hans Kongl. Maj:t. uppå giord förfrågan i nåder för godt funnit, at i anledning af kongl. resolutionen af d. 21 Octobr. 1690,² under d. 30 Juli sidst:ne förordna, at då någon af siö- eller landtmilitien i Kongl. Maj:ts och cronans tienst commenderad eller utsänd begår något brott, bör ransakningen däröfwer anställas af domaren i orten, där gierningen är giord, och sedan insändas till den rätt at afgiöras, hwarunder den brottslige lyder. Hwilcket kongl. förordnande genom kongl. hof- och öfwerrätterne till wederbörandes efterrättelse nyligen är kundgiordt. Och som sådant strider emot rättegångsbal:ns 10 cap. 21 § samt kongl. förordningen af år 1727 och des 12 § angående wärfningar,³ ty hemstälde herr borgmästaren härhos, om icke högtärade ståndet behagade genom föreställning hos de öfrige respective stånden så begå, at lagen hädanåt må till alle delar bibehållas i sin kraft till undersåtarnes trygg- och säkerhet, och däruti als ingen förwandling, ändring eller afstympning giöras eller wara gällande nu eller framdeles, med mindre så omtränger och förfares, som 4 § i regeringsformen biuder, och at följacketligen denne skiedde ändring i lagen genast måtte på lika sätt aflysas, som den är kundgiord. Tillstyrckandes herr borgmästaren för öfrit, at detta mål måtte af

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1327, Sekreta utskottet, nr 4. Även 8 november, 10 november, 18 november, 20 december. Tryckt som bilaga 11.

² Tryckt resolution 21 oktober 1690: *Kongl. Maj:ts resolution huru förhållas skal med ransakning och dömande öfwer the militie-betiente, hwilke utur guarnison eller annan Kongl. Maj:ts werkelige tienst, wacht och commendering hemförlofwade, eller på wärfning och annan tienst commenderade, sig i någor måtto försee.*

³ Tryckt förordning 1 december 1727: *Kongl. Maj:tz nådige förnyade stadga och förordning, huru med wärfningar bör förhållas, samt huru och hwarest de där förefallande twistigheter och klagomål skola uptagas och afgiöras.*

justitiädeputationen ofördröijeligen efterses och undersökas, samt at deputationen med sitt betänckande därom till riksens ständer må inkomma. Detta alt bifölls, och anmodades herr borgmästaren, at upsättia det utdrag af protocollet, som till de öfrige respective stånden härom kommer at¹ afgå. Hwilcket herr borgmästaren sig åtog.

Herr borgmästaren Friedrich Ingman: Jag har i ståndets cancellie welat läsa de inkomne memorialer, angående auctoren Ärlig Svensk, men icke funnit desse documenter där tillstädes, utan är mig berättat, at de blifwit utur cancelliet borttagne. Och som sådant strider emot ståndets fattade slut, så lærer wara nödigt at någon wiss författning häremot tages.

Herr talman: Jag har befalt secreteraren, at icke utlemna desse documenter utur cancelliet, på det de, som willja läsa dem, måge hafwa tillfälle därtill, och cancellisterne för öfrigit måge kunna taga afskrifter, åt de herrar ledamöter som sådant begära. Men jag har måst ärfara, at oaktadt secreteraren kundgordt denne befallning i cancelliet, hafwa dock documenter blifwit borttagne.

Herr borgmästaren Wesslo: Jag har mig äfwenwäl detta bekandt, wet och hwem det giordt. Jag hemställer likwäl, om icke detta må för denne gång öfwerses. Men i fall det än ytterligare skier, må den det gör tilltalas.

Herr borgmästaren Finerus: Jag bör hos högtärade ståndet anmäla ett angelägit ärende. Flere städer beswära sig deröfwer, at kongl. commercecollegium emot magistraternes resolutioner tillåter flere borgare at nedsättia sig i städerna, än rörelser och näringar efter orternes beskaffenhet kunna tola. Detta är högst skadeligit, och lærer målet blifwa en punct i ståndets allmänne beswär. Men som Kongl. Maj:ts resolution icke så snart som nödigt är kan ärhållas, är jag af den tancka, det kongl. commercecollegium på ett eller annat sätt må förmå, at imedlertid icke tillstådja någre flere, at blifwa borgare.

Herr rådman Helledaj, tillika med de öfrige herrar deputerade, återkom och berättade, at så wäl ridderskapet och adelen som de öfrige respective stånden hade tackat för underrättelsen om det afgiorde målet, samt berättat at de jemwäl nu woro i begrep det samma at afsluta. Och hade i synnerhet präteståndet yttrat sig, at nödigt wore det den tillärnade stora deputationen måtte ansenligen förstärckas, på det så många, som möijeligt är måtte få se detta högstwigtige ärendets sammanhang.

¹ Enl. konc.; renskr.: *af*.

En deputation af tolf personer ankom från bondeståndet, och infördes. Danemannen Joseph Hansson förde ordet, gifwandes wid handen, at bondeståndet bifallit secrete utskottets tillstyrckande,¹ at en stor secrete deputation må förordnas, till skiärskådande af de skilljacktigheter om grundlagarnes rätte förstånd, som emellan Hans Kongl. Maj:ts och deras excellencier herrar riksens råd sig yppat.

Herr rådman och talman tackade för underrättelsen. Hwarmed desse deputerade afträdde.

Herr borgmästaren Omnberg återtog discoursen, om de alt för många borgare, som kongl. commercecollegium tid efter annan tillstadt at nedsättja sig i städerne. Beswärandes sig, at sådant jämwäl Gefle stad till förfång wore skiedt.

En och annan föreslog, at utdrag af protocollet härom måtte afgå till kongl. commercecollegium med begäran, at slike tillstadjelser måge innehållas, åtminstone in till des ståndet undfår Kongl. Maj:ts resolution på den härom tillärnade puncten i allmänne beswären.

Men som häremot påmintes, at ståndet icke gierna kunde genom extractum protocolli härom anmoda kongl. commercecollegium, så föreslog herr borgmästaren Omnberg, at det måtte skie genom ett promemoria, som till herr rådman och talman kunde öfwerlemnas, at om des innehålls wärckställighet öfwerläggga, med herr presidenten och commendeuren baron Broman. Detta bifölls.

Herr borgmästaren Ubman anmälte, at nödigt wore, det någon wiss ordning måtte fastställas till efterrättelse för betiäningen i ståndets cancellie. Herr borgmästaren wille icke ställa sin talan directe emot nu warande cancellisten Hagtorn, utan hade herr borgmästaren sitt förnemsta afseende på framtiden. Och upläste herr borgmästaren ett härom författat memorial, af innehåll at honom i cancelliet blifwit wägrat, at få till ståndets rum nedtaga 2:ne inkomne memorialer, till at därutur excerpera något, som för honom warit nödigt. Och som ett sådant wägrande emot en ståndets ledamot, hwarcken wore anständig eller billigt, hälst ingen annan ståndets ledamot warit i cancelliet, som memorialerne då läst, utan allenast cancellisterne sysselsatte, at dem afskrifwa, så

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1327, Sekreta utskottet, nr 4. Även 8 november, 10 november, 18 november, 20 december. Tryckt som bilaga 11.

förmodade herr borgmästaren at skiäligt wore, det cancelliet måtte få befallning, at icke hädanåt sättja sig emot någon ståndets ledamot, som wid detta tillfälle skiedt, hälst obilligt wore, at betiäningen skulle få taga sig den friheten, at giöra någon skillnad i wederbörlig höflighet emot ståndets ledamöter, som wore alle lika.

När detta memorial war upläst, begärde secreteraren det till protocollet, men herr borgmästaren behagade icke det aflemna utan förklarade å nyo, at memorialet icke wore directe stäldt mot Hagtorn, utan allenast en ärhindran, det nödigt wore, at någon författning måtte tagas emot slik oordning för framtiden.

Herr rådman och talman yttrade sig: Enligt högtärade ståndets fattade beslut, har jag befalt secreteraren, at icke utlemna någre documenter utur cancelliet. Detta har ock secreteraren i min närwaro antydt betiäningen. Men innan jag samma dag geck bortt härifrån wore 2:ne memorialer uttagne, och således befordte jag, at de skulle straxt återtagas, och icke utur cancelliet utlemnas. Hwad sedermera skiedt, är mig obekandt.

Herr borgmästaren C. G. Boberg: Jag har mig ock bekandt at memorialer blifwit emot ståndets beslut uttagne från cancelliet. Men huru därmed egenteligen tillgådt, wet jg icke. Det är således nödigt, at secreteraren upsätter en berättelse härom, på det man måtte kunna inhämta wärckeliga förloppet.

Herr handelsman Forssman: Jag finner, at herr borgmästaren Ubman förhastat sig i det han emot ståndets beslut uttagit memorialer utur cancelliet. At det är skiedt kan jag så mycket säkrare berätta, som jag i cancelliet ej fann öfwerstelieutenant Boijes memorial, när jag upkom det at genomläsa, utan hade herr borgmästaren detsamme här i ståndets rum, hwaräst 2:ne andre mig obekandte jemwäl såto wid bordet.

Herr borgmästaren Omnberg: Det lærer wara nödigt at då weta, om desse 2:ne woro ståndets ledamöter. Och som herr borgmästaren Ubman sielf därtill swarade Neij, så hemstälde herr borgmästaren Omnberg, huruvida det kunde wara tillåteligit, at låta främmande läsa de till ståndet inkommande handlingar.

Herr rådman och talman förestälde, at cancellisten Hagtorn måtte till högtärade ståndet inkomma med berättelse, om detta ärendets förlopp, då ståndet närmare kunde sig deröfwer utlåta. Detta bifölls.

Tolf deputerade ankommo från högwördige prästeståndet. Herr doctoren och biskoppen Osander förde ordet, och gaf wid handen, at prästeståndet bifallit secrete utskottets tillstyrckande¹ angående en stor secrete deputations förordnande, till skjärskådande af de skilljaktigheter, som emellan Hans Kongl. Maj:it och deras excellencier herrar riksens råd sig yppat, om grundlagarnes rätta förstånd. Och hade prästeståndet härhos funnit nödigt, det 50 ledamöter af prästeståndet måge utnemnas till denne deputation.

Herr rådmannen och talmannen tackade för underrättelsen, och herrar deputerade afträdde.

Herrar electorerne inlemnade förteckning på deraf ståndets herrar ledamöter, som komma at biwista secreta deputationen uplästes. Och woro desamme följande, nemligen

herr rådmän Pehr Falck

herr rådmän Nils Burtz

herr borgmästaren Martin Lundeberg

herr handelsman Joh. Gabr. Forssman

herr borgmästaren Thure Hagerdt

herr borgmästaren Johan Fr. Wesslo.

Skildes åt.

Åhr 1755 den 10:de November

Cammarskrifwaren S. D. Wexell hade till cancelliet inlemnat en skrift² jemte 85. exemplar af ett des poetiske arbete kallat Skalde Qwad till riksens höglofl. ständer³, anhållandes Wexell det ståndet täcktes detta des arbete gunstbenägit emottaga.

Härwid frågades, om icke Wexell hade begärt något för sitt arbete och kostnad, eller anhållit om recommendation till någon tjenst. Men uti des inlemnade och nu upläste skrift fants icke någon sådan begäran, icke eller wiste någon at berätta det han om någon recommendation anhållit.

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1327, Sekreta utskottet, nr 4. Även 8 november, 10 november, 18 november, 20 december. Tryckt som bilaga 11.

² Borgarståndets arkiv, vol. R 1335, nr 28.

³ Svante Didrik Wexell: *Skalde-qwad för riksens höglofliga ständer år 1755*. Stockholm.

Exemplaren utdeltes till ståndets herrar ledamöter.

En wid namn Anders Kiöhler hade jemwäl inlemnad en skrift med anhållan om hielp och underhåll för sig och de sine, eller ock om någon anständigienst. Supliquen uplästes och lades ad acta.¹

Sedan anmälte herr rådman och talman, det herr grefwen och landtmarskalcken låtit weta, at ridderskapet och adelen sidste plenidag för des del funnit godt, det en riksens ständers deputation må upgå till Hans Kongl. Maj:t i sittande råd, och i underdånighet berätta, det riksens ständer remitterat till en stor deputation ärendet, angående de skilljaktigheter, som sig yppat emellan Hans Kongl. Maj:t och deras excellencier herrar riksens råd, om grundlagarnes rätta förstånd. Hwarhos herr grefwen och landtmarskalcken berättat, at ridderskapet och adelen härtill utnemt 24 af des stånd. Och som ingen twifwel wore, det ju de öfrige respective ständen lära härtill samtycka, så hemstälde herr talman om icke därtill wisse ledamöter nu måtte utses. Och utnämde därtill utom herr talman följande herrar, nemligen

herr grosshandlaren Joh. H. Lefebure,

herr sidenfabriqueuren Dahlmansson,

herr ålderman M. Holtz,

herr directeuren Schenbom,

herr borgmästaren Wiggman,

herr rådman Hanquist,

herr borgmästaren Hök,

herr handelsman Widmarck,

herr borgmästaren Treutiger,

herr borgmästaren Kröger,

herr justitiarien Faxell.

Herr borgmästaren Omnberg ärhindrede, at hos högtärade ståndet icke ännu wore afgjordt huru stor tillökningen af ledamöter i stora deputationen, utom secreta utskottets och secreta deputationens ledamöter skulle blifwa.

Herr talman berättade, det herr grefwen och landtmarskalcken gifwit wid handen at ridderskapet och adelen faststält tillökningen af des ständs ledamöter på 38, och at de öfrige respective talmän i anledning där af öfwerenskommit om 19 personers tillökning af hwarje stånd samt, at eden för desse skall blifwa

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1335, nr 25.

densamme, som för secreta deputationen faststald är. Hemställandes herr talman, om icke ståndets herrar electorer nu måtte gå up i cancelliet, och utse de ledamöter, hwarmed stora deputationen kommer at förstärckas. Detta bifölls.

Herr borgmästaren Ugla: Mig är berättadt, at detta ärendets acter, som till stora secreta deputationen blifwit remitteradt, icke hos de öfrige respective stånden blifwit förseglade. Och jag kan icke se hwarföre större tysthet här bör i akt tagas, än hos dem.

Herr talman: I secrete utskottet är aftalt, at acterne måge tills vidare ligga förseglade. Det har ock högtärade ståndet bifallit. Derefter har jag jemwäl rättat mig. Skulle en eller annan willja läsa desse acta igenom, så måge de wäl öpnas.

Härmed stadnade denne discours.

Och uplästes urskillningsdeputationens betänckande af d. 6 i denne månad med tillstyrckande,¹ at förordnas måtte, det alle enskildte ärender måge in duplo till urskillningsdeputationen ingifwas, doupletten likwäl utan charta, på det deputationen så mycket snarare, sedan målet blifwit upläst, må kunna hänwisa detsamma till sin ort. Och likwäl kunna, till föllje af instructionens 6 § utur det qwarblifwande exemplaret uprätta de anbefaldte granlaga extracter.

Herr borgmästaren Ugla: Jag för min del kan icke annat finna, än at folck härigenom skulle belastas både med onödig kostnad och beswär. Det lærer så wäl i urskillningsdeputationen, som annorstädes ofta hända, at en inkommande act består af någre sextern. Och kan jag icke se hwartill doupletten wore nödig, när målet allenast skall remitteras till den deputation hwaräst det bör utarbetas.

Härmed förenade sig herr borgmästaren Brunsell, hållandes före, at detta förslag åtminstone icke kunde wärckställas.

Herr rådmän Stenström: När ansökningarne ingifwas in duplo, kan det ena, när målet blifwit upläst, remitteras, det andra blifwer qwar, till hands. Och kan jag försäkra, at härigenom mera skulle uträttas på åtta dagar än eljest på en månad. För öfrigit är icke meningen, at detta så egenteligen för denna gång, utan i framtiden må i akt tagas, som betänckandet jemwäl utwisar.

Herr borgmästaren Cervin: Jag kan icke begripa, hwarföre de sökande skola onödigtwis betungas med kostnad och beswär, som desutan wid alle ansök-

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1332, Urskillningsdeputationen, nr 2.

ningar äro nog dryge. Äfwensom hwar ock en med mig lärer tillstå, at wi äro allestäds öfwerhopade med acter, så att de icke behöfwa tillökas.

Herr talman förestäldte, at deputationens tillstyrckande syftade därhän, at de inkommande målen måtte till de sökandes förmon så mycket snarare kunna afgöras. Och som detta ändemål utan de föreslagne doupletterne icke kunde skie, frågade herr talman, om icke urskillningsdeputationens betänckande¹ finge bifall? Hwilcket med Ja beswarades, förutan af herr borgmästaren Ugla, som förblef wid sitt yttrande.

Herrar electorerne inlemnade den uprättade förteckningen på ståndets herrar ledamöter, som till stora secreta deputationens förstärckande blifwit utsedde, neml:n

herr rådman Hans Lindeman,
herr grosshandlaren Joh. H. Lefebure,
herr ålderman M. Holtz,
herr borgmästaren Pehr Herkepæus,
herr handelsman Redin,
herr borgmästaren Fries,
herr borgmästaren Fred. Ingman,
herr borgmästaren And. Ingman,
herr borgmästaren Eric Kijhlman,
herr borgmästaren Peter Engberg,
herr borgmästaren C. M. Lönroth,
herr borgmästaren G. Hök,
herr borgmästaren Lars Sacklén,
herr handelsman Widmarck,
herr rådman Lars Boze,
herr justitiarien Joh. Faxell,
herr borgmästaren Joh. Brunsell,
herr borgmästaren Sven Brehmer.

Hwilcke herrar alle å nyo upropades, som war frånwarande, aflade den för secreta deputationen faststälde eden, efter formuläret uti 1 tomen n:o 25 af riksdagsacterne för åhr 1742.²

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1332, Urskillningsdeputationen, nr 2.

² Borgarståndets arkiv, vol. R 1284, nr 25. Jfr *BgP* 8:1, s. 40.

Herr borgmästaren C. G. Boberg påminte, at herrar electorerne måtte nu jemwäl upgifwa förteckningar på ståndets ledamöter i de öfrige deputationerne. Men härtill swarades, at som man icke hade sig bekennt, det de öfrige respective stånden ännu utneamt sine ledamöter till deputationerne, så hade ock ståndets herrar electorer icke eller kunnat inlemna någre förteckningar.

Bud ankom, at herr grefwen och landtmarskalcken tillika med de öfrige ståndens respective talmän och deputerade, som skola upgå till Hans Kongl. Majjt, woro nu dertill färdige. Och afträdde fördenskull högtärade ståndets herr talman, tillika med herrar deputerade till samma ärende.

Och högtärade ståndet skildes åt.

Åhr 1755 den 13:de November

Herr talman gaf högtärade ståndet wid handen, at herr grefwen och landtmarskalcken såsom ordförande för riksens ständers deputerade, under d. 10 i denne månad, inför Hans Kongl. Majjt i rådet hållit följande tal:¹

Stormäktigste allernådigste konung! Riksens ständer hafwa, med största oro och bekymmer inhämtadt, af Eders Kongl. Majjts nådige föreställning,² samt af herrar riksens råds memorialer och påminnelser, af d. 3 och 7 uti innewarande månad,³ den olikhet uti förståndet af fundamentale lagarne, som emellan Eders Kongl. Majjt och riksens herrar råd upkommit. Riksens ständer hafwa detta, deras och rikets wälfärd och frihet så nära rörande mål, till en stor ständernes deputation hemskutit, och försäkra Eders Kongl. Majjt i all underdånighet, at Eders Kongl. Majjts höghet, rådsemetets på lag grundade myndighet, lagarnes helgd och wärckställighet, äro de oföränderlige rättesnören, hwarefter riksens ständer skola ställa deras öfwerläggningar och det undernådige utlåtande, hwarmed de ofördröjeligen lära inkomma. Riksens ständer innesluta sig uti Eders Kongl. Majjts nåd och höga ynnest underdånigst.

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1327, Sekreta utskottet, nr 10.

² Borgarståndets arkiv, vol. R 1327, Sekreta utskottet, nr 6. Även 8 och 18 november.
Tryckt som bilaga 9.

³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1327, Sekreta utskottet, nr 5, nr 7.

Hans Kongl. Maj:t hade yttrat sitt nådige nöje öfwer riksens ständers beslut, at i en stor deputation till utredande företaga det till dem i nåder upgifne ärende, och hade Hans Kongl. Maj:t af herrar riksens råds inlemnade påminnelser wid Hans Kongl. Maj:ts nådigste föreställning till riksens ständer, funnit, at herrar riksens råd icke rätt fattadt Kongl. Maj:ts yttrade nådigste tankar uti des högstberörde föreställning. Hwarföre Hans Kongl. Maj:t såge sig föranlåten at des wärckeliga mening riksens ständer å nyo föreställa, hwilcken nådigste senare föreställning Hans Kongl. Maj:t welat till herr grefwen och landtmarskalcken samt de öfrige talmännen aflemna.

Deras excellencier herrar riksens råd, som icke fådt tillfälle, at denna Kongl. Maj:ts nådigste föreställning förrut genomse, hade förbehållit sig, at wid den samma enligit lagen få afgifwa sine underdånige påminnelser, innan den riksens ständer föredrages. Hwarmed deputationen afträdt.

Twänne dagar derefter hade deras excellencier herrar riksens råd låtit stora deputationen weta, at Hans Kongl. Maj:t aftonen förrut låtit till deras excellencier aflemna denna des senare nådigste föreställning, och at deras excellencier, så snart möjligit wore wille däröfwer afgifwa deras underdånige påminnelser, hwilcket ock nu skiedt. Frågandes herr talman om icke högtärade ståndet behagade nu låta desse documenter sig föreläsas. Hwartill swarades allmänt Ja.

Och uplästes fördenskull Kongl. Maj:ts senare nådigste föreställning till riksens ständer,¹ tillika med deras excellencier herrar riksens råd därwid gjorde underdånige påminnelser uti utdrag af rådsprotocollet under d. 12 i denne månad.²

Uppå giord frågan af herr talman, biföll högtärade ståndet, at desse jemwäl till stora deputationen remitteras.

Hwarmed högtärade ståndet skildes åt.

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1327, Sekreta utskottet, nr 8. Även 18 november. Tryckt som bilaga 12.

² Borgarståndets arkiv, vol. R 1327, Sekreta utskottet, nr 9. Även 18 november. Tryckt som bilaga 13.

Åhr 1755 den 18:de November

Herr talman anmälte, at den förordnade stora deputationen hade under ömt och bekymmersamt öfwerwägande förehaft det högstwigtige ärende, som af riksens ständers plena till deputationen blifwit remitteradt. Och hade deputationen stadnat deröfwer i det enhälliga beslut, som des utdrag af protocollet, och författade project till underdånig föreställning hos Hans Kongl. Majj:t komma at utwisa. Föreställandes herr talman, at alle acta, detta mål angående, måtte för desto mera redighets skull upläsas i den ordningen som de inkommit. Hwilcket bifölls.

Och uplästes fördenskull först deras excellencier herrar riksens råds memorial af d. 3 i denne månad.¹

2:do Kongl. Majj:ts förra nådigste föreställning till samtelige riksens ständer.²

3:o secrete utskottets extractum protocolli af d. 7 i denne månad.³

4:to deras excellencier herrar riksens råds underdånige påminnelser genom utdrag af samma dato⁴ wid nysshögstberörde Kongl. Majj:ts nådigste föreställning.

5:to Kongl. Majj:ts senare nådigste föreställning till samtelige riksens ständer.⁵

6:to deras excellencier herrar riksens råds underdånige påminnelser därwid, genom utdrag af rådsprotocollet under den 12 hujus.⁶

7:mo stora deputationens utdrag af protocollet under d. 15 i denne månad, samt sidst⁷

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1327, Sekreta utskottet, nr 5. Även 8 november. Tryckt som bilaga 8.

² Borgarståndets arkiv, vol. R 1327, Sekreta utskottet, nr 6. Även 8 och 13 november. Tryckt som bilaga 9.

³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1327, Sekreta utskottet, nr 4. Även 8 november, 10 november, 18 november, 20 december. Tryckt som bilaga 11.

⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1327, Sekreta utskottet, nr 7. Även 8 november. Tryckt som bilaga 10.

⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1327, Sekreta utskottet, nr 8. Även 13 november. Tryckt som bilaga 12.

⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1327, Sekreta utskottet, nr 9. Även 13 november. Tryckt som bilaga 13.

⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1327, Stora deputationen, nr 1. Även 19, 26, 29 november och 20 december. Tryckt som bilaga 14.

8:vo stora deputationens project till riksens ständers underdånige föreställning hos Hans Kongl. Maj:t.¹

Herr talman yttrade sig: Högtärade ståndet har nu hört detta högstwigtige ärende med alle därtill hörande acter sig föreläsa. Jag tror, at ingen af eder mine herrar lærer wid åhörandet deraf blifwit mindre rörd än jag. Men hwad mig beträffar har målets högsta wigt och grundlagenhet upwäkt de ömmaste rörelser, som twinga mine ögon till tårar. Jag ber at herrarne willja utlåta sig deröfwer och lemna sitt bifall till stora deputationens yttrade tanckar och project. Ärendet är i sanning sådant, at det icke tol något drögs mål. Kringlöpande rykten så wäl här i staden som hela landet oroa det allmänna, och kunna åstadkomma högstbedröfwelige påföljder, om wi icke snart afgjöra målet och försigtigt mota dem. Jag såge gierna, at högtärade ståndet wille lemna straxt sitt bifall till stora deputationens tanckar. Detta kunde så mycket säkrare skie, som deputationen warit därutinnan enhällig. Men i fall herrarne först willja discourera något däröfwer, ber jag at den som behagar tala må dictera sin mening till protocollet, med den warsamhet som konungens höghet, rikets rätt och det allmännas wäl ärfordra.

Herr borgmästaren Carl G. Boberg: Ju wicktigare och angelägnare en sak är, ju nödigare är ett noga eftersinnande och mogen öfwerläggning. At förewarande mål är af yttersta wigt och angelägenhet, är så mycket owedersäjeligare som det angår rikets grundlagar, lagar som bekräfta konungens höghet och hwar swensk mans och inwånares frihet, rättighet och säkerhet. At wäl påtäncka och öfwerwäga en så hög sak innan den till sluteligit afgjörande företagas, kräfwer icke allenast mitt samwete och min riksdagsmannaskyldighet utan ock riksdagsordningens 16 §, i anledning hwaraf jag beder at stora deputationens betänckande må blifwa liggandes på bordet samt de ännu saken tillhörige documenter, såsom rådsprotocollerne, må upläsas, så at hwar och en sedermera må så af det ena som andra få anledning at giöra sig om sakens sammanhang underrättad, då man hoppas at detta ömma mål i Herrens namn sedermera med tillbörlig enighet blifwer afgjordt.

Herr Forssman: Jag medgier, at wäl så kan synas, det detta ärende borde, som nu begäres, till föllje af riksdagsordningen blifwa liggande på bordet, men

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1327, Stora deputationen, nr 2. Även 26 november. Tryckt som bilaga 15.

när wi närmare eftertäncke är detta högstwigtige ärende af helt annan beskaffenhet, än de hwarpå 16 § i riksdagsordningen hafwer sitt afseende. Detta rör rikets grundlagars rätta förstånd och wärckställande. Det tål således icke något drögsål, utan bör såsom högstangelägit ju förr des häldre afgiöras.

Herr borgmästaren Renhorn yttrade sig dictando: Alle menniskor äro födde frie och lika efter naturens orubbliga lag. Guds allwished har satt dem uti behof af samhällen, men tillika uti fri- och rättighet, at stadga sådane regementen, som de för sig finna lämpeligast och nyttigast. Detta är en sanning, som hwarcken någon af oss kan, eller lærer willja neka. I kraft häraf är ingen, egenteligen sagt, född at regera, fast mindre at regera efter eget wälbehag, utan bör regentens myndighet grunda sig på des folks med honom träffade öfwerenskommelse. Som nu detta står fast, så är ock otwifwelaktigt, at Sweriges konung icke begär, eller lærer begära, at regera efter andre lagar, än de, som riksens ständer, såsom magtägande, stadgat. Jag är så mycket mera öfwerlygad, at detta är Hans Kongl. Maj:ts nådige tancka, som Hans Kongl. Maj:t i des försäkran både ärkänt detsamma och i nåder yttrat sig willja därutinnan sammanstämma med riksens ständer. Desse sanningar sammanlagde med det högstwigtige ärende, som wi nu under händer hafwe, lära mehr än tydeligen bewisa, at riksens ständers frihet är grundad i den lag de sielfwe stadgat, samt uti deras fullmägtiges underdånige tillstyrckanden wid utöfningen och wärckställigheten däraf. Som nu således är, och det projecterade underdånige swar till Hans Kongl. Maj:t icke innehåller något annat, än det, som befordrar lagarnes wärckställighet, innan riksens ständer kunna öfwerse, om ock huruwida deras fullmägtige i deras giöromål fölgt lagar, eller icke, så lærer vår aflagde trohetsed för Kongl. Maj:t och riket, samt våre här upwiste fullmagter, snart utmärcka, om ock huruwida det må wara lofl:t, at en enda minut, ju ett ögonblick twifla, om vår skyldighet wid detta tillfälle, utan at våre samweten måge bäfwa och darra därwid, och utan at tillika gifwa icke otydeligit prof, at den äran och det förtroende wi wunnit, at wara våre medborgares städer och försvar, wore råkat i alt för ostadige händer.

Jag önskar fördenskull och tillika ödmiukeligen beder, mine herrar och medbröder, at denne ömme sak, må blifwa på det sättet wårdad, som wi det inför Gud, då wi skole dömmas, kunne förswara. Om desse wigtige skiäl kunna förmå det högtärade ståndet, at straxt afgiöra en sak, som utom regementets

obestånd icke kan uppskiutas, tror jag för min del, at wi ändå icke giordt mera, än det wåre fullmagter pålägga oss. Skulle det icke med enighet och öfwerenskommelse kunna skie, håller jag före, at rikets härunder beroende säkerhet af mig, at ödmiukel:n proponera, om icke högtärade ståndet skulle täckas votera.

Herr handelsman Modin: Enligt riksdagsordningen bör detta ärende ligga på bordet. Och jag beder, at få niuta lagen till godo, samt påstår, at detta är så mycket mera billigt ock nödigt, som målet, är högstwigtigt, och fordrar af oss ett ömt eftersinnande, och betäncketid.

Herr rådmän Abraham Hylphert: Såsom hitsänd fullmäktig har jag nu ytterligare med grämelse och bestörtning hördt, så wäl Kongl. Maj:ts nådigste föreställningar, som deras excellencier herrar rikens råds yttranden, samt stora deputationens betänckande och project i detta wigtige mål. Herr borgmästaren Renhorn har äfwen med mycken beweklighet behagat betyga den ömhet han har för vårt rikets allmänna wälfärd, och äfwen welat wisa angelägenheten af en skyndesam expedition af det, som stora deputationens betänckande innehåller. Men denne wigtige saken rörer helt nära rikets wäl eller illa för oss och wåre efterkommande, som torde, om wi med förhastande i denne sak på ringaste sätt giöra felsteg, då förklara förbannelse öfwer oss, som då wi kunnat icke sedt oss nogare före. Således enligt riksdagsordningens 16 §, den jag är skyldig efterlefwa som riksdagsman, begär jag at detta deputationsbetänckande må få ligga på bordet, på det wi måge hafwa fritt tillträde och få inkomma med wåre tanckar däröfwer.

Herr borgmästaren Ugla: Ju mera jag hörer mig föreläsas af förewarande ämne, ju mera laggrant och wigtigt finner jag des innehåll. At rätt kunna dömma och sig uti lagarne och wigtige mål utlåta, anser jag en tillräckelig betäncketid så mycket nödwändigare, som man eljest igenom ett alt för tidigt förhastande, kunde råka på en mening, emot vårt egit tänckesätt grundadt på wåre fundamentale lagar. På det jag eij måtte förebrå mig sielf, det jag giordt emot mitt samwetes öfwerlygelse härutinnan, anhåller jag wördsaml:n samt i kraft af lagen hoppas och förmodar, at en sådan rättighet, som riksdagsordningen frie swänske män tillägger, måtte mig och de herrar ledamöter, som det begärdt förunnas, hwilcken frihet jag tror mig och de öfrige så mycket mindre kunna afskiäras, som då en så granlaga fråga om rikets frihet förehafwes, des

rätta och lagl. försvar hos swenske män aldrig kan fela, då en på lag grundad frihet at få tillräckelig betäncketid widmagthållas.

Herr justitiarien Faxell: I det mästa, som herr handelsman Forssman och herr borgmästaren Renhorn anført, gör jag alldeles ett. Men nödgas tillägga detta utur våre riksdagsfullmagter: Särdeles, at han icke inlåter sig uti något hemligt eller uppenbarligt rådslag, till ändring uti det fastställdte regerings-sättet, emot kongl. försäkringen och regeringsformen, mindre sig till något emot samme regeringssätt stridande slut begifwer, eftersom alt sådant ändå ogildt och kraftlöst nu och i framtiden wara skall. Här lærer hwar tillika med mig med mycken smärta wara öfvertygad, det Hans Kongl. Maj:t vår allernådigste konung, icke af sig sielf, det Gud nådel:n beware, utan af illfundige meniskor, riksens fiender och förrädare blifwit så omgifwen, at det nu mera eij är något twifwelsmål, at ju Hans Kongl. Maj:t i flere mål yttrat sig emot rätta förståndet, af dess, som kongl. höghet och arfförste, och äfwen som krönt Swea rikets konung gifne och besworne försäkran. Så hiertrörande och högstbeklagelige omständigheter hafwa emot wanligheten twungit tillsammans riksens ständer, uti en stor, så kallad secrete deputation, sådant ytterligast och med fullaste säkerhet at ärfara, hwaröfwer ock denne stora deputation i dag till samtel. plena, sitt giöromål och berättelse aflemnad, uppå hwars sanfärdige innehåll, jag icke skulle tro någon riksdagsman böra eller wåga twifla. I anledning af alt detta, då ingen riksdagsmannarätt för någon af oss är sådan, at wi äga eller böra sättja grundlagens bestånd i twifwelsmål, eller derom äga rätt at öfwerlägga, såsom den där endast och för sig sielf är samhällets band, och alt hwad wi stort kunna nemna, riksens frihet, så blir mitt wördsamma hemställande till högtärade ståndet, om riksdagsordningen, som är en grundlag och bör följjas då lag äger sin fulla wärckan, uti en så bedröfwelig händelse, som wi må hafwa för ögonen med skiäl kan återopas. Ja jag wågar säga, som ärlig swensk man, hwilcken efter min skyldighet will wårda alle nu lefwande och tillkommande swänke medundersåtares rätt och wälfärd, at et slikt försök, är högstbetänckeligt, at det kunde lägga, om icke den uppenbaraste, så må det wara hemlig grund till det oinskränkta enwäldets eller den så kallade souverainitetens införande i riket. Och derföre kan jag icke annat, än på det högsta protestera däremot, at detta wigtigaste, och riksens ständer oförmodeligen förekomne ärendets afgjörande må någon enda stund uppskiutas, hwaremot jag

finner mig föranlåten at på det högsta tillstyrcka, det högtärade ståndet måtte med nit och trohet för fäderneslandet täfla at detta anslägnaste ärende snart afsluta.

Herr borgmästaren Renhorn upläste och ingaf följande skriftlige dictamen till protocollet: Twänne frågor äro nu at afgiöra:

1:o om någon af de herrar ledamöter, hwilcke begärdt, at denne saks afgiorande skall uppskiutas, draga i twifwelsmål, at regeringsformen och Kongl. Maj:ts försäkran faststält och at Kongl. Maj:t lofwat låta riksens ständers fullmäktiges råd wara gällande hos sig efter pluraliteten.

2:o om någon är, som icke ärkänner, at Hans Kongl. Maj:t försäkrat, at låta lagen gå i wärckställighet.

Som jag det icke tror, at någon finnes, som hyser widrig tancka härom, och inge andre quæstioner nu förefallit, än desse anförde, så wågar jag begära, at de herrar som willja at saken skall ligga, måge yttra sig positive öfwer desse frågor, och sedan lærer saken snart kunna komma till des önskelige slut. För öfrigit kan jag eij annat, än med bedröfwadt sinne höra en lag åberopas, som nu endast är i bokstafwen, men icke i wärcket, så länge des hufwudsakeligaste grund är rubbad och kraftlös. I detta fall menar jag, at wi icke kunna undandraga oss, at swara på desse frågor, hwarföre jag för min del försäkrar mig fullkomligen wara öfwerlygad om lagens innehåll, och det tror jag samtelige stora deputations herrar ledamöter med mig giöra. Men wore någon af annan tancka, den kan anmäla sig.

Häröfwer betygade en stor hop af herrar ledamöterne sitt bifall med öfwerlyudt Ja.

Men herr borgmästaren Malmsten yttrade sig: Det är wist, at en brist på samlade tanckar uti en okunnig sak, som kunde utgiöra ett redigt dictamen ad protocollum för framtiden har snart hos mig orsakat ett stillatigande. Dock som en rätt riksdagsman ägnar och tillhör, at i de alldraminste tillfällen, och ännu mera wid så högst angelägne saker underställa dem, som bättre insigt hafwa, sine tanckar och sitt begrep, hwarpå samwetet sedan, som en rätt grund måste hwila. Så har min plikt haft öfwerwigten emot min räddhoga. Och är jag således twungen at utbedia mig herr talmans och det högtärade ståndets benägna rättelse och yttrande uti de mål, som hos mig kunnat fådt något omogit omdömme. Jag är i den omständigheten med herr borgmästaren Renhorn all-

deles ense, at ingen födes till styrssell eller lydna, utan at en regering är en antagen eller lemnad egenskap af ett större eller mindre samhälle, i hwilcken omständighet, om hon är tagen, den ej längre kan wara, än de twungne mått och steg, hwarpå hon fotar sig, kunna i ordning hållas. Är hon därmed lemnad, måste hon nödvändigt wara grundad på samhällets öfwerenskommelse och utstakade ordning, hwilcken ordning, hwarcken de lydande, eller befallande på något sätt kunna skingra eller rubba. Uti vår grundlag äro trenne pelare, konungens höghet, rådets myndighet, och riksens ständers frihet. At rubba något sådant står ej i vår magt. Om i de protocoller som i stora deputationen förehafde blifwit något sådant finnes, som rörer någon af desse grundlagarne, wet jag icke. Därföre är ju rätt och billigt, at wi först måge få se dem, och utröna sammanhanget, samt således tillfälle at med den ömhet öfwerlägga, som sakens stora wigt fordrar.

Herr talman: Jag bör berätta, at då förewarande högstwigtige ärende i stora deputationen öfwerwägades, fants nödigt för ordning och redighet skull, at skillja detsamme i twänne frågor, nemligen quæstio legis och quæstio facti. Quæstio legis är den, om lagen skall sättias i wärckställighet och vigeur, detta kan ju ingen neka. Och således kunde deputationen icke annat, än företaga denna först, på det man måtte hafwa en säker måttstäck hwarefter facta sedan borde skiärskådas och afmätas. Således är nu i synnerhet quæstio legis hwaröfwer stora deputationen sig utlåtut och därhos projecterat det underdånige swar, som till Hans Kongl. Maj:t bör aflemnas ju förr des häldre, på det man sedan må kunna i anledning af de åberopade rådsprotocollerne på säker grund skiärskåda facta. Som det fördenskull är högstnödigt, at lagen straxt upfylles, och sättas i sin wederbörliga gång, innan man kan gå vidare, huru kan man då begära, at ärendet skall ligga på bordet?

Herr rådman Hylphert: Som riksdagsman påstår jag enligt riksdagsordningen at detta ärende må ligga till des wi fådt höra de åberopade rådsprotocollerne, på det wi måge få se rätta sammanhanget, och därhos kunna hafwa tid at betäncka oss.

Härmed förenade sig flere, som alle på en gång började tala. Herr talman: Det är bedröfweligit, at man icke skall kunna finna sig, uti en så tydelig, som högstangelägen sak: Jag har sagt och säger, at lagen bör först sättas i vigeur, på det wi måge hafwa en rätt måttstäck hwarefter facta kunna skiärskådas. Ho är,

som icke ser, at detta är högstnödvändigt? Hwad willje wi företaga eller afgiöra, så länge skilljaktighet finnes emellan konungen och rådet, om grundlagarnes rätta förstånd? Mine herrar, borgareståndet har wid riksdagarne förwärfwat sig det wälförtiente loford, at det warit nitiskt om wåre lagars bi-behållande. Låtom oss icke nu lemna åt framtiden något bedröfweligit exempel af wederspelet. Wi få tids nog läsa de åberopade rådsprotocollerne. Och jag försäkrar, at de alle skola tydeligen wisa, at stora deputationen sagt sanningen.

Herr borgmästaren Ubman: Uti detta högwigtiga mål, hwaraf jag nu så godt, som för första gången fått samla någon ganska otillräckelig idée, wore jag likwäl med pluraliteten mästadels färdig, at gå in med den mening, at expeditionen skyndesammast måtte bifallas, och till Hans Kongl. Maj:it i underdånighet aflewferas. Men skulle likwäl till egen så mycket större öf-wertygelse i saken, och emedan ännu därtill tid gifwes, för min del gierna önska, det de på bordet för ögonen liggande acterne kunde förrut blifwa upläste, om ej till annan ända, dock at därpå så mycket närmare ärfara expeditionens drifwande angelägenhet, samt huru den sakens rätta förlopp är wordet jämkadt och upstaldt. Och som inte hinder synes ligga i vägen, at icke sådant nu genast kan för sig gå, så kan jag icke för min del finna, at ett sådant ringa drögs-mål, som dock med sig förer en nödwändig uplysning för de kunnige, kan innebära någon betänckelighet.

Herr borgmästaren Blidberg: Jag har minst kunnat förmoda, det här skulle blifwa fråga, om saken wärckeligen wore sådan, som den af stora deputationen blifwit upgifwen. Ty Kongl. Maj:ts första nådigste föreställning är i detta mål nog tydelig, och mera fullt lius kan man framdeles få af rådsprotocollerne: När nu så är, så blifwer ock wår skyldighet, at icke dröija med den tillärnade expedition, och at så laga, det rikets grundlagar måge återfå deras fulla wärckstäl-lighet.

Herr borgmästaren C. G. Boberg: At rikets grundlagar måge alltid wara uti sin tillbörliga kraft och wärckställighet lærer wäl ingen kunna eller böra neka, i anledning af hwilcka och den af mig förrut åberopade 16 § i riksdagsordning-en jag ock påstår än en gång, at det ifrån riksens höglofl. ständers större secre-te deputation upläste betänckande må ligga på bordet, at jag om denne högwigtige sak må få giöra mig underrättad och ej twingas därutinnan nu säga

omogne tanckar. Kunnandes eij utan särdeles bestörtning åhöra, om under det man talar om lagarnes wärckställighet, en så stor och angelägen del af den som åberopade 16 § skulle lemnas utur akt och rubbas, som likwäl har ett wälgrundadt och förnuftigt slut i alle saker till syftemål. Ty lemnas eij en menniska tid och råderum at giöra sig om en sak underrättad och eftertäncka hwad nytta eller skada af den samme kan härflyta, så lærer allenast ankomma på en blind lycka, om slutet blifwer moget och påföljderne gode. I synnerhet wore en riksdagsman wid sådane tillfällen at beklaga, som eij hafwer enskylte utan allmänne, eij allena dess egen utan hela rikets wälfärd rörande mål at bewaka, för hwilcka han inför Gud en sträng räkning giöra skall, och sine landsmäns omdöme nu och i tillkommande tider underkastad är. I hwad samwetsfrihet wore då en riksdagsman stadd, han ägde intet den förmån som den minsta rikets ämbetsman och domare af lagen förund är, nemligen at se och höra först en saks rätta beskaffenhet med alt hwad till uplysning i den samme kan tiäna, sedan täncka och sidst tala eller döma.

Om någonsin noga insigt, mogen eftertancka, stilla och förnuftig öfwerläggning i någon sak warit nödig, så lærer wist wara i denna, som angår grundlagarne och en expedition därom till vår allernådigste konung uti hwilcken expedition hwart ord noga bör öfwerwägas och skärskådas. Utaf höglofl. deputationens betänckande finner jag wäl at skilljaktighet uti en del ärenders beslutande warit emellan Hans Kongl. Maj:ts och rådet, men af hwad beskaffenhet desse saker warit är mig obekant, och som 20 § i regeringsformen¹ utstakar så wäl hwilcka saker och på hwad sätt i cabinettet kunna afgöras och på Hans Kongl. Maj:ts eget nådige utslag bero, som ock hwilcka i rådet efter pluralitet böra slutas, så är för mig sielfwa omögeligheten i wägen at yttra mine enfaldige tanckar, innan de anmälte och oberopade sakernes art och beskaffenhet blifwa hwar för sig skärskådade, och de i dem hållne protocoller, som jag förnummit till riksens höglofl. ständers plena ifrån stora deputationen blifwit upläste.

Uti den upläste expeditionen nemnas, om jag rätt mins, om de obesatte tiensternes förgifwande, utan at jag funnit något till underdånigt swar uppå Hans Kongl. Maj:ts nådige föreställning wara anfördt, om sielfwa sättet, antingen

¹ *Kongl. Maj:ts och riksens ständers faststälte regerings-form dat. Stockholm den 2 Maji 1720* (även utg. i Hildebrand 1891, s. 86–118).

tiensteår, skickelighet, character, sidste fullmagter eller recommendationer skola tagas till grund, med mera som jag, för min del, håller före wara nödigt at öfwerwäga, så at om hela saken på en gång expedition kan afgå. At någon wåda för riket igenom någre dagars betäncketid skulle tillskyndas, som en del af herrarne behagat nemna, finner jag för min del så mycket mindre, som där de omnemde ounderskrefne expeditioner och fullmagter kunnat utan wåda för riket ligga redan så länge, lærer ingen skada på en eller 2 dagar därigenom skie, särdeles som owist är, om de öfrige respective stånden i dag saken företaga, hälst, enär den stora deputationen blef satt, samtelige riksens höglofl. ständer förbehöllo sig at få till egit påseende och skärskådande, protocoller och alt hwad i saken förelupit, och förmodeligen de samma lära låta sig föredraga och föreläsa, innan saken till afgörande företagas.

Jag hoppas och beder fördenskull at herrar ledamöterne af stora deputationen ej lära neka mig och dem, som ej haft den förmånen at där blifwa under rättade om saken, at betäncka oss och söka den uplysning i detta angelägna mål, som ärfordras och de sielfwe haft, innan jag kan säija mine tanckar i hufwudmålet, påstår fördenskull at betänckandet må ligga på bordet och med rådsprotocollernes läsande i saken må företagas.

Herr borgmästaren Cervin: Jag wille önska, detta högstwigtige ärende måtte handteras med sagtmodighet, och omständigheterna i stillhet öfwerwägas. Men som sådant icke skier, måste jag beklaga, at här icke är godt at tala. Dock will jag säga min oförgripelige mening: Hwad stora deputationen utarbetat kan äga sin goda grund. Men jag ärhindrar mig, 1:mo at här lofwades det facta skulle i anledning af de åberopade protocollen tillika skärskådas och betänckande deröfwer tillika aflemnas. Detta är icke skiedt, utan äro nu sielfwe rådsprotocollen allenast inlemnade. 2:do lærer wara rätt och billigt, at hwar ock en bör agera efter egen öfwerlygelse, och således böra wi först få höra rådsprotocollerna, innan wi yttra oss om den projecterade expeditionen. Och för det tredje jemwäl om errata finnas i sielfwe expeditionen, så är nödigt, at den samme må tills vidare hwila.

Herr talman: Stora deputationen har upgifwit de åberopade rådsprotocollerna till plena, på det de deraf måge inhämta, at det är sant hwad deputationen berättat, om den skilljaktighet, som warit emellan konungen och rådet om grundlagarnes rätta förstånd. I detta afseende, och till sanningsens utrönande

har deputationen sielf dem ock förehaft. Men deputationen har så mycket mindre kunnat företaga sig utredande af hwarje mål enskildt, som detta skulle dragit alt för långt ut på tiden och har deputationen fördenskull tillstyrckt, at desse mål uti wederbörlige deputationer, dit de efter riksdagsordningen höra, måge skärskådas och betänckanden däröfwer aflemnas, då plena sedan kunna men icke nu cognoscera hwart mål för sig. Nu bör allenast quæstio legis här företagas. Och ingen lærer willja neka at ju lagen bör wärckställas.

Men herr rådman Stenström och åtskillige herrar påstodo, at de upgifne facta måtte in pleno skärskådas, innan man kunde företaga stora deputationens projecterade underdånige swar till Hans Kongl. Maj:t.

Herr borgmästaren Johan Boberg: Jag bekänner upriktigt, at sedan detta höge och wigtige ämnet kommit under fråga, har jag haft flere bekymmersamme stunder, hwilka jag önskar snart må få se sin glada afton, thet jag ock hopas skall skie i thenne dag.

Wände mig hwar jag will i allmänheten, så giöres mig frågor, huru länge wi skola sysselsätta oss med öfwerläggningar om våre grundlagars bestånd eller kullkastande. Här lägges mig för ögonen min riksdagsmansfullmagt, med fråga, om jag wäl then kan öfwerskrida. Min egen naturlige böijelse fordrar således af mig, at tillfridsställa mina sinnen och fullgiöra min dyra ed. Hwad således thet af någre herrar gjorde påståendet beträffar, at thet från riksens höglofl. ständers stora deputation till det högtärade ståndet inkomne betänckandet och then thermed följande expeditionen till Hans Kongl. Maj:t, bör enligt riksdagsordningens 16 §, en eller flere dagar ligga på bordet, så ser jag intet huru samma § på något sätt kan wara lämpelig till thetta högstwigtige ämnet. Ty utom thet at thetta är en casus specialis ad quidem specialissimus, så har ock thenne § afseende på ordinarie och ständige deputationens betänckande, men eij en sådan deputations som in hoc casu förordnad är. Hade riksens höglofl. ständer, som wid 1723 års riksdag författade wår riksdagsordning, welat föreställa sig en tid då en så beskaffad fråga skulle eller kunde upkomma, wisseligen hade the skildt en sådan deputations betänckande ifrån the andre. Och om the än tänkt thärpå, så hafwa the eij welat bedröfwa en eftertid med påtänckande af en så farlig och eftertänckelig omständighet, utan trodt at riksens ständer, i then oförmodeliga händelse the någonsin skulle blifwa i så beklagelig belägenhet försatte, då worde brukandes all then fermitet som må-

lets omständigheter fordrade. Hwarföre jag ock på thet högsta påstår, och mig therifrån icke begifwer, at thetta bedröfwelige mål, utan någon minuts utdrägt afhielpas må, och quæstio legis således först afgiöras. Hwarigenom våra grundlagar sättas i wärckställighet och gifwas fullkomlig kraft, ty wi hafwa ju förr intet något hwarefter quæstio facti skall dömas och afgiöras. Warandes jag aldeles af then tancka at thetta senare hörer till sine af höglofl. större secrete deputationen utstakade ställen, och eij nu till vårt jugement.

Herr rådmän Stenström: Jag har nu med bedröfwelse hört, men aldrig kunnat tillförene föreställa mig, eller tro, at någon fråga warit om lagens rätta mening skall wärckställas. Ingen lærer neka, at det ju bör skie. Men lät oss också se rådsprotocollerne och de särskildte mål, som de innehålla, innan wi bifalla den tillärnade expeditionen. Detta är ju billigt och nödigt, om wi skola rätteligen kunna utlåta oss.

Herr rådmän Hanquist: Om någon af högtärade ståndets wärde ledamöter, kunde öfvertyga mig, at jag, utan at bryta emot det stadgade regeringssättet, och fundamentale lagarne, samt den fullmagt, hwilcken mig, som riksdagsman är meddeld, äger magt, at draga i twifwelsmål, at de ännu obesatte ledige ämbeten, eller andre, efter deras excellencier herrar riksens råds pluralitet afgiorde, men oexpedierade mål böra med skickelige personer förses, och till wärckställighet föras, eller eij, om än de i Hans Kongl. Maj:ts nådige föreställningar och herrar riksens råds memorial åberopade protocoller och facta, denne förewarande casus rörande, innehöllo helt annat, än jag wärckeligen ärfarit, samt följakteligen utwiste, at rådet i des pluralitet warit obefogad, eller felat emot de principer, som fölljas böra, då rådet i något mål skrider till omröstning, så skulle jag medgifwa, at skien till anledning i det påstående, som nu giöres, det denne högwigtige sak, skall ligga på bordet, under afbidande af en eller flere dagars betäncketid blifwa oafgiord liggande, finnas kunde. Men som twärt om konungaförsäkringens 9 §, regeringsformens 13 och 40 §§ tydeligen stadga,¹ at alt efter rådets pluralite skall expedieras, och min åberopade fullmagt uttryckeligen innehåller, at en riksdagsman skall framför alt ställa sig fundamentale lagen till efterlefnad och rättelse, och icke begifwa sig till något

¹ Härmed avses den tryckta kungaförsäkringen 25 november 1751: *Swea konunga-försäkran*, respektive regeringsformen från 1720: *Kongl. Maj:ts och riksens ständers faststälte regerings-form dat. Stockholm den 2 Maji 1720* (bägge även utg. i Hildebrand 1891).

emot konungaförsäkringen och det i regeringsformen fastställdte regeringssättet stridande slut, så ser jag mig icke äga magt, at i minsta omständighet sätta grundlagarne under annan uttydning, än de i bokstafwen lyda. Och finner jag således icke eller för hwad orsak, ett så högt betydande mål, skall onödigtwis uppehållas, utan påstår för min del, at högtärade ståndet, innan det i dag skilljes åt, behagar det samma med ändteligit slut afgjöra.

Herr borgmästaren Finerus: Ingen kan, eller lærer willja neka at lagen skall wärckställas. Nu emedan Hans Kongl. Maj:t sielf i des nådigste föreställning i nåder behagat tillkänna gifwa, at åtskillige tienster äro ännu obesatte, af orsak at rådet utrotat dem, som Hans Maj:t utom förslag därtill nämt, så behöfwe wi icke flere bewis, at lagen och konungaförsäkran icke blifwit fullgiorde. Huru kunne wi då twifla häruppå, eller dröjja, at återställa våre grundlagar deras fulla kraft? Quæstio legis bör således först afgjöras, facta få wi ock sedan censurera, när de på sine ordentelige ställen blifwit utarbetade och till oss inkomma.

Herr rådman Stenström: Jag är aldeles icke däremot, at ju lagen bör och skall wärckställas. Men jag är okunnig, och således icke ännu öfwertygad, om de uti rådsprotocollerne upgifne målen wärckeligen lägga grunden till stora deputationens tillstyrckande. Därföre begär jag ock at få se facta, innan jag utlåter mig. Och som det är både billigt och med riksdagsordningen enligit, at oss, som icke sutit i stora deputationen må lemnas betäncketid, så lærer den ock oss eller kunna nekas.

Herr borgmästaren Schultén: Är det wäl möjligit, at någon betäncketid kan fordras, till att utlåta sig, om lagarne skola wärckställas. Facta får man ju sedan se och skärskåda, då de på sine wederbörlige ställen blifwit undersökte.

Herr borgmästaren C. G. Boberg: Icke kan jag utan förundran höra, at här så ofta talas om den frågan, om lagarne skola wärckställas? Så litet jag tror at någon will sätta lagarnes wärckställighet under fråga, så litet tror jag ock, at någon vågar säga, at någonsin en sådan fråga blifwit till stora deputationens betänckande och utarbetande remitterad, utan en skilljaktighet, som förefallit i grundlagarnes rätta förstånd i åtskillige specificerade måhl har gifwit anledning till en stor deputations förordnande till these målens utarbetande.

Ifrån samma deputation är ett betänckande inkommit, hwilcket så wida det rör ett måhl ej allenast af större wickt (hwilcka ord grundlagen i den åbero-

pade 16 § sielf brukar) utan med skäl kan sägas af största wigt, så bör det efter oftanemde 16 § i riksdagsordningen för sin angelägenhet skull, och at så mycket mognare kunna påtänckas ligga på bordet, änkiönt ingen om dess liggande anmält och påstådt. Jag påstår således i kraft af samma grundlag at det må skie, och at det öfrige saken rörande, såsom rådsprotocollerne måge upläsas och äfwen blifwa liggande, så at hwar och en må hafwa tid och råderum at skaffa sig en fullkomlig underrättelse om hela saken och sielfwe facta. Mine herrar! Rådsprotocollerne äro ju eij ännu upläste, och således eij hela acten en gång ännu upläst. Huru kan då frågan förrut blifwa om sakens slutelige afgjörande? Huru kan emot så klar åberopad lag, som 16 § i riksdagsordningen, en sak påyrkas till afslutande, som så många begiärt må ligga på bordet? Om frågor wid riksdagsdeliberationer äro, eller få wara tienlige, så tyckes desse wid nu förewarande omständighet wara de naturligaste.

Herr borgmästaren Pihl upläste och ingaf till protocollet följande dictamen: Jag hade eij trodt, at stora secreta deputationens upgifne hemställande, på det, till des påseende och betänkande remitterade ärende, skolat lämna anledning till så många och ymnoge discourser, som däröfwer giordts. En hwar är wäl obetagit, at, wid förekommande mål, säga dess tanckar, men det förewarande ärendets wigt och angelägenhet fordrar däremot all försigtighet och menagement. Stora secreta deputationen har förestält saken nog tydelig, wisat hwad därwid nödigt wara måtte, och hwad wid efterlåtande deraf wore at befara. Stora secreta deputationen har med all warsamhet skrifwit, och wid målets utförande brukat de sparsamste och möjligast lämpelige termer. Starckare hafwa de kunnat gifwa, i anseende till förefundne beskaffenhet och omständigheter. Hwad af stora secreta deputationen godtfinnes, är, at få lagen uti wärckställighet. At de med förslag inkomne tjenester lagligen förgifwas. At de afgjorde, men ännu eij expedierade saker, måtte genast expedieras, ett godtfinnande, som är skiäligt, lagligt och högstnödvändigt. Här är eij lag, utan et påstående, om vår antagne och beswurne lags fullgjörande, och dess wärckställighet.

Det kan af ingen disputeras, utan bör skie, och jag önskar, at om något widare måtte discourreras, at det utan häftighet giörs. Det kunde annars hända, at sinnen blefwo retade, och utlätelserne derunder starckare, och eij med det menagement, som man annars giöra wille och föresatt sig. Jag sätter det på des

samwete och ansvar, som härtill skulle gifwa anledning. Lät oss wänligen tala med hwarannan. Wi willja alle ett och samma. Lagen skall äga dess kraft och den bör wärckställas. Detta är mitt förmenande, och jag blifwer oförändrad därwid, för öfrigt ser jag ej nödigt för min del, at betänckandet bör ligga, påståendet därom will ej synas här hafwa rum, utan finner jag at proposition bör göras till des bifall.

Herr talman: Mig gör det hjerteligen ondt, at tiden så förnötes med onyttige discourser, som icke innehålla något nytt, utan ett och detsamma. Mine herrar! Ärendet är ju högstwigtigt, det tål icke något drögsål. Och tror jag således at högtärade ståndet lärer tillåta mig, at göra proposition om icke stora deputationens utdrag af protocollet, jemte det upgifne projectet till rikens ständers swar hos Hans Kongl. Maj:t, winner hos ståndet ett enigt bifall.

Detta beswarades wäl med ett mångfaldigt öfwerliudt Ja. Men herr borgmästaren C. G. Boberg swarade Neij, och förestäldte at ett så högstwigtigt ärende fordrade wist, om något annat i werlden, betäncketid, och at det således wore både hårdt och obilligt, om man wille betaga honom och andre den rättighet enligt lag, at ärendet måtte blifwa liggande på bordet. När det skiedt wore tids nog at afgöra saken. Härmed conformerade sig herr rådman Abraham Hylphert.

Herr borgmästaren Renhorn: Det är icke möjligit, at någon, som älskar konungens höghet, grundad på vår frihet kan medgifwa, at här skall blifwa fråga om lagens wärckställighet. Och således underställer jag, om icke den som nekar, går emot sin fullmagt.

Herr borgmästaren C. G. Boberg: Angående den så ofta omtalte fråga om lagarnes wärckställande har jag redan yttrat mig, hwarå jag mig åberopar. Hwad wördnad emot öfwerhet och ren föresats at bewaka rikets fri- och rättigheter beträffar, så trotzar jag någon swensk man mig derutinnan öfwerträffa. Jag åberopar mig med trygghet mina gierningar och utlåtelse, hwilcka nog utmärcka min rena och owälduga afsigt.

Så mycket jag är förwissad därom, at jag som riksdagsman då rätteligen wördar min nådige konung och älskar mitt kära fädernesland, enär jag med eftertancka och efter mitt yttersta förstånd och samwete utlåter mig i de mål som konungen och riket angå, så oförnekeligit fölljer ock, at jag då wanwördade min öfwerhet, wanwärdade rikets rätt och lagar, sårade mitt samwete och åsi-

do satte min riksdagsmannaskyldighet, om jag lät förleda, twinga eller öfwerila mig at utlåta mig i så angelägne mål, innan jag dem wäl hunnit öfwerwäga och hwart ord i den afgående expeditionen fådt noga eftersinna.

Herr talman: Jag ber at herrarne menagera sådane utlåtelse emot hwarandre. Jag har giordt den ofwanförde propositionen, och trodt mig kunna få därpå ett enhälligt Ja till swar. Hade det skiedt, som wisseligen i ett så högstangelägit ärende bordt skie, hade wi ock sluppit wåre långsamme och onyttige discourser. Men som det icke annars lærer nu mera efter alt utseende låta giöra sig, än genom votering, så will jag giöra den proposition, om förewarande hela ärende skall afgiöras i dag, eller ock hwila tills i morgon. Den som skrifwer Ja bifaller tillika stora deputationens yttrande och project. Men den som skrifwer Neij, will at hela ärendets afslutande skall upskiutas till i morgon.

Propositionen uplästes af secreteraren.

Herr borgmästaren C. G. Boberg: Jag nödgas påminna, at propositionen är dubbel.

Herr talman: Stora deputationens utdrag af protocollet, så wäl som det projecterade swaret innehålla ett tillstyrckande, at lagen skall wärckställas. Häröfwer har jag giordt proposition, i tancka at få ett enhälligt bifall, som ock pluraliteten därtill lemnade. Men som saken nu åter uprifwes och votering är blefwen oundgängelig, så har jag måst inrätta propositionen på nyssnemde sätt, på det densamme ej måtte sättja lagens wärckställighet uti quæstion.

Herr borgmästaren Gabriel Hagerdt: För min del bifaller jag både stora deputationens tillstyrckande och project. Men tror likwäl om votering skall skie, at nödigt wara will, det propositionen såsom wärckeligen dubbel må ändras. Ty om man tager det riktigt, at de som skrifwa Ja tillika bifalla förewarande af stora deputationen upgifne ärende, så torde och willja slutas, at de, som skrifwa Neij, neka alldeles sitt bifall därtill, då deras nekande likwäl icke vidare kunnat sträcka sig, än allenast, at afgiörandet skall upskiutas till i morgon.

Herr talman ändrade fördenskull propositionen sålunda: Om förewarande af stora deputationen upgifne hela ärende, skall afgiöras i dag, eller upskiutas till i morgon. Den som skrifwer Ja will, at det nu genast företages och afslutas, men den som skrifwer Neij, will at det skall ligga på bordet till i morgon.

Propositionen upplästes och gillades. Och voteringen gick ordentligen för sig med slutne sedlar, som under biträde af någre herrar ledamöter, af herr talman öppnades, och antecknades af secreteraren. Och befunnos sluteligen 54 röster för Ja, och 21 röst. för Nej.

Herr borgmästaren Gabriel Hagerdt: Som nu afgjordt är, at stora deputationens tillstyrckande tillika med projectet skall företagas och afgjöras i dag, så skulle jag hierteligen önska, at slutet måtte blifwa enhälligt. Omständigheterna fordra sådant af oss mine herrar. Wi se nog huru det går. Alle våre öfrige riksdagsärender äro härigenom hittills hindrade, och wi kunna omöjteligen företaga dem, fast mindre få något slut på dem, innan detta högstwigtige ärende blifwit afgjordt.

Herr borgmästaren C. G. Boberg: Som det högtärade ståndet igenom votering afgjordt, at denne saken i dag skall afgjöras, så underställer jag wördsamast om icke i anledning af 16 § i riksdagsordningen, stora deputationens betänckande må å nyo upläsas, på det jag, som tillika med flere ej hört det mehr än en gång, må så mycket möjligit är i hast kunna yttra mine tanckar.

Hwarmed herrar borgmästarne Ugla och Malmsten sig conformerades.

Herr talman: Jag ber at herrarne behaga betäncka detta ärendets stora wigt och angelägenhet. Jag kan icke göra någon proposition till votering, utan allenast fråga, om icke högtärade ståndet behagar bifalla stora deputationens utdrag af protocollet jemte det upgifne projectet.

Härtill swarades med öfwerliudt Ja af pluraliteten.

Men herrar borgmästarne Carl G. Boberg och Ugla begärde, det uti protocollet måtte intagas, at de begärde få läsa acta en gång till, innan saken till sluteligen afgjörande företagas, men at sådant blifwit dem wägrat.

Herr talman: Acterne skola lemnas till secreteraren, så at de i cancelliet måge kunna läsas af dem, som behaga. Men jag hemställer, om icke med afskrifters tagande må dröijjas, till des man får höra, huru de öfrige respective stånden utlåta sig härom.

Detta bifölls, och högtärade ståndet skildes åt.

Åhr 1755 den 19:de November

Herr rådman Abraham Hylphert frågade om stora deputationens project till den underdånige föreställning,¹ som hos Hans Kongl. Maj:t tillärnas, derföre skulle anses för wara tillika bifallen, emedan högtärade ståndet behagat samtycka till berörde deputations berättelse och tillstyrckande i detta mål. Herr rådmannen kunde så mycket mindre tro detta, som han af discoursen i går icke kunnat sådant finna.

Härmed instämde herr borgmästaren Carl Gustaf Boberg, och lade därtill, att ärendet wore det ömmaste, och att angelägenheten således fordrade, det man måtte betäncka sig wäl om ordasätten uti den tillärnade expeditionen. Hwarmed herr rådman Stenström sig jemwäl förenade.

Herr talman swarade härtill, at så wäl stora deputationens utdrag af protocollet, som det upgifne projectet på en gång, så mycket mera, i anledning af propositionen, blifwit bifallen, som desse mål icke kunna skilljas ifrån hwarandre. Frågandes herr talman om högtärade ståndets tancka icke warit sådan, hwilcket med Ja beswarades.

Sedan anmälte herr talman, at stora deputationen hade till sig infortrat och för sig upläsa låtit de af Hans Kongl. Maj:t så wäl som deras excellencier åberopade rådsprotocoller, och at i deputationen wore öfwerenskommit, at de inlemnade transsumter af rådsprotocollerne, emedan fyra exemplar eij hunnit utskrifwas, skola fördelas således respective stånden emellan, at alle nu i dag kunna begynna at låta upläsa dem, då de, sedan det skiedt i ett stånd, kunna till et annat afsändas, och de protocoller som där blifwit läste, återhämtas, och så vidare till des de hos alle stånden blifwit genomgångne. För öfrigit hade stora deputationen genom utdrag af protocollet under d. 17 hujus yttrat sine tanckar huru med desse protocoller vidare må förfaras.

Berörde stora deputations protocollsutdrag uplästes,² hwaruti deputationen wid handen gifwer, sig hafwa af de upläste och nu till riksens ständers plena till uplysning insände rådsprotocoller funnit, det wärckeliga skilljaktigheten emellan Hans Kongl. Maj:ts och herrar riksens råd om grundlagarnes rätta förstånd, redan 1751 tagit sin början, och warat intill nu. Tillstyrckandes depu-

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1327, Stora deputationen, nr 1. Även 18, 26, 29 november och 20 december. Tryckt som bilaga 14.

² Borgarståndets arkiv, vol. R 1327, Stora deputationen, nr 3.

tationen för öfrigit, det måge desse protocoller remitteras till secreta och justitiædeputationernes skärskådande, hwarthän de efter deras ämnen höra, med mera ut in actis.

Transsumt af rådsprotocollet af d. 17 Decembr. 1751 uplästes, angående en capitainlieutenantsbeställnings besättjande wid Cronhiortske regementet.

Herr borgmästaren Malmsten frågade, om man icke skall discourrera något öfwer desse protocollers innehåll, och gå in uti utredandet af omständigheterna.

Men herr talman påminte, at enligt stora deputationens öfwerenskommelse och yttrande uti nyss upläste protocollsutdrag,¹ woro desse transsumter icke till riksens ständers plena inkomne at här utredas, utan allenast till den ändan, at riksens ständers plena deraf måtte inhämta uplysning, at skilljaktighet wärckeligen, som deputationen berättat, warit emellan Hans Kongl. Maj:t och deras excellencier herrar riksens råd.

Stora deputationen hade icke kunnat företaga sig desse widlyftige ärenders utredande som skulle borttagit alt för mycken tid. Och riksens ständers plena lära i samma afseende så mycket mindre kunna befatta sig dermed, som riksdagsordningen tydeligen stadgar hwaräst desse ärender böra utarbetas. Hwarföre ock stora deputationen tillstyrckt, at de måtte till den ändan dit remitteras.

Herr borgmästaren C. G. Boberg: Jag är af den tanckan, at desse ärender böra alle hos riksens ständers plena företagas, skärskådas och cognosceras. Ty i fall de remitteras till de nemde deputationer, lära inge anmärckningar giöras öfwer flere än dem, öfwer hwilcke wederbörande omständigheter willja klaga. Sådant lærer föga någon wid närwarande omständigheter willja giöra. Och således få riksens ständers plena icke tillfälle at yttra sig öfwer dem, som dock så mycket mera bör skie, som Hans Kongl. Maj:t begärtdt, det riksens ständer wille utlåta sig, om mäste tjensteåren, om sidste fullmagten, eller ock högste characteren bör tagas till grund wid tjensters besättjande. Det hade warit wäl och jag håller före at stora deputationen bordt nu inkomma med sitt yttrande häröfwer. Men som det icke skiedt bör detta nu företagas in pleno.

Herr borgmästaren Malmsten: Jag finner wäl, at stora deputationen detta arbete ifrån sig skutit till secreta och justitiædeputationerna. Men frågan är an-

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1327, Stora deputationen, nr 3.

gelägen om desse deputationer skola inkomma med sine betänckanden till riksens ständers plena öfwer alle casus, antingen någon deröfwer klagar eller icke. Skier icke detta böra de in plenis skärskådas, och wist slut deröfwer fattas.

Herr handelsman Forssman: I stora deputationen hafwa desse transsumter af rådsprotocollerne blifwit upläste till at ärhålla uplysning om rätta sammanhanget i de åberopade ställen. Så tyckes mig at det ock här bör skie. Wi lära icke emot lag och ordning kunna befatta oss med ett arbete, som till wederbörande deputationer hörer, utan böra desse ärender efter stora deputationens tillstyrckande gå den wanlige vägen igenom till utarbetning, då de sedan till plena kunna inkomma, at sluteligen skiärskådas,

Herr borgmästaren C. G. Boberg: Jag förstår ej den processen. Detta skulle dragas alt för långt ut på tiden, och jag frågar om wi kunna eller böra tillåta en så lång omgång, enär Hans Kongl. Maj:t, som jag tillförene sagt, begärdt riksens ständers underdånige utlåtande hwilcken grundregel wid tiensters besättjande fölljas bör, antingen måste tjensteåren, sidste fullmagtens ålder, eller högste characteren.

Decisionen häröfwer tillhörer ju owedersägeligen riksens ständers plena, och således måge wi rätt så gierna giöra det nu straxt, som sedan.

Härmed conformerade sig herrar borgmästarne Ugla och Malmstén.

Herr talman: Låtom oss icke rubba ordning och lag, giöre wi det, råka alle våre giöromål i yttersta oreda. Och upläste herr talman åter stora deputationens extractum protocoll¹, angående detta ärende. Yttrandes sig därhos, at som stora deputationens tillstyrckande wore aldeles enligt med riksdagsordningen, så borde eller kunde man icke gå därifrån.

Herr borgmästaren C. G. Boberg: Jag har mig nogsamt bekandt, at wid en wiss riksdag, en stor ständernes deputation uptagit särskildte wigtige casus och dem utredt, hwarföre har sådant icke äfwenledes nu skiedt. Och som deputationen det ifrån sig skutit, så påstår jag, at skola läsa rådsprotocollerna icke allenast blott för at höra dem, utan ock till at skiärskåda de förekommande casus, på det wi utan tidsens utdrägt måge kunna till Hans Kongl. Maj:t aflema vårt underdånigste swar på det, som blifwit i nåder begärdt.

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1327, Stora deputationen, nr 3.

Herr talman: Mig är ock bekandt at de förordnade store deputationer uptagit åtskillige wigtige casus, men det wet jag icke, at sakernes utarbetande någonsin derföre blifwit dragit ifrån sine rätte ställen. Icke heller kan sådant wid detta tillfälle skie. Högtärade ståndet har jemwäl icke först begärdt desse protocoller, utan det har ridderskapet och adelen giordt, och sedan funnit godt at altsammans måtte till uplysning i stora deputationen remitteras. Hwarefter desse protocoller till ett lika ändamål måtte till riksens ständers plena upgifwas.

I anledning af sådant alt hafwer jemwäl stora deputationen uti des nyss upläste utdrag af protocollt tillstyrckt, at ärenderne måtte förwisas till wederbörande deputationer, hwaräst deras excellencier herrar riksens råd kunna höras. Och som detta icke kan skie in plenis, så lærer man lätt finna huru orimligt det wore, at här willja skärskåda målen.

Herr borgmästaren Malmsten: Efter mitt begrep består förewarande ärende, af trenne särskildte omständigheter. Första frågan har varit om pluralitet wid utvoteringar skall giälla. Denna frågan har stora deputationen enligt lag afgjordt. Den andra frågan är hwilcken grund wid utvoteringar bör följjas? Den tredje frågan är, om de upgifne rådsprotocoller skola i riksens ständers plenis skiärskådas, och slut däröfwer fattas. Desse twänne senare frågor äro icke ännu afgjorde. Wi hafwa hållit före, at stora deputationen skolat något wist äfwen öfwer den andre frågan utstaka. Men som det icke skiedt, påstår jag, at det nu bör här skie, medan wi hafwa rådsprotocollerne till hands.

Härmed stadnade denne discours, och herr borgmästaren Sacklén påminte, at en deputation måtte afgå till de öfrige respective stånden med berättelse, at högtärade ståndet bifallit stora deputationens extractum protocollis af d. 15 i denne månad, tillika med projectet till den underdånige föreställning, som till Hans Kongl. Maj:t kommit at ifrån riksens ständer afgå.

Herr talman frågade, om detta finge bifall. Hwilcket med öfwerliudt Ja beswarades.

Men herr borgmästaren C. G. Boberg yttrade sig: Mån detta är nödigt? Jag tycker, at wi wäl kunna wänta, till dess de öfrige respective stånden hunnit utlåta sig, och wi få se deras mening. Tör hända, at de ingå uti någre sådane ändringar, hwarmed wi jemwäl kunde finna skiäligit at instämma.

Herr talman: Högtärade ståndet har redan bifallit, at deputationen skall afgå. Nu är frågan allenast, huru många herrar deputerade böra blifwa? Ärendets wigt och omständigheter fordra, at deputationen blifwer ansenlig, och således tyckes den böra bestå af 24 personer.

Detta bifölls och utnemdes härtill
herr borgmästaren Schau såsom ordförande,
herr handelsman Sandberg,
herr handelsman Pihlgardt,
herr rådman Hanquist,
herr borgmästaren Lange,
herr rådman Redin,
herr rådman Burtz,
herr ålderman Bock,
herr borgmästaren Joh. Boberg,
herr borgmästaren Rosell,
herr rådman Allander,
herr rådman Wessman,
herr borgmästaren Kijhlman,
herr handelsman Forssman,
herr borgmästaren Engberg,
herr borgmästaren Kock,
herr borgmästaren Lönroth,
herr borgmästaren Sacklen,
herr secreteraren och handelsman Widmarck,
herr rådman Lebell,
herr borgmästaren Thure Hagerdt,
herr handelsman Hultbom,
herr justitiarien Faxell,
herr ombudsman Giöthberg.
Förenemde herrar deputerade afträdde.

Och börjades åter med rådsprotocollernes läsande.

Men herrar borgmästarne Uglå, C. G. Boberg, och Ubman, samt herr rådmann Abraham Hylphert förestaldte, at åtskillige woro med deputationen borttgångne, som icke hördt desse protocoller i stora deputationen, och at så-

ledes billigt wore, det med protocollernes läsande måtte innehållas till des de återkommo.

Herr talman påminte at honom tillhörde at göra propositioner. Och som desse nyssnämde herrar, som tillföre icke hördt desse protocoller, icke sielfwe giordt något förbehåll wid bortgåendet at läsandet skulle afstadna, och bondeståndet jemwål för någon stund sedan genom des utskickade klagat, at de icke fått något at läsa och fördenskull begärt at få till sig de här upläste rådsprotocoller, så hemstälde herr talman till högtärade ståndets godtfinnande, om icke med läsandet måtte fortfaras, hwilket bifölls.

Och uplästes fördenskull transsumterne af rådsprotocollerne af d. 19 Decembr. 1751, af d. 23 d:o, af d. 16 Martii 1752, af d. 17 d:o, af d. 26 May, af d. 16 Junii, d. 3 Augusti, d. 5 Novembr. och d. 2 December samma år, angående en capitainelieutenantsbeställnings besättjande wid Cronhiortske regementet.

När detta slutit war, återkommo ståndets herrar deputerade, och berättade herr borgmästaren Schauv, at så wäl ridderskapet och adelen, som de öfrige respective stånden låtit anmäla deras hälsning, men därhos gifwit wid handen, at de icke ännu hunnit så långt, at de kunnat afsluta det förewarande ärendet. De höllo på at läsa rådsprotocollerne, men hade likwäl försäkrat, at de skola blifwa ense med högtärade ståndet i hufwudsaken. Hwarwid prästeståndet i synnerhet tillagt, at de alltid wille wisa ömhet för grundlagarnes bibehållande.

Continuerades med rådsprotocollernes läsande, och uplästes transsumtet af protocollerne d. 23 Decembr. 1754, d. 7 Januarii 1755, d. 9 d:o, angående Hans Kongl. Maj:ts nådige befallning till öfwersten Pfeiff, at icke comparera i rådet.

Herr borgmästaren Cervin: Sedan desse protocoller blifwit upläste, saknar jag något därutinnan, som gifwer mig anledning at tro, det en till acten hörande sextern måtte wara bortta. Jag finner uti den upläste rådets underdånige föreställning mera än uti protocollet förrut, då deras excellencier om denne föreställning kommo öfwerens. Uti föreställningen talas om elaka rådgifware, som hos Hans Kongl. Maj:t skola fådt tillträde, men hwaräst är det protocollet uti hwilket om sådane talas?

Herr borgmästaren Ubman: Jag är af samma tancka, som herr borgmästaren Cervin. Men tör hända, at det här saknade protocollet om rådgifware igenfinnes, uti det protocollet, som hölts, då deras excellencier herrar riksens råd

befaldte, at underofficeraren och gardeskarlen skulle arresteras. Således lærer wara nödigt, at det tillika infordras.

Herr borgmästaren Malmsten: Jag hoppas, at wi jemwäl få se detta protocol, när saken kommer at här ventileras och afgiöras.

Herr borgmästaren Schultén: Ja när målen först å wederbörlige ställen blifwit skiärskådade och sedan till plena inkomma, lära wi nog få se hela sammanhanget, och då blifwer rätta tiden at dem här afsluta.

Herr borgmästaren Carl G. Boberg: Jag har tillföre yttrat mine tanckar öfwer denne quæstion, och jag förblifwer därwid. Målen böra här in pleno skiärskådas och afgiöras, på det wi måge kunna lemna Hans Kongl. Maj:t underdånigt swar, om det som Hans Kongl. Maj:t af oss begärdt. Och är detta så mycket nödigare att nu straxt företaga, som stora deputationen det icke giordt.

Härmed förenade sig herr borgmästaren Malmsten.

Herr borgmästaren Renhorn: Jag har aldrig kunnat föreställa mig, och finner jag icke eller någon den ringaste anledning at tro, det riksens ständer welat, at stora deputationen skolat sysselsättas med alle de särskildte målens utredande, som till uplysning i hufwudsaken blifwit ditlemnade. Riksdagen skulle då wisseligen komma att utdragas alt för långt på tiden, om ärendernes utarbetande dragas ifrån de ställen dit de rätteligen efter lagen höra. Det senare är aldeles orätt, och det förra alt för skadeligt och kostsam för hela riket.

Herr borgmästaren Cervin: Om målens antal warit så stort, at stora deputationen icke kunnat med dem skiärskåda och betänckanden deröfwer författa, då hade de kunnat remitteras till andre deputationer. Men antalet består allenast af tyo ärender. Och håller jag fördenskull före, at stora deputationen bordt dem utreda, och inlemna sine tanckar därom till riksens ständers plena.

Härmed stadnade denne discours. Och transsumterne af rådsprotocollen af d. 20 Aug. 1755, d. 26 d:o, d. 29 d:o, d. 1 Septembr., d. 2 d:o, d. 8 d:o, d. 9 d:o upplästes angående auctoratet wid undersökningen i Dalarne, om allmogens tredska wid cronotijondespannemålens utförande.

När detta till ända war, berättade herr talman, at han i sammanträde med herr grefwen och landtmarskalcken, samt öfrige respective talmännen förestält, det emedan riksens ständer blifwit genom stora deputationens och plenum arbete så mycket hindrade, at beswären eij hunnit urskilljas, så blefwe ock terminen nu mera alt för kortt, till enskyldte beswärens ingifwande i urskill-

ningen, och herr talman fördenskuil reserverat sig, at terminen måtte förlängas. Härmed hade bondeståndets talman giordt ett, och hade herr grefwen och landtmarskalken, samt herr ärckeviskopen yttradt sig, at de icke trodde, det någon swårighet skulle göras härwid, samt föreslagit det borgareståndet måtte inkomma med sin begäran härom genom utdrag af protocollet, hwaruti den ytterligare terminen kunde utsättas, då de wille befordra saken till godt slut.

Högtärade ståndet betygade häröfwer sitt goda nöije, och herr borgmästaren Uglå åtog sig beswäret, at upsättja nyssberörde utdrag af protocollet.

Herr borgmästaren Renhorn frågade, om icke herr talman påmint herr grefwen och landtmarskalken samt de öfrige respective talmännen, om ståndets extractum protocolli angående underdånigt tillstyrckande hos Hans Kongl. Majjt,¹ det med fullmagts meddelande för directeuren wid controllwäcket måtte hafwas anstånd tills vidare.

Herr talman swarade, at han wäl därom påmint. Men hwarjom och enom wore bekandt, at riksens ständers plena nu en tid med andre angelägnare ärender blifwit sysselsatte, så at de icke haft tid at detta ärende afgjöra. Imedlertid hade herr talman talt härom med herr statssecreteraren baron von Höpken, som berättat, det detta ärende lærer helt och hållit remitteras till riksens ständer, och hade herr statssecreteraren imedlertid lofwat at så begå wid inrikes expeditionen, at ärendet må hwila, åtminstone in till des riksens ständer hinna utlåta sig.

Herr borgmästaren Cervin upläste nu det extractum protocolli, som herr borgmästaren under d. 8 i denne månad åtagit sig at upsättja, angående domstolen då någon af landt- och siömiliten i cronans tienst commenderad begår något brott. Och bifölls denna expedition, lydande som följjer:²

S. D. Hos borgareståndet kom under öfwerwägande, huruledes uppå giord förfrågan, angående rätter domstol till ransakande och dömmande öfwer sådane brott och förseelser, som af amiralitetsofficerare och betienter, under resor i Kongl. Majjt:s och cronans tienst begås, Kongl. Majjt: i anledning af kongl. resolutionen d. 21 Octobr. 1690³ för godt funnit d. 30 Julij innewarande

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1334, Borgarståndets protokollsutdrag, nr 3.

² Ibidem, nr 4.

³ Tryckt resolution 21 oktober 1690: *Kongl. Majjt:s resolution huru förhållas skal med ransakning och dömande öfwer the militie-betiente, hwilke utur guarnison eller annan Kongl. Mayjt:s werkelige tienst, wacht och commendering hemförlofwade, eller på werfning och annan tienst commenderade, sig i någor mätto försee.*

åhr i nåder at förordna, at uti alla sådane mål, tå någon af siö- eller landtmilitien, i Kongl. Maj:ts och cronans tienst commenderad eller utsänd, begår något brott, bör ransakningen therom anställas af domaren i orten ther gierningen är giord, och sedan insändas till then rätt, hwarunder then bråtzlige lyder, at ther afgiöras, hwilcket kongl. förordnande genom kongl. hof- och öfwerätterne, till wederbörandes underdånige efterrättelse, nyligen är kundgiordt.

Men aldenstund allmänna lagen uti X cap. 21 § rättegångsbal:n stadgar, at brått- och missgierningsmål, swårare och mindre, ransakas och dömmas thår gierningen giord är, efwad rätt han eljest hörer till som brutit, äfwen som kongl. förordningen om wärfningar af åhr 1727 12 § det samma innehåller,¹ och dessutan tillägger, at wärfware i eller utom deras förrättning, eij tillstädjas mera sielfswäld och frihet än andre uti det som rörer den allmänna säkerheten samt hwars och ens hus och hemfrid. Ty i grund af regeringsformen 1720 4 §, at allmänna lagen till alla delar, utan ändring och förwandling bör bibehållas uti sin behöriga kraft till undersåtarnes trygg- och säkerhet, finner ståndet högsta nödwändigheten fordra, det förr åberopade förordnande af d. 30. Julij sidstl:ne, aldeles bör åter inställas, och på lika sätt aflysas som thet blifwit kundgiordt, samt at i anseende till det således händt är, justitiædeputationen måtte ofördröjeligen icke allenast på det nogaste undersöka, hwem som härom giordt förfrågan eller tillstyrckande, samt hwad som kunnat föranlåta thenne ändring uti lagen, besynnerligen så nära in på riksdagen, utan ock för öfrigit giöra sig behörigen underrättad om flere slike ändringar kunna wara giorde, och therom ju förr des häldre hos riksens ständer inkomma med sitt utlåtande, på det riksens ständer derefter mått och utvägar till at förekomma widare inbrott emot lagen och regeringsformen, så at lagstiftande myndigheten må förblifwa å sitt behöriga ställe. Emedlertid Kongl. Maj:t i underdånighet nu genast kunde anmodas, at låta afgå nådig befallning till wederbörande, om meromrörde förordnandes inställande, ock at uti slike bråttmål bör förhållas efter allmänna lagen. Hwilcket alt dock med öfrige respective stånden till benägit bifall hörsamt och wänligen communiceras.

¹ Tryckt förordning 1 december 1727: *Kongl. Maj:tz nådige förnyade stadga och förordning, huru med wärfningar bör förhållas, samt huru och hwarest de där förefallande twistigheter och klagomål skola uptagas och afgiöras.*

Widare upläste herr borgmästaren Cervin följande upsatte expedition, angående enrolleringen af sjöfolck, hemställandes till högtärade ståndet, om icke denne expedition måtte till de öfrige respective stånden afgå. Hwilcket bifölls, och war des innehåll sålunda:¹

S. D. I anledning af åtskillige städers derom gjorde påminnelse, at enrolleringen af sjöfolck ej synes kunna uti påliteligit tillstånd på sådan fot then nu står, hwarmedelst wid förefallande oförmodelige tillfällen befaras något äfwentyr och osäkerhet, i anseende till öfwerenskommelsen och beslutet som skiedde, wid riksdagen åhr 1747 med anförde och faststälde willkor, angående städernes båtsmän, jemwäl at dessutan ej allena båtsmansroteringen, utan ock hushållare i gemen ganska mycket skall lida i anseende till brist af manskap och tjenstehion, medelst thet nu brukelige enrolleringssätt, samt den förmån och frihet enrolleringsmanskapet får nyttia, ändock manskapet till en stor del förmenes redan wara utur riket, har borgareståndet för thess del äracktadt för högst angelägit, at thesse ärender hos riksens ständers cammar-, oeconomie- och commerce- samt landt- och siömilitiædeputationer, med forderligaste måtte komma under nogaste undersökning och öfwerwägande, emedan wederbörandes riksdagsrelationer äfwen thertill förmodligen torde lemna anledning, då man af deputationernes inkommande betänckande får ärfara tillståndet, samt hwad mått och utvägar som kunna föreslagne blifwa, så att enrolleringen med minsta olägenhet för roteringen och hushållarne må kunna påliteligen befrämjas och komma på så säker foth, at städerna i anseende till betingningen och beslutet om theras båtsmän, efter then försäkran them lemnad är, må alt framgent wara utom äfwentyr och olägenhet, samt de betingade willkoren tillbörligen blifwa fullgjorde. Och beslöts fördenskull at detta genom utdrag af protocollet skulle communiceras med öfrige respective stånden till benägit bifall.

Sluteligen upläste herr borgmästaren Cervin, ett af honom underskrifwit memorial,² angående ett under d. 11 Martii 1748 utkommit Kongl. Maj:ts allmänne förbud emot furuwirckes utskieppning, med swenske skiepp, till högre än tredjedelen af fartygets last. Hemställandes herr borgmästaren om icke, i anseende till de uti detta memorial anförde omständigheter, angelägenheten

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1334, Borgarståndets protokollsutdrag, nr 5 (flera handlingar).

² Borgarståndets arkiv, vol. R 1335, nr 27.

lärer fordra, det detta Kongl. Maj:ts förbod, i anseende till svenska skiepp, nu mera må uphöra.

En och annan, i synnerhet herr grosshandlaren Clason påminte at detta ärende måtte blifwa liggande på bordet. Hwilcket bifölls.

Herr talman anmälte, at igenom det myckne orolige arbete, som hittills förefallit, hade det icke låtit göra sig, at herr talman kunnat altid taga med sig ståndets ledamöter till sammanträdet med herr grefwen och landtmarskalcken, samt de öfrige respectue talmännen. Men skulden hade icke berodt på herr talman, och skulle sådant hädanåt i det närmaste i akt tagas.

Skildes åt.

Åhr 1755 den 20:de November

S. D. Justerades det återstående af protocollet för d. 14 October, samt hela dagsprotocollet för d. 17 i samma månad.

Herr borgmästaren Johan Boberg anmälte, at de inlemnade Calmare stads besvär,¹ alle §§ på en när, som är enskilt, blifwit ibland ståndets allmänne besvär intagne. Frågandes till hwem denne skulle återlemnas.

Herr talman förestäldte, at denne enskildte punct måtte till herr secreteraren Bruhn, som ännu är här återlemnas, som lärer om densamme draga försorg. Men hwad de allmänne angår lärer ståndet efter wanligheten draga om dem försorg, till des någon fullmäktig från staden hitkommer.

Herr borgmästaren Uglä justerade den af honom upsatte expeditionen, angående förlängandet af terminen till städernes enskilte beswärs angifwande i urskillningsdeputationen, lydande detta extractum protocollis som följjer:

S. D. Pröfwade borgareståndet,² i betractande theraf, at större delen af thess ledamöter någon tid warit hindrade uti then tillförordnade stora secreta deputationen, så at uskilljandet af ståndets till antagande allmänne besvär ifrån åtskillige städers enskildte therigenom kommit at afstanna, för sin del skiäligit thet bör tiden till enskildte beswärs eller ansökningars ingifwande i riksens ständers urskillningsdeputation af något stånds ledamot för sin stad el-

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1333, Allmänna beswärsdeputationen, onummerat.

² Borgarståndets arkiv, vol. R 1334, Borgarståndets protokollsutdrag, nr 6.

ler ort, förlängas till den 12:te nästinstundande December. Hvilcket med de öfrige respective stånden till gunstbenägit bifall skulle communiceras.

Sedan uplästes transsumt af rådsprotocollet, af d. 27 Aug. 1753 samt d. 28 d:o månad och åhr, angående en karl wid namn Westerblad, som blifwit här i staden arresterad, och under arrest förd till Drottningholm.

Sedan desse transsumter blifwit upläste, yttrade sig herr borgmästaren C. G. Boberg: Wid ståndets sidsta sammankomst saknades något i de upläste transsumterne af rådsprotocolle, angående Hans Kongl. Maj:ts nådigste befallning till öfwersten Pfeiff, at icke comparera i rådet. Och som det som därwid saknas, wärckeligen warit detsamma, som gifwet anledning till alt det, som i denne sak passerat, så finner jag för min del nödigt, at ståndet måtte efterfråga detta protocoll, och hwaräst det blifwit hållit, antingen i rådet, eller annorstädes, som will förlidas. Ty på detta protocoll, och den rådets befallning, om underofficerarens och gardeskarlens arresterande grundar sig alt det öfrige.

Herr borgmästaren Schultén: Jag är icke deremot, at jemwäl detta protocoll må infordras, på det ställe där saken kommer, at i anledning af sine omständigheter skiärskådas. Men nu kunne wi eij giöra mehr, än genomläsa de protocoller, som å ymse sidor blifwit åberopade.

Herr borgmästaren C. G. Boberg: Så länge wi icke få hela sviten af saken, kunne wi icke rätt jugera om sammanhanget. Och är jag fördenskull af den tanckan, at detta saknade protocoll nu bör infordras och upläsas.

Herr talman: Jag will medgifwa at så synes wara. Och det skall icke wara mig emot, om det kunde skie, men jag kan icke finna, huru ståndet ensamt skulle kunna infordra berörde saknade protocoll, utan håller jag före, at om det skall skie, bör ärendet anmälas, hos de öfrige respective stånden, och deras slut deröfwer afwäntas.

Herr borgmästaren Lange: Om ståndet skulle pröfwa nödigt, at merberörde protocoll ändteligen skall infordras och upläsas, hwilcket jag likwäl till nermare öfwerwägande hemställer, så tror jag, at närmaste wägen till at ärhålla detta protocoll wore, om vår herr talman anmodades, at härom öfwerlägga, med herr grefwen och landtmarskalcken, samt de öfrige respective talmännen. Finna de sådant nödigt, och åtaga sig, at anmäla det i sine respective stånd kan det snarast skie.

Herr borgmästaren C. G. Boberg: Wi behöfwe icke hwarcken på det ene eller andre sättet, gå härmed till de öfrige respective stånden. Borgareståndet allena kan begära det af statssecreteraren. Och jag är wiss derom, at han ej lærer eller kan wägra, at lemna oss del deraf.

Herr talman: Om ståndet så nödigt finner, wille jag, till at undwika omgång, anmäla detta ärende hos herr grefwen och landtmarskalcken, samt de öfrige talmännen. Men at ståndet ensamt, af herr statssecreteraren skulle kunna requirera oftabem:te protocoll, det kan jag aldeles icke finna.

Herr handelsman Modin: Här begäres icke något nytt, utan början och sviten af saken, som är hitkommen och uplyst. Huru kan oss då nekas, at se den samme?

Herr talman: Här nekas icke, at ju ståndet må se detta protocoll, utan här är allenast frågan, på hwad sätt det skall skie, och om jag skall derom tala med herr grefwen och landtmarskalcken, samt de öfrige respective talmännen.

Herr handelsman Modin: Hwarföre det, man kan ju fordra detta protocoll af statssecreteraren? Här begäres ju icke något nytt, utan början och sviten af saken, som är till ståndet inkommen, och redan hos oss uplyst.

Herr justitiarien Faxell och herr borgmästaren Schultén med flere, förestälde på en gång, at det wore ett oordenteligit steg, om ståndet ensamt, utom de öfrige respective ståndens wetskap och biträde, skulle willja infordra något. Och wore detta så mycket mera eftertänckeligit, som de uti de insände protocollerne upgifne casus icke kunna här ventileras och afgjöras, innan de å deras wederbörlige ställen blifwit utarbetade.

Herr handelsman Modin: Det är underligit, at man will betaga oss den rättighet, at få se detta protocoll. Här begäres ju icke något nytt, utan början och sviten af saken, som till ståndet är inkommen och uplyst.

Herr borgmästaren Schultén: Jag må wäl säga, at detta är ett underligit påstående, hwilcket wi nu flere gånger hafwa hört. Här är icke frågan om det skall skie, utan på hwad sätt det bör skie. Och är det onödigt, at ett och det samme så ofta uprepas.

Herr handelsman Modin: Jag är så wäl fri riksdagsman, som herr borgmästaren, och jag behöfwer icke tåla af honom någon sådan förebråelse. Jag wet nog utan hans påminnelse hwad jag talar.

Herr borgmästaren C. G. Boberg: Jag kan för min del icke finna mig däruti, at här säges, at förewarande, så wäl som de öfrige upgifne målen, icke skola här i ståndet ventileras. Jag tror contrarium, när stora deputationen till hwilcken alle desse mål blifwit remitterade, icke dem företagit och sitt utlåtande deröfwer aflemnadt, som jag likwäl håller före, at deputationen till tidens winnande så mycket mera bordt giöra, som Hans Kongl. Maj:t i nåder begärdt riksens ständers underdånige utlåtande, öfwer dess nådigste giorde föreställningar, och som således konungens höghet fordrar af oss skyndesamt swar, så tror jag mig ock som riksdagsman äga rätt at begära och påstå, det de åberopade casus måge här utan drögs mål skiärskådas och afgiöras, på det wi måge snart wara i stånd, at kunna aflemna underdånigt swar till Hans Kongl. Maj:t om altsammans. Jag bryr mig icke på hwad sätt det saknade protocollet må infordras, ehuru min tancka eljest är, at det med minsta omgång och beswär, kan infordras från statssecreteraren, som det om händer hafwer.

Herr borgmästaren Schultén: I anledning af det som nu discourrerat är, förefalla här twänne frågor: Först om de saknade protocoller skola infordras, för det andra, om de uti transsumter af rådsprotocollerne upgifne mål skola här ventileras och afgiöras.

Hwad första frågan beträffar, så är jag ej däremot, at ber:de protocoller måge infordras, när här förrut blifwit afgjordt, på hwad sätt och genom hwilcke wägar det bör skie. Hwad åter den senare frågan angår, så kan jag alldeles icke därtill samtycka, utan bör sådant skie på wederbörlige ställen, hwarthän målen efter riksdagsordningen höra.

Herr handelsman Forssman: Stora deputationen har uti des afgifne extracto protocolli till föllje af riksdagsordningen rätteligen tillstyrckt, at de åberopade och i deputationen upläste protocoller, måge hwart och ett till sitt ställe förwisas, och at målen där måge utarbetas, samt till plena sedan inlemnas. Och som de nu nyss förrut upläste transsumter af rådsprotocollerne af d. 27 och 28 Aug. 1753, angående karlen Westerblads arrest och bortförande till Drottningholm, icke, så mycket jag kan minnas, blifwit i stora deputationen upläste, så är jag af den tancka, at desse transsumter måge remitteras till stora deputationen tillbaka.

Herr rådman Abraham Hylphert: För min del tycker jag, at wi ej böre vidare disputeras därom, at ju de saknade protocollerne böra till ståndet inkom-

ma, och således återstår allenast, at afgjöra på hwad sätt och genom hwilcken wäg det bör skie.

Herr borgmästaren Gabriel Hagerdt: Här disputeras ju i fåfängan, så länge man föreställer flere onödige omständigheter, som icke egentligen till saken höra. Ingen nekar, at ju de felande protocoller måge infordras. Men rätta frågan är, på hwad sätt det bör skie. At ståndet ensamt skulle willja infordra dem, lærer så mycket mindre kunna skie, som öfwerwägandet deraf jemwäl tillhörer oförnekneligen de öfrige respective stånden, och hwilcke således, så wäl som wi böra weta deraf.

Herr borgmästaren C. G. Boberg: Ehuru jag är af den tancka, at de felande protocoller kunna utan vidare omgång af ståndet från statssecreteraren infordras, så bryr jag mig dock icke om sättet, allenast det skier. Men här nekas oss, at nu ventileras de upgifne målen, ehuru detta är en rättighet som aldrig, utan at bryta lagen, kan ståndet betagas. Och nödgas jag fördenskull så mycket mera, at härom påminna, och ytterligare det samma påstå, som ingen lærer neka mig, at det ju är och blifwer wår skyldighet at ju förr des hällre, om desse mål till Hans Kongl. Majjt aflemna wårt underdånige swar, som likwäl skulle alt för mycket utdragas på tiden, om målen till deputationernes arbetande först skulle remitteras, och sedan här skiärskådas och afgjöras.

Herr talman: Wi kunna ju icke annat än alle wara ense derom, at våra lagar skola bibehållas, Nu är ju riksdagsordningen alldeles tydelig och klar huru med desse målens utredande bör förfaras, nemligen at de samme, hwart efter sin beskaffenhet böra remitteras till wederbörande deputationers utarbetande. Detta har ock stora deputationen tillstyrckt, huru kunne wi då wika derifrån, utan at bryta den i lagen stadgade ordning. Och hwartill skulle sådant tiena, när ståndet ändå, sedan deputationerne med sine yttranden inkommit, får både nogsam tid och tillfälle at dem öfwerwäga och avsluta? Och hwad det saknade protocollet beträffar, är ingen däremot, at det må infordras. Och således föranlåtes jag at fråga om jag skall tala med herr grefwen och landtmarskalcken, samt de öfrige respective talmännen härom, eller ock om ståndet behagar, at härom extractum protocollii må afgå till de öfrige respective stånden.

Herr rådman Stenström: Af det som förrut af herr handelsman Forssman anfördt är, får jag tillfälle, at sluta, at det nu upläste rådsprotocollet, angående

Westerblads arresterande och borttörande till Drottningholm, icke blifwit i store deputationen förehåft, och således frågas huru det inkommit, och om wi icke äfwen så lätt kunna få hit det, som nu saknas.

Herr talman: Om detta transsumt blifwit förrut i store deputationen upläst, eller icke, kan jag ej för wisso mig påminna eller säga. Men det är wist, at det samme från prästeståndet blifwit hitsändt, sedan det, så därstädes, som hos ridderskapet och adelen blifwit upläst, som påskrifterne utwisa. Och för öfrigit har store deputationen icke kunnat infordra flere protocoller än de, som uti Hans Kongl. Maj:ts nådigste föreställning, och rådets memorial blifwit åberopade. Hwaribland likawäl det protocollet, som nu begäres icke blifwit nämndt. Men om ståndet så behagar, will jag om des infordrande tala med herr grefwen och landtmarskalcken, samt de öfrige respective talmännen. Hwilcket med öfwerliudt Ja af ståndet beswarades.

Herr borgmästaren Uzman: Sedan ståndet behagat öfwerenskomma om sättet, till undfående, af de felande acter, så wore till äfwentyrs ej onödigt, at wid detta tillfälle påminnelse gjordes, om infordrandet af den, af Hans Kongl. Maj:t omförmälte föreskriften, hwilcken af samtelige riksens ständer ej blifwit underskrefen, jemte tingsrättens protocoll in extenso, uti Jan Pärssons sak. Hwilcke documenter kunde blifwa till uplysning lemnade, antingen till det högtärade ståndet, eller ock till de deputationer, som komma att handtera sakerne, då deputationerne kunna få i commission, at i anledning af Kongl. Maj:ts nådige föreställning, som är generelle, det ena med det andra som nogast granska, och till plena referera.

Herr borgmästaren C. B. Boberg: Jag finner härwid angelägit, at icke allenast häradsstingsrättens protocoll, angående Dalaallmogens upförande, må infordras, utan ock ortens landshöfdinges bref till Kongl. Maj:t samme angående, utom detta jemwäl secreta deputationens remarquer, eller ultimater, hwarpå rådet grundadt sin utvotering i saken angående Wulfklo. Desse senare äro så mycket mera nödige, som jag icke kan annat minnas, än at under sidst:ne riksdag blifwit afgjordt, at secreta deputationen icke skulle några sådane ultimater upgifwa, utom plenorum wetskap.

Härmed stadnade denne discours. Och uplästes samt godkändes Cajana stads fullmägt, för handelsmannen och riksdagsfullmägtigen för Åbo stad herr Christian Trapp.

Herr borgmästaren Carl Gustaf Boberg påminte, at herrar electorerne måtte upgifwa sine förteckningar på ledamöterna i deputationerne. Detta borde så mycket heldre företagas, som öfwer alt berättades, at sådant hos de öfrige respective stånden redan wore skiedt.

Herr talman förestäldte, at de högstwigtige ärender, hwarmed riksens ständer hittills varit sysselsatte, hade så wäl hindrat detta, som de öfrige respective stånden, at täncka på deputationernes sättjande, ehuru ledamöter torde hos ett eller annat stånd till någre deputationer wara walde. Men nu såge herr talman icke hwad som kunde hindra, at ju herrar electorerne måtte sammanträda.

Herr borgmästaren C. G. Boberg begärdte, at herrar electorerne måtte till den ändan sammanträda i morgon.

Herr borgmästaren Wesslo ärhindrede, at ståndet hade öfwerenskommit, at icke utnemna någre ledamöter till deputationerne, innan de öfrige respective stånden bewilljat, at tull- och protocolsdeputationerne jemwäl wid innewarande riksdag måtte förordnas.

Herr borgmästaren Ugla yttrade sig, at ridderskapet och adelen redan för detta genom utdrag af protocollet härtill lemnat sitt bifall.

Samme utdrag af ridderskapet och adelens protocoll, under d. 4. i denne månad, framtofs fördenskull och uplästes.¹

Herr handelsman Modin tilltalte secreteraren, såsom den, hwilcken icke efterkommit sin skyldighet i sysslan, i det han detta extractum protocolli icke straxt wid ankomsten hos ståndet anmält. Föreställandes därhos, at i fall sådant flere gånger skiedde skulle det icke bekomma secreteraren wäl.

Secreteraren lemnade härå till swar, at han hwar plenidag, och eljest wid tillfällen i cancelliet efterfrågar, om någre ärender blifwit från de öfrige stånden inlemnade, men betygade därhos, at han aldrig sedt detta extractum protocolli, icke eller wetat, at det wore till ståndet inkommit. Och wore således detta icke hans, utan cancellisternes eller waktmästarens fel, som det emottagit, och icke till secreteraren aflemnat.

Herr talman frågade, om ståndet behagade, at herrar electorerne skulle i morgon sammanträda och upsättja förteckning på ledamöterna i deputatio-

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1334, Ridderskapets och adelns protokollsutdrag, nr 3.

nerne, hwilcket wäl med Ja af större delen beswarades. Och utsattes klockan ½10 till herrar electorerens sammankomst.

Men herrar borgmästarne Finerus och Johan Boberg med någre flere förbehöllo sig, at listorne icke måtte upbrytas, innan de öfrige respective stånden jemwäl bifallit ståndets begärans och ridderskapets och adelens yttrande, om tull- och protocolsdeputationernes förordnande.

Herr borgmästaren Cervin frågade, hwad mått ståndet behagade taga i anseende till et fiskericontract, som Bauman ärhållit, hwaraf ståndets cancellie nu uti inrikes civilexpeditionen fått afskrift. Och anmodades herr borgmästaren at taga till sig och deröfwer författa samt inlemna till ståndet sitt betänckande, hwilcket ock herr borgmästaren bewilljade.

Sidst uplästes twänne ifrån urskillningsdeputationen inkomne listor, den förre på siu antagne och till wederbörande deputationer remitterade mål,¹ den senare på nyo ärender,² som deputationen afslagit, ut in actis.

Hwarmed ståndet skildes åt.

Åhr 1755 den 21:ste November

S. D. Lät ståndet sig föreläsa följande transsumter af rådsprotocollerne, nemligen

af d. 16. Septembr., d. 1 Octobr., d. 23 Octobr., d. 12 Novembr. och d. 18 i samme månad, åhr 1754, angående landshöfdingeämbetets besättjande i Westerbottn,

af d. 12 Decembr. och d. 14 d:o åhr 1756, angående en wid namn Wellschou, af d. 14, d. 15, d. 19, d. 27, d. 28, d. 30 November 1753 samt af d. 10, d. 12 och d. 13 December samme åhr, angående obesatte tjenster och ounderskrefne expeditioner,

af d. 21 och d. 27 Februarii samt d. 13 Martii 1755, angående statssecreterareämbetets besättjande wid inrikes civilexpeditionen.

Sluteligen sedan desse transsumter woro upläste, inlemnade herrar electorerne de författade listorne på ledamöterne i följande deputationer:³ nemligen uti

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1332, Urskillningsdeputationen, nr 3.

² Ibidem, nr 4.

³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1334, Borgarståndets protokollsutdrag, nr 7.

justitiædeputationen:

herr rådman Hans Lindeman.
herr borgmästaren Carl Schulten.
herr borgmästaren Nils Fries.
herr borgmästaren Lars Sacklen.
herr borgmästaren Johan Brunssell.
herr borgmästaren Sven Brémer;

cammar-, oeconomic- och commercedeputationen:¹

herr grosshandlaren Joh. H. Lefebure,
herr fabriqueuren Anders Dahlmansson,
herr ålderman Moses Holst,
herr borgmästaren Peter Herkepæus,
herr handelsmannen Martin Sandberg,
herr rådman Gustaf Redin,
herr ålderman Paul Bock,
herr rådman Martin Allander,
herr borgmästaren Johan Boberg,
herr rådman Hillebrand Wessman,
herr borgmästaren Pehr Ubman,
herr borgmästaren Carl M. Lönroth,
herr borgmästaren Georg M. Hök,
herr rådman Lars Botze,
herr borgmästaren Thure Hagert,
herr borgmästaren Joh. Fr. Wesslou;

bergsdeputationen:²

herr grosshandlaren Joh. H. Lefebure,
herr rådman Nils Hylphert,
herr rådman Eric Häggeroth,
herr borgmästaren Eric³ Engberg,

¹ Ibidem, nr 8.

² Borgarståndets arkiv, vol. R 1334, Borgarståndets protokollsutdrag, nr 9.

³ Läs: *Peter*.

herr handelsman Conrad Widmarck,
herr justitiarien Johan Faxell;

landt- och siö-militiæoeconomiedeputationen:¹

bisittiaren Peter Flodman,
herr borgmästaren Peter Pihl,
herr borgmästaren Frans Cervin,
herr borgmästaren Anders Ingman,
herr rådman Isac Sim. Genberg,
herr rådman Casper Lebell;

protocollsdeputationen:²

herr grosshandlaren Isaac Clason,
herr rådmannen Johan Hahnquist,
herr borgmästaren Johan Omnberg,
herr borgmästaren Eric Ericsson,
herr rådmannen Nils Burtz,
herr handelsman Johan Brandberg,
herr borgmästaren Eric Ugla,
herr borgmästaren Eric Kihlman,
herr borgmästaren Carl M. Lönroth,
herr borgmästaren Georg M. Hök,
herr rådmannen Casper Lebell,
herr borgmästaren Nils Kröger,
herr handelsman Anders Hultbom,
herr justitiarien Johan Faxell,
herr rådman Eric Strandberg,
herr borgmästaren Lars Blom;

tulldeputationen:³

herr rådmannen Hans Lindeman,

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1334, Borgarståndets protokollsutdrag, nr 10.

² Ibidem, nr 11.

³ Ibidem, nr 12.

herr handelsmannen Martin Sandberg,
herr borgmästaren Arvid Schauv,
herr handelsman Joh. Gabr. Forssman,
herr ombudsmannen Olof Holmquist;

expeditionsdeputationen:¹

herr rådmannen Pehr Falck,
herr borgmästaren Nils Fries,
herr borgmästaren Martin Lundeberg,
herr borgmästaren Friedrich Ingman,
herr handelsmannen Conrad Widmarck,
herr borgmästaren Johan Brunssell;

almänne beswärsdeputationen:²

herr rådmannen Hinric Helledaij,
herr fabriqueren Anders Dahlmansson,
herr ålderman Moses Holtz,
herr borgmästaren Nils Blidberg,
herr rådmannen Johan Hahnquist,
herr rådmannen Gustaf Redin,
herr borgmästaren Frans Cervin,
herr borgmästaren Carl G. Boberg,
herr rådmannen Abraham Hylphert,
herr åldermannen Paul Bock,
herr rådmannen Martin Allander,
herr gulldragaren Nils Dahl,
herr borgmästaren Carl Kinborg,
herr borgmästaren Arvid Rosell,
herr handelsman Johan Brandberg,
herr borgmästaren Fried. Ingman,
herr borgmästaren Eric Ugla,
herr borgmästaren Anders Ingman,

¹ Ibidem, nr 13.

² Ibidem, nr 14.

herr borgmästaren Gustaf Treutiger,
herr handelsman Johan Gabr. Forssman,
herr rådmannen Nils Hylphert,
herr rådman Johan Stenström,
herr borgmästaren Gabriel Hagert,
herr handelsman Anders Hultbom.
Skildes åt.

Åhr 1755 den 22:dre November

Herr talman anmälte, at secreteraren i kongl. Swea hofrätt herr Forelius, uppå befallning wid handen gifwit, det kongl. hofrätten funnit nödigt, at låta arres-tera drabanten Silfverhielm, och riksdagsbonden Anders Olofsson, som blifwit angifne och öfwertygade, at hafwa fält förgripelige utlåtelse om Hans Kongl. Maj:it och regeringen.

Herr borgmästaren Schultén hemstälde, om icke nödigt wore, det ståndet måtte besluta, at icke lemna någon, eho den wore, företräde, utan at herr talman, eller secreteraren först må fråga hwad ärendet är, och sådant sedan först hos ståndet anmäla till ompröfwande. Äfwensom ock at inge memorialer eller skrifter måge emottagas af någon af de öfrige respective ledamöter så framt han icke wisar, at ärendet i dess egit stånd blifwit anmält och upläst.

Herr borgmästaren C. G. Boberg: Låtom oss först så laga, at etiketten på alle ställen blifwer lika. Elljest skulle det se owänligit ut, och wore det i mitt sinne aldeles orätt, om något sådant fastställdes, utan wi först låta de öfrige respective stånden få kundskap därom.

Herr talman: Wi läre icke behöfwa giöra någon berättelse härom till de öfrige respective stånden, ty mig är bekandt, at detsamma redan hos dem i akt tages, och således kunne wi så mycket hållre giöra detsamma. Hwilcket bifölls.

Sedan uplästes följande transsumter af rådsprotocollerne: Nemligen af d. 10, d. 12, och d. 13 December 1753, angående ⁻¹;
af d. 26 Februarii 1755, angående ounderskrefne expeditioner;

¹Text saknas i såväl konc. som renskr.

af d. 10 och d. 18 Augusti, d. 15 September, d. 5, d. 6, d. 10 och d. 11 November 1752 angående öfwerstelieutenantsbeställningens besättjande wid Nylands infanterieregemente;

af d. 11 November åhr 1752, d. 16 Februarii 1753, af f. 16 Martii, d. 9 September, d. 30 Octobr. och d. 2 December 1754 angående öfwerstelieutenantsbeställningen wid Åbo lähns infanterieregemente.

När alle desse transsumter woro upläste, anmälte herr talman, at nu mera inge flere woro öfrige af de protocoller, som så wäl af Hans Kongl. Maj:t som deras excellencier herrar riksens råd åberopade blifwit.

Herr borgmästaren Carl G. Boberg frågade, om icke de öfrige respective stånden yttrat sig angående prolongationen på terminen för ståndets beswär.

Herr talman: Jag har talt härom med herr grefwen och landtmarskalcken och de öfrige respective talmännen, som lofwat, at ståndets begäran skulle fördragas. Och imedlertid hade de yttrat sig, at ingen twifwel wore, det ju den begärdte prolongationen finge bifall.

Herr rådmän Stenström påminte, at öfwerenskommit wore, det de saknade rådsprotocollerne skulle infordras. Och begärdte herr rådmannen at sådant måtte skie, på det ståndet måtte få se hela sammanhanget af wisse mål som nu blifwit upläste.

Herr talman: Alle de protocoller, hwilcke så wäl af Hans Kongl. Maj:t, som deras excellencier herrar riksens råd blifwit åberopade, äro nu upläste. Och kan jag icke se huruwida nödigt wore, at någre flere nu här skola upläsas, emedan de ändå icke här nu, utan först i wederbörande deputationer böra granskas.

Herr borgmästaren Renhorn: Om Hans Kongl. Maj:t eller rådet funnit nödigt, och till uplysning ländande, at åberopa sig någre flere protocoller, hade det säkrast skiedt. Men som sådant för onödigt blifwit ansedt, hwarföre skole wi då begära, at nu läsa dem här? Wi kunne ju icke nu afgjöra målen, innan de å sine wederbörlige ställen blifwit utarbetade. Och till hwad annat tjenar då läsandet, än at i fåfängan utdraga tiden? Icke äro riksens ständer sammankomne till den ändan, at in plenis immediate ex actis skärskåda och afgjöra alle specielle casus. Detta strider emot riksdagsordningen, den wi icke böre eller lära willja rubba. Fördenskull påminner jag och påstår, at stora deputationens tillstyrckande uti des utdrag af protocollet, under d. 17 sidstl. November, angåen-

de de nu upläste transsumter af rådsprotocollerne, å nyo må upläsas, då wi lära finna nogsamme skiäl, at det samme bifalla.

Herr borgmästaren C. G. Boberg: Om riksens ständer skola rätt, och som sig bör, kunna afgiöra de mål, som dem nu blifwit förelagde, böra de få se och skiärskåda dem i sitt fulla sammanhang. Man wet ju at den minsta omständighet ändrar mången gång hela saken. Och som det protocoll, då deras excellencier herrar riksens råd befaltt öfwersten Pfeiff, at arrestera underofficeraren och gardeskarlen, wärckeligen är början till alt det som sedan därpå följt, så böre wi så mycket mera få se och skiärskåda detsamme, som ingen lærer neka, at wi ju äro skyldige, at uppå Kongl. Maj:ts nådigste begäran aflemna vårt underdånigste swar härom. Hwarföre jag ock beder, at detta protocoll, med de flere som saknas, måge infordras, om annars icke kan skie, genom extractum protocollit till de öfrige respectue stånden.

Herr talman: Jag kan icke se, hwad nytta ståndet skulle finna däraf, at desse protocoller infordras, när ståndet icke ändå emot riksdagsordningen kan immediate skärskåda målen här, eller dem afsluta. För öfrigt är ju saken angående underofficerarens och gardeskarlens arrest af intet värde. Hwar och en som tror sig äga skiäl, kan ju begära arrest, på den som han håller före, hafwa giordt sig därtill skyldig.

Herr borgmästaren C. G. Boberg: Arrestsaken är i sanning icke af så ringa värde, som man nu will föreställa. Den är början till alt det öfriga som i samme mål sedan passerat. Och som ståndet bifallit, at protocollet denne sak angående skall infordras, så påstår jag ock at det bör skie.

Herr talman: Det är sant, at ståndet bifallit, det jag måtte härom tala med herr grefwen och landtmarskalcken samt de öfrige respectue talmännen. Därtill har jag icke haft ännu tillfälle, men will dock, om ståndet så godt finner, giöra det. Men jag finner icke hwad det skulle gagna när wi ändå, som redan ofta sagt är, icke kunna immediate här afgiöra saken.

Herr borgmästaren C. G. Boberg: Hwarföre har då icke stora deputationen infordrat detta mål tillika med de öfrige, och hwarföre har deputationen lemnat alle desse nu upläste målen outarbetade till plena, då det likwäl efter min tancka warit deputationens skyldighet at skiärskåda och utarbete dem, samt afgifwa sine betänckanden däröfwer? Lät oss få se deputationens instruction, om den icke sådant innehåller.

Herr borgmästaren Renhorn: Stora deputationen har ingen annan instruction haft än våre riksdagsfullmagter. Enligit de samme hafwer deputationen sökt at redeligen styrcka och befrämja ständernes rätt och frihet, samt våre grundlagars bibehållande i deras rätta förstånd och vigeur. Till den ändan har deputationen genomgådt de upgifne casus uti rådsprotocollerne, och af dem alle funnit, at skilljaktighet wärckeligen warit emellan Hans Kongl. Majjt: och rådet om grundlagarnes rätta förstånd, hwaröfwer deputationen jemwäl afgifwit sine tanckar, och därhos inlemnad till plena de hos oss upläste protocoller, på det riksens ständer måtte deraf få uplysning, at saken beklageligen sig så förhållit, som deputationen gifwit wid handen. Quæstion har fördenskull allenast warit om lagens bestånd, och den är redan afgjord. Det öfrige bör skie på sine ställen först och sedan sluteligen här. Som nu den principen står fast, at lagen bör i alt efterlefwas, huru kan då någon disputera consequencen och påstå at målen böra annorlunda handteras och afgjöras än lagen säger? Detta håller jag för omöjligit utan at begå lagbrott. Jag talar som en fri riksdagsman med så stor och skyldigaste undersåtelig wördnad för vår nådigste konung som någon annan, eho den wara må, men ock tillika med full öfwerlygelse, om rikets och min egen rätt. Jag fruktar således icke at säga mine tanckar rent ut, at lagen icke niutit sin wärckställighet. Någon kunde angifwa mig, at jag icke wore wälsinnad och redelig mot vår nådigste konung, men jag rades icke, då jag efter yttersta förstånd söker at skydda våre grundlagar. Hans Kongl. Majjt: är vår nådigste konung och herre efter lagen, men han är ock menniska. Han kan ock fölljacktligen fela. Dock kunne wi icke emot lagen anklaga konungen, utan allenast i underdånighet anhålla, at det må rättas, som sådant tarfwar. En smickrare eller obetänkt torde illa uttyda desse mine tanckar. Men mig skiedde orätt, om någon det giorde, ty de äro grundade i lagen. För öfrigit om deras excellencier i någon måtto försedt sig, kunna och böra de såsom ständernes fullmäktige ställas till answar. Men detta bör skie på det sätt, som riksdagsordningen föreskrifwer. Låtom oss fördenskull äfwen häruti föllja lagen, och bibehålla densamma så wäl inom, som utom ständer.

Herr borgmästaren Pihl: De upläste protocollerne äro ju för ingen annan orsak upgifne, än at riksens ständer därpå måge inhämta redig uplysning, at lagen i ett och annat mål icke blifwit upfyld. Och som alle till detta ändemål åberopade protocoller äro redan upläste, så äro ju flere onödige här, så mycket me-

ra, som wi ändå icke kunne cognoscera dem, innan de först å sine wederbörlige ställen blifwit utarbetade. Och protesterar jag fördenskull emot flere protocolers infordrande, samt begär, at proposition må skie, och stora deputationens extractum protocolli angående de upläste ärendernes remitterande bifallas.

Herr borgmästaren Uglå: Ståndet har ju redan bifallit, at de felande protocollerne skola infordras. Jag påstår således at det må skie innan stora deputationens extractum protocolli bifalles. Detta lærer icke eller kunna nekas, så framt man icke emot lag will upgifwa ståndets beslut. Min mening är icke den, at wi nu här skola cognoscera desse mål, utan allenast, at de måge infordras till uplysning, då de sedan kunna jemte de öfrige remitteras till utarbetande i wederbörlige deputationer, med befallning, at deputationerne skyndesamligen företaga och afgjöra dem, samt inkomma med sine betänckanden däröfwer.

Herr justitiarien Faxell: Om riksdagsordningen, som är en grundlag, skall äga bestånd, kunne wi icke immediate uptaga och afgjöra desse mål här. Hwarföre skola de då infordras? Wore det icke at förspilla tiden i fåfänga? Lät dem fördenskull först granskas på sine behörige ställen, och då få wi tids nog se sakerne, och utlåta oss däröfwer.

Herr borgmästaren Cervin: Jag kan för min del nu mera icke annat än wara af samme tancka som herr borgmästaren Uglå. Det är billigt at de felande protocoller infordras, på det wi måge få se hela sammanhanget. Härigenom ändras lagen icke. Jag har wäl af början hållit före, och tror ännu, at sådant bordt skie, det stora deputationen skolat skiärskåda och utarbete de mål, som till densamme blifwit upgifne, och at deputationen bordt däröfwer afgifwa dess betänckanden till plena, at sluteligen där afgjöras. Men som stora deputationen icke detta giordt, kan det wara lika mycket i hwilcken deputation det skier, allenast de felande protocoller infordras och dit remitteras med befallning, at målen utarbetas efter alle förekommande omständigheter, som med dem gemenskap äga.

Herr borgmästaren Renhorn: Det skulle wäl så tyckas wara, at desse mål bordt i stora deputationen utarbetas. Men deputationen har funnit därwid 2:ne swårigheter: 1:mo at målens utarbetande då skulle emot riksdagsordningen dragas från sine rätte ställen, 2:do at härigenom skulle tiden för riksens ständer alt för mycket utdragas, och borde tagas från andre angelägne giöromål, som dock redan för mycket beklageligen är skiedt. Och således har depu-

tationen trodt sig förnelligast böra i de upgifne protocollerna efterse det, som warit orsaken till des förordnande, nemligen huruwida lagarne blifwit efterlewade eller icke. Därom har ock deputationen afgifwit sine tanckar, samt tillstyrckt, at de upgifne målen måtte för öfrigit å sine wederbörlige ställen granskas.

Herr talman: Af discoursen finner jag, at ståndets tancka är, at jemwäl alle de öfrige uti rådsprotocollerne förekommande mål, som med de upgifne ärender någon gemenskap äga, måge uti deputationerne, dit de remitteras, tillika skiärskådas, och betänckanden deröfwer, så wida ärendet eij hemligt wara bör till riksens ständers plena skyndesamligen aflemnas. Frågandes herr talman om icke högtärade ståndet behagade bifalla stora deputationens utdrag af protocollet angående upläste rådsprotocollerna med denne nu föreslagne tillägning. Hwilcket ståndet biföll.

Men herr borgmästaren C. G. Boberg påstod, at som Hans Kongl. Maj:t i nåder begärdt at få weta, den rätta grundregel, som rådet wid utvoteringar bör följja, så borde och deputationerne efterse på hwad grund deras excellencier herrar riksens råd bygt sådane utvoteringar, och därhos inkomma med sine utlåtelse och hemställanden deröfwer.

Och herr borgmästaren Cervin begärde, at uti protocollet måtte intagas, det han förblefwe wid sin mening, at stora deputationen bordt de upgifne ärender skiärskådas, och aflemna betänckanden deröfwer till riksens ständers plena.

Sidst uplästes ett utdrag af rådsprotocollet, under d. 17 i denne månad,¹ hwaruti tillkänna gifwes, det Hans Kongl. Maj:t i nåder för godt funnit, at taga Trollhätte slusswärck i des besynnerliga hägn och beskydd, samt at den eller de, som wåga at hädanåt föröfwa någre wåldsamerheter på de wid berörde wärck warande slussar, grafwar eller dammar, skola med lifsstraff anses. Hwarjemte afskrift af den tillärnade kongl. förordningen detta mål angående war insänd och nu uplästes. Detta mål hade ridderskapet och adelen, samt prästeståndet i dag förehaft, samt remitterat till justitiædeputationen. Hwilcket och ståndet biföll, som påskrefs.

Hwarmed ståndet skildes åt.

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1327, Rådsprotokoll, nr 4.

Åhr 1755 den 26:te November

Herr talman berättade sig hafwa fått weta, det cammar-, oeconomie- och com-
mercedeputationen skolat efter wanligheten willja intaga detta ståndets rum
till sine sammankomster. Och som herrar deputerade till urskilljande af stån-
dets beswär, således blifwit hindrade i deras giöromål, och framdeles äfwen
komma deruti at hindras, så frågade herr talman, om icke ståndet skulle beha-
ga, at flytta ned på nya rådhuset, och intaga de där tillärnade rummen, som nu
äro färdige, då och ståndet, om så behagades, kunde få det rum till cancellie,
som brandcommissionen nu innehar.

Herr grosshandlaren Clason jemte herr borgmästaren Johan Boberg höllo
före, at bäst wore det ståndet blefwe här qwar öfwer riksdagen, flyttningen
kunde skie sedan, och at cammar-, oeconomie- och commercedeputationen
kunde imedlertid nyttja det rum på nya rådhuset, som för borgareståndet till-
ärnad är. Detta bifölls.

Och förestälde herr talman i anledning häraf, at nödigt wore, det stadsens
ädle magistrat måtte härom underrättas, och dess swar inhämtas, om icke cam-
mar-, oeconomie- och commercedeputationen får intaga ber:de rum. Och
fants godt, at ståndets cancellist Hagtorn skulle i detta ärende afgå till herr jus-
titiæborgmästaren Aulevill.

Cancellisten Hagtorn feck befallning härom och afträdde.

Herr talman påminte, at som ridderskapet och adelen tillökt sine ledamöter
i landt- och siömilitiæoeconomiedeputationen med tolf, så måtte ock ståndet
utse sex ännu till berörde deputations förstärkning, hwilket bifölls. Och an-
modades fördenskull herrar electorerne, at sammanträda och härom draga
försorg.

Åtta deputerade från bondeståndet anmältes och infördes. Danemannen
Joseph Hansson från Westergöthland förde ordet, och anmälte bondeståndets
würdsamme och tjenstwänlige hälsning, samt berättade, at bondeståndet före-
haft stora deputationens extractum protocoll, af d. 15:de hujus, jemte berörde
deputations project,¹ till det underdånige swar, som till Hans Kongl. Maj:t
kommer at afgå, tillika med prästeståndets därwid gjorde påminnelser och till-

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1327, Stora deputationen, nr 1, nr 2. Nr 1 även 18, 19,
29 november och 20 december. Nr 2 även 18 november. Tryckt sm bilaga 15.

läggningar. Och som desse icke syntes göra någon ändring i det som hufwudsakeligit är, så hade bondeståndet de samme och projectet med dem bifallit. Hwarjemte bondeståndet i samme afseende giordt sig det hopp, at borgareståndet jemwäl lærer jemka sig så, at expeditionen må kunna ju förr dess hållre skie.

Herr talman påminte, at borgareståndet redan förrut detta mål afgjordt. Och som nu skulle blifwa någon swårighet angående expeditionen, så förmodade herr talman, at ståndet torde se till, huruwida någon jemnkning kunde skie, så framt prästeståndets tillägningar icke röra essentialia af den tillärnade expeditionen.

Deputerade afträdde.

Och herr talman yttrade sig, at det såge helt owänligt ut, at prästeståndet, hade lemnat bondeståndet, men icke borgareståndet del af dess gjorde tillägningar. Herr talman hade skickat bud derom till prästeståndet i dag, som nu nyss efter en half timas wäntan återkommit och berättat, at herr ärchebiskopen sagt, det han icke kunde weta huru snart prästeståndets tillägningar kunde blifwa färdige, och sedan efter någon stund låtit weta at det skulle skie innan middagen.

Herr borgmästaren Renhorn föreslog, at prästeståndet måtte genom den deputation härom påminnas, som kunde föreställa, at borgareståndet trodt det wara notariens fel, at ståndet icke ännu kunnat ärhålla prästeståndets utlåtelse wid stora deputationens project.

Tolf deputerade från prästeståndet anmältes och infördes. Herr biskoppen och doctorn Hallenius såsom ordförande anmälte prästeståndets tjenstl. hälsning och berättade at prästeståndet förehaft den höga quæstionen, som nu så mycket sysselsatt riksens ständers ömma omtancka. Prästeståndet hade med yttersta sorgfällighet eftertänckt så wäl grundlagarnes rätta mening, som des nödwändige wärckställande, och fördenskull bifallit så wäl stora deputationens protocollsutdrag detta högstwigtige ärende angående, som det projecterade underdånige swaret till Hans Kongl. Maj:t, dock detta senare med wisse tillägningar och ändringar, eller lindrigare ordasätt. Aflemnandes herr biskoppen ett exemplar af detta project, med prästeståndets gjorde ändringar in margine.

Herr talman berättade, at bondeståndet varit här, och gifwit wid handen, at de hade bifallit prästeståndets utlåtelse, samt lemnat borgareståndet del af de samme. För öfrigit lofwade herr talman, at borgareståndet skulle företaga målet, och yttra sig så snart möjligit wore däröfwer, bedjandes deputerade återbära ståndets hälsning.

Herrar deputerade afträdde.

Och uplästes stora deputationens oftaberörde project jemte prästeståndets utlåtelse derwid.

När detta skiedt war, yttrade sig herr talman: Så mycket jag kan finna, äro åtskillige ställen uti prästeståndets utlåtelse mera positive och tydeligare, andre åter mera submisse än uti projectet. Och som jag icke kunnat märcka, at de röra essentialia, så håller jag före, at ståndet wäl kan gå in och jämcka sig.

Herr borgmästaren Carl G. Boberg: Jag begärdte sidst, när detta högstwigtige ärende förhades, at jag med flere måtte få tid, at betäncka oss, sådant kunde icke skie hos oss, men wäl hos de öfrige respective stånden. De hafwa först upläst rådsprotocollerne, innan de afgjordt saken. Nu är frågan om wi skole gå in i sakens totalitet, eller allenast söka, at jämcka oss med prästeståndet? Skier det förra, är jag nögd därmed, men om allenast det senare will företagas, kan jag icke dertill lemna mitt bifall.

Herr talman: Denne fråga förfaller af sig sielf, enär wi påminne oss at saken är en gång afgjordt och kan således icke så uprifwas, at altsammans sättes i ny quæstion. Men derföre kunne wi wäl söka, at jämncka oss med prästeståndet, som icke synes hafwa rördt något det minsta essentialia, utan allenast ändrat någre ordelag.

Herr borgmästaren C. G. Boberg: Som meningen är at wi kunne jemncka oss med prästeståndet i wisse mål, hwarföre skole wi icke äfwen äga den friheten, at göra någre flere ordasätt och meningar mera submisse, om anledning därtill gifwes? Eller skall detta just wara en rättighet för prästeståndet och en skyldighet för oss, at jemncka oss derefter?

Herr borgmästaren Friedrich Ingman: Wi torde aldrabäst komma ifrån saken, om fyra eller sex af ståndets ledamöter anmodas, at genomse desse prästeståndets utlåtelse, samt därhos lemna sine tanckar till ståndet, om och hwilcke af dem kunna antagas eller icke. Här lära wi icke gierna kunna komma till rätta dermed. Wi hafwe wäl hördt saken upläsas, men wi kunne icke i hast

fatta hela sammanhanget, och således hafwe wi swårt at säga, hwad som kan och bör antagas, eller icke.

Herr borgmästaren Renhorn: Det är bedröfweligit, at aldrig någon sak kunna afgöras, utan ordträtör och gensägelser. Borgareståndet har altid wist prof af så stort wett och så mycken insigt, som något annat stånd, och det lærer icke falla oss swårt, at kunna se, om prästeståndets utlåtelse ändra något i hufwudsaken. Fins något sådant, bör det anmärckas. Men i annor händelse kan jag icke finna hwarföre wi icke skulle kunna jämccka oss när essentialia blifwa ändå de samme som förrut. Öfwer det som herr borgmästaren Carl Gustaf Boberg nyss talat, skall jag en annan gång begära förklaring.

Herr borgmästaren C. G. Boberg: Hwarföre en annan gång? Neij nu straxt, jag är dertill färdig.

Herr borgmästaren Finerus: Jag har warit ledamot i stora deputationen och är öfwerlygad, at deputationens project är wälgrundadt: Jag kan icke gå däri-från, och min fullmagt förbiuder mig at gå in uti någre modificationer, uti sådane mål, där sanning och tydelighet endast böra finnas. Huru skall jag då förstå den giorde ändringen af prästeståndet, i desse orden hwaräst man önskar, at twifwelsmål aldraminst må äga rum? Genom denne otydelige önskan miste hela meningen sin kraft, den han förrut ägdt. Och således bör projectet stå fast.

Härmed förenade sig herr borgmästaren Kock, jemte herr rådman Redin.

Herr borgmästaren Malmsten: Så wida hufwudsaken är afgjord, som herr talman nyss sagt, och nu således allenast en jemnckning med prästeståndets utlåtelse kommer at företagas, så är jag af den tanckan, at det lærer wara bäst, at wi de samme bifalle, och således jemncka oss äfwen i det ordet bekymmersam, som prästeståndet satt i stället för wådelig. Jag tror at expeditionen ändå icke derigenom något mister af sin styrcka, och at wi då träffat så mycket mera sanningen, som den wådelige så kallade belägenheten allenast bestått däruti, at wisse mål utdragits på tiden, som nu kan rättas. Det lærer wara så mycket mera nödigt, at wi jemncke, som expeditionen fordrar skyndesamhet, och wi derigenom ändå icke bortgifwe den oss tillhörige rättighet, at säga vår mening.

Herr borgmästaren Brunsell: Jag har med all upmärksamhet hört mig föreläsa både stora deputationens project, och prästeståndets tillägningar.

Min tancka är, at när ridderskapet och adelen, samt borgareståndet bifallit projectet sådant, som det är, och prästeståndet påstår, at icke något essentielle är ändrat genom dess utlåtelse, så bör expeditionen, ehuru bondeståndet bifallit prästeståndets yttrande, skie efter projectet. Men för öfrigit och om wi skola gå in uti någon jemckning, kan jag icke undgå, at anmärcka, at det ordet wädelig bör stå qwar. Wi hafwe ju funnit, at lagen icke niutit wärckställighet. Wigtige tjenester hafwa blifwit obesatte, andre ärender oexpedierade med mera. Är icke en sådan belägenhet wädelig? Widare har prästeståndet i stället för obesatte tjenester etc. satt oafgiorde mål. Men som detta involverar något, som här icke kan sägas, emedan målen wärckeligen warit genom rådets voteringar afgiorde, så bör detta senare ordet införas, och det förre gå ut, om prästeståndets utlåtelse skall bibehållas.

Herr borgmästaren Ugla: Här är swårt att säga hwad bäst wore. Jag har alenast hördt ärendet upläsas, prästeståndet har haft bättre tid at betäncka sig, och sökt at lämpa meningarne i möjligaste måtton efter omständigheterne. Hwarföre kunne wi icke jemwäl taga oss råderum, till at öfwerwäga hwad bäst och rättast wara kan? Skier det icke, kan jag icke med säkerhet yttra mig.

Herr rådman Hahnquist: Stora deputationens project är nog bekant, det är ock allmänt kunnogt, åtminstone här i staden, at wi detsamme, utan någre ändringar eller tillägningar bifallit. Hwar ock en wet jemwäl, at prästeståndet ändrat något. Skulle wi nu bifalla prästeståndets utlåtelse, kunde man ock tillwita oss, at wi blindwis samtykt. Min tancka är, at som stora deputationens project icke är skrifwit med mindre eftertancka, och innehåller äfwen så underdånige ordasätt, som prästeståndets ändringar, så bör ock projectet stå fast.

Herr borgmästaren Cervin: Jag tror icke, at det har fast grund, hwad herr borgmästaren Brunsell sagt, at när alle stånden äro ense om essentialia, kan expeditionen gå för sig. Ty så snart någon olikhet yppar sig i ståndens resolutioner, och 2:ne stånd äro emot hwarandre, bör målet gå till plena tillbaka. För öfrigit finner jag mig icke uti det ordet oafgiorde, som prästeståndet, i stället för obesatte tjenester infördt.

Herr borgmästaren Finerus: Wi disputera här onödigtwis om prästeståndets giorde ändringar. Jag frågar, om de innehåller något, som är mera submisse, än sielfwe projectet. Detta lærer ingen kunna säga. Och som ingen härhos kan bestrida, at ju stora deputationen i sitt project skrifwit hwad rätt och sant är,

och wi detta förrut bifallit, så håller jag ock före, at wi så mycket mindre kunne gå därifrån, som 50 af vårt stånd sutit i deputationen, och jemwäl därstädes projectet gilladt.

Herr justitiarien Faxell: Det faller mig något underligt före, at hela prästeståndet satt i deputationen, och jemte de öfrige gillade då projectet, huru kan då prästeståndet nu komma med föreställningar till ändring? Jag är försäkrad, at detta ståndet hyser så stor wördnad och soumission för vår nådigste konung, som någon annan. Och skulle jag styrcka till jämnckning, om jag funne, at de gjorde ändringar innehöllo något bättre och lämpligare än projectet. Men det kan jag aldeles icke se.

Herr borgmästaren Schauw: Alle stånden hafwa bibehållit essentialia. Nu återstår allenast en liten jämnckning i ordalagen. Jag hemställer fördenskull, om icke våre ledamöter i expeditionsdeputationen kunde få in commissis at jämncka ordasätten, dock så at essentialia icke på något sätt ändras.

Herr borgmästaren C. G. Boberg: At wi böra med största soumission tala med vår nådigste konung, därom äro wi alle ense. Således bör jemnckningen skie, men den kan icke företagas i expeditionsdeputationen, ty sådant strider emot dess instruction, utan bör jämnckningen skie här. Låtom oss därför gå rad från rad, och se till hwilcke termer bäst passa sig.

Herr borgmästaren Malmsten: Jag är försäkrad, at alle äro måne därom, at expeditionen skier i sådane ordelag som wederbör. Och som det ordet bekymmersam är nästan så mycket betydande, ehuru icke så hårdt, som wådelig, så tycker jag at detta senare kan gå ut. Jag håller ock före at det är ingen skam, at wi jämcka oss, när wi icke borttmist något i hufwudsaken.

Herr talman: Som detta ärendets angelägenhet fordrar en snar expedition, så ber jag, at herrarne icke måge träta om ord, utan hålla sig wid det som wäsenteligit är i saken. Ingen skam är det at jämncka oss, när nödwändigheten sådant fordrar. Ty antingen skole wi eller något annat stånd begifwa sig, om någon expedition skall kunna skie. Låtom oss något närmare se på prästeståndets utlåtelse. Mig tyckes, at en del deraf är nog tydeligare än i projectet, och uti sådant kunde wi giöra ett och gå in med dem. Men at någon jemnckning skulle företagas i expeditionsdeputationen, det håller jag för ett farligit præjudicat. Saken måste ock wid minsta twist komma till stånden tillbaka, och där-

med utdrages allenast tiden, som redan till siu weckor borttgådt med detta ärende.

Herr borgmästaren Kijhlman: Om wi finne, at wi i ett eller annat kunna jämncka oss med prästeståndet, så låtom oss giöra det, och underrätta prästeståndet derom. Torde hända, at prästeståndet då sjelft går in med oss i det öfrige.

Herr talman: Om wi kunne i någre omständigheter jämncka oss till prästeståndet, så wore nödigt, at wi först underrätta bondeståndet därom, dock med willkor, at i fall de föreställningar, som wi tillika kunne giöra, icke warda antagne, så förblifwer ståndet wid projectet. Om bondeståndet då går in med oss, så torde jemwäl prästeståndet betäncka sig.

Herr borgmästaren C. G. Boberg: Låtom oss votera, om någon jemnckning skall skie, eller icke.

Herr talman: Ingen votering i ett mål, som förrut är afgjordt. Kan icke jemckning skie med enighet, så står vårt första beslut fast. Lät oss fördenskull ytterligare öfwerwäga prästeståndets utlåtelse.

Herr borgmästaren C. G. Boberg: Jag twiflar icke, at wederbörande haft all god tancka med projecterande af riksens ständers tillärnade underdånige swar. Men i mitt sinne passar det sig icke, at säga, det Hans Kongl. Maj:t har ju allenast welat hänskiuta målen till riksens ständers egit skiärskådande, som hade at tillse, hwaruti skilljacktigheten bestådt. Ingen wåda finner jag häruti och är jag fördenskull af den tancka, at det ordet bekymmersam, som prästeståndet i stället föreslagit bör stå, och det andra ordet wådelig gå ut.

Herr borgmästaren Renhorn: Riket har wisseligen och ståndet uti en wådelig belägenhet nog, när wåre lagar hafwa blifwit satte i quæstion. För öfrigit måste jag påminna, at icke böra blanda Hans Maj:ts höga person i wåre discourser på sätt, som nu skiedt.

Herr talman utkallades, och berättade wid inkommandet i ståndet, at secreteraren Forelius anmält, det kongl. hofrätten funnit nödigt at låta arresteras capitain Durietz, som blifwit anlagad och öfwertygad, at hafwa fält föregripelige utlåtelse om regeringen. Men under det wakten blifwit efterskickad, har Durietz funnit utwäg at echappera.

Det projecterade swaret, jemte prästeståndets utlåtelse derwid uplästes å nyo.¹

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1327, Stora deputationen, nr 4.

Herr borgmästaren Renhorn, jemte flere påstodo, at det ordet *wådelig* borde blifwa stående, och det af prästeståndet i stället införde ordet *bekymmersam*¹ gå ut.

Herr talman förestäldte, at ståndet kunde härom öfwerenskomma, sedan man förrut granskat hela expeditionen. Bifölls.

Herr rådmän Helledaj: Jag har noga eftertänkt, huruwida de orden *oafgiorde och oexpedierade mål* skulle kunna passa sig i stället för det som i projectet förrut finnes anfördt, om obesatte tjenester. Men jag kan icke annat finna, än at denna prästeståndets ändring är mångtydelig och ställer således saken i owisshet, hwilcket i ett så högstwigtigt ärende som detta aldeles bör undwikas. Bättre torde wara, at sättja oafgjorde tjenester, då blefwe åtminstone den hufwudsaken nemnt, hwarpå stora deputationen haft sitt afseende.

Herr borgmästaren Cervin föreslog, at i stället för oafgjorde kunde sättjas hwilande mål, så wore alle oexpedierade målen, så wäl tjenester som andre därunder begrepne.

Men herr borgmästaren Uglä hölt före, at prästeståndets utlåtelse wore mera betydande, än de nu föreslagne ändringar. Ty med *oafgjorde mål* förstodes sådana, som icke gådt i expedition eller wärckställighet.

Herr borgmästaren Finerus: Jag har tillföre påmint, at den prästeståndets utlåtelse, hwaräst *önskas, at twifwelsmål aldraminst må äga rum*, bör ändras eller ock gå ut. Samma påminnelse gör jag ock nu. Ty denne utlåtelse är twetydig, och ser så ut, som skulle twifwelackighet åtminstone i någre mål wara tillåteligit. Hwilcket dock ingen lærer om våre grundlagar medgifwa.

Herr borgmästaren C. G. Boberg: Detta må få wara. Men för min del tycker jag, at det ordet *wådelig* i projectet kan gå ut, och prästeståndets utlåtelse, så mycket mera antagas, som man icke kan säga, at någon skada skiedt, och fölljacketeligen ingen wåda warit på färde.

Herr borgmästaren Uglä: Jag tycker äfwen för min del, at det ordet *wådelig* är så mycket mindre nödigt, som hela wådan beskrifwes i expeditionen.

Herr borgmästaren Renhorn: Wådan har warit och är stor nog, den lærer eij kunna beskrifwas större, än at våre grundlagar saknat sin wärckställighet. Hwarest lagarnes wärckställighet stadnar, där råka regeringssysslorne uti inactivitet och fölljacketeligen undersåtarne och riket uti wåda. Jag talar, som fri

¹ Kursiverat efter konc., liksom i flera fall i det följande.

riksdagsman, och påstår som ledamot af stora deputationen, hwaräst saken noga blifwit öfwerwägad, at ordet *wådelig* bör stå.

Herr talman: Jag håller före, at ståndet torde kunna gå in med det öfrige, men det ordet *wådelig* bör stå. Om ståndet detta bifaller kunde deputerade från ståndet afgå och notificera hos bondeståndet detta vårt beslut, samt således därhos berätta, at ståndet med det wilckor, at ordet *wådelig* blifwer stående, går in med det öfrige, men i fall bondeståndet icke hertill will lemna bifall, förblifwer borgareståndet wid sitt första beslut. Detta bifölls.

Herr borgmästaren Cervin: Jag will icke emot pluralitetens bifall och beslut begära någon ändring, men tror likwäl, at något ord kunde finnas, som icke wore mindre betydelligt än det som i projectet står, samt därhos hade mera at innebära, än prästeståndets utlåtelse. Lät oss sättja bedröfwelig. Jag håller före, at det innesluter både det ena och andra.

Men hertill ropades Neij, af många på en gång, och blef discoursen nog allmän.

Herr borgmästaren C. G. Boberg: Jag har redan flere gånger anmält mig, at få tala, men sorlet är så stort, at jag icke får anföra ett enda ord. Hwarföre skall en sådan ordning finnas ibland oss? Wi hafwe ju gådt in i jemnckning, lät oss då se till hwad som bäst passar för undersåtare, när de willja tala med deras konung. Jag för min del kan icke annat finna, än at det ordet *wådelig* bör gå ut. Här är ju ingen skada skiedd. Och begiär jag, at detta tages såsom förbehåll in uti protocollet för min räkning.

Härmed instämde och herr borgmästaren Malmsten.

Herr talman påminte at som ståndet nyssförrut öfwerenskommit, det deputerade skola gå till bondeståndet och notificera vårt beslut, så måtte de samme nu utnemnas. Hemställandes om icke antalet kunde blifwa sex. Detta bifölls, och åtog sig herr borgmästaren Schauv at föra ordet. Herrar deputerade aft-rädde.

När detta skiedt, uplästes ett utdrag af rådsprotocollet, under d. 22 Octobr. sidstl.,¹ angående landshöfdingen herr baron Carl Harald Strömfeldts ansökning, at landt-staten i Blekinge måtte huggas med indelt lön. Detta ärende hade ridderskapet och adelen samt prästeståndet i dag förehaft och remitte-

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1330, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 124.

radt till cammar-, oeconomie- och commercedeputationen, hwilcket ock ståndet biföll.

Herr talman utkallades, och anmälte wid återkomsten, at herr justitiæcancelleren Fredenstierna warit i förmaket och begärdt företräde, men när herr talman berättat honom ståndets beslut, at eij bewillja någre företräden utan för ordenteligen deputerade af de öfrige respective stånden, hade herr justitiæcancellairen aflemnad ett memorial, och begärdt at det samme måtte i ståndet föredragas. Herr talman hade det emottagit, emedan påskriften wiste, at det hos ridderskapet¹ och adelen blifwit upläst, men hemstälde om högt:de ståndet wille, at det skulle upläsas, hälst det anginge som redan är afgjordt. Memorialet blef liggande på bordet.²

Herr borgmästaren Lange upläste ett af öfwer auditeuren och manufacturcommissarien Ludvig von Hesse till borgareståndet ingifwit memorial,³ jemte afskrift, af dess hos Hans Kongl. Maj:t inlemnade underdånige anhållan, det regeringen i Pomern måtte antydas, at till föllje af Kongl. Maj:ts nådigste resolution på städernes allmänne beswär och dess 22 § af d. 7 Julii 1752,⁴ tillhålla magistraten i Strahlsund, at till swenske, greifswaldske, wolgastiske och barthiske skieppare återbetala, hwad samme magistrat öfwer högstberörde kongl. förordnandes innehåll upburit, och at samme magistrat icke måtte hädanåt mera af swenske och pommerske skiepp upbära, än af egne strahlsundske.

Ståndet fant nödigt, at emot sådan strahlsundske magistratens egenwillighet och missbruk, behörige mått böra widtagas, och at ärendet till winnande af detta ändamål, må föredragas riksens ständers secreta utskott, åtagandes sig herr borgmästaren Lange, at härom upsättja extractum protocollii.

Herr borgmästaren Herkepæus frågade om icke ärendet, angående prolongationen för städernes beswär, ännu hos de öfrige respective stånden blifwit afgjordt.

Herr talman berättade, at bondeståndet redan detta mål bifallit, och at de öfrige respective stånden lofwat giöra det i dag.

¹ Enl. konc.; renskr.: *ridderskapen*.

² Borgarståndets arkiv, vol. R 1335, nr 29.

³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1335, nr 30.

⁴ Tryckt resolution 7 juli 1752: *Kongl. Maj:ts nådige resolution och förklaring uppå the allmänne beswär, som städerne uti Swerige och Finland, igenom theas fullmäktige, hafwa wid thenna riksdag i underdånighet andragit.*

Herr borgmästaren Herkepæus anmälte, at han wore sinnad, at afsäga sig sitt rum i cammar-, oeconomic- och commercedeputationen, dock likwäl med wilkor, at herr borgmästaren Carl Gustaf Boberg måtte det samma i des ställe få intaga. Herr borgmästaren Herkepæus hölt före, at härwid skulle så mycket mindre wara at påminna, som ingen riksdagsfullmäktig från Skåne wore till ledamot i ber:de deputation förordnad.

Herr borgmästaren C. G. Boberg yttrade sig, at willja detta anbud emottaga, och trodde, at det jemwäl wore både billigt och angelägit, at någon från skånske städerna måtte wara i bem:te deputation, och det så mycket mera, som denna provinces hushållning lærer fram för andre fordra all möjelig upmärcksamhet.

Herr borgmästaren Pihl förestäldte, at herr borgmästaren Herkepæus icke kunde afsäga sig deputationen conditionaliter, utan borde sådant skie utan wilckor, då det tillhörde ståndets herrar electorer, at utse någon i dess ställe.

Herr borgmästaren C. G. Boberg: Jag kan icke finna annat, än at ju en ledamot kan afsäga sig en deputation, och därtill nämna någon annan i sitt ställe. Billigheten lærer ock wid detta tillfälle, wara så mycket mera på min sida, som det af mig nyss anförde skiäl nogsamt styrcker dertill.

Men häremot ropades af flere på en gång Neij.

I anseende hwartill herr borgmästaren Herkepæus utlät sig, det han icke trodt, det något missnöije med hans afstående skulle upwäckas. Nu sedan han sådant märckte, wille han qwarblifwa i deputationen, och arbeta så mycket han förmår.

Herr talman anmälte, at herr talman talt med herr grefwen och landtmarskalken, samt de öfrige respective talmännen, angående actens styrckande, om de skilljacktigheter, som sig yppat emellan Hans Kongl. Maj:et och rådet. Och hade wäl för godt blifwit ansedt, at den måtte tryckas. Men herr envoyén baron Scheffer, som därwid warit närwarande, hade hållit före, at wäl tryckningen wid detta tillfälle skulle synas nödig, men at sådant tillika torde blifwa ett ondt præjudicat för framtiden. Man torde icke gifwa allmänheten tillfälle, at täncka något annat än godt om riksens ständers giöromål, och man borde icke wänja allmänheten med något, som hade likasom anseende af någon justification. De skulle då tro sig altid wara dertill berättigade. För öfrigit hade herr baron och envoijén hemstält hwad utländske hofwen skulle tycka om ett

sådant steg, och fördenskull föreslagit, at allenast sielfwa expeditionen, såsom lag torde tryckas, men icke acten.

Herr borgmästaren Renhorn: Det är för oss en stor olycka, at wi icke hafwa här fritt tryck, som i Engeland, hwarest nationen niuter en otrolig förmon där-af, i det många saker, som eljest hos oss till vår skada och allmänhetens förwillande hålles i mörcker, där bringas i dagsliuset, och fölljackteligen snart måste rättas. Jag kan således icke se, hwarföre icke detta nu omförmälte ärende, som genom utspridde olike rykten upväckt så mycken oro i landet, skulle och borde tryckas, på det allmänheten kunde få se rätta sammanhanget.

Herr borgmästaren Cervin förestälte, at det torde hända, at man innan kortt finge altsammans tryckt i utländske avisorne, kanske ock med någre tillsatser, eller ändringar, som man icke kiändes wid, det wore således bäst, at wi sielfwe måtte låta trycka hela acten.

Härmed stadnade denne discours, och herr talman anmälte, at cancellisten Hagtorn, som för en stund sedan blef nedskickad, blifwit inkallad för denne stadens ädla magistrat, och hade herr justitiæborgmästaren berättat honom wälbem:te magistrats bifall, at cammar-, oeconomic- och commercedeputationen måtte tills vidare intaga borgareståndets rum på nya rådhuset. För öfrigit hade herr justitiæborgmästaren försäkrat om all beredwillighet uti alt det som ståndet kan begära.

Ståndet betygade häröfwer sitt goda nöije.

Herr borgmästaren Renhorn anmälte, at ridderskapet och adelen skall hafwa en och femtio ledamöter i secreta utskottet, och at prästeståndet bland sine ledamöter äfwen intagit en adelsman, frågandes herr borgmästaren, om icke herr talman måtte anmodas, at härom påminna i secreta utskottet. Hwarförutan herr borgmästaren förestäldte, om icke angelägit wore, det en fast lag måtte göras, at ingen, hwilckens barn blifwit adlade, må få inträde i borgareståndet, och at fadren för sådane barn om han wore rådman eller borgmästare borde gå ifrån sin innehafwande syssla.

Herr borgmästaren Uglä: Det är högstnödigt, at i det senare, som herr borgmästaren Renhorn, anmält, nödige genmätt widtagas. Det kan icke wara obekandt, at wi haft debatter här i ståndet tillföre om sådane saker. Men härtill bör jag lägga en nödig påminnelse, at jemwål fastställas må, det inge adelsmän måge få taga del uti borgerskapets voteringar.

Herr borgmästaren C. G. Boberg: Jag är ense med herr borgmästaren Renhorn däruti, at ingen, hwars barn blifwit adlade får inträde i borgareståndet. Men däruti kan jag icke finna mig, at han bör gå ifrån tiensten, sådant wore ju obilligt. Äfwen så håller jag före, at wärckställigheten af herr borgmästaren Ugglas påminnelse, är aldeles angelägen. Ty jag har mig nogsamst bekant, hwilcke oredor adelsmän uti borgerskapets voteringar kunna åstadkomma.

Herr talman: Jag finner billigheten af alt det som nu discourerat är i detta ämne, och will allenast påminna, at jemwäl nödigt wore, det förebyggas må, at adelsmän och brukspatroner, med flere, icke måtte få niuta sådan borgarerätt uti städerne, at de få gå in uti deras rättigheter, blanda sig uti wal och annat. Härigenom förorsakas mycken oreda till borgerskapets märckelige skada. Man torde weta exempel at en sådan, snart sagt, regerar en hel stad och nyttiar dess rättigheter nästan allena.

Herr borgmästaren Renhorn: Sådane exempel lära icke wara sällsynte. Och när magistraterne willja taga behörige mått deremot, så uphäfwer kongl. comercecollegium deras resolutioner, hwarpå nyligen ett tydeligit bewis timat i Kiöpings stad, med brukspatron Strang, som får niuta borgare rätt, ehuru han bor på landet.

Herr borgmästaren C. G. Boberg: Jag har mig ock sådane exempel bekandte, men swårigheten blifwer nog stor, at utesluta sådane från ingrep uti borgareskapets rättigheter. Ty om allenast en will skaffa sig en hundrade del i en fabrique, så påstår han borgarerätt, och det går då icke så lätt, at skillja honom ifrån det, som deraf följjer.

Herr borgmästaren Renhorn begärdte, at alla de som hade sig någre hithörande exempel bekandte, måtte dem upgifwa. Och anmodades herr borgmästaren, at härom upsättja extractum protocolli till de öfrige respective stånden, hwilcket ock herr borgmästaren sig åtog.

Herr borgmästaren Schauv återkom tillika med herrar deputerade, berättandes, at deputationen hade måst wänta öfwer en halft tima innan man kunnat ärhålla bondeståndets utlåtelse, som ändteligen stadnat deruti, at bondeståndet tackat för borgareståndets benägna förtroende. Men at bondeståndet hållit före, det borgareståndet, som gådt in uti alla de öfrige prästeståndets utlåtelse, kunde jemwäl bifalla, at det ordet wådelig måtte gå ut, hwarifrån bondeståndet sig icke kunde begifwa. Herr borgmästaren hade be-

klagat däremot, at då borgareståndet hade gådt in uti alt det öfrige, bondeståndet likwäl icke will foga sig i ett enda. Och som detta icke skiedde förblefwe borgareståndet wid sitt förre beslut.

Åtta deputerade från bondeståndet ankommo. Dannemannen Joseph Hansson, som förde ordet, tackade för det benägna förtroende som borgareståndet, genom dess deputation och gifne underrättelse behagat wisa. Berättandes därhos, at pluraliteten icke kunna förmås, at låta det ordet wådelig blifwa stående, utan hoppats det borgareståndet behagade jemwäl härutinnan bifalla prästeståndets utlåtelse. Hwaremot bondeståndet försäkrat, at wid alle möjelige tillfällen foga sig till borgareståndets nöije.

Herr talman lemnade härå till swar, at borgareståndet hade welat wisa förtroende för det ärbara bondeståndet, och således allenast begärdt, at ett andra ord, som prästeståndet ändrat, måtte blifwa stående. Detta hade borgareståndet giordt med willckor och förbehåll, at i annor händelse förblifwa wid sitt förre yttrande. Och hade fördenskull borgareståndet wid så fatte omständigheter förmodat sig kunna ärhålla bondeståndets bifall, på det ärendet snart måtte kunna expedieras. Men som detta icke kunnat skie, så berodde nu alt sammans på bondeståndet. Hwilcket herr talman bad, at deputerade måtte hos deras stånd anmäla.

Skildes åt.

Åhr 1755 den 28:de Novembr.

S. D. Inlemnade rådmannen herr Caspar Abraham Hanell, den för honom under d. 19 i denne månad utfärdade riksdagsfullmagt för Calmare stad wid innevarande riksdag, hwilcken fullmagt gillades. Och tillönskade herr talman herr rådmannen Hanell lycka och wälsignelse till de förestående giöromålen, hwar efter herr rådmannen intog sitt rum.

Likadeles upwiste borgmästaren uti Wisby stad herr Abraham Lange fullmagt af d. 19 hujus från Calmare stad, at tillika med herr rådmann Hanell wara Calmare stads riksdagsfullmäktig, wid innewarande riksdag. Och wardt samme fullmagt jemwäl godkiänd.

Sedan detta skiedt war, anmälte herr talman, at ståndet wore egenteligen för den orsak i dag samlat, på det tillses måtte, at riksens ständers, i anledning

af stora deputationens project, hos Hans Kongl. Maj:it tillärnade swar, måtte kunna komma till expedition.¹ Herr talman hade i anledning af discourserne sidsta plenidag, på det nogaste genomsedt prästeståndets gjorde ändringar och tilläggningar, och funnit, at en och annan påminnelse för tydeligheten skull är aldeles nödig och oumgängelig. Såsom

1:o at det ordet *wådelig* må jemte det af prästeståndet anförde ordet *bekymmersam*² stå qwar, och till följje deraf prästeståndets första gjorde ändring således inrättas, *med oroade sinnen inhämtat rikets nu warande wådeliga och bekymmersamma belägenhet.*

2:o at prästeståndets gjorde fierde ändring måtte således rättas: *Men sådane och flere skiäls anförande kunde anses för öfwerflödigt, i en sak, där twifwelsmål aldraminst bör äga rum,* föreställandes herr talman at prästeståndets yttlande i denne punct innehåller en ögonskenlig twetydighet, i det ordet *önskar*, ehuruwäl det ordet aldraminst fogas därtill. Ty uti sådane saker som denne, bör hwarcken det minsta, eller ett större twifwelsmål finna rum, hwilcket dock prästeståndets ordelag tydeligen nog tyckes innebära.

3:o at medeldelen af prästeståndets ellofte ändring, uti desse orden: *De ännu så wäl oafgjorde som oexpedierade mål, med sitt höga kongl. slut i nåder afhielpa*, icke wore tydelig nog, at kunna, som sig bör, uttrycka werckelige meningen af det, som stora deputationen med dess utlåtelse i projectet påsyftat, nemligen at de obesatte tjenster måtte bortgifwas, och de uti rådet afgjorde målen med underskrift fördes.

Herr borgmästaren Kock förestälde, at denne otydelighet i prästeståndets nyssanförde utlåtelse kunde afhielpas, om hela meningen således inrättades: *Och till den ändan, de ännu så wäl oafgjorde, som afgjorde, men oexpedierade mål, med dess höga kongl. slut i nåder afhielpa.*

Härutinnan wore alt det, utan nogon den ringaste twetydighet innebegripit, som stora deputationen i projectet haft för ögnamärcke.

Herr talman upläste desse nu gjorde påminnelser wid prästeståndets utlåtelse, och frågade, om icke ståndet behagade den bifalla, hwilcket med Ja beswarades.

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1327, Stora deputationen, nr 4.

² I konc.: *bekymmersamma*.

Men herr rådmannen Abraham Hylphert hölt före, at man ej behöfde göra så stor angelägenhet af det ordet *wådelig*. Ty det ordet *bekymmersam*, som prästeståndet infördt, uttryckte nästan samma mening. Och om för öfrigt präste- och bondestånden blefwo wid sitt beslut, at detta ordet icke skall i expeditionen införas, så kunde borgareståndet med sitt påstående icke något uträtta.

Herr handelsman Forssman påminte, at ej tillåtas måtte, at vidare discourera öfwer mål, som redan wore afgiorde. Sådant wore at qwällja ståndets beslut, och slikt borde ej utan anmärkning aflöpa.

Herr talman: Som de ofwananförde påminnelser wunnit ståndets bifall, så är nödigt, at en deputation må afgå till prästeståndet och notificera det samme våre tanckar, samt föreställa, at borgareståndets nu giorde påminnelser göra prästeståndets ändringar tydeligare, i hwilcket afseende jemwål borgareståndet, med, men icke utom dem, bifaller alle prästeståndets utlåtelse öfwer stora deputationens project. Skulle nu prästeståndet antaga desse påminnelser, torde jemwål bondeståndet sedan foga sig. Och då kunde detta högstwigtige ärende snart komma till expedition. Denna föreställning bifölls.

Och herr borgmästaren Renhorn anmodades jemte fem andre herrar ledamöter, at kundgöra prästeståndet detta borgareståndets beslut. Till hwilcken ända herr borgmästaren emottog ett papper, på hwilcket borgareståndets påminnelser woro skrefne. Hwarmed herrar deputerade afträdde.

Herr borgmästaren C. G. Boberg: Jag inlemnade för någon tid sedan någre papper, rörande mitt riksdagsfullmäktigskap för Norrtelje stad,¹ hwilcke remitterades till herrar deputerade öfwer stridige fullmagter. Och således begär jag underrättelse, hwad därwid blifwit tillgiordt.

Herr borgmästaren Gabriel Hagert: Jag har enskilt för mig genomläst desse af herr borgmästaren C. G. Boberg inlemnade papper. Men herrar deputerade hafwa icke ännu haft råderum at sammanträda. Hwilcket dock snart lærer kunna skie.

Herr borgmästaren C. G. Boberg: Jag ber, at detta må skie med första, på det jag må weta hwad jag bör göra, och kunna lemna wederbörande committenter swar.

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1335, nr 6 (flera handlingar).

Herr borgmästaren Renhorn tillika med herrar deputerade återkom, och berättade, at prästeståndet låtit anmäla dess återhälsning. Herr ärkebiskopen hade icke varit tillstädes. Och hade således herr biskoppen Hallenius emottagit det papper, hwarpå borgareståndets påminnelser woro skrefne, öfwer hwilke prästeståndet wist mycken upmärksamhet, och lofwat dem till öfwerwägande företaga, samt at snart willja lemna swar. För öfrigit hade prästeståndet utlåt sig, at detta wore icke det förste profwet af borgareståndets wänskap och förtroende för prästeståndet, hwilket ock prästeståndet på lika sätt skulle söka, at bemöta. Herr talman tackade herrar deputerade för beswäret.

Och protocollerne af d. 20, 21, 22, 23 samt hälften för d. 25 Octobr. sidstl. justerades.

I anledning af sidstnemde protocoll, frågade herr borgmästaren Renhorn, om de utsedde herrar deputerade hade i cancelliet eftersedt hwilcke mål wid sidstl:ne riksdag blifwit lemnade oafgiorde.

Herrar deputerade lemnade härå till swar, at de icke fådt tid, at i detta ärendet sammanträda, men wille dock se till, at det kunde skie nästkommande måndags morgon.

Imedlertid anbefaldtes secreteraren at draga försorg, det wigtige listor på alle oafgiorde mål måtte till den dagen i cancelliet wara färdige, at föreläggas herrar deputerade.

Och herr talman påminte, at nödigt wore, det herrar deputerade wid samma tillfälle måtte öfwerse cancelliets räkenskaper, samt projectera den afgift, som wid innewarande riksdag bör ärläggas.

Herrar deputerade lofwade at sådant skulle skie.

I anledning af protocollet påmintes jemwäl, at herr borgmästaren Ubman hade lofwat, at skaffa en lista från expeditionsdeputationen på de oafgiorde målen för sidstl. riksdag.

Herr borgmästaren Ubman, som wid detta kom up i ståndet, berättade sig hafwa långt för detta talt med herr secreteraren Ekestubbe, som lofwat den begärdte listan, så snart riddarhuscancelliebetjeningen finge tid, at densamme afskrifwa.

Herr borgmästaren Renhorn: Wi hafwe altid wist oss ömme och angelagne om lagarnes bibehållande. Mig är något berättat, som förtjenar all upmärck-

samhet, nemligen at magistraten i Calmare och ortens herr landshöfdinge wid det senare riksdagsmanswalet i berörde stad, så wåldsamt och straffbart förfarit, at det wärckeligen förtjenar ett alfvarsamt skiärskådande: Låtom oss fördenskull begära ned acten från kongl. inrikes civilexpeditionen och undersöka målet.

Herr borgmästaren C. G. Boberg: Här blifwer således quæstion, om de, som redan blifwit antagne, såsom riksdagsfullmäktige för Calmare stad, skola bibehållas? Detta bör först afgiöras. Sedan få wi närmare se efter det, som herr borgmästaren Renhorn anmält.

Herr rådmann Hanell inlemnade ett utdrag af Calmare stads magistrats protocoll af d. 14 i denne månad,¹ som uplästes, at innehåll, at enligt den uppsummerade röstmängden, hade herr borgmästaren Lange ärhållit 67 $\frac{1}{2}$, herr rådmannen Casper Abr. Hanell 141 $\frac{1}{4}$, och herr handelsmannen och commissarien Weijdling 72 $\frac{1}{4}$ med flere ut in actis och at handelsmannen h:r Anders Salomon Hanell å egne, samt deras af borgerskapets wägnar, som röstat på herr rådmann Hanell begärdt, det bem:te herr rådmann, som ärhållit pluraliteten, måtte undfå riksdagsfullmagt.

Härjemte uplästes ett utdrag af Calmare stads magistrats protocoll af d. 17 i denne månad,² hwaruti wid handen gifwes, at magistraten samma dag belslutit, det herr rådmannen Hanell, som ärhållit de fleste rösterna skulle undfå riksdagsfullmagt. Hwarjemte magistraten för godt funnit, at jemwål herr borgmästaren Lange, som af handelsmannen Sven Sahlstéen och de flere blifwit till riksdagsfullmäktig utnemd, skulle till följje af magistratens utslag, d. 31 Octobr. sidstl., och landshöfdingens stadfästelse därå, af d. 4 i denne månad, till den andre riksdagsfullmäktigen förordnas; skolandes commissarien Weidlings pluralitet för herr borgmästaren Lange icke kunna gälla, emedan pluraliteten allenast skolat böra anses, emellan h:r Weidling och herr rådmann Hanell med mera.

Herr borgmästaren C. G. Boberg: Nu hafwe wi hördt sammanhanget, det låter rätt illa, och jag begär, at undersökas må, huruwida herr borgmästaren Lange, må för ordentel:n wald riksdagsfullmäktig för Calmare stad anses. För

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1335, nr 31.

² Borgarståndets arkiv, vol. R 1335, nr 32.

öfrigt lärer wara billigt, at herr borgmästaren Lange, hwilcken detta i synnerhet rörer, må taga afträde, så länge målet ventileras.

Herr borgmästaren Lange: Ståndet har behagat antaga och gilla min ärhållne riksdagsfullmagt för Calmare stad, och jag tryggar mig aldeles wid detta ståndets beslut. Hwarföre skall det rifwas up, som redan är afgjordt?

Herr borgmästaren Renhorn: Mig är det icke emot, at herr borgmästaren Lange, som redan är ståndets ledamot, må äfwen wara riksdagsfullmäktig för dem i Calmare stad, som honom därtill kallat, och af dem niuta arfwode. Men jag påstår härhos, at desse jemwäl böra betala herr rådman Hanell. Och som både magistraten och herr landshöfdingen wid detta wal rätt wåldsamt förfarit, bör ståndet närmare skiärskåda saken, och widtaga nödige mått deremot. Hwarföre wi ock eij lära kunna undgå at remittera detta ärende till herrar deputerades utlåtande.

Herr borgmästaren Malmstén: När ståndet i dag beslöt, at antaga både herr borgmästaren Lange och herr rådman Hanell såsom riksdagsfullmäktige för Calmare stad, woro icke de omständigheter bekandte, som wi sedan fått kundskap om. Och om nu sedan detta skiedt, ståndets beslut skulle ändå anses för gjällande, blefwe det ett ondt præjudicat för framtiden. Min mening är förden skull, at saken remitteras till herrar deputerade.

Herr borgmästaren Renhorn: Jag ärhindrar mig, at herr borgmästaren Lange är deputerad öfwer stridige fullmagter. Och som herr borgmästaren är intresserad i det mål, som nu komme att skiärskådas, så lärer han ock wid detta tillfälle böra afhålla sig derifrån, och lärer mig kunna lemnas tillstånd, at biwista herrar deputerades sammanträde i hans ställe. Detta bifölls.

Herr borgmästaren Ugly påminte, i anledning af protocollet, at ståndets herrar ledamöter i secrete utskottet måtte winlägga sig, det fattige borgmästareänkor kunde ärhålla något understöd eller pensioner af det allmänna. Och fants godt, at ett promemoria härom måtte aflemnas till herr talman.

Herr borgmästaren Cervin: Wid sidste riksdag fants nödigt, det någre herrar ledamöter skulle utses, som i ståndets cancellie skulle genomse alle inkommande mål, och enär något deruti kunde anträffas, som rörde ståndets privilegier och rättigheter, då anmäla sådant hos ståndet och om så nödigt wore projectera extracta protocolli, som deröfwer till de öfrige respective stånden

borde afgå. Jag kan icke annat påminna mig, än at jemwål wisse herrar ledamöter då till detta ärende blefwo utsedde.

Och lærer det wara nödigt, at det samme jemwål nu skier, i synnerhet lærer all upmärksamhet ärfordras i detta mål, mot slutet af riksdagen.

Herr borgmästaren Renhorn: Denne påminnelse är högtnödig, samt angelägit at hon wärckställes. Och wore wäl, om detta nu kunde skie med mera allfare, än tillföre. Men som de från deputationerne inkommande målen altid äro förseglade, och man således af den påskrefne rubriquen icke egentligen kan inhämta hwart och ett måls omständigheter, så lærer härhos wara nödigt, at alle slike inkommande mål måge straxt wid inkommandet af herrar deputerade eller secreteraren upbrytas och genomses, på det, at andre eij måge kunna nyttia tillfället, at utom vår wettskap föredraga hos de öfrige stånden något, som strider emot våre privilegier och rättigheter.

Herr borgmästaren C. G. Boberg: Detta är nödigt och bör skie. Men wi hafwe ännu en annan angelägenhet, som deruti består, at hwar och en af ståndets ledamöter må weta, hwilcke mål för hwarje gång komma at in pleno föredragas. Och till winnande af detta ändamål bör altid dagen förrut förteckning anslås på ståndets dörr, på de mål, som skola företagas.

Herr borgmästaren Renhorn: Det omrörde anslaget må skie, när deputationerne hunnit utabeta så mycket, at plenum kan därmed sysselsättas. Men imedlertid lærer wara nödigt, at deputerade till det andre ärendet utses. Då kan secreteraren låta 2:ne eller flere deputerade weta när någre mål inkommit, och i deras närwaro upbryta målen. Detta bifölls.

Herr talman förestäldte, om icke åtta till detta ärende måtte utses, på det at när en eller annan wore hindrad antalet ändå kunde blifwa tillräckeligit. Detta bifölls jemwål. Och utnämdes till detta ärende följande herrar, nemligen¹

herr grosshandlaren Isaac Clason,
herr borgmästaren Ericsson,
herr borgmästaren Cervin,
herr borgmästaren C. G. Boberg,
herr borgmästaren Uglå,
herr borgmästaren Ubman,
herr borgmästaren Gabr. Hagert,

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1334, Borgarståndets protokollsutdrag, nr 15.

herr borgmästaren Malmstén.

Sex deputerade från prästeståndet anmältes och infördes. Herr doctorn och biskoppen Troilius förde ordet, och gaf wid handen, at ehuruwäl prästeståndet icke funnit så särdeles angelägit, at det ordet wådelig, uti riksens ständers tillärnade underdånige swar hos Hans Kongl. Maj:t skulle stå qwar, så hade dock prästeståndet ansedt för mera wådeligit, at detta högstwigtige ärende skulle i brist af expedition längre utdrages på tiden, och fördenskull funnit godt, at bifalla borgareståndets, så wäl angående detta ordet, som de öfrige twänne gjorde påminnelser. Lemnandes herr biskoppen papperet, hwarpå desse påminnelser woro tecknade, med prästeståndets påskrift tillbaka.¹

Herr talman tackade för det ärwiste förtroende, och bad om ståndets hälsnings utarbetande, hwarmed herrar deputerade afträdde.

Herr borgmästaren Renhorn: Jag hemställer om icke nu sedan prästeståndet bifallit wåre påminnelser, nödigt wara lærer, det en deputation må gå till bondeståndet och sådant anmäla, samt söka at förmå dem at giöra det samme, på det wi snart måge få expedition. Detta bifölls, och anmodades herr borgmästaren Renhorn och herr handelsman Pihlgard, at åtaga sig detta ärende; tagande med sig det papper hwarpå ståndets oftabem:te påminnelser woro, jemte prästeståndets bifall tecknade.

Herr borgmästaren C. G. Boberg påminte, at anslagen till ståndets sammankomster in pleno måtte skie, som tillförene wanligit warit klockan 12, och icke som nu en tid skiedt på owisse stunder, hwaraf händt, at mången icke wetat däraf förrän samma morgon då ståndet skolat sammanträda.

Herr talman: Den oro, som hittills warit, är orsaken, at anslagen icke kunnat skie så ordenteligen som wederbordt. Så snart wi komma i ordning försäkrar jag at det skall skie.

Herr talman förestäldte, at ståndet icke vidare, ehuru därom tillförene blifwit discourrerat, lærer kunna befatta sig med de sidsta riksdag lemnade oafgiorde målen, än at, med de öfrige respective ståndens samtycke remittera dem åter till wederbörande deputationer, på det de däraf måge kunna hämta uplysning, hwad vidare därmed kan göras.

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1327, Stora deputationen, nr 4.

Herr borgmästaren Cervin: Det tyckes så wara. Men imedlertid är likwäl nödigt, at herrar deputerade gå igenom de oafgjorde acta i cancelliet, och inlemna till ståndet sine tanckar, hwilcke mål böra å nyo uptagas.

Herr borgmästaren C. G. Boberg: Jag håller före, at under den tiden wi nu på någre weckor wänta på deputationernes arbeten, kunna wi företaga desse oafgjorde mål i vårt pleno.

Herr talman ärhindrade, at sådant icke lærer kunna skie, innan de öfrige respective stånden fådt därom kundskap, och dertill lemnat deras samtycke.

Herr talman anmälte vidare, sig hafwa talt med herr presidenten etc. baron Broman, i anledning af herr borgmästaren Ombergs promemoria, angående öfwerflödige borgares antagande i städerne. Och hade herr presidenten lofwat at härmed tills vidare alldeles skall hafwas anstånd. Men hwad fabriqueurers och handtwärckares antagande beträffar, hade herr presidenten ansedt för mera pressante och giordt någon swårighet, hälst sådane, när tiden för dem utdrages, beswära sig hos Hans Kongl. Maj:t, hwaräst de ofta winna deras ansökningars ändamål. För öfrigit hade herr presidenten lemnat herr talman afskrift, af kongl. commercecollegii underdånige skrifwelse till Hans Kongl. Maj:t, angående nödwändigheten af kongl. cammar- och bergscollegiernes sammanträde med commercecollegium till utarbetandet af förordningen emot landskiöp. Och hade hans excellence herr riksrådet baron Höpken, uppå herr talmans anhållan, lofwat, at befalning härom skall afgå till berörde kongl. collegier. I lika måtto hade hans excellence berättat, at hela saken angående controllwäcket kommer at remitteras till riksens ständers skiärskådande, och kunde således öfwer directeurssyslan därwid, innan det skiedt, icke blifwa besatt.

Herr borgmästaren Johan Boberg frågade, om då desse målen i allmänna beswären skola afstadna.

Hwartill ståndet swarade Neij.

I anledning af det förrut justerade protocollet af d. 26 Octobr. sidstl:ne påmintes 1:o om icke riksdagsfullmagterne skulle enligt riksdagsordningen uti kongl. cancelliet inlefweras. Men som härwid gafs wid handen, at man hade säker underrättelse, det sådane fullmagter därstädes icke särdeles wårdades, så fants godt, at de skola uti ståndets cancellie i förwar qwarblifwa.

2:do anbefaldtes secreteraren, at i kongl. inrikes civilexpeditionen begära afskrift af Kongl. Maj:ts nådige allmänne proposition.¹

3:io befaldtes, at et promemoria skulle lemnas till herr talman med begäran, at riksdagsceremoniellerne ej måge hädanåt tryckas, innan de af riksens ständer blifwit genomsedde. Åtagandes sig herr talman, at härom tala med wederbörande.

Och som klockan redan war öfwer 2, så kunde icke ståndet afwänta herrar deputerades till bondeståndet återkomst, utan skilldes åt.

Åhr 1755 den 29:de Novembr.

Herr borgmästaren Renhorn anmälte, det han tillika med herr handelsman Pihlgard efter ståndets anmodan i går warit hos bondeståndet, och hade bondeståndet, efter lemnat företräde, tagit emot borgareståndets påminnelser, wid prästeståndets gjorde ändringar uto det tillärnade underdånige swaret hos Hans Kongl. Maj:t samt lofwat at snart utlåta sig.² Men herrar deputerade hade länge måst wänta därpå, då de likwäl å nyo fådt företräde, och hade talmannen Olof Håkansson i deras närwaro, twänne särskildte gånger frågat, om icke bondeståndet bifölle borgareståndets nyssberörde påminnelser. Hwilcket med Ja blifwit beswarat. Och som borgareståndet warit åtskildt, då deputerade kommit tillbaka, hade herr borgmästaren bordt detta nu wid handen gifwa.

Herr talman anmälte at riksens ständers underdånige swar nu wore ändteligen färdigt, och at herr grefwen och landtmarskalcken hade låtit weta, det Hans Kongl. Maj:t i nåder yttrat sig willja i dag klockan 11 emottaga ber:de underdånige swar i rådet. Och som deputerade af alle ständen till detta ärende komma att afgå, och herr grefwen och landtmarskalcken hållit före, at ridderskapet och adelen torde utse 48, så förestäldte herr talman at ståndet måtte provisionaliter utnämna 24 af dess ledamöter, hwilcket skiedde, nemligen

herr rådman Falck,

herr grosshandlaren Lefebure,

herr grosshandlaren Clason,

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1327, Rådsprotokoll, nr 2.

² Borgarståndets arkiv, vol. R 1327, Stora deputationen, nr 4.

herr fabriqueuren Dahlmansson,
herr handelsman Bagge,
herr handelsman Sandberg,
herr rådman Hanell,
herr borgmästaren Forssell,
herr borgmästaren Lange,
herr borgmästaren Erichsson,
herr borgmästaren Wiggman,
herr rådman Allander,
herr borgmästaren Joh. Boberg,
herr borgmästaren Engberg,
herr borgmästaren Kählman,
herr rådman Hæggroth,
herr borgmästaren Kock,
herr borgmästaren Hök,
herr borgmästaren Sacklén,
herr borgmästaren Thure Hagerdt,
herr ombudsman Giöthberg,
herr borgmästaren Wesslov,
herr borgmästaren Brunsell,
herr borgmästaren Blom.

Tolf deputerade från ridderskapet och adelen ankommo och infördes. Herr secreteraren grefwe Renstierna förde ordet, och anmälte, at ridderskapet och adelen bifallit stora deputationens extractum protocollis af d. 15 i denne månad,¹ angående den skilljacktighet om grundlagarnes rätta förstånd, som sig tilldragit emellan Hans Kongl. Maj:it och rådet. Härjemte hade ock ridderskapet och adelen bifallit stora deputationens project till riksens ständers underdånige swar i samme mål.² Detta ridderskapet och adelen wäl tillförene skolat berätta, men som de icke på någre dagar warit tillsammans in pleno, så hade sådant icke förr än nu kunnat skie.

Herr talman tackade för underrättelsen, och deputationen afträdde.

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1327, Stora deputationen, nr 1. Även 18, 19, 26 november och 20 december. Tryckt som bilaga 14.

² Borgarståndets arkiv, vol. R 1327, Stora deputationen, nr 4.

Bud ankom, at ståndets till nyss ofwan anförde ärende utnemde herrar deputerade borde infinna sig på riddarhuset, at därstädes möta de öfrige respective ståndens utsedde ledamöter. Och afträdde fördenskull herr talman tillika med ståndets herrar deputerade.

Imedlertid företogs urskilljandet af ståndets besvär, hwaröfwer notarien Cervin efter wanligheten hölt särskilt protocoll.

En och annan af ståndets utnemde herrar deputerade återkommo och berättade at emedan riksens ständers deputation tykts, i anseende till rådstalen blifwa för talrik, så hade blifwit beslutit, at af ridderskapet och adelen skulle allenast 24 och fölljackteligen af de öfrige respective stånden allenast 12 gå up till Hans Maj:t, at aflemna riksens ständers underdånige swar. Hwarföre ock de öfrige skildt sig ifrån deputationen.

Efter wid pass twänne timars tid, återkom herr talman, tillika med ståndets herrar deputerade och berättade, at då de öfrige respective ståndens herrar deputerade warit samlade på riddarhuset, och inge deputerade från bondeståndet ditkommit, hade funnits godt, at sända bud till sidstberörde stånd, med begäran at de utsedde deputerade måtte infinna sig. Detta bud hade wid återkomsten gifwit wid handen, at i bondeståndet woro ett stort owäsende, i det någre orolige woro i begrepp, at utdrifwa secreteraren.¹ Och hade fördenskull ridderhuscancellisten Strokirck å nyo blifwit ditskickad, under hwilckens bortowarelse, riksdagsbonden Otto Olofsson² ankommit, och beklagat det stora owäsende, som i hans stånd nu förehades, bestående deruti at wid pass 16 eller 20 orolige personer, som i sidstl. natt warit tillhopa och under dryckenskap förmodligen blifwit upstudsade, nu satt sig före at willja aldeles hindra, det riksens ständers swar med deputationen från bondeståndet skall till Hans Kongl. Maj:t i underdånighet uplemnas.

Herr grefwen och landtmarskalcken och herr biskoppen Hallenius, såsom ordförande, å prästeståndets wagnar, hade fördenskull tillika med herr talman funnit nödigt, at sielfwe gå till bondeståndet, då de wid ankomsten funnit owäsendet ganska stort, och talmannen Olof Håkansson rätt illa utstald. Herr grefwen och landtmarskalcken hade giordt de orolige rätt alfwarsamme föreställningar och frågat, hwilcken dem förfört hade, till sådan gensträfwog-

¹ Bondeståndets sekreterare var Erik Johan Paléen.

² Fullständigt namn är Otto Olofsson Agorelius.

het emot lag och ordning. Men härtill hade ingen af dem welat swara, utan någre andre hade beklagat sig öfwer owäsendet, och med tårar i ögonen yttrat sig, at om därå eij skaffades bot, kunde lag, regeringssätt och frihet eij äga bestånd. Hwarefter de orolige ändteligen beqwämat sig, och deputerade blifwit utnemde, som med de öfrige respective ståndens deputerade gådt up till Hans Kongl. Majj:t.

Herr grefwen och landtmarskalcken hade, då han till Hans Kongl. Majj:t aflemnade riksens ständers underdånige swar, hållit det tal, hwilcket uplästes, lydande som följjer.¹

Stormächtigste allernådigste Konung! Riksens ständer hafwa med en, wid alla tillfällen å daga lagd underdånig wördnad för Eders Kongl. Majj:ts dyra person, och med sorgfällig ömhet om Eders Kongl. Majj:ts höghet och rikets wälgång, wårdat det stora ämne, Eders Kongl. Majj:ts nådige föreställning, samt deras excellenciers herrar riksens råds påminnelser, rörande grundlagarne, under deras ögon lagt. Riksens ständers öfwerläggningar, hafwa hwilat på de grunder, på hwilcka lagstiftande ständer och trogne undersåtare alltid böra bygga deras giöromål. Och deras förenade beslut, som denne riksens ständers deputation har den nåden, at för Eders Kongl. Majj:t i all underdånighet fram-bära, tager dess styrcka af den lag, som förbinder riksens ständer och hwar redelig undersåte till lydnad och trohet för Eders Kongl. Majj:t och fäderneslandet. Riksens ständer innesluta sig underdånigst uti Eders Kongl. Majj:ts råd och höga gunst.

Sedan riksens ständers underdånige swar blifwit aflemnad, hade Hans Kongl. Majj:t wäl något talt, men så lågt, at herr grefwen och landtmarskalcken icke kunnat mera fatta däraf, än at Hans Kongl. Majj:t wille framdeles lemna skriftelig utlåtelse däröfwer.

Wid återkomsten till riddarhuset, hade herr grefwen och landtmarskalcken samt de öfrige herrar talmännen sin emellan öfwerlagt, huruledes det i bondeståndet sig yppade owäsende måtte kunna dämpas. Och wore sluteligen öfwerenskommit, at secrete utskottet till den ändan skall i dag klockan 4 sammanträda.

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1327, Stora deputationen, nr 5.

Löparen till stora deputationens extractum protocolli af d. 17 hujus,¹ angående de hos riksens ständers plena upläste rådsprotocoller ankom, och uplästes nu de å detta protocollutdrag skrifne resolutioner, hafwande ridderskapet och adelen d. 26 d:o remitterat förenemde af stora deputationen upgifne rådsprotocoller till riksens ständers secreta- och justitiædeputationer, at skyndesamligen inkomma med sitt utlåtande öfwer desse mål, hwilcket prästeståndet i dag bifallit. Äfwensom ock borgareståndet under d. 22 i denne månad sitt bifall därtill lemnat, dock med den tillägning, at jemwäl alle de öfrige uti rådsprotocollerne förekommande mål, som med desse af stora deputationen upgifne ärender någon gemenskap äga, måge tillika uti deputationerne skiärskådas, och betänckanden deröfwer, så wida ärendet icke hemligt wara bör, till riksens ständers plena skyndesamligen aflemnas. Hwilcken ståndets resolution nu å löparen påskrefs, som genast afskickades till bondeståndet.

Sidst uplästes utdrag af rådsprotocoller under d. 31 Octobr. sidstl.,² angående generallieutenantens och landshöfdingens etc. baron Georg Bogislai Stael von Hollsteins förslag till indelt lön och boställen för landsstaten och betiäningen i Malmöhus lähn. Hwilcket ärende ridderskapet och adelen d. 26 i denna månad, och prästeståndet i dag, remitterat till cammaroeconomie-deputationen, det ock ståndet nu biföll, samt påskrifwa lät.

Skildes åt.

Åhr 1755 den 1:ste December

Herr talman berättade, at riksens ständers secrete utskott förleden lögerdag efter middagen warit tillsammans och efter ett noga öfwerwägande af det samma dag i bondeståndet förelupne owäsende, funnit nödigt at befalla, det trenne riksdagsbönder, nemligen Erick Jansson från Wessmanland och Muncketorp, samt Erik Pehrsson från Stockholms lähn, och Lars Larsson från Wermland, skulle såsom hufwudmän inmanas i häkte.

De twänne förstnemde blefwo samme afton fundne och arresterade, men den tredie har icke ännu kunnat ärtappas. Och som desse bönders förgripelser

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1327, Stora deputationen, nr 3.

² Borgarståndets arkiv, vol. R 1327, Rådsprotokoll, nr 5.

röra icke allenast bondeståndets talman och secreterare särskildt, utan ock riksens ständer i gemen, hwilckas beslut de förnemligast sökt at hindra, så hade secrete utskottet i dag åter sammanträdt, och för dess del funnit angelägit at en deputation af de trenne öfrige respective stånden 24 af ridderskapet och adelen samt i proposition af präste- och borgarestånden måge gå till bondeståndet och söka at stilla det upkomne owäsendet, som befruktas skola i dag blifwa wärre än tillförene. Härhos hade secrete utskottet pröfwat nödigt, i anledning af riksdagsordningens 13 §, det en riksens ständers commission må förordnas som har at ransaka och dömma öfwer de häftade orolige böndernes brott. Hwaröfwer secrete utskottet utdrag af dess protocoll under detta dato till riksens ständers plena inlemnad, som nu uplästes.¹

Sedan detta skiedt yttrade sig herr borgmästaren Ugla: För min del kan jag icke finna, at wi skulle försumma något, om wi innehölle med den föreslagne deputationen till bondeståndet, till dess wi finge höra berörde ständs tanckar öfwer det förelupne owäsende. När detta skiedt, lærer det wara tids nog at afsända deputationen, i fall någon föreställning skulle sedan behöfwas. Men om bondeståndet skulle nu sielf kunna stilla altsammans, blefwe ju deputationen onödig.

Herr borgmästaren C. G. Boberg: Jag kan icke begripa huru wi skulle kunna yttra oss, eller taga något tag i detta mål, innan wi fådt kundskap om dess rätta sammanhang, och om ärendet wärckeligen är sådant, at det bör och kan rättas innom bondeståndet allena. En sådan nödig uplysning kan ju ingen annan gifwa oss, än bondeståndet sielf, och således lära wi böra wänta till dess det skiedt. Skulle wi företaga oss något, innan wi äro förwissade at vårt biträde begäres eller behöfwes, kunde ett slikt steg således anses, som wille wi göra något ingrep uti bondeståndets enskildte rättigheter.

Herr talman: Det är redan nogsamt bekandt, at owäsendet i bondeståndet, är beklageligen så stort, at de wälsinnade behöfwa vårt biträde till dess stillande. Ty ehuru de orolige icke skola wara öfwer tiugu personer, så kunna de likwäl, när de hwarcken bry sig om ordning eller lag, med sitt buller så sysselsätta ståndet, at icke något kan ordentel:n företagas eller beslutas. När så tillstår, kan det så mycket mindre sägas, at man griper in i bondeståndets rättigheter, som ett slikt de oroliges laglösa upförande rörer jämwäl de öfrige respective

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1327, Sekreta utskottet, nr 11.

stånden, och kunde hafwa högst eftertänckelige påföljder om det icke snart stillas, i det alle riksens ständers beslut måste sakna behörig wärckställighet. Därföre har ock secrete utskottet kommit öfwerens, at en deputation skall till bondeståndet afgå, och hafwa prästeståndets ledamöter i synnerhet begärdt, at det snart må skie.

Herr borgmästaren Uglå: Jag är aldeles ense med herr talman, om saken sig så wärckeligen förhåller, men jag tycker derhos at man borde wara försäkrad, om egenteliga sammanhanget, innan man gå vidare. Och som jag tror, att bondeståndet, i fall det skulle behöfwa vårt biträde, icke lærer underlåta, at underätta oss därom, så lærer wara bäst, at wi wänta till dess det skier. I synnerhet lära wi icke kunna utlåta oss om commissionen öfwer de arresterade bönderne, innan wi få weta af bondeståndet, om deras brott är sådant, at det inom deras stånd kan och bör skärskådas och afgiöras.

Herr borgmästaren Renhorn: Jag tror icke, at här fins någon inom Stockholms stad, som icke wet hwad buller och owäsende i bondeståndet warit och ännu är. Man har sig ock nogsamt bekandt, at åtskillige gudlöse menniskor icke försumma sig, at hwiska de orolige bönderne förföriske tänckesätt i öronen. Skulle wi nu willja wänta till dess bondeståndet kan gifwa oss en utförlig berättelse om rätta sammanhanget, så lærer det wid nuwarande tillstånd icke så snart, som behöfwes, kunna skie. Och om wi wille sielfwe begära underrättelse därom, wore det i sanning ett steg, hwarigenom wi säkert skulle sättja dem i håret på hwarannan, och således giöra oron större än förrut. Wår discours infattar twänne omständigheter eller frågor. 1:o om en commission skall förordnas öfwer de häktade bönderne? 2:do om wi böra uppskiuta med den föreslagne deputationen? Ingen lærer kunna neka at ju en riksens ständers commission bör ransaka och dömma öfwer sådane, som wåga at sättja sig emot riksens ständers beslut, och hindra wärckställigheten däraf. Och ingen lærer wara, som ju finner högsta nödwändigheten, wid nuwarande bedröfwelige omständigheter i bondeståndet fordra, at en deputation af de öfrige respective stånden må gå dit, och söka at stilla oron, samt styrcka dem, som rättsinnige äro.

Herr borgmästaren C. G. Boberg: Så oförnekeligit det är, at hwad riksens ständers pluralitet i allmänhet, och ett stånds pluralitet inom sig fastställdt,

bör gå i wärckställighet, så oförnekeligit är ock, at hwart och ett stånd bör få orubbadt niuta sine egne oeconomiske rättigheter.

Här blef discoursen så mångfaldig, at herr borgmästaren C. G. Boberg, icke kunde continuera med sitt tillärnade yttrande. Och begärdte herr borgmästaren fördenskull, at i protocollet skulle antecknas, at han börjat och welat tala, men icke fådt.

Herr talman yttrade sig, at här ej wore tid at med widlyftige discourser utdraga tiden, när man wore öfwerlygad, at owäsendet i bondeståndet ännu påstode, och at prästeståndets deputerade fördenskull redan låtit weta, at de woro färdige, at gå dit. Frågandes herr talman, om icke ståndet jemwäl behagade nemna sine deputerade till detta ärende? Hwilcket efter wäxelswis ropat Ja och Neij ändteligen bifölls. Och utnemdes dertill följande herrar, nemligen

herr borgmästaren Schauv,
herr handelsman Trapp,
herr borgmästaren Forssell,
herr rådman Hahnquist,
herr borgmästaren Kinborg,
herr borgmästaren Ubman,
herr secreteraren Widmarck,
herr borgmästaren Gabr. Hagert,
herr justitiarien Faxell och
herr borgmästaren Brunssell.
Desse deputerade afträdde.

Secrete utskottets extractum protocolli af detta dato,¹ angående commissionens förordnande öfwer arresterade bönderne uplästes åter. Och herr talman frågade, om icke ståndet behagade därtill lemna sitt bifall.

Herr borgmästaren C. G. Boberg: Ärendet är af stor wigt, det fordrar all öm eftertancka, jag ber at wi måge först få discourera något deröfwer.

Men häremot ropades ett mångfaldigt Neij. Och herr borgmästaren Renhorn utlät sig, at vidare discours wore så mycket mindre nödig, som man af det som secrete utskottet anfördt, och jemwäl af det som redan blifwit discourerat, nogsam kunde finna, at de arresterade böndernes brott borde wid en riksens ständers commission uptagas och afdömmas.

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1327, Sekreta utskottet, nr 11.

Herr borgmästaren Cervin: Lät oss tala med saktmodighet och höra hwars annars skiäl i saken, så kunna wi snarast och säkrast komma till slut deruti.

Herr borgmästaren C. G. Boberg: Efter riksdagsordningen äger jag som riksdagsman rättighet at tala och gifwa mine tanckar tillkiänna öfwer de mål, som föredragas. Och jag will icke tro, at någon skulle willja nu betaga mig denne rättighet. Men härwid blef åter discoursen mångfaldig.

Herr talman: Jag wet nog hwad rättighet en riksdagsman tillhör. Men här är frågan, om man bör draga ut tiden med discours öfwer ett mål, som i sig sielf är klart, och öfwer hwilcket redan länge är discourerat. Här ropar den ena Neij, den andre Ja, och motsäijelserne stadna uti yttersta oordning. Hwart will detta taga wägen. Jag må icke tro, at man will handtera mig, som de orolige bönderne giordt med deras talman, där 16 till 20 personer bragt ståndet i yttersta oreda. Skulle något försökas, försäkrar jag at det ej skall taga lag.

Herr borgmästaren C. G. Boberg: För min del ser jag icke någon liknelse till något sådant. Utan består saken här förnemligast däruti, at man will med öfwerliud betaga mig och flere den rättigheten at tala i ett mål, som nyss blifwit upläst, och nu genom öfwerläggning skall afgöras. Och som wi icke annorstädes än hos bondeståndet kunna få underrättelse, om rätta sammanhanget, så håller jag före, at sådant bör skie innan wi gå vidare. Ty jag kan icke begripa, huru ett så talrikt stånd, som bondeståndet är, icke skolat kunna styra 16 eller 20 orolige ledamöter, i fall pluraliteten warit på talmans sida, och det är just detsamma, som man bör weta.

Herr borgmästaren Renhorn: Jag och herr Pihlgardt äro wittnen, at då wi woro hos bondeståndet, frågade talmannen twänne särskildte gånger, om borgareståndets giorde påminnelser finge bifall? Hwilcket ock med Ja öfweralt beswarades, förutan af en eller annan, som tyst mumlade något. Desse lära wara de samme, som dagen efter, satt sig emot det som beslutat war, och welat hindra at någre deputerade skulle afgå, då de antastat både talman och secreteraren,¹ som welat wärckställa hwad pluraliteten samtykt.

Härigenom hafwa de jemwäl förbrutit sig emot de öfrige respective stånden, i det de wågat sättja sig emot deras beslut, som hade likafult bordt gå i wärckställighet, om ock pluraliteten af bondeståndet warit däremot. Utom detta bör man komma ihog, at en talman är icke allenast förman för sitt stånd, utan ock

¹ Sekreteraren i bondeståndet var Erik Johan Paléen.

en person som i sin syssla representerar fjerdedelen af riksens ständer, hwarföre ock om wåld emot honom öfwas, då han i sysslan stadd är, bör sådant efterfrågas och beifras af de öfrige stånden. Likaså bör skie, om bondeståndets secreterare attaqueras. Ty han är en persona publica, som wälljes af landtmarskalcken, och samtelige ståndens talmän. Han har sin särskildte instruction och ed i riksdagsordningen, och kan således hwad emot honom i dess syssla brytas, icke räknas för bondeståndets oeconomicum. Sådane brott hafwa de arresterade bönderne utöfwat, och tillika satt sig emot ett riksens ständers fattade beslut. Den sådant gör är en wåldswärckare, som kräncker riksens ständers rätt, och bör fördenskull af dem dömmas.

Herr borgmästaren C. G. Boberg: Det är oförnekligit at pluraliteten bör respecteras. Om nu owäsende warit i bondeståndet, hwarpå jag icke twiflar, så lät oss där först efterfråga hwaruti det består, och om det är något sådant, som enligit riksdagsordningens 23 § innom ståndet kan och bör rättas, eller något, som annorstädes bör skiärskådas och afdömmas, då de skyldige i wederbörligit foro måge ställas till laga answar. Mig skulle det wara lika mycket i hwilcket foro det skier. Men riksens ständers commissioner hafwa altid förefallit mig ganska eftertänckelige. Jag wet det af ärfarenhet, at man må föllja lag och samwete på det nogaste, så får man dock höra baktal. Därföre är min tancka, at detta målet må remitteras till hofrätten, så slippa riksens ständers ledamöter tadlas. Och jag tror säkert, at hofrätten icke lägger finger emellan, där alfwarsam näpst behöfwes.

Herr borgmästaren Renhorn: Jag tackar Gud, at icke många sceptici finnas innom vårt råd, och at jag icke är ibland dem. Det förefaller mig ganska underligit, at man eij will hysa ett så godt förtroende för en riksens ständers commission, som för hofrätten. Underligit är ock, at man eij will tro, at de arresterade böndernes brott wärckeligen är sådant, at de af en riksens ständers commission bör skiärskådas. Jag will icke förmoda, at någon ond afsikt härunder ligger dold, men det wet jag, at hwar försiktig man bör i desse widt utseende tider taga sig till wahra för räfstrek. Gud uplyse oss och bringe alle dolde ränckor i dagsliuset.

Herr borgmästaren C. G. Boberg: Mig förekastas, at jag icke will tro, hwad som säges. Men en redig och full uplysning är endast den som jag bör antaga, och som allenast kan leda mine tanckar till ett wist beslut. Jag hyser ingen an-

nan afsikt, det wet Gud, än at riksens ständers ledamöter i en commission icke måge utställas för tadel. Det har jag sagt förrut, och wet af egen erfarenhet, at så skiedt.

Men det må så wara. Månan går sin gång, och aktar eij at hunden skiäller. Den som talar sant, har sitt samwetes goda wittnesbörd till lön. Den som talar lögn, kan wäl bry, men skall icke skada mig, om han wågar sig fram. Ock skier det i löndom, har man prof, at räfsräk bragt sin egen uphofsman i gropen. Jag är icke rädd. För öfrigit är det mig icke eller till någon skada, om detta ärende förwisas till en commission eller hofrätten. Dock har jag bordt säga de betänckeligheter, som därwid förekomma.

Herr borgmästaren Uglå: Wi hafwe ju alle ett ändemål, som är at få rätta sammanhanget fram i dagsliuset, på det wi sedan måge med så mycket större wisshet kunna utlåta oss. Hwarföre kan sådant icke skie med sagtmodighet, inbördes kärlek och förtroende? Det som nu beslutes blir en lag, för framtiden. Och wi böra således se till, at præjudicetet icke på ett eller annat sätt må blifwa skadeligit. Ingen lærer wara så förgäten af sin skyldighet, at han wille förglömma hwad rätt och billigt är. Hwarföre skole wi då misstäncka hwarannan, eller bruka insimulationer? Kommer det an på wälmening, så är min så god som någon annans, ock trotsar jag, eho det ock wore, uti redeligit nit för Gud, konung, lag och frihet. När nu mitt samwete gifwer mig ett godt wittnesbörd, fruktar jag för ingen. Men derföre håller jag icke andre för oredelige, fast än de i en och annan omständighet kunna wara af annan tancka än jag är. Frågan är nu huru förewarande ärende skall undersökas? Och som alle undersökningar böra begynnas wid det förelagde målets ursprung, så låtom oss ock hos bondeståndet begära underrättelse, om rätta början och förloppet af det owäsende som sig därstädes tilldragit. När det skiedt, kunne de brottslige ställas under ransakning och dom. Och när lagen utnämndt hofrätten såsom domstol, hwarföre skall då en commission förordnas? Jag är säker, at så mycken försicktighet och alfvarsamhet lærer brukas på det förre som någonsin på det senare stället.

13 § af riksdagsordningen uplästes. Och herr borgmästaren Renhorn yttrade sig i anledning deraf, at hofrätten icke wore den domstol, som kunde dömma öfwer brott mot ständers rättigheter, utan borde sådant skie uti en af dem förordnad commission.

Herr borgmästaren C. G. Boberg: Bondeståndet bör först upgifwa hwad som händt med alle sine omständigheter. Och när det skiedt torde hofrätten, enligt 23 § i riksdagsordningen blifwa domstol, äfwen så wäl som en ständernes commission.

Härmed förenade sig herr borgmästaren Ugla.

Herr talman: Jag tycker, at den underrättelse wi redan fådt, är nog tillräckelig. Secrete utskottet har ju berättat oss hela sakens förlopp, at de arresterade bönderne welat hindra wärckställigheten af riksens ständers beslut, och at de lagt wåldsam hand på talmannen och secreteraren. Är detta icke nog? Jag må ej tro, at någon will giöra secrete utskottet till lögnare.

Herr borgmästaren C. G. Boberg: Det är beklageligt, at när man will menlöst tala och discourera öfwer saken, dragas en sådan consequence, som nu skiedt däraf. Jag lemnar secrete utskottet i all den wördning, som det samma rätteligen efter lag tillhör, men tror därhos, at mig äfwenwäl som riksdagsman den frihet bör lemnas, at få tala. Jag önskar at hwars och ens afsikter måtte kunna uptäckas, så at man deraf finge se grunden till wåre utlåtelse, då jag är säker, at mine skulle befinnas riktige, så häruti som annat. Riksdagsordningen tyckes ju uti 23 § gifwa oss full anledning till en annan domstol, än den secrete utskottet föreslagit. Så snart pluraliteten yttrar sig i annan mening, är jag nögd. Men jag wet likwäl huru betänckel. en commission är, och är försäkrad, at hofrätten ej lærer lägga finger mellan, där straff behöfwes. Då slippa riksens ständers ledamöter baktal. Då tror ock den skyldige, at honom ingen orätt skiedt. Och då får den söka reconvention, som finner sig därtill befogad.

Herr borgmästaren Malmsten: Jag har warit okunnog om saken, men sedan jag fådt läsa igenom secrete utskottets extractum protocolli finner jag at något owäsende warit i bondeståndet. Wi äro hitkomne at styrcka och stadga rättwisa, och ingen lærer kunna betaga oss at säga wår mening, till den ändan föres här protocoll. Men när man talar, får man, ehuru god ens mening är, hårda förwitelse till swar, om man icke är af samma tancka som andre. Talade jag något till lagens och frihetens förkränckande, då skiedde mig härutinnan icke någon orätt. Men Gud wet, at jag för mitt fäderneslands wäl, lagens bestånd och frihetens bibehållande wille upoffra mitt lif, om det ock wore i dag. Med ett sådant hiertelag och upsåt fruktat jag icke at säga min mening. Och tyckes mig i anledning af 23 § i riksdagsordningen, at bäst är, det förewarande mål må i lag-

ligit foro ransakas och afdömmas. Wore något skiedt emot de öfrige respective stånden, hörde det till en commission. Men förnemsta brottet består ju deruti, at de orolige satt sig emot talman och secreteraren, och som det berättas slagit dem.

Herr borgmästaren Renhorn: Neij det är just det, som tillförene är påmint, at böndernes förgripelse emot talman och secreteraren är icke deras största brott, utan består detsamma däruti, at de satt sig emot deras eget stånds pluralité och de öfrige respective 3:ne ståndens besluts wärckställighet. Och som de således förbrutit sig emot ständer, så bör ock en deras commission ransaka och afdömma deras brott.

Herr borgmästaren Malmsten: Jag ber, at min utlåtelse icke illa uptages. Jag har icke haft mig det bekandt, som nu blifwit anfördt.

Herr rådmän Abraham Hylphert: Jag har trodt, at största brättet bestådt uti det, som emot talman och secreteraren förefallit. Och då hade saken enligt 23 § i riksdagsordningen tykts böra uptagas och afgöras i ståndet, eller ock sluteligen i hofrätten. Men nu finner jag, at här är något mera.

Herr talman: Secrete utskottets extractum protocollis wisar ju denna omständigheten helt tydeligen, nemligen at de arresterade bönderne, welat med wäld hindra wärckställigheten af riksens ständers beslut. Målet hörer således oförnekeligen till en riksens ständers commission. Och kunde så mycket mindre remitteras till hofrätten, som jag har mig bekandt, at hofrätten lærer skiuta ifrån sig, om det icke redan skiedt, widare ransakning och dömmandet öfwer drabanten Silfverhielm och bonden John Olofsson, hwilcke hofrätten likwäl sielf låtit arresteras.

Herr borgmästaren Friedrich Ingman: Som owäsendet i bondeståndet derigenom åstadkommits, at någre orolige welat hindra, det riksens ständers underdånige swar till Hans Kongl. Maj:it måtte genom ständernes deputerade aflemmas, så rörer ock detta brott samtelige riksens ständer, och bör förden skull remitteras till en commission. Men om allenast något slagsmål i ståndet förefallit, hade saken enligt 23 § i riksdagsordningen kunnat remitteras till laga forum.

Herr borgmästaren Renhorn, jemte flere, begärdte proposition. Och herr borgmästaren Cervin påminte, at ståndet måtte härmed dröija till dess den af-

sände deputationen komme åter från bondeståndet, då man torde få någon större uplysning i saken.

Men som proposition åter begärdtes, frågade herr talman om ståndet behagade bifalla secreta utskottets nu upläste extractum protocoll¹, angående en riksens ständers commissions förordnande öfwer de arresterade bönderne? Hwartill swarades öfwerliudt Ja.

Dock förbehölt sig herr borgmästaren C. G. Boberg, at uti protocollet antecknas skulle, det herr borgmästaren förblefwe wid sine förrut i detta ärende yttrade tanckar.

Herr borgmästaren Renhorn förestäldte, om icke nödigt wore, at ståndets beslut måtte genom en deputation de öfrige respective stånden kundgöras, hwilcket bifölls, och utnemdes dertill herr borgmästaren Wiggman och herr borgmästaren Renhorn. Afträdde.

Hwarefter herr öfwersteliutenanten Ramsays inlemnade memorial uplästes,² af innehåll, at som riksens ständer funnit godt, det hofrätternes och collegiernes samt alle öfwerrettars och consistoriers protocoller skola öfwerses, så måtte ock magistraternes, i synnerhet till en början Stockholms stads magistrats oeconomieprotocoller till öfwerseende infordras.

Herr talman: Efter alt utseende måste auctoren icke wara aldeles klok. Ty hans begäran strider emot Kongl. Maj:ts nådigste försäkran, och 17³ års förordning, som tydeligen stadga huru härmed förfaras bör. Men jag fruktar ock, at härunder ligger någon annan ond afsikt fördold. Jag har fördenskull berättat saken i secreta utskottet, och förestält, at detta memorial torde till den ändan wara sammansatt och ingifwit, at upwäcka oenighet och förminska förtroendet stånden emellan, hwilcket wid närwarande omständigheter skulle medföra bedröfwelige påföljder. Och är jag för öfrigit af den tancka, at et extractum protocoll¹ bör härom afgå till de öfrige respective stånden. Hwilcket bifölls, och åtog sig herr borgmästaren Schultén, at detta protocollutdrag up-sättja.

Herr borgmästaren Blom berättade, at han kiände öfwersteliutenanten Ramsay. Han wore en underlig och elak man, samt i synnerhet en fiende, af alt

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1327, Stekreta utskottet, nr 11.

² Borgarståndets arkiv, vol. R 1335, nr 33.

³ Slutet av årtalet saknas.

det som borgare heter. Herr borgmästaren hade så när en gång råkat i querelle med honom, då han utlätit sig, at han gofwo städerne fan, och at borgareståndet wore ett skinnarestånd, hwarpå sedan herr borgmästaren hade swarat: Skinna du dig för den och den, hade han ändteligen tystnat, och gådt sin wäg.

Herr borgmästaren C. G. Boberg: Jag ärhindrar mig, at herrar fullmägtige för Götheborg hafwa en punct bland stadens beswär, at hälften af tjensterne må besättas med ofrälse män. Detta är icke allenast billigt, utan ock nödigt. Lät oss fördenskull ju förr dess hällre gå in med denne puncten till de öfrige respective stånden. Jag tror at både präste- och bondestånden lära förena sig med oss.

Herr borgmästaren Schultén: Nog finner jag billigheten af detta mål, men håller dock före, at icke nu är rätta tiden därtill, och at det wore farligit, at komma fram därmed wid nu warande omständigheter. Lät oss hällre wänta något litet till dess wi med mera säkerhet kunna göra det.

Herr handelsman Bagge: Jag bör gifwa wid handen, at när denne punct i Götheborg upsattes, wiste wederbörande icke, at sådane swäre omständigheter skulle wid riksdagen förekomma, som nu beklageligen händt. Och som jag nogsamt ser, huru betänckeligit det wore, at nu komma fram därmed, så finner jag nödigt, at denne punct må tills vidare hwila, dock med förbehåll, at den samme wid lägligare tillfälle må företagas. Det som uppskiutes, är derföre icke alldeles uphäfwt. Wi kunne nog få saken fram en annan gång.

Herr borgmästaren C. G. Boberg: Detta kan äga sine skiäl. Men jag kan likwäl icke underlåta at påminna, huru nödigt det är, at detta mål må åtminstone så tidigt företagas, at det innan riksdagens slut kan hinna afgiöras. Detta är så mycket angelägnare, som hos oss lærer wara i friskt minne, at en stor del af våre beswär fådt just därföre ett widrigt slut, at de inkommit sent, och då när riksdagen gådt till ända.

Herr borgmästaren Johan Boberg gaf wid handen, at åtskillige ständer uti deras beswär begärdt, det förordnas må, at hofrätterne skola upföra städernes borgmästare på förslager till härads höfdinge- och assessorssysslor när de sig efter anciennite och förtjenster därtill anmäla. Frågandes herr borgmästaren om icke denne punct antages och bör upsättjas.

Herr borgmästaren Schultén: Hwarföre skole wi begära något förordnande häröfwer? Jag för min del kan icke samtycka därtill. Ty då sättje wi en rättig-

het i quæstion, som wi förrut äge. Jag wet ock at Götha hofrätt detta i akt tagit, och fördenskull upfördt borgmästaren Kellander på härads höfdingeförslag.

Herr rådman Helledajj anmälte, at wid beswärens urskilljande hade befunnits det flere städer klagat öfwer Boråhs stads handel, såsom ländande dem till förfång, föreställandes herr rådmannen fördenskull, at nödigt wore, det de beswärande städers fullmäktige måtte sammanträda med herr borgmästaren Fridrich Ingman, och söka at jämka altsammans så, at Boråhs stads privilegier bibehållas, men missbruken måge uphöra.

Herr talman proponerade, om icke de beswärande städers fullmäktige behagade nästkommande fredag, till detta ärendets afgjörande sammanträda med herr borgmästaren Ingman, då den träffade öfwerenskommelsen sedan kunde intagas i ståndets protocoll. Detta bifölls.

Herr rådman Helledajj anmälte vidare, at herrar deputerade wäl haft all flit ospard med beswärens urskilljande. Men som altsammans ändå måste föredragas i ståndet, då en eller annan punct torde gå ut, och andre nye tagas in, så wore nödigt at beswären ju förr dess hållre måtte i ståndet företagas och fastställas innan tiden för de enskildte ansökningarne alt för när annalckade.

Herr talman lofwade, at willja se till, det sådant måtte snart kunna skie.

Herr borgmästaren Schauv återkom tillika med herrar deputerade och berättade, at så snart ståndets deputation kommit till prästeståndet, hade deras deputerade warit färdige at gå med, och då deputerade kommit ned uti secretes utskottsrummet, hade de hos ridderskapet och adelen låtit anmäla sin därwaro, men fådt till swar genom herr hofcantzleren grefwen Henning Adolph Gyllenborg, at hos ridderskapet och adelen wore upkommen någon bullersam oenighet, om deputationen skulle afgå till bondeståndet eller icke. Månge hade wäl därtill samtykt, men andre åter icke welat därtill lemna sitt bifall. Och sedan herr grefwen och hofcantzleren andre gången gifwit samme swar, samt låtit förstå, at oenigheten icke torde kunna slutas utan votering, hade herrar deputerade af präste- och borgarestånden öfwerlagt, om de icke ändå kunde gå till bondeståndet, och beslutit at det skulle skie. Wid ankomsten till bondeståndet, hade herr biskoppen doctor Hallenius hållit ett alfvarsamt men bewekeligt tal, och straxt därpå herr biskoppen doctor Troilius ett dylikt, äfwen så åtskillige flere biskoppar, samt ändteligen herr biskoppen Nylander på finska.

Talmannen Olof Håkansson hade jemwäl hållit ett wackert tal, och tackat herrar deputerade för deras beswär, samt sluteligen yttrat sig, det wäl någre af bondeståndet torde hålla före, at det wore deras stånds oeconomicum, at undersöka och afgiöra det owäsende, som i ståndet warit, men at pluraliteten nogsamt funne, det saken icke hörde dit, och hoppades, at därå lærer skaffas alfvarsam bot.

Sidst hade herr biskoppen doctor Troilius frågat, om icke de orolige wille hädanefter ställa sig fridsamme och beskiedelige, hwartill de swarat ja, då herr biskoppen och de öfrige med honom sungit versen: O kärleks eld uptänd vårt sin.¹ Hwarefter herrar deputerade afträdt.

Herrar borgmästarne Renhorn och Wiggman återkommo, och anmälte at prästeståndet tackat för underrättelsen, samt gifwit wid handen, at prästeståndet jämwäl bifallit samma secrete utskottets extractum protocoll² angående commissionens förtroende öfwer de arresterade bönderne. Hos ridderskapet och adelen hades votering före om samma sak, och bondeståndet hade då warit i begrep at afgiöra målet, samt lofwat at snart willja lemna swar, i hwad slut ståndet kunde stadna.

Efter en liten stund ankommo twänne deputerade från bondeståndet, och gaf dannemannen Joseph Hansson wid handen, at bondeståndet jemwäl till alle delar bifallit oftaberörde secrete utskottets protocollutdrag.

Herr talman tackade för underrättelse, och betygade ståndets fågnad deröfwer, at sådant wore skiedt.

Skildes åt.

Åhr 1755 den 4:de December

Herr talman anmälte, at riksdagsfullmägtigen för Söderhamns stad, rådmannen herr Lars Bootze begärdt, det ståndet täcktes tillåta honom at resa hem, hwartill han, så wäl af en dess swärmoder åkommen swår siukdom, som af andre angelägenheter wore nödsakad.

¹ Psalm 182 i 1695 års svenska psalmbok, vers 3.

² Borgarståndets arkiv, vol. R 1327, Sekreta utskottet, nr 11.

Ståndet lemnade härtill dess bifall, dock med förbehåll, at herr rådmannen Bootze aldrasidst inom 20:de dagen efter helgen åter inffinner sig i ståndet. Och kommer utdrag af protocollet at häröfwer herr rådmän Booze meddelas.

Herr borgmästaren Lange upläste ett utdrag af protocollet,¹ hwilcket herr borgmästaren, enligt ståndets anmodan under d. 26. Novembr. sidstl:ne upsatt, angående öfwerauditeurens och manufacturcommissariens Ludvig von Hesses beswär öfwer magistraten i Strahlsund, som af swänske och andre pommerske skiepp mera upburit i hamnpennningar,² än hwartill den warit berättigad. Och bifölls detta extractum protocolli till alla delar, samt lydde sålunda.

S. D. Lät borgarståndet sig föredragas öfwer auditeurens och manufacturcommissariens i Pomern Ludvig von Hesses till ståndet afgifne memorial, jemte i afskrift bilagde thess hos Hans Kongl. Maj:t ingifne underdånige skrift, hwaruti anföres, at ehuruwål Kongl. Maj:t uti resolutionen på städernes allmänne beswär d. 7 Juli 1752,³ § 22 i nåder behagat förordna, det af swenske skiepp i pommerske hamnarne ej må fordras någon högre afgift, under hwad namn det hälst wara kan, än för deras egne fordras eller betales, skall dock magistraten i Strahlsund understådt sig at så wäl af swänske, som andre pommerske städers skiepp upbära eftersom förr wanligt warit åtta d:r pr läst i hamn-pennningar, tå likwål deras egne allenast ärlägga 1 ½ d:r pr läst. Hwilcket med bilagde handlingar bestyrckt blifwit. Och resolverades, at sådan af magistraten föröfwad egenwillighet genom utdrag utur protocollet skulle föredragas riksens höglöfl. ständers secreta utskott jemte anmodan, at widtaga sådane mått och utwägar, hwarmedelst magistraten i Strahlsund måtte warda satt i den tillbörliga skyldigheten, at icke allenast hädanefter ställa sig högbem:te Kongl. Maj:ts resolution till underdånig efterlefnad och rättelse, utan ock återbetala hwad thet, emot resolutionens tydeliga innehåll af swänske och pommerske skiepp, sedan resolutionen dem kundgiord blifwit, mera beräknat och upbära låtit.

Uplästes ett af riksdagsfullmägtigen för Jönkiöpings stad åldermannen herr Paul Bock ingifwit memorial,⁴ och anhållan om ståndets biträde och föreskrift

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1334, Borgarståndets protokollsutdrag, nr 16.

² Borgarståndets arkiv, vol. R 1335, nr 30.

³ Tryckt resolution 7 juli 1752: *Kongl. Maj:ts nådige resolution och förklaring uppå the allmänne beswär, som städerne uti Swerige och Finland, igenom theas fullmägtige, hafwa wid thenna riksdag i underdånighet andragit.*

⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1335, nr 34.

till Hans Kongl. Maj:t, det staden måtte bibehållas wid sin stapelrättighet, efter dess fundamentale och sedermera stadfästade privilegier, samt at tullarrendesocietetens herrar fullmäktiges häremot till kongl. cammarcollegium d. 27 aug. 1753 afgifne swar och förtydning må kraftlös förklaras.

Herr borgmästaren Cervin: Det är beklageligt, at så wäl städernes enskildte privilegier, som allmänne resolutioner af kongl. collegier och ämbetsmän, så litet acktas, ehuru Kongl. Maj:t flere gånger i anledning af städernes besvär förbudt at giöra någon rubbning eller förtydning deruti. Hwad nu händt Jönkiöping, kan ock hända andre städer, och är jag fördenskull af den tancka, at Jönkiöpings stad må understödjas med ståndets föreskrift hos Hans Kongl. Maj:t, at blifwa bibehållen wid dess stapelrättighet efter privilegierne, och at Hans Kongl. Maj:t tackes på det alfvarsammaste anbefalla och tillhålla dess och riksens collegier, at icke i någon måtto rubba eller förtyda städernes privilegier och rättigheter.

Härmed instämde herr borgmästaren C. G. Boberg, och lade detta härtill, at detta wore så mycket mera nödigt, som slike förtydningar icke woro sällsynte, och man nog hade sig bekandt hwad tanckar kongl. collegier och ämbetsmän hyste, om städernes rättigheter.

Ståndet biföll, at den af herr borgmästaren Cervin tillstyrckte föreskriften och expeditionen skulle i anledning af herr ålderman Bocks memorial upsättas och i underdånighet uplemnas till Hans Kongl. Maj:t.

Herr rådman Helledaij anmälte, at åtskillige besvärspuncter från Stockholms stad¹ hade hos herrar deputerade wid urskilljandet blifwit ansedde för enskildte. Men at herr rådman likwäl höll före, at de hos ståndet måtte föredragas, och i anledning häraf uplästes följande puncter, nemligen angående wisse författningar till understöd för saltcontoiret angående tullens lindrande på gråsidor, angående smörs insaltning, angående huswäfnads uphörande. Och fants godt, at som alle desse ärender äro enskilte, så måge de ock af wederbörande anmälas antingen hos Hans Kongl. Maj:t som lärer i nåder tackas, at genom wederbörande låta taga sådane mått, som omständigheterne ärfordra, eller ock hos riksens ständer, at därstädes afhjelpas.

Herr borgmästaren Johan Boberg gaf wid handen, at åtskillige sådane mål bland beswären woro anmälte, som hafwa gemenskap med skogs- och tjenste-

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1333, Allmänna besvärdeputationen, onummerat.

hionsordningen, samt det tillärnade förbudet emot landskiöp, förfrågandes sig herr borgmästaren huru härmed skulle förfaras.

Härwid föreslogs, at någre herrar ledamöter måtte anmodas, at korteligen sammandraga alle desse beswär, och formera deraf ett extractum protocoll, som till de öfrige respective stånden kunde afgå, på det i fall desse förordningar emot förmodan icke skulle wid denne riksdag utkomma, likwäl något uträttas.

Herr borgmästaren Cervin: Här säges, at desse mål skole sammandragas, och ett extractum protocoll däraf författas. Men om målen skola rätteligen och som sig bör utföras, lärer härtill i sanning mera ärfordras, än som uti ett extracto protocoll kan skie. Bättre wore om wisse herrar ledamöter sammanträdde med herr borgmästaren Johan Boberg, och upsättja ett <ett> utförligt betänckande öfwer desse mål.

Herr borgmästaren C. G. Boberg: Jag twiflar, at någon af de nemde tillärnade förordningar lära komma ut denne riksdag. Och som likwäl högstnödigt är, at något må i desse mål tillgiöras, så låtom oss fortfara därmed i wåre allmänne beswär. I synnerhet är helt angeläget, at någre mått tagas, hwarigenom de skoglöse orterne i Skåne och annorstädes måge kunna understödjas.

Herr justitiarien Faxell: Det som angår allenast Skåne, kan ju icke antagas för allmänt, utan måge wederbörande anmäla sig hos Hans Kongl. Majjt, eller ock gå genom urskillningen till riksens ständer med sine beswär.

Herr borgmästaren Borg: Sådant wore obilligt och stridande emot den wanlige praxin wid riksdagarne. Ty de beswär, hwarom skånske städerne warit ense, hafwa altid blifwit ansedde för allmänne. Därföre måge ock skånske städernes fullmäktige, som bäst weta omständigheterna, sielfwe projectera ett betänckande härom, och sedan det hos ståndet ingifwa.

Härmed förenade sig herr borgmästaren Cervin, med den tilläggnig, at detta wore i det hänseende så mycket mera angelägit, som owist kunde wara om förordningarne komma ut, då man i widrig händelse likwäl kunde reserveras det nödigaste, och städerne således icke alt för mycket komma at lida, som eljest skulle skie, i fall icke wisse särskildte omständigheter snart hielpas.

Herr justitiarien Faxell: För min del kan jag icke annat finna, än at, hwad nu föreslås, skulle blifwa både ett onödigt och onyttigt arbete. Hwad skogsordningen beträffar, lärer den snart komma ut, emedan alle wederbörande redan

äro hörde. Och för öfrigit kunde lätt hända, at wi uti ett sådant betänckande misstogo oss, och anförde nu något annat än tillförene skiedt.

Herr borgmästaren Schultén: Mig tyckes wara bäst, det ståndet må anmoda herr talman, at med herr grefwen och landtmarskalcken samt de öfrige respective talmännen så begå, det förordningarne måge ju förr dess hällre till öfwerseende hos riksens ständer inlemnas. Då få wi tillfälle, at taga målen med hela deras widd under behörigt öfwerwägande, och då slippa wi at plågas därmed i allmänna beswären.

Detta åtog herr talman sig. Dock ärhindrade herr borgmästaren Anders Ingman härwid, at, under det man wore owiss, huruwida förordningarne kunna wid denne riksdag komma ut, wore helt angelägit, at städernes beswär icke måge nedläggas, på det i alt fall likwäl något må blifwa tillgiordt.

En punct af Stockholms stads beswär,¹ angående medel och utwägar till förkorttande i processen af concurs- och præferencetwister uplästes.

Sedan uplästes secrete utskottets extractum protocolli, af d. 3 i denne månad,² angående de orsaker hwarföre kongl. Swea hofrätt icke vidare kunnat befatta sig med det emot drabanten Isaac Silfverhielm, och riksdagsfullmäktigen ifrån Wästgötha dal Anders Olofsson angifne brottmål, bestående uti förripelige utlåtelse emot Kongl. Majj:ts egen höga person och regeringssättet. Tillstyrckandes secrete utskottet, at desse mål måtte remitteras till den förordnade riksens ständers commission, och densamme därhos updragas, at därmed under tysthetsförbindelse förfara efter det ärhållne constitutorialet.

Äfwen uplästes ett utdrag af protocollet hållit i rådcammaren d. 29 Novembr. sidstl.,³ hwarigenom Swea hofrätts skrifwelse, af d. 25 i samme månad, som ock nu uplästes, blifwit jemte hofrättens öfwer detta mål hållne och till Kongl. Majj:ts insände protocoller, blifwit till secrete utskottet aflemnade.

Ändteligen uplästes det för riksens ständers förordnade commission utfärdade constitutorial. Hwarwid herr borgmästaren C. G. Boberg förestäldte, at riksens ständers rätt tycktes ärfordra, det commissionen bordt få befallning, at till plenorum skärskådande och stadfästade inlemna dess dommar.

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1333, Allmänna besvärdeputationen, onummerat.

² Borgarståndets arkiv, vol. R 1327, Sekreta utskottet, nr 12.

³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1327, Sekreta utskottet, nr 12 b.

Herr borgmästaren Finerus: Wi hafwe ju så wäl af kongl. hofrättens underdånige skrifwelse till Hans Kongl. Maj:t, som secrete utskottets extractum protocoll, hörddt, det desse angifne förgripelser äro sådane, at de icke kunna blifwa allmänt kunnige, och at secrete uskottet fördenskull tillstyrckt, det commissionen måtte under tysthetsförbindelse afgjöra målen. Som nu detta sig så förehåller, huru kan då commissionen upgifwa något annars, än ad notitiam, och huru skulle wi kunna begära, at skiärskåda commissionens dommar, när protocollerne, hwarpå de grunda sig icke kunna till oss upgifwas?

Herr borgmästaren C. G. Boberg: Jag måste tillstå, at jag håller före, at det wore ett ganska betänckeligt præjudicat, om riksens ständer icke skulle äga frihet, at skiärskåda commissionens dommar.

Jag finner icke eller, at sådan min tancka har någon inconuenience med sig, ty om ändteligen något wore, som icke kan allmänt kunnigt giöras, kan sådant upgifwas till secrete utskottet, och det öfrige, som icke är af dylik beskaffenhet, till riksens ständers plena.

Herr borgmästaren Schau: Jag bör härwid påminna, at allenast twenne stånd hafwa säte i secrete utskottet. Hwad skulle då bondeståndet tycka, om målen på det sättet handterades, som nu föreslagit är? Monne icke berdestånd skulle påstå, at dem skedde orätt, om wisse omständigheter alldeles drogos undan deras skiärskådande, men likwäl på wist sätt i secrete utskottet upgofwos till de öfrige ståndens öfwerwägande och beslut.

Herr borgmästaren C. G. Boberg: Denne swårigheten kan snart aldeles afhielpas, om secrete utskottet adjungerar sig ett behörigt antal af ledamöter utur bondeståndet.

Herr talman: Som jag hörddt hofrättens protocoller i secrete utskottet, så håller jag ock i anledning däraf före, at desse mål äro af den ömma beskaffenhet, at de såsom rörande rikets säkerhet, enligt 13 § af riksdagsordningen, bordt i secrete utskottet uptagas och afdömmas. Men som ett sådant giöromål skulle för mycket sysselsätta secrete utskottet, och hindra det samme från andre rikswårdande ärender, och tiden därhos alt för långt kommo at utdragas, så kan jag icke annat finna, än at målen böra till den förordnade commissionen remitteras, som under tysthetsförbindelse har at dem afgjöra.

Sex deputerade från prästeståndet ankommo och infördes. Herr biskoppen doctor Troilius såsom ordförande anmälte prästeståndets wänliga hälsning

och gaf wid handen, at prästeståndet hade låtit sig föreläsa secrete utskottets extractum protocoll¹ med det mera angående drabanten Silfverhielms och riksdagsbonden Anders Olofssons förgripelser. Och hade prästeståndet funnit angelägenhete fordra at desse mål måge i den förordnade riksens ständers commission befordras till skyndsamt slut.

Herr talman tackade för underrättelsen, och lät förstå at ståndet nu jemwäl wore i begrep at öfwerwäga secrete utskottets berörde extractum protocoll, och at ståndet snart lærer utlåta sig. Hwarmed prästeståndets deputerade aft-rädde.

Herr borgmästaren C. G. Boberg återtog förrutgående discours, och yttrade sig: Jag hemställer om icke desse förewarande målen skulle alt för mycket utdragas på tiden, om de tagas ifrån den domstol, hwaräst ransakningen är börjad. Där äro de ledamöterna, som sutit öfwer saken, alle wäl kunniga om dess omständigheter. Men skall den nu gå till commissionen fordras någon tid, innan ledamöterna kunna inhämta en full kundskap och uplysning därom, i synnerhet om icke alle wittnen äro ännu utförde. Jag finner wäl hwad 13 § i riksdagsordningen säger. Dock tror jag at målen skulle skyndesammast kunna afgjöras, där ransakningen är börjad.

Herr borgmästaren Renhorn: Kongl. hofrätten har ju sielf, sedan han fådt rubriquen på saken och funnit dess omständigheter något när utrönte, förfrågat sig, och Hans Kongl. Maj:ts nådigste ompröfwande understält huruwida hofrätten därmed måtte sig ytterligare befatta? Hans Maj:t har remitterat målen till secrete utskottet, och därifrån är det nu kommit till plena, med tillstyrckande, at de måge hänskiutas till commissionen. Jag nekar icke, at ju hofrätten i wist afseende hade kunnat både ransaka och dömma, sedan riksens ständer fådt kundskap om angifwandet. Men nu sedan saken är kommen till riksens ständer, frågar jag, om det icke wore ett mindre anständigt och nyttigt præjudicat, at lemna densamme ifrån sig. 13 § i riksdagsordningen är ju klar och tydelig i detta mål.

Herr borgmästaren Ugla: Jag är ock af den tancka, at hofrätten hade kunnat desse målen sluteligen afgjöra. Men som hofrätten för någre besynnerlige omständigheter förfrågat sig, så kunna ock desse mål uptagas och afslutas hos riksens ständer. Mig skall det wara lika godt, hwaräst det skier, allenast här-

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1327, Sekreta utskottet, nr 12.

med skyndesameligen förfares. Men jag fruktar, at i commissionen torde härmed komma, at dragas på tiden.

Herr borgmästaren C. G. Boberg: Ingen lærer neka mig, at wi ju böre så mycket möjligit är, bibehålla hwart och ett förekommande mål wid sitt forum. Och som Kongl. Maj:ts sielf, enligt hofrättens nyssupläste skrifwelse, befalt hofrätten at desse mål uptaga, och 8 cap. 2 § rättgångsbl:n stadgar, at hofrätten i sådane mål, som nu föredragne äro, bör både ransaka och dömma, så kan jag icke se hwarföre de ifrån detta wederbörliga forum skulle dragas.

Herr borgmästaren Renhorn: Ho är som nekar, at ju hwart och ett mål bör så wida giörligt är förblifwa wid sitt forum? Detta är rätt och nödigt. Men det är icke eller mindre angelägit, at riksens ständers rätt och frihet bibehålles. Och emedan sådane omständigheter i hofrätten förekommit, at hofrätten funnit nödigt förfråga sig, och målen nu äro aflemnade till riksens ständer sielfwe, så kan ingen bestrida at de ju hit höra.

Herr justitiarien Faxell: Wisseligen hör de hit. Men om de än skulle återsändas till hofrätten, och en dissensus wid afslutandet yppade sig, som nog möjligit är, så måste målen underställas Kongl. Maj:ts bepröfwande, som nödwändigt skulle förordsaka en lång tidsens utdrägt.

Herr rådmän Abraham Hylphert: Slutet af commissionens constitutorial säger wäl, at dommarne skola upgifwas till riksens ständers plena. Men där nämnes icke, at de härstädes skola skiärskådas och fastställas. Jag ärhindrar mig, at kongl. cancelliepresidentssecreteraren Gyllenstiernas sak upgafs till plena och där cognoscerades. Och som desse nu förewarande angifne grofwe brott lära wara af samma beskaffenhet, så kan jag ej annat finna, än at dommarne deröfwer likaledes böra upgifwas och skiärskådas.

Herr borgmästaren Finerus påminte, at riksens ständers commissions dom icke upgafs, at cognosceras af plenis, utan allenast ad notitiam, men at någon ändring däruti skiedde, härrörde däraf, at han fick inkomma med ett memorial, och at riksens ständers plena däraf funno någre mildrande omständigheter.

Herr borgmästaren Malmstén: Hwarföre jag wille begära, at desse mål måge återsändas till hofrätten, är förnemligaste orsaken, at jag tror, det de ledamöter som handterat desse målen, hafwa sig dem bäste bekandte, och snarast kunde fatta slut däruti. Men om de ändteligen skola hänskiutas till commissionen, så är jag af den tancka, at hwad hemligit wara bör, må upgifwas

till secreta utskottet, och bondeståndet adjungeras, men det öfrige till rikens ständers plena, at därstädes skiärskådas.

Constitutorialet för rikens ständers commission uplästes åter.¹ Och herr talman föreställde at man så mycket mindre kunde begära, at commissionens beslut skulle till skärskådande och fastställande uppgifwas, som sådant wore aldeles emot wanligheten, och dessutom åtskillige omständigheter därwid förekomma, som omöjneligen kunna uppenbaras, eller de däröfwer hållne protocoller till uplysning aflemnas. Det wore ock aldeles oordenteligt, om en del skulle cognoscera i secreta utskottet, och bondeståndet därtill adjungeras, en del åter in plenis. Om nu desse stadnade i ett sådant beslut, som stridde emot hwartannat, hwilket skulle då gälla, antingen secreta utskottets, som sedt de förnemste omständigheterna, eller plenorum, som cognoscerat de mindre. Frågandes fördenskull herr talman, om icke secreta utskottets extractum protocoll i af d. 3 i denne månad, angående drabanten Silfverhielms samt bonden Anders Olofssons förgripelser, jemte det projecterade constitutorialet för rikens ständers commission finge bifall. Hwilket med Ja beswarades.

Herr talman föreställde vidare, om icke en deputation måtte afgå till de öfrige respective stånden och notificera detta ståndets fattade beslut. Detta bifölls.

Och utnemdes sex herrar ledamöter, för hwilcke herr borgmästaren Schau anmodades, at föra ordet. Hwilket han sig åtog och tillika med de öfrige herrar deputerade afträdde.

Sex deputerade från bondeståndet ankommo och fingo företräde: Häradsdommaren Jacob Larsson från Wärmeland, såsom ordförande, anmälte efter aflagd hälsning, at bondeståndet låtit sig föreläsa kongl. Swea hofrätts underdånige skrifwelse till Hans Kongl. Majjt, och utdraget af rådsprotocollet, samt secreta utskottets extractum protocoll² angående drabanten Silfverhielms och bonden Anders Olofssons brott, jemte den projecterade instructionen för rikens ständers commission, och at bondeståndet desse senare bifallit.

Herr talman tackade för underrättelsen, och gaf wid handen, at borgarståndet jemwäl samme mål äfwenledes bifallit samt afsändt en deputation, at samma ståndets beslut hos de öfrige respective stånden anmäla.

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1327, Sekreta utskottet, nr 13.

² Borgarståndets arkiv, vol. R 1327, Sekreta utskottet, nr 12, flera handlingar.

Deputerade afträdde och beledsagades ut.

En punct af Stockholms stads besvär,¹ angående skuldebref och inteckningsgille bewis uplästes. Och efter något discourerande fants godt, at denne punct icke för allmän antages.

Herr borgmästaren Schau tillika med herrar deputerade återkom och berättade, at herr grefwen och landtmarskalcken tackat för underrättelsen, samt gifwit borgareståndet stor eloge, at detsamme så wäl nu som tillförene wisat färdighet och nit till grundlagarnes wård och bibehållande. För öfrigit hade wäl herr grefwen och landtmarskalcken låtit förstå, at ridderskapet och adelen icke ännu hunnit afgjöra de förewarande målen, dock likwäl lofwat, at det snart skulle skie. Men härhos anmälte herr borgmästaren, at präste- och bondestånden till de i dag förehafde målen lemnat deras bifall.

En punct af Stockholms stads besvär uplästes, angående wäxlars förmonsrätt in concursecreditorum. Och wardt öfwerenskommit, at denne punct antages till vidare öfwerläggning.

Protocollsdeputationens projecterade instruction uplästes,² med de af prästeståndet wid 2 § gjorde anmärckningar. Och hade ridderskapet och adelen härå under d. 29 Novembr. sidstl:ne resolverat, at ridderskapet och adelen funnit, enligt dess d. 19 Aug. 1747 tagne beslut, billigt, det böra äfwenwäl kongl. slottscancelliets protocoller till deputationens öfwerseende inlewereras, såsom ock, at deputationen må äga frihet, at förelägga wite och wiss tid, innom hwilcken wederbörande hafwa, at inkomma med sine förklaringar, enär de påfordras. I öfrigit bifölle ridderskapet och adelen den projecterade instructionen, med de ändringar prästeståndet wid 2 § giordt.

Herr borgmästaren Cervin: För min del bifaller jag gierna hwad ridderskapet och adelen för öfrigit resolverat. Men jag kan icke finna mig däruti, at protocollsdeputationen skall äga magt at förelägga wite för dem, hwilckas förklaringar infordras, utan håller jag före, at deputationen bör referera sådan gensträfwoghet till plena.

Herr borgmästaren Brunsell: Witesföreläggande är så mycket mera nödigt, som jag har mig bekandt, at deputationen flere gånger nödgadts påminna wederbörande at inkomma med sine förklaringar, men at det likwäl icke skiedt.

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1333, Allmänna besvärdeputationen, onummerat.

² Borgarståndets arkiv, vol. R 1329, Protokollsdeputationen, nr 1.

För öfrigit blefwe det en alt för widlyftig omgång, i fall deputationen skulle förbiudas, at referera sådane casus till plena. Och i anseende härtill är jag af den tancka at ridderskapets och adelens yttrande i detta mål bör bifallas.

Herr borgmästaren C. G. Boberg: Det stämmer icke öfwerens med vårt regeringssätt, at en deputation skall immediate förelägga witen, utan bör sådant refereras till plena, som då anmälte det hos Hans Kongl. Maj:t som då lærer tackas genom wederbörande at tillhålla dem som böra swara, at fullgiöra sin skyldighet.

Herr borgmästaren Renhorn: Riksdagsordningens 13 § stadgar tydeligen at protocollerne skola öfwerses, och at wederbörande, hwar för sig, äro skyldige at giöra redo. Skulle nu sådant skie med en så widlyftig omgång som här nu säges, kunde wisseligen icke många anmärckningar wid hwarje riksdag afslutas. Jag kan icke se hwad som bör hindra deputationen at förelägga dem wite som tergiversera, enär en domare eller ämbetsman sådant kan giöra.

Herr borgmästaren Ugla Det är sant, at med den föreslagne wigtige omgången, torde icke många anmärckningar kunna afslutas, och at således nödigt wara lærer at deputationen må äga magt, at förelägga wite. Men härhos håller jag likwäl före, at när sådant skier bör deputationen referera det till plena.

Herr borgmästaren Brunsell hölt före nödigt wara, at jemwäl landscancelliernes protocoller måtte till öfwerseende infordras, hälst hända torde, at de måste oredor därstädes förelupo.

Men häremot ärhindrades, at owisst wara lærer, om i landscancellierne finnas någre protocoller, utom conceptexpeditionerne.

Instructionen, jemte prästeståndets wid 2 § gjorde ändringar uplästes åter.¹

Och herr borgmästaren Friedrichs Ingman hölt före, at början af 2 § icke borde efter prästeståndets gjorde anmärckning gå ut, hälst obilligt tycktes wara, at en icke skulle kunna hos riksens ständer anmäla beswär öfwer sådane utslag, hwarigenom en blifwit satt i lidande, ehuru han ej haft tillfälle, at detsamma hos Kongl. Maj:t föredraga. Tyckandes herr borgmästaren at sådant borde refereras till plena, och den som orätt giordt ställas till ansvar.

Herr talman: Detta är ju hela hufwudafsikten med instructionen och deputationens giöromål. Och derföre kan ingen twifwel wara at ju således enligt 1 § lærer skie. Men deputationen bör derföre icke rubba lagakraftwundne resolutioner,

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1329, Protokollsdeputationen, nr 1.

emot hwilcke icke något klagomål fördt är, icke eller böra twärt emot 12 § af urskillningsdeputationens instruction någre klagomål emottagas öfwer collegiers och ämbetsmäns förrättningar, som icke förrut hos Hans Kongl. Maj:t anmälte blifwit, och hwaröfwer utslag fallit. Och således är prästeståndets utlåtelse wälgrundad, at början af denne projecterade instructionens 2 § bör gå ut.

Herr handelsman Forssman: Deputationen tillhör icke at uptaga någre särskildte klagomål, utan böra sådane å sine behörige ställen anmälas. Men deruti består deputationens egentliga giöromål, at uti protocollerne efterse om collegier och ämbetsmän något företagit, som strider emot lagarne och kräncker antingen allmän eller enskildt rätt och wälfärd.

Herr talman frågade om icke den projecterade instructionen för protocolsdeputationen får bifall, med ridderskapet och adelens tilläggningar, och prästeståndets anförde påminnelser och ändringar. Hwilcket bifölls.

Herrar electorernes lista på ledamöternes tillökning uti landt- och siö-militiæoeconomiedeputationen uplästes.¹ Och woro de utnemde följande, nemligen

herr rådman Hanell,
herr handelsman Trapp,
herr borgmästaren Blidberg,
herr rådman Hahnquist,
herr rådman Strandberg,
herr borgmästaren Silvius.

Likaledes öppnades och uplästes herrar electorernes lista på ståndets herrar ledamöter i riksens ständers commission,² hwilcke woro följande:

herr borgmästaren Schauv,
herr borgmästaren Omnberg,
herr borgmästaren Kock och
herr borgmästaren Gabriel Hagert.

Sidst anmälte herr talman, sig hafwa i secrete utskottet föredragit ståndets extractum protocollis af d. 20 sidst:ne Novembr. angående enrolleringssiö-manskapet,³ och begärt, at detsamme måtte genast hänskiutas till wederbö-

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1334, Borgarståndets protokollsutdrag, nr 17.

² Borgarståndets arkiv, vol. R 1334, Borgarståndets protokollsutdrag, nr 18.

³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1334, Borgarståndets protokollsutdrag, nr 5 (flera handlingar).

rande deputation. Men secrete utskottet hade hållit före, at målet borde först därstädes genomses, då det sedan kunde remitteras därifrån.

Ståndet skildes åt.

Åhr 1755 den 8:de Decembr.

Herr talman anmälte, det orsaken, at anslag till plenum i dag skiedt, wore, at secrete utskottet funnit för riksens ständers säkerhet nödigt, at låta arrestera capitainen och riddaren Börje Philip Scheckta, som welat blanda sig uti bondeståndets enskildte ärender, och angifwit berörde ståndets talman för åtskillige grofwe förgripelser, hwarwid han sig till wittnen åberopat någre orolige och dels redan häktade riksdagsbönder, men i synnerhet den eftertrumlade Lars Larsson från Wermeland, som till detta angifwandet förnemligast skall gifwit honom anledning.

Secrete utskottets härom författade extractum protocollis af d. 6 i denne månad uplästes,¹ af innehåll, som herr talman nyssförrut berättat, med mera ut in actis. Tillstyrckandes secrete utskottet härhos, at detta ärende måtte till riksens ständers commissions ransakande och afdömande remitteras.

Herr talman frågade, om det nu upläste utdraget af secrete utskottets protocoll, angående capitainen Scheckta, finde bifall, hwilcket med Ja af ståndet beswarades.

Sedan förestäldte herr talman det nödigt wara, at detta ståndets beslut notificeras de öfrige respectue stånden, i synnerhet bondeståndet, som lærer wänta detta ståndets snara utlåtande. Denne föreställning bifölls, och utnämdes till detta ärende tolf herrar ledamöter. Återtagandes sig herr rådmannen Falck at föra ordet, hwarefter desse herrar deputerade straxt afträdde.

Herr rådmann Helledaj ärhindrede, at nödigt wore, det de städers herrar fullmäktige, som hade in commissis at anföra beswär emot Boråhs stads handel, måtte ju förr dess hållre sammanträda med herr borgmästaren Friedrich Ingman, då herr borgmästaren måtte upwisa sin stads privilegier och resolutioner, på det man kunde tillse huruwida någon jemneckning wore at förmoda, eller ock om beswären borde blifwa en allmän punct.

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1327, Sekreta utskottet, nr 14.

Herr talman förestäldte, at någon wiss dag härtill måtte utsättjas. Men herr borgmästaren C. G. Boberg påstod, at detta ärende måtte i ståndet företagas, och icke uti något enskilt sammanträde med herr borgmästaren Friedrich Ingman. Ty som ingen af de beswärande städernes fullmäktige troddes willja eftergifwa sin rätt, så wore det ock nödigt, at enskilt sammanträda eller conferera härom, när målet ändå sluteligen måste i ståndet företagas och således lärer afslutas, at beswärspuncten blifwer allmän.

Herr borgmästaren Malmstén: För min del kan jag icke finna, huru man skulle kunna anföra allmänt beswär, emot en stads privilegier. Lät oss tänka något litet på saken. Hwad nu tillärnas emot Boråhs, kunde snart hända en annan stad, och kanskie på slutet upwäcka en allmän strid emellan städerna. Låtom oss fördenskull söka, at jemncka och rätta de missbruk, som kunna wara förelupne, men icke genom allmänt beswär angripa stadens privilegier.

Herr rådman Helledaj hölt före, at allmänne beswär woro wid förre riksdagar anförde emot Boråhs stads handelssätt, och således kunde herr rådmannen icke annat finna, än at det äfwen nu kunde och borde skie, när så många städer beswärade sig deröfwer.

Herr borgmästaren Friedrich Ingman påminte häremot, at wäl någre städers fullmäktige understundom enskilt klagat i ståndet öfwer Boråhshandelen, men at därföre icke något allmänt beswär deröfwer blifwit anfördt. Hwilcket herr borgmästaren påtog sig at bewisa ex actis, begärandes härhos, at honom måtte lemnas frihet, at få taga afskrifter af de beswär, som emot honom nu tillärnas, på det han måtte kunna i akt taga sin stads rätt och sig wederbörligen förklara.

Herr borgmästaren Cervin förestäldte, at man icke gierna kunde anföra någre beswär emot Boråhshandelen, innan de beswärande städernes fullmäktige med herr borgmästaren Ingman sammanträdt, och tillsedt hwad å ymse sidor kan anföras till uplysning och redighets ärhållande. Hwarföre ock herr borgmästaren tillstyrckte, at detta sammanträde ju förr dess hällre måtte skie.

Herr talman förestäldte, at denne discours måtte afstadna, till dess man närmare in på middagen finge höra, om anslag skier till sammankomst in plenis i morgon, då man sedan kunde förena sig om dagen till sammanträde med herr borgmästaren Ingman. Detta bifölls.

Och secrete utskottets extractum protocolli af d. 6 i denne månad uplästes,¹ angående en så kallad Saga om leijonet, såsom konung, och dess undersåtare, diuren, warandes denne saga af en auscultant wid namn Fernbom i början uppsatt, och sedan af den docens wid Upsala academie Söderberg öfwersedd och tillökt, samt ändteligen genom den förres omsorg utan censur tryckt,² innehållande förgripelige utlåtelse om riksens ständers giöromål wid innewarande riksdag, hwilcket ärende, genom utdrag af rådsprotocollet under d. 6 hujus,³ i anledning af kongl. cancellierättens därom till Kongl. Majj:t d. 3 nyssförrutgående aflätne underdånige skrifwelse,⁴ som bägge jemwäl nu uplästes, jemte de wid ransakningen hållne protocoller, till secrete utskottet blifwit remitteradt, tillstyrckandes secrete utskottet, at detta mål till riksens ständers förordnade commissions widare skiärskådade och afslutande må hänskiutas.

Herr talman frågade om icke detta nu upläste utdrag af secrete utskottets protocoll finge bifall, hwilcket med Ja beswarades.

Och fants härhos godt, uppå giord föreställning af herr talman, at detta ståndets beslut, måtte de öfrige respective stånden notificeras genom en deputation. Hwartill herr borgmästaren Ubman och herr Stenström utnemdes, som i detta ärende afträdde.

Herr talman utkallades och berättade wid återkomsten, at herr majoren M. Scheckta, capitainen Schecktas broder, lemnadt till herr talman ett memorial och bedt, at det samma hos ståndet måtte upläsas och under öfwerwägande tagas. Herr talman hade wäl låtit majoren Scheckta förstå, at secrete utskottets tillstyrckande, angående capitainen Scheckta wore redan hos ståndet bifallit. Men som bem:te major ändå ytterligare begärdt, at dess memorial måtte äfwen som hos ridderskapet och andelen upläsas, hade herr talman det emottagit. Hemställandes om ståndet jämwäl behagade låta sig det samma föreläsas, dock utan at ingå uti någon ventilation om dess innehåll. Hwilcket bifölls.

Berörde memorial uplästes fördenskull:⁵ Anhållandes majoren Scheckta, det, ehuruwäl dess broder icke torde sedt sig till alle delar i rättegången så wisliga före som wederbordt, måtte han dock, som fri född undersåte och friboren

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1327, Sekreta utskottet, nr 15 a. Tryckt som bilaga 16.

² *Sagan om lejonet och djuren*. Åhlén & Åhlén 2003, nr 17.166.

³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1327, Sekreta utskottet, nr 15 b. Tryckt som bilaga 17.

⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1327, Sekreta utskottet, nr 15 c. Tryckt som bilaga 18.

⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1335, nr 35.

riddersman, och den där icke skall förbrutit sig emot de lagsens rum, som förtiena häkte, ställas på fri fot, med mera ut in actis.

Ståndet fant godt, at samma påskrift skulle här tecknas å detta memorial, som hos ridderskapet och adelen, nemligen at det blifwit hos ståndet upläst.

Herr rådman Falck tillika med herrar deputerade återkom och berättade, at de öfrige respective stånden låtit förmåla deras återhälsning, med tacksäjelse för den ärhållne underrättelsen, om ståndets lemnade bifall till secrete utskottets extractum protocollis angående capitain Scheckta.¹ Hwarjemte de öfrige respective stånden låtit weta, at de icke ännu hunnit afgjöra detta nyssnemde mål, men woro likwäl i begrepp, at detsamma snart afsluta. I synnerhet hade bondeståndet lofwat at skyndesamt häröfwer yttra sig.

Herr talman gaf wid handen, det åtskillige ståndets herrar ledamöter anmält sig at willja resa hem öfwer instundande julehelg, samt därwid anfördt sådane omständigheter, at deras begäran icke lärer kunna wägras. Ibland desse woro i synnerhet herr rådmannen Hahnquist, af hwilcken ett förmynderskap för dess framl:ne broders barn nödwändigt fordrade dess närwarelse i orten. Men för öfrigit föreståldte herr talman, at nödigt wore, det de ståndets herrar ledamöter, som icke hade någre särdeles nödwändige ärender at skiöta i deras hemorter, måtte här qwarblifwa, emedan sådane angelägenheter torde förefalla, som fordrade at ståndet, så wäl nära in på helgen, som näst efteråt skulle in pleno sammanträda. I synnerhet torde allmänne beswärens reglering sådant äska.

Herr rådmannen Hahnquist anmälte äfwenledes, på sätt som herr talman förrut giordt, sin angelägenhet at resa hem. Och ståndet biföll dess begäran, dock at han så snart möjligit wore, måtte sig åter infinna.

När detta skiedt war, anmälte jemwäl följande herrar ståndets ledamöter sig at willja resa hem öfwer instundande julhelg, neml:n

herr directeuren Schenbom,
herr borgmästaren Ericsson,
herr borgmästaren Pihl,
herr borgmästaren C. G. Boberg,
herr borgmästaren Wiggman,
herr Abraham Hylphert,

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1327, Sekreta utskottet, nr 14.

herr borgmästaren Fries,
herr ålderman Bock,
herr gullarbetaren Dahl,
herr rådman Allander,
herr borgmästaren Kinborg,
herr borgmästaren Lundeberg,
herr rådman Wessman,
herr borgmästaren Kijhlman,
herr borgmästaren Treutiger,
herr borgmästaren Ubman,
herr rådman Nils Hylphert,
herr rådman Hæggeroth,
herr borgmästaren Engberg,
herr borgmästaren Lönroth,
herr borgmästaren Hök,
herr rådman Genberg,
herr rådman Lebell,
herr rådman Strandberg och
herr borgmästaren Malmsten.

Ståndet lemnade sitt bifall, till desse herrars hemresa, dock med förbehåll, at de innan trettonde dagen, så framt möjligt är, men wist till 20:de dagen komma tillbaka, förutan herr borgmästaren Malmsten, hwilcken någon längre tid bewilljades.

Herr talman yttrade sig härwid: Högtärade ståndet lærer tillåta mig, at påminna de olägenheter, som beklageligen däraf fölgde, at åtskillige år 1743 reste hem från riksdagen och utspridde flere olike och störste delen osanfärdige ryckten, om då förewarande ärender och riksens ständers giöromål. Jag har icke någon orsak, at frukta för något dylikt af de ståndets herrar ledamöter, som nu ärna resa hem, men jag tror dock at försiktigheten fordrar, det ståndet måtte öfwerenskomma, om någon wiss och lika berättelse, hwilcken de hemresande, hwar i sin ort, måge giöra, som efter min tancka kunde på följande sätt inrättas, nemligen, at wäl någon skilljacktighet sig yppat emellan Hans Kongl. Maj:t och deras excellencier herrar riksens råd, om grundlagarnes rätta förstånd, men at riksens ständer igenom försiktigt tagne mått afhulpit den-

ne skilljacktighet, så at altsammans lærer ofelbart och innan kort återkomma i den önskelige belägenhet, at både öfwerhet och undersåtare kunna lefwa i fult inbördes förtroende, kärlek och frid. Denne föreställning bifölls.

Och herr borgmästaren C. G. Boberg lade härtill, at de hemresande måtte tala så litet som någonsin möjligit är, om riksdagsgiöromålen, så framt icke nödigt wore at uplysa de okunnoge och sådane, som fått oricktige begrep om saken, då hwar ock en hade at i akt taga den skyldighet, som af honom såsom riksdagsman ärfordras.

Herr talman ärhindrede härhos, at om någon bland de hemresande woro, hwars stad icke ärlagt cancellieafgiften för sidst:ne riksdag, wille densamma nu berörde afgift ärlägga innan hemresan skiedde, eller åtminstone så laga, at betalningen wid återkomsten kunde wist skie. Och befaldtes secreteraren, at lemna fram i cancelliet listan på de städer, som ännu återstår med afgiften till cancelliet.

Åtta deputerade från prästeståndet ankommo, och gaf superintendenten herr doctor Kiörning, som förde ordet, wid handen, at prästeståndet hade till alle delar bifallit secrete utskottets extractum protocolli af d. 6 i denne månad angående capitainen Scheckta.¹

Herr talman tackade för underrättelsen, och berättade därhos, at ståndet jemwäl bifallit secrete utskottets extractum protocolli af samma dato,² angående den utan censure tryckte så kallade sagan. Och hade ståndet afsändt twänne deputerade, at notificera de öfrige respective stånden detta beslut.

Prästeståndets herrar deputerade afträdde.

Herr talman anmälte sig willja tala med herr landshöfdingen och riddaren Broman, at anstalt må giöras till nödige skiutshästars ärhållande, för de herrar ståndets ledamöter, som willja resa hem. Och härwid påmintes at wanlige utdrag af protocollet måtte förfärdigas och meddelas de hemresande herrar ledamöter, som sine namn uti protocollet låtit anteckna, och fådt ståndets lof at resa. I anledning hwaraf secreteraren anbefaldtes, at härom draga försorg.

Herr borgmästaren Ubman och herr rådman Stenström återkommo, berättandes herr borgmästaren, at de öfrige respective stånden tackar för underrättelsen, och hade i synnerhet bondeståndet lofwat at genast företaga målet,

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1327, Sekreta utskottet, nr 14.

² Borgarståndets arkiv, vol. R 1327, Sekreta utskottet, nr 15 (flera handlingar).

angående den utan censur tryckte sagan,¹ samt at innom en fierdedels tima notificera dess tancka häröfwer, som ock skrifteligen, hwars beslut bondeståndet fattat öfwer capitainen Schecktas angifwande.²

Straxt derefter ankommo tolf deputerade från bondeståndet, för hwilcka häradsdommaren Jacob Larsson förde ordet, och gaf wid handen, at bondeståndet bifallit secrete utskottets extractum protocolli af d. 6 denne månad angående den utan censur tryckte sagan, samt at bondeståndet jemwäl samtyckt till secrete utskottets utdrag af protocollet under nyssnemde dato angående capitainen Scheckta, upläsandes Jacob Larsson ett af bondeståndet om detta senare mål författadt extractum protocolli af följande innehåll:³

Anmälte talman Olof Håkansson, huruledes capitain och riddaren af Kongl. Majj:ts Swerdsorden Börje Philip Scheckta, sedan han den 4 i denne månad inför detta stånd begärt, men eij fådt företräde, begifwit sig genast till Kongl. Majj:ts och riksens Swea hofrätt, samt thärstädes angifwit taleman, at hafwa glömt sin talemansed, och kränckt lagarne, och wore i begrep med arbete som satte riket i wådelig belägenhet, hwilcket gifwit anledning till talmans upkallande i kongl. hofrätten. Hwarpå capitain och riddaren hafwer wändt sig, så wäl till riksens ständers justitiædeputation som secrete utskottet och talman lika hårdt angripit, och hwarigenom talman till heder, ära och lif på ett ganska eftertänckeligt sätt blifwit rörd. Thärpå uplästes riksens ständers secrete utskotts extractum protocolli af d. 6 hujus hwaraf bondeståndet ärhöll närmare underrättelse. Och som bondeståndet förklarade, thet talman then honom här updragne swåra syssla redeliga förestått och bestridt, så att honom med skiäl eij något förwitas kan, altså och emedan bondeståndet ansåg högst wådeligit, om någon enskilt person finge uphäfwa sig och fordra redo af taleman eller ståndet, såsom warande en fierdedel af den lagstiftande magten, uti det som i ståndet förelupit, eller talemans syssla rörer, hwilcket ståndet efter grundlagarne först tillhörer, ty bifölls, så i anseende till desse som de flere af riksens ständers secrete utskott andragne omständigheter, wälbemälte secrete utskott till alle delar. Och fant bondeståndet derjemte för godt, at förklara dess wördsamme tacksäjelse för de försigtige mått som secrete utskottet så till detta ståndets heder som de öfrige

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1327, Sekreta utskottet, nr 15 (flera handlingar).

² Borgarståndets arkiv, vol. R 1327, Sekreta utskottet, nr 14.

³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1334, Bondeståndets protokollsutdrag, nr 1.

respective ståndens gemensamme rättigheter och försvar widtager, äfwen som de öfrige respective stånden skulle anmodas, at så mycket benägnare wara betänckte på utwägar, hwarigenom sådane försök hädanefter i alle stånd måge förekommas, som ståndet medelst detta i capitain Schecktas förhållande lidit till dess laglige rätt, heder och anseende, hwarföre ståndet påstår och begär, at genom then tillförordnade ständernes commission till all laga satisfaction warda befordrad.

Herr talman tackade för lemnad del af föregående, hwarefter bondeståndets deputerade afträdde.

Sidst utsattes dag för the städers herrar fullmäktige, som sig öfwer Boråhs stads handel beswära, till sammanträde med herr borgmästaren Friedrich Ingman, i morgon klockan half fyra eftermiddagen här uti ståndets rum.

Skildes åt.

Åhr 1755 den 13:de Decembr.

S. D. Justerades protocollet af d. 25 October sidstl:ne.

Sedan inlemnade herr borgmästaren Wesslo Lidkiöpings stads fullmagt, at wara berörde stads fullmäktig wid innewarande riksdag, hwilcken fullmagt uplästes och godkiändes.¹

Herr borgmästaren Friedrich Ingman ingaf ett dictamen ad protocollum.² Hwilcket uplästes, lydande som följjer:

Sedan herrar deputerade öfwer allmänne beswären in pleno föreslagit at de beswärande städers herrar fullmäktige, hwilcka klaga öfwer Boråhs stads privilegier och handel med mig skulle sammanträda, at öfwerlägga huruwida någon öfwerenskommelse träffas kunde, och respective ståndet dag dertill utsatt d. 9 Decembr. kl:n half fyra, infunno sig en stor del af städers herrar fullmäktige samma dag kl:n 4, då jag begärdte få höra de klagandes postulater, och hwarutinnan de förmente öfwerträdelser bestodo, men fick intet höra dem, at jag mig deröfwer förklara eller utlåta kunde, utan påstods Boråhs privilegiers

¹ Johan Fredrik Wesslou ersatte därmed rådmannen i Lidköping Johan Martin Werner som fullmäktig för nämnda stad. Jfr protokollet 21 oktober 1755 ovan.

² Borgarståndets arkiv, vol. R 1334, Borgarståndets protokollsutdrag, nr 19.

upwisande, då jag framgaf respective ståndets wid 1751 års riksdag förordnade herrar deputerades betänckande, som Boråhs stads privilegier då öfwersågo och ingofwo, men det blef ej heller wid berörde sammankomst bewilljat, och således ingen öfwerenskommelse träffas kunnat. Hwarföre min ödmiuka anhållan är till det respective ståndet, at utaf herrar klagandernes beswär få behörige afskrifter emot behörig lösen, på det jag sedan mig skrifteligen må kunna förklara. Om justice och willfarighet uti denne min begäran giör jag mig i ödmiukhet försäkrad.

Herr borgmästaren C. G. Boberg: Jag kan icke finna, at här någon skriftwäxling lærer kunna tillåtas, sedan afgjordt blifwit, at en punct i allmänne beswären skall införas emot Boråhs stads handel, hwarigenom de öfrige städerne ganska mycket förfördelas. Wid sammanträdet med herr borgmästaren Fr. Ingman har jag och flere begärdt, at få se Boråhs stads privilegier, på det man kunde utröna huruwida stadens rättigheter sträcka sig. En resolution af år 1751 har gifwit mig full anledning till denne min begäran. Men som herr borgmästaren wägrat, at upwisa stadens privilegier, och däremot likwäl påstådt, at få del af de beswärande städernes postulater, så har jag med de flere fullmäktige, wid så fatte omständigheter, icke bordt eller kunnat, utan reciproque willfarighet till herr borgmästarens begäran samtycka, utan hafwa wi faststält, at vår beswärpunct skall inrättas efter allmänne lagens innehåll i detta mål, då wi sedan willja gå dermed till wederbörande deputation.

Herr rådman Helledaj: Det lærer blifwa swårt om icke aldeles omöjeligit, at rätteligen upsättja beswäret emot Boråhshandelen, innan man får se huru långt stadens privilegier sträcka sig. Och således blifwer här frågan, om icke desse böra upgifwas, då målet kunde jämnickas efter omständigheterna och missbruken afskaffas.

Herr borgmästaren Fr. Ingman: Jag finner icke af hwad grund man kan fordra af mig, at jag skall upwisa stadens privilegier, allraminst så länge jag icke kunnat få weta, hwaruti de tillärnade beswären bestå. Jag har fördenskull begärt, och begär äfwen nu at få häraf taga afskrifter, då jag sedan will öfwer dess beswär förklara mig, och tydeligen wisa rätta meningen af stadens privilegier och rättigheter.

Herr borgmästaren C. G. Boberg: Hwarföre skola de beswärande städerne upwisa sine postulater, när herr borgmästaren Ingman icke will upse stadens

privilegier? Och hwartill skulle wäl de begärdte afskrifterne tiena, annat än at dermed utdraga tiden? Det går ju icke an at här libellera. Wi måste få se sielfwa grunden, hwarpå Boråhs stad stödjer sine prætensioner. Skier det icke måste vårt beswär gå för sig.

Herr borgmästaren Omnberg: Ingen lærer willja angripa stadens privilegier, utan tror jag alles wår tancka wara, at söka någon jemnckning och förening. Men detta kan ju icke skie, innan herr borgmästaren Ingman får del af de tillärnade beswären, och således tillfälle, at sig enligt Boråhs stads privilegier däröfwer förklara. Och kan jag således för min del icke annat än styrcka därtill, at honom de begärdte afskrifterne måge bewilljas.

Herr borgmästaren C. G. Boberg: När herr borgmästaren Ingman icke will upwisa stadens privilegier, hwarföre skall jag då framgifwa mine beswär, eller tillåta honom at få taga afskrift däraf? Det gör jag icke, eij eller kan någon fordra sådant af mig. Man lærer utom dess nogsamnt begripa hwaruti beswären bestå, nemligen däruti at Boråhs handlande hålla sine bodar i städerna och borgerskapet¹ till förfång sällja både en gros och i minut. Om sådant icke hämmas, hwar blifwa då de öfrige städernes privilegier, som likwäl icke böra skattas för mindre gällande, än dem Boråhs stad tror sig äga?

Herr borgmästaren Cervin: För min del kan jag icke finna huru detta ärende skall kunna hielpas, eller någon jämnckning träffas, så länge herr borgmästaren Ingman icke får weta, hwaruti de tillärnade beswären egentligen bestå. Min mening är fördenskull, at billigt wore, det herr borgmästaren må åtminstone få genomläsa merberörde beswär, och således äga tillfälle, at förklara sig, innan man går vidare.

Härmed stadnade denne discours.

Och ett af riksdagsbonden Wilhelm Person ingifwit memorial uplästes,² med anhållan, det dess å Westanfors församlings wägnar gjorde ansökning, at få sin egen enskildte pastor, hwilcken ansökning urskillningsdeputationen nu åter till justitiædeputationen remitterat, sedan det likwäl under sidstl:ne riksdag därstädes blifwit förehaft och utarbetadt, samt betänckande deröfwer aflemnadt, måtte utan vidare omgång hos riksens ständers plena uptagas, och i anledning af nyssnemde betänckande afgjöras. Ståndet tog detta under öf-

¹ Enl. konc.; renskr.: *borskerskapet*.

² Borgarståndets arkiv, vol. R 1335, nr 36 (flera handlingar).

werwägande, men fan icke skiäl, at giöra någon ändring uti urskillningsdeputationens resolution.

Uplästes secrete utskottets extractum protocolli af d. 11 i denne månad,¹ angående Hans Kongl. Höghets cronprintsens, och de öfrige kongl. printsars upfostran. Tillstyrckandes secrete utskottet, det riksens ständer måtte detsamma updraga, at inkomma med all den uplysning, som wid detta högwigtige ärende nödig wara kan, jemte sitt egit yttrande om medel och utwägar at af riksens ständer vidare pröfwat. Hwilcket borgareståndet, uppå giord proposition af herr talman, biföll och påskrifwa lät.

Herr talman anmälte, det uti sammanträde med herr grefwen och landtmarskalcken, samt de öfrige respective talmännen aftalt blifwit, at stånden så mycket möjijeligt wore måtte skynda, med allmänne beswärens reglering. Och som den förlängde terminen för ståndens enskildte beswär då samme dag till ända lupit, så hade herr ärkebiskoppen och herr talman tillika med talmanen Olof Håkansson funnit nödigt, at gå up i urskillningsdeputationen och reservera respective ståndens ledamöter den förmån och rättighet, at få ingifwa sine enskildte beswär så fort de från de allmänne kunna blifwa urskilde. Hwilcket ock blifwit bewilljat. Och på det inge privatorum beswär härunder måtte kunna intagas, hade faststält blifwit, at ståndens ledamöters enskildte ansökningar, skola af secreterarne påskrifwas till uplysning för urskillningsdeputationen.

Ståndet aflade tacksäijelse hos herr talman för denne nyttige anstalt.

Herr talman berättade vidare, at prästeståndet till ärendernes så mycket skyndesammare afgjörande, wore sinnadt, at komma tillsammans in pleno tredie dagen af näst instundande julehelg. Frågandes herr talman, om icke ståndet behagade till beswärens reglering giöra likaledes.

Men åtskillige herrar ledamöter yttrade sig, at sådant så mycket mindre kunde låta sig giöra, som de hwilcke willja resa bort, då omöijeligen kunde wara tillstädes. Hållandes herr borgmästaren C. G. Boberg i synnerhet före, at om de 3:ne respective stånden wille in plenis flitigt sammankomma i nästa wecka, kunde beswären innan helgen regleras. Och i fall sådant icke för andre ärender kunde skie, måtte man hållre dertill utse 5:te, 6:te och 7:de dagen.

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1327, Sekreta utskottet, nr 16.

Detta bifölls, och lofwade herr talman, at härom öfwerlägga med herr ärkebiskoppen, samt talmannen i bondeståndet.

Herr rådmän Lindeman anmälte, at urskillningsdeputationen antagit och remitterat ett af fattighuscasseuren Lohman ingifwit memorial, rörande denne stadens förmyndarecammare.¹ Och ingaf herr rådmannen härom följande berättelse till protocollet:²

Wid thet tillfälle tå ett af fattighuscasseuren And. Lohman i höglofl. riksens ständers urskillningsdeputation ingifwit memorial d. 3. sidstl:ne Decembr. thärstädes blef upläst, rörande thenne stadens förmyndarecammare, och jag befant ändamålet syftade, så wäl på rubbning i Stockholms stads styrelse, som ock thenne stadens med the öfrige respective städernes fri- och rättigheter, jemwäl förmärckte en böijelse hos deputationens ledamöter, som wille the målet antaga, underlät jag icke straxt behörigen föreställa, thet jag förmodade höglofl. urskillningsdeputationen lærer wara sig altid lika, och så wäl nu, som förr hafwa lagen till ögnamärcke och eftersyn, tå jag anförde hwad som icke länge sedan hände, när ett af Lars Fägersten till deputation ingifwit memorial förhades, theruti han äfwen skyddade sig under en christelig gierning, med the på landet warande omyndige barns i arf tillfallande lösörns bättre handhafwande, än hittills skiedt. Hwartill han föreslog få inrätta en auctionscammare på landet, hwarigenom sådane lösörepersedlar bättre och säkrare kunde försälljas, samt Kongl. Majj:t och cronan äfwen en wiss procent theraf tillflyta, öfwer hwilcken inrättning han ock föreslog sig sielf kunna blifwa directeur. Thetta mål afslog höglofl. urskillningsdeputation med rätta, och thet i grund af 1734 års riksdagsbeslut, 13 §, hwaruti stadgas, at alle nye förslag skola förtrut till Hans Kongl. Majj:ts ompröfwande anmälas, med mera.

Sedermåra påminte jag, at flere än nyssnemde mål äro wordne afslagne, så wäl i anseende till åberopade, som äfwen efter the åtskillige i instructionen för urskillningsdeputationen till efterlefnad föreskrefne §§, och förmodade förthenskull när höglofl. urskillningsdeputationen besinnar, huru Lohman, först sielf tillstår, at han hos Hans Kongl. Majj:t redan i underdånighet skrifte-ligen anmält och uptedt fonden till fattige barns upfostring, och sedan stället

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1335, nr 37. Text saknas.

² Borgarståndets arkiv, vol. R 1334, Borgarståndets protokollsutdrag, nr 20. En del av texten saknas.

hwaräst then wore, nemligen thenne stadsens förmyndarecammare. Går han vidare, och för thet andra, föreslår, at förmyndarecammaren måtte blifwa ett särskilt wärck för sig, med ny betiäning och årlig belöning, fölljackteligen ny gravation uti förmyndarecammarens inkomst, och ändteligen, at han sielf måtte wid thenne nye inrättning blifwa brukad. Jag förestäldte, at höglofl. urskillningsdeputationen i anledning häraf klarligen kunde finna, huru thet första momentet låg hos Hans Maj:t oafgiordt, och at thet andra wore ett nytt förslag, hwarmed icke till riksdagen bordt utställas, men hos Hans Kongl. Maj:t till bepröfwande i rättan tid upgifwas, och i föllje theraf, så wäl efter 1734 års riksdags beslut, samt instructionen för urskillningsdeputationen, memorialet icke bordt antagas. Härpå blef mig till swars lemnat, at jag wäl kunde få andraga och påminna alt hwad jag för min del härwid kunde anses för något votum, emedan som jag wore fullmäktig för Stockholms stad, hwilcken målet egentteligen rörde. Och som thetta war af Lohman en christelig gierning, proponerades votering.

Jag sökte än ytterligare at afböija sakens antagande, med påstående han ingalunda wore af sådan beskaffenhet, at then borde antagas, så mycket mera som then ock, utom hwad redan är anfördt, tillika rörde städers fri- och rättigheter. Men alt oakadt, skreds dock till votering, efter hwilcken alle fyra stånden biföllo, at memorialet skulle antagas och remitteras. Thetta är nu i kortthet thet, som jag i höglofl. urskillningsdeputationen emot ofwannemde thess företagande anfördt, hwilket jag ock icke undgå kunnat, at nu tillika gifwa respective ståndet behörig underrättelse utaf, och therjemte föreställa huru städernes fri- och rättigheter i gemen äro så knapt tillskurne, at försicketigheten fordrar, at sökia på alt sätt handhafwa thet litzla man har, än låta efter hand, fara altsammans. Therföre förmodar jag respective ståndet icke lærer ett sådant höglofl. riksens ständers urskillningsdeputations giöromål, som thetta är, med indifference anse, utan fast heldre taga så kraftige utwägar, at saken ofördröjeligen må ställas i sitt förre stånd igen, och Lohman påläggas med sine förment gode förslag på laglige vägar.

Herr borgmästaren Fries: Jag tillstår, at jag i urskillningsdeputationen warit för detta Lohmans memorials remitterande. Memorialet innehåller twänne momenta: Det första angående den samma som hos förmyndarecammaren finnes, och enligt kongl. förordnandet af år 1667 till fattige barns upfostran

blifwit anslagen.¹ Och som barns upfostran är ett af riksens ständers angelägnaste giöromål, så har jag med flere skiäligen hållit före, at detta momentet borde remitteras till cammaroeconomiedeputationen, som hade att tillse, huru desse medel måtte användas till deras faststälde ändamål. Men hwad det senare momentet, eller förmyndarecammarens separation från justitiæcollegium angår, så är därå ingen remiss skiedd, ty då hade den bordt skie till justitiædeputationen. Och som detta senare momentet ännu är i sitt förre stånd, så kan jag icke annat finna, än at deputationens giöromål stödjer sig aldeles på gode skiäl.

Herr borgmästaren C. G. Boberg: Wid nogare eftertancka lærer man tydeligen finna, at urskillningsdeputationen icke annars kunnat giöra, än som skiedt är. Här talas ju om en fond, som år 1667 till barnaupfostran blifwit anslagen, och en ansenlig summa, som därå influtit, men icke till dess ändamål blifwit använd, hwarföre må icke cammaroeconomiedeputationen se efter, huru härmed tillsammans hänger, och infordra magistratens utlåtelse häröfwer? När det skiedt, lærer man snart finna, om Lohmans upgifwande strider emot stadens privilegier. Befinnes det, får han stå sitt kast. Men i annor händelse förtjenar han wärckelig tacksäjelse, som skaffat en så ansenlig summa till fattige barns upfostran fram i dagsliuset.

Casseuren Lohmans memorial uplästes.²

Herr justitiarien Faxell: Jag finner af omständigheterna, at målet blifwit hos Hans Kongl. Maj:t anmält, och ligger ännu därstädes oafgiordt. Huru har då urskillningsdeputationen emot tydelige innehållet af dess instruction kunnat detta mål antaga och remittera? Om deputationen får således förfara, torde wi få alt för många ärender, som till riksens ständers uptagande och afgörande icke höra, och riksdagarne alt för långt utdragas, i stället för det at de borde, så mycket möjligit är, efter grundlagens innehåll förkorttas.

Herr talman: Jag will till uplysning i denne sak, giöra en kort berättelse. År 1727 war förmyndarecammaren uti ett rätt slätt tillstånd. Men sedan den tiden har densamme genom flere förmögnes timade dödsfall fått ett wackert capital. Den som wet rätta sammanhanget måste tillstå, at förmyndarecammaren wäl

¹ Tryckt förordning 27 april 1667: *Kongl. Maj:ts förordning och inrättelse af en arf- och förmyndare-cammar, hwilken här i staden, så wäl thet borgerskapet angår, eller ock andre sig frijwilligen ther til begifwa willia, anställas och i gång wara skal.*

² Borgarståndets arkiv, vol. R 1335, nr 37. Text saknas.

förräntat desse medel, och således ansenligen ökt summan. Detsamma skier äfwenwäl nu. Man kan icke säga, at magistraten welat sättja sig i possession af desse penningar, utan allenast enligt privilegierne bibehållit sig wid förvaltningen däraf till dess behörige ändamål. Men denne förvaltning är just den som sticker Lohman så mycket i ögonen, och därför söker han at rifwa densamma till sig. Och kan jag icke tro, at ståndet lærer sådant tillåta. Ty hwad nu emot Stockholm försökes, kan snart hända en annan stad, hwarigenom samtliga städernes privilegier på slutet kunde sättjas i quæstion och äfwentyr. Min mening är fördenskull, at som Lohman ej genomgådt den rätta wägen med detta sitt memorial, så bör och detsamme alldeles nedläggas.

Herr borgmästaren Schultén frågade, om man kunde tala på urskillningsdeputationens giöromål, och däruti begära ändring.

Herr borgmästaren Omnberg: Utan all twifwel kan sådant skie. Riksens ständers plena äga ju magt, at när skiäl finnas, uptaga sådane mål, som deputationen afslagit. Hwarföre skola de då icke jemwäl äga rätt, at afslå sådane ärender, som deputationen utan skiäl antagit?

Herr borgmästaren Schultén: Som detta står fast, och urskillningsdeputationen till föllje af dess instruction icke ägt skiäl, eller warit befogad, at uptaga ett mål, som icke hos Hans Kongl. Maj:t blifwit afgjordt, så bör ock detsamme nedläggas, och icke få i cammaroeconomiedeputationen antagas till utarbetande.

Herr borgmästaren C. G. Boberg: Jag kan icke finna hwarföre detta mål skulle nedläggas, så länge icke bewist är, at dess uptagande strider emot Stockholms stads privilegier. För öfrigit lära flere af oss hafwa sig nogsamt bekant, at mångfaldige mål, under förledne riksdagar blifwit remitterade, när angelägenheten sådant fordrat, ehuru de icke gådt genom alle instantierne. Och som barnaupfostran wisserligen är ett högstangelägit ärende, så wet jag ej hwarföre man nu skulle wara mera granlaga, än eljest ofta tillförene.

Herr borgmästaren Omnberg: Urskillningsdeputationen har haft så mycket mindre skiäl, at antaga detta Lohmans memorial, som dess antagande strider emot deputationens instructions tydelige innehåll, som förbiuder at antaga de mål, som icke hos Kongl. Maj:t äro afgiorde. Hwarföre ock deputationen under denne riksdag afslagit et annat mål, som likwäl war af lika beskaffenhet med detta.

Herr borgmästaren Sacklén: Lohman har icke haft något skiäl, at anmäla detta mål hos riksens ständer, utan egennyttan har drifwit honom dertill. Detta är af hans memorial aldeles klart. Och begriper jag förthenskull icke, huru deputationen kunnat emot innehållet af dess instruction, antaga ett mål, som bordt nedläggas. Hwarföre jag ock är af den tancka, at detta bör hos de öfrige respective stånden anmälas och rättelse deruti begäras.

Herr talman förestälde, at extractum protocollii härom måtte afgå till de öfrige respective stånden, med begäran, at Lohmans förslag måtte återwisas till Kongl. Majj:ts afgjörande.

Herr borgmästaren Cervin: Det är mig icke emot, at detta extractum protocollii må afgå. Men man har berättat mig, at prästeståndet lärer inkomma med en punct i sine allmänne beswär, detta Lohmans förslag angående. Om så är, torde blifwa swårt nog, at få ändring. Och således är jag af den tancka, at man härom bör göra sig underkunnig.

Herr borgmästaren Finerus: Prästeståndet kan ju icke med sine beswär angripa en stads privilegier, eller begära, at et mål som strider emot vår grundlag skall uptagas. Låtom oss uti nyssberörde extracto protocollii lägga detta för de öfrige respective ståndens ögon, så twiflar jag icke, at Lohmans förslag lärer återwisas till sitt rätta ställe.

Herr borgmästaren C. G. Boberg: Skulle det icke se illa ut, om detta mål nedlägges, innan det uti cammaroeconomideputationen blifwit utarbetadt, hwaräst alle omständigheterne mot och med nogsamt lära i ackt tagas. Och så blefwe det tids nog sedan, at gå med föreställning till de öfrige respective stånden, i fall deputationen något tillstyrckte, som strider emot Stockholms stads privilegier.

Herr justitiarien Faxell: Privilegier böra icke ställas under quæstion. Och det är oanständigt at röra merita caussæ, innan Hans Majj:t, hos hwilcken målet är anhängigt, detsamma afgjordt, hwaräst således slut bör afwaktas.

Herr talman frågade, om icke ståndet behagade bifalla, at utdrag af protocolliet, med sådan föreställning, som nyssförrut sagt är, måtte om detta ärende till de öfrige respective stånden afgå. Hwartill swarades Ja. Och herr rådman Helledaj behagade åtaga sig beswäret, at uppsättia detta extractum protocollii.

Herr talman förestälde härhos, at nödigt wore, det ståndets ledamöter i cammaroeconomideputationens pleno måtte anmäla, det ståndet låter afgå

dess extractum protocoll, angående Lohmans förslags återwisande till Hans Kongl. Maj:t. och at därhos begäres, det deputationen icke må imedlertid samme mål widröra. Detta bifölls.

Herr sidenfabriqueuren Dahlmansson ingaf en beswärs punct emot huswäfnader till salu,¹ hwilcken uplästes, af innehåll, at sådane huswäfnader skola till ett stort antal finnas så här i staden, som annorstädes, jemwäl på landet. Och som fabriquerne härigenom på flere sätt, i synnerhet genom otrogne arbetares snatterier komma att lida, så begärdtes, at desse wäfnader måtte uphöra.

Herr handelsman Allegre: Här i staden äro fabriquer inrättade, och torde således huswäfnaden här kunna nedläggas. Det kan och wäl wara, at otrogne arbetare här begå snatterier och med garn samt annat understödja huswäfwerskor. Men sådant kan icke sägas om de städer, hwaräst inge fabriquer finnas. Skulle flitigt folck, som hafwa lust och lägenhet därtill i sådane städer icke få wäfwä, betages dem icke allenast deras enda utwäg at nära sig, utan andre saknade jemwäl den förmon, at kunna få sådane wäfnader färdige giorde, som de likwäl nödwändigt behöfwer, och icke utan swårighet och större kostnad kunna ärhålla från andre orter.

Härmed förenade sig herrar borgmästarne Kijhlman och Treutiger.

Herr borgmästaren C. G. Boberg: Det är oss nogsamt bekandt, at i alle städer finnas sådane huswäfwerskor. Men hwaruti skall detta sluteligen stadna, då icke allenast fabriquerne utan och de handlande härigenom måste lida, och sluteligen ruineras. En huswäfwerska skaffar sig garn, hon wäfwer och månglar ut sin wahra. Mig skadar det icke egentligen, men jag är fullmäktig för handlande, och bör bewaka deras rätt. Herr Dahlmanssons mening är icke, at begära förbud mot huswäfnader till eget behof, sådant må skie, och som något blifwer öfwer, må det sälljas till handlande. Men at huswäfwerskor skola äga frihet at alntals mäkla eller mångla ut sine wahrer, det strider emot all ordning. Det borde fördenskull tillhöra magistraterne, at pröfwa hwilcke borde tillåtas, at till sitt underhåll och näring idka huswäfnader, såsom fattige hustrur och änckor, hwilcke hafwer många flickebarn. Men pigor, som böra och kunna tjena, borde icke så få tillstånd härtill.

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1333, Allmänna beswärsdeputationen, onummerat.

Sex deputerade från bondeståndet anmäles och företrädde. Bergsmannen Otto Olofsson förde ordet, och upläste ett utdrag af protocollet af detta dato,¹ hwaruti wid handen gafs, at som för mellankomme hinder knapt mera än någon början af riksdagssysslors företagande blifwit giord, så hade bondeståndet för dess del beslutit, at dess ledamöter för den infallande julehelgens skuld, eij skola skilljas åt, utan wara i wederbörande deputationer tillstådes, så at deputationerne måge alle söchne-dagar, då plena eij hålles, både förr helgen och emellan helgedagarne wara i fult arbete. Begärandes bondeståndet, at borgarståndet behagade widtaga samme utwäg till riksdagsangelägenheternes fortgång.

Herr talman lofwade, at ståndet skulle taga detta anmäle ärende under öfwerwägande, och bad deputerade återbära ståndets wänliga hälsning, hwarmed de afträdde.

Ståndet tog detta ärende under öfwerwägande. Och ehuruwäl redan tjugusiu ledamöter anmält sig at willja resa bort öfwer julehelgen, och i anseende dertill befruktades, at ståndets ledamöter i synnerhet uti deputationerne torde blifwa för få, så ärhindrades dock härwid, at ståndet ändå wore så manstarckt, som prästeståndet, och bifölls fördenskull detta bondeståndets extractum protocollit till alle delar.

Herr borgmästaren Fredrich Ingman återtog discoursen, om det, af herr fabriqueuren Dahlmansson anmäle ärendet angående förbud emot huswäfnader. Och oansedt herr borgmästaren medgaf, at saken så kunde förhålla sig, som den uti den upläste puncten blifwit beskrifwen, så hölt dock herr borgmästaren före, at det wore alt för hårdt, at betaga fattige, i synnerhet civilbetjentes hustrur, at med wäfnader nära sig och de sine, enär de hade lust därtill och sådant förstode. I anseende hwartill herr borgmästaren jemwäl föreställde, at puncten icke gierna kunde antagas för allmän, utan borde blifwa enskild, om wederbörande wille därmed fortfara.

Herr borgmästaren Malmsten: Här i Stockholm torde wäl huswäfnader utan särdeles swårighet kunna förbiudas, men i de öfrige städerne lærer det icke låta sig giöra. Om det skiedde, toge man wisseligen brödet och enda näringsmedlet bort från en hop fattige, som hittills därmed uppehållit sig, och tillika tiänt andre. Herr borgmästaren C. G. Boberg har wäl sagt, at de handlande genom

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1334, Bondeståndets protokollsutdrag, nr 2.

sådane huswäfnaders utmånglande prejudicera. Men efter min tancka böra icke allenast inwånarnes giöromål ledas till handelens upkomst och förmon, utan ock denne inrättas och styras till inwånarnes nytta och beqwämlighet. Saken är ändå densamme, när inwånarne blifwa med nödige wahrer betjente, fast de icke altid gådt genom de handlandes händer. Äfwen detsamma lærer man kunna säga om fabriquerne. De äro inrättade till den ändan, at inwånarne skola innom riket få köpa af deras tillwärcckningar hwad de betarfwa, och således icke behöfwa skaffa sig det utifrån. Men ingalunda lærer afsikten därmed wara, at betaga fattigt folck deras enda näringsmedel, hälst då andre därigenom blifwa med mindre kostnad betjente, än af fabriquerne torde kunna skie.

Herr borgmästaren Renhorn påminte, at man genom denne discours för-glömt, at skicka en deputation till de öfrige respective stånden, med kundgiörelse, at ståndet bifallit secrete utskottets extractum protocoll, af d. 11 i denne månad,¹ angående Hans Kongl. Höghets cronprintsens, och de öfrige kongl. printsarnes upfostran, föreslåendes herr borgmästaren, det för sakens värde en deputation af tolf ledamöter härtill måtte utses. Hwilcket ock uppå giord proposition af herr talman bifölls, samt at deputationen tillika skulle anmäla, det ståndet jemwäl bifallit bondeståndets extractum protocoll af detta dato,² angående riksdagssysslornes fortsättjande till och emellan instundande helgedagar. Och åtog sig herr rådman Helledaij at föra ordet för denne ståndets deputation, som afträdde.

Herr borgmästaren Cervin uptog åter discoursen angående förbud em ot huswäfnader till salu, samt yttrade sig således: Herr borgmästaren Malmsten har förekommit mig i det mästa jag ärat säga. Och som wi mäst alle äro derutinnan anse, at de fattige böra få förtiena sitt bröd på redeligit sätt genom wäfnader till salu, så will jag allenast lägga härtill, at sådane wäfnader måge för ordningens skull i hallrätterne besiktigas och stämplas, samt sedan fritt sälljas.

Herr justitiarien Faxell: Jag håller före, at de som sielfwe spunnit fritt garn, böra ock äga frihet at wäfwa det, samt sedan sällja den del där af, som de eij behöfwa. Men den oordning bör icke tillåtas, at någon wäfwerska skall få kiöpa garn, eller låta spinna det af andra än egit folck samt tör hända lega sig pi-

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1327, Sekreta utskottet, nr 16.

² Borgarståndets arkiv, vol. R 1334, Bondeståndets protokollsutdrag, nr 2.

gor, som wäfwä, och sedan sielf utmångla waran. Ty sådant strider emot fabriquerne inrättningsändamål och bestånd.

Herr rådmän Hanell: Hwad herr fabriqueuren Dahlmansson anfördt är sant och wälgrundat. Missbruken måste nödwändigt afskaffas, om fabriquerne skola äga bestånd, och kunna giöra riket den tjenst, som af deras inrättning fordras. Och är jag fördenskull af den tancka, at den anmälte puncten må antagas för allmän.

Herr borgmästaren Renhorn: I Arboga äro twänne linwäfwä, men af dem har staden i sanning icke något gagn. Man får aldrig arbetet utur deras händer, och när det skier, får man det illa tillwärcat igen, och ofta mistar man sitt eget garn, och får låta nöija sig med annat i stället, som är sämre. Hwaremot en huswäfwä icke föröfwar någon sådan oredlighet, och alltid snarare skaffar arbetet ifrån sig.

Herr fabriqueuren Dahlmansson: Denne punct har minsta afseendet på linnehuswäfnader, så länge lärfter och icke annat därunder förstås. Men förnämsta afsikten är, at huswäfnader af sidentyger, damaster och sammet, med flere, som både i städer och på landet finnas, måge hämmas. Och ingen lærer kunna neka, at ju sådant bör skie, så framt fabriqueurerna skola äga bestånd, och icke genom sådane oftast mindre dugelige wäfnader ruineras.

Herr borgmästaren C. G. Boberg: Ingen ibland oss lærer neka, at ju fabriquerne böra bibehållas. Således äro wi ense om ändemålet, men kunna icke öfwerenskomma om medlen därtill. I min tancka är det en afgjord och oförnekelig sak, at om huswäfnaderne bibehållas, måste fabriquerne sluteligen nödwändigt gå under. Låtom oss något nogare se efter, huru sådane mångfaldige huswäfnader upkommit och sedan så ansenligen tilltagit, så skole wi snart finna deras oundwiklige påfölgd. Så snart fabriquerne inrättades, började qwinfolcken i de orter där sådant skiedde, straxt at apa efter alt hwad de sågo. Man kan wäl täncka, at största delen, af hwad de förfärdigade war slätt och mindre dugeligit, äfwensom det ännu är. Icke dess mindre hafwa wi fagnat oss däröfwer at lusten till wäfnader utom fabriquerne så tilltagit. Och äro wi ännu till största delen tör hända af den tancka, at det wore nyttigt för riket, om huswäfnaderne än mera utwidgades och blefwo allmännare. Men ho ser icke, at i den mohn de tilltaga, måste fabriquerne nödwändigt taga af, enär de sakna afsättning på deras wahrer? Och som wäfnaderne blifwa allmänne, måste de

fläste fabriquer aldeles afstadna. Man torde hålla före, at riket icke hade någon skada häraf, och at det wore lika godt hwem wahrerne förfärdigade, enär de allenast finnas. Men när man först eftertäncker, at huswäfnader skie af folck, som icke lärdt, eller rätteligen annorstädes än hos mästare kunna lära konsten, och at wahrerne följacketligen aldrig kunna ärnå wederbörlig godhet, så lærer man snart finna, at detta wore rätta wägen, at efter hand skillja oss från konsten, och således jemwäl från dugelige wahrer. Hwarigenom porten till fullo öppnades för lurendrägerier, och många tusende arbetare, som kostat riket så mycket at upföda, blefwo skilde wid näring och bröd.

Herr talman förestälde, at puncten måtte något närmare jämcas, då herr talman förmodade, at den torde kunna antagas, i synnerhet om man icke så mycket yrckade på linnehuswäfnaders afskaffande. Detta bifölls. Och lofwade herr fabriqueuren Dahlmansson, at draga försorg om punctens inrättning.

Herr rådman Helledaj återkom, tillika med herrar deputerade, och berättade, at herr grefwen och landtmarskalcken tackat för underrättelsen, samt därhos gifwit wid handen, at ridderskapet och adelen icke ännu hunnit afgjöra secrete utskottets extractum protocoll angående Hans Kongl. Höghets cronprintsens och de öfrige kongl. printsarnes upfostran.¹ Samme swar hade bondeståndet lemnat, men prästeståndet hade afgjordt detta högwigtige ärende, samt bifallit secrete utskottets yttrande till alle delar. För öfrigit hade herr rådmannen lemnat de öfrige respective stånden underrättelse, at ståndet jemwäl bifallit bondeståndets extractum protocoll af detta dato,² angående riksdagssysslornes fortsättjande till och emellan instundande helgedagar. Hwarwid herr rådmannen tillagt, det borgareståndet torde finna nödigt, at sammanträda in pleno 5:te, 6:te och 7:de dagen till allmänna beswärens reglerande, öfwer hwilcket förslag de öfrige respective stånden betygat sitt nöije.

Ett af järnkrämaresocieteten ingifwit memorial uplästes,³ angående 1:o at wisse järnmanufactursmiden måge slippa återwägning, när med wågsedel bewises, at de en gång passerat någon stadswäg. Och fants godt at denne punct skall i så måtto något jemckas, at de sorter tydeligen nemnas, som böra slippa wägning, då puncten ansågs för at kunna blifwa allmän.

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1327, Sekreta utskottet, nr 16.

² Borgarståndets arkiv, vol. R 1334, Bondeståndets protokollutdrag, nr 2.

³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1333, Allmänna beswårsdeputationen, onummerat.

2:do att ett reglemente måtte författas för spikslagning, hwarutinnan wiss och lika wigt för spik af enahanda tumtal, som under hand slåss, må fastställas, äfwen som förrut stadgat är, om den spik, som slås under watnhammare. Denne punct antogs för allmän.

En deputation af åtta personer ankom från bondeståndet, gifwandes danne-
mannen Joseph Hansson, såsom ordförande, wid handen, at bondeståndet till
alle delar bifallit secrete utskottets extractum protocolli,¹ angående Hans
Kongl. Höghets cronprintzens och de öfrige kongl. printsarnes upfostran.

Herr talman tackade för underrättelsen, och dessa deputerade afträdde.

Herr talman påminte, det herr handelsman Allegre, som till ledamot uti se-
crete utskottet blifwit wald, men warit siuklig och tills i dag måst hålla sig hem-
ma i sitt logement, måtte nu aflägga den wanlige secrete utskottets ed.
Hwilcket ock fördenskull nu skiedde.

Och ståndet skildes åt.

Åhr 1755 den 20:de December

Herr talman gaf ståndet wid handen, sig hafwa fådt den underrättelse, at åtskillige olike och förändrade afskrifter utaf acten, angående den skilljaktighet, som sig yppat emellan Hans Kongl. Maj:t och deras excellencier herrar riksens råd, om grundlagarnes rätta förstånd, ifrån landsorterne hit till Stockholm inkommit. Och som sådane olike afskrifter icke annat kunde, än förleda allmänheten till oricktige, och torde hända, skadelige begrep om detta högstwigtige ärendets rätta sammanhang, så frågade herr talman, om icke ståndet behagade låta genom utdrag af protocollet nu påminna de öfrige respective stånden, at högstangelägit wore, det denne hela act, med och ifrån deras excellencier herrar riksens råds memorial, af d. 5 Novembr. sidstl:ne till och med riksens ständers underdånige swar, samt herr grefwens och landtmarskalckens därwid hållne tal,² måtte, enligt ståndets fattade beslut, under d. 18 i samme månad, genom trycket allmänt kunniggöras, dock utan de hos samtelige stånden upläste transsumter af rådsprotocollerne.

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1327, Sekreta utskottet, nr 16.

² Borgarståndets arkiv, vol. R 1327, Stora deputationen, nr 1, 4, 5; Sekreta utskottet, nr 4–10. Se bilagor 8–15.

Åtskillige ståndets herrar ledamöter berättade sig jemwäl hafwa sedt sådana olike och förändrade afskrifter af nyssberörde documenter. Och fant fördenskull ståndet godt, den af herr talman nyssförrut gjorde föreställning at bifalla, hwarföre och secreteraren anbefaldtes, at straxt upsättja utdrag af protocollet härom. Åtagandes sig herr borgmästaren Renhorn at imedlertid föra protocollet.

Sedan uplästes ett utdrag af cammar-, oeconomie- och commercedeputationens protocoll,¹ under d. 15 i denne månad, med förfrågan, om deputationen bör, till föllje af riksens ständers fattade beslut wid sidstl:ne riksdag, af dess ledamöter utgiöra ett utskott till de återstående reductionsmålen utarbetande, eller ock om icke en särskildt deputation må härtill förordnas. Och fant borgareståndet godt, at bifalla detta senare alternativet, dock med förbehåll, at flere mål icke uptagas än de, som ännu kunna wara oafgiorde och intra fatalia anmälte, samt at denna tillärnade deputationen har at inkomma med dess berättelse, huruwida det, som till wärckställighet anbefaldt är, må wara fullgiordt, eller i widrig händelse anmäla orsakerne, hwarföre riksens ständers befallning blifwit utan fullbordan.

En och annan af ståndets herrar ledamöter klagade deröfwer, at de i kongl. cammarcollegio icke kunna ärhålla slut på de därstädes gjorde ansökningar, och som härhos hölts före, at wäl berörde collegii instruction torde till en stor del wara orsaken till denne långsamhet, så fants godt, at genom utdrag af protocollet skall hos de öfrige respective stånden hemställas och begäras, det fyra ledamöter af ridderskapet och adelen, samt twänne af hwardera af de öfrige respective stånden måge utnemnas, till kongl. cammarcollegiinstructions öfwerseende och förbättrande således, at ärenderne med all wederbörlig och möjijelig skyndesamhet, måge kunna afgiöras, och icke på tiden, ibland flere år, utdragas, som ofta hitintills skiedt.

Herr borgmästaren Renhorn åtog sig, at upsättja detta extractum protocolli.²

Och ståndets secreterare återkom samt upläste det nyss förrut anbefaldte utdraget af protocollet, hwilcket bifölls, lydande som följjer:³

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1330, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 1.

² Borgarståndets arkiv, vol. R 1334, Borgarståndets protokollsutdrag, nr 55.

³ Ibidem, nr 21.

S. D. Gåfwo åtskillige borgareståndets ledamöter wid handen, at de hade sedt flere olika och förändrade afskrifter af så wäl Hans Kongl. Maj:ts nådigste föreställningar till samtelige riksens ständer, som deras excellenciers herrar riksens råds utlåtelse i samma ärende. Och som borgareståndet under d. 18 Novembr. sidstl:ne redan funnit nödigt, at hela acten detta högtwigtige ärende angående, måtte tryckas, så pröfwades ock nu mera, sedan ståndet en sådan underrättelse undfådt, så mycket mera nödigt, at berörde hela act med och ifrån deras excellenciers herrar riksens råds memorial af d. 3. sidstl:ne Novembr., till och med riksens ständers underdånige swar hos Hans Kongl. Maj:t samt herr grefwen och landtmarskalckens wid aflemmandet där af för Kongl. Maj:t å riksens ständers wägnar hållne underdånige tal, dock utom de hos samtelige stånden upläste transsumter af råds-protocollerne, må genom trycket allmänt kunnige göras, som allmänheten i annor händelse, genom de utspridda olika afskrifter kunde förledas, at fatta ett owiktigt och tör hända skadeligit begrep, om detta högtwigtige ärendets rätta sammanhang, hwilcket fördenskull borgareståndet hos de öfrige respective stånden till gunstbenägit bifall bordt anmäla.

Likaledes upläste herr rådmannen Helledaj ett extractum protocollis, hwilcket herr rådmannen under d. 13 i denne månad, åtagit sig at upsättja, angående fattighuscasseuren Lohmans hos urskillningsdeputationen ingifne, och till cammaroeconomiedeputationen remitterade förslag, rörande denne stadsens förmyndarecammare. Detta extractum protocollis bifölls och lydde som följjer:¹

S. D. Sedan borgareståndet fått förnimma, at till riksens höglofl. ständer, fattighuscasseuren Anders Lohman inkommit med ett memorial, angående nyttigaste sättet at förwalta och använda de i forna och särdeles i senare tider samlade medel för fattige barns upfostran i hufwud-staden Stockholm, samt at riksens höglofl. ständers urskillningsdeputation detta memorial antagit, och till cammar-, oeconomie- och commercedeputation remitterat, så har ståndet ansedt för nödigt, at om detta måls egentliga beskaffenhet blifwa närmare underrättat, då ståndet funnit, huruledes casseuren Lohman, uti bem:te memorial berättar, sig hafwa af christelig kärlek, kortt efter förre riksdagen hos Hans Kongl. Maj:t, i underdånighet skrifteligen uppenbarat sine tanckar om fattige små barns tillbörlige upfostring, samt tillika nämnt en fond till et så an-

¹ Ibidem, nr 22.

gelägit wärcks inrättande, hwilcken ock, så snart han för twänne af deras excellencier herrar riksens råd uptäkt orten deräst penningarne stodo at tillgå, efter anställd undersökning, befunnits, till 1750 års slut sig bestiga till 188 000 dhl:r silf:rmt, och han förmodar wid en rätt hushållning skola sedermera sig så mycket hafwa förökad, at capitalet nu kan räknas till 200 000 d:r i samma mynt med räntan, hwaraf en wacker början skall kunna göras till många nödlidande barns upfostring. Och som saken, i anseende till förekomne hinder, något måst hwila, så har hos Hans Kongl. Majj:t, han åter derom i underdånighet påmint wid ordensdagen i November månad nästl:t åhr, samt för målets wigt och angelägenhet nu funnit sig eij undgå kunna, dess utredande riksens höglofl. ständers mogna ompröfwande och vidare christelige åtgierd underställa, samt tillika nämna orten, deräst den till 200 000 d:r s:rmt uplupne summan förwardes, neml. Stockholms stads förmyndarecammare, som hitintills aldeles skulle underlåtit sin skyldighet uti dess medels användande till fattige barns underhåll och uptuckelse, därtill de likwäl, enligt Kongl. Majj:ts nådige förordning af d. 27 April 1667¹ § 20 egenteligen warit anslagne.

Grunden och orsaken till ett sådant fel, förmäler han yttermera skola hufwudsakligen deruti bestå, at justitiæcollegium är med förmyndarecammaren blandat och bägge wärcken i ett sammanslagne, som han förmenar wara aldeles stridande emot inrättningens ändemål med det senare, och således föreslår, at förmyndarecammaren må skilljas ifrån justitiæcollegium, och justitiæcollegium efter lag och Stockholms stads styrelse endast förblifwa en domstol, deräst alla de till magistraten inkommande justitiæmål böra uptagas, utarbetas och till sluteligit afhielpande befordras, hwaremot förmyndarecammaren kunde ställas under öfwerståthållarens och justitiæcancellairens gemensamme in-seende, samt hädanefter komma at bestå af en directeur, som däruti förer præsidium, twänne ståndspersoner, hwars stärbhus äfwen till förmyndarecammaren höra, en eller twänne wälfrägdade borgare, samt de twänne förrut warande assistenter jemte nödig underbetiäning. Sluteligen hemställandes, om riksens höglofl. ständer skulle täckas hedra honom med det nådige förtroende, at wid denne nya inrättning warda brukad, då han tilltror sig at nästa riksdag

¹ Tryckt förordning 27 april 1667: *Kongl. Majj:s förordning och inrättelse af en arf- och förmyndare-cammar, hwilken här i staden, så wäl thet borgerskapet angår, eller ock andre sig frijwilligen ther til begifwa willia, anställas och i gång wara skal.*

kunna wisa den förmån, som på hans angifwande, det allmänna och i synnerhet denne widlyftige och folckrike staden tillskyndas skulle. Wid öfwerwägande af detta ärende, som uti sig innefattar twänne hufwudomständigheter, af hwilcka den förra består uti ett uptäckande af en fond som hos Stockholms stads förmyndarecammare skall wara at tillgå till fattige späde barns christelige upfostring, och den senare uti de hinders underrödjande, som skola ligga publicum i vägen at kunna få samma fond eller förmyndarecammarens behållne capital använd till de omnemde behof, nemligen förmyndarecammarens skilljande ifrån justitiæcollegium, och ställande under en särskild inspection och förvaltning, hwarwid Lohman föreslår sig sielf at blifwa brukad, så finner borgareståndet detsamme på intet sätt höra till riksens ständers omedelbare uptagande. Hälst hwad den förre omständigheten angår, Lohman sielf tillstår, at bem:te ärende är af honom förrut hos Hans Kongl. Maj:t i underdånighet anmält, och at, wid den af Kongl. Maj:t anbefaldte undersökningen, blifwit befunnit, at tillgången wid 1750 års slut sig skall bestigit till 188 000 d:r silf:rmt, hwarföre Lohman, enligt 1723 riksdagsordnings 13 §, och de till riksdagarnes förkortande utgångne särskilte kongl. förordningar, samt den för riksens ständers urskillningsdeputation utfärdade instruction, icke bordt falla riksens ständer beswärlig, innan det af honom hos Hans Kongl. Maj:t i underdånighet incamerade mål war med ändteligit utslag afgjordt. Och hwad det senare widkommer, eller Lohmans gifne förslag till förmyndarecammarens skilljande ifrån justitiæcollegium, samt de nye giöromål han deremot för justitiæcollegium projecterat, hwarigenom en rubbning skulle skie i Stockholms stads privilegier och hwad allmänne lagen om rättegången wid rådhusrätterne förordnat, så förmår riksdagsbeslutet af åhr 1734 uti 13 § tydligen, at eho, som med någre nyttige förslager täncker framkomma, han bör, utan at därmed dröija till riksdagen, dem hos Hans Kongl. Maj:t i underdånighet afgifwa, på det Hans Kongl. Maj:t må hafwa tillfälle deröfwer at höra wederbörande collegier och landshöfdingar, med flere, och ärendet altså blifwa tillredt och utarbetadt, innan det wid riksdagen förekommer, i fall Hans Kongl. Maj:t skulle finna, detsamma af den wigt och värde, at det förtjänar riksens ständer at meddelas.

Borgareståndet är altså af den tancka, at riksens ständers urskillningsdeputation icke tillkommit merbesagde mål, såsom ett riksdagsärende antaga och

remittera, och at således casseuren Lohmans memorial bör honom återställas, at därmed wända sig till ort som wederbör, och hwilcket, med de öfrige respective stånden till gunstbenägit bifall, hörsamt, tjenst- och wänligen communiceras.

Uplästes secrete utskottets extractum protocolli, af d. 19, och ett utdrag af rådsprotocollet af d. 18, samt kongl. slottsrettens underdånige skrifwelse, af d. 17 i denne månad,¹ angående de, emot hofmästaren Bredha och bonden Johan Persson ifrån Tuna, af slottsretten under ransakning förehafde angifwelse, at under påstående riksdag hafwa anstält olofl. tracteringar. Tillstyrckandes secrete utskottet, i stöd af riksdagsordningens 13 § det må förenemde mål till riksens ständers commissions fullföljande och afgjörande hänskiutas, hwilcket jämwäl ståndet fant godt at bifalla.

Herr borgmästaren Friedrich Ingman: Jag har under d. 13 i denne månad begärdt, at få taga afskrifter utaf de beswär, åtskillige städers herrar fullmäktige tillärnat emot Boråhs stads handel. Men som icke någon slut då följde på min begäran, och jag således icke är i stånd at kunna förklara mig öfwer desse beswär, hwilcke jag aldeles icke känner, eller wet hwaruti de bestå, så nödgas jag nu åter begära, det jag af berörde tillärnade beswär måtte få taga afskrifter. Denne herr borgmästarens begäran bifölls.

Uplästes urskillningsdeputationens inlemnade continuation af förteckningarne öfwer antagne och afslagne mål.²

Och som en ansökning, rörande en sohlfiäderfabriques inrättning, befants uti den ena förteckningen antagen, och i den andre afslagen, så påminte herr talman huru oordenteligit sådant wore, samt huru angelägit det wara will, at dylikt må förekommas. Anmälandes herr talman härhos, at urskillningsdeputationen antagit en ansökning om tillstånd, at få anlägga ett sockersiuderi, ehuru denne ansökning bordt afslås, hälst emedan den sökande icke sin anhållan hos Hans Kongl. Maj:t förrut wederbörligen anmält, mycket mindre något slut därå afwaktat, som likwäl bordt skie, innan han därmed ägt rättighet at gå till riksens ständer, och deputationen kunnat, till föllje af dess instruction, denne ansökning uptaga. Och emedan detta strider både emot författningen om sockerbruken, som ock emot förordningen om riksdagarnes förkortande, ty

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1327, Sekreta utskottet, nr 17, flera handlingar.

² Borgarståndets arkiv, vol. R 1332, Urskillningsdeputationen, nr 5, 6, 7 och 8.

förestälde herr talman ytterligare, huru angelägit det wara will, at nödige mått emot sådane missbruk måge widtagas.

Herr rådmän Helledajj ärhindrede, at om ståndet skall utlåta sig, huruwida urskillningsdeputationen med eller emot dess instruction antagit detta och andre mål, måste acta infordras och upläsas.

Herr talman: Jag grundar mitt yttrande på wåre ledamöters berättelse, som sittja i urskillningsdeputationen. De hafwa icke bifallit det nyssförrutnemde målets antagande. Och jag kan icke finna at de öfrige respectue stånden äro berättigade, at emot instructionen antaga någre ärender. Och som förteckningarne på antagne och afslagne mål, just för den orsaken inlemnas till plena, at pröfwat må, huruwida deputationen rätteligen förfarit, så låtom oss infordra acta, där så nödigt är, och se litet närmare efter, om deputationen haft skiäl till sine gjöromål.

Herr borgmästaren Schultén: Om wi wille wid detta och andre tillfällen infordra acta från urskillningsdeputationen, lära de öfrige respectue stånden göra detsamma. Därigenom skulle mycken oreda åstadkommas, och riksdagsarbetet dragas för långt ut på tiden. Jag kan fördenskull icke för min del medgifwa, at acterne till plena infordras.

Herr talman: På det sättet och om inge mått emot deputationens förfarande widtagas, lära wi få mera at syssla, än wi willjom. Och ingen kan då wara säker, at icke dess rättigheter torde sättjas i quæstion, hwilcket ock nu skiedt med den antagne ansökningen om sockersiuderianläggningen, ehuru förbudt är, at inrätta flere sockerbruk.

Herr borgmästaren Schulten: Mig är icke bekandt, icke eller kan jag finna, at förbudet är absolute, at icke riksens ständer kunna tillåta flere sockerbruk, när omständigheterna sådant fordra.

Herr talman: Det är sant, men ansökningarne böra då hafwa gådt genom rätta wägar, och wara hos Hans Kongl. Maj:t afgiorde, innan de hos riksens ständer anmälas. Lät oss fördenskull fordra in acten detta mål angående, och laga så, at detta, såsom genom orätte wägar inkommit, och emot instructionen antagit, må nedläggas.

Herr borgmästaren Finerus: Jag kan icke bifalla, at acterne skola från urskillningsdeputationen infordras, ty detta skulle förorsaka en aldeles stor oreda, ett oändeligit arbete, och mycken tidsens utdrägt.

Herr talman: Således blifwer det fåfängt at giöra lagar, om de icke skola efterlefwas, och som sådane exempel hos ständer, hwilcke böra heligt vårda lagarnes wärckställighet, skulle giöra ett skadeligit intryck hos allmänheten. Så låtom oss så i detta mål som eljest, se till hwad giöras bör, och söka at rätta, hwad som är felat.

Härmed stadnade denne discours. Och påmintes, at nödigt wore, det en deputation måtte afgå till de öfrige respective stånden, med ståndets extractum protocolli, angående actens tryckande, rörande skilljaktigheten emellan Hans Kongl. Maj:it och rådet, om grundlagarnes rätta förstånd. Hwilcken deputation tillika kunde anmäla, at ståndet bifallit secreta utskottets extractum protocolli,¹ angående de emot hofmästaren Breda och bonden Jan Person, skiedde angifwelser, och deras hänskiutande till riksens ständers commissions afgjörande. Denne påminnelse bifölls. Och åtogo sig herrar borgmästarne Uрман och Brehmer detta beswär, samt afträdde.

Herr borgmästaren Johan Boberg upläste en punct bland Stockholms stads inlemnade beswär,² angående dyrheten på swänkt camelgarn samt brist på dess sortement i anseende till färgorne, med mera ut in actis, hwilcket alt herr fabriqueuren Dahlmansson påstod wara ogrundadt, men herr ålderman Holtz däremot wille wisa hafwa sin rigtighet, hwarföre ock knappmakarembetet wid flere riksdagar skall däröfwer beswär anfördt, begärandes herr ålderman, at de deröfwer i ståndet hållne protocoller måtte upläsas, då herr ålderman förmodade, at sådan uplysning skulle finnas, at puncten kunde antagas för allmän.

Herr fabriqueuren Dahlmansson yttrade sig, at den häröfwer förde klagan hade så mycket mindre warit skiällig, som han af egen förfarenhet hade sig bekant, at hwarcken [prisen]³ på camelgarn warit för hög, eller sortement felat. Men derut låge rätta orsaken till denne klagan förborgad, at herr ålderman Holtz icke gierna wille mista den winst, som han någon tid haft af camelgarns införskrifwande. Och som det strider emot en rätt hushållning, at sådane wahror skola få införskrifwas, så begärde herr fabriqueuren, at denne punct icke måtte antagas. Hwarmed åtskillige flere herrar ledamöter sig förenade.

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1327, Sekreta utskottet, nr 17.

² Borgarståndets arkiv, vol. R 1333, Allmänna besvärdeputationen, onummerat.

³ Enl. konc.; ordet saknas i renskr.

Herr talman frågade fördenskull, om ståndet behagade antaga denne punct för allmän, hwilcket med Neij beswarades.

Herr borgmästaren Johan Boberg föredrog ännu en punct af Stockholms stads beswär,¹ angående förbud emot utländskt galanteriekrams och infattningars inpractiserande.

Herr borgmästaren Schau yttrade sig: Jag märcker at guldsmedsämberet här i staden anført denne beswärpunct. Den kan hafwa sine gode skiäl. Men låtom oss något närmare täncka efter, om icke bättre wore, at bruket af alt sådant galanterie, jemte äkta jouveler blefwe förbudit. Ingen lærer neka mig at ju otroligen store summor ligga här i riket ofruktbare uti äkta jouveler och andre oäkta smycken, hwilcke senares pris nu i senare tider stigit ganska högt, ehuru de i sig sielfwe intet det ringaste värde äga. Är det då icke en stor skada, at penningar skola gå ur landet för sådane onyttige wahror? Men så länge bruket icke förbiudes, kan inpracticerandet icke hämmas. Detta har konungen i Dannemarck funnit, och fördenskull med sitt rikets stora nytta förbudit at bära så wäl äkta som oäkta smycken.

Herr borgmästaren Fredrich Ingman föreslog, at denne punct måtte såsom enskildt till guldsmedsämberet återlemnas, at gå dermed till urskillningen om dem så godt synes, men at ståndet måtte genom extractum protocollii söka at förmå de öfrige respective stånden till det beslut, at alle jouveler och andre smycken måge förbiudas.

Herr talman: Öfverflöd i mat och dryck, samt yppighet i kläder och meubler, har nu på en tid dragit så otroligen store summor utur riket, at rikets undergång är för dörren, och snart sagt oundwikelig, om kraftige mått ej tagas häremot. Jag måste med bedröfwelse gifwa wid handen, at i fall Gud skulle straffa oss med misswäxt är riket icke i stånd, at införskrifwa så mycket spannemål, som till bröd för dess inwånare behöfwes. Mig är ock bekandt, at Hans Kongl. Maj:t lærer genom nådig föreställning lägga detta bedröfweliga tillstånd för rikens ständers ögon. Och som den hedran bör tillhöra borgareståndet, at hafwa aldri först tänckt på botemedel häremot, så finner jag högstangelägit, at tillstyrcka, det någre herrar ledamöter måge utnemnas at uppsättja ett betänckande i detta mål, som sedan kunde såsom en punct bland allmänne beswären intagas.

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1333, Allmänna beswärsdeputationen, onummerat.

Herr borgmästaren Schauv: Den vägen skulle leda oss alt för långsamt fram till målet. Min mening är, at det skulle fortast och bäst låta sig giöra genom ett extractum protocoll.

Detta senare bifölls, och åtog herr borgmästaren Schauv sig det beswäret, at häröfwer upsättja och till ståndet inlemna sine tanckar. Och fants för öfrigit godt, at guldsmedsembetets nyss upläste beswärs punct, tills vidare skall hwila.

Herr borgmästaren Cervin: Sedan 1738 års riksdag har jag ständigt wid alle tillfällen påmint, om landtbrukets uphielpande, såsom en grund hwarpå alle wåre inrättningar förnelligast sig fota. Wid sidst:ne riksdag blef ock en punct i allmänne beswären¹ härom projecterad. Men den gick ut, jag wet icke för hwilcken orsak. Så har det ock altid gådt. Cammaroeconomiedeputationen har ock wid sidst:ne riksdagar inlemnadt sine tanckar i detta ämne till riksens ständers plena, men dess betänckande hafwa icke blifwit företagne fast mindre afgiorde. Imedlertid ligger en stor del af landet beklageligen öde, och så länge det warar och bröd felar, lærer det wara fåfängt at tala stort om näringarnes uphielpande, samt folckets antals förökning. Och är fördenskull högstangelägit at nu jemwäl täncka uppå medel och utwägar till landtculturens understöd och hielp. Efter min oförgripelige mening skulle detta nyttige ändamål kunna ärhållas, om jordbrukarne kunde undfå små låhn i banquen, och som den, hwilcka wid jordbruket wist flit och drift, bewilljades någon eftergift på utlagorne.

Herr justitiarien Faxell: Jag kan icke finna, at någon generelle författning skulle kunna giöras i detta mål. Ty den ene provinsen i riket har wid jordbrukket snart sagt ingen likhet med den andre. Man får ofta se den bästa jorden ligga öde, och den sämsta i möjligaste måtton wäl upbrukad. Detta ankommer förnämligast på inwånarnes flit och drift. Till exempel: Wermeland har som bekant är mästedelen swag åkerjord, men icke dess mindre kan jag med wissheit berättta, at därstädes sedan 1720 dubbelt mera åker blifwit uptagen, än där förrut fants. Hwilcket om jordbruket i de mäst fruktbarande provinser icke lærer kunna sägas. För öfrigit är jag af den tancka, och lærer förfahrenheten wittna med mig, at låhn eller credit äro skadelige för en bonde, ty då arbetar han sällan. Hwilcket nogsamnt kan bewisas däraf, at de bönder, som få understöd af bruken äro altid de lataste och fattigaste.

¹ Tryckt i *BgP* 10, bil. 1.

Herr talman: Rikets torftige tillstånd lærer eij tillåta någon eftergift på utlagorne. Wi böre fördenskull söka med alfware, huru yppighet och öfwerflöd må kunna hämmas, på det wi måge kunna få penningar i landet. När det skiedt kunne wi, men icke förr täncka på eftergifter. Men deremot torde det andra af herr borgmästaren Cervin gifne förslaget, at jordbrukarne skulle emot säkerhet få lån i banquen, kunna åstadkomma något gagn, om det rätteligen till jordbrukets uphielpande användes.

Herr rådmän Helledaj: Jag kan icke annat finna, än at det skulle medföra mycken nytta, om någon utwäg till premier för flitige jordbrukare kunde påhittas. Men härhos borde man noga tillse huru desse premier skulle utdelas. Efter min tancka borde icke någon jordbrukare just derföre århålla præmium at han uptagit någre flere tunneland åker, än han wanligen haft förrut. Ty detta kunde snart nog skie, men hans jordbruk icke derigenom förbättras, utan snarare förwärras, när gödselen droges till den nyssuptagne från den öfrige åkern. Således borde det blifwa rätta wägen för en jordbrukare at århålla præmium, då han wore i stånd at bewisa, det han således förbättrat all sin åkerjord, at den i stället för 5:te eller 6:te nu bore 7:de och 8:de kornet, och så vidare i proportion efter hwarje jordarts och orts beskaffenhet.

Herr borgmästaren Ubman: I fall detta ärende komme så wida, at præmier kunde utdelas, lærer ock för ståndet wara nödigt, at förbehålla sig det städernes inwånare, som på lika sätt förbättra deras åkrar, och i synnerhet de, som på städernes utmarcker uptaga åkerjord och den wäl bearbeta, måge äfwen af sådane premier få del.

Herr borgmästaren Schauv: Förnemsta orsaken till landtbrukets bättre eller sämre skiötsell, är den alt för stora olikheten i priserne. Å den ena orten betalas spannemålen altid någorlunda skiäligen, men i den andre får åckermannen i synnerhet wid ymnig årswäxt icke sin möda och kostnad betald. Således bryr han sig icke stort mera om sitt landtbruks skiötsell, än at han kan hafwa sin utkomst och betala sine utlagor. Men om spannemålsprisen wore altid lika och mödan lönande, skulle säkert bonden använda mera flit och arbete på sitt åkerbruk. För öfrigit kan jag med skiäl säga, at en skånsk bonde skulle aldraminst wårda sitt åkerbruk, om han på annat sätt finge tillgång på penningar.

Herr borgmästaren Renhorn: Genom premier eller andre penningeunderstöd, lærer aldri landtbruket kunna uphielpas, om ock utwägar därtill kunde

finnas, som dock i desse medellöse tider hwad det första angår, omöijeligen kan skie. Men det torde hafwa en säkrare god påfölgd med sig, om transporten orterne emellan kunde giöras wigare. Årswäxten är i orterne mäst alle åhr olik. Hwaräst någon missväxt infallit, där är spannemålen dyr. I en annan ort åter där ymnig skiörd warit, får jordbrukaren sin möda och kostnad icke betald. Men om transporten wore wig, och spannemålen således genom ymse handräckning kunde hållas i ett någorlunda jämt pris, skulle man finna, at jordbrukarne grepe wärcket an med alfware, och snart genom bättre bärgningssätt och bruk bragte det till 3 eller 4 korns större utkomst än hittills skiedt.

Herr borgmästaren Cervin förestäldte at förewarande ärende är af högsta wigt och fordrar en noga öfwerläggning, samt betänketid, hwarföre det ock måtte upskiutas till dess ståndets bortowarande ledamöter kunde komma hit tillbaka.

Herr borgmästaren Ubman, som jemte herr borgmästaren Brehmer blifwit deputerad till de öfrige respective stånden, och för en liten stund sedan återkommit, men icke fått tillfälle, at för nyssanförde discours afgifwa sin berättelse, anmälte nu, at herr borgmästaren icke kunnat få företräde hos ridderskapet och adelen, emedan där warit någon angelägen discours före, och herr borgmästaren fördenskull aflemnat ståndets extractum protocollii, angående hela actens tryckande, om den skilljaktighet som sig emellan Hans Kongl. Majjt och rådet yppat, till riddarhussecreteraren, samt bedt honom berätta, at ståndet bifallit secrete utskottets extractum protocollii¹ angående hofmästaren Bredha och Jan Pärsson. Prästeståndet hade gifwit wid handen, at det bifallit bägge målen, och bondeståndet har lofwat snart utlåta sig deröfwer.

Herr borgmästaren Cervin: Jag föranlåtes, at wid detta tillfälle anmäla ett angelägit ärende till ståndets öfwerwägande: Huru skogarne i riket och deras ägare handteras är noggsamt bekant, och behöfwer jag således icke vidare tala därom än at jag håller före, det en skattehemmans ägare borde tilläggas någon sådan rätt till till ek och bok, som på hans land wäxa, och at han till föllje däraf måtte förklaras äger disposition af åtminstone hälften af sådan skog, och fölljackteligen berättigad at få betalning derföre, när utsyning skier. Jag beder, at

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1327, Sekreta utskottet, nr 17.

detta ärende måtte påtänckas och ståndet se till, huru det kan hielpas, när skogsordningen företages. Hwilcket bewilljades.

Herr borgmästaren Renhorn upläste en beswärs punct angående andre städers borgmästares rättighet,¹ at komma på förslag till ledige borgmästare sysslor här i Stockholm.

Denne punct antogs för allmän. Men Stockholms stads herrar fullmäktige förklarade sig icke deruti taga någon del.

Likadeles upläste herr borgmästaren Renhorn en föreställning, at lätthelgedagarne måtte indragas, eller och flyttas in på söndagarne,² hwilcken punct jemwäl för allmän antogs.

Sluteligen uplästes en af änckan madame Serlachii ingifwen böneskrift med anhållan,³ at ståndet täcktes inlösa 60 exemplar för 1 d:r 16 öre kop:rmt stycket af dess afleden mans hofrättsadvocaten Carl Serlachii författade och tryckte arbete, under titul af förbättrade och tillökte fägnetimmar.⁴ Och som ståndet hade sig bekandt, at denna äncka är en främling, samt at hon är stadd i ett ganska torftigt tillstånd, så behagade och ståndet resolvera, at desse anbudne exemplar skola inlösas för cancelliets medel, hwilcke secreteraren befalldes utassignera, och henne tillställa.

Sidst anmäldes en deputation från bondeståndet, bestående af sex personer, för hwilcke häradsdomaren Jacob Larsson från Wermeland förde ordet och gaf wid handen, at bondeståndet bifallit secreta utskottets extractum protocolli⁵ angående hofmästaren Breda och bonden Jan Pärsson. Berättandes därhos, at bondeståndet icke funnit företaga borgareståndets i dag aflemnade utdrag af protocollet, angående tryckandet af acten om den emellan Hans Kongl. Maj:ts och rådet sig yppade skilljacktighet om grundlagarnes rätta förstånd.⁶ Lofwandes likwäl at bondeståndet skall detta ärende med det första företaga och afsluta.

Herr talman tackade för underrättelsen. Och desse deputerade afträdde.

Hwarefter ståndet jemwäl skildes åt.

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1333, Allmänna beswärsdeputationen, onummerat.

² Ibidem.

³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1335, nr 38.

⁴ Carl Serlachius: *Förbättrade och tillökte fägnetimmar* (Wästerås 1754).

⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1327, Sekreta utskottet, nr 17.

⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1327, Stora deputationen, nr 1, nr 4, nr 5. Sekreta utskottet, nr 4, 5, 6, 7, 8, 9 och 10. Tryckta som bilagor 8–15.

Åhr 1755 den 29:de Decembr.

S. D. Justerades protocollerne för d. 25, 27, 29, 30 och 31 Octobr. sidstl:ne.

Herr borgmästaren Cervin påminte at nödigt wore, det bewillningsdeputationen måtte snart förordnas, hälst emedan afgiften för brännwinet med detta års slut uphörer.

Herr talman lofwade, at willja härom öfwerlägga med herr grefwen och landtmarskalcken samt de öfrige respective talmännen.

Likaledes ärhinderades, at den under sidstl:ne riksdag af de då utnemde ståndets herrar ledamöter projecterade tulltaxan måtte till närmare öfwerseende företagas. Och gaf secreteraren wid handen, at icke flere än herr borgmästaren Herkepæus, herr rådmannen Abraham Hylphert och herr borgmästaren Lundeborg till detta ärende, under d. 27 sidstl:ne October blifwit utnemde, hwilcke nu woro frånwarande, och således komma at härom påminnas.

Sedan föredrog herr borgmästaren Johan Boberg följande projecterade puncter till allmänne beswären, nemligen

1 § att allmogen må förbiudas, at sällja sitt tillbytte tackjärn till närmaste städer. Hwilcken § gillades.

2 § angående harars skiutande. Antogs, dock at deruti i akt tages hwad detta målet rörande wid 1734 års riksdag blifwit förehaft, som styrcker borgareståndets rättighet till jagt.

3 § at inkommande beswär ej måge af kongl. hofrätterne communiceras med magistraterne genom konungens befallningshafwande, utan directe. § gillades.

4 § angående handel med linnewäfnader från Jemteland på Norrige. Bifölls och fants godt, at uti denne punct jemwäl beswär må införas öfwer oxjärns, borskaps och skinwarors handel, som från Swerige på Norrige drifwes.

5 § om enrolleringsmanskapets frihet, at utan burskaps winnande föra fartyg. Antogs.

6 § om förbud emot kalcks införande från utrikes orter. Denne § gillades, dock at häruti tillika må begäras, at förbudet måtte jemwäl sträcka sig till tak- och murtegel, samt klinckert, dock cement härifrån undantagit.

7 § angående upförandet af de anbefaldte quartalsförslagernes ingifwande till kongl. commercecollegium öfwer det till och ifrån utrikes orter gående och kommande coopwaerdiesjöfolcket. Bifölls likaledes.

8 § skånske städernes postulatum, angående frihet at få ifrån angränsande skogrike orter kiöpa wircke och wed, och at sådane wahror måge få utifrån införas, men utförsslen i den orten förbiudas. Denne § ansågs såsom enskilt, för skånske städerne.

9 § skånske städernes beswär, angående det missbruk, som wid academien i Lund föröfwas medelst handwärcwares antagande och skyddande. Denne § antogs på den grund, at alle handwärcware böra enligt lagen wara borgare i städerne när de därstädes bo. Dock fants godt, at herr borgmästaren Herkepæus, som war frånwarande, måtte höras, huru wid academien i Upsala härwid föréhålles.

10 § angående tullfrihetssummans fördelande emellan samtelige stapel-städerne på den spannemål, lin och hampa, som ifrån Ryss- och Lifland få årligen tullfritt införas. Denne § bifölls.

11 § om frihet för städerne, at få nyttia allmänningar till brädesågning å finbladige sågqwarnar, och till nödigt wedbrand. Antogs, dock at den således jämncas, at den skada, som medelst grofbladige sågqwarnar och huggne planckor åstadkommes, warder förebyggd. Hwarwid föreslogs, at grofsågade bräden måtte beläggas med dubbel tull, då sådan sågning förmodas skola snart uphöra. Och åtogo sig herr borgmästaren Blom, herr rådman Genberg, och herr justitiarien Faxell, at utarbete detta ärende, så detsamme i en eller flere §§ kunde fördelas efter omständigheterna.

12 § angående de af städerne i Halland, Blekingen, Skåne, Bohuslähn och Gottland fordrade boskapspenningar. § gillades, med den tillägning, at som kongl. cammarcollegium förmodeligen redan häröfwer hört wederbörande, som stådt under anmärckning, så förmodar och borgareståndet, at detta ärende lærer nu så mycket snarare kunna företagas och sluteligen afgjöras.

13 § att städerne allena måge få idka tobaksplantering. Hwarwid påmintes, at frälseman des rätt härigenom eij må betagas, och at för öfrigit jemwål må giöras föreställning om encouragement så för denne, som andra plantager, till hwilcken ända medicinal, färgeri och andre för fabriquerne nödige växter, som här i riket kunna fortplantas, men ännu ifrån utrikes orter införas måge

jemte utrikes tobaksblader belägges med någon wiss afgift. Och antogs § med denne tillägning.

14 § angående riksens ständers contoires indragande, samt lön och betalningsavgiftens upphörande. Antogs på försök, till dess man finge se huru omständigheterna wille skicka sig.

15 § angående enckel tull på wisse inrikes manufacturwahrer. Bifölls.

Den projecterade instructionen för tulldeputationen uplästes,¹ tillika med ridderskapets och adelens under den 13, samt prästeståndets d. 20 i denne månad, derå in margine skrefne utlåtelse och gjorde ändringar. Och bifölls 1 § sådan som ridderskapet och adelen den samma projecterat, hwartill jemwäl prästeståndet samtykt.

2 § bifölls.

3 § likaledes.

Wid fierde § fant borgareståndet nödigt, at, i anledning af herr borgmästaren Cervins påminnelse, göra följande förbehåll: Och emedan det af tulldeputationen wid sidst:ne riksdag förfärdigade project till lilla tulltaxan blifwit lemnat till borgareståndets öfwerseende, så har ock ståndet då författat ett annat project, som nu är under öfwerseende och renskrifning. Och förbehåller sig fördenskull ståndet, at detta dess project, när det kan färdigt blifwa, må af tulldeputationen jemte deputationens egit företagas och öfwerwägas, samt den nya taxan i anledning deraf inrättas, och sedan till riksens ständers närmare skiärskådande inlemnas.

5 § bifölls med prästeståndets tillägning.

6 § bifölls med den af ridderskapet och adelen gjorde ändring.

7 § bifölls.

8 § bifölls jemwäl med ridderskapet och adelens påskrefne ändring.

Wid 9 eller sidste § och de orden *handel och manufacturer*² tillade borgareståndet: samt handtwärckerier. Och biföll ståndet § för öfrigit med prästeståndets wid slutet gjorde tillägning.

Herr talman berättade, at herr borgmästaren Uglå, som nu hemrest, torde blifwa länge borta, och förestäldte at således nödigt wore, det ståndets herrar

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1331, Tulldeputationen, nr 1.

² Kursivering enl. konc.

electorer måtte sammanträda och wällja en annan ledamot i dess ställe, uti cammar-, oeconomie- och commercedeputationen, hwilcket bifölls.

Och ståndet skildes åt.

Åhr 1755 den 30:de Decembr.

Herr borgmästaren Schultén upläste ett promemoria,¹ angående Kongl. Maj:ts åhr 1754 d. 18 Novembr. utfärdade förklaring öfwer 8 § uti kongl. förordningen af d. 21 Maji 1739,² om hämmande af lurendrägerier, genom anställandet af husvisitationer. Föreställandes herr borgmästaren, at den härigenom, uppå manufacturcontoirets begäran, skiedde förändringen wore både skadelig och stridande emot den hus och hemfrid, som hwar och en undersåte efter grundlagarne bör till godo niuta, så länge intet upstedt skiäl giordt honom hos wederbörande executorer eller domare misstänkt. Och wore härhos detta så mycket mera eftertänckeligt, som Kongl. Maj:t blifwit föranlåten, at likasom draga allmänt misstroende till riksens högre och nedrigare ämbetsmän, med mera ut in actis. Och fants godt, at i anledning häraf ett utdrag af protocollet måtte uppsättjas, med föreställning hos de öfrige respective stånden, at denne emellan riksdagarne utfärdade förklaring må aldeles uphåwas, och författningen angående husvisitationer ställas på den fot, som den samma förrut warit.

Sedan föredrog herr borgmästaren Johan Boberg följande projecterade §§ af de tillärnade ståndets allmänne beswär, nemligen

16 § angående enckel tull för murtegel och dess rätta mått, hwilcken § gillades.

17 § om Carolinlaget. Antogs.

18 § om de wid otillåtne sågar tillwärcskade salubrädens och planckors confiscerande. Bifölls.

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1334, Borgarståndets protokollsutdrag, nr 24.

² Tryckt förordning 21 maj 1739: *Kongl. Maj:ts nådige förordning, til hämmande af lurendrägerier och inpracticeringar af utrikes waror*, med förklaring 18 november 1754: *Kongl. Maj:ts nådige förklaring, öfwer 8. §. uti kongl. förordningen af then 21. Maji 1739, angående hämmande af lurendrägerier och utrikes warors inpracticeringar.*

19 § at städerne måge få kiöpa timmer, wed och kohl, från angräntsande skatteskogar. Gillades.

20 § angående städernes afhyste jords jurisdiction. Bifölls.

21 § om kohlmihlors stybning inom wiss tid och brukens fredsmilar. Och fants godt, at denne § går ut.

22 § om borgares inflyttande till städerne. Antogs.

Likaledes bifölls 23 § om sockerhandelen i Wästergöthland.

När detta skedt war, uplästes den projecterade instructionen för secrete handels- och manufacturdeputationen¹ tillika med ridderskapet och adelens samt prästeståndets därwid gjorde påminnelser och utlåtanden.

Ståndet tog detta alt under öfwerwägande, och yttrade sig herr borgmästaren Lange, at nödigt wore, det uti rubriquen näst efter det ordet *manufacturers*² måtte de orden: *samt fiskeriers* tilläggas. Hwilcket bifölls.

1 articulen uplästes och bifölls.

Wid andra articulens 1 § gjordes den ändring, at i stället för ordet *sammankomst*, må sättjas *sammanwaro*.

2, 3, 4 och 5 §§ af denne articul biföllos.

6 § likaledes, dock at de orden *lag och förordningar*, som wid slutet af denne § finnas införde, måge gå ut.

7 § bifölls med de af ridderskapet och adelen gjorde ändringar. Dock at den meningen, *hwarwid likawäl i akt tages, at samma handelsreglemente icke till alle städer i riket lämpas*, går ut, emedan detta handelsreglemente uti Kongl. Maj:ts resolution på städernes beswär d. 7 Julii 1752³ och 14 §, i anseende till de öfrige städerne utom Stockholm och Götheborg blifwit uphäfwit.

Wid 8 § ärhindrede herr borgmästaren Cervin, at nödigt wore, det begäras må, at alle fabriques idkare måge tillhållas at blifwa borgare i städerne, och at städerne måtte återfå de förlorade stämpelpengarne. Hwarwid herr handelsman Bagge påminte, at detta senare wore så mycket mera angelägit, som de

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1328, Sekreta handels- och manufakturdeputationen, nr 1.

² Kursivering enl. konc., liksom i flera fall i det följande.

³ Tryckt resolution 7 juli 1752: *Kongl. Maj:ts nådige resolution och förklaring uppå the allmänne beswär som städerne uti Swerige och Finland, igenom theas fullmägtige, hafwa wid thenna riksdag i underdånighet andragit.*

löningar, hwilcke tillförene af stempelpenningarne blifwit betalte, nu gravera städernes stat.

Och föreslogs at ståndets herrar ledamöter uti secreta handels- och manufacturdeputationen, måtte härom därstädes påminna, och tillse, det desse omständigheter måge kunna hjälpas. Men at för öfrigit denne 8 § kunde bifallas.

Herr borgmästaren Lange förestaldte, at ståndet skulle wid genomseendet af de efterföljande §§ få tillfälle, at införa desse omständigheter, och § således nu kunde bifallas, hwilcket samtycktes.

Wid 9 § fant ståndet godt att tillägga: Dock de fabriquer, som utan publiquit understöd blifwit inrättade härifrån undantagne, hwilckas innehafware åligger at anmäla ändringen uti tullrätten eller hos magistraten som sådant till kongl. commercecollegium inberättar.

10 § bifölls med ridderskapets och adelens anmärkning, i anledning hwaraf meningen kommer at sammanfogas på detta sättet, hwaremot andre smärre etc.

11 § bifölls med prästeståndets wid §:s slut gjorde tilläggning.

12 § bifölls med ridderskapet och adelens första tilläggning: Dock at the tillagde orden, *på landet*, gås förbi, såsom stridande emot manufacturprivilegierna.

13 § bifölls med de af ridderskapet och adelen samt prästeståndet gjorde tilläggningar.

14 § bifölls.

Men wid 15 § angående Bongiske balancen ärhindrades, at den nu mera eij wore nödig, emedan detta ärende wid sidstl. riksdag blifwit afslutit. Och fants fördenskull godt, at denne § går ut.

16 § bifölls.

Wid det 17 § uplästes inlemnade herr borgmästaren Lange följande project till denne § som jemwäl uplästes, lydande sålunda:

I lika måtto åligger deputationen, at efterse nuwarande tillståndet, af schäfferiirättningen i riket, hwilcken enligit de wid förleden riksdag inkomne berättelser, då funnits hafwa ansenligen tilltagit. Och som inhemske schäfferiernes tilltagande och befrämjande äro den förnemsta grunden, hwarpå yllemanufacturernes styrcka och bestånd för framtiden bör fästas, tillkommer det äfwen deputationen, at icke allenast utröna, hwad för betydande hinder där-

wid ännu kunna i wägen ligga, utan ock påtäncka sådane medel och utwägar, som än ytterligare kunna bidraga till uphjelpande af en sådan angelägen och för det allmänna högst nyttig inrättning, samt deröfwer med det aldra första sitt betänckande till riksens ständer aflemna.

Detta project bifölls, till följje hwaraf begäras skall, at § således må inrättas.

18 § bifölls, och ärhindrades, at wid slutet af denne § wore lämpeligaste stället, at införa herr borgmästaren Cervins giorde påminnelse, at fabriquesidkarne måge förpliktas, at antaga burskap i städerna. Detta bifölls.

19 § uplästes, och herr borgmästaren Cervin yttrade sig, at sålänge ingen säkrare och tillräckeligare fond finnes till fiskeriernes upmuntran hälst de som skje i öppne hafwet, kunde man icke eller wänta, at någon derpå skulle äfwentyras sin kostnad och möda. Herr borgmästaren wiste af förfahrenheten hwilcke swårigheter härwid befunnos. De utlofwade præmier woro ej allenast för små, utan man kunde jemwäl icke få det som utlofwat är, hwarföre herr borgmästaren ock warit nödsakad, at gå med beswär häröfwer till riksens ständer genom urskillningsdeputationen.

Herr handelsman Bagge giorde en lika föreställning och berättade hwad stor kostnad han med någre andre i Götheborg användt på trenne buysers utrustande. Förste året hade någorlunda lönt mödan, men de senare icke. När nu upmuntran felades wid sådane omständigheter, wore ej at undra, at wederbörande trötnade wid fortsättjandet, af detta elljest högstnyttige näringsfång. Hållandes herr handelsman före, at nödigt wore, det den som wille måtte få lof, at i detta mål göra föreställningar i secrete handels- och manufacturdeputationen, och at deputationen när målet företages, fördenskull måtte gifwa ståndet underrättelse derom.

Herr borgmästaren Cervin: Min tancka är, at uti instructionen må införas, det deputationen bör föreslå hielpemedel i detta ärende, sedan de, som idka dylikt fiske, i deputationen blifwit hörde, och fått föreställa saken med sine omständigheter.

Herr talman: Wisseligen bör detta näringsfång på alt möjligit sätt understödjas. Men at fonden icke warit på långt när tillräckelig till premier, har där-af härrördt, at Gud wälsignat oss med så mycken sill wid våre utsundske strander, at denne wahras införssel utifrån nästan aldeles afstadnat. Gud låte oss alt framgent få niuta denne oskattbare förmon! Men imedlertid böra wi

wara betänkte deruppå, huru fiskerierne måge kunna uphielpas, befordras och bibehållas i full drift, och at fördenskull sådane säkre medel och utvägar härtill widtagas, at wederbörande idkare hållas skadeslöse, och eij behöfwä klaga, eller i brist af understöd nödgas öfwer gifwa deras högstnyttige näringsfång. För min del håller jag före, at detta är så aldeles angelägit, at i fall ingen annan säker och tillräckelig fond kan utfinnas, må banquen betala de till detta ändemål nödige premier.

Herr borgmästaren Schauv: Härwid kommer det jemwäl mycket an deruppå, at premierne jämnckas emellan Nordsjöfiskeriet, och det som skier wid våre strander, så at de utdelas efter hwars och ens anwände kostnad och möda. Och är fördenskull angelägit, at detta jemwäl må uti instructionen till efter rättelse för deputationen införas.

Herr talman frågade, om icke denne nu upläste 19 § måtte inrättas efter den anledning, som i denne förehafde discours blifwit gifwen. Hwilcket bifölls.

20 § bifölls.

Likaledes 21 §, dock at ridderskapets och adelens tillägning gås förbi.

Herr borgmästaren Cervin förestäldte, at nödigt wore, det någre ståndets herrar ledamöter måtte utnemas, at projectera ett ex tractum protocolli i anledning af det som nu discourerat blifwit. Denne föreställning bifölls. Och utnemdes härtill herr fabriqueuren Dahlmansson, herr handelsman Modin, herr handelsman Bagge, herr directeuren Schenbom, herr borgmästaren Cervin och herr borgmästaren Lange.

Herr borgmästaren Johan Boberg föredrog den projecterade 24 § af allmänne beswären, angående enckel tull för de wahrer, som borgerskapet upköper på landet. Hwilcken § gillades.

25 § angående en lysningsinrättning på Justensudden wid Öregrund: Herr borgmästaren Ubman förestäldte, at denne belysning wore högst nödig för alle wästernorrländske, wäster- och öster-botnische fartyg, hwilcke, ehuru de fådt känning af Gräsö fyrbåk, likwäl ofta nödgas i storm och owäder hålla sjön om nattetid utan före inloppet, och icke sällan, då de sådant icke förmå at göra warda i mörkret drifne antingen inpå den långa stranden, som är belägen emellan båken och inloppet till Öregrund, eller ock åt andra sidan, alt som wädret kan wara. Men om en lysning inrättades på Justensudden, kunde far-

tygen med all säkerhet inlöpa i hamnen, och således undgå de mångfaldige olägenheter, som de hitintills i brist deraf måste widkännas.

Men som åtskillige wästernordländske städernes herrar fullmäktige nu woro frånwarande, så fant ståndet godt, at denne § må hwila tills vidare.

Herr borgmästaren Lange anmälte, at majoren Hastfehr, som inrättat en lysning wid Sandhamn nu mera icke will stå wid det ingångne contractet, utan fordrar mera än hwad honom i anledning deraf tillkomma bör, hwarom han hos kongl. commercecollegium inlagt ett memorial. Och som sådant länder de siöfarande till förfång, begärde herr borgmästaren at ståndet wille taga nödige mått häremot.

Uppå giord proposition af herr talman bifölls denne herr borgmästaren Langes begäran, och anmodades herr borgmästaren, at hos kongl. ammiralitetet härstädes begära del af det slutne contractet, samt hos kongl. commercecollegium afskrift utaf Hastfehns inlagde memorial, samt at sedan utsättja extractum protocolli häröfwer, som till de öfrige respective stånden kommer at afgå.

Herr borgmästaren Lange åtog sig detta beswär.

Herr borgmästaren Ubman upläste den 26 tillärnade § af allmänne beswären, angående bergstullars inrättning åt siösidan, och bomars upsättjande wid brukswägar. Herr borgmästaren förestäldte, at denne § wore så mycket mera nödig, som en stor del bruksägare hit intill, och så länge de icke wid wahrornes förssel till bruken betala tull, altid kunna undersällja städernes handlande, och således draga handel och näring ifrån dem till bruken, hwilcket förfahrenheten wittnar. Men om de föreslagne tullar blefwo inrättade, torde icke allenast wederbörande städer återfå en stor del af deras näring, utan skulle cronan derhos jemwäl winna en wacker inkomst.

Ståndet fant wäl, at detta förslag skulle mycket gagna städerna, men hölt dock härhos före nödigt wara, at denne § måtte något jämnckas. Hwilcket herr borgmästaren Ubman sig åtog.

Sidst anmälte ståndets secreterare, at extraordinarie cancellisten Sandström icke warit tillstädes, då de öfrige cancellisterne för twänne plenidagar sedan anhållit om förskott af ståndets cassa, på de förwäntade discretionerne, och som sådant då blifwit de öfrige bewilljat, anhölle Sandström nu, om ett lika förskott.

Detta bifölls, och befordtes secreteraren at af ståndets medel utassignera etthundrade femtjo dahl:r kopp:rmt, samt desse penningar tillställa Sandström emot quittance.

Ståndet skildes åt.

Åhr 1755 den 31:ste Decembr.

Herr borgmästaren Johan Boberg föredrog den tillärnade 27 § af ståndets allmänne besvär, angående handtwärckeriernes förfördelande af militiæstaten. § bifölls, dock at häruti jämwäl nemns, om det förfördelande, som handtwärckerierne lida af saltpettersiudare.

28 § om skriftepenningars afskaffande: Hwarwid herr borgmästaren Ubman förestäldte, at uti denne § måtte något anföras, angående de så kallade winpenningar.

Herr borgmästaren Lange hölt före at denne § skulle till äfwentyrs hos prästeståndet upväcka misshag, och at således bäst wore, det herr talman måtte anmodas, at härom tala med herr ärkebiskoppen, då man kunde få höra prästeståndets tanckar härom. och at § imedlertid måtte hwila. Detta bifölls.

29 § om det förfördelande, som adelens handtwärckare tillfoga handtwärckerierne i städerne: hufwudsaken af denne § bifölls, dock at § således jämnckas, at ridderskapet och adelen bibehålles wid sine privilegier, men ock städernes handtwärckerier wid deras rättighet.

Herr borgmästaren Blom och herr justitiarien Faxell anmälte, at herrar landshöfdingarne understundom taga sig den myndigheten, at insättja handtwärckare både i städerne och på landet, och at således nödigt wore, det en § härom i allmänne besvären måtte införas. Hwarwid herr borgmästaren Renhorn påminte, at uti denne § måtte jemwäl inflyta, det adelige wederlikar eij böra nyttja adelige privilegierne i detta mål, hwilcken frihet de sig dock oskiäligen tillägna. Ståndet biföll, at en § härom måtte projecteras.

30 § uplästes, angående gröfwre hällsingewäfs hållande och stämplande, och bifölls.

Likaledes 31 § angående wiss tid till observationer wid tullwäcket.

32 § om 10 procents öfwerwigts beräkande på näfwer wid förtullningen, bifölls.

33 § om handlandes antagande i städerna, antogs.

Herr borgmästaren Lange föreställde, at angelägit wore, det ståndets herrar ledamöter uti secreta deputationen måtte anmoda, at uti rådsprotocollerne efterse, om någre sådane casus funnes, at handtwärckare blifwit emot 1734 års resolution antagne, oansedt magistraten och wederbörande warit ense, om deras uteslutande. Denna föreställning bifölls.

Herr fabriqueuren Dahlmansson begärdte, at fabriqueurerna måtte jemwäl under den nyssförrut upläste § intagas.

Men ståndet fant bäst wara, at, om fabriqueurernes antagande, må en särskilt punct uppsättjas, som kunde anmäla i urskillningsdeputationen och blifwa remitterad till secreta handels- och manufacturdeputation.

34 § angående tid till observationernes afgifwande wid manufacturfonden, bifölls.

35 § angående handtwärcksgesällers förpassande från andre städer än Stockholm, antogs.

Härwid ärhinderade herr borgmästaren Cervin, at jemwäl nödigt wore, det någon författning måtte göras, emot tiggares och annat löst folcks förpassande. Och anmodade herr borgmästaren at härom uppsättja dess tanckar i form af ett extractum protocoll, som sedan till de öfrige respective stånden kunde afsändas. Hwilcket beswär herr borgmästaren sig åtog.

Sidst uplästes ett af herr borgmästaren Schauw ingifwit memorial med föreställning, at nödigt wore, det så wäl jouveler, som oäckte smyckens bärande, måtte förbudas.¹ Hwilcket memorial ståndet biföll, hwad quæstio an beträffar, men at quæstio quomodo måtte remitteras till secreta handels- och manufacturdeputationen, hwarwid ståndet fant nödigt, at berörde deputation må inom en månad till riksens ständers plena inkomma, huru så wäl dennas, som flere öfwerflödighetswahrors bruk må kunna afskaffas till rikets uphielpande utur dess dryga underwigt i handelen, och at deputationen därwid bör sig företaga hans excellence herr riksrådet baron Löwenhielms år 1747 hos riksens ständer ingifne, och till deputationen remitterade memorial, angående detta angelägne ämne. Och anbefaldtes, at fyra exemplar af detta memorial skulle afskrifwas, och med en, i anledning af nyssföregående ståndets resolution, inrättad påskrift till de öfrige respective stånden afsändas.

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1335, nr 39 (flera handlingar).

Skildes åt.

Åhr 1756 den 2:dre Januarii

Herr talman yttrade sig straxt i början på följande sätt:

Med hjertelig fågnad ser jag ståndets herrar ledamöter här i detta rum med hälsa och sundhet församlade första gången på detta ingångne åhr. Den högste Guden wälsigne ståndets herrar ledamöter med alt ymnogt godt och beständig wälgång, samt lede alla våre giöromål således, at de näst Guds ära, måge lända till Kongl. Maj:ts höga nöje och rikets bästa, på det vårt riksdags arbete må blifwa ett priswärdt efterdöme för våre senaste efterkommande.

Ståndet tackade herr talman för dess önskan, och önskade öfwer herr talman Guds ymnige wälsignelse.

Sedan föredrog herr borgmästaren Johan Boberg en tillärdnad § i allmänne beswären, at skieppare som bo i upstäderna eij måge förbiudas, at i stapelstäderna winna burskap, när de till skieps förande till utrikes orter antagas. Men ståndet fant betänckeligit at till denne § lemna sitt bifall.

Herr borgmästaren Schulten anmälte, det han, i föllje af ståndets begäran upsatt utdrag af protocollat, angående öfwerstelieutenant Ramsais memorial af d. 29. Novembr. sidstl:ne, och deruti gjorde förslag,¹ om magistraternes oeconomieprotocollers genomseende i protocolsdeputationen. Detta projecterade protocolsutdrag uplästes, lydande som fölljer:²

S. D. Lät ståndet för sig upläsa herr öfwerstelieutenant Ramsajs memorial, af d. 29 Novembr. sidstl:ne, hwarutinnan föreslås, at som magistraternes protocoller uti oeconomiemålen oftast angå store penningesummor, så kunde de till riksens ständers protocolsdeputation ingifwas, at såsom med collegiernes och consistoriernes protocoller skier, därstädes igenomläsas och skiärskådas. Och althenstund därwid i öfwerwägande kom, at regeringsformen och riksdagsordningen på intet ställe gifwa anledning, det riksens ständer eller deras deputerade skola sysselsättas med samme protocollers igenomläsande, utan Swea konungaförsäkran, så wäl som kongl. resolutionen på städernes beswär

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1335, nr 33.

² Borgarståndets arkiv, vol. R 1334, Borgarståndets protokollsutdrag, nr 23.

fast mera tydeligen förmår, det ingen annan än magistraterne och stadens äldste äger at befatta sig med städernes enskildte medel och deras disposition, och at räkenskaperne för dem, sedan de af stadens äldste blifwit reviderade, ingen annan granskning eller revision skola undergå, hwarcken i landscontoiren, mindre i cammarrevisionen, såsom ock samma medel i sig sielfwe ingen annan än städerne sielfwe tillhöra eller angå, samt sådant så owilkorligen och utan ringaste gemenskap med cronans medel, at däräst de ej förslå till stadens stat, wederbörande löntagare då ej få bristen af cronan eller andre medel ärsatt, utan måste låta sig nöija med tillgången, sådan den är, och brista marck om marck. Hwartill kommer at som antalet af magistraterna många resor öfwerstiger collegiernes och consistoriernes antal, så skulle igenomläsandet af berörde magistraternes oeconomieprotocoller medtaga ensamt långt mera tid än alle collegiernes och consistoriernes, hwilcka förrut, som bekant är, knapt och sällan medhinnas, eller och skulle på upförslen fåfängt blifwa giordt dryg kostnad, hwartill dessutom städerne så mycket mindre äga någon tillgång, som på de aldrafäste ställen inkomsterne äro så knappa, at de ej ens willja förslå till de angelägnaste behof. Ty fann ståndet för sin del sig icke kunna bifalla detta öfwerstelieutenanten Ramsais hemställande, utan höll tjenligit at med desse protocoller efter wanligheten förblifwer. Och som sådane och dylike memorialer, hwilcka röra ett stånds wälfångne privilegier och rättigheter, icke böra emottagas, så förmodar borgareståndet, at höglofl. ridderskapet och adelen ej lära tillåta, at någre af dess respective ledamöter hädanefter må sådane anmäla, på det riksens ständer få obehindrade sköta de ärender, för hwilcka de egenteligen äro sammankomne.

Ståndet betygade häröfwer sitt goda nöije. Men som herr talman gaf wid handen, at ridderskapet och adelen afslagit detta öfwerstelieutenanten Ramsajs förslag, och at de öfrige respective ständen lofwat, at icke detsamme widröra, så fants godt, at det härom tillärnade utdraget af protocollet må hwila.

Herr borgmästaren Schultén upläste ännu ett utdrag af protocollet, som han uppå anmodan jemwäl upsatt, angående den sedan sidstl:ne riksdag ändrade förordningen, om husvisitationer. Hwilcket lydde som följjer¹

S. D. Kom i öfwerwägande, at som det är en hwar trogen undersåtes owilkorlige skyldighet, at med wördnad och lydno emottaga och sig till underdånig

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1334, Borgarståndets protokollsutdrag, nr 24.

efterlefnad ställa de förordningar, som Hans Kongl. Maj:ts i rådcammaren emellan riksdagarne i nåder finner för godt at utfärda, så är det icke heller riksens ständers församlade mindre owillkorlige plikt at påminna om rättelse, i fall något emellan riksdagarne stadgas, som antingen uphäfwer eller i någor måtto förändrar de författningar riksens ständer sielfwe i slike mål giordt och tydeligen beskrifwit. Af sådan grund tager borgareståndet sig nu den friheten att till de öfrige respective ständens benägne bepröfwande hemställa dess tanckar angående Kongl. Maj:ts d. 18 Nov. 1754 utfärdade nådige förklaring öfwer 8 § uti kongl. förordningen under d. 21. May 1739 om hämmande af lurendrägerier och utrikes warors inpractiseringar.¹ Innehållet af sielfwe § är, at då någon finner anledning at begära visitation och besittning uti någre kramcamrar och bodar eller andre hus, som med skiäl för intagit gods misstänckas kunna, skall han dertill af konungens befallningshafwande eller cronobetjeningen på landet eller borgmästare och råd i städerne söka lof och säga sine skiäl dertill, men at en sådan angifware bör anses med kropsplikt eller arbitralt penningstraff efter omständigheterna och personernes beskaffenhet, därast wid slik undersökning icke något confiscabelt gods finnas skulle. Förklaringen åter är af det innehåll, at då någon af wederbörande lagligen förordnad fiscal, till betient eller ombudsman sig anmäler och på egit äfwentyr begär handräckning till visitation, han då straxt bör en sådan åtniuta, utan at han skall wara förbunden at nemna person och ställe, där han låter anställa besickning, eller dertill säga sine skiäl. En sådan fullkomlig förändring af författningen om husvisitationer är så mycket mehr skadlig, som den strider emot den hus och hemfrid hwar och en undersåte efter grundlagarne bör till godo niuta, så länge intet upstedt skiäl giordt honom hos wederbörande executorer eller domare misstänckt. Men om det icke så wore, så tycker borgareståndet, at den ändå riksens ständer ohörde, emot 4 § af 1720 års regeringsform, så mycket mindre bordt äga rum, som 1739 års förordning af riksens ständer sielfwe i underdånighet är författad, och det ännu i friskt minne är, huruledes riksens ständer icke utan särdeles mycket betänckande gingo in uti husvisitationsförfattningen på redan

¹ Tryckt förordning 21 maj 1739: *Kongl. Maj:ts nådige förordning, til hämmande af lurendrägerier och inpractiseringar af utrikes waror*, med förklaring 18 november 1754: *Kongl. Maj:ts nådige förklaring, öfwer 8. §. uti kongl. förordningen af then 21. Maji 1739, angående hämmande af lurendrägerier och utrikes warors inpractiseringar.*

så inskränkte willkor, som de redan föreslagne och ändteligen stadgade blefwo.

Borgareståndet har sig wäl bekandt, at denne förändring skiedt på riksens ständers manufacturcontours underdånige föreställning, och håller således före, at samtelige riksens ständers respective ledamöter lära med borgareståndets i underdånighet wörda det samma såsom prof af en nådig omwordnad och besynnerlig bewågenhet at willfara hwad, på riksens ständers wägnar, de af dem, till wisse ärenders bestridande, emellan riksdagarne utsedde personer i underdånighet begära. Således och som riksens ständers manufacturcontour af riksens ständer wäl fådt myndighet at besörja om manufacturinrättningarne och deras upkomst, samt af Hans Kongl. Majj:t i undernådighet begära de nådige författningar som nödige pröfwas kunna, och om hwilcka förrut riksens ständer ingen anstalt giordt, men det ingalunda warit manufacturcontouret tillständigt, at såsom det sig nu företagit, gå in till Hans Kongl. Majj:t med någon anhållan, som i någor måtto strider emot det hwad riksens ständer så wäl som alle andre undersåtare till owilkorlig efterlefnad föreskrifwit, så stadnar hela skulden på riksens ständers manufacturcontour. Detta dess giöromål är så mycket mer eftertänckeligit, som det därmed föranlåtit Hans Kongl. Majj:t at lika som draga allmänt mistroende till riksens högre och nedrigare ämbetsmän ifrån och med den ringaste cronobetjent till och med den yppersta konungens befallningshafwande, samt i dess ställe om behörig tysthet och skiäligt bepröfwande samt redeligit förhållande hafwa bättre förtroende till tullbetjente, fiscaler och manufacturombudsmän, wid hwilka senares antagande manufacturcontouret ej brukat mer laggrannhet, än at en som ur riket rymt, och på leide inkommit, under leidetiden medan han än står sub reatu till en slik syssla blifwit antagen, förordnad och brukad, till förtigande af många andre, som banquerouterare, drängar och illa frägdade personer, hwilcka med wälbem:te contours autorisation blifwit försedde, och som rikets högre och ringare ämbets- och sysslomän warit och än äro skyldige at handräcka.

Borgareståndet anhåller fördenskull hörsam- och tjensteligast, det måtte Hans Kongl. Majj:ts nådige förklaring af d. 18 Novembr. 1754 öfwer 8 § i kongl. förordningen af åhr 1739 om lurendrägeriers hämmande aldeles uphäfwas, så at det hädanefter med husvisitationer kommer att förhållas efter samma 8 §. För öfrigit underställer borgareståndet de öfrige respective ständens

godtfinnande, om icke till riksens ständers secreta handels- och manufacturdeputation må hänwisas 1:o hwad reconvention den bör bli underkastad, som efter erhållan och fullbordad husvisitation tagit miste, och ej öfverkommit något confiscabelt gods. Detta är så mycket nödigare, som domstolarne eljest kunde förfara härmed olika. 2:do hwad anledning som riksens ständers manufacturcontoir haft at antaga så många löningslöse betjente af hwars antal en stor del är wanryktadt och följakteligen litet eller intet påliteligt. Och 3:io om samma betjente gjort många och anseelige confiscationer.

Herr talman: Jag har icke warit tillstädes, när detta ärende blifwit förehaft, och herr borgmästaren Schultén anmodad, at derom upsättja detta extractum protocolli. För min del kan jag icke finna at ståndet kan göra en sådan föreställning, som nu tillärnad är. Mitt hus skall wara öppet för hwilcken, som will det visitera. Men om med visitationer skall förhållas, som förrut skiedt, kan jag ej annat se, än at dörren hålles aldeles öppen för lurendrägerier, som likwäl dragit så otrolige summor utur riket, och så mycket skadat våre fabriquer. Man wet noggsamt huru härmed mästedels tillgådt. Första författningen har ofta stadnat utan wärckställighet, emedan den brottslige fådt tidig kundskap om det, som emot honom warit tillärnat. Och således har regeringen trodt sig böra göra ändring häruti.

Herr borgmästaren Schultén: Frågan är nu förnemligast, om våre lagar skola ändras emellan riksdagarne. Jag tror at lagstiftandet tillhör riksens ständer allena. När de finna den giorde ändringen böra hafwa bestånd, will jag gierna wara nögd dermed. Derföre lät oss anmäla saken hos riksens ständer, och begära deras utlåtelse deröfwer.

Herr talman: När en författning genom tid och andre omständigheter blir sådan, at missbruken ej kunna utestängas, utan nödwändigt åstadkomma skada, som i detta mål wärckeligen skiedt, då kan regeringen ändra en sådan förordning, men bör derhos lemna riksens ständer wid nästa sammankomst underrättelse derom. Min tancka är fördenskull, at detta ärende må hänwisas till secreta handels- och manufacturdeputationens öfwerseende, som sedan må till riksens ständer inkomma med dess tanckar häröfwer. Detta kunde beqwämligast skie genom ett memorial, som till ber:de deputation blifwe remitterat. Men at ståndet genom extractum protocolli skulle göra den tillärnade föreställningen, håller jag för aldeles oanständigt för detta ståndet.

Herr borgmästaren Cervin: Wij böre ju alle ware mone derom, at lagstiftandet icke drages ifrån sitt rätta ställe. För öfrigit är ju med rättwisan enligit, at lagen bör lämpas efter billigheten. Men den i detta mål gjorde ändringen stödjer sig icke otvdeligen på sådan grund, at ämbetsmän blifwit misstänckte at icke hafwa fullgjordt sin skyldighet, utan bidragit dertill, at de brottslige sluppit undan.

Herr borgmästaren Friedrich Ingman: Hwar och en lærer finna at det är alt för swårt för en redelig ämbetsman, at wara stäld blott för sådane misstanckar, och det är högst eftertänckeligit, at den förordning skall gifwa anledning att tro, det något skiäl till sådan misstancka funnits. Det tyckes ock wara för hårdt, at en fiscal, tullbetjent eller ombudsman skall äga den friheten, at, utan upgifwandet af sine skiäl och dens namn, hos hwilcken han will visitera, begära visitation i en oftast oskyldig mans hus. Hwilcket likwäl sådant folck icke sällan gjordt af pur malice.

Herr borgmästaren Schulten: Ja det är icke allenast högst eftertänckeligit utan ock beklageligit, at en ämbetsman skall wara förbunden, at på blott begäran handräcka sådane ombudsmän eller betjente, som ehuru de förrut warit och äro wanfrägdade, likwäl blifwit till slike sysslor antagne.

Herr handelsman Bagge: Under discoursen öfwer detta ärende hafwa twänne momenta förefallit. Det tyckes wara swårt och eftertänckeligit, at ämbetsmän skola kunna misstänckas, at eij hafwa fullgjordt sin skyldighet, och at således en ombudsman eller annan betjente den förmon blifwit tillagd, at få handräckning på blott begäran, utan at behöfwa nemna person eller ort, hwaräst han will anställa visitation eller förete någre skiäl. Jag medgifwer, at det kan så synas wara. Men det är dock fast mera swårt och eftertänckeligit, at lemna vägen öppen för lurendrägerier, som hittills gjordt riket och våre fabriquer, så mångfaldig och alt för dryg skada. Lät oss fördenskull icke draga i betänckande, at widtaga sådane mått, som säkrast kunna förebygga detta frätande och högstskadelige onda. Tystheten är härwid högstangelägen, kan den eij erhållas, lära anstalterne oftast blifwa fåfänge. Hwad skadar det en ämbetsman, at han eij wet skiälen, personen eller skiälet, där visitationen skall anställas? Mig tycker, at en ämbetsman borde anse detta, som en besynnerlig förmon, ty när han icke wet något, kan [han]¹ aldrig misstänckas men wäl då han fådt kundskap om visitationen, ehuruwäl utan hans skuld misslyckades.

¹ Enl. konc.; ordet saknas i renskr.

För öfrigit måste jag berätta, at jag många gånger warit hotad med visitation i mitt hus. Men som jag icke befattat mig med någon oloflig handel, har jag alltid sofwit trygt. Och så lærer jemwäl alle oskyldige göra.

Herr assessoren Ingman: Den lagen kan icke sägas wara skiälig, som allenast grundar sig på misstancke, at en ämbetsman ej fullgiordt sin skyldighet. Om någon sådan funnits, hade den bordt umgälla sitt brott, men de öfrige icke derföre misstänckas, eller genom en förordning emellan riksdagarne förbiudas, at på blott begäran lemna en tör hända wanfrägdad betjente handräckning, som ofta af idel ondska oroar folck.

Herr handelsman Allegre: Rätta question är, om jag skall hafwa mera förtroende för cronans ämbetsmän, än för en manufacturcontoirets ombudsman, eller annan dylik betjente, som ofta äro wanfrägdade personer, och sådane som icke fråga efter hwad de göra, och af hwilcka man aldrig får någon reconvention, när de orätmäteligen oroat folck. Jag begär fördenskull, at wij måge få votera, om det projecterade extractum protocollii skall afgå eller icke, men protesterar deremot, at målet skall remitteras till secrete handels- och manufacturdeputationen.

Herr talman: Jag håller före, at det wore alt för betänckeligit för ståndet, at låta detta extractum protocollii afgå. De öfrige respective stånden torde lätteligen deraf fatta något misstroende, som wille ståndet om icke protegera, dock på wist sätt se genom fingren med lurendrägerne. Jag ber fördenskull at målet må remitteras till secreta handels- och manufacturdeputation, som kunde det samma wederbörligen skärskåda, och föreslå, huru wederbörande måge bibehålls wid deras ämbets rättigheter, och ombuds männen wara säkre, at deras tillärnade visitationer icke uptäckas.

Herr borgmästaren Schultén: Förordningen af åhr 1739 är utfärdad på riksens ständers tillstyrckande. Hon hade således icke bordt ändras emellan riksdagarne. Och aldraminst har manufacturcontoiret warit berättigat, at kort för denne riksdag gifwa anledning därtill. Och som förordningen af åhr 1739 är aldeles wälgrundad, och rätteligen skyddar cronans ämbetens wärdighet, så låtom oss ock se till, at denne förordning må komma i sin förre vigeur.

Herr rådman Helledaij: Som man tror, at manufacturcontoiret gifwit anledning, och warit förnemste orsaken till den senare förordningen, så tycker

jag, at wi böra först efterfråga, af hwad skiäl manufacturcontoiret den giorde ändringen tillstyrckt. Denne uplysning kunna wij aldrabäst ärhålla från secreta handels- och manufacturdeputationen. Sedan det skiedt, lära wi med fullkomlig insigt kunna utlåta oss. Men detta motsades af flere på en gång.

Herr talman: Om målet icke wore så ömt, och således eftertänckeligit, at med extractum protocollii härom gå till de öfrige respective stånden, skulle jag icke något vidare härwid ärhindra. Men låtom oss eftersinna hwad god lägenhet en hop illwilljoge skulle få, at illa uttyda vårt företagande i detta mål, om wi på den vägen komma fram därmed, som nu projecterat är. Jag fruktar, och det icke utan skiäl, at de skulle uppenbarligen säga, at wi på wist sätt wille protegera lurendrägerierne. Det lærer fördenskull wara rådeligast, at wi gå härmed tillwårcka i den ordning, som herr rådman Helledaj nyssförrut föreslagit. Då få wi all nödig underrättelse, och fullt tillfälle at bewaka vår rätt efter omständigheterna.

Herr borgmästaren Schultén: Mig kan det wara lika mycket, genom hwilcken wäg målet kommer till riksens ständers öfwerwägande, allenast det skier. Och will jag således föreslå, at detta ärende må författas i form af memorial, och den påskriften derå tecknas, at det remitteras till secreta handels- och manufacturdeputationen, som har at häröfwer föra wederbörande, och sedan ärendet under öfwerwägande taga, samt med thess utlåtande till riksens ständers plena inkomma.

Denne föreställning bifölls, och anmodades herr borgmästaren Schulten, at upsättja memorialet.

Herr borgmästaren Johan Boberg föredrog den tillärnade 37 § i allmänne beswären, angående strömmings frie upköpande i wästernorrlandske hamnarna.

Men herr rådman Genberg påstod, at härigenom skulle de norrlandske städerna alt för mycket komma at lida, och begärdte fördenskull, at § måtte hwila, till dess herr borgmästaren Lundeberg kunde komma tillbaka, eller åtminstone så länge, at herr rådmannen kunde få skrifteligen upsättja de skiäl, som han häremot trodde sig hafwa. Detta bewilljades.

38 § angående en förordnings utfärdande emot landskiöp. Antogs.

39 § angående stenusbyggnaden i städerna. Bifölls.

40 § om wederlagsfrihetstiden på spannemål för bergstäderne. Gillades.

41 § angående controllwärckets indragande. Antogs.

Herr borgmästaren Lange upläste de af honom författade anmärckningar öfwer secreta handels- och manufacturdeputationens tillärnade instruction,¹ hwilcke bifölls, och komma at genom följande utdrag af protocollet med de öfrige respective stånden communiceras.

S. D. Lät borgareståndet sig föreläsas project till instruction för secreta handels- och manufacturdeputation², hwarwid ståndet fant nödigt giöra följande anmärckningar och ändringar:

Uti rubriquen tilläggas näst efter ordet manufacturers, samt fiskeriers etc.

Art. 1:

Bifalles.

Art. 2:

1 §: I stället för ordet sammankomst, sättes sammanwaro.

I stället för ordet innewarande riksdag, sättes 1752 åhrs riksdag.

2 § bifalles.

3 § likaledes. 4 dito, 5 dito, 6 dito, dock wid slutet af denne §, orden lag och förordningar, gå ut.

7 § bifalles med ridderskapet och adelens ändringar, dock at then mening, hwarwid likwäl i akt tages at samma handelsreglemente icke till alle städer i riket lämpas, går ut, emedan detta handelsreglemente uti Kongl. Maj:ts resolution på städernes besvär d. 7 Julij 1752 § 14 i anseende till the öfrige städerna utom Stockholm och Götheborg blifwit uphäfwit.

8 § bifalles.

Wid 9 § tillägges: dock the fabriquer, som utan publique understöd blifwit inrättade, härifrån undantagne, hwilckas innehafware åligger anmäla ändringen uti tullrätten eller hos magistraten, som sådant till kongl. commercie-collegium inberättar.

10 § dito med ridderskapet och adelens anmärckning, och kommer således mening, at sammanfogas på det sättet, hwaremot andre senare³ etc.

11 § bifalles med prästeståndets tilläggning wid slutet af §.

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1328, Sekreta handels- och manufakturdeputationen, nr 1.

² Borgarståndets arkiv, vol. R 1334, Borgarståndets protokollsutdrag, nr 25.

³ Texten saknas i konc. I protokollsutdraget står *smärre*.

12 § bifalles med första tillägningen, men det tillagde ordet på landet gås förbi såsom stridande emot manufacturprivilegierna.

13 § bifalles tillika med the af ridderskapet och adelen samt prästeståndet gjorde tillägningar.

14 § bifalles.

15 § går ut för the anförde orsaker.

16 § bifalles.

17 § inrättas på detta sätt: I lika måtto åligger deputationen at efterse nu warande tillståndet af schäfferiinrättningen i riket, hwilcken enligt the wid förleden riksdag inkomne berättelser då funnits hafwa ansenligen tilltagit. Och som inhemske schäfferiernes tilltagan- och befrämjande är den förnemsta grunden hwarpå yllemanufacturernes styrcka och bestånd för framtiden bör fästas, tillkommer det äfwen deputationen, at icke allenast utröna hwad för betydande hinder derwid ännu kunna i vägen ligga, utan ock påtäncka sådane medel och utvägar, som än ytterligare kunna bidra till uphjelpande af en så angelägen och för det allmänna högstnyttig inrättning, samt deröfwer med det aldra första sitt betänckande till riksens ständer aflemna.

18 § bifalles, men tillägges wid slutet: Sammaledes tillkommer deputationen at under bepröfwande taga samt till riksens ständer med sitt utlåtande inkomma, om och huruwida, i anledning af kongl. hallordningens af år 1739,¹ 5 art. 4, 5 och 6 §§, samt resolutionen på städernes besvär d. 7 Juli 1752,² § 53, fabriquesidkandet nu mera måtte blifwa oskilljaktigt ifrån bur-skaps antagande i städerna.

19 § inrättas således: Som fiskerierne tillskyndar riket mycken winning och äro ibland the kraftigaste medel, till at afhielpa den underballance, hwaruti riket sig nu befinner, tå the blifwa rätteligen skiötte och behörigen upmuntrade, och riksens ständer för the upkomst och tillväxt hyser mycket ömhet och wårdnad. Altså och på det ett så högstnyttigt näringsfång, uti möjligaste måtto warder uphulpit, befrämjat och utwidgat, willja riksens ständer wara

¹ Tryckt författning 21 maj 1739: *Kongl. Maj:ts utfärdade hall-ordning, och allmänne factorie-rätt, för alla manufacturister uti silke, ull- och linne, samt handtwärkare och flere, som icke egenteligen under skrå-ordningen böra begripas.*

² Tryckt resolution 7 juli 1752: *Kongl. Maj:ts nådige resolution och förklaring uppå the allmänne besvär, som städerna uti Swerige och Finland, igenom thes fullmäktige, hafwa wid thenna riksdag i underdånighet andragit.*

omtänkte huru fonden dertill nu kunna blifwa tillräckelig och så säker at ändamålet genom then Högstas wälsignelse warder wunnit. Till then änden åligger deputationen, at forderligast inkomma med betänckande och förslag dertill, hwarjemte deputationen, i anseende till fiskeriernes särskilte beskaffenhet, samt mer eller mindre kostnader wid inrättningen och äfwentyr wid utöfnigen, yttrar sin tancka om den förmån det ena slags fisket framför det andra må tilläggas, så at deruti en ordning till wederbörandes efterrettelse må föreskrifwas så at the som uti thetta näringsfång redan ingått, eller hädanefter ingå willja, måge skyndesamligen utan kostnad och widlyftige omwägar derwid warda handhafde, samt at alle skadelige hinder som på ett eller annat sätt kunna wara fiskerierne till men och olägenhet undanrödjas. Emedlertid och som en del af rikets undersåtare, upmuntrade af Kongl. Maj:ts nådige föreställning d. 8 Sept. 1752,¹ redan med mycket flit sökt efterkomma hwad uti så måtto blifwit tillstyrckt, och thet therpå ganska mycket synes ankomma at the icke allenast utan uppehåll i anseende till tiden at tidigt bereda sig till fiskeriets ytterligare fortsättjande fyllest få åtniuta the i början tillsagde förmåner, utan ock at i synnerhet the, som sedan upmuntringen skiedde först med kostnad och äfwentyr wist nit och åhåga för Nordsjöfiskeriet och dermed fortfarit, med någon ytterligare undsättning till vidare upmuntran må warda ihogkomne, alt som omständigheterna samt hwars och ens å daga lagde prof jemte utståndne äfwentyr och använd kostnad, medgifwa. Så lemna riksens ständer äfwen sådant till deputationen at derom giöra sig underrättad och behörigt yttrande deröfwer afgifwa.

20 § bifalles.

21 § bifalles, men ridderskapet och adelens tillägning gås förbi.

Tillägges under N:o 22 denne § ytterst och emedan städerne igenom the skiedde åtskillige förändringar kommit i mistning af stempel-penningar och flere dylike inkomster, som likwäl på fläste ställen äro städerne efter stat till aflöning och andre behof anslagne. Altså åligger det deputationen at med behörigt utlåtande inkomma, huru och på hwad sätt städerne måge åter komma till åtniutande af sådane rättigheter, eller någon deremot swarande ersättning.

3:de art. bifalles, dock at ordet gemensamma går ut.

¹ Tryckt kungörelse 8 september 1752: *Kongl. Maj:ts nådige kungörelse, angående wisze förmoner för them, som til fiskeriers idkande wilja sig i skärgården nedsättja.*

4:de art. bifalles med ridderskapet och adelens tillägningar.

Hwilcket hos the öfrige respective stånden till gunstbenägit bifall anmäles.

Sidst anbefaldtes at anslag skulle skie till plenum i morgon kl:n ½10, och ståndet skildes åt.

Åhr 1756 den 3:die Januarii

Herr borgmästaren Johan Boberg anmälte, at någre puncter icke kunnat jemckas af ståndets herrar deputerade öfwer allmänne beswären, och at således för nödigt wore ansedt, at desse puncter måtte hos ståndet till nermare skärskådande föredragas. Och uplästes fördenskull

1 § af Carlsrona stads beswär,¹ angående en förordnings utfärdande, hwaruti skillnad må göras emellan justitiæ- och executionsmål. Denne § afslogs.

2 § af bem:te stads beswär, om en större summa appellabilis hos magistraterne. Ståndet fant godt, at antaga denne §, dock kommer densamme at något jemckas. Hwilcket beswär herr rådmannen Helledaij, herr borgmästaren Blidberg, herr assessoren Ingman och herr borgmästaren Ubman sig åtogo.

3 § af förberörde stads beswär, angående återbekommandet af brefporto för wisse bref, samt utlagdt fånge testamente. Och beslöts, at § går ut, men at herr borgmästaren Lange må se till huru den förre omständigheten må kunna hielpas, när den under händer warande fribrefsförordningen kommer at projecteras.

4 § af denne stads beswär ansågs för enskildt.

5 § angående walrättigheten i städerne antogs på det sättet, at extractum protocolli kommer att härom afgå till de öfrige respective stånden.

6 § angående premier för de fiskeriidkare, som skicke utomlands sin fångade fisk. Härwid påmintes, at denne §:s innehåll wore redan utij ståndets extractum protocolli öfwer secrete handels- och manufacturdeputationens instruction infördt, och wore således icke vidare nödig.

7 § med klagan deröfwer, at tullbetjäningen tillwärckar brännewin. Denne § hwilar tills vidare.

8 § angående magistraternes passrättighets bibehållande. Hwilar likaledes.

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1333, Allmänna beswårsdeputationen, onummerat.

9 § angående hållskiuts för fohror. Går ut.

10 § angående wägare-, bro-, hamn- och mätarepenningars erhållande af spannemål och andre wahror, som cronan sielf införskrifwer.

Herr talman påminte, at det lände städerne till förfång, om cronan sielf handlade immediate, utan borde sådant skie genom städernes handlande. Och fant ståndet godt, at anmoda herr talman, at härom giöra påminne i secrete utskottet, samt så laga, at städerne hädanåt måge tillåtas, enär någon uphandling för cronans räkning skier.

11 § angående frihet at få genomse tullspecialerne wid hwarje månads slut. Herr talman åtog sig at anmäla detta mål hos generaltullarrendesocieteten och slut derå utwärcka.

Herr borgmästaren Ubman upläste följande 3:ne §§:

1 § angående saltsiöfiskeriets befordran wid Öregrunds stad. Hwilcken § för enskilt blef ansedd. Men

2 § angående frihet för städerne at få nyttja recognitionsskogarne till nödige fiskekärillsämnen, antogs.

3 § angående förmånsrätt för städerne till cronohemmans inlösen wid hafsidan, till saltsiöfiskeriets utwidgande, bifölls likaledes, dock fants härhos godt, at desse 2:ne antagne §§ eij måge förr uti allmänne beswårsdeputationen föredragas, än sedan ståndet hunnit få ärendet angående bondeseoglationen afgjordt.

Herr rådmän Helledaj förestäldte, at nödigt wore, det ståndets extractum protocolli,¹ angående fattighuscasseuren Lohmans hos urskillningsdeputationen ingifne och till cammaroeconomiedeputationen remitterade skrift, rörande Stockholms stads förmyndarecammare, måtte hos präste- och bondestånden, som nu äro tillhopa, anmälas genom deputerade. Och utnemes härtill herrar borgmästarne Lange och Ubman, hwilcke härjemte anmodades, at tillika öfwerlemna herr borgmästaren Schauvs memorial med ståndets påskrift, angående afskaffandet af jouvelers och oäkte smyckens bruk.²

Herrar borgmästarne åtogo sig detta beswär och afträdde.

Herr ålderman Ström anmälte, at registratoren Törner giordt ansökning hos riksens ständer, at få ensam i denne stad bränna brännewin. Och ehuruwäl

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1334, Borgarståndets protokollsutdrag, nr 22.

² Borgarståndets arkiv, vol. R 1335, nr 39 (flera handlingar).

denne ansökning icke, som sig bordt, blifwit hos Hans Kongl. Maj:it anmäld, så hade dock urskillningsdeputationen densamme antagit och remitterat till cammaroeconomiedeputationen. Hwarföre herr ålderman wore föränlåten at begära, det ståndet behagade så laga, at denne ansökning ej må i deputationen företagas.

Herr rådman Lindeman berättade, at ståndets ledamöter i urskillningsdeputationen hade protesterat emot remitterandet af denne ansökning. Men icke dess mindre hade de öfrige ståndens ledamöter antagit målet, emedan Törner utlofwat at willja sällja en kanna brännewin för 3 d:r k:rmt, om hans ansökning bewilljades.

Herr talman förestäldte, at nödigt wore, det ståndets ledamöter uti cammaroeconomiedeputationen måtte begära, at få taga denne Törners ansökning till sig. När det skiedt, kunde ståndets extractum protocollii härom upsättjas och afgå till de öfrige respective stånden.

Herrar borgmästarne Lange och Ubman återkommo, och berättade, at präste- och bondestånden lofwat, at företaga de aflemnade målen, och så wida giörligt wore foga sig till ståndets tanckar deröfwer.

Herr borgmästaren Johan Boberg föredrog följande puncter. En § af Lindesbergs stads beswär,¹ med begäran, at städernes handlande icke måge uteslutas ifrån den förmon, at få på auctionerne kiöpa tionde- och persedlejärn. § antogs.

1 § af Malmö stads beswär² angående hielp af allmogen till fästningsbryggornas byggande och underhållande i berörde stad. Denne § ansågs för enskildt.

2 § af berörde stads beswär, at gäldbundne officerare måge förbudas, at afståga, innan de betalt hwad de äro skyldige. Hwilcken § för allmän antogs.

3 § at manufacturfonden må uphäfwas, afslogs.

4 § angående fiskeriafgiftens uphörande. Kommer at enligt instructionen skiärskådas uti secrete handels- och manufacturdeputationen, och går således här ut.

5 § om tullens förminskande på rotskiär och gråsejor. Befants tillförene wara antagen.

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1333, Allmänna beswärsdeputationen, onummerat.

² Ibidem.

6 § om consumtionsaccisens uphäfwande, eller förminskande, på winer och specerier. Afslogs.

7 § at den sill som från Oldenborg inkommer i halftunnor ej må ompackas. Afslogs likaledes.

8 § at de från utrikes orter kommande fartyg måge äga frihet, at bryta lasten, och få förtulla så mycket, som uttages, men det öfrige, som blifwer qwar i fartyget, wara fritt för tullens ärläggande. Denne § afslogs jemwäl.

9 § om bränneweds ärhållande från de angräntsande skogsorterne, samt premier för dem som införa wed. § ansågs för enskildt.

1 § af Engelholms stads beswär,¹ med ansökning, at slippa tullen wid deras marcknadsplatser. Förklarades för enskildt.

2 § at få behålla lazarettsgiften, som kan falla wid bröllop och barndop, etc. för stadsens egne fattige. Denne § antogs på den grund för allmän, at 1686 års kyrkoordning sådant stadgar.²

10 § af Götheborgs stads beswär,³ angående levantiske handelens privilegii uphörande, bifölls.

17 § af berörde stads beswär, angående den prejudice, som städerne lida af fiskericompagniet. Antogs.

Herr rådman Genberg inlemnade ett memorial, som uplästes,⁴ angående den tillärnade 37 § uti allmänne beswären, om strömmings frie upköpande i norrländske hamnarne. Och fants godt, at så wäl § som detta memorial må hwila, till dess herr borgmästaren Lundeberg och herr rådman Booze kunna komma hit tillbaka.

Herr borgmästaren Johan Boberg upläste 5 § af Kiöpings stads beswär,⁵ at inrikes tillwärcat fönsterglas, må befrias, at mera än en gång ärlägga tull och antogs för allmän.

8 § af samma stads beswär angående den prejudice, som städerne lida af de så kallade hårmånglerskor. Och som härwid påmintes at ett förordnande härom är utfärdat, så fants godt, at denne § går ut.

¹ Ibidem.

² *Kyrkio-lag och ordning, som then stormüchtigste konung och herre, herr Carl then elofte, Sweriges, Göthes och Wändes konung, &c. år 1686. hafwer låtit författa, och år 1687 af trycket utgå och publicera. Jemte ther til hörige stadgar.*

³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1333, Allmänna beswårsdeputationen, onummerat.

⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1335, nr 40.

⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1333, Allmänna beswårsdeputationen, onummerat.

9 § angående stöpe- eller ballastjärn, at det ej må af andre än handlande upköpas, antogs.

En § angående hofinkjöparens afskaffande, gillades.

9 § af Carlshamns stads besvär, angående magazinsafgiftens uphörande på spannemål, blef icke antagen.

1 § af Fahlus stads besvär, angående tobaksrullarnes stämplande af fabriqueurerna. Bifölls at denne § må jemnckas och uti allmänne beswären intagas.

2 § af berörde stads besvär, angående närmare resolution, hwilcke slögder landtmannen må i städerne införa. Afslogs.

Och ståndet skildes åt.

Åhr 1756 den 5:te Januarii

Herr talman gaf wid handen, at herr grefwen och landtmarskalcken låtit sammankalla de öfrige respective talmännen, och låtit weta, at samtelige stånden i dag klockan 12 borde komma tillsammans in plenis, emedan Hans Kongl. Maj:t i nåder wille lemna dem underrättelse, om dess fru moders enckehertiginnans af Hollsten dödellige frånfälle.

Efter någon stund ankommo twänne cammarherrar, grefwe De la Gardie och baron Knorring, hwilcke efter wanligheten infördes af sex ståndets ledamöter. Och yttrade sig den förstnemde cammarherren således: Hans Kongl. Maj:t låter genom oss förmåla dess nådigste hälsning till dess trogne undersåtare af borgareståndet, och derhos gifwa tillkänna, at den högste Guden behagat kalla från denne werlden dess älskelige fru moder enckehertiginnan af Hollsten Albertina Frederica. Och förmodar Kongl. Maj:t, at borgareståndet lærer taga en öm del, uti den nära och rörande sorg, som Hans Kongl. Maj:t således träffat.

Herr talman: Jag beder, at herrar cammarherrarne behaga hos Hans Kongl. Maj:t anmäla borgareståndets underdånigste wördnad, samt at ståndet taga uti denne Hans Kongl. Maj:ts träffade nära och rörande sorg, den ömmaste del, med undersåtelig trogen önskan, at den högste Guden wille afwända i långl. tider, ifrån Hans Kongl. Maj:t och hela Höga Kongl. Huset alle slike bedröfwelige händelser. Hwarmed desse herrar cammarherrar afträdde och beledsagades ut.

Herr talman gaf härhos ståndet wid handen, at herr grefwen och landtmarskalcken trodt, at sorgen lærer regleras efter förordningen, så wid hofwet, som för dem som willja där wisa sig, men at det för öfrigit ankomme på hwars och ens behag, så at den som eij har tillfälle at kläda sig swart, kan bära couleure kläder. Och kunde man med säkerhet tro, at Hans Kongl. Majj:t sådant icke onådigt uptager. För öfrigit hade herr grefwen och landtmarskalcken låtit weta, det Hans Kongl. Majj:t tykt wara nog, at allenast landtmarskalcken och talmännen aflägga condolencen på Ulrichsdahl, hälst wägelaget nu är ganska beswärligit.

Ståndet skildes åt.

Åhr 1756 den 13:de Januarii

Herr borgmästaren Johan Boberg föredrog följande puncter af ståndets tillärnade allmänne beswär, neml:n

42 § ang. prässtobaks stämplande, som bifölls.

43 § om drängars städjande till sjöfolck, antogs.

44 § ang. fri exportation af the, emot $\frac{1}{8}$ procent recognition, gillades.

45 § ang. de skieps bestyckande, som gå till Spanska sjön, bifölls.

46 § ang. premier för strömmingsfiskeriidkarne, antogs.

Sedan uplästes justitiædeputationens betänckande,¹ af d. 7. i denne månad, angående supercargeuren Beijers ansökning, at få ingå äktenskap med Christina Sunnerberg, med hwilcken han enckelt hor begådt. Och hade deputationen tillstyrckt, det denne Beijers ansökning, i anseende till åtskillige andragne omständigheter, måtte bifallas.

Herr assessoren och borgmästaren Ingman yttrade sig: Jag kan icke begripa huru deputationen kunnat eller welat tillstyrcka, det denne Beijers ansökning måtte bewilljas. Jag fruktar, at ett sådant prejudicat skulle bana vägen till flere dylike eftertänckelige påfölgder, hwilcka dock lagstiftaren sökt at afböija. Och som detta deputationens tillstyrckande jemwäl strider emot lagen, altså kan

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1329, Justitiædeputationen, nr 1. Även 21 februari. Tryckt som bilaga 13 i prästeståndets protokoll (*PrP* 14:2).

jag icke därtill samtycka. Härmed conformerade sig herr borgmästaren Cerwin.

Herr borgmästaren C. G. Boberg: Jag tror icke, at något sådant exempel finnes som detta. Här äro besynnerlige omständigheter. Hade hon welat förtiga rätte barnefadrens namn, som till äfwentyrs andre giordt, hade icke så mycken swårighet kunnat läggas henne i wägen, at få Beijer till man. Men hon har sagt sanningen. Skall då hennes upriktighet hindra dem, at då taga hwarannan till äkta? Och om sådant icke dem tillåtas, måste barn blifwa illa upfödde och fölljakteligen uslingar i all deras lefnads tid. Utom detta är ock siälawåda härwid, hwilcken likwäl kan förekommas, om deras ansökning bewilljas.

Herr borgmästaren Kihlman: Barnens upfostran will här anföras, såsom en bewekande orsak, hwarföre Beijers ansökning skulle bewilljas. Men jag kan icke finna at barnen kunna få någon god upfostran af föräldrar, som sielfwe gifwit dem ett så förargeligt exempel. Det wore mycket bättre, at barnen blefwo intagne uti ett barnhus, at därstädes niuta upfostran.

Herr talman: Mig är bekant, at ingen dissentiens warit i justitiædeputationen, då detta mål blifwit afgjordt. Och tror jag för öfrigit, at de öfrige respective stånden lära säkert lemna deras bifall till deputationens tillstyrckande. Hwarföre skola wij då wara deremot, när så besynnerlige omständigheter äro derwid, som deputationen anfördt?

Herr borgmästaren Renhorn: Jag har mig wäl icke kunnogt huru Christina Sunnerbergs giftermål med assistenten [Bessien]¹ blifwit beslutit, men det wet jag, at många obetänckte föräldrar intagne af deras enskildte afgifter äro skulden, at deras barns giftermål blifwa olyckelige. Om Christina Sunnerberg blifwit på ett eller annat sätt twungen eller öfwertalad, at taga den till man, som hon icke wärckeligen älskat, kan man ej så mycket undra, at hon sökt at blifwa skild ifrån honom. Det tyckes wara för mycket, om wi skulle bifalla det hon skulle få gifta sig med Beijer. Men låt oss supponera, at sådant icke blefwe dem tillåtit, utan at de blefwo straffade för deras brott. Monne de ändå icke skulle finna tillfälle, at öfwa deras förre lefnad, och åstadkomma ytterligare förargelse. Nu kunna wi afböija förargelsen för framtiden, hwarföre skola wi då icke giöra det?

¹ Namnet saknas i prot. Jfr *PrP* 14:1, s. 192.

Herr handelsman Bagge: Jag känner personerne och kan således med full kundskap tala i denne saken efter mitt samwete. Twungne giftermål skie ofta. Men wid Christina Sunnerbergs giftermål war icke något twång, utan inbördes kärlek, partie egal, och föräldrars samtycke. De lefde och rätt wäl tillsammans en tid till dess hennes man reste åt Ostindien. Under hans bortowaro gjorde Beijer med henne första bekantskapen, och aflade med henne ett barn. Mannen kom hem och såg öfwer med detta sin hustrus fel, så at de lefde åter tillsammans efter alt utseende wäl nog, till dess mannen åter måste göra den andra resan till Ostindien, då Beijer kom at blifwa hemma och under mannens frånwaro aflade henne med det andre barnet. Hwarföre mannen wid hemkomsten war nödsakad at skillja sig ifrån henne. Icke dess mindre, och oaktat Beijers anhörige på alt möjligit sätt sökt, at förmå honom at öfwergifwa Sunnerberg, har dock all deras omsorg och möda warit fåfång. Ty Beijer har farit fort i sin förre lefnad, och aflat med henne det tredje barnet. Men kan lätt täncka, at sådant åstadkommit mycket förargelse i staden. Och woro wäl om den kunde uphöra.

Herr talman: Wi hafwe nu hört sammanhanget. Det ankommer nu på ståndet, huru saken skall afgöras. Här äro trenne omständigheter, antingen at wisa dem nåd uti deras ansökning, och dermedelst afböija förargelsen, eller at låta dem fortfara i sin förre lefnad, till dess de råka i större siälawåda. Eller ock at kjöra dem utur landet. Deputationen har i anledning af de förekomne besynnerlige omständigheter styrckt till det första. Och jag håller före wara bäst, at ståndet därtill lemnar dessa bifall.

Herr handelsman Forssman: Det tyckes strida både mot förnuft och rättwisa, at meddela någon nåd, för det han icke will öfwerge at synda. Man kan ju finna andre utvägar, at afhålla dem ifrån deras oordentelige sammanlefnad, som förtjenar alfwarsamt straff, men icke nåd.

Herr justitiarien Faxell: För min del bifaller jag deputationens tillstyrckande, at dem bewises nåd, på det förargelsen må uphöra. Jag will allenast lägga en omständighet härtill, som deputationen gådt förbi, neml:n at mannen warit borta öfwer halft annat åhr, utan att hustrun kunnat weta om han warit lefwande eller död. Detta tyckes i wist afseende göra hennes fel mindre.

Herr talman: Jag har redan i början af denna discours sagt, at här icke wore någon annan fråga, än om dem skall bewisas nåd, eller om de skola kjöras utur

riket. Men hwad wore med det senare uträttat? Ingenting mera än det, det förrut och länge sedan hade sielfwe kunnat giöra, men icke welat, och söka nåd hos Hans Kongl. Majjt först, och sedan hos riksens ständer.

Herr assessoren och borgmästaren Ingman: Jag häremot håller före, at dem ingen nåd bör skie. Ty förargelsen är för stor och förtjenar alfwarsamt straff. Således wore bäst, at kiöra dem utur landet. Wi äre hitkomne för at bibehålla lagarne, låtom oss icke rubba deras wärckställighet, i annor händelse torde påföljderne med tiden blifwa alt för eftertänckelige.

Herr borgmästaren Ubman: Jag håller före, at det blefwe ett farligit præjudicat, om dem bewistes nåd, som böra straffas efter lag. Hwaräst nåd skall hafwa rum, där måste finnas lindrande omständigheter, såsom hastig öfwerilning, och otillräckeligit begrep om brottets storlek med flere dylike. Men sådant kan ju icke sägas om desse, som länge, emot bättre wett och warning fortfarit i deras oordentelighet.

Herr talman: Detta förstår herr borgmästaren icke, huru människors swaghetsfel, hwart och ett efter dess art och beskaffenhet böra anses, antingen med nåd, eller efter lagens stränghet. Jag tror mig med skiäl kunna säga, at här finnas så många mildrande omständigheter, at ståndet kan med godt samwete bewisa dem nåd.

Herr borgmästaren Omnberg: Jag kan försäkra, at deputationen oaktadt de flere lindrande omständigheter, likwäl icke hade tillstyrckt, at bewisa dem nåd, om icke hon hade warit så upriktig och rent af bekändt, at Beijer wore barnfadren. Ty om hennes afsikt hade warit at begå detta brott, på det hon måtte blifwa skild ifrån sin man, och at sedan kunna få taga Beijer i dess ställe, hade hon säkert icke nemdt honom som barnfader, emedan hon wetat, at det emot lag icke kunnat skie, utan då hade hon nödwändigt namngifwit någon annan, som till äfwentyrs andre giordt och genom sådan list wunnit sitt ändamål.

Herr talman: Sedan alle omständigheter mot och med, under denne discours blifwit nogsamt öfwerwägde, lærer mig tillåtas, at giöra proposition, om ståndet behagar bifalla justitiædeputationens betänckande, angående supercargeuren Beijer och Christina Sunnerberg, hwilcken fråga, med Ja af större delen beswarades.

Men herrar borgmästarne Cervin, Anders Ingman och Ubman protesterade häremot och begärdte votering.

Herr borgmästaren C. G. Boberg yttrade sig. Hwarföre skola wij votera, då dem skier grace, och då för öfrigit redan befinnes, at ståndets pluralitet lemnat sitt bifall därtill?

Herr assessoren och borgmästaren Ingman: Det är aldeles icke utrönt och så wist, som föregifwes, at pluraliteten samtykt. Lät oss votera, så får wij då se rätta beslutet.

Herr talman frågade fördenskull åter, om icke ståndet biföll justitiædeputationens betänckande i detta mål. Hwilcket med ytterligare Ja beswarades, för utan af nyss wälber:de herrar borgmästare, som deremot protesterade.

Herr rådmann Helledaij: Jag är icke deremot, at dem bewises nåd, men jag håller likwäl före, at dem icke borde tillåtas, at blifwa qwarboende i Götheborg, hwaräst förargelsen skied, utan förpliktas, at begifwa sig derifrån till någon annan ort i riket hwar deras brott icke wore bekandt.

Härmed stavnade denne discours, och herr borgmästaren Cervin upläste ett af honom uppå anmodan upsatt extractum protocoll¹, angående löst folcks förpassande. Hwilcket efter någon jämnckning bifölls, lydande som följjer:²

Herr åldermannen Holtz ingaf ett memorial, hwilcket uplästes,³ angående brandwaktscapitainssysslans besättjande här i staden. Och bifölls at i anledning häraf, ett utdrag af protocollet må författas, och till de öfrige respective stånden afgå.

48 § af ståndets tillärnade allmänne beswär uplästes, angående secreterarewahl i städerne, hwaräst desse icke undfå kongl. fullmagt. Och som häruti projecterat war, det magistraten måtte ensam äga den rättigheten, at wällja secreterare, så förbehölt sig herr rådmann Hanell på Calmare stads wägnar, at berörde stad måtte få förblifwa wid dess särskilte privilegium i detta mål, till föllje hwaraf borgerskapet äger rättighet, at conjunctim med magistraten wällja secreterare.

Herr borgmästaren Renhorn: För magistraterne, som skola swara för expeditionerne, är det högtangelägit, at få utse sådane ämnen, som äro skickelige till secreteraresysslan. Man wet nog huru det går, när sådant ankommer på borgerskapet. Hwar och en will befordra sine söner eller anhörige, antingen de

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1334, Borgarståndets protokollsutdrag, nr 26. Text saknas.

² Texten saknas i protokollet. Se ovanstående not.

³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1335, nr 41.

äro skickelige eller ej. Och genom sammansättningar skier ofta, at förekomma sådant, lærer wara nödigt, at den rättighet må magistraterne tilläggas, at utnemna 3:ne candidater, som äga studier och skickelighet, till borgerskapets omröstning på dem, men ej flere. Härigenom kunde ändamålet winnas. Men om borgerskapet skall äga frihet at nämna candidaterne, lära magistraterne mästadels nödgas sakna den färdighet och drift wid expeditionerne, som af en secreterare ärfordras.

Sex deputerade anmältes från bondeståndet, som infördes, och berättade ordföranden Joseph Hansson, at bondeståndet förehaft secrete handels- och manufacturdeputationens projecterade instruction¹ och derwid således bifallit borgareståndet, under d. 2 i denne månad, genom extractum protocoll, gjorde anmärckningar och tilläggningar,² at alt det öfrige kunde expedieras, förutan hwad borgareståndet wid 9 § tillagt, och den ändring, som borgareståndet giordt med 17 § inrättning, angående schäfferiernes befrämjande.

Herr talman tackade deputerade för underrättelsen. Hwarmed de afträdde.

Herr handelsman Bagge återtog discoursen, angående secreterarewahl i städerna, och yttrade sig sålunda: Jag har någre gånger varit tillstädes wid secreterarewahl i Götheborg. Walen hafwa ock utfallit på dem magistraten welat hafwa. Men nu gifwes ett sådant förslag, hwarigenom den friheten will betagas borgerskapet, deltaga uti wahlet, Men jag kan så mycket mindre bortgifwa en sådan rättighet, som secreteraren i Götheborg är tillika notarius publicus, och borgerskapet således har mycket enskildt med honom at syssla, som icke rörer magistraten. Hwarföre jag ock på min stads borgerskaps wägnar häremot protesterar.

Herr handelsman Trapp upläste 21 § uti Kongl. Maj:ts nådige försäkran,³ och förbehölt sig i anledning deraf, at Åbo stads borgerskap måtte bibehållas wid dess rättighet, wid stadssecreterarewahl, kunnandes han för sin del, icke samtycka, at någon ändring eller ingrepp däruti giöres.

Herr borgmästaren C. G. Boberg: Jag håller före, at städernes egentelige privilegium, till föllje af nyssupläste § i Swea konungaförsäkran, består deruti,

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1328, Sekreta handels- och manufakturdeputationen, nr 1.

² Borgarståndets arkiv, vol. R 1334, Borgarståndets protokollsutdrag, nr 25.

³ Härmed avses den tryckta kungaförsäkningen 25 november 1751: *Swea konungaförsäkran* (även utg. i Hildebrand 1891, s. 243–257).

at ingen borgmästare, rådman eller stadssecreterare skall utom förslag, emot deras willja dem påtvingas. Häruti styrckes jag så mycket mera, som icke något wahl eller sättet därtill uti berörde § härwid nämnes, hwilcket wahlsätt är mästedeles olika i städerna. Jag kan således icke finna, at det skulle skada, om med secreterarewahl i öfrige städerna förfores på samma sätt, som i Stockholm, hwaräst trenne candidater af magistraten utnemnas till borgerskapets omröstning.

Herr borgmästaren Renhorn: Mig skall det wara lika mycket, om denne § antages eller icke. Men det lærer dock ingen kunna neka, at det wore billigt, det magistraten, som skall swara för expeditionerna, och som bäst lærer kunna säga, hwilcke till sysslan äro de skickeligaste, borde äga den rättigheten, at utnemna candidaterna. Eljest måste dermed gå, som jag nyss förrut sagt, at ofta den odugeligaste genom sammansättning utwälljes.

Herr handelsman Allegre: Här will sägas, at borgerskapets rättighet wid secreterarewahl är icke en res privilegii. Men § är likwäl tydelig, at de skole sielfwe få utwällja till de deruti nemde tjenster sådane personer, som finnas skickelige och förtjente. Det wore fördenskull alt för betänckeligit, om wi skulle willja biuda till, at giöra ett skår utij ett städernes privilegium, som de genom Kongl. Maj:ts försäkran ärhållit.

Herr borgmästaren Ubman yttrade sig: 1 § uti Kongl. Maj:ts resolution på städernes beswär af år 1723,¹ angående wahl i städerna, innehåller at landshöfdingen äger profwa om den utsedde personen är skickelig. Och som man har orsak at tro, det landshöfdingarne icke lära underlåta, at härwid wara upmärcksamme, så håller jag före wara bäst, at wi förblifwa wid det, som Kongl. Maj:ts försäkran i detta mål innehåller.

Herr borgmästaren Kock: Städernes rättighet at wällja secreterare är wärckeligen en res privilegii, och fördenskull uti Kongl. Maj:ts försäkran uttryckeligen nämnd. Wi böra fördenskull soutinera städerna wid denne deras rätt, och wi kunna icke emot wåre fullmagter företaga eller besluta något, som deremot strider.

¹ Tryckt resolution 16 oktober 1723: *Kongl. Maj:ts nådige resolution och förklaring öfwer de, wid denne genom Guds nåde nu wäl öfwerståndne riks-dag, utaf samtelige städerna, genom deras fullmäktige, underdånigst insinuerade beswårs-puncter.*

Herr borgmästaren Lange: Jag har upsatt § och tror mig, i anseende till de många oordentligheter, som i detta mål ofta förefalla, hafwa haft gode skiäl, at projectera § sådan, som skiedt är. Men jag will dock wara lika nögd, om den icke antages. Dock kan jag härwid icke underlåta at bedja ståndet nermare eftersinna saken, och anmärcker jag för öfrigt härwid, at det icke borde tillåtas, at rådmän och andre, som icke deltaga uti borgerskapets utlagor skola få votera.

Herr borgmästaren Cervin: 1723 års resolution tyckes i öfrigt nogsammt innehålla de förnemsta omständigheter, som wid wahlen skola i akt tagas, och säger uttryckeligen, at magistraten och borgerskapet skola förena sig därom. Men deruti finnes ingen proportion utsatt emellan magistratspersonernes och borgerskapets wahlröster. Hwilcket, wid jämförandet med en senare resolution, af åhr 1743,¹ gifwit anledning till skilljaktighet och oreda wid wahlen. Saken wore således hulpen, om en wiss proportion emellan magistratspersonernes och borgerskapets wahlröster utsättjas.

Herr borgmästaren Omnberg: Hwaräst borgerskapets omröstning skier efter öretal torde den föreslagne proportionen wara nödig. Men i Gefle röstar borgerskapet genom electorer, hwarwid magistraten jemwäl voterar. Och förebehåller jag mig fördenskull, at Gefle stad icke må under denna tillärnade författning innebegripas.

Herr directuren Schenbom: I Norrkiöping skier omröstningen per capita, och bibehålles därwid den proportion emellan magistratspersonernes och borgerskapets röster, at en borgmästare äro så många röster tillagde, som den bäste borgare äger, och en rådmän hälften deremot. Kunde detta sätt jemwäl i andre städer widtagas, tror jag at oredan wore afhulpen.

Kongl. Maj:ts resolutioner af 1723 och 1743 detta ärende angående uplästes, och

herr borgmästaren C. G. Boberg yttrade: Jag finner wäl, at enligt 1 § af kongl. resolutionen åhr 1723 skola magistraten och borgerskapet förena sig wid wahlet. Men högberörde kongl. resolution stadgar icke, huru denna förening bör skie. Jag håller fördenskull för bäst, at den förening må widtagas, som herr directuren Schenbom nyssförrut berättat wara faststæld i Norrkiöping.

¹ Tryckt förordning 12 oktober 1743: *Kongl. Maj:ts ytterligare nådige förordning, huru med borgmästare- och rådmans- samt secreterare-wahl i städerna bör förhållas.*

Herr handelsman Bagge: Denne proportion passar sig aldeles icke i Götheborg. Där går öretalet nästan till 6000. Om hwarje borgmästare tillades ett lika öretal wid voteringen, och hwarje rådman hälften deremot, finge magistraten snart pluraliteten på sin sida, och då wore borgerskapets omröstning fåfång. Och kan fördenskull icke annat, än på Götheborgs stads wägnar, förbehålla mig at staden härifrån undantagas.

Herr talman: I anledning af det, som nu discourerat är, finner jag nödigt wara, at den tillärnade puncten må jemnckas så, at hwarken magistraterne eller borgerskapet komma at lida. Detta lærer bäst kunna skie, om den i Norkiöping faststälde propositionen wid walrösternes beräkande antages. Dock at Götheborg och Gefle derifrån exciperas. Imedlertid hemställer jag, om icke ståndet behagar till detta ärendets närmare jämnkning utnemna någre herrar ledamöter, som kunna upsättja sine tanckar härom, i form af extractum protocoll, då saken torde snarare blifwa afgjord, än om den samme går såsom beswär till allmänne beswärdeputationen.

Denne föreställning bifölls, och utnemdes härtill,

herr directeuren Schenbom

herr handelsman Bagge

herr handelsman Pihlgardt

herr borgmästaren Lange

herr borgmästaren Cervin

herr borgmästaren C. G. Boberg

herr handelsman Allegre och

herr borgmästaren Kock.

Uplästes ett utdrag af cammar-, oeconomie- och commercedeputationens protocoll,¹ hållit d. 9 i denne månad, med berättelse, at ehuruwäl herr borgmästaren Ubman gifwit wid handen, at borgareståndet wore sinnat, at hos de öfrige respective stånden begära, det ärendet, angående en fond af 200000 dahl: r s: mt till fattige barns underhåll, som casseuren Lohman wid denne riksdag upgifwit, måtte afwisas, in till dess Hans Kongl. Maj: t sig deröfwer i nåder yttrat, så hade dock deputationen funnit sig föränlåten, at detta målet företa-

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1330, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 2.

ga, under förmodan, at riksens ständer benägit lära afbida deputationens betänckande i denne sak.

Likadeles föredrogs ett utdrag af wälbem:te deputations protocoll under samma dato,¹ hwaruti wid handen gifwes, at borgareståndets herrar ledamöter i deputationen förklarar sig bifalla nyssanförde betänckande, angående Lohmans upgifne fond, undantagandes slutmeningen däraf, at riksens ständer lära afbida deputationens betänckande öfwer målet, innan det till afgjörande företages.

Herr rådman Helledaij: Ståndets herrar ledamöter hafwa på god grund påstådt, at cammar-, oeconomic- och commercedeputationen måtte afbida det slut, som de öfrige respective ständer kunna fatta öfwer borgareståndets extractum protocoll i detta mål. Om deputationen ändteligen wille utlåta sig, och det skiedde i anledning af Stockholms stads magistrats memorial, wore därwid icke något at påminna. Men deputationen lærer willja giöra det i anledning af Lohmans förslag, hwilcket måste förebyggas. Det är underligit, at deputationen i alt wisar så mycken ifwer och benägenhet för Lohmans tanckar, just som magistraten icke med så mycken sorgfällighet och försigtighet skulle kunna handtera desse medel, som Lohman. Det är ock för hårdt, och en besynnerlig process, at deputationen pålagt revisoren, at, wid 100:de dahl:r s:mts wite, upgifwa summeriske räkningar öfwer medlen utur böckerne. Jag beder, at ståndet icke går ifrån sitt yttrande genom extractum protocoll i detta mål.² Hwilcken begäran bifölls.

Och påminte herr borgmästaren Cervin, at jemwäl nödigt wore, det herr talman måtte anmäla hela sakens sammanhang hos herr grefwen och landtmarskalcken samt de öfrige respective talmännen, och därhos begära slut på det, som ståndet genom extractum protocoll förestält, samt at deputationens arbete imedlertid må afstadna. Detta bifölls och herr talman åtog sig, at härom besörja.

Uplästes fullmäktiges för Stockholms stad herrar rådmännen Falck och Helledaijs ingifne memorial,³ hwaruti wid handen gifwes, at urskillningsdeputationen icke allenast afslagit en krögaresocietets hos riksens ständer giord

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1330, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 3.

² Borgarståndets arkiv, vol. R 1334, Borgarståndets protokollsutdrag, nr 22.

³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1335, nr 42 (flera handlingar).

ansökning, angående afgiften till det här i staden warande spin- och rasphuset, utan ock belagt dem med tuhundrade dahl:r s:mts plikt, i anseende därtill, at de wid sidste riksdag äfwen i samme ärende inkommit, men då blifwit afwiste. Och som icke något förordnande finnes som stadgar at berörde afgift skall wara perpetuel, och krögaresocieteten i sin enfaldighet trodt, at dem icke wore förment, hos riksens ständer andraga sine beswär, då deras ansökning wore af sådan beskaffenhet, at den endast af riksens ständer kunde bepröfwas, så anhåller herrar rådmännen Falck och Helledaj, at ståndet wille taga krögaresocietetens ansökning i benägit öfwerwägande, och wara dem behielpelige, at få undslippa de af urskillningsdeputationen dem pålagde böter.

Herr rådmän Helledaj: Jag håller före, at urskillningsdeputationen så mycket mindre haft skiäl, at pålägga krögerisocieteten böter för deras giorde ansökning, som icke något förordnande finnes, som säger antingen at afgiften skall wara perpetuelle, eller ock utmärcker huru länge den skall continuera. För min del tycker jag, at den borde åtminstone till någon del minskas, sedan orsaken till dess påläggande, nemligen spinn- och rasphusbyggnaden uphördt. För öfrigit tyckes det wara nog hårdt, at enfaldigt folck wid så fatte omständigheter icke allenast afwisas, utan ock pliktfällas.

Herr borgmästaren Cervin: Mig tyckes, at saken kan hielpas, om ståndet antager deras ansökning för ett allmänt beswär, hwaruti må begäras, at som fonden till rasp- och spinhuset icke warit anslagen för all, utan allenast för någon och owiss tid, så må ock densamme nu uphöra, eller åtminstone något minskas. Om detta skier måste ock den krögerisocieteten ålagde plikten förswinna.

Härmed instämde ock herr borgmästaren Renhorn, samt lade därtill, at som någon wiss tid, huru länge fonden bör continuera, icke blifwit genom något förordnande, utmärkd, så borde ock krögerisocieteten så mycket mindre hafwa blifwit belagd med böter, för dess giorde ansökning, som de nu kunnat med alt skiäl förfråga sig, om icke tiden till fondens uphörande snart wore inne.

Krögerisocietetens hos urskillningsdeputationen wid denne riksdag ingifne ansökning i detta mål uplästes. Och herr talman frågade, i anledning af hwad nyssförut anfördt är, om ståndet behagade antaga densamma för ett allmänt beswär. Hwilcket med Ja beswarades. Och förestaldte herr talman härjemte at nödigt wore, det någon utwäg måtte widtagas, till förekommande af de ålagde böternes execution.

Ståndet fant godt, at den tillärnade beswärs-puncten må ju förr dess hällre förfärdigas, och at secreteraren imedlertid må hos kongl. slottscancelliet låta weta, at borgareståndet antagit krögaresocietetens förenemde ansökning för ett allmänt beswär, hwarwid secreteraren borde anmäla, at ståndet gierna skulle se, det något anstånd måtte lemnas krögerisocietet till böternes betalande.

Uplästes de ifrån urskillningsdeputationen inkomne continuationer på antagne och afslagne mål: ut in actis.¹

Riksdagsfullmägtigen för Strömstad herr rådmann Holmquist upwiste dess å berörde stads wagnar hos urskillningsdeputation ingifne och till riksens ständers plena remitterade ansökning, om ett öre silf:rmts ärhållande af hwarje matlag öfwer hela riket, till berörde stads förfallne kyrckas å nyo upbyggande. Och som ståndet hade sig stadens mindre förmögenhet bekandt, at kunna denna nödige kyrckiobyggnad företaga och fullborda, så fant ock ståndet billigt, at till denne rådmannen Holmquists ansökning lemna dess bifall, dock med willkor, at de församlingar, hwilkas kyrckor stå under någon ansenlig förbättring och nybyggnad, samt de församlingar, som äga särskildte befrielsebref i detta mål, härifrån efter wanligheten undantagas. För öfrigit resolverades, at extractum protocolli skall härom jemte rådmannen Holmquists ansökning till de öfrige respective stånden afgå.²

Herr talman anmälte, at han tillika med herr grefwen och landtmarskalcken samt de öfrige respective talmännen hade på Ulricsdahl upwaktat Hans Kongl. Majj:t. Herr grefwen och landtmarskalcken hade med ett wäl författat tahl betygat den ömma del riksens ständer i underdånighet taga, uti den nära rörande sorg, som Hans Kongl. Majj:t träffat, medelst dess fru moders enkehertiginnans af Hollstein dödelige frånfälle. Och hade Hans Kongl. Majj:t detta med mycken nåd uptagit, samt tillåtit herr grefwen och landtmarskalcken samt respective talmännen at kyssa dess hand. Hwarefter samtelige af cammarherrar blifwit budne, at blifwa qwar at spisa middag, dock således, at herr grefwen och landtmarskalcken samt herr ärchebiskopen blifwit budne till Kongl. Majj:ts bord, men herr talman och bondeståndets talman till marskalckstafelen, hwarwid icke eller wälfägnad felat.

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1332, Urskillningsdeputationen, nr 9, 10 och 11.

² Borgarståndets arkiv, vol. R 1334, Borgarståndets protokollsutdrag, nr 27.

Herr borgmästaren Renhorn: Jag tror mig med skiäl böra anmärcka, at det icke är rätt, den en sådan skillnad göres mellan landtmarskalcken och talmännen, då de blifwa budne at spisa wid hofwet. Om etiketten altid i akt tages, at ingen finge spisa wid konungens bord, som icke innehar i anseende till sin tiensst den rang, at han kan biudas dit, hade denna antagne sed något skien till billighet. Men jag ärhindrar mig at wid 1743 års riksdag war landtmarskalcken baron von Ungern Sternberg allenast öfwerstelieutenant, men spisade dock wid konungens bord. Och som alle talmännen äro representanter hwar ock en för sitt stånd, som alle äro lika magtägande, så lærer icke med skiäl någon annan skillnad göras dem emellan, än den stånden efter deras ordning sins emellan antagit. Men för öfrigit böra borgare- och bondeståndens talmän niuta lika heder och förmon wid hofwet, som landtmarskalcken och ärchebiskopen.

Herr borgmästaren Finerus: Denna af herr borgmästaren Renhorn gjorde anmärkning är aldeles wälgrundad. Och finner jag fördenskull nödigt, at ståndet må öfwerenskomma om något wist i detta mål, som sedan hos de öfrige respective stånden kunde anmäls, så at en riktig etiquette må blifwa faststald.

Herr talman: Jag har icke mig bekennt, at borgare- och bondeståndens talmän spisat wid konungens bord. Och således har jag häruti följt den plägsed, som förrut åtminstone sedan detta regeringssättet infördes, wanlig warit.

Härmed stadnade denne discours och herr talman anmälte, at riksens ständers commission gifwit wid handen, sig hafwa warit föränlåten, at låta, i anseende till några förefallne graverande omständigheter, uti häkte inmana capitainen Hästskou.

Och ståndet skildes åt.

Åhr 1756 den 24:de Januarii

S. D. Justerades protocollerne för d. 4 och 8 sidstl:ne Novembr.

Likaledes justerades det extractum protocolli,¹ som till de öfrige respective stånden kommer at afgå, angående rådmannen Holmquists ansökning, om ett öre s:mt af hwarje matlag i riket till kyrckobyggnaden i Strömstad.

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1334, Borgarståndets protokollsutdrag, nr 27.

Sedan uplästes ett af herr lieutenanten grefwe Wilhelm Creutz ingifwit memorial,¹ med tillstyrckande, at instructionerne för de wid riksdagar wanlige deputationer måge författas, och som ständig lag fastställas, samt genom trycket allmänt kundgiöras, jemwäl at en deputation härtill måtte förordnas, som sedan hade, at inkomma med behörige projecter till riksens ständers skiärskådande och fastställande.

Herr rådman Helledajj: Det är sant at instructionernes öfwerseende wid hwarje riksdags början hindrar deputationerne länge, at komma i arbete, och at således nödigt wore, det desamme måtte öfwerses och fastställas, samt tryckas. Men jag kan icke finna, at något sådant absolut fastställande kan skie, at ju någon ändring eller tillägning må kunna giöras när omständigheterne sådant i framtiden skulle fordra.

Herr talman förestäldte, at meningens icke kunde härmed wara sådan. Ty närwarande ständer kunna icke få absolute binda händerne på de tillkommande, när sådane omständigheter förekomma, som fordrar någon ändring, at de ju kunde derwid giöra någon ändring eller tillägning. Men imedlertid wore högstnödigt, at någon wiss grund lägges, på det icke så mycken tid må hädanefter förspillis som hittills skiedt. Och anmälte herr talman at herr grefwen och landtmarskalcken berättat, at ridderskapet och adelen bifallit detta nu upläste memorial, samt för sin del faststält, at till detta ärende utnemna sex ledamöter. Frågandes herr talman om icke ståndet behagade, at bifalla målet, och låta herrar electorene utse trenne ledamöter till denne föreslagne deputation. Hwilcket bifölls.

Herr handelsman Allegre påminte, at någre herrar ledamöter måtte utses, som kunde upsättja deras tanckar, om förbättringen af kongl. cammarcollegii instruction, och i anledning hwaraf föreställning sedan kunde giöras hos de öfrige respective stånden.

Herr justitiarien Faxell: Det är ganska bedröfweligit, och länder sökanderne till största skada och olägenhet, at giöromålen i cammarcollegio gå så senfärdigt. Det är fördenskull nödigt, at instructionen må warda öfwersedd. Men som wi hafwa oss noggsamt bekennt, at i wälbemälte collegio en ganska stor myckenhet nog angelagne mål ligga aldeles owidrörde, så låtom oss täncka efter, om icke nyttigt wore, att hållre fördubbla betjäningen på någon tid, till

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1335, nr 43.

dess alle gamle ärender kunna blifwa utredde, än tillåta, at de sökande skola längre klaga öfwer uppehåll i deras giorde ansökningar.

Herr borgmästaren Finerus: Det lærer eij wara tid, at föreslå tillökning på betjening, då wi äro i begrep, at indraga på mycket deraf, som möijeligen skie kan, hwartill jemwäl förkorttningscommissionens arbete gifwer god anledning, medelst förslag, at cammarrevisionen må indragas. För öfrigit är jag af den tancka, at giöromål uti kongl. cammarcollegio skulle gå skyndesammare, om camererarne finge sittja wid bordet och föredraga hwar i sin ordning de utarbetade målen. Jag kan icke se hwarföre icke detta kunde och borde skie, när commissarierne i kongl. commercecollegio och cammarrevisionen få sittja wid bordet ehuru de hafwa mindre rang, än camererarne uti cammarcollegio.

Herr assessoren och borgmästaren Anders Ingman: Jag har genomläst förkorttningscommissionens arbete, men har icke däruti funnit något sådant som nu omtalas. Jag håller fördenskull före, at som målet är högst angelägit, så måtte ock en deputation utnemnas som instructionen kunde öfwerse, och inkomma med sitt betänckande huru ärenderne måge kunna skyndesammare afgöras.

Herr borgmästaren Lönroth berättade, at någon discours hade jemwäl i cammaroeconomiedeputationens cammarutskott förekommit angående giöromålens senfärdighet i kongl. cammarcollegio, och hade därwid blifwit påmint, at sådant härrörde till en stor del däraf, at collegium icke sitter på twänne divisioner, som likwäl instructionens 30 § förmår, hwarwid camererarne böra såsom ledamöter associeras, hwilcket likwäl hittills icke skiedt.

Herr borgmästaren Fries: Detta kunde till äfwentyr hafwa någon god wärckan, dock håller jag före, at det icke gör tillfyllest. Men om gode sportler bewilljades, skulle wisseligen giöromålen gå fortare.

Herr talman förestäldte, at någre ståndets herrar ledamöter kunde nu utnemnas, till at upsättja sine tanckar i detta mål, hwilcke sedan måtte genom utdrag af protocollet med de öfrige stånden communiceras.

Herr borgmästaren Cervin föreslog, at de herrar ledamöter, som herrar electorerne komma at utse, till deputationernes instructioners öfwerseende kunde äfwen åtaga sig det beswäret, at upsättja deras tanckar angående cammarcollegii instructions förbättring, då sedan i anledning häraf föreställning hos de öfrige respective stånden kunde göras med bifogad begäran, at samma

deputation, som blifwer förordnad till deputationernes instructioners skärskådande, må jemwäl öfwerse cammarcollegii instruction.

Härmed stadnade denne discours, och uplästes det, i anledning af herr åldermannen Holtz memorial,¹ upsatte extractum protocoll, angående brandwaktscapitainssysslans besättjande här i staden.² Hwilcket bifölls, lydande sålunda:

S. D. Enligt särskildte kongl. förordningar, hafwa i alla tider, städernes inwånare, utan åtskillnad eller afseende på stånd och willkor warit skyldige, till allmän och enskilt säkerhet, at utgöra och hålla brandwakt, deremot magistraterna ålegat, at besörja om wakthållningens indelning, och de derwid nödige betjenters tillförndande, med hwad mera, som därtill hördt. En sådan embetes rättighet nyttia de öfrige städers magistrater än i denne dag till godo. Men i Stockholm har, sedan en ständig brandwakt derstädes inrättades, magistraten ej ännu i alla delar kommit till utöfning af en slik dess embetes plikt och tillika rättighet, wid bem:te nya inrättning, utan den ständige brandwakten, men hwad dertill hörer, i det mästa förblifwit under herr öfwerståthållarens enskylte inseende och styrsel. Hwarföre och som det ej på något sätt förändrar saken, antingen städernes inwånare utgiöra brandwakt in natura, eller sammanskiuta wisse medel till en ständig brandwakts underhållande, så är borgareståndet af den tancka, at brandwaktsinrättningen i Stockholm bör i grund af regeringsformens 36 § nu som tillförene uti alt stå under herr öfwerståthållarens och magistratens gemensamme inseende således, at de till brandwakts underhåll och aflöning inhemtade medel, förblifwa, i anledning af ofwanoberopade § uti regeringsformen, så wäl som regeringsformens 51 § såsom andre stadsens enskylte medel, under öfwerståthållarens, magistratens och borgerskapets disposition, efter staten och resolutioner, och de wid berörde inrättning tienstgörande, hwilcka med kongl. fullmagt komma at fördes, tillsättjas på det sättet, at borgerskapets 48 äldste, genom ordentelig votering wällja af de till sådane tienster sig anmälände, eller andre skickelige befundne personer, trenne, hwaraf öfwerståthållaren och magistraten sedan utnemner en, som genom öfwerståthållaren hos Hans Kongl. Maj:it i underdånighet presenteras till fullmagts ärhållande, på sätt som 21 § i Kongl. Maj:its nådige för-

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1335, nr 41.

² Borgarståndets arkiv, vol. R 1334, Borgarståndets protokollsutdrag, nr 28.

säkring förmår och innehåller. Men de ringare betjente, så wäl wid brandwaktscointoirtet och upbördens tillsättjas och befullmäktigas af magistraten med öfwerståhållarens minne och wettskap. Hwilcket med de öfrige respective stånden hörsam-, tjenst- och wänligen communiceras.

Uplästes secreta utskottets extractum protocoll, af d. 12:te i denne månad,¹ angående assessoren Philip Fredrich Rothliebs hos Hans Kongl. Maj:t gjorde underdånige ansökning, at blifwa hugnad med det efter framledne cammarrådet Silfverström uti kongl. cammarcollegio ledigt warande cammarrådsämбетet, tillstyrckandes secreta utskottet, at denne assessoren Rothliebs ansökning måtte bifallas, och at de gamle oafgiorde bytens och reductions- samt liquidationsärender, måtte lemnas under Rothliebs bestyrande och inseende, såsom de förrut warit afledne cammarrådet Silfverströms försorg ombetrodde.

Herr handelsman Forssman: Jag har kjänt herr assessoren Rothlieb såsom auditeur, därifrån blef han genast assessor i kongl. cammarrevisionen. Han är ung, och kan ej sägas lida, om han ännu wäntar något på ett sådant steg, som han nu söker. Hwarföre skole wi sättja honom framföre åtskillige gamle och skickelige camererare i kongl. cammarcollegio, som därstädes länge och redeligen tjent, samt nödwändigt måste hafwa sig ärenderne bättre bekante, än han, som aldrig lærer haft någre sådana under händer?

Herr borgmästaren Lange: Här blifwer frågan, om icke denne syssla bör, såsom annan ordinair tjenst enligt 40 § i regeringsformen således besättjas, at kongl. cammarcollegium därtill uprättar förslag på trenne de wärdigaste och skickeligaste, som sedan måge Hans Kongl. Maj:t till utnämmande presenteras.

Herr borgmästaren Finerus: Som sysslan aldräförst blifwit gifwen år 1747 åt framl:ne cammarrådet Silfverström, och sedan efter hans död stått obesatt, samt i fall den skulle nu återbesättjas, likwäl icke längre bör continuera, än till dess de därunder hörande ärender blifwit afslutne, så wäl icke något ordinairt förslag böra uprättas, utan ankommer det på riksens ständer, hwilcken de behaga därtill hos Hans Kongl. Maj:t anmäla.

Herr borgmästaren Renhorn: För min del kan jag ej anse detta cammarrådsembetet för någon tjenst, utan för en committerad syssla, som skulle uphöra, när bytes- och reductions- samt liquidationsärenderne blifwit bragte till slut.

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1327, Sekreta utskottet, nr 18.

Men som denne sysslans nödwändighet icke är ännu bepröfwad, så håller jag mig före nödigt wara, at detta ärende remitteras till den tillärnade reductions- och liquidationsdeputation, som bäst kan utröna huruwida sysslan bör besättjas eller icke.

Herr borgmästaren Fredrich Ingman: Jag war wid riksdagen åhren 1746 och 1747 ledamot i reductions- och liquidationsdeputationen och har mig denne saken nogsammt bekandt. När deputationen såg, at med bytesärenderne gådt alt för långsamt och eländigt, tillstyrckte deputationen, at ett bytescontoir måtte inrättas. Detta contoir har ock utarbetadt en stor hop mål, af hwilcke någre blifwit i kongl. cammarcollegio afslutne, men större delen ligga ännu oafgjorde. Likaså har det nästan gådt med reductionsmålen, så at camereraren är icke skuld till härtill. Det kommer fördenskull förnemligast därpå an, huru målen skola blifwa med någon mera skyndesamhet och drift collegio föredragne.

Herr handelsman Forssman: Jag påminner mig, at då Hans Kongl. Maj:t under senaste riksdag genom utdrag af rådsprotocollet hemstälde till riksens ständers godtfinnande, om denne efter cammarrådet Silfverström ledigblefne syssla skulle besättjas, resolverades af borgareståndet, at det icke borde skie, utan skulle sysslan indragas, och löhnen användas till den påökning på lönen, som för justitiæcancelleren då bewilljades. Men om sysslan ändteligen är så angelägen, hwarföre skall den bortgifwas åt assessoren Rothlieb till prejudice för camereraren i bytescontoirot Enberg, som både längre tjent, och derhos har sig aldrabäst desse ärender kunnige? Det är beklageligt, at betjeningen i collegierne, ehuru wälförtjent och skickelig den kan ock wara, likwäl så sällan med befordran ihogkommes.

Herr talman proponerade, om icke detta ärende, angående assessoren Rothliebs befordran måtte hwila, intill dess reductions- och liquidationsdeputationen hunnit pröfwa, huruwida sysslans besättjande må wara nödig, eller icke. Hwilcket bifölls.¹

Uplästes protocolsdeputationens betänckande af d. 30 Decembr. sidst:ne,² angående generalkrigsrätternes uti Finland och Pomern uteblefne protocoller. Herr talman anmärkte at deputationen sig icke på något sätt utlåt, huru denna wederbörandes försummelse borde anses.

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1334, Borgarståndets protokollsutdrag, nr 71.

² Borgarståndets arkiv, vol. R 1329, Protokollsdeputationen, nr 2.

Herr justitiarien Faxell: Deputationen har icke kunnat yttra sig, emedan riksens ständer sielfwe wid sidstl:ne riksdag wid samme mål lagt handen, utan har deputationen trodt sig böra öferlemna detta granlaga ärende till respective ståndens plenorum åtgierd.

Herr borgmästaren Renhorn. Mig tyckes, at resolutionen öfwer en så grof försummelse är snart giord, nemligen, at den som eij lyder Kongl. Maj:ts befallningar bör suspenderas, och ställas under ansvar.

Herr rådman Helledaj: Jag finner icke huru ståndet skulle kunna resolvera till suspension, utan håller jag före, at bättre wore, om saken hänwises till justitiæcancelleren at lagl:n dem tilltala.

Herr borgmästaren Renhorn: Denne försummelse härrörer antingen af brist på kundskap om deras skyldighet, eller ock af sidwördnad. Af den förra kan försummelsen icke härflyta, ty den hafwa derom blifwit påminte och fått befallning, at fullgiöra deras skyldighet. Således härrör felet af den senare. Det är andre riksdagen, som desse wederbörande sig således oförswarligen upfördt, derföre böra wi med alfware beifra deras brott. Och hemställer jag fördenskull åter, om icke följande resolution må påskrifwas, som en slik egenwillig försummelse och motsträfwighet derigenom kräncker riksens ständers rätt, i det deras författningar icke wederbörligen efterlefwas. Altså finner borgareståndet rättwist och nödigt, at de skyldige suspenderas och ställas under lagligit tilltal.

Men häremot påminte herr rådman Helledaj, at suspension icke bör gå förrut, så mycket mindre som man eij kunde weta, hwilcke orsaker wederbörande kunde hafwa at framgifwa till uteblifwandet. Hwarmed herr borgmästaren Ingman och rådman Hanquist sig conformerade.

Herr justitiarien Faxell yttrade sig, det deputationen fådt weta, at wederbörande hade ingen giltig orsak at förebära, utan härrörde altsammans af en supina negligentia.

Herr assessoren och borgmästaren Forssell: Jag har mig omständigheterna nogsamt bekandte. Altsammans ankommer på generalauditeuren. En af dem har varit siuk, och gick af. En annan, som kom efter honom, geck ock af, den tredje, som nu innehar sysslan är en braf man och aldeles oskyldig till de öfrigas oordentelighet, hwarföre ock han icke kan ställas till ansvar för längre tid, än han sysslan innehaft.

Herr borgmästaren Gabr. Hagerdt: Wisseligen bör först undersökas, hos hwilcken skulden består. Men jag är dock ense med herr borgmästaren Renhorn, at slike förseelser böra så mycket mera beifras, som wi måste klaga at så häruti, som eljest hos flere andre yppar sig en eftertänkelig wanwörtnad emot lag och författningar.

Herr borgmästaren Cervin: Jag håller för, at saken bör anmälas hos Hans Kongl. Maj:et, med anhållan, at undersökas må, hos hwilcke skulden till de utblefne protocoller beror, samt at föranstaltas, at försummelse på det alfwarsammaste beifras, och wederbörande med fördubbladt wite tillhållas at fullgjöra sin skyldighet. Detta bifölls.

Uplästes secreta utskottets extractum protocolli, af d. 15 i denne månad,¹ angående trehundra dahl: s:rmts tillökning på lönen för translatores i finska språket Samuel Salin. Och som ståndet nogsamt kunde finna, at finska translatores, som dageligen med mångfaldigt arbete sysselsättes, eij kan hafwa sin nödtorftige utkomst af den lilla lön han hittills niutit, ty fant ståndet godt at detta secreta utskottets tillstyrckande så mycket hållre bifalla, som secreta utskottet deremot utlofwat, at willja framdeles föreslå nödige jemnckningar uti aflöningsstaten, så långt det med bestånd af rikets tienst låter sig giöra.

Uplästes ett af herr rådmannen Nils Hylphert ingifwit memorial, med anhållan at 2 öre s:rmt måtte bewilljas af hwarje lantdag i riket till publique husens upbyggande i Hedemora stad.²

Herr handelsman Allegre: Jag beklagar hjerteligen, at Hedemora stad skall wara nödsakad, at söka ett sådant understöd. Men wi måste ihogkomma at utgifterne äro store och många, och at i fall denne skulle bewilljas, torde flere komma fram med dylike ansökningar. Hwarföre jag ock för min del icke kan samtycka, det Hedemora stad måtte tillåtas, at genom utskickade söka milda människors friwilliga gåfwor, som torde till äfwentyrs inbringa snart så mycket, som i fall understödet skulle insamlas såsom en pålaga.

Herr talman förestaldte, at detta ärende måtte till vidare hwila, som bifölls.

Uplästes kammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande, af d. 15 i denne månad,³ angående riksdagsfullmäktigens för Carlstad, herr

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1327, Sekreta utskottet, nr 19.

² Borgarståndets arkiv, vol. R 1335, nr 44.

³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1330, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 4.

borgmästaren Arved Rosells gjorde ansökning, om ändring uti Kongl. M:ts utslag, af d. 11 Febr. 1753, hwarigenom bem:te stads inwånare blifwit skyldige förklarade, at innom fyre år nedtaga de utom stadens staquett uprättade wåningshus. Och hade deputationen funnit betänckeligit, at denna ansöknings bewilljande vidare tillstyrcka, än at tiden till desse utbyggens nedtagande, må förlängas till den 1 Januarii 1760.

Herr borgmästaren Rosell anhölt om ståndets kraftige biträde till ändrings erhållande uti detta mål, och hoppades herr borgmästaren en sådan benägenhet så mycket mera, som de skiäl, hwilcke uti Kongl. Maj:ts resolution till wåningshusens nedtagande blifwit anförde, neml:n at lurendrägerie där skulle kunna föröfwas, och at kronans tull skall där på mat och andra wahror försnilas, så mycket mindre kunna sägas wara wälgrundade, som flere landtmannaägendomar ligga närmare till staden, än desse wåningshus, och alt hwad där nyttias och förtäres, från staden ditføres. Hwarförutan jemwäl wore at märcka, at desse utbyggens ägare warit de förste som sine tomter i staden bebyggt, så at stadens bebyggande icke därigenom blifwit uppehållen.

Herr justitiarien Faxell: Jag har mig detta målets omständigheter noga bekannte. Carlstad är belägen på en ö, och har wid pass en half mils utrymme af de härligaste ägor. Hwad där af inbärgas kan för wägens längd icke föras till staden, och hafwa ägarne fördenskull å sine lotter därstädes upsatt så wäl nödige uthus, som ock wåningshus till egen beqwämlichkeit och nöije, när de därstädes wid bergningstiden wistas. Största delen af desse wåningshus äro upsatte förr än den olyckelige wådelden öfwer gick staden, så at om den icke timat, hade aldrig någon fråga kunnat yppas om deras bestånd, mera här än wid andre städer, hwaräst sådane utbyggen finnas både till beqwämlichkeit för ägarne och prydnad för landet. Hwad Carlstad nu händer, kan en annan gång träffa andre städer. Och således håller jag före, at ståndet bör taga häruti gemensam del, och söka at bibehålla städerna wid deras rättighet, at få å egen marck och jord lika fritt med andre rikets inbyggare häfda och bygga till egen beqwämlichkeit och nöije.

Herr rådman Stenström: Hwar och en lærer finna, at det wore alt för hårdt, om städerna den rättighet skulle betagas, at å sine andelar utom staquetten få bygga wåningshus, hälst där ägorne äro widsträckte: Utom alle andre olägenheter, är denne följande granska märckelig: Enär så olyckel:n händer, at en

stad brinner, hwart skola inwånarne flytta, om de icke äga någre utbyggnader? De måste flytta hit och dit ut på landet, ofta långt nog från staden, så at de med största obehämlighet måste skiöta stadens återupbyggande. Men om de hafwa wåningshus på sine andelar utom staden, kan byggnaden med mera drift genom en närmare och behämligare tillsyn företagas.

Herr talman: Det är oförnekligt, at Carlstads olyckelige inwånare skulle genom Kongl. Maj:ts resolution blifwa försatte uti lidande. Och som detta jemwäl rörde öfrige städerne, så är nödigt at ståndet gör häraf en gemensam sak. Låtom oss fördenskull genom deputerade hos de öfrige respective stånden begära, at målet icke må företagas, innan ståndet hunnit yttra sig deröfwer. Imedlertid må extractum protocolli härom till nästa plenidag upsättjas. Detta bifölls, och åtog sig herrar borgmästarne Renhorn och Fredric Ingman, at i detta ärende till de öfrige respective stånden afgå, hwarwid de anmodades, at tillika anmäla twänne ståndets extracta protocolli, angående brandwaktscapitainssysslan här i staden,¹ och Strömstads ansökning om 1 öre s:rmt af hwarje matlag i riket för dess bofällige kyrcka.²

Herr borgmästaren Cervin upläste ett af honom upsatt extractum protocolli, angående borgmästare-, justitiariers, rådmäns och secreterarewahl i städerne, hwilcket bifölls, lydande som följjer:

S. D. I anseende till de åtskillige oordningar och skilljaktigheter,³ som yppa sig wid borgmästare-, justitiariers, rådmäns och stadssecreterarewahlen, öfwerwägade ståndet, huru desse wahl hädanefter ordenteligen på enahanda grund må kunna wärckställas. Och som Kongl. Maj:ts nådigste resolution öfwer städernes beswär 1723 1 § uti alt öffrigitt tillfyllest synes förklara the nödigaste omständigheter,⁴ som wid slike wahl till god ordning och ändamålet tjena, allena proportionen af magistratspersonernes walröster emot borgerskapets, icke finnes uttryckeligen wara utförd, hwilcket i synnerhet, wid jämförande af Kongl. Maj:ts nådige förordning d. 12 Octobr. 1743,⁵ gifwit

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1334, Borgarståndets protokollsutdrag, nr 28.

² Borgarståndets arkiv, vol. R 1334, Borgarståndets protokollsutdrag, nr 27.

³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1334, Borgarståndets protokollsutdrag, nr 29.

⁴ Tryckt resolution 16 oktober 1723: *Kongl. Maj:ts nådige resolution och förklaring öfwer de, wid denne genom Guds nåde nu wäl öfwerståndne riks-dag, utaf samtelige städerne, genom deras fullmäktige, underdånigst insinuerade beswärs-puncter.*

⁵ Tryckt förordning 12 oktober 1743: *Kongl. Maj:ts ytterligare nådige förordning, huru med borgmästare- och rådmans- samt secreterare-wahl i städerne bör förhållas.*

anledning till hinder, oreda och skilljaktighet, så emedan ståndet, hwad en sådan proportion angår, funnit lämpeligit och säkrast, at wid alle slike wahlförättningar, borgmästarnes walröster böra wara så mycket gällande, såsom den högstes i skattöre af borgerskapet, samt en rådmans hälften theremot, men magistratspersoner, som derjemte idka borgerlig näring, och derföre med borgerskapet ligga i öretal afgifwa theas röster såsom the högst gälla, anten efter öretalet, eller efter ämbetet: Stockholm, Götheborg, Gefle och flere städer, som äga särskilt beskrefne ordningar i slike fall härifrån dock undantagne, ty har ståndet funnit godt, at hörsamt och wänligen communicera thetta med de öfrige respective stånden till benägit bifall, så at Kongl. Maj:it om nådig stadsfästelse derå i underdånighet måtte anmodas, samt at derom låta nådig förklaring utgå, till samtelige öfrige städernes underdånige efter rättelse.

Herr fabriqueuren Dahlmansson yttrade sig: När målet angående krögarsocietetens ansökning, sidste plenidag föredrogs,¹ hade jag icke den fulla uplysning i saken, at jag kunde derutinnan utlåta mig. Sedan har jag talt med wederbörande och inhämtat rätta sammanhanget. Och beder jag fördenskull, at få aflemna följande skriftelige anmärckningar.

Detta herr Dahlmanssons dictamen ad protocollum uplästes, och lydde sålunda:²

Då i sidsthållne plenum ärendet ventilerades angående krögarnes här i staden anmälte ansökning om frikallelse ifrån de 30000 d:r kp:rmt, som societeten till spinhuset åhrligen betalt, för hwilken begäran såsom förrut afslagen urskillningsdeputationen sakfält societeten till 200 d:r s:rmts böter, hade jag icke sådan uplysning i målet, at jag derutinnan mig sluteligen kunde utlåta. Hwarföre jag nu till det högtärade ståndets närmare bepröfwande bordt anmäla följande omständigheter:

1:o har jag ärhållit den underrättelsen, at riksens ständer sielfwe wid 1738 års riksdag ålagt krögarna här i staden at till fabriqueurnes behof årligen spinna ett wist quantum groft klädemakaregarn. Men som i wärckställigheten deraf societeten lade åtskillige hinder i wägen, och dermed icke kunde komma till någon redighet, utan alt stadnade i fruktlöst beswär för wederbörande embetsmän, och i förlust och ledsamheter för fabriquererne, så är böd krögareso-

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1335, nr 42 (flera handlingar).

² Borgarståndets arkiv, vol. R 1335, nr 45.

cieteten sig sielfwilligt wid 1741 eller påföljande riksdagen, at i stället för spånad in natura betala till spinhuset 30000 d:r kop:rmt, hwilcket anbud riksens ständer då antogo och faststaldte. Således har

2:o denne afgiften blifwit societeten ålagd på egit begifwande, och at samma begifwande icke haft afseende på wisse åhr, utan at afgiften skulle ständigt eller så länge spinhusinrättningen underhålles, continuera, det bestyrckes dels deraf, at sielfwa begifwandet icke innehåller någon wiss tid, dels ock deraf, at spånaden in natura, i hwars ställe penningeafgiften till spinhuset kom, blifwit utan inskränckning till någre wisse åhr, krögare ålagd at årligen præstera.

3:o har societeten wid 1747 års riksdag hos riksens ständer anhållit at få slipa denne afgift, under föregifwande, at densamma blifwit societeten ålagd mit en betingad frihet at få sälja franskt brännewin, men som wid denne ansöknings skärskådande, riksens ständer funno, at berörde afgift blifwit societeten på dess egen begäran ålagd, i stället för spånad in natura: at de hade utfäst sig samma afgift föröka, i fall omständigheterna så medgåfwo, at, jemte det krogarne blefwo inom en wiss numer inskränkte, de, i anseende till dåwarande förbud emot swenskt brännewins tillwärcande, fingo frihet, at jemwäl sällja franskt brännewin, och at följakteligen, sedan wid 1742 års riksdag en friare brännewinsbränning blef tillstadd, och krögarna såmedelst egde nog tillgång af inrikes tillwärcadt brännewin, de icke behöfde förskaffa sig brännewin till afsättning, eller för samma frihet blifwit till spinhusafgiften taxerade, så pröfwade riksens ständer, at någon anledning icke wore, hwarcken at styrcka till afkortning i sielfwe summan, eller societeten för hela afgiften förskona, så mycket mindre, som spinhuset skulle genom slik ändring hafwa en känbar afsaknad, och denne för det allmänna gjorde högstnyttige inrättning dymedelst råka i det äfwentyr at gå aldeles under.

4:o har societeten wid den därpåföljande riksdagen likafullt budit till at ifrån denne afgift winna befrielse. Men dess ansökning blef af urskillningsdeputationen icke antagen, utan societeten warnad, at med dylik ansökning ej vidare framkomma.

I anseende till alla desse omständigheter, och när societeten likafullt tagit sig den dristigheten, at genom en wid denne riksdag åter inlagd ansökning söka till at få ändring i en wid förre riksdagar faststald författning, så kan jag icke annat finna, än at urskillningsdeputationen haft fullkomligaste grund till att

härföre belägga societeten med plikt. Och är jag derföre af den tanckan, at detta högtärade ståndet icke lærer finna något skiähl till at gifwa anledning, at målet om befrielse ifrån ofwanförmälte spinhusafgift, såsom wid förre riksdagar redan afgjordt, skulle å nyo uprifwas, eller komma under någon ventilation, i synnerhet, som då, på min begäran, samtelige klädesfabriqueurerna nyligen warit i hallrätten upkallade, de inför protocollet enhälligt förklarar, at sedan spinhusinrättningen kommit under arrende, icke allenast fabriqueurerna blifwit med spånad bättre betjente än förrut, utan ock at spånaden därstädes under arrendetiden redan wackert tilltagit.

Herr rådmän Lindeman: Jag har mig också saken bekandt, och wet, at afgiften bewilljades till spinn- och rasphusbyggnaden här i staden. Nu är den fullbordad. Och som icke något förordnande finnes, som säger at afgiften skall blifwa ständig, eller utmärcker någon wiss tid då den bör uphöra, så har krögarsocieteten haft nogsamme skiäl, at gå med deras ansökning till riksens ständer. Ståndet har ock sidstl:ne plenii dag tagit del uti deras ansökning, och jag hoppas, at ingen ändring nu däruti skier.

Herr borgmästaren C. G. Boberg: Jag bör ärhindra, at rasp- och spinhuset är bortarrenderat, och denne krögarsocietetens afgift begripes jämwäl under contractet. Om afgiften skulle uphöra rubbas contractet, som likwäl bör äga bestånd, och klädesfabriqueurerna, som derifrån wanligen fådt spånad, komma alt för mycket at lida.

Herr talman: Huruwida ståndet skulle willja biträda krögarsocieteten uti dess ansökning om afgiftens uphörande, är en sak, som torde fordra någon närmare eftertancka. Men deruti lära ståndets herrar ledamöter wara aldeles ense, at hos de öfrige respective stånden begäras må, det krögarsocieteten må slippa de af urskillningsdeputationen dem ålagde böter. Min mening är fördenskull, at extractum protocolli härom må afgå till de öfrige respective stånden. Hwilcket bifölls.¹

Secreteraren gaf wid handen at han uppå högtärade ståndets befallning, uti kongl. slottscancelliet anmält, at ståndet gierna skulle se om någon längre tid kunde bewilljas krögarsocieteten till de af urskillningsdeputationen dem ålagde böter, och hade kongl. slottscancelliet då swarat, sig willja deröfwer höra riddarhusfiscalen, samt 2:ne dagar derefter låtit secreteraren weta, icke

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1334, Borgarståndets protokollsutdrag, nr 56.

något anstånd kunde bewilljas, emedan krögaresocieteten sielf förrut åtagit sig at böterne betala.

Uplästes cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänkande,¹ af d. 15 i denne månad, öfwer riksdagsfullmäktigens herr borgmästaren Arved Rosells ansökning, om ändring uti Kongl. Maj:ts utslag, af d. 11 Febr. 1753, angående loge- och lade- samt brygg- och brännhusbyggnaden wid Carlstad: Tillstyrckandes deputationen, at inwånarne i Carlstad måtte tillåtas, at hwar ock en på sin i staden ägande tomt, få upbygga brygg- och brännhus, samt bagarestufwor, men at logar och lador måge byggas på dertill tjenlige platser utom stadens staquett.

Ståndet tog detta alt under behörigt öfwerwägande, och fant, i anledning af de uti detta betänckande andragne skiäl och omständigheter, skiäligit, at detta deputationens tillstyrckande bifalla.

Uplästes cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande,² af d. 22 i denne månad, öfwer landssecreterarens uti Nylands och Tawastehus lähn, Salomon Stichei ansökning, om indelt löhn för cancellie-skrifwaren därstädes. Yttrandes deputationen sig icke kunna denna ansökning bewilljande tillstyrcka, emedan landssecreterares skrifware icke uti 1696 åhrs stat äro upförde, och riksens ständer 1720 behagat förordna, at inge slike löntagare borde undfå indelning uti hemmansräntor. Och som landssecreteraren Sticheus denne ansökning hos riksens ständer anmält, så hemstälde deputationen sluteligen, om icke wederbörande collegier och embetsmän, genom circulairebref från Kongl. Maj:t i nåder kunde anbefallas, at antyda sine underhafwande, at eij drista sig med dylike ansökningar gå sine förmän förbi.

Herr borgmästaren Gabriel Hagert: Mig är denne skrifwarens omständigheter nogsamt bekandte. Han har allenast 300 dhl:r kopp:rmts penningelöhn, och man kan lätteligen finna at han icke deraf kan hafwa sin torftige föda, mycket mindre kläder, och andre oundgänglige behof. Men utom detta måste han likwäl nu widkännas ett mångfaldigt drygare arbete än förr, sedan så många regementen i orter wistas för fästningsbyggnadens skull. Låtom oss för-

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1330, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 5.

² Borgarståndets arkiv, vol. R 1330, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 6.

denskull bewillja honom någon penningetillökning på löhnen, i stället för hemmansräntor, så länge regementerna där wistas, och hans dryga arbete continuerar.

Herr borgmästaren Schauv: Jag har alltid märckt, at ståndet hyst mycken ömhet för Finland.

Jag kan således icke finna, hwarföre wi nu skola wara emot denne ansökning. Man betäncke allenast, at denne skrifware har blott 300 d:r kop: rmt i löhn. Huru skall han wid drygt arbete kunna däraf föda sig? Jag fruktar, at antingen måste en stor del af dess syssla eftersättjas, eller ock lærer han nödgas, at titta i de sökandes fickor, om han skall kunna lefwa.

Herr borgmästaren C. G. Boberg: Jag tror at saken bäst kan hielpas, om förordnad blefwe, at directionen wid fästningsbyggnaden i Finnland bör tilldela denne skrifware en emot dess beswär lämpad discretion, så länge regementerna där wistas, och hans tillökte arbete continuerar.

Herr borgmästaren Fredric Ingman: För min del kan jag icke styrcka till någre sådane tillökningar. Om en ärhåller tillökning, få wi snart hopetals flere, som tör hända på lika gode skiäl söka det samma. Lät oss fördenskull icke gifwa tillfälle till slike ansökningar. Riket har ändå nog dryge och mångfaldige utgifter.

Herr borgmästaren Brunsell: Jag är af samme tancka. Riket är eij i tillstånd at gifwa bortt något, det behöfwer till sine dryge utgifter alt hwad det kan årligen ärhålla. Och wore önskeligit om det räckte till det som redan faststält är. Andre hafwa ock arbete, men måste likwäl nöija sig med det som anslagit är. Nog är jag så god karl, som denne sökande, men jag är wiss därpå, at som jag gjorde ansökning om större lön, finge jag säkert afslag.

Herr borgmästaren Gabriel Hagerdt: Om det med skiäl kan sägas, at någon måste widkännas så mycket arbete för så ringa lön, så begär jag icke vidare at han må hielpas. Men omständigheterna äro mig nogsamnt bebandte, at han har ett ganska drygt arbete, men en aldeles otillräckelig utkomst.

Herr rådmän Allander: När detta mål föredrogs i deputationen, lät herr lagman grefwe Gyllenborg förstå, at icke aldeles så hänger tillsammans, som secreteraren Sticheus föregifwit. Och har deputationen jemwäl för den orsakens skull, icke kunnat tillstyrcka bewilljandet af hans ansökning.

Härmed stadnade denne discours. Och cammar-, oeconomie- samt com-
mercedeputationens betänckande,¹ af d. 22 i denne månad, uplästes, angående
landshöfdingens herr grefwe Gyllenborgs förslag, at 200 d:r s:rmt årligen till
nästa riksdag må bestås en betjänt, som med landsboksluten och länets räken-
skaper endast skulle hafwa at syssla. Detta herr landshöfdingens förslags be-
willjande afstyrcker deputationen på den grund, at landscamereraren, utom de
bestådde wanlige expensemedel och resepenningar, till en summa af 115 d:r
s:rmt, nu mera i de senare åhren undfådt sin löhn indeld i hemmansräntor till
600 d:r s:rmt, hwarunder till skrifwarehielp beräknas 100 d:r samma mynt,
hwilcket tillsammans blifwer ansenligen förökt genom förwandlingen.

Herrar borgmästarne Renhorn och Fredric Ingman återkommo och berättade,
at de hos ridderskapet och adelen icke fådt företräde, utan wore dem
swarat wid anmälandet, at ingen deputation under fyre personer finge företräde.
Hwarföre herr borgmästaren Renhorn hade aflemnad de medgifne extracta
protocoll till secreteraren. Präste- och bondestånden hade lemnat
företräde, och lofwat företaga de medbragte målen, samt willja se till huru de
kunde foga sig till ståndets begäran.

Uplästes cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande²
öfwer commendanten Urban Nordenadlers ansökning, om indelt lön, såsom
ärsättning för öen, Skrifwareklippan kallad, som blifwit för lotsinrättningens
skull staden Warberg öfwerlemnad. Och som den af commendanten Norde-
nadler påstådde rättigheten till bem:te öö icke funnits grundad på något kongl.
förordnande, ty yttrar deputationen sig hwarcken kunna styrcka till någon ärsättning
derföre, eller wid rikets nu warande medellöse tillstånd gifwa anledning
till berörde commendants löns indelande uti hemmansräntor, såsom
ländande till minskning uti cronans inkomster, och præjudicat för andre, at
söka en dylik förmon.

Herr borgmästaren Finerus: Man kan lätt finna huru denne öen kommit i
commendantens händer. En sådan har giordt derom någon föreställning hos
magistraten, och fådt tillstånd, at nyttja densamme under wisse willkor, hwaraf
han eller dess successorer giordt en rättighet; så går det, landshöfdingar och

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1330, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen,
nr 7.

² Borgarståndets arkiv, vol. R 1330, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen,
nr 8.

commendanter tillwälla sig alt det af städernes ägor och förmoner, som under något möjligit skien kan dem fråntagas. Jag bifaller fördenskull deputationsens betänckande, såsom wälgrundat, ty den bör icke få ärsättning, som aldrig ägt lagl. rättighet till det, som honom blifwit fråntagit.

Herr borgmästaren C. G. Boberg: Wi wete nogsamt huru det tillgår. Wist folck skulle gierna, om det wore möjligit, taga bortt från städerna alle deras ägor, och gierna tillwälla sig alle cronans inkomster. Och som de härutinnan gå för långt, så är jag af den tancka, at extractum protocollii härom bör afgå till de öfrige respective stånden, med begäran, at wid anseenligit wite må förbiudas, at med sådane ansökningar som denna, och andre flere, angående tillökningar, och ärsättningar i hemmansräntor till riksens ständer inkomma: Låtom oss sättja bom för allt sådant, eljest warda riksens ständer wid hwarje sammankomst utan återwändo beswärade. Wi hafwe sedt möjligigheten at någre då och då gådt igenom ock wunnit sine ansökningar.

Herr borgmästaren Omnberg: Jag är alldeles ense med herr borgmästaren C. G. Boberg: Men man måste likwäl härhos se på omständigheterna. I synnerhet finner jag mycken billighet wid landssecreteraren Stichei ansökning,¹ om indelt lön för skrifwaren. Ty så wida det är oförnekligit, at denne skrifwares arbete blifwit emot wanligheten så ganska mycket tillökt, så är ock aldeles billigt och rättwist, at han bör derföre få tillökning på lönen. Huru skall en sådan stackars karl eljest wid så drygt arbete kunna föda sig?

Herr rådman Stenström: Om denne får tillökning, komma snart flere, som begära det samma. Låt oss fördenskull en gång för alle, så laga, at ingen må drista sig inkomma med dylike ansökningar.

Herr borgmästaren Finerus: Jag är wäl ense med herr borgmästaren Omnberg, at den som fådt tillökt arbete, bör och få någon tillökning på lönnen. Men skrifwarens tillökte arbete blifwer icke ständigt, utan allenast så länge regementerna wistas i orten. Jag kan således icke bifalla någon sådan tillökning genom indelning i hemmansräntor, som nu föreslagen är, ty detta gåfwe öppet tillfälle för flere, at inkomma med dylike ansökningar. Och som jag märckt af cammaroeconomiedeputationens betänckande, angående landsbokens afslutande i Nylands lähn, at cameraren därstädes wetat förskaffa sig sielf och sin

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1330, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 6 (flera handlingar).

skrifware åtskillige större förmoner, än andre dylike äga, så är jag därhos af den tancka, at sådant bör återtagas, och cronan till godo komma.

Herr talman: Alle löntagare klaga, och det med största skiäl, at deras löner äro otillräckelige. Jag tillstår, at det ömmar mig, och det är ganska bedröfweligit, at riket icke är i tillstånd, at belöna dem, som i dess tjenst arbeta. Men det är likwäl härhos underligit, at wid existerande vacancer löpa mästedels trettio och flere, mången gång efter en tiggaretjenst. Hwad är icke detta för stor skada för riket, at så mycken ungdom fikar efter eländige tjenester, i stället för at gripa till något bättre näringssätt.

Herr borgmästaren Schauv: Landssecreteraren Stichei ansökning för dess skrifware ömmar mig. Landscamereraren har nyttjadt tiden och fått indelt lön för sin skrifware, men secreterarens skrifware har icke ärhållit något, ehuru dess arbete blifwit ganska mycket tillökt. Min tancka är fördenskull, at om det skall hafwa bestånd hwad landscamereraren undfådt, bör secreteraren ock willfaras uti sin ansökning, eller ock bägge afslås.

Herr borgmästaren Cervin: Wi confundere oss. Landscamererarens skrifware står uppförd på 1696 års stat. Och således har han, till föllje af riksens ständers förordnande åhr 1720, rätteligen fått indelt lön. Men secreterarens skrifware står icke på denne stat, och bör således enligt nyberörde förordnande ifrån den förmonen uteslutas. Det är beklageligit at cronans betjente icke kunna förses med tillräcklige löner. Men det är ock skadeligit at så många löpa därefter, och sedan komma in om ansökning om tillökning. Men hwar skall sådant tagas i desse medellöse tider, då utgifterne äro ändå alt för många och dryge? Min tancka är fördenskull, at alle desse trenne upläste ansökningar afslås.

Härmed conformerade sig herr assessoren och borgmästaren Ingman samt herr handelsman Allegre.

Herr borgmästaren Blom: Jag håller före, at secreteraren Stichei ansökning bör så mycket mera afslås, som jag har mig nogsamnt bekandt, at hwarcken landscamererares eller secreterares skrifware någonsin niuta någon lön, ehuru hon dem är anslagen. Camererarne och secreterarne behålla icke allenast sådane löner, utan låta jemwäl därhos betala sig penningar, för det de emottaga sådane skrifware till underwisning. Hwarföre skola då lönerna tillökas, när de eij komma wederbörande, utan androm till godo?

Herr talman: Som alle trenne nu upläste cammaroeconomideputationens betänckanden,¹ angå tillökning på lönen och indelning i hemmansräntor, så har jag icke welat göra någon särskildt proposition för hwarthera betänckandet, utan hållit före, at ståndet beqwämligast kunde utlåta sig öfwer dem alle tre på en gång. Sedan nu häröfwer blifwit discourerat, får jag lof at fråga, om icke ståndet behagar bifalla, hwad deputationen i desse betänckanden tillstyrkt, och at extractum protocollit till de öfrige respective stånden må afgå, med begäran, at wid anseñt wite må förbiudas, at hädanefter med sådane ansökningar till riksens ständer inkomma.

Hwilcken proposition bifölls.

Uplästes justitiædeputationens betänckande,² af d. 12 i denne månad, angående straffets skjärpande för dem, som på de wid Trollhätte slusswärck warande grafwar och dammar föröfwa wåldsamer. Hemställandes deputationen, om icke Hans Kungl. Maj:t i underdånighet kunde tillstyrkas, at i stället för det i dess tillärdade nådige förordning nemde lifwets förlust, i nåder stadga, det en slik brotzig, eller den, som elljest i upsåt at skada wärcket, det med någon åtgjerd förwärrar eller förderfwar, utan alt skonsmål bör mista äran, slita 40 par spö, och i sex åhr arbeta på någon fästning, samt med sin egendom, så långt den räcker, skadan gälda.

Detta mål hade ridderskapet och adelen, d. 13 i denne månad, förehaft, samt bifallit, med den ändring, at i stället härutinnan föreslås, at den bråttslige skall mista ähran, bör straffet för honom ökas med tu års fästningsarbete. Hwilcken utlåtelse och ändring prästeståndet i dag bifallit, och jemwål nu af ståndet samtycktes.

Herr talman anmälte at herr grefwen och landtmarskalcken hade i sammanträde med respective talmännen begärt, det wille de öfrige stånden så laga, at allmänne beswären måtte ju förr dess hällre blifwa färdige, på det deputationen måtte kunna sammanträda, och dem företaga till utarbetande. Härhos hade herr grefwen och landtmarskalcken begärdt, at de enskilte beswären måtte så snart giörligit är urskilljas, och till urskillningsdeputationen ingifwas, på det berörde deputation måtte kunna sluta sitt arbete. Herr gref-

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1330, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 6, 7 och 8.

² Borgarståndets arkiv, vol. R 1329, Justitiedeputationen, nr 2.

wen och landtmarskalcken hade föreslagit, at de öfrige respective stånden måtte sammanträda in plenis från kl:n 8 till 10, och deputationerne sedan sammankomma at arbeta till ett för middagen. För öfrigit lät herr talman weta, at herr borgmästaren Johan Boberg, för någon dess enskildte angelägenheet, warit nödsakad at resa hem, och fördenskull begärt, at herr talman wille det hos ståndet anmäla, samt at han inom några dagar wille säkert återkomma.

Och som ståndet hölt före, at i fall plenum skulle hållas från kl:n 8 till 10, och deputationerne sedan sammanträda, torde litet eller intet på båda ställen blifwa uträttat, och at således nödigt wore, at plenum hölles hela förmiddagen, då beswärens genomseende på par dagar troddes kunna afslutas, så åtog sig herr talman, at öfwerlägga med herr grefwen och landtmarskalcken, samt de öfrige respective talmännen huru detta bäst och beqwämligast må kunna låta sig göra.

Skildes åt.

Åhr 1756 den 30:de Januarii

S. D. Ingaf herr borgmästaren Omnberg ett promemoria, som uplästes, angående angelägenheten,¹ at kongl. cammarcollegii instruction måtte öfwerses, jemte förslag till någon ändring uti den hittills öfrige ordning, wid föredragande af de uti contoiren utarbetade mål.

Och remitterades detta promemoria till de herrar deputerade, som till detta ärende komma at utses.

Uplästes ett utdrag af rådsprotocollet, under d. 11 Decembr. sidstl.,² angående riksdagsfullmäktigens från Strömstad rådmannen Holmquist gjorde ansökning, om källarefrihets ärhållande. Och fants godt at detta målet hwilar tills vidare.

Uplästes secrete utskottets extractum protocolli,³ med underrättelse, at till underwigtens förekommande af vår utländske handel, oundgängeligit torde blifwa, at antingen minska behofwet eller ock alldeles förbiuda införssele af

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1335, nr 46.

² Borgarståndets arkiv, vol. R 1327, Rådsprotokoll, nr 6.

³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1327, Sekreta utskottet, nr 20.

wisse mindre nödige utländske wahrer. Secrete utskottet kunde wäl icke ännu nemna desse wahrer, men wille dock snart häröfwer yppa sine tanckar. Och på det wederbörande härom måge få kundskap, håller secrete utskottet för nödigt, at allmänheten genom circulaire-bref genast må underrättas, at de wahrer, som kunna wara införskrefne innan förordnandet utkommer, men få i riket nyttjas, komma at betala någon wiss högre afgift, men de som förbudas komma, at åter utföras i fall de inkommit, emot en åttendedels procent recognition.

Herr borgmästaren Cervin: Mig tyckes, at denne underrättelse är stäld i alt för generelle ordalag. Man kan wäl gissa hwilcke wahrer härunder torde komma at förstås, såsom tobaksblader, säcker, och wisse winer. Men ingen kan egentligen förstå, huruwida secrete utskottet täncker tillstyrcka inskränckandet af desse wahrers införsel och bruk, eller ock förbudet däremot. En sådan owisshet länder till mycken olägenhet för wederbörande. Och håller jag fördenskull före, at wahrerne borde nemnas, på det hwar och en kunde få någorlunda i god tid weta hwad han bör giöra.

Herr talman: Secrete utskottet har wäntat på någon wiss föreställning, som ifrån Hans Kongl. Maj:t i detta ämne blifwit lofwad. Och således har secrete utskottet icke ännu kunnat med wisshet nemna någre wahrer, utan funnit wara nog tills vidare och provisionaliter underrätta allmänheten, om hwad som torde skie. För min del håller jag ock före, at detta secrete utskottets föreslagne expedient är både nyttigt och billigt, ty härigenom blifwa alle lika, och ingen kan förfördela den andre. Blifwer den införskrefne och hitkomne wahran förbuden, kan hon utföras, emot $\frac{1}{8}$:dels procent recognition. Får wahran nyttjas i riket, måste derföre afgiften betalas.

Herr handelsman Modin: Det säges wäl, at en wahra, som inkommer, men torde förbudas, får exporteras emot $\frac{1}{8}$ procent recognition. Men efter min tancka är saken icke härmed hulpen. Ty hwar och en lärer medgifwa, at man på detta sättet torde komma at förlora 20 till 25 procent på wisse wahrer, och det wore alt för hårdt, om en handlande genom owissheten skulle sättjas i så dryg förlust. Jag håller fördenskull före, at wahrerne nu straxt böra nemnas.

Herr rådmän Hahnquist: Det wore wäl för dem, som nu hädanefter torde willja införskrifwa något, at wahrerne nämdes, så kunde hwar ock en rätta sig derefter. Men huru skola de hielpas, som redan torde hafwa afsändt memori-

alen till sine skeppare, på det de skola hemföra, enär skepparne nu kunna vara segelfärdige, eller ock redan afgådt från orten, och således icke kunna få befallning, at innehålla med wahrornes inköp.

Herr handelsman Pihlgard: Saken kan icke hielpas annorlunda, än at någon lindring och skillnad göres emellan de wahror, som komma långwäga ifrån Medelhafwet, och de som blifwa i denne wåhr införde från de hitom belägne hamnar. De förre böra vara frie från utförsselen och högre afgift, men med de senare må således förfaras, som nu föreslagit är.

Herr borgmästaren C. G. Boberg: Jag finner icke tydeligen utsatt, om den tillärnade författningen skall jemwäl sträcka sig till de wahror, som redan äro i riket inkomne, eller allenast till de som hädanåt införskrifwas. Det skulle vara nog hårdt, om de wahror, som redan äro här, skulle antingen utföras, eller ock beläggas med någon ny afgift.

Herr talman: Wisslerligen wore det för hårdt. Men af secrete utskottets yttrande finnes nogsam, at hwad redan i riket inkommit, icke härunder kommer at begripas. Förr lærer hwar ock en medgifwa, at secrete utskottets hemställande är så billigt, som i sig sielft nyttigt, ty när allmänheten blifwer härom nu i god tid underrättad, kan, den som will, contramandera, hwad som eij redan är inköpt, och dessutom blifwa alle däruti lika, i det de komma antingen, at emot recognition utföra, hwad som blifwer förbudit, eller ock at betala den pålagde afgiften, för de wahror, hwilckas bruk i riket tillåtas, så att ingen kan förfördela den andre, som eljest lätt kunde skie, om detta secrete utskottets förslag icke widtages.

Herr handelsman Bagge: Om allmänheten icke härom i god tid underrättas och sådan författning widtages, at wilckoren för alle blifwa lika, kunde en som hade tillfälle at få uplysning, om hwilcke wahror till nyttjande i riket komma at tillåtas, betjena sig af en sådan uplysning, och så tidigt inskaffa dryge quantiteter af sådane wahror, at de innan förordnandet utkommer wore här, och således frie för afgiften, hwaremot den, som samme wahror efteråt skulle införskrifwa, wore nödsakad at betala afgiften, och kunde således icke hålla pris med den förre, så at hans wahra måste ligga osåld, så länge den förres stora förråd räckte. Jag påminner mig hwad 1746 hände, då franskt bränwin belades med högre afgift. De som wiste, at sådant skulle skie, nyttjade tiden och inskaffade store quantiteter deraf innan förordnandet utkom. De ärhöllo ock deraf

mycken winst. Men jag och flere, som fingo brännewinet senare hem, måste kännas wid skada. Likaså skedde förledit åhr då afgiften förhögdes på engelskt läder. Sådane missbruk böra icke tillåtas. Men härhos bör likwäl närmare eftertänckas, om det wore billigt, at de wahror som komma långwägen, och de som redan kunna wara ordinerade, skola lika anses, som de hwilcke hädanåt införskrifwas. För min del håller jag före, at de förre böra på wisse drägeligare willckor härifrån undantagnas. Ty eljest kommo ägaren deraf, utom sitt förwållande at lida.

Herr borgmästaren Cervin: Det kan lätt hända, at en hop sådane wahror, om hwilcka nu frågan är, torde anlända i riket innan förordnandet utkommer. När desse wahror äro här, och jag ärlagt tullen med mera för dem, får jag afhämta dem till mitt hus, och äger jag då frihet at disponera dem efter behag. Om desse wahrors bruk sedan genom förordningen förbiudas, huru skola de utföras, när de redan äro sålde, och till äfwentyrs distraherade i alt för många händer. Min mening är fördenskull, at wahrorne böra nemnas, på det de således måge kunna qwarbehållas i packhuset, till dess förordningen utkommer, hwilcket ock ju förr dess hållre bör skie. Hwarföre jag ock håller före at secrete utskottet bör taga detta mål i närmare öfwerwägande innan det föreslagne circulairebrefwet afgår.

Herr talman: Den af secrete utskottet föreslagne kundgiörelsen är högst angelägen och bör följakteligen, så fort som någonsin möjligit är, expedieras. Jag tror ock, at det så mycket hållre lærer kunna skie, utan at någre wisse wahror nämnas, som hwar ock en sielf nogsamt wet, hwad med mindre nödige, eller öfwerflödswahror förstås. Ock kan jag således icke annat än tillstyrcka, det secrete utskottets hemställande i detta mål nu må bifallas. Men härhos kunna ståndet ledamöter i secrete utskottet anmodas, at så laga, det de wahror, som komma långwäga och redan äro införskrefne, men torde förbiudas, många få blifwa qware, och disponeras emot en skiälig afgift.

Denne föreställning bifölls.

Herr borgmästaren Ugla, som warit hemrest, men åter hitkommit, infann sig nu åter i ståndet, och yttrade sig sålunda, præmisso titulo: Med innerlig hiertans fågnad ser jag herr talman och ståndets herrar ledamöter här församlade. Den högste Guden uppehålle allesammans wid hållsa och wåhlmågo nu och framgent, och gifwe all ymnig lycka och wålsignelse till de förestående gi-

öromålen, så at de måge lända till Hans ähra, och Hans Kongl. Majj:ts samt fäderneslandets förknippade bästa. Jag bör gifwa högtärade ståndet wid handen, at Hans Kongl. Majj:t i nåder täkts förordna mig till borgmästare i Westeråhs stad. Och som jag redan nedlagt min innehafde syssla i Sahla stad, och herr borgmästaren Kihlman ifrån Sigtuna blifwit till stadens riksdagsfullmäktige i mitt ställe utsedd, så afträder jag ock nu fullmäktigskapet till honom. För öffrig tackar jag ödmjukel:n för den benägenhet och wällwillja, som herr talman och högtärade ståndet täkts wisa mig, och försäkrar at jag alt sådant skall bewara uti ett så wördsamt minne, som jag alltid sökt med redeligit ock ofärgat nit för fäderneslandets wäl, at förwärfwa mig högt:de ståndets förtroende. Till slut wågar jag at påminna högtärade ståndet dess gunstige lofwen, at draga försorg, det fattige borgmästareänckor måge ihogkommas med något understöd på pensionsstaten. Den högste Guden lærer wisseligen wälsigna högtärade ståndet för sådan bewägenhet. Jag innesluter mig wördsamligen uti högtärade ståndets wänskap och förtroende.

Herr talman swarade: Jag tackar å ståndets och egne wägnar herr borgmästaren för dess trogne och gode önskan. Den gode Guden wälsigne herr borgmästaren i detta ingångne och flere åhr med alt ymnigt godt och beständig wälmåga, samt gifwe herr borgmästaren all lycka och wälsignelse uti dess nya syssla, så at herr borgmästaren därwid må finna beständigt nöije och wältrefnad. Och som fullmäktigskapet för Sahla stad nu blifwit till en annan öfwerlemnat, och ståndets således icke vidare wid denne riksdag får fägna sig af herr borgmästarens härwaro, så bör jag ock tacka herr borgmästaren för dess oförtrutne biträde i giöromålen, samt ärwiste förtroende, om hwilckets beständighet å wår sida, herr borgmästaren ej må twifla. Gud uppehålle herr borgmästaren wid beständig hälsa och wältrefnad, till alles wår fägnad.

Herr borgmästaren Uglå anmälte, at riksdagsfullmäktigen för Westeråhs stad herr rådmannen Abraham Hylphert nödgades för iråkad siukdom ännu något blifwa hemma, men som han nu efter hand började blifwa bättre, torde han snart infinna sig. Hwarmed herr borgmästaren afträdde.

Herr borgmästaren Fredric Ingman: I anledning af hwad herr borgmästaren Uglå anfördt, föranlåtes jag, at anmäla, det framl:ne borgmästaren Ulfs äncka har hos Hans Kongl. Majj:t giordt underdånig ansökning om pension, hwilcken till kongl. statscontoiret blifwit hänwist. Jag har talt med <med> statscom-

missarien derom men fådt till swar, at intet exempel funnos, det någon borgmästareäncka ärhållit pension, och at således den gjorde ansöknigen icke kunde bewilljas. Hwarwid herr statscommissarien yttrade sig, at bäst wore, om städerne sielfwe inrättade en cassa, hwaraf sådane fattige änckor kunde understödjas, hwartill herr statscommissarien föreslog någon del af kjällarefriheten, samt mätarepenningar, med mera. Och som borgmästareänckan Ulf på detta sättet icke kan få någon hjelp, ehuru hon är stadd i yttersta elende, med sine många barn, så beder jag at ståndet wille utse någon annan utwäg genom secrete utskottet till hennes och flere dylikes understöd.

Herr borgmästaren Schultén åtog sig det beswäret, at uti secrete utskottet efterhöra, hwart ståndets åhr 1747 dit remitterade extractum protocolli, angående pension för fattige borgmästareänckor tagit wägen, och om något derwid blifwit tillgiordt, hwarefter ståndet wille närmare se till huru saken må kunna hielpas.

Åtta deputerade ankommo från bondeståndet, och anmälte riksdagsmannen Joseph Hansson, at bondeståndet förehaft borgareståndets extractum protocolli af d. 20 Decembr. sidstl:ne,¹ angående tryckandet af acten rörande den skilljaktighet som sig yppadt emellan Hans Kongl. Maj:it och rådet, om grundlagarnes rätta förstånd. Och hade bondeståndet detta extractum protocolli bifallit med den tillägging, at berörde act må jemwäl öfwersättas, och på finska språket tryckas. För öfrigit begärdte Joseph Hansson, å sitt stånds wägnar, at borgareståndet wille företaga och afgjöra cammar-, oeconomie- och commercedeputationens åhr 1752 d. 28 April till riksens ständer ingifne betänckande, angående skattekiöp, huru de böra befordras, samt de hinder förekommas, som derutinnan kunna förorsaka uppehåll.

Herr talman tackade desse deputerarde för underrättelsen, och lofwade, at det anmälte målet skall företagas till öfwerwägande. Hwarmed deputerade afträdde.

I anledning häraf påminte herr borgmästaren Blom, at cammaroeconomie-deputationens betänckande, angående bondeseqlationen, sidstl:ne riksdag² blifwit afgjorde hos borgareståndet samt ridderskapet och adelen, men icke

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1334, Borgarståndets protokollsutdrag, nr 21.

² Borgarståndets arkiv, vol. R 1314, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 35, 36.

hos präste- och bondestånden. Och hade herr borgmästaren för ett par dagar sedan fått weta, det bondeståndet, med ett extractum protocoll, eller föreställning, detta mål angående, warit hos prästeståndet. Begärandes herr borgmästaren, det ståndet behagade så laga, at man kunde få weta, hwad bondeståndet hos prästeståndet anmält.

Herr borgmästaren C. G. Boberg: Det är eftertänckeligt, at bondeståndet tager sig den friheten, at gå med föreställningar till ett enda stånd. Detta är både owanligt och orätt. Ty alle stånden böra få weta hwad som anmäles. Jag är fördenskull af den tancka, at en deputation må afgå nu genast till prästeståndet och begära, at ståndet måtte få del af det, som bondeståndet anfördt, samt at prästeståndet icke må företaga saken, innan borgareståndet fått tillfälle at yttra sig deröfwer.

Uppå gjord proposition af herr talman bifölls denne herr borgmästaren C. G. Bobergs föreställning. Och deputerades herr borgmästaren, tillika med herr borgmästaren Kijhlman, herr secreteraren Widmarck och herr rådman Lebell i detta ärende, samt afträdde.

Uplästes Sahla stads fullmagt för borgmästaren i Sigtuna herr Kijhlman, at wara stadens fullmäktig wid denne riksdag i herr borgmästaren Uglass ställe, som till Westeråhs blifwit transporterad, och nu i dag fullmäktigskapet för Sahla sig afsagt, samt utur ståndet tagit afskied. Denne fullmagt godkiändes.

Herr borgmästaren Fries anmälte, at hofrådet Ranckstedt nu åter hos riksens ständer gjordt ansökning, at få komma hit in i riket. Detta ärende hade urskillningsdeputationens remitterat till justitiædeputationens öfwerwägande, som wid efterseendet befunnit, at präste- och bondestånden åhr 1747 bewilljat denne Ranckstedts ansökning, men at derwid icke funnos, at de öfrige respective stånden sig deröfwer utlåt. Hwarföre herr borgmästaren begärdte, at uti ståndets cancellie efterses, om målet blifwit förehaft, och hwad yttrande i detta fall därpå fölgdt.

Herr borgmästaren Renhorn: Riksens ständer hafwa en gång resolverat, at Ranckstedt skulle gå utur riket, och aldrig mera få komma hit in. Således är det aldeles orätt, at urskillningsdeputationen denne hans ansökning emottagit och remitterat. Och kan jag fördenskull icke finna, hwatill efterseendet i ståndets cancellie skall wara nödigt. Ty på en sådan ansökning bör ingen annan resolution följja, än rent afslag.

Herr borgmästaren Fries: Jag hyser aldeles icke den afsikt, at gynna Ranckstedt, utan jag begär allenast, at få söka uplysning i ståndets cancellie, om målets rätta sammanhang. Och jag tror icke, at sådant lærer mig förnekas. Hwilcken herr borgmästarens begäran uppå giord proposition af h:r talman, bifölls af ståndet.

Uplästes secreta deputationens betänckande,¹ af d. 26 i denne månad, angående herr lagmannen Malmerfeldts förde beswär däröfwer, at deras excellencier herrar riksens råd, genom votering honom uteslutit ifrån fullmagts ärhållande till det ledige landshöfdingeembetet i Westerbottn, hwartill Hans Kongl. Maj:t honom, lagmannen Malmerfeldt, utom förslag utnemt, med mera ut in actis.

Under läsandet återkommo herr borgmästaren C. G. Boberg, samt de öfrige herrar deputerade, och berättade, at prästeståndet lofwat taga ståndets begäran under öfwerwägande, samt sedan lemna swar.

Herr borgmästaren hade frågat, om icke bondeståndets extractum protocolli kunde till honom aflemnas. Herr ärkebiskopen hade ock i början wist sig wiljog därtill, men sedan en annan biskop talt med honom, hade slutet blifwit som förrut sagt är.

Läsandet af nyssofwanberörde betänckande continuerades till slut. Hwarefter herr probsten Manquers derwid bifogade särskilte votum äfwen uplästes.

Herr borgmästaren C. G. Boberg begärdte, at detta mål måtte blifwa liggande på bordet. Omständigheterna wore deruti många och widlyftige, så at de fordrade betäncketid, innan man kunde utlåta sig.

Herr handelsman Forssman. För min del finner jag så mycket mindre nödigt, at detta betänckande blifwer liggande på bordet, som alle omständigheterna deruti äro rent utstakade, och probsten Manquers särskilte votum icke angår hufwudsaken, utan ett annat ärende, hwaröfer deputationen lofwat framdeles inkomma med sitt yttrande. För öfrigit, om alle mål skole blifwa liggande på bordet, när skole wi hinna afgiöra dem?

Herr borgmästaren C. G. Boberg: Jag har begärdt, at betänckandet skall ligga, och jag påstår, at det, enl:t riksdagsordningen så mycket mera bör skie, som däruti finnas åtskillige positioner, som närmare böra öfwerwägas, än nu kan

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1328, Sekreta deputationen, nr 2.

skie. Herr talman frågade fördenskull, om detta ärendet skulle hwila, hwilcket bifölls.

Justerades ståndets tillärnade extractum protocolli, angående cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande,¹ öfwer borgmästarens och riksdagsfullmäktigens för Carlstad herr Arvid Rosells ansökning, om ändring uti Kongl. Maj:ts utslag, af d.11 Febr. 1753, som pålägger bem:te stads inwånare, at inom fyra åhr nedertaga alle utom stadens staquett uprättade wåningshus. Detta extractum protocolli bifölls, lydande sålunda:²

S. D. Föredrogs riksens ständers cammar-, oeconomie- och commercedeputations betänckande öfwer borgmästarens och riksdagsfullmäktigens för Carlstad Arvid Rosells hos riksens ständer gjorde ansökning, om ändring i Kongl. Maj:ts utslag af d. 11 Febr. 1753, som pålägger bem:te stads inwånare, at inom fyra åhr nedertaga alle utom stadens staquett uprättade wåningshus. Och har deputationen funnit betänckeligit, at härutinnan vidare styrcka till ändring, än at tiden till dess utbyggens nedtagande kunde förlängas till d. 1 Januarii 1760, emedan deputationen funnit, at detta förordnande bidroge, såsom ett medel, till Kongl. M:ts egenteliga syftemål på stadens desto snare bebyggande, efter then thärstädes sidst timade eldswåda, men deputationen deremot icke kunde se hwad förmon stadens inwånare skulle i thesse utbyggen äga, då de icke utom, utan inom staquettet efter allmänna författningar egenteligen böra skiöta sin borgerlige handtering. Hwarförutan, oagtat desse utbyggen icke egentel:n skulle förorsaka någon minskning i cronans tull, deputationen håller före, at bewakningen likwäl blefwe lättare och säkrare, om the warda nedertagne, hwaröfwer stadens inwånare så mycket mindre kunna klaga, som them i högster:de resolution icke blifwit betagit, at till nödige husrum för folck, som aft-röskningen wärckställa, en liten stufwa med spis, bredewid deras logar och lador, utom staden få upbygga.

Borgareståndet har tagit detta mål i behörigt och ömsint öfwerwägande, och förutan thet borgareståndet befunnit thet samma såsom rörande städernes rättigheter i gemen, i det en borgare eller stadsinwånare skulle betagas, at å sin enskilte del i stadsens marck och jord, få lika fritt med andre riksens inbygga-

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1330, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 4.

² Borgarståndets arkiv, vol. R 1334, Borgarståndets protokollsutdrag, nr 30.

re, häfda och bygga till egen beqwämlighet och nöije, tå han annars enligt lag och ed, efter magt sin uppehåller all stadens rätt och rättighet, så är thet i förrewarande omständighet för Carlstad, som äger öfwer en half mihls utrymme, besynnerligen till märckandes, at the ansenligaste så kallade utbyggen, mästadels äro uprättade för den åhr 1752 timade olyckelige branden, och skulle thet således för theras ägare blifwa dubbel olycka om the äfwen skulle mista dem, om hwilckas bestånd likwäl aldrig blifwit twist, där icke sielfwe staden afbrunnit. Borgareståndet pröfwar fördenskull för sin del för skiälligit, det må Carlstads inwånare i förenemde Kongl. Maj:ts utslag, angående thesse utbyggen winna ändring, men på det stadens bebyggande, therigenom icke må uppehållas och hindras, anser borgareståndet för nödigt, at för samtelige inwånarne må utsättjas åtta års tid, inom hwilcken alle tomter i staden böra wara bebygde, så wida the icke till staden skola hemfalla, ståndspersoners å landet äfwen härunder begrepne, hwilcke annars ofta till städernes wanprydnad ligga öde. Thetta härutinnan fattade slut warder icke allenast med öfrige respective stånden communicerat, utan såsom ett för städerne ömt mål till gunstbenägit bifall i bästa måtton recommenderat.

Herr borgmästaren Omnberg förestäldte, at angelägit wore, det detta extractum protocollii måtte, genom en deputation hos de öfrige respective stånden till bifall anmälas. Hwilcket bifölls.

Uplästes majorens Stael von Hollsteins memorial med anhållan,¹ at riksens ständer tåktes sig företaga och bifalla secrete utskottets under sidste riksdag aflemnade tillstyrckande, genom utdrag af protocollet d. 26 Maii, för majorens moder baronessan Stuart, at ärhålla 3000 dahl:r s:rmts pension därföre, at hon till secrete utskottet upgifwit twänne af högstsal. Hans Kongl. Maj:t Konung Carl den tolfte till hennes fader lemnade blanquetter.

Wid efterseende befants, at borgare- och präste-stånden, under sidstl:ne riksdag förehaft och bifallit detta ärende, men at de öfrige respective stånden detsamma icke då widrördt. Men nu hade ridderskapet och adelen detsamme företagit och bifallit, men den tillägning, at fru baronessans dotter måtte efter modrens död niuta hälften af denne pension, så länge hon ogift lefwer. Hwar-till prästeståndet lemnat sitt samtycke, som ock nu af ståndet bifölls.

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1335, nr 47 (flera handlingar).

Herr rådman Genberg anmälte, at ehuruwäl Kongl. Majjt genom nådig resolution på borgareståndets beswär wid riksdagen 1747 resolverat,¹ det inge nye bruk skola få anläggas, eller de gamle flyttas i Westernorrland nära in till städerne, så hafwa dock Galtströms bruks interessenter med deras ansökning om berörde bruks flyttning fortfarit, och dermed oroat staden Sundsvall, som uti sin träwirckeshandel, alt för mycket skulle komma at lida, i fall deras tillärnade flyttning bewilljades. Staden har så wäl som allmogen deremot protesterat, och detta hade föranlåtit kongl. bergscollegium at förfråga sig hos Hans Kongl. Majjt, huru de orden, *nära intill städerne*, i högstberörde resolution borde förstås. Hwaröfwer Hans Kongl. Majjt sig utlåtit, at Galtströms bruks interessenters ansökning icke kunde, i anseende till de af Sundsvall stad anförde omständigheten bewilljas. Icke des mindre hafwa berörde interessenter wid denne riksdag å nyo giordt ansökning at får flytta sitt bruk. Hwilcken ansökning kongl. bergscollegium med herr rådmannen Genberg communicerat, och honom pålagt at inom wiss tid thärpå swara, oaktat han begärdt råderum, at få derom med sin stad correspondera. Och som denne Galtströms bruks interessenters tillärnade bruks flyttning skulle lända staden Sundsvall till yttersta skada och ruin uti des träwärckshandel, så begärdte herr rådman, att ståndet tåktes således understödja honom, at flyttningen icke wunne framgång. Hwilcket kunde skie om alle norrländske och öster- samt wäster-bottniske städernes fullmäktige, som under ofwanhögstberörde kongl. resolution på ståndets beswär begripas, finge med honom sammanträda och öfwerlägga; hållandes herr rådman för öfrigit före, at kongl. bergscollegii giorde förfrågan hos Hans Kongl. Majjt wore stridande emot Kongl. Majjts resolution och dess 47 §² på ståndets allmänne beswär af åhr 1747.

Herr borgmästaren C. G. Boberg: Efter min tancka strider kongl. bergscollegii förfarande i detta mål emot nyssberörde §. Om kongl. collegierne och flere få således handtera städerne, hwar blifwa då deras rättigheter? Om desse interessenter få flytta bruket, utöda de skogen så wäl där, som likwäl skall wara den bästa i hela provinsen, som de giordt på det stället bruket nu står. Och då är Sundsvalls stad ruinerad, som allenast har ett litet district. Låtom

¹ Tryckt resolution 3 februari 1748: *Kongl. Majjts nådige resolution och förklaring uppå the allmänne beswär, som städerne uti Sverige och Finland, igenom theas fullmäktige hafwa wid thenna riksdagen i underdånighet andragit*, § 36.

² Läs: 36 §.

oss fördenskull biuda till att sättja bomar för slike försök. Och till en början böre wi icke neka herr rådman Genberg det begärdte sammanträdet med de nämde städers herrar fullmägtige.

Herr borgmästaren Omnberg: Jag kan icke annat finna, än at kongl. bergscollegium haft orsak, at förfråga sig, hwad med de orden, *nära intill städerna*, bör förstås. Ty at desse orden äro mångtydige lærer ingen kunna neka. Således och på det hädanåt ingen owisshet må wara öfrig, ankommer det på riksens ständer, at fastställa härutinnan något wist för framtiden, hwarefter wederbörande böra sig rätta.

Herr justitiarien Faxell: Om kongl. bergscollegium förfrågat sig generaliter, huru kongl. resolutionen borde förstås, hade icke något särdeles därwid warit at påminna. Men at förfrågan skiedt in casu speciali, det ser något hårdt och misstänkt ut, så mycket mer, som collegium har nu wid riksdagen kalladt up parter, och hördt dem deröfwer, samt förelagt riksdagsfullmägtigen för Sundsvall, at inom wiss tid wid wite swara: Sådant alt är oordenteligit och bör ändras.

Herr borgmästaren Omnberg: Jag tillstår gierna, at sådant alt är orätt, äfwen som ock at kongl. bergscollegium afslagit herr rådman Genbergs begäran, at allmogen i orten måtte häröfwer höras. Men icke dess mindre är kongl. förfrågan nödig. Ty om eij något wist fastställas, kunna aldrig städerna wara säkra, at få behålla sin trähandel i fred.

Herr justitiarien Faxell: At collegium afslagit herr rådman Genbergs begäran, det allmogen måtte höras, förefaller mig icke så underligit, när jag skärskådar dess öfrige förfarande i saken. Men det är något besynnerligit at bergsdeputationen giordt det samma, och deribland jämwäl borgareståndets ledamöter.

Herr secreteraren Widmarck: Härtill har deputationen haft godt skäl. Ty hwarföre skulle allmogen höras, när frågan icke egenteligen är om Galtströms bruks flyttning, utan allenast huru de orden, *nära intill städerna*, böra förstås?

Herr rådman Genberg begärdte ytterligare at de nämde städers herrar riksdagsfullmägtige måtte få tillstånd at med honom sammanträda,¹ och härom öfwerläggga. Hwilcket bewilljades.

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1334, Borgarståndets protokollsutdrag, nr 31.

Uplästes tulldeputationens betänckande, af d. 28 i denne månad,¹ angående någre ledamöters närwaro, och hörande af wederbörande collegier, wid en allmän tullordinanties genomseende. Och hade deputationen föreslagit, i fall sådant skulle bewilljas, det måtte riksens ständer hos Hans Kongl. M:t anhålla om nådig befallning till wederbörande collegier härom.

Herr handelsman Forssman: Detta går icke an, det är både owanligt och stridande emot all ordning. Fördenskull blifwer här frågan under hwad titul desse collegiers ledamöter skola sättja i deputationen? Icke kunna de sittja där som ledamöter i deputationen, ty det äro de icke, och som kongl. collegiernes ledamöter böra de icke äga därstädes hwarcken säte eller stämma.

Herr borgmästaren C. G. Boberg: Deputationen bör wid detta tillfälle, så wäl som elljest, när uplysning behöfwes, antingen skrifteligen eller mundtel:n höra collegierne, då en eller annan ledamot i det senare fallet kan upkallas. Men icke böra desse collegiernes ledamöter få taga någon vidare del i saken. Hwartill skulle det då wara nödigt, at hos Hans Kongl. Maj:t anhålla, om någon befallning i detta mål.

Herr talman: Detta deputationens förslag bör aldeles icke antagas. Ty härigenom skulle riksens ständers och collegiernes giöromål råka i en oordentelig sammanblandning, twärt emot regeringssättets art och beskaffenhet. Låtom oss derföre genom utdrag af protocollet gjöra föreställning härom hos de öfrige respective stånden. Detta bifölls.²

Herr rådman Lindeman anmälte, at tulldeputationen snart ärnade företaga projectet till lilla landtullstaxan, förfrågandes sig, om ståndets project till denna taxa wore färdigt, så at det enligt ståndets förbehåll kunde tillika företagas till öfwerwägande.

Och som camereraren Corall, hwilcken ståndet uti detta arbete biträdt, icke ännu aflemnat projectet, så fants godt, at han till nästa plenidag skall upkallas, och häröfwer höras.

Herr borgmästaren C. G. Boberg upläste en tillärd punct i allmänne beswären, angående frihet, at få låta införa bygningswircke, pipstäfwer och klappholts. Hwilcken § antogs för allmän.

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1331, Tulldeputationen, nr 2.

² Borgarståndets arkiv, vol. R 1334, Borgarståndets protokollsutdrag, nr 70.

Likaledes upläste herr borgmästaren en annan tillärd punct för skånske städerne, om wedbrands med mera fria uphandlande från inrikes orter.

Emot denne §:s antagande protesterade herr borgmästaren Cervin och herr rådman Hanell.

Herr borgmästaren C. G. Boberg: Jag hörer med förundran, at så många herrar ledamöter äro emot denne punctens antagande. Jag will icke tro, at meningen är, det Skånelands inbyggare skola ställas i den nödwändigheten at frysa ihäl. Det är för hårdt, at ymnige skogar skola finnas, men Skåne skall så wara från deras nyttjande uteslutit, at det icke skall få kiöpa wed derifrån. Ingen lærer med skiäl kunna sådant påstå. Och jag beder, at man måtte betäncka sig.

Herr borgmästaren Cervin: Jag märcker nogsamthwad med denne § påsyftas. Och således måste jag gifwa wid handen, at Kongl. Maj:t redan för detta funnit högtnödigt, at förbiuda all weds utförssel från Blekingen. Häröfwer har Skåne så mycket mindre orsak at klaga, som skogen ehuru sparsamt därmed i Blekingen hushålles, likwäl som knappast är tillräckelig för dess inbyggare. Om samma hushållning blifwit i Skåne i akt tagen, hade de ännu haft tillräckelig wed, åtminstone till de nödwändigaste behofwen. Men derom har man warit och är ännu så litet bekymrad, at många tusende famnar årligen ödadas till tegelbränning, och malttorkning, som dock således genom rökningen skiämmas, at det med nog ringa förmon måste sälljas. Och som det icke lærer wara billigt, eller med <med> en förnuftig hushållning enligit at Blekinges skogar skola till sådane bruk aldeles utödadas, så beder jag, at denne punct eij må antagas.

Herr borgmästaren Schauv: Ingen kan med skiäl neka, at herr borgmästaren C. G. Bobergs begäran är både rätt och billig, samt med en förnuftig hushållning öfwerens stämmande. Ty som Skånes, så wäl som alle de öfrige provinernes inbyggare, äro rikets undersåtare, så böra de ock niuta handräckning och understöd i sine behof från de öfrige provinserne, som därpå hafwa förråd. Det är eftertänckeligit, at emellan rikets inbyggare snart sagt ingen communication finnes, utan den ena utestänger den andre jemwäl från de nödwändigaste behofwen. Wore här frågan om skiepswirkes utförssel från Blekingen, wille jag, i anseende till amiralitet, icke påminna något deremot. Men när frågan är om wed, som i Blekingen till större quantitet finnes, än där behöfwes, finner

jag icke huru utförsselen kan nekas. Men i fall förbudet skulle jämwäl sträcka sig därefter, lät oss då få föra in wed emot $\frac{1}{8}$ procent äfwen som för skiepswircke. Man lærer icke willja, at Skåne skall aldeles wara utan denne outhärl. wahra, och således måste oss tillåtas at få kiöpa den samma, hwaräst hon finnes. Hwilcket jag likwäl med skiäl tror böra skie från nästgräntsande skogar.

Herr borgmästaren Cervin: Jag tror icke at ståndet will begära, det Kongl. Maj:ts förbud i detta mål i anseende till Blekingen skall rubbas. Det wore eftertänckeligit. Ty om Skåne får tillträde till skogarne i Blekingen, som allenast består af fyre härader, som dessutom nu mera hafwa ringa skog, skulle den samme inom någre åhr aldeles utödas, at backarne blefwa aldeles kale, och lika med Skåne. För öfrigit påminner jag mig, at denne punct förrut under d. 29 Decembr. varit före i ståndet och blifwit afslagen. Uti nyssnemde dags protocoll eftersågs, och befants, at denne punct då blifwit för enskilt förklarad.

Herr borgmästaren C. G. Boberg: Jag war icke den dagen i ståndet närwarande. Men det wet jag, at puncter såsom enskilte för Skåne, blifwit i allmänne beswären intagne, så har det ock gådt med andre provincer då flere städer för-enat sig om något wist ärende. Hwarföre skall då icke denne punct under samma titul för Skåne nu få intagas?

Herr borgmästaren Cervin: Om denne antages, nödgas jag, och som jag tror flere med mig, anhålla, det en punct häremot på vår sida må jemwäl antagas. Härmed instämde herr rådman Hanell och herr handelsman Pihlgard.

Herr borgmästaren Renhorn: Det är alt för illa, at så ringa communication finnes emellan provincerne i riket, at icke ens de nästgräntsande handräcka hwarandre, med de oundgängeligaste behofwen, ehuru den ena kan hafwa godt förråd på det, som hos den andre brister. Och som detta åstadkommer stor skada för riket, så kan jag ej annat finna, än at skånske städernes begäran är billig. Häremot åberopas wäl ett privilegium för Blekingen. Men som jag icke sedt detsamma, eller wet hwaruti det egentelig:n består, skulle jag gerna önska, at det måtte för ståndet upwisas.

Herr borgmästaren Cervin: Om ståndet så behagar, will jag gierna upwisa de kongl. resolutioner Blekingen i detta mål äger. Och gör jag mig försäkrad, at ståndet då skall finna, at Kongl. Maj:t haft fullgiltiga skiäl till förbudet, samt at detsamme bör äga bestånd, så fram icke denne lilla province innom fyra åhr af skåningarne skall ruineras.

Herr borgmästaren Kock: Som communicationen emellan rikets provinser är högstangelägen, så wille jag wäl för min del bifalla, at skånske städerne måge få kiöpa wed från inrikes orter. Men at det skulle skie utifrån, därtill lärer så mycket mindre böra samtyckas, som man wid handelswägens nu warande belägenhet, lärer mera behöfwa at täncka efter, huru importerne måge kunna så förminskas, at de icke som hittills öfwerstiga exporterne.

Herr borgmästaren Finerus: Jag kiänner orterne, och har mig nogsamt bekandt, det skogarne i Blekingen äro så mycket medtagne, at de som knappast förslå till provincens behof. Ammiralitetet hämtar skieppswircke därifrån, Carlshamns stad har jemwäl skieppshwarf, inbyggarne behöfwa ock wed. Således går det icke an, at Skåne får tillträda till desse skogar. Det är sant, at Skåne har ondt efter wed. Men om hushållningen wore bättre, och flere tusende famnar icke upbrändes åhrligen till at röka malt, skulle inbyggarne wäl kunna hielpa sig.

Herr borgmästaren Schauv: Ikring Landscrona är nog swårt at få wed. Men som Blekingen ligger så långt bortta, at staden icke kan hämta wed derifrån, så har jag icke just haft något afseende däruppå, utan förnemsta orsaken till det jag talt, är, at här åberopas privilegier i ett mål, som tyckas strida emot all billighet, i det de uphäfwa all communication. Här talas lika som wille skånske städerne roffa wed från Blekingen. Men jag kan försäkra, at de måste betala densamma rätt dyrt nog. Och tror jag för öfrigit, at rätta afsikten med gensägelser mot skånske städernes begäran, är at man will behålla wedens utförssel, såsom ett monopolium, på det man må kunna stegra priset därpå så högt man will.

Herr borgmästaren Cervin: Jag har tillförene påmint, at Skåne har rätt illa hushållat med sine skogar. Nu will man begära tillträde till de angränsande orternes skogar, på det de ock måge blifwa utödde. Och som Blekingen har särskild resolution häremot, så ber jag at målet antingen måtte anses för enskildt och hänwisas till urskillningsdeputationen, eller ock, at Blekingen häriifrån undantages, då det bland allmänne beswären må införas.

Herr borgmästaren C. G. Boberg: Skogarne i Skåne hafwa icke blifwit wärre handterade, än i Blekingen och annorstädes. At det är skoglöst, kan icke egentel:n sägas wara folckets, utan jordmohnens skuld, som mästadels är beqwäm till åckerland, men för öfrigit består af torfjord, och sådan jordart, som icke bär

någon skog, hwaremot Blekingen består af stenbackar och annan jord, som till skogswäxt är benägen, men icke dåger till åker.

Herr talman: Antingen måste detta målet hwila, till dess herr borgmästaren Cervin, efter dess lofwen upwisar resolutionen för Blekingen, detta mål angående. Eller ock måste skånske städerne medgifwa, at Blekingen härifrån undantages. För min del styrcker jag till det senare, på det icke denne stridighet ständer emellan, må öfwerlemnas till de öfrige ståndens afgörande.

Och som herr borgmästaren C. G. Boberg icke wille begifwa sig ifrån sitt giorde påstående, at § utan undantagelse skulle i allmänne beswären införas, och kl:n redan war öfwer half tu, så fants godt, at detta ärende till nästa pleni-dag må hwila.

Skildes åt.

Åhr 1756 den 4:de Februarii

Herr talman gaf wid handen, at Hans Kongl. Maj:t i nåder utnemndt nästkommande fredag, till Hans Kungl. Höghets prints Gustafs examen, och at ridderskapet och adelen utsedt fyra af dess ledamöter, som tillika med herr grefwen och landtmarskalcken komma att denne examen bewista. Således kommo ståndet at jemwäl härtill utse twänne af dessa herrar ledamöter. Och som ståndets herrar ledamöter i secrete utskottet giordt anmärckning öfwer den etiquette, som wid sidsta tillfälle wid hofwet blifwit brukad, i det herr grefwen ock landtmarskalcken samt ärchebiskoppen fått spisa wid konungens bord, men herr talman och bondeståndets talman blifwit budne och spisade wid marskalckstaffelen, så hade herr talman, så i anseende därtill, som det, at samma sak hos ståndet tillförene warit under öfwerwägande, trodt sig böra detta hos ståndet anmäla, med förfrågan, huru ståndet behagade, at herr talman härwid måtte sig förhålla. Herr talman hade wid sidsta tillfället följt det, som förrut wanligt warit, och hemstälte om därwid jämwäl för denne gång måtte förblifwa, hälst ingen författning, för tidens korthet skull, nu härwid kunde tagas, som dock framdeles lærer skie, emedan kongl. cancelliecollegium redan företagit sig, at projectera etiquetten, så wid dylike, som detta, samt öfrige tillfällen.

I anledning häraf kom ståndet öfwerens, at herr talman sielf måtte utnemna de herrar ledamöter, en innom, den andre utom secrete utskottet, som komma at wara herr talman i detta ärende följaktige, och at, hwad etiketten angår, måtte förblifwa wid det som hittills wanligt warit, till dess kongl. cancelliecollegium inkommer med sitt project i detta mål, då ståndets rätt närmare kommer att skärskådas och bewakas.

Sedan uplästes cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande,¹ af d. 15 i denne månad, angående consumtionsafgiften af kortlekar. Tillstyrckandes deputationen, i anledning af anförde omständigheter, och till lurendrägeries förekommande, at consumtionsafgiften 16 öre k:rmt på hwarje kortlek, som åhr 1748 blifwit faststald, må aldeles uphöra, och at i det stället hädanefter för hwarje kortlek, utom stämpelkostnaden 1 öre k:rmt, allenast må betalas 6 öre dito mynt, som sedan lika må delas emellan det här i staden inrättade lazarettet och något barnhus, samt ändtel:n, at 600 d:r kop:rmts plikt må utsättjas för den, som antingen i bodar eller eljest beträdes, at hafwa någre ostämplade kort till försälgning.

Detta betänckande hade ridderskapet och adelen, d. 30 i nästl:ne månad bifallit, som ock ståndet nu dess samtycke därtill lemnade.

Uplästes urskillningsdeputationens ytterligare fortsättningar ang:de afslagene och antagne mål.²

Uplästes ett utdrag af justitiædeputationens protocoll,³ angående capitainen Degener, och det af honom under sidste örlog upbragte holländske fartyget de Vergoldte botterton. Gifwandes deputationen wid handen, at justitiædeputationen d. 11 Febr. 1743 sig deröfwer detta upbringningsmål utlåtut, men at samme betänckande hwarcken då eller wid 1747 och 1751 åhrens riksdagar skall kunnat i flere än ett stånd förekomma, änskiönt påminnelse derom skiedt. Hwarföre deputationen hemställer, om icke det samme nu kunde företagas och afgiöras.

Herr talman förestaldte, at i ståndets cancellie måtte efterses, huru härmed förewetter, då ståndet sedan kunde se till hwad härwid wore at giöra.

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1330, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 9.

² Borgarståndets arkiv, vol. R 1332, Urskillningsdeputationen, nr 12, nr 13.

³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1329, Justitiædeputationen, nr 3 (flera handlingar).

Camereraren Corall inkallades och tillspordes af herr talman, om den under hans biträde sidstl:ne riksdag projecterade tulltaxan wore färdig.

Camereraren lemnade härå wederbörl:n till swar, at icke alle literæ wore ännu genomgångne, och hemställdte om icke jemwäl nu någre herrar deputerade till detta ärende måtte utses, då han wore beredd, i fall så nödigt pröfwades, at med dess tjenst gå dem därwid till handa.

Herr talman yttrade sig, at camereraren skulle få weta ståndets beslut härom. Hwarmed han afträdde.

Och herr talman frågade, om ståndet jemwäl nu willja nyttja camereraren Coralls biträde i detta mål. Hwilcket bejakades. Även som ock, uppå giord föreställning, följande herrar ledamöter till detta ärendet utnemdes, neml:n¹

herr borgmästaren Herkepæus

herr borgmästaren Cervin

herr rådman Redin

herr borgmästaren Lundeberg

herr handelsman Forssman

herr rådman Nils Hylphert

herr rådman Hæggeroth

herr rådman Stenström

herr rådman Lebell

herr borgmästaren Kröger och

herr borgmästaren Brunsell.

Härwid ärhindrades, at den som behagade måtte kunna sig härwid infinna. Hwilcket bifölls.

Och ståndet skildes åt.

Åhr 1756 den 7:de Februarii

Herr assessoren och borgmästaren Anders Ingman anmälte, at som fru com-
mercerådinnan Sahlgrehns ärhållne sockerbruksprivilegium på en wiss di-
strict, nu snart wore till ända, så wore ock därwid at befara, det hon torde söka
och undfå prolongation därpå. Och som detta länder de omkring Götheborg

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1334, Borgarståndets protokollsutdrag, nr 72.

och inom den henne tillslagne district till mycket förfång, så begärde herr assessoren, at en punct häremot uti allmänne beswären måtte införas. Hwilcket bifölls.

Herr talman gaf wid handen at secreteraren i riksens ständers commission haft befallning, at hos ståndet anmäla, det commissionen funnit sig föränlåten, at låta inmana riksdagsbonden Erich Månsson uti häkte.

Herr borgmästaren Gabriel Hagerdt förestaldte, at han så wäl i secrete utskottet som riksens ständers commission wore så sysselsatt, at han icke ägde råderum, at biwista allmänne beswärsdeputationen, hwartill han jemwäl blifwit utnemd, hemställandes, om icke ståndet behagade honom ifrån berörde deputation endtlediga. Hwilcket bifölls, och anmodades herrar electorerne, at utse någon annan ledamot i herr borgmästarens ställe.

Herr borgmästaren Johan Boberg föredrog följande tillärnade §§ ibland allmänne beswären, neml:n

§ kopparslagareämbeternes beswär öfwer det förfördelande, som utaf Awesta kopparwärck dem tillfogas. Hwilcken § antogs.

§ angående fabriqueurers antagande. Bifölls.

§ om huswäfnaders inskränckande. Bifölls.

§ om de finare järnmanufacturwahrors befrielse från wägende å städernes wågar. Antogs.

Herr assessoren Ingman upläste en tillärnad § angående boskapspenningarne, hwilcken bifölls, dock at städerne i Skåne, Halland, Blekingen, Bohuslähn och på Gottland härifrån undantages.

Uplästes secrete utskottets extractum protocollis, af d. 5 i denne månad,¹ angående hans excellence herr riksrådet grefwe Tessin och dess gouverneursämbe hos Hans Kongl. Höghet prints Gustaf, hwilcket hans excellence nedlagt. Tillstyrckandes secrete utskottet, at hans excellence måtte, i anseende till dess riket, så härwid, som eljest, giorde ogemene tjenester, få i hela dess lifstid behålla, den wid gouverneurssysslän honom bestådde lönen, samt at samma summa måtte, till hugnad för hans excellence, jemwäl förunnas dess fru grefwinna, såsom pension efter hans excellences död, i fall och så länge hon efteråt lefwer med mera, ut in actis.

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1327, Sekreta utskottet, nr 21.

Herr assessoren och borgmästaren Ingmans secrete utskottet har wisat det tacksamme hiertelag, som dess ledamöter för hans excellences ogemene förtjenster hysa. Men om mig tillåtes at säga, håller jag före, at den föreslagne summan är nog liten, ock at den följakteligen borde tillökas. Och det med så mycket större skiäl, som allom är bekandt, at hans excellence tillsatt sin och dess fru grefwinnas ägendom i rikets tienst.

Uplästes secrete utskottets project till riksens ständers underdånige skrifvelse,¹ som till Hans Kongl. Maj:t kommer at afgå, angående hans excellence herr riksrådet grefwe Tessin och dess nederlagde gouverneursämbete, samt riksens ständers för hans excellence tillärnade ärkänsla.

Och som häruti så wäl som uti secrete utskottets nyssuppläste extractum protocollii war anfördt at den samling af bref till Hans Kongl. Höghet cronprintsen, hwilcke hans excellence riksrådet grefwe Tessin för secrete utskottet upwist må med publici förskott tryckas, så påminte herr handelsman Allegre, det så mycket mera billigt wore, at detta förskott måtte åter indragas, när exemplaren blefwo försälde, som troligit wore, at boktryckaren ändå finge en wacker winning däraf.

Herr talman gaf wid handen, at denne omständighet hade jemwäl warit hos secrete utskottet under öfwerwägande. Och wore faststält at förskottet skall återtagas, och om något däröfwer wid exemplarens försälljande ärhålles, skall det hemfalla Kongl. Wettenskapsacademien.

Herr borgmästaren C. G. Boberg: Mig är de icke emot, at den föreslagne belöningen för hans excellence riksrådet grefwe Tessin, och pensionen för dess grefwinna måge bewilljas. Men härhos hemställes dock, om icke nödigt wara lärer, at sådane mått widtagas, det detta ej må lända till præjudicat för framtiden, då andre jemwäl torde komma och åberopa sig sine förtjenster.

Herr talman: Jag tror icke at detta kan dragas till præjudicat. Ty jag wet icke hwilcken, som skulle kunna sägas äga lika förtjenster, som hans excellence herr riksrådet grefwe Tessin. Men i alt fall lärer det icke blifwa swårt för riksens ständer, at urskillja skiälen wid en sådan ansökning.

För öfrigit frågade herr talman, om icke ståndet behagade bifalla desse nu uppläste documenter angående hans excellence herr riksrådet grefwe Tessin. Hwilcken fråga, med allmänt Ja beswarades.

¹ Ibidem, nr 22.

Hwarwid likwäl herr assessoren och borgmästaren Ingman, jemte flere ståndets herrar ledamöter förestäldte, at den tillägning måtte giöras, det ståndet skulle gierna se, om secrete utskottet kunde finna medel och utwäg till någon större, och emot hans excellences herr riksrådets grefwe Tessins besynnerlige förtjenster, samt ståndets wördsamste förtroende närmare swarande belöning. Hwilcken tillägning, uppå giord proposition af herr talman jemwäl bifölls.

Herr borgmästaren Schauv hemstälde, om icke en deputation måtte till de öfrige respective stånden afgå med notification, om detta ståndets beslut, hwilcket bifölls, samt at åtta herrar ledamöter måtte dertill utnemnas, neml:n

herr borgmästaren Renhorn såsom ordförande,
herr rådman Burtz,
herr borgmästaren Kinborg,
herr borgmästaren Hök,
herr secreteraren Widmarck,
herr borgmästaren Kock,
herr justitiarien Faxell och
herr borgmästaren Brunsell.

Herr talman: De föredragne ärender hafwa hindrat mig, at berättat förloppet af Hans Kongl. Höghet cronprintsens examen. Jag måste bekänna, at jag blifwit rörd af en besynnerlig fågnad öfwer Hans Kongl. Höghets ogemena qwickhet och förstånd, som wida öfwerträffa det, som af hans åhr bör wäntas. Doctor Schröder examinerade honom i goda 2:ne timar. Han giorde godt beskied, och beswarade alle frågorne helt wäl på sådant sätt, at man kunde märcka det han begrep frågorne, emedan han icke så mycket bandt sig wid de verba formalia, som honom blifwit förelagde, utan fast mera med egne ord gaf sine tanckar tillkänna. Cancellierådet von Dalin examinerade honom i moralen och historien samt räknande äfwen i bråk, hwarwid han sig med lika qwickhet upförde i hela tre timar. Efter examen wiste cronprintsen sig rätt glad och nögd. Och kunnom wi således med skiäl hoppas at printsen lærer snart inhämta de wetenskaper, som honom föreläggas. Åtminstone lærer felet i widrigt fall icke finnas hos honom.

Ståndet betygade häröfwer sin fågnad.

Herr borgmästaren Johan Boberg föredrog åter följande §§, nemligen

§ angående lappars antagande i westerbottniske städerne till fiskeri och siöresor. Antogs.

§ angående barckadt läders införande från landet i städerne. Bifölls. Hwarwid herr borgmästaren Brunssell påminte, at uti denne § måtte jemwäl begäras, det å landet beredt sämsk, eij måtte få införas i städerne. Denne påminnelse bifölls, dock således, at en särskilt § härom må upsättjas.

§ angående spikslagning, samt spikens mått och wigt efter hwarje sort. § gillades.

Tolf deputerade från ridderskapet och adelen anmältes samt infördes. Generaladjutanten grefwe Pontus De la Gardie förde ordet, och gaf wid handen, at ridderskapet och adelen hade bifallit secreta utskottets extractum protocolli¹ angående hans excellence herr riksrådet grefwe Tessin och dess nedlagde gouverneursämbete hos cronprintsen.

Herr talman tackade för underrättelsen, och gaf wid handen, at samme extractum protocolli wore jemwäl hos ståndet bifallit, samt at deputerade från ståndet afgått, det samma at notificera. Hwarmed deputationen afträdde.

Uplästes ett utdrag af rådsprotocollet, under d. 18 Martii 1754,² angående öfwerdirecteuren Faggots hos Kongl. Maj:t ingifne och i afskrift belagde förslag till landbrukets uphielpande. Hwilcket ärende ridderskapet och adelen, samt bondeståndet remitteradt till cammar-, oeconomie- och commercedeputationens öfwerwägande och utlåtelse. Hwilcket ståndet jemwäl biföll.

Uplästes Carl Estenbergs memorial,³ angående en dess på trycket på utgifne skrift, kallad swenske folckbristens orsaker och botemedel,⁴ med nu bifogad begäran, at denne skrift måtte remitteras till cammar-, oeconomie- och commercedeputationens skärskådande. Och hade ridderskapet och adelen detta bifallit. Hwartill jemwäl ståndet lemnade dess samtycke.

Uplästes secreta handels- och manufacturdeputationens betänckande,⁵ angående förbud emot hwetes och hwetemiöhls införssel från utländske orter. Hwilcket deputationen tillstyrkt, men därhos hemstält om icke för det hwete

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1327, Sekreta utskottet, nr 21, 22.

² Borgarståndets arkiv, vol. R 1327, Rådsprotokoll, nr 7.

³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1335, nr 48.

⁴ Carl Estenberg: *Swenska folckbristens orsaker och botemedel; eller swar på 29:de frågan i Stockholms weckoblad för år 1752* (Stockholm 1754).

⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1328, Sekreta handels- och manufacturdeputationen, nr 2.

och hwetemiöl, som privilegerade personer hädanefter kunna låta inkomma, må i afgift till manufacturfonden utsättjas 9 dh:l:r kop:rmt för en tunna af det förstnemde, och för det senare så stor tillökning, at för hwart lisspund må betalas 4 d:r samme mynt.

Herr borgmästaren Cervin: Jag har förestäldt mig, at deputationen skulle på en gång inkomma med deras betänckande öfwer alle de wahror, som kunna anses för öfwerflödige, och således böra förbudas till förekommande af underwigt i vår utländske handel. Om wij på detta sättet skole härmed förfara styckewis, borttages icke allenast mycken tid, utan wi förlöre ock wärckelige sammanhanget i saken. Jag beder fördenskull at deputationen må härom påminnas.

Ståndets herrar deputerade återkommo, och berättade herr borgmästaren Renhorn, at de öfrige respective stånden med nöije uptagit ståndets notification. Hos ridderskapet och adelen war secrete utskottets extractum protocolli,¹ angående hans excellence herr riksrådet grefwe Tessin bifallit. Och prästesamt bondestånden hade lofwat at snart yttra sig öfwer samme mål.

Herr borgmästaren Wesslo återtog discoursen, angående förbud emot hwete och hwetemiöls införssel, och berättade, at secrete handels- och manufacturdeputationen hade warit sinnad, at, enligt herr borgmästaren Cervins nu nyssförrut gjorde påminnelse, på en gång inkomma med sitt yttrande, om öfwerflödswahorne. Men derhos hade kommit i öfwerwägande, at wåhren är för handen, då beställningarne skola efter wanligheten göras. Och at deputationen således hållit före, at med detta mål icke borde wäntas.

Herr borgmästaren Finerus: Jag finner, at deputationen lærer med privilegerade personer förstå ministrar. Men som wi hafwa wäl inrättade qwarnar med renske stenar, så at wi kunna få när hwetet är godt, rätt så hwitt och fint malit miöhl, som det utländske, så kan jag så mycket mindre finna, hwarföre ministrar skole undantagas, som detta gifwer full anledning till underslef. Och derföre tyckes mig, at denne passagen i betänckandet bör gå ut.

Herr borgmästaren C. G. Broberg: Jag begriper icke huru deputationen kunnat falla på den tancke, at anse hwetet för en öfwerflödswahra, så länge däruppå så wäl som all annan spannemål är brist i riket. Landtmannen sår det icke gierna, emedan han tror, at det drager alt för mycken must utur jorden.

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1327, Sekreta utskottet, nr 21.

Hwetet kostar icke heller stort mera än rog, som i dess ställe måste införskrifwas, om detta förbiudes, och lærer skillnaden i priset dem emellan blifwa nog ringa, när man betäncker, at hwetet har starckare kärna och gifwer mera miöl, samt väger mera än rågen. Om hwetet förbiudes måste bagarne gå under, och det wore orätt, at på en gång giöra en hop folck näringslöst, åtminstone tyckes mig, at ståndet icke borde bidraga till deras undergång. Men om förbod ändtelig:n skall skie, hwarföre skall den projecterade afgiften på det ministrarne låta inkomma, gå till manufacturcontoiret, och icke hällre till statswärcckets understöd?

Herr ålderman Ström: Jag är försäkrad, at ett så ringa förråd af hwete finnes i riket, at om dess införssel nu på en gång förbiudes, lærer det till de oundgängeligaste behofwen icke på långt när förslå, så mycket mindre, som det förre årets hwete föga doger. Och som emellan utsäde och skiörd ett åhr går förbi, och man icke eller kan weta, huru ymnog eller god skiörden kan blifwa nästkommande sommar, så tyckes mig, at åtminstone ett par åhrs frihet borde lemnas, at få införskrifwa hwete, om icke till den quantitet, som hittills, dock något, såsom $\frac{2}{3}$ eller hälften af det medium, som deputationen upgifwit. Skier det eij, lærer något hwar sakna hwetemiöl till de nödwändigaste behofwen i hushållen. Och för öfrigit måste bagarne blifwa aldeles näringslöse.

Herr borgmästaren Renhorn: Jag är wäl ense med deputationen at hwete, och i synnerhet engelskt hwetemiöl, är en öfwerflödighetswakra, och at således detta senare nu straxt må förbiudas. Men at nu på en gång förbiuda hwetes införssel, det håller jag för aldeles betänckeligit, innan landtmannen hunnit wänja sig wid detta utsäde. Och som därtill fordras tid och upmuntran, så är jag af den tancka, at man kunde tillåta hwetes införssel på tu till tre åhr, dock med den af deputationen projecterade afgiften för hwarje tunna. Detta skulle blifwa en wacker fond, som kunde användas till landtbrukets upmuntran.

Herr handelsman Forssman: Om jag såge möijeligheten, at nödwändigt förråd på hwete kunde finnas, eller ock erhållas nästkommande sommar, will jag icke wara emot det föreslagne förbudet. Men när förrådet är ringa och aldeles otillräckeligit, och wi skulle belägga det hwete, som kunde få införskrifwa med dryg afgift, måste det blifwa alt för dyrt. Dock bör jag härhos påminna, at brist på hwete i riket eij skulle wara så stor, som den wärcckeligen är, om icke så mycket deraf brändes up till brännewin. Låtom oss fördenskull först förbiuda

detta missbruket, så är jag säker at tillgången på hwete lærer blifwa ansen:n större, om icke alldeles tillräckeligit.

Herr handelsman Bagge: Deputationens ålagde giöromål är, at se efter hwad som bör tillåtas eller förbiudas till införssel, samt at utröna på hwad sätt exporter och importer måge kunna proportioneras till rikets fördel. Och som deputationen redan har titlarne, så torde wara bäst, ståndet dröijer med dess yttrande häröfwer till dess det öfrige kan inkomma från deputationen. Dock härwid bör jag likwäl anmärcka, at som en stor del wahrer, hwilcke böra exporteras, icke kunna komma dertill utan præmier, så lærer wara nödigt, at den projecterade afgiften må dertill användas.

Herr borgmästaren Schau: Hwad som föränlåtut deputationen at afgifwa detta betänckande, är nödwändigheten at hielpa vår handelswåg. Här är ett medel föreslagit, de flere lära snart komma efter. Äro wi icke ense, och hwart och ett betänckande i detta högstangelägne ämne skall hwila, måste det gå nu som förr, at därmed drages så länge ut på tiden, at målen eij blifwa afgiorde. Och påfölgden blifwer, at wi hafwe hördt talas om rikets eländige tillstånd, men eij welat hielpa det. Jag kan icke se, at det föreslagne förbudet skulle upwäcka något missnöije. Ty hwete finnes i landet, äfwen ock wäl inrättade qwarnar, så at wi kunna få godt miöl, och bagarne blifwa således äfwen bibehållne, om wi allenast willja wänja oss med det som finnes i vårt egit land, och icke wara så begärlige på det som utländskt är. Jag beder fördenskull at betänckandet må bifallas.

Herr borgmästaren Omnberg: Jag har med upmärksamhet hördt de flere skiäl och omständigheter, som åtskillige herrar ledamöter anfördt emot detta deputationens förslag. Och håller jag före, at de fordra betäncketid. Hwarföre ock lærer wara bäst, at målet hwilar.

Härmed förenade sig herr borgmästaren Cervin och herr borgmästaren Malmsten.

Herr talman: Jag bör påminna högtärade ståndet, at om wi icke widtaga under denne riksdagen bättre hushållning, än hittills skiedt, lemnas riket i ytters-ta wåda. Det är bedröfweligit at tala härom, men det är likwäl en beklagelig sanning, så at ingen behöfwer twifla om vår underbalance. Om wi fördenskull skola så härwid upföra oss, som wi willja förswara för Gud och efterwerlden, få wi icke nyttja sådane considerationer, som emot detta förslag blifwit bruka-

de. Det hielper icke om det swider något, när bristen icke är hufwudsakelig. Den projecterade afgiften må användas till exportationspremier, till landtbrukets upmuntran, eller ock till manufacturfonden, så kommer hon dock det allmänna till godo. Låtom oss fördenskull afgjöra målet.

Men som en stor del herrar ledamöter påstodo, at härwid måtte hafwas anstånd, så stavnade denne discours härmed.

Åtta deputerade från bondeståndet ankommo, och berättade riksdagsbonden Joseph Hansson at bondeståndet bifallit secreta utskottets extractum protocolli,¹ angående hans excellence herr riksrådet grefwe Tessin, hwarwid han öfwerlemnade twänne extracta protocolli,² det ena angående lagarnes nogare efterlefnad, det andre med begäran, at en deputation öfwer postwäsendet, det förre af detta dato, det senare af d. 26 Novembr. sidstl:ne, hwilcke bägge uplästes.

Herr talman tackade för underrättelse och lofwade, at de efterlemnade målen skola företagas och afgjöras. Hwarmed desse deputerade afträdde.

Herr assessoren Ingman påminte at desse mål kunde nu genast företagas och remitteras. En sådan upmärksamhet lærer säkert åstadkomma all möjlig ärkänsla hos bondeståndet.

Herr talman instämde härmed, och föreslog, at det förre målet angående lagarnes nogare efterlefnad måtte remitteras till justitiædeputationen, och det senare om postwäsendet till secreta utskottet.³ Hwilcket bifölls.

Herr borgmästaren Renhorn förbehöll sig, at få inkomma med sine tanckar, angående utwägar till lagarnes nogare efterlefnad, och at desse hans tanckar måtte få följä med detta bondeståndets extractum protocolli till justitiædeputationen, hwilcken begäran samtycktes.

Uplästes ett af lagmannen Malmerfeldt ingifne, och med bewis från riddarhuset, och det blifwit anmält, beledsagat memorial,⁴ angående secreta deputationens d. 26 sidstl:ne inlemnade betänckande⁵ öfwer bem:te lagarnes hos

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1327, Sekreta utskottet, nr 21.

² Borgarståndets arkiv, vol. R 1334, Bondeståndets protokollsutdrag, nr 3 och 4. Det förre tryckt som bilaga 10 i bondeståndets protokoll (*BdP 7*, s. 869–871).

³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1334, Bondeståndets protokollsutdrag, nr 3 och 4.

⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1335, nr 49.

⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1328, Sekreta deputationen, nr 2.

riksens ständer ingifne beswär, at han genom rådets votering blifwit ifrån landshöfdingesysslan i Westerbottn utesluten.

Herr borgmästaren Cervin yttrade sig: Utom hwad jag sidste plenidag anfördt emot herr borgmästaren C. G. Bobergs påstående, at Skåne måtte få tillgång till ske skogarne, beder jag nu, det högtärade ståndet täcktes öfwerwäga, huru litet det skulle skicka sig, at under allmänne beswären intaga twänne provinciers mot hwarannan stridande påståenden. Jag är nog försäkrad derom, at den projecterade puncten så mycket mindre syftar på någon annan province än Blekingen, som icke annorstädes är något förbud. Och emedan det är öfvertygeligit, såsom det ock af handlingarne uti kongl. cancelliet kan befinnas, at skogarne i Blekings lähn, som allenast består af fyre små härader, äro aldeles tillräckelige för kongl. ammiralitetets många widsträckte behof, samt för lähnets egne nödtorfter, wärck och inrättningar, så at skogarne i Blekingen skulle på någre åhr aldeles medtagas, i fall weds afförssel derifrån åter skulle emot förbudet tillstädjas. Ty anhåller jag, at det må förblifwa wid det som ståndet, enl:t protocollet redan faststält, så at målet icke bland allmänne beswären må uptagas, utan enskilt i urskillningen anmälas, om så godt synes.

Herr handelsman Allegre anmälte, det han hade för sin stad in commissis at anföra ett dylikt beswär, som herr borgmästaren C. G. Boberg. På samma sätt yttrade sig ock herr borgmästaren Borg. Och herr borgmästaren C. G. Boberg hölt före, at när skånske städerne woro ense kunde deras beswär eij mera nu än wid förre riksdagar uteslutas. Hwarförutan herr borgmästaren påstod, at det icke kunde sägas wara afslagit, däreföre at uti protocollet blifwit infördt, at det warit ansedt för enskildt. Ty sådant wore ofta tillförene skiedt, at målen blifwit ansedde såsom enskilte för Skåne, men likafult flutit in bland allmänne beswären.

Herr borgmästaren Renhorn: Som jag hörer, at Blekingen har en särskilt resolution emot weds utförssel, så håller jag för betänckeligit at ståndet skulle gifwa någon anledning till ändring deruti. Men om målet ändteligen skall uptagas, så lät oss remittera det till justitiædeputation, där hwars och ens rätt må undersökas. Och som förbodet skiedt både för ammiralitetets och lähnets behofs skull, så kunde saken tillika remitteras till landt- och siömilitiæ- samt cammar-, oeconomie- och commercedeputationerne.

Herr talman: Mig tyckes, at wi aldrabäst komma ifrån denne widlyftige quæstion, om Blekingen uti puncten undantages.

Herr borgmästaren Schauv: Jag har icke hört at Blekingen nemnes uti puncten, icke eller hwarcken den skall tagas, utan skånske städerne begära allenast at få kjöpa wed, där han kan wara at aflåta. När detta will förbiudas, uphäfwes all communication provincerne emellan, som dock efter wigtige hushållsreglor i ett samhälle borde handräcka hwarandre med det de kunna hafwa öfwer egit behof.

Tolf deputerade från prästeståndet anmältes och infördes. Herr superintenden doctor Kiörning förde ordet, yttrandes sig sålunda: Sedan prästeståndet har i dag genom dess talman fådt kundskap, om de makalöse framsteg i christendomslähran och wetenskaperne, som Hans Kongl. Höghet cronprintsen giordt, så har ock ståndet funnit godt, at låta tacka herr grefwen och landtmarskalcken, som hos Deras Kongl. Majj:tter betygat deröfwer riksens ständers underdånige tacksäjelse och glädje. Men som glädjen är större, än at den dermed kan afstadna, så har prästeståndet för dess del härhos beslutit, at riksens ständers glädje och underdånige tacksäjelse må genom en samfällt anenl. deputation betygas häröfwer hos Deras Kongl. Majj:tter, så snart de hit till staden återkomma. Härhos inlemnade herr superintenden 2:ne extracta protocoll, det ena angående lön för regementspastoren wid adelsfahneregementet,¹ det andre, superchargeuren Beijers ansökning² at få äkta Christina Sunnerberg.

Herr talman lofwade, at de anmälte målen skola företagas, hwarmed deputerade afträdde.

Herr borgmästaren C. G. Boberg återtog discoursen, angående skånske städernes postulat, at få kiöpa wed från angräntsande skogar, beklagandes, at sådan frihet will dem förnekas, ehuru bristen är därpå så stor i Skåne, at i fall landet ej hielpes, måste det innan kort blifwa öde.

Herr borgmästaren Schauv yttrade sig: Jag hade börjat tala innan prästeståndets deputerade ankommo, men fick ej fullleligen utföra min mening. Nu will jag tillägga detta, at i Småland får bonden sällja wed, där äro ock hamnar,

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1334, Prästeståndets protokollsutdrag, nr 1.

² Borgarståndets arkiv, vol. R 1334, Prästeståndets protokollsutdrag, nr 2. Tryckt som bilaga 14 i prästeståndets protokoll (*PrP* 14:2).

men skånske städerne få icke köpa något derifrån, utan måste weden föras till wisse städer, som sedan utmångla den. Är det icke swårt, at det angräntsande skoglöse Skåne, för sådane ordsaker, skall lida, då det icke begär något för intet, utan gierne will betala hwad det kan få.

Herr handelsman Pihlgard: Jag kan försäkra, at Blekingen behöfwer sielf all den skog där finnes. Småland har flere bruk, och icke större förråd på skog, än därtill tarfwas. Och städerne få icke ett träd därifrån. Skåne skulle ock kunna hjälpa sig, om de inrättade tegelbruken nedlades, och om icke wed, utan stenkohl brukades wid maltets torckning, hwarpå förråd i Skåne finnes, då säkert en plåt mera för tunnan skulle betalas än nu, då maltet genom wedrökningen skiämmas.

Herr borgmästaren Schauv: Jag har aldrig hört, at malt torckas med stenkohl. Åtminstone skier det icke i Engeland, hwaräst bäste tillgång på stenkohl är, och hwarifrån det bäste maltet kommer.

Herr talman: Jag märcker at wi icke kunna sluta denne långsamme quæstion, om icke Blekingen i puncten undantages. Och som herr borgmästaren Carl G. Boberg härtill lemnade dess samtycke, så antogs puncten bland allmänne beswären.

Men herr borgmästaren Schauv förestäldte, at när detta undantag skiedt, wore puncten icke nödig. Och wille herr borgmästaren icke hafwa deruti någon del.

Skildes åt.

Åhr 1756 den 20:de Februarii

S. D. Begärdte åldermannen herr Moses Holtz ståndets lof, at, för någon dess angelägenhet, få resa till Christinehamns marcknad. Hwilcket bewilljades, samt anbefaldtes, at honom extractum protocollit till bewis däröfwer skulle meddelas.

Sedan justerades det tillärnade ståndets extractum protocollit,¹ angående trenne cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckanden, alle af d. 22 i sidstl:ne månad, angående ett landshöfdingens herr grefwe Gyllen-

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1334, Borgarståndets protokollsutdrag, nr 32.

borgs förslag, commendanten Nordenadlers ansökning och landssecreteraren Stichei anhållan,¹ om indelt lön. Och lydde detta extractum protocoll i sålunda:

S. D. Lät borgareståndet sig föredraga följande trenne cammar-, oeconomie- och commercedeputations betänckanden, alle af d. 22 i sidstl:ne månad, neml:n 1:mo angående commendantens på Warbergs fästning Urban Nordenadlers ansökning om indelt lön, såsom ärsättning, för öen, Skrifwareklippan kallad, 2:do angående landshöfdingens och riddarens herr grefwe Gyllenborgs förslag, at 200 d:r s:mt årligen till nästa riksdag må bestås en betjent, som med landsbokssluten, och lähnets räkenskaper endast skulle hafwa at syssla, 3:io angående landssecreteraren Stichæi ansökning om indelt lön för cancellie-skrifwaren uti Nylands och Tawastehus lähn.

Borgareståndet tog desse betänckanden under behörigt öfwerwägande, och fant godt, at de samma så mycket mera bifalla, som slike löners tillökning och indelande uti hemmansräntor, lända till minskning uti kronans inkomster, hwilcken så mycket mindre bör tillåtas, som riket är stadt uti ett medellöst tillstånd, och de många samt dryge utgifterne, så hårdt trycka dess inwånare, at man nu mera med fullt alfware lærer behöfwa täncka på de mindre nödige tjensters och de dem tillagde löners indragande, än på fleres tillökning. Och emedan ståndet härwid påminte sig, at riksens ständer jemwäl ofta tillförene med dylike ansökningar som desse blifwit beswärade, så fant ståndet för dess del helt angelägit wara, at någon kraftig författning häremot för framtiden må widtagas, och till den änden, wid ansenligit wite må förbudas, at med sådane enskilte förslag och ansökningar i hemmansräntor, under hwad namn eller skien thet ock wara må, till riksens ständer inkomma. Men hwad härhos cammaroeconomiedeputationen, i anledning af landssecreteraren Stichæi ansökning, gjorde hemställande beträffar, om circulaire-bref och befallning från Kongl. Maj:t till wederbörande collegier och ämbetsmän, at antyda sine underhafwande, det de ej måge med dylike ansökningar gå sine förmän förbi, så håller borgareståndet före, at en slik befallning, så mycket mindre lærer böra afgå, som Stichæus icke kan sägas hafwa gådt sin förman förbi, då ortens landshöfdinge herr grefwe Gyllenborg uti dess riksdagsrelation sielf anmält detta ärende, och då för öfrigit alle

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1330, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 6, nr 7, nr 8 (flera handlingar).

sådane ansökningar måste hädanåt rent af uphöra, om den nu af ståndet föreslagne författningen widtages. Hwilcket med de öfrige respective stånden, hörsamt, tjenst- och wänligen communiceras.

Uplästes ett af herr borgmästaren Kock ingifwit memorial,¹ med hemställande, om icke angelägenheten fordrar, at den sill, som i riket kan afsättjas, men enligt det af Hans Kongl. Maj:t d. 18² April 1754 för hafs- och skiärfiskerierne i riket, i nåder utfärdade fiskerireglements,³ är wäl ansad, med portugisiskt salt insaltad, och i gode utlakade och laktäte gjorde kjäril inpackad, samt med behörige wräkare- och packareattester, och magistraternes i föllje deraf meddelte certificater försedd, nu utan åtskillnad, om den är i ek-, bok-, gran- eller furukiärill, till utrikes orter, emot $\frac{1}{8}$ procent efter wahrans wärde, få utskieppas och försälljas.

Ståndet stadnade häröfwer i sådant slut, at fyre like exemplar af detta memorial måge renskrifwas, och fölljande påskrift i dem tecknas. Borgarståndet finner skiäligt, det böra fiskeriidkarne äga oinskränkt frihet, at, till den swenske sillens inpackande och försälljande, så wäl på ut- som inrikes orter, få nyttja de slags kjärill, som de för sig finna nyttigast, och i hwarje landsort beqwämligast kunna fås, allenast kjärilen hålla deras behörige mått, och ekeskogarne därtill icke medtagas, i de orter, hwaräst tillgången på skog ej är desto ymnogare, dock som detta ämnet, rörande fiskerierne, redan är anhängigt hos riksens ständers handels- och manufacturdeputation, så finner ståndet godt, at remittera detta senare om skogarne till bem:te deputation, som härmed lærer förfara, som sakens wigt och angelägenhet synes fordra.

Uplästes secreta utskottets extractum protocoll, af d. 17 i denne månad,⁴ angående presidentens och riddarens samt commendeurens baron Erland Bromans ansökning, om interesses undfående för de medel han till högstsal. Hans Kongl. Maj:t Friedrich 1 lånt. Hwilcken ansöknings bewilljande secreta utskottet, i anseende till flere anförde skiäl och omständigheter tillstyrkt.

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1335, nr 50.

² Felskrivning både i konc. och i renskr., läs: 8.

³ Tryckt reglemente 8 april 1754: *Kongl. Maj:ts nådiga reglemente för hafs- och skiärfiskerierne i riket.*

⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1327, Sekreta utskottet, nr 23.

Och pröfwade ståndet jemwäl skiäligit, at härtill lemna dess bifall, samt fant godt, at detta beslut genom en deputation de öfrige respective stånden kundgiöra. Hwartill följande herrar ledamöter blefwe utsedde, neml:n

herr rådman Helledaj, ordförande,
herr rådman Hanell,
herr borgmästaren Fries,
herr borgmästaren Kihlman,
herr handelsman Forssman,
herr borgmästaren Ubman.

Herr borgmästaren C. G. Boberg anmälte, at dubbla förpassningar fordrades för fartyg, som gå wisse inrikes städer emellan, men under resan måste gå förbi utrikes stränder. Och som sådant händer till kostnad och uppehåll för wederbörande, så hemstälde herr borgmästaren, om icke nödigt pröfwat måtte, at en punct härom uti allmänne beswären intagas. Hwilcket bifölls.

Uplästes secrete utskottets extractum protocolli, af d. 14 i denne månad, angående Hans Kongl. Höghets arfprintsens upfostran.¹

Uplästes den af secrete utskottet projecterade instruction för herr gouverneuren hos Hans Kongl. Höghet cronprintsen.² Äfwen som ock secrete utskottets project till riksens ständers skrifwelse, angående detta ärende, till Hans Kongl. M:t.³

Herrar deputerade återkommo, och herr rådman Helledaj berättade, at ridderskapet och adelen samt prästeståndet tackat för underrättelsen, men därhos låtit weta, at de icke ännu hunnit företaga och afgiöra secrete utskottets extractum protocolli,⁴ angående presidenten baron Bromans ansökning, hwilcket de likwäl lofwat skola snart skie. Bondeståndet hade nu haft målet under öfwerwägande, och yttrat sig willja snart deröfwer aflemna dess utlåtande.

Herr talman tackade herrar deputerade för deras beswär, och gaf därhos ståndet wid handen, at som det eij welat skicka sig för secrete utskottet, at tillstyrcka, det desse nu nyssförrut upläste documenter, angående Hans Kongl.

¹ Ibidem, nr 24.

² Ibidem, nr 25. Se även tryckt *Instruction för gouverneuren hos Swea rikets cron-prints och arf-printsar, jämte härtill hörande handlingar* (Stockholm 1756; även i fransk övers.).

³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1327, Sekreta utskottet, nr 26.

⁴ Ibidem, nr 23.

Höghets cronprintsens upfostran skulle tryckas, men likwäl för nödigt blifwit ansedt, at det måtte skie, så hade i sammanträde med herr grefwen och landtmarskalcken, samt de öfrige respective talmännen blifwit aftalt, at föreställning måtte härom giöras in plenis.

Herr borgmästaren Cervin: Med nöije ärkänner jag, at så wäl secrete utskotets extractum protocollis, som sielfwa instructionen, äro ganska wäl utarbetade. Men som målet är högstwigtigt, och man i <i> hastighet icke så just kan utröna, om icke ett eller annat torde behöfwa jemkas, så lærer wara nödigt at wi gifwa oss tid dertill. Under upläsandet har ett och annat ställe förefallit, som jag i hast ej kunnat fatta.

Herr borgmästaren C. G. Boberg, herr assessoren och borgmästaren Anders Ingman, och herr borgmästaren Ubman begärde, at detta ärende måtte blifwa liggande på bordet till närmare genomseende.

Men herr borgmästaren Schauv påminte, at nödigt wore, det desse documenter måtte å nyo upläsas, på det så wäl de herrar, hwilcke såsom deputerade till de öfrige respective stånden warit bortta, måtte få höra innehållet, som ock de få en närmare uplysning, som det kunna åstunda. Detta bifölls, och uplästes desse documenter åter.¹

Under läsandet och wid den meningen uti instructionen, at skilljacktige tänckesätt hos ett fritt folck icke kunna undwikas, men kunna likwäl blifwa nyttige, genom en konungs försorg, anmärckte herr borgmästaren Renhorn, at det ordet nyttige tyktes icke särdeles skicka sig, emedan skilljacktigheter äro en swaghet, och swaghet ej kan sägas wara nyttig.

Herr rådman Hanell: För min del finner jag hela detta högstwigtige ärende så moget och wäl utarbetadt, at icke något derwid behöfwer tilläggas eller ändras. Och bifaller jag fördenskull detsamma, samt önskar all ymnig Guds nåd och wälsignelse wid utöfningen deraf.

Herr handelsman Forssman: Om någre undersökningar härwid kunna göras, så måge desamme nu anmälas, öfwerwägas och afslutas. Men om icke något förekommit, sedan documenterne nu twänne gånger blifwit upläste, som bör anmärckas, utan altsammans ärkännes för ganska wäl utarbetadt, som det ock i sig sielft wärckel:n är, så kan jag icke finna, hwarföre det skall ligga på bordet. Och begär jag fördenskull proposition.

¹ Ibidem, nr 24–26.

Herr borgmästaren C. G. Boberg: Jag nekar icke, at ju ärendet kan wara wäl utarbetadt. Men innan jag lemnar mitt bifall dertill, bör jag få så mycken tid, at jag kan med full öfvertygelse i alle omständigheter giöra det, hälst när det angår ett så högstwigtigt ärende, som detta är. Och som riksdagsordningen dessutom tydel:n förmår, at när en eller flere begära, det saken skall ligga på bordet, bör sådant icke wägras, så förbehåller jag mig, at få niuta denne rättighet härwid till godo.

Härmed conformerade sig herr assessoren Ingman, samt herrar borgmästarne Ubman och Malmsten.

Herr borgmästaren Schauv: Wi ärkänne alle, at hwad secrete utskottet i detta ärende inlemnad, är ganska wäl utarbetadt. Wi hafwe ock hördt altsammans nu twänne gånger oss föreläsas, så at wi haft godt tillfälle, at inhämta rätta meningens däraf. Jag tycker fördenskull at det skulle anstå oss bättre, at wisa förtroude för ett så wackert arbete, än at draga ut på tiden med vårt bifall därtill.

Herr talman: Jag hade gierna sedt, om detta högstwigtige ärende hade kunnat nu enhälleligen afslutas. Men som åtskillige herrar ledamöter begärt, at det skall ligga, så kan till föllje af riksdagsordningen sådant dem icke nekas. Hwilcket ock uppå giord proposition bifölls.

Uplästes secrete utskottets extractum protocoll, af d. 5 i denne månad,¹ angående consulens i Lissabon Arwid Arwidssons å egne, och de med honom i compagnie warande swenske handlandes, Reuters och Hornstens wägnar, insände ansökningar, om dess och dess compagnoners uprättelse, sedan de, wid den i Lissabon d. 5 Novembr. nästl:ne åhr öfwegångne jordbäfningen, all deras ägendom förlorat. Tillstyrckandes secrete utskottet, at desse sökande måge uti denne deras olycka hielpas och understödjas, dock så, at till undwikande af en obehaglig jämförelse, emellan det, som andre riken förutinnan tillgiordt, och hwad Swerige kan giöra, secrete utskottet må updragas, at därtill utse både sättet och summan.

Herr borgmästaren C. G. Boberg: Det är wäl alldeles billigt, at desse olyckelige sökande måge hielpas. Men jag finner mig icke däruti, at secrete utskottet icke welat upgifwa summan. Jag will wäl icke tro, at något underslef härunder skulle willja företagas. Men jag håller dock före, at summan för säkerhetens skull, bör utsättjas.

¹ Ibidem, nr 27.

Herr talman: Secrete utskottet har ju sielf anfördt orsaken, hwarföre det tillärnade understödets summa icke kunnat utsättjas, neml:n at en obehagelig jämförelse må undwikas, emellan det, som Swerige kan bidra till desse olyckelige sökandes understöd, och hwad andre nationer redan för sine olyckelige landsmän i Lissabon giordt. Sant är ock det, den summa som secrete utskottet, i anseende till rikets medellöshet kunnat tillärna, på långt när icke swarar emot det, som andre nationer för de sine bewilljat. Hwilcket ständets herrar ledamöter i secrete utskottet kunna intyga och försäkra. Således ankommer altsammans allenast på någre tusende dahl:r silf:rmt, och summan följakteligen blifwer så liten, at det för Swerige wore mindre anständigt, at densamme uppenbara.

Herrar secrete utskottets närwarande ledamöter försäkrade, at härmed sig så förehöllo, som herr talman berättat. Och i anseende härtill fant ståndet biligt, at secrete utskottets tillstyrckande i detta mål bifalla.

Herr borgmästaren Cervin anmälte, at tulldeputationen begärdt, det wille ståndet inlemna dess project till lilla landttullstaxan, på det deputationen måtte kunna densamme tillika med dess egit project företaga. Frågandes herr borgmästaren, om icke ståndet behagade lemna dess samtycke till deputationens begäran. Hwilcket bifölls.

Uplästes secrete utskottets extractum protocoll, af d. 17 i denne månad, och secrete utskottets därwid bifogade project,¹ till riksens ständers underdånige skrifwelse och tillstyrckande hos Hans Kongl. Majj:t, at undergouverneursämbetet, hos Hans Kongl. Höghet cronprintsen, hwilcket hofmarskalcken grefwe Bielcke innehaft, må, såsom owanligit och mindre lämpeligit med regeringsättet, samt utom riksens ständers wetskap inrättadt, hädanefters aldeles uphöra. Men at hofmarskalcken grefwe Bielcke må likwäl för dess omsorg och möda wid dess innehafde undergouverneursämbete, likafullt åtniuta de 1000 d:r s:rmt årligen, som honom utom cammarherrelönnen warit tillagde, till dess han framdeles kan winna någon för honom tjenlig befordran, med mera ut i actis.

Herr borgmästaren C. G. Boberg: Jag will icke wara deremot, at undergouverneursämbetet må för de andrage skiäl och omständigheter uphöra, och at hofmarskalcken grefwe Bielcke må följakteligen detsamme nu nedläggas. Men

¹ Ibidem, nr 28, 29.

som mig är berättat, at informatoren äfwen skall skilljas ifrån Hans Kongl. Höghet cronprintsen, så hemställer jag till ståndets öfwerwägande, hwad allmänheten skall täncka härom. Man wet och ingen lærer de neka, at hofmarskalcken grefwe Bielcke med outtröttelig sorgfällighet upfört sig hos cronprintsen ifrån dess späda åhr alt hitintills. Och som han derigenom giordt sig wälförtjent till befordran, så låtom oss så laga, at han medelst föreskrift hos Hans Kongl. Majj:t därtill anmälas må, på det at så wäl han må finna någon hugnad och belöning för sine trogne tjenster, som ock de honom nu tillagde 1000 d:r s:rmt kunna besparas.

Herr borgmästaren Lange: Det tyckes wara så mycket mera billigt, at hofmarskalcken grefwe Bielcke må hos Hans Kongl. Majj:t anmälas till befordran, som riksens ständer, under sidstl:ne riksdag, genom föreskrift derom för honom anhöllo, men han likwäl icke fått hugna sig deraf.

Herr borgmästaren C. G. Boberg begärdte, at proposition i detta mål giöras. Hwarmed herr rådmän Stenström sig förenade.

Men herr borgmästaren Fries ärhindrade, at emedan riksens ständer redan sidstl:ne riksdag, genom föreskrift anmält hofmarskalcken grefwe Bielcke till befordran, så skulle en ny föreskrift se ut, som wille man säga, at Hans Kongl. Majj:t glömt bort honom, och at riksens ständer fördenskull funnit nödigt at derom åter påminna. Och som sådant icke skickar sig, och Hans Kongl. Majj:t i anledning af föreskriften sidstl:ne riksdag, lærer wid tillfälle nog täncka på hofmarskalcken grefwe Bielckes befordran, så hölt herr borgmästaren före, at en ny föreskrift wore både mindre anständig och onödig.

Härmed förenade sig åtskillige flere herrar ledamöter, hwarmed discoursen stadnade.

Och herr talman frågade, om icke det nu upläste secrete utskottets project till riksens ständers tillärnade skrifwelse, angående undergouverneursämbettets uphörande, med mera, finge bifall. Hwilcket med Ja beswarades.

Uplästes secrete utskottets extractum protocoll, af d. 19 i denne månad,¹ med tillstyrckande, at cancellierådet von Dalin, må för anförde skiäl, och i synnerhet för wisse honom till last warande betänckeligheter, som nu icke kunnat upgifwas, utan komma, at hos Hans Kongl. Majj:t anmälas, at wid wederbörligt forum lagl:n undersökas och afgiöras, må blifwa icke allenast endtledigad

¹ Ibidem, nr 30. Tryckt som bilaga 18 i prästeståndets protokoll (*PrP* 14:2).

från informatorsämbetet hos Hans Kongl. Höghet cronprintsen, utan ock at han må för framtiden skilljas ifrån all gemenskap med Hans Kongl. Höghet och de öfrige kongl. arfprintsarne, samt dessutom tills vidare afhålla sig från hofwet.

Hwarjemte uplästes secrete utskottets författade project till riksens ständers skrifwelse härom till Hans Kongl. Maj:t.¹

Herr borgmästaren C. G. Boberg: Jag begriper icke denne process. Här föreslås, at cancellierådet von Dalin skall nu straxt afhålla sig från kongl. hofwet, ehuru man icke undersökt, om det som honom till last lägges, wärckeligen sig så förehåller. Således skulle han på wist sätt straffas innan han blifwit lag:n öfvertygad, at hafwa försedt sig. Detta wore at begynna ab executione, då det likwäl enligt vår lag ransakning och dom bör gå förut. Har han försedt sig, så må han anklagas, men icke förbudas at wara wid kongl. hofwet, innan man hunnit utröna, om han ett sådant straff wärckeligen förtjent.

Herr borgmästaren Renhorn: Det är efter grundlagen en ständers rättighet, at föranstalta om kongl. printsarnes information, såsom de nyttigast och bäst finna. Orsakerne till cancellierådet von Dalins endledigande ifrån informatorsämbetet, dess afskilljande från Hans Kongl. Höghet och de öfrige arfprintsarne för framtiden, och från kongl. hofwet tills vidare, äro således dels en riksens ständers rättighet, som uttryckeligen i grundlagen är stadgad, dels sådane, at de icke för flere omständigheter kunna allmänt uppenbaras. Och jag wet dem wara sådane, at man lærer hafwa betänckande, at willja höra dem. Men låtom oss öfwerwäga twänne härwid förefallande omständigheter. Å den ena sidan förekommer oss Hans Kongl. Höghets cronprintsens upfostran, hwarpå riksens wälfärd för framtiden skall grundas. Å andra sidan säges, at cantzellierådet von Dalin skulle lida, om han afskilljes från hofwet. Om det är sant, som jag med säkerhet på mitt samwete kan fråga, at cantzellierådets umgänge är farligt för Hans Kongl. Höghet männe man då skulle willja sättja cantzellierådets anseende, som säges lida, framför Hans Kongl. Höghets och rikets wälfärd. Och hwad hans afskilljande från hofwet nu straxt beträffar, så är det allenast föreslagit tills vidare, eller till dess han in foro kan wisa sig wara oskyldig.

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1327, Sekreta utskottet, nr 31.

Herr borgmästaren Cervin: Som jag icke wet hwaruti cantzellerådet von Dalins brott består, så kan jag icke i det hänseende utlåta mig i saken. Men därom wille jag gierna wara underrättad, om det blifwit förrut Hans Kongl. Majj:t i underdånighet wid handen gifwit, at man tänkt skillja så wäl hofmarskalcken grefwe Bielcke, som informatoren ifrån Hans Kongl. Höghet cronprintsen. Wore det ej skiedt håller jag för alldeles betänckeligit hwad nu tillärnas.

Härmed conformerade sig herr borgmästaren Malmsten, föreställandes, at ombyte med informatoren ej annorlunda borde skie, än med Hans Kongl. Majj:ts nådige behag.

Herr borgmästaren Schauv: Frågan kan ej blifwa, om cantzellerådet Dalin skall nedlägga det innehafde informatorsämbetet, ty riksens ständer äga magt at endtlediga honom derifrån, om han ock hade upfört sig till deras nöije, utan här är förnämligast quæstion, om han skall afhålla sig från kongl. hofwet. Den som twiflar härom kan allenast läsa hofarticlarne, så skall han finna, at det wid dylike omständigheter, som nu, bör skie. Till föllje deraf är det alldeles rätt hwad secrete utskottet sagt, at han bör afhålla sig från hofwet, till dess ransaking och dom gådt öfwer det, som honom till last lägges.

Herr borgmästaren C. G. Boberg: Jag hyser fullt förtroende för det som secrete utskottet wid handen gifwit, och tror således, at han kan hafwa försedt sig. Men jag håller derhos före, at han efter lag bör först höras, innan honom påläggges, at afhålla sig från hofwet. Han endtledigas icke allenast ifrån sitt ämbete, utan ock som den sig försedt. Huru kan han då straffas, innan öfwer hans brott blifwit ransakat ock dömt? För öfrigit böra wi ock betäncka, at enligt 3 § i regeringsformen bör ombytet med informatoren skie med Hans Kongl. Majj:ts nådige behag. Och wille jag således gierna, at secrete utskottet sådant förrut inhämtat.

3:die § i regeringsformen uplästes, och herr borgmästaren Renhorn yttrade sig: Med Hans Kongl. Majj:ts nådige behag på detta stället, så wäl som alltid elljest i våre grundlagar förstås, at konungen instämmer med det som riksens ständer finna nödigt at tillstyrcka. Detta blifwer klart deraf, at i annor händelse skulle twänne stater finnas i riket, en som dependerade af Kongl. Majj:ts behag, och den andre af riksens ständers, och då desse ställes i opposition, stadnade hela regeringen och rikets styrsel. Wi böra således begripa, at här

icke förstås någon opposition, utan en fullkomlig conjunction, i det konungen antager alltid hwad riksens ständer tillstyrcka. At de som upsatte regeringsformen welat adoucera saken här så wäl som flerstädes, med det ordet *behag*, hwilcket är en compliment eller et talesätt, som blifwit ansedt för anständigt emellan konung och ständer, i det de senare tala som undersåtare, änskiönt de hafwa lagstiftande magten i deras händer.

Herr borgmästaren Wesslo: Jag är aldeles ense med det, som herr borgmästaren Renhorn anført. Ty i våre grundlagar finnes altid de ordesätten, med konungens nådige behag, och at Hans Kongl. Majj:t behagar. Men praxis har wist och wisar, at därmed eij annat förstås, än at Hans Kongl. Majj:t förklarar sitt nådige behag, at antaga hwad riksens ständer tillstyrcka. Och at riksens ständer enligt 3 § i regeringsformen äga full magt at giöra ombyte med informatorer och flere, som wid cronprintsens education kunna wara eller blifwa sysselesatte, är klart deraf, at desse, som i § står, skola wara riksens ständer för deras upförande ansvarige. Hwad cancellierådet Dalins afskilljande från hofwet beträffar, så tror jag mig böra påminna, at wid så högstwigtige omständigheter, som här förefalla, måste, såsom in foro politico, en helt annan process i akttagas, än som in foro judiciali. Och tror jag icke at någon lærer wåga bestrida denne riksens ständers rättighet. Honom skier ändå ingen orätt, när han får lagl:n befria sig, i fall han gitter.

Herr assessoren och borgmästaren Anders Ingman: För min del har jag icke något, at påminna därwid, at ju riksens ständer äga magt at giöra ombyte med dem, som wid Hans Kongl. Höghets cronprintsens upfostran brukas. Men jag tror ock tillika, at sådant bör gifwas Hans Kongl. Majj:t wid handen, innan slut i saken fattas. Och begär jag fördenskull, at detta mitt yttrande, må uti protocolli tagas.

Herr borgmästaren C. G. Boberg: Efter grundlagarne afgiöras alle saker, antingen efter Hans Majj:ts nådige wälbehag såsom i cabinettet, eller ock med råds råde. I denne 3 § i regeringsformen är tydeligen utstakat, huru med ombytet af informatorer och flere bör tillgå, neml:n at det bör skie med Hans Majj:ts nådigste behag. Orsaken är klar, ty här är Hans Majj:t både konung och fader, som efter naturlige lagen äger rättighet, at taga del uti sin sons upfostran, och äfwenså litet kan underlåta at wara derom angelägen, at sonen upfostras till en god regent, som riksens ständer äro derom angelägne. Jag kan

sålendes icke finna, at man här skulle kunna föreställa sig någon opposition, utan fast mera en ren öfwerensstämmelse. Och som lagen är i 3 § klar, så tycker jag wara bäst och anständigast, at Hans Kongl. Maj:ts nådige behag häröfwer inhämtas innan wi gå vidare.

Herr borgmästaren Schau: Om wi tage saken som sig bör, kan här omöjligligen blifwa någon quæstion om riksens ständers rättighet och magt, at göra ombyte med informatorer. Ty sådant stadgas tydeligen wid slutet af §. Men här är dock likwäl icke ännu talt om den som skall komma i stället, utan allenast om den som bör afgå. Här bör icke allenast en naturlig förbindelse emellan fader och son, utan ock den politiska förbindelsen emellan konung, cronprintz och riksens ständer komma i consideration, till hwilcke sidstnemde efter §:s tydelige innehåll konungen såsom fader bortlemnat dess naturlige rättighet och försorg om sin sons upfostran, och deröfwer förklarar sitt nådige behag. Hwaröre ock denne naturlige rättigheten nu mera ej kan återtagas, utan at den giorde förklaringen skulle rubbas.

Herr handelsman Allegre: Här är aldeles ingen orsak, at ställa riksens ständer rättighet i detta mål under quæstion. Secrete utskottet har ock handterat detta ärende med all ömhet, och derwid upgifwit så mycket, som nu kunnat uppenbaras. Jag kan redeligen försäkra, at secrete utskottet icke tillstyrckt cancellierådet von Dalins afskilljande från kongl. hofwet utan orsak, och tror jag at wi framdeles lära nog få höra, at gode skiäl warit därtill.

Herr borgmästaren C. B. Boberg: Jag blifwer endast wid den frågan, huru cantzellierådet von Dalin kan förklaras skyldig, at undergå en sort af straff, innan han blifwit hörd, och fått göra redo för sig. Jag hyser alt förtroende för secrete utskottet, och tror at sådane omständigheter där förekommit, som kunna gifwit anledning till det giorde tillstyrckande. Men jag är öm om processen och tror, at densamme icke bör rubbas, så mycket mindre, som wi hafwe haft flere prof därpå, at oskyldige blifwit på detta sättet lagförde, hwilcke wi sedan hafwa måst gifwa reparation för deras lidande.

Herr justitiarien Faxell: Ingen lærer kunna neka, at ju riksens ständer äga rätt, at endtlediga cancellierådet von Dalin infrån dess informatorssyssla hos cronprintsen. Lagen är i det målet aldeles klar. Jag kan icke eller se, hwad lidande honom kan sägas öfwergå, i det han skilljes från kongl. hofwet tills vidare. Ty om han finnes oskyldig får han ju komma dit tillbaka. Och på det

saken så mycket snarare må slutas, så lät oss nu afgjöra densamme genast, på det han in foro ju förr dess hällre må kunna hafwa tillfälle at wisa, om han är skyldig eller ej. Jag begär fördenskull proposition.

Herr borgmästaren Fries: Om informatorsämbetet wore en ordinair syssla, kunde den anförde quæstion hafwa något skiäl af billighet. Men som han icke skilljes nu wid dess ordinarie syssla wid kongl. bibliothequet, utan allenast ifrån informationen hos Hans Kongl. Höghet cronprintsen, så finner jag icke huru det passar sig hit, hwad om processen blifwit anfördt.

Herr talman förestäldte, at härom nu wore nogsam discouerat, och at således nödigt wore, at skrida till målets slutelige afgjörande. Frågandes fördenskull, om ståndet behagade bifalla secrete utskottets tillstyrckande, och projecterade skrifwelse till Hans Kongl. Maj:t, angående cancellierådet von Dalin.

Hwilcken fråga med Ja beswarades, förutan af herrar borgmästarne Cervin och C. G. Boberg, som återopade sig hwad de i detta ärende förrut anfördt.

Uplästes secrete utskottets extractum protocolli, af d. 14 i denne månad,¹ angående justitiæcancelleren Fredenstiernas hos Hans Kongl. M:t gjorde, och derifrån till secrete utskottet remitterade hemställande, om icke kongl. pagernes hofmästares Ichsells i kongl. hofrätten anhängige gjorde sak, måtte, såsom en under riksens ständers sammanwaro upkommen specialis casus, till riksens ständers förordnade commissions ransakning och afgjörande hänskiutas. Hwilcket secrete utskottet jemwäl tillstyrckt, som ock ståndet, uppå giord proposition af herr talman, härtill lemnade dess bifall.

Herr borgmästaren C. G. Boberg påminte, at prästeståndet under d. 7 i denne månad gifwit wid handen genom en deputation, det prästeståndet för dess del beslutit, at riksens ständer måtte genom en samfält anseenl. deputation, aflägga underdånig tacksäjelse hos Deras Kongl. Maj:tter för Deras Kongl. Maj:tters använde försorg wid Hans Kongl. Höghets cronprintsens upfostran och information. Begärandes herr borgmästaren, at ståndet wille detta prästeståndets yttrande bifalla, och sedan de öfrige respective ständen genom en deputation derom underrätta.

Herr talman: Jag ärhindrar mig, at prästeståndets deputerade i detta mål icke begärdt, at den tillärnade tacksäjelsen skulle förr skie, än då Deras

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1327, Sekreta utskottet, nr 32.

Kongl. Maj:ttter återkomma hit till staden. Och således lærer wara bäst, at detta ärendets afslutande in till dess må hwila. Hwilcket bifölls.

Uplästes å nyo secreta handels- och manufacturdeputationens betänckande,¹ angående förbud emot hwetes och hwetemiöhls införssel från utrikes orter. Hwarwid herr ålderman Ström inlemnade ett memorial, som jemwäl uplästes,² och hwaruti föreställdes, at som nu icke något tillräckeligt förråd på hwete wore at i riket tillgå, icke eller förr at wänta, än jorden till sådant utsäde kan blifwa beredd, och någre års skiörd hunnit uphämtas, så skulle i fall förbud emot dess införssel nu genast utfärdades, hwetet stiga till ett odrägeligit pris, och hwetemiöl till de nödwändigaste behofwen saknas, samt bagareämbeterne på en gång blifwa ruinerade. I anseende hwartill anhölts, at ståndet täcktes hos de öfrige respective stånden så begå, at hwete måtte få införskrifwas, till dess tillgång af inrikes wäxt tillräckeligen kan förskaffas.

Åtta deputerade från bondeståndet ankommo. Häradsdomaren Jakob Larsson från Wermeland förde ordet, och gaf wid handen, at bondeståndet bifallit secreta utskottets extracta protocoll,³ angående informationswäcket,⁴ angående undergouverneursämbetets uphörande,⁵ och angående cancellierådet von Dalins entledigande från dess innehafde informatorsämbete, och afhållande från kongl. hofwet,⁶ samt ändteligen ang:de pagehofmästaren Ichsell.⁷

Herr talman tackade för underrättelsen, och desse deputerade afträdde.

Herr åldermannen Ström begärte, at ståndet wille företaga till ömsint öfwerwägande de uti nyssförrut upläste memorial anförde omständigheter,⁸ angående förbud emot hwetes införssel från utrikes orter.

Herr borgmästaren Fries: De uti memorialet andragne omständigheter äro aldeles wäl grundade. Ty man kan lätteligen förstå, at ett ganska ringa förråd på hwete måste wara i riket till finnande: Landtmannen får icke mycket af det-

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1328, Sekreta handels- och manufakturdeputationen, nr 2.

² Borgarståndets arkiv, vol. R 1335, nr 51.

³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1334, Bondeståndets protokollsutdrag, nr 9.

⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1327, Sekreta utskottet, nr 24–26.

⁵ Ibidem, nr 28, 29.

⁶ Ibidem, nr 30, 31.

⁷ Ibidem, nr 32.

⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1335, nr 51.

ta säde, som utmagrar jorden, och hwars halm ej doger till föda för boskapen. Jag håller fördenskull aldeles betänckeligit, at nu genast förbiuda hwetes införssel, innan landtmannen hunnit så wänja sig wid detta utsäde, at han kan anskaffa åtminstone så mycket, som till de nödwändigaste behofwen i hushållningen ärfordras.

Herr borgmästaren Cervin: Skåne är den sädesrikaste orten i riket. Och där har boskapssiukan nu åter beklagel:n yppat sig. Om störtningen där blefwe stor, det Gud nådeligen afwände! eller skulle utbreda sig till flere orter, hwaräst skola då anspan tagas till åckerbruket? Och när de fela, måste brist på spannemål infinna sig, I anseende så wäl härtill, som flere betänckeligheter, lærer ännu icke wara tid at täncka på förbud emot hwetes införssel, så framt wi icke willja sakna de oundgängeligaste behofwen deraf i hushållningen.

Herr talman: Jag finner nogsam, at det ännu wore för bittida, at täncka på förbud emot hwetes införssel, men utländskt hwetemiöl må wäl förbiudas. Ty wi hafwe wäl inrättade qwarnar i landet, och hwaräst de fela, kunna de anläggas, så at wi åtminstone måge spara den omkostnaden, som för utländskt malit miöhl utgifwes. Dock håller jag härhos före, at utländskt hwete bör beläggas med högre tull, på det landtmannen af god betalning må upmuntras till at ymnigare så hwete än hittills skiedt. Och i detta afseende tyckes mig, at ståndet kunde samtycka till den af deputationen projecterade afgiften 9 d:r k:rmt för hwarje tunna.

Herr borgmästaren C. G. Boberg: Jag har talt om detta ärende med bondeståndets talman, som yttrade sig, at bondeståndet icke lærer samtycka till förbudet, men wäl till någon högre afgift, till encouragement för landtbrukarne. Jag är fördenskull af samme tancka, som herr talman at någon tillökning i eftergiften må skie. Ty om wi skulle willja påstå, at införsselen ej mera må betungas än hittills, och bondeståndet resolverade, at en tunna utländskt hwete må beläggas med 9 d:r k:rmts afgift, så kan målet i anseende till ridderskapet och adelen, samt prästeståndets redan fattade beslut expedieras.

Herr borgmästaren Cervin: För min del bifaller jag wäl, at utländskt hwete må beläggas med någon högre afgift. Men jag kan icke samtycka till deputationens förslag, at denne fond skall tilläggas manufacturcontoiret, utan håller jag före, at densamme bör anslås till upmuntran för landsculturen.

Herr borgmästaren Renhorn: Utan at bewillja 9 d:r kopp:rmt på hwarje inkommande tunna utländskt hwete, lära wi icke kunna winna vårt syftemål, och på det saken må göras så mycket behageligare för bondeståndet, och ett annat nyttigt ändamål må ärhållas, så låtom oss föreslå, at denne fond må användas således till landtbrukets uphielpande, at om bondeståndet går in uti den tillärnade författningen angående storskiften i byelag, så måge de därwid nödige extraordinarie landtmätare af denne fond lönas.

Härmed förenade sig herr borgmästaren Fries.

Herr borgmästaren Finerus: Jag är alldeles ense därmed, at alt utländskt hwetemiöl må förbudas, ty wi hafwe sielfwe gode qwarnar med renska stenar i riket, så at wi icke för malningen behöfwa betala utlänningen. Jag will ock samtycka, till någon högre utgift på hwarje tunna utifrån inkommande hwete. Men jag håller härhos före, at 9 d:r på tunna är för mycket, och at fördenskull detta bör blifwa en ny deliberation, till hwilcken ända wi böra begära sammanträde med wisse deputerade af de öfrige respective stånden.

Herr handelsman Pihlgardt: Det faller mig före såsom något besynnerligit, om wi skulle bewillja den föreslagne fonden till landtculturen, eller till storskiften, som wäl af ordinarie landtmätare kunna förrättas, För min del tyckes mig, at det wore nyttigast, om denne fond blefwe använd till fiskeriernes upmuntran.

Herr handelsman Allegre: Här anses såsom afgjordt, at 9 d:r k:rmt skola bewilljas för hwarje inkommande tunna utländskt hwete. Här föreslås ock, at denne fond skall användas till storskiftens inrättande i byelag. Men låtom oss betäncka, at städerne allena belastas med denne afgift, som fördenskull sielfwe borde få någon nytta deraf. Och tror jag härhos icke, at bondeståndet går in uti storskiftesinrättningen, ty den kan icke i de store byarne wärckställas, hwaräst ägorne äro widlyftige, så at i fall wi röra wid denne inrättningen lærer bondeståndet sättja sig deremot, och icke bifalla vårt påstående. För öfrigit när wi betäncke hwetets redan warande dyrhet, lærer 3 d:r kop:rmts afgift på tunnan utom den redan ålagde wara nog.

Herr justitiarien Faxell: Jag ärhindrar mig noga hwad påfölgd den under sidste riksdagen på spannemål lagde afgiften haft, neml:n, at det förorsakat en anseenligen större dyrhet på denne oundgängelige wahra. Det är ock bekandt, at snart sagt tredjedelen af rikets inwånare måste kiöpa bröd, i synnerhet i

bergslagerne, hwilcke, så länge denne författningen har bestånd, aldrig få fågna sig af drägeligit pris på deras bröd, om ock Gud skulle wälsigna riket med den ymnogaste skiörd. Detta är för swårt, och om hwete jemwäl nu skall beläggas med större afgift måste wermländske hushållen, som koka wälling med blandat hwete- och kornmiöl, alt för mycket lida. Och som den föreslagne afgiften är allenast ett påfund, at jaga up prisen och giöra födan yr för fattigt folck, som med slit och möda måste skaffa sig densamma, så kan jag för min del icke lemna mitt bifall därtill, utan håller före, at om ändtel:n någon fond till landtbruket eller annat behof är nödig, så måge wi gå in uti någon annan bewillning, men lemna lifsmedlen obelastade.

Herr borgmästaren C. G. Boberg: Jag har hört hwad hittills i detta ämne blifwit anfördt, men som wi icke ännu funnit någon fördelaktig utwäg at afsluta saken, så will jag föreslå, at wi måtte underrätta bondeståndet, at wi hält skulle se, det hwete måtte ännu någon tid få införskrifwas med den afgift, som hittills wanlig warit. Men at i fall bondeståndet icke skulle willja gå in med oss häruti, så wille wi påtaga oss någon ytterligare afgift, som sedan må användas till storskiftesinrättningen.

Herr borgmästaren Fries: Herr handelsman Allegre har wäl nyssförrut sagt, at storskiften icke skola kunna anställas i de större byarne, utan allenast i de mindre. Men om skillnad giöres emellan storskiften och storbyten, då är saken klar. Storskiften skie, då man lägger tillsammans flere mindre och samma ägare tillhörige tegar, som på ett fält kunna finnas, så at han i stället för flere på det fältet, får allenast en teg, och så widare på de öfrige. Men storbyte är då alle ägorne så delas, at en åbo får hela sin del i byen på ett ställe. Således ser man at storskiften allestädes utan någon större swårighet kunna anställas.

Herr borgmästaren Renhorn: Genom discours om skillnaden emellan storskiften och storbyten gå wi ifrån vårt ämne. Jag tycker så wäl som andre, at 9 d:r k:rmts afgift på hwarje tunna utländskt hwete är nog dryg. Men jag håller ock före, at wid affairens närwarande belägenhet få wi icke så just se på det som wi eljest gierna wille hafwa, utan fast mera på det, som wi kunna få, och således böre widtaga det som möjligit är, få wi då bondeståndet med oss, kan saken hielpas. Och således böre wi giöra en sådan proposition, som kan wara behagelig för bondeståndet, och det lærer icke annars kunna skie, än at wi påtaga oss de föreslagne 9 d:r k:rmt på tunnan.

Herr handelsman Bagge: Jag ser nogsam, at saken ej kan hielpas utan ytterligare afgift på hwetet. Lät oss derföre bewillja 9 d:r k:rmt, men derhos föreställa bondeståndet, at hög afgift mera skadar än gagnar. Ty när prisen blifwer för dryg, begynnes inpracticeringar, på at hwete wäl fås i landet, men fonden däraf blifwer liten. Så har det gådt med caffebönor, sedan de belades med högre afgift. Ty i stället för 40 till 50000 lispund, som förrut åhrligen förtullades, finnes nu knapt 12000 wara angifne.

Herr talman: Wi kunne icke hielpa saken, om wi icke få bondeståndet med oss. Låtom oss fördenskull gifwa dem den underrättelse, at ståndet finner godt, det alt utländskt hwetemiöl, privilegierade personer dock undantagne, må förbiudas. Men at hwetet må kunna införskrifwas emot en någorlunda drägelig afgift, hwarom wi willje med bondeståndet öfwerenskomma, dock at afgiften ej må upsättjas för stor. Ty då gofwes anledning till lurendrägerier.

Härtill lemnade ståndet sitt bifall, och deputerades sex ståndets herrar ledamöter i detta ärende till bondeståndet, för hwilcke herr borgmästaren Finerus förde ordet.

Herr talman lät ståndet weta, at kongl. secreteraren Westerhoff gifwit wid handen, det Hans Kongl. Maj:t, i anseende till den i Skåne sig yppade boskapsjukan, funnit nödigt, at ställa posteringar på alle från denne province gående vägar, på det ingen boskap må derifrån utföras, och gifwa tillfälle till sjukans utspridande i andre orter.

Herr borgmästaren Cervin påminte, at när ett påskrifwit hufwuddocument eller löpare wore inkommit, wore wanligit, at när omständigheterna så fordrade, gå med föreställning till alle de öfrige respective stånden, och icke till ett allena, hwilcket kunde misstydas, och således ej tyktes böra skie.

Uplästes ett af herr rådman Hanell ingifwit memorial,¹ med anhållan, at ståndet will widtaga sådane mått, at Calmare stads magistrat kunde förmås, at så laga, det herr rådmannen kunde ärhålla de honom bewilljade 5 d:r silf:rmts underhåll om dagen, som han hittills måst sittja i mistning af, och hwarmed magistraten innehållit för någon disput emellan borgerskapet, om antalet af fullmäktige för staden, som dock herr rådmannen icke skall röra, emedan nyssnemde dagtractamente blifwit honom utan afseende därpå bewilljat.

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1335, nr 52 (flera handlingar).

Och fants nödigt, at acten om förenemde disput emellan Calmare stads borgerskap, må begäras ifrån kongl. inrikes civilexpeditionen till uplysning i detta mål. Kommandes detta memorials afgjörande imedlertid at hwila.

Uplästes ett af herr borgmästaren Wiggman hos urskillningsdeputationen ingifwitt, och derifrån till riksens ständers plena remitterat memorial men anhallan,¹ om ett öre s:rmt af hwarje matlag öfwer hela riket, eller ock en allmän owillkorlig collect, för hospitalet i Marstrand. Hwilcket senare alternativ ståndet biföll. Och kommer fördenskull extractum protocoll, at härom till öfrige respective stånden afgå.

Herrar deputerade återkommo, och berättade herr borgmästaren Finerus, at bondeståndet med mycket tysthet åhört dess, å ståndets wagnar giorde föreställning. Och hade talmannen lemnat det swar, at målet skulle företagas, och at bondeståndet wille tillse, huru det kunde i detta ärende jämcka sig till borgareståndets nöije.

Herr talman förestäldte fördenskull, at detta mål måtte hwila intill dess bondeståndet hunnit utlåta sig. Hwilcket bifölls.

Och ståndet skildes åt.

Åhr 1756 den 21:ste Februarii

S. D. Uplästes prästeståndets extractum protocoll,² angående justitiædeputationens betänckande³ öfwer supercargeuren Beijers böneskrift, om tillstånd, at få äkta Christina Sunnerberg, med hwilcken han enkelt hor begådt. Hwilckens anhållans bewilljande deputationen tillstyrckt. Men prästeståndet finner betänckeligit, i anseende till de andragne skiäl och omständigheter, at bifalla.

Herr borgmästaren Omnberg påminte, at ståndet hade redan detta mål förehaft, och efter ett noga öfwerwägande af de förekomne bewekande orsaker, funnit skiäligit, at bifalla justitiædeputationens tillstyrckande, det måtte super-

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1335, nr 53.

² Borgarståndets arkiv, vol. R 1334, Prästeståndets protokollsutdrag, nr 2. Tryckt som bilaga 14 i prästeståndets protokoll (*PrP* 14:2).

³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1329, Justitiædeputationen, nr 1. Även 13 januari. Tryckt som bilaga 13 i prästeståndets protokoll (*PrP* 14:2).

cargeuren Beijer få äkta Christina Sunnerberg. Herr borgmästaren hölle således före, at det wore emot ståndets wärdighet, at å nyo uprifwa saken, och alldraminst will det skicka sig, at gå ifrån det en gång efter nogsam öfwerläggning fattade beslutet.

Herr assessoren och borgmästaren Ingman yttrade sig: Man lærer icke kunna säga med så alldeles full wisshet, at detta målet är så afgjordt, at det icke kan å nyo uptagas och skiärskådas, i anledning af prästeståndets andragne skiäl: Det påminner jag mig, at då detta ärende sidst förehades, begärdte jag och andre med mig votering, men finge den icke. Jag beder fördenskull, at denne eftertänkelige sak må nu åter tagas under öfwerwägande, då jag tror, at prästeståndets skiäl skola wärcka ändring i vårt beslut.

Herr talman frågade, om ståndet förblefwe wid sitt fattade beslut i detta mål. Hwilcket med Ja beswarades.

Herr borgmästaren Lange anmälte, at sedan kongl. cammarcollegium och statscontoiret fått weta, at borgareståndet uti sine allmänne beswär något anfördt, om fördelningen af tullfriheten på rysk spannemål, lin och hampa emellan stapelstäderna, hade berörde kongl. collegium och statscontoiret fattat det beslut, at icke utgifwa någre auctorisationer innan ståndets beswär blefwe afgjord. Och som härmed torde komma, at något utdragas på tiden, men tiden snart instundar, då införskrifningarne wanligen börja, så hölt herr borgmästaren före bäst wara, at härmed måtte förfaras, så som 1731 års författning i detta mål medgifwer.

Och wardt för godt funnet, at samtelige stapelstädernes herrar fullmäktige måge sammanträda till öfwerläggning om repartitionen städerna emellan af denne tullfrihet.

Herr borgmästaren Johan Boberg föredrog följande tillärnade §§ bland ståndets allmänne beswär, nemligen

§ angående bräders utskieppning i engelske skiepp:

Herr talman anmärckte, at detta förslag wore högst skadeligit för swenske handelen och siöfarten som härigenom hindrades och förlorades frakten på wahrer.

Men herr borgmästaren Omnberg förestäldte, at som denne frihet blifwit lemnad Götheborgs stad, så borde ock de öfrige ärhålla densamma, åtminsto-

ne på någon tid, till dess man finge utröna, om påfölgden blefwe nyttig, eller skadelig.

Herr handelsman Bagge: Orsaken hwarföre Götheborg ärhållit frihet, at låta utskieppa bräder i engelske skiepp är hemlig, och bör icke wara bekandt. Men så mycket kan jag likwäl säga, at det skiedt derföre, på det engländerne måtte ditlockas, at afhämta en wiss wahra, som eljest till införssel från Sverige är förbuden. Och som förmonen, at på detta sättet få sällja denne wahra, rikeligen ersätter den frakt, som på bräderne förloras, så kan brädeutskieppningen från Götheborg i engelske fartyg icke sägas wara skadelig, men wäl från de öfrige städerne, som icke hafwa en lika orsak. Men om denne frihet ändteligen skulle förunnas, borde de bräder, som utskieppas i fremmande skiepp, beläggas med högre tull, på samma sätt, som engländerne gjordt med stenkohlen, på hwilcke tullen stiger högre, än deras inkiöpspris.

Herr borgmästaren Boberg: Jag kan icke se hwad skada, en sådan frihet, som nu begäres, skulle medföra, Men det wet jag, at alle norrländske städerne skulle hafwa nytta deraf, ty då finge de sine bräder bättre betalte, än nu skier.

Herr borgmästaren Blom: Förr än förbudet utkom, finge norrländske och österbottniske städerne 18 till 19 d:r k:rmt för en tolf bräder. Men sedan den tiden hafwa de sällan ärhållit mera, än tolf dahl:r för tolfden. Och ofta har jag hört dem klaga, at man welat aldeles missbiuda dem, och at de understundom måst sällja sine bräder med ganska liten eller aldeles ingen avance. Detta hafwa desse orters städer nu i flere år måst lida. Men om bräderne finge utskieppas i engelske skiepp, skulle prisen på dem snart stiga till den högd, som swarar emot deras wärde. Jag beder fördenskull at puncten må antagas.

Herr talman: Ingen kan neka, at ju bräders utskieppning uti utländske fartyg är högst skadelig. Om wi så willje hushålla med rikets producters utskieppning, så måste wår siöfart aldeles afstadna, och då lærer wara bäst, at wi afskaffe alle wåre fartyg. Här klagas, at norrländske och österbottniske städerne icke fått deras bräder nog betaldte, men orsaken är, at bräderne warit störste delen oduglige, så at de sluteligen legat kiöparen till last. Men gode bräder hafwa alltid behållit, och behålla än i dag deras wanlige pris.

Herr borgmästaren C. G. Boberg: Det går icke an, at wåre skogar skola utödas och föras bortt i fremmande skiepp, men wåre egne deremot ligga hemma i wåre hamnar och rutna. Ho ser icke, at detta är en förwänd hushållning,

som skilljer oss wid frakten på wahran, och ruinerar vår siöfart, som dock bör mera utwidgas, än inskränckas?

Men ändteligen stadnade dock ståndet i det slut, at denne § antages för allmän.

§, angående brotullens förminskande för boskap i Örebro stad, gillades.

§, angående 3 åhr nederlagsfrihet på uti swenske skiepp inkommit salt: Hwilar.

§, angående förbud emot stapelstädernes handel i bergslagerne, upstäderna till förfång:

Herr borgmästaren Cervin: Jag kan icke finna det wara skickeligt, at öfwerlemna en sådan punct till de öfrige respective ståndens decision, som af en slik misshällighet kunde taga sig tillfälle, at åstadkomma någon ledsamhet för oss. Och således håller jag för bäst, at wi måge sielfwe innom ståndet se till, huru saken må kunna hielpas och jämnckas.

Herr grosshandlaren Clason: Det är oförnekeligt, at om stapelstäderna skola äga frihet, at gå in uti upstädernes enskildte rörelser, måste upstäderna innom kort gå alldeles under. Upstädernes näringar äro ändå alt för mycket kringskurne, af landskiöp och brukens handel, med flere oordningar, som till deras nachdel förelöpa. Och om stapelstäderna få härhos nyttja den friheten at förlägga med wahror, rubbas sielfwa grunden, hwarpå upstädernes privilegier och näringar sig fota.

Herr borgmästaren Omnberg: Jag bör gifwa wid handen, at Gefle stad, har privilegium på förlag och handel i Bergslagen. Och som denne rättighet will staden betagas, så påstår jag, at § bör gå ut.

Herr talman förestäldte, at stapelstädernes handlande kunde ofta oskyldigt nog råka in uti sådane förlag i bergslagerne. Detta kunde herr talman af egen förfarenhet intyga. Men upstaden hade dock haft nytta däraf, i det herr talman därstädes haft sin commissionair genom hwilckens händer altsammans gådt, och hwilcken fölljakteligen deraf niutit provision. Det samma lära de öfrige stapelstädernes handlande, som haft och hafwa sådane förlager, hafwa i akt tagit. Men för öfrigit wore herr talman icke deremot, at § antages, dock med den tilläggnig, at de stapelstäder, som i detta mål hafwa särskildte privilegier, härifrån undantagas. Hwilcket bifölls.

Herr borgmästaren C. G. Boberg anmälte, at han fådt genom bref weta, det herr borgmästaren Junbeck, som rest hem öfwer helgen, hade blifwit siuk, och rörd af slag.

Herr borgmästaren Cervin gaf wid handen, at han begofwo sig ifrån dess uti inlemnad memorial yttrade begäran och förslag, angående bjelckars utskieppning, emedan ståndet funnit betänckeligt at därtill lemna sitt bifall. Herr borgmästaren wille nu wänta på den författning, som beredningens herrar ledamöter lära upgifwa till swenske producters förökning.

Uplästes § angående skuldsedlars afskaffande. Och fants godt, at § hwilar.

§ angående tobaksspinneriidkarnes och såkerbrukens preference in concursu creditorum uplästes. Och resolverades, at densamme likaledes må hwila.

§ angående Tiäruhofwets utwidgande, och wist rum wid Skieppsbron för westernorrländske, wester- och österbottniske samt finske fartygen: Och profwade ståndet bäst, at ett promemoria härom aflemnas till herr talman med anmodan,¹ at i denne stadsens handelscollegio så begå, at städernes häruti anförde beswär måge afhielpas.

§ angående en fyrbåks inrättning uti Qwarcken på en af Holmögaddarne: Antogs.

Likaledes gillades § angående förbud emot främmande skjärslipare.

§ angående lärogossars befrielse för cronoutskylder, undantagande mantalspengarne: Antogs.

§ ang:de fyring på Justensudden wid Öregrund: Antogs äfwenledes.

§ ang:de öfwerlofsfolck wid hemmanen i Finland: Och resolverades, at denne §:s innehåll i akt tages wid den tillärnade tjenstehionsstadgans utfärdande.

Uplästes secreta handels- och manufacturdeputationens betänckande,² angående utländske tobaksblader.

Herr grosshandlaren Clason yttrade sig: Jag har låtit mig berätta, at tobaksspinnerierne icke kommit fort utan utländske täckblader. Om detta är sant, fordrar nödwändigheten, at wi se till, huru saken må hielpas. Min mening är, at ett wist quantum holländske blader må åhrligen få införskrifwas, och delas på hwart spinneribord, på det tobaken må blifwa god och förswarlig, elljest gå

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1334, Borgarståndets protokollsutdrag, nr 69.

² Borgarståndets arkiv, vol. R 1328, Sekreta handels- och manufacturdeputationen, nr 3.

spinnerierne under, och följakteligen wåre egne plantager. För öfrigit lærer skillnad böra giöras emellan utländske täckblader och blader till cardus, hwilcke nödwändigt måste införskrifwas. Och om desse belägges med alt för dryg afgift, gifwes anledning till lurendrägerier.

Herr borgmästaren Gabriel Hagerdt: Wid spinnerierne i Finland hafwe wi eij kunnat nyttja en tredjedel af swenske blader, hwilcke icke äro så fete, som de holländske, och följakteligen snart rutna. Ty som wi bo på en gräntseort, skulle det falla oss swårt, at balancera handelen, så framt bonden icke finge sådan god tobak, som han eljest kan ärhålla, och dertill behöfwes holländske blader nödwändigt, såsom fetare. Eljest lurendrägar bonden öfwer gräntsen, som eij kan bewakas. Jag är fördenskull af samma mening, som herr grosshandlaren Clason, att ett wist tillräckeligt quantum måtte få införskrifwas och fördelas på spinneriborden, dock således, at gräntseorterne måge för anförde skjäl få något mera, än de som ligga in i landet.

Herr assessoren och borgmästaren Anders Ingman: Jag nekar icke, at man ju med skiäl torde kunna säga, at de utländske bladerne äro något fetare, än de swenske. Men det kan jag dock försäkra, at de swenske bladerne blifwa rätt gode, om de på wederbörligit sätt handteras, och icke genast upspinnas, så snart de äro uptagne. Min mening är fördenskull, at de utrikes bladerne icke må förbiudas, utan ett wist quantum åhrligen tillåtas, som må beläggas, med högre afgift, till encouragement för inrikesplantagerne, så skola wi innom någre år icke allenast få gode utan ock tillräckelige blader innom riket. Skulle ock Finland såsom en gräntseort behöfwa något större quantum än de öfrige, må sådant tillåtas.

Herr borgmästaren Wesslo: Deputationen har sig nogsam bekant, at ehuruwäl ganska litet af utländske blader brukas wid spinnerierne i Skåne, så blifwer dock tobaken god. Wid så fatte omständigheter har deputationen trodt, det utländske bladerne kunde med skiäl förbiudas, hälst emedan de kosta riket så store summor årligen, som dock upgå i rök. Men om utländske bladerne bibehållas, så må det i synnerhet skje för de städer, som äro på rikets gräntsor, såsom Finland och Wermeland.

Herr handelsman Allegre: Jag har ett spinneri, men på 14 år har jag icke nyttjat därwid någre hollenske blader, utan de som wuxit i min egen plantage, dock likwäl har tobaken blifwit så god, at han aldrig saknat kjøpare. Det kom-

mer mycket derpå an, huru plantorne och bladen ansas. Ty af en bättre eller sämre ans, härflyter den stora olikheten, som finnes på inrikes blader. Således kan det wara sant hwad herr borgmästaren Gabr. Hagerdt sagt, at icke mer än $\frac{1}{3}$:del swenske blader kunnat nyttjas wid spinnerierne i Finland. Men från Skåne utföras, ehuru inge utländske blader på många åhr där blifwit nyttjade, likwäl öfwer 120 skålpund årligen. Hwaraf en stor del täckblader kunde förde-las emellan gräntseorterne.

Herr handelsman Forssman: Här säges, at swenske bladerne icke äro fete, och at de snart rutna. Orsaken här till är, at de icke rätt ansas el:r behörigen få swettas. Skiedde det, skulle de blifwa rätt gode. I Södertelge får ej ett enda holländskt blad brukas. Och som den därwarande tobaksspinnaren i början icke förstod sig rätt på swenske bladerne, hade han ock någon swårighet. Men sedan han låtit bladen ligga ett åhr, har tobaken blifwit rätt god, och felar ho-nom icke eller afsättning. Jag har fådt wid min lilla plantage tobaksblader till siu quarters längd. Men det måste jag medgifwa, at tobaksplanterandet lærer swåriligen komma fort i Finland, hwarföre ock de orterne lära böra understöd-jas med utländske blader.

Herr borgmästaren C. G. Boberg: I Ystad äro twänne spinnerier. Det förra har tillstånd at bruka utländske blader, men det har på många åhr icke utnytt-jat denne frihet, äfwen så litet som det senare, och ändå är deras tobak god. Ty när bladerne få wäl mogna ock swettas, gå de i det nermaste up emot de hol-lenske.

Herr borgmästaren Omnberg: Som icke någon tobaksplantage kan med för-mon inrättas i Norrland, emedan bladerne icke hinna till mognad, så förbehål-ler jag mig för Gefle stad, at få behålla de hollenske bladerne, hälst Norrland jemwäl är en gräntseort.

Härmed förenade sig herr borgmästaren Lundeberg.

Herr justitiarien Faxell: Tobak är en öfwerflödswhara, och det stämmer icke öfwerens med en rätt hushållning, at låta penningar gå ut utur landet derföre, aldraminst då en sådan whara kan genom egne plantager i riket ärhållas. Om den ock ej wore så aldeles god, som den utländske, så kan den likwäl, som för-farenheten wisar, brukas. Jag hörer, at de som bo på gräntseorterne frukta, at bonden skulle lurendräga in tobak, om han icke finge honom spunnen af hol-lenske blader. Men i Wermeland är sådant icke at befara, ty den norrske to-

baken är nu för tiden icke bättre än den swenske. Det är fördenskull angelägit, at tobaksplantagerne i riket måge encourageras, och på det bladerne måge rätteligen skiötas, böra wi så laga, at städerne måge endast få plantera, och plantagerne tilldelas dem, som hafwa tjenlig jordmon och belägenhet dertill, då jag tror at tobaken skall blifwa bättre, och ett tillräckeligit förråd däraf snart finnas, hwarmed städerne kunde tjena hwarannan inbördes efter tillgång och behof. Till denne ända bör införssele af utländske blader minskas efter hand, och det tillåte quantum repareras således, at Finland, som eij lærer kunna wara dem förutan, må ärhålla den störste delen deraf.

Herr borgmästaren Renhorn: Jag är aldeles ense med herr justitiarien Faxell, och beklagar för öfrigit, at en så ringa communication är emellan städerne i riket, at den ena eij räcker den andre handen, icke ens i sådana mål, som kunna lända dem till inbördes nytta och förkofring. Ett tydeligit bewis härpå finnes af det som nyss sagt är om Skåne, at där wäxa så gode blader, at spinnerierne icke behöfwa utländske, och hafwa dock god tobak. I denne orten borde plantagen fördenskull i synnerhet encourageras och drifwas så högt, at andre städer kunde få nödig tobak eller blader derifrån. Men i det stället har commercecollegium befalt alle städer at plantera, ehuru hwarcken jordmonen eller luftstrecket, är dertill beqwämt. Och som sådant icke blifwit förrut undersökt, så har det ock gådt så galit, at städerne ledsnat därwid, och bönderne börjat, at inmänga sig med planterandet, dragit bort gödselen från åkeren, och skiämt bort altsammans. Och som bladerne aldrabäst wäxa i Skåne, så låtom oss så laga, at bondeplantagerne förbiudas, men skånske städerne dertill upmuntras, på det wi måge få tobak derifrån, och kunna skicka dem andre wahrer i stället, såsom wed och träwircke från Finland. Men för öfrigit böra utländske bladerne förbiudas, och den som icke will röka de swenske, må låta blifwa.

Herr borgmästaren Gabriel Hagerdt: I Swerige torde det gå an, at wara hollendske blader förutan, men icke i Finland. Ty om wi skole bibehålla handelen med gräntseallmogen, måste wi hafwa god tobak. Och har staden Lovisa fördenskull fått den friheten at införskrifwa den från Holland. Jag har köpt blader från Skåne och andre swenske orter, men icke kunnat nyttja en tredjedel deraf. Kan hända de blader jag fått, warit af sämste slaget, och de bättre blifwit qwarbehållne.

Herr handelsman Trapp: At de swenske bladerne icke warit gode, därpå har jag ock haft prof. Ty då jag fått härifrån, hafwa mästedelen warit rutne, så at de alldeles icke kunnat nyttjas. Och är det för öfrigt sant, hwad herr borgmästaren Gabriel Hagerdt sagt, at bonden måste nödwändigt hafwa god tobak. Ty elljest lurendrägar han, och frågar derwid icke efter hwarcken lång wäg, kostnad eller möda.

Herr borgmästaren Gabriel Hagert föreslog, det till Hans Kongl. Maj:t må öfwerlemnas, at sedan commercecollegium blifwit hörddt, efter omständigheterna utsättja ett wist quantum hollenske blader för finske spinnerierne.

Herr borgmästaren Schauv: Det har ömmat deputationen, at se, det årlige införskrifningarne icke allenast warit olika, utan ock bordt förminskas. I Skåne nyttja wäl spinnerierne inhemske blader. Men som prisen på dem icke altid warit sådan, at den lönt mödan, hafwa planterarne ibland nedlagt hälften af deras plantager. Hwaremot om en wiss mediaire pris kunde århållas, skulle ock nog fås så mycket blader, som man behöfde.

Herr borgmästaren Renhorn: Communication emellan rikets ständer är högst nödig och nyttig. Och bör fördenskull i Skåne, såsom bäst dertill tjenligt, plantagerne hafwa sitt rätta ställe. Men som finske städerne nu straxt icke torde kunna få tillräckeligit förråd derifrån, så kunde den tillåtas at införskrifwa ett wist quantum deraf årligen till nästa riksdag, men eij längre.

Herr rådman Hanquist: Jag tillstår, at det är för riket angelägit, at hämma införssele af utländske blader, och bör wåre egne plantager fördenskull encourageras. Men wi böra dock härwid göra den skillnad emellan städerne, at de som hafwa tjenlig jord till plantager, böra nyttja inhemske blader. Men derremot de som sådan jord icke äga, böra få införskrifwa dem utifrån för deras spinnerier. Giöres icke denne skillnad, måste de inrättade spinnerier gå under.

Herr borgmästaren Blom: I Österbotn är wäl icke mer, än ett enda tobakspinneri inrättadt. Men som icke någon tobak därstädes kan planteras, så måste det få nyttja hollenske blader. Och begär jag fördenskull, at detta spinneri måtte få niuta samma förmon, som finske städerne kan tilläggas.

Herr rådman Stenström: I början, då Ulricehamns stad anlade tobaksplantager, fingo wederbörande god betalning för sine blader, och sparde således hwarcken flit, kostnad eller ansning derwid, så at bladerne blefwo rätt gode. Men sedan bönderne begynte plantera, och sålde sine illa ansade blader för ett

ringare pris, har plantager i staden mycket aftagit. Så lærer det ock hafwa gådt på flere ställen. Och böra wi fördenskull se till, huru detta må kunna hielpas, elljest måste städernes plantager nedläggas.

Herr borgmästaren Cervin: Jag håller före, at detta ärende eij må öfwerlemnas till kongl. commercecollegium, utan måge riksens ständer sielfwe, sedan de faststält quantum, jämwäl giöra fördelningen däraf på spinneriborden i riket, dock således, at de spinnerier, som äro anlagde på inhemske blader, eij måge få nyttja någon del af utländske.

Herr talman: Om wi rätteligen skole umgå med saken, så at ändamålet wunnes, böra wisseligen riksens ständer sielfwe lägga handen därwid, och fastställa huru stort quantum bör få nyttjas till näste riksdag. Tör hända, at en fierdedel utländske blader för hwart derpå privilegeradt bord, kunde wara nog, dock at Finland för dess omständigheter kunde få något mera. Och at för öfrigit virginiske blader till cardus måge få efter behofwer införskrifwas.

Herr rådman Hanquist gaf wid handen, at en handlande i Westervik Georg Mechel & Interessenter hade förledit åhr ifrån Holland köpt ett partie tobaksblader, och förbehölt herr rådman sig, at desse blader, eij måtte härunder begripas.

Härmed stadnade denne discours. Och herr borgmästaren Renhorn förestälde, at nödigt wore, det deputerade måtte afsändas till präste- och bondestånden, med begäran, at detta nu upläste betänckandet, angående tobaksbladerne eij måtte företagas, innan ståndet hunnit deröfwer utlåta sig. Hwarwid jemwäl kunde begäras, at ståndets afgångne, men oafgiorde, extracta protocoll måtte företagas och afslutas. Denne föreställning bifölls.

Och utnemdes härtill herrar borgmästarne Finerus och Renhorn, hwilcke afträdde.

Herr ålderman Ström anmälte, at han talt med åtskillige af bondeståndets ledamöter, angående secreta handels- och manufacturdeputationens betänckande,¹ om utländskt hwetes införssel. Och hade herr åldermannen af deras berättelse inhämtat, at någon omständelig föreställning ifrån ståndet i detta mål lærer wara nödig.

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1328, Sekreta handels- och manufakturdeputationen, nr 2.

Och resolverades i anledning häraf, at extractum protocollii härom till de öfrige respective stånden skall upsättjas till nästa plenidag.

Uplästes den af secreta utskottet projecterade instructionen för gouverneuren hos Hans Kongl. Höghet cronprintsen.¹

Och wid de orden: *Skiljaktige tänckesätt, äro icke at undwika hos en fri nation, de blifwa genom en konungs omsorg nyttige*², förestälde herr justitiarien Faxell, at som skilljaktige meningar wore en swaghet, och swagheten eij kunna kallas nyttige, så måtte detta ordet gå ut, och i det stället de orden sättjas, *wändas till nytta eller till godo*³, hwilcket wore lämpeligare.

Herr borgmästaren Malmsten påminte häremot, at hwilcketdera ordasättet man antage, blefwe dock meningen densamme. Men för öfrigit kunde man med skäl säga, at sådane skilljaktige tänckesätt, blefwo genom en konungs omsorg nyttige. Ty få sanningar gifwas, som utan motsäjelse äga i sig sielfwe sitt fulla lius. Alla de öfrige sanningar, måste genom skiälens öfwerwägande mot och med framletas. Och således kunde mera nogsamhet finna, at skilljaktigheter icke kunna undwikas, men wäl blifwa nyttige.

Härmed förenade sig flera herrar ledamöter, och fants godt, at ordet nyttige blifwer stående.

Wid 7 § förestälde herr borgmästaren C. G. Boberg, at det måtte lemnas till Kongl. Maj:ts egit nådige godtfinnande, at utsättja tiden till Hans Kongl. Höghets resor till Upsala Academie.

Herr talman yttrade sig härwid: Jag kan icke finna, hwarföre icke detta, så wäl som annat, må fastställas med råds råde. Och hemställer jag fördenskull till ståndets godtfinnande, om icke § bör blifwa stående, sådan som den är projecterad. Hwilcket bifölls.

Herrar borgmästarne Finerus och Renhorn återkommo, samt berättade, at präste- och bondestånden lofwat sig willja innehålla, med secreta handels- och manufacturdeputationens betänckandes företagande, angående tobaksbladerne, till dess ståndet hunnit yttra sig deröfwer. Och hade desse stånden jemwäl försäkrat, at willja med det första utlåta sig öfwer ståndets afgifne, men oafgiorde extracta protocollii.

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1327, Sekreta utskottet, nr 25.

² Kursiverat enl. konc.

³ Kursiverat enl. konc.

Herr borgmästaren Renhorn: Jag hörer, at den af secrete utskottet projecterade instructionen för gouverneuren hos Hans Kongl. Höghet cronprintsen blifwit upläst, medan jag varit borta, och som jag sidst anmärckte wid den mening: Skilljaktige tänckesätt kunna genom en konungs försorg blifwa nyttige, at detta ordet nyttige icke särdeles wäl skickar sig wid detta tillfälle, då man talar om en swaghet, som aldrig kan kallas nyttig. Så hemställer jag nu, om icke de orden, wändas till nytta, må sättjas i stället.

Herr borgmästaren Schauv förestälde häremot, at sanningar aldrabäst framletas genom skilljaktige meningars öfwerwägande. Om man icke så förfore i politiquen och moralen, kunde man aldrig wara rätt wiss och försäkrad, at man träffat rätt. Således blifwa skilljaktige meningar nyttige, när de genom en klok konungs försorg rätt användas. Och derföre har ock secrete utskottet uti nästpåföljande orden utwist, på hwad sätt det bör och kan skie, neml:n då en konung lemna alle ett owäldigt beskydd, då ingen dömmes, utan efter dess gierningar, och gierningarne åter icke annars än efter lag.

Herr borgmästaren Renhorn: Ordet förefaller mig wäl något olämpeligit, dock skall jag wara nögd at det blifwer stående.

Herr borgmästaren C. G. Boberg frågade, om instructionen blifwit communicerad med Hans Kongl. Maj:t, och dess nådige behag deröfwer inhämtadt. Om så ej wore skiedt, hölt herr borgmästaren före, at enighetens och förtroendes bibehållande emellan hufwud och kropp fordrade, at det borde skie, innan denne instruction hos riksens ständer slutel:n fastställes.

Herr borgmästaren Renhorn yttrade sig: Herr borgmästaren Bobergs nu giorde föreställning härrörer af ett olika begrep om saken. Och lærer fördenskull tillåta mig, at få upläsa följande dictamen ad protocollum:

Majestas realis, är uti alle samhällen folckets tillhörighet, igenom deras egen förenade magt, och den folcket naturligen tillhörige friheten. Denne rättighet kan derföre icke tillhöra någon af medborgarne i synnerhet, än mindre någon utom samhället. I kraft af denne folckets äganderätt, har de stått dem fritt, at förläna till en eller flere, så stor del af sin ägandehöghet och magt, som de pröfwat för sig nyttigt. Den som blifwit dermed hedrad, och således öfwer sine likar och medbröder uphögd, är i alle tider oberättigad, at fordra och tillärkänna sig mera wälde, än folcket funnit godt öfwerlemna till befordran af samhällets bästa. Hwilcken afsikt wid samhällens inrättande varit och blifwer

den yppersta lagen. Under besittning af denne otwifelaktige rättighet hos Swea rikets folck till friheten, den samfäldte magten och dermed förenade högheten, hafwa de wälbehagel:n kårat sig en konung, och tillagt honom med lagskipande rättigheten det personlige majestätet, med all den höghet, wördnad och underdånighet ibland och af dem, som således friwilligt begifwit sig sielfwe, at wara konungens undersåtare, at dessutan så store härligheter på en dödelig menniska icke falla kunna. Häraf kommer at konungen för dess höga person är infaillible, så wida han regerar sitt folck med råds råde, och invariable uti dess höge rättigheters nyttjande, så länge han med och efter lagen beskyddar folcket wid deras fri- och rättigheters oqwalde nyttjande. Men alle sätt, som emot lagen skulle kunna uptänckas, fast än till samme ändamål utom folckets förutgångne bepröfwande, äro obehörige och förkastelige, emedan folcket enligt grundlagen förbehållit sig sielfwa lagstiftande magten, med alle de höge rättigheter, som dertill höra. Igenom wisse af deras egne medel utwalde och befullmäktigade, eller riksens höglofl. ständer, innehafwer och utöfwar folcket densamme sig förbehållne rätt, så att ständerne enligt riksdagsordningens 20 § äga magt, at giöra sådane beslut, stadgar och förordningar om sig och riket, som de pröfwa tjenligt till det allmänna bästa, samt deras säll- och trygghet.

Och förestälde herr borgmästaren vidare, at herr borgmästaren C. G. Bobergs gjorde proposition, såsom den, i anledning af hwad anført är, wore stridande emot lagen, borde icke antagas.

Herr borgmästaren C. G. Boberg: Jag beklagar, at man will säga, det min giorde föreställning strider mot lagen. Men jag tröstar mig dermed, at jag wet, at sådant påbördas mig utan orsak. Jag har mig riksens ständers magt och rättigheter noga bekandte, och har aldrig den tanckan fallit mig in at på något sätt neka den. Men här är icke allenast frågan om en konungs, utan ock en faders rätt för sin son, hwarwid lagen tydeligen i 3 § regeringsformen säger, at skickelige personer skola tillsättjas med Kongl. Maj:ts nådige behag. Och som wi äro enligt 8 § i regeringsformen skyldige, at med trogen ömhet lämna allan konungsligan rätt uti dess fulla magt och myndighet oförkränckt, och at densamme förswara och styrckja, så lærer jag icke kunna sägas hafwa felat, då jag förestält, at den upläste instructionen måtte med Hans Kongl. Maj:t communiceras. Jag tror icke eller at riksens ständer derigenom bortgofwe sin rätt.

Herr borgmästaren Renhorn: Sedan herr borgmästaren C. G. Boberg medgifwit det, at riksens ständer äga magt och rättighet, at giöra sådane författningar om sig och riket som de nödige pröfwa, som ock denne sanningen är en fullkomlig axiome, så hemställer jag till ståndets bepröfwande och fastställande, om sådane frågor, som nu skiedt skola få föreställas, ty när ständer öfwa sin lagstiftande magt bör det blifwa derwid, och ingen få lof at qwälja deras rättighet. Jag begär fördenskull at herr talman må giöra proposition.

Herr borgmästaren Schauv: Wi bryr oss med at få igen rätta förståndet af de i 3 § regeringsformen införde orden: *Kongl. Maj:ts nådige behag*¹. Men af § i sammanhang synes klart, at konungen med desse orden förklarar sitt behag, at öfwerlemna personernes tillsättjande till riksens ständer, hwilcket af §:s slutmening kan inhämtas, hwaräst konungens behag icke nemnes.

Herr talman frågade i anledning här af, om ståndet bifölle secrete utskottets nu upläste extractum protocoll, jemte den projecterade instructionen för gouverneuren hos Hans Kongl. Höghet cronprintsen, samt den projecterade riksens ständers skrifwelse härom till Hans Kongl. Maj:t, med den tillägning at altsammans måtte tryckas. Hwilcket med Ja beswarades.

Och herr borgmästaren Malmsten yttrade sig, at utom den förklaring, som en del af ståndets ledamöter giordt öfwer 3 § i riksdagsordningen i detta mål, hade han trodt, at det warit en rättighet, som riksens ständer Hans Kongl. Maj:t bewilljat. Hwilcket, han begärdte, måtte uti protocollet intagas.

Ståndet beslöt, at genom tolf deputerade notificera de öfrige respective stånden, at ståndet bifallit secrete utskottets extractum protocoll, samt instructionen och riksens ständers bref derom till Kongl. Maj:t, med tillägning at altsammans måtte tryckas.

Herr borgmästaren Schauv utnemdes at föra ordet, och herrar deputerade afträdde.

Uplästes herr biskopen Nylanders till urskillningsdeputationen ingifne och derifrån till riksens ständers plena remitterade memorial,² med anhållan, om en stamboks bewilljande öfwer hela riket till gymnasiihusets upbyggande af sten i Borgo stad, hwilcken ansökning ridderskapet och adelen d. 24 sidstl. Ja-

¹ Kursivering enl. konc.

² Borgarståndets arkiv, vol. R 1335, nr 54.

nuarii och prästeståndet d. 30 i samme månad bifallit, och nu af ståndet samtycktes.

Herr talman frågade om ståndet nu behagade sig företaga och afgjöra det förrut upläste secreta deputationens betänckande,¹ angående lagman Malmerfe[*l*]ts² anförde beswär deröfwer, at han ifrån landshöfdingeförslaget i Westerbottn blifwit utesluten. Hemställandes herr talman, om ståndet behagade, at det å nyo skulle upläsas, eller icke. Hwilcket senare bifölls.

Herr borgmästaren C. G. Boberg: Jag tror, at wi giöre bäst om wi skilje lagman Malmerfeldt ifrån betänckandet. Ty deruti äro många omständigheter, som icke in uppå honom böra lämpas, när frågan är om förslag till ett landshöfdingeämbete. 1747 års författning säger, at skickelige och unge personer skola utses dertill. Men huru detta skulle kunna lämpas på cammarrådet grefwe Leijonstedt, det lemnar jag derhän, samt huru wida han wid en så hög ålder, som han redan innehar, skall som sig bör skiöta lähnet. Han har tjent i 53 åhr, det är sant, men lagman Malmerfeldt har ej tient stort mindre. Imedlertid har Malmerfeldt det förrut, at han är än wid full vigeur, och känner dessutom lähnet, såsom derstädes född, mångfaldigt bättre än den andre, som aldrig sedt den orten.

Herr borgmästaren Finerus: Man bör ej tala illa om landshöfdingen Leijonstedt, ty som cammarwäcket har mycken gemensamhet med landshöfdingeembetet, och grefwe Leijonstedt länge derwid tjent, så bör man ock tro, at han förstår den syssla han nu fådt. För öfrigit är at märcka, det grefwe Leijonstedt altid så wäl upfördt sig, at han aldrig stått sub reatu, som lagman Malmerfeldt.

Herr borgmästaren C. G. Boberg: Jag förstår mig icke på den gradation, som deputationen i förre delen af betänckandet anfördt. Andre med mig lära tycka detsamme. Och lærer således wara nödigt, at wi se närmare efter huru härmed hänger tillhopa.

Herr talman: Deputationen har ju lofwat, at willja framdeles formellement yttra sig i detta ämne. Då blifwer tids nog at taga detsamme under skiärskådande.

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1328, Sekreta deputationen, nr 2.

² Enl. konc.; renskr.: *Malmerfets*.

Herr borgmästaren Cervin: Deputationens betänckande består af 2:ne delar. I den senare delen har deputationen utlåtit sig, at lagman Malmerfeldt blifwit rätteligen utvoterad från landshöfdingesyslan. Men hwad som säges angående Malmerfeldts anförde beswär deröfwer, bör nermare efterses. För min del wet jag at icke hans beswär blifwit ingifne wid riksdagens början, eller förr, än stora deputationen sattes, utan senare, och således böra de deraf dragne consequencer icke läggas honom till last.

Herr assessoren Ingman: deras excellencier herrar riksens råd hafwa giordt rätt, i det de utvoteradt lagman Malmerfeldt, emedan de derwid haft afseende på tjensteåhren. Men jag håller likwäl före, at han bör befrias ifrån tilltal, och förbehåller mig i öfrigit, at få inkomma med mine skriftelige påminnelser, öfwer de positioner, som deputationen uti förre delen af betänckandet anført.

Herr borgmästaren C. G. Boberg: Enligit justitiædeputationens betänckande af åhr 1747, tycker mig, at lagman Malmerfeldt bordt få komma på förslaget, hälst ingen stor skilnad är i tjensteåhren emellan honom och de som blifwit upförde.

Malmerfeldt hade sig lähnets omständigheter beandte, han är därstädes född, han har warit lagman i många åhr och vice landshöfdinge så wäl i Fahlun, som i Westerbotn. Och för öfrigit tror jag, at om han på riddarehuset hade så förklarat sig, som han giordt här genom sitt memorial, hade adelen icke fattadt beslut, som skiedde, utan funnit honom böra slippa tilltal.

Herr borgmästaren Renhorn: Lagman Malmerfeldt har någon tid innehaft denne syssla. Men han har sällan henne förrättat, det herr borgmästaren Omnberg, som warit hans vicarius, kan intyga. Hwad det beträffar, at han warit 2:ne gånger vice landshöfdinge, så wet man nogsammt, at ofta secreteraren och camereraren wid sådane tillfällen få giöra det mästa, åtminstone har jag mig beandt, at lagman Malmerfeldt icke är en den bäste executorn, hwilcket kan finnas af följande prof: En mans ägendom, som war lagman Malmerfeldt något skyldig, sattes under sequester, förseglades och slöts under lås, hwartill landshöfdingeämbetet, och magistraten i Umeå samt lagmannen sielf hade hwar sin nyckel. Men utan wederbörandes wettskap och tillstånd bröt han up låsen, anställde auction, och tog penningarne till sig. Hwad sådant förfarande skall kallas, kan jag nu ej säga. Men jag hemställer allenast hwad förtroende man wäl skulle kunna hafwa för en sådan executor.

Och för öfrigit tyckes mig wara bäst, at lagman Malmerfeldt må hos justitiæcancelleren få förklara sig, hwad han ment med sitt till riksens ständer ingifne memorial.

Herr talman: Öfwer lagman Malmerfeldts förre memorial har deputationen ingifwit sitt nu förewarande betänckande och tillstyrckande, at han för anförde skiäl och omständigheter, må däröfwer få tillfälle, at förklara sig hos justitiæcancelleren. Hwad det senare memorialet angår, så har det icke blifwit hos ridderskapet och adelen upläst, ehuru han skaffat sig bewis, at han det anmält, och är därmed så tillgångit, at den som påskrifwit detta bewis, herr grefwen och landtmarskalcken samt ståndet owitterligen, warit nära at blifwa bortkiörd. Om detta warit här bekant, hade memorialet icke blifwit emottagit, fast mindre anmält emottagit. Men om lagman Malmerfeldt welat, så hade han kunnat anföra sine påminnelser wid deputationens betänckande, då det hos ridderskapet och adelen förhades och afgjordes, hwarwid han war tillstädes, dock hade icke ett ord deremot at förebringa, ehuru han eljest icke har just så swårt före at tala. Afsikten med förste memorialet finnes nogsamnt uti betänckandet <ut>utmärckd, och kan man med skiäl tro, at om lagman Malmerfeldt kunnat föreställa sig, at sakerne så skulle gå, som nu skiedt, hade han eij ingifwit det samme. Det är fördenskull billigt, at han häröfwer må förklara sig hos justitiæcancelleren.

Herr borgmästaren Fredrich Ingman: Man bör icke tro, at han ment något ondt med sin hos urskillningsdeputationen ingifne ansökning, hwilcket ock af dess sedermera hos ståndet ingifne memorial nogsamnt finnes, och således håller jag före, at han bör befrias från tilltal.

Ståndets herrar deputerade återkommo och berättade herr borgmästaren Schauv, at herr grefwen och landtmarskalcken förklarar sin fägnad deröfwer, at ståndet detta högtwigtige ärende afgjordt, samt lofwat, at ridderskapet och adelen jämwäl snart skulle yttra sig. Bondeståndet hade redan bifallit både det ena och det andra, med tillägning, at det skall tryckas. Men prästeståndet hade icke ännu hunnit till slut dermed.

Lagman Malmerfeldts till urskillingsdeputationen ingifne memorial uplästes.¹

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1328, Sekreta deputationen, nr 2.

Herr handelsman Forssman: Deputationen har med all ömhet handterat denne sak, och welat draga derutur den lindrigaste mening, men ej kunnat få någon annan, än at lagman Malmerstedt trodt, det Hans Kongl. Maj:ts nådige utnämmande gör fyllest för honom till sysslans bekommande, och at riksens råds utvotering detsamme ej bordt hindra, hwarföre han ock påstådt, at niuta lönen ifrån den dagen han blifwit utnemd. Och som sådant påstående ej kan på något sätt förenas med lagarnes innehåll, utan directe strider deremot, så lærer ock deputationens betänckande ej annorlunda kunna anses, än som det är, neml:n aldeles wälgrundat, samt fölljaktel:n förtjenar ståndets bifall.

Herr talman upläste betänckandet i de omständigheter, som lagman Malmerfeldts memorial i synnerhet angå.

Herr borgmästaren Fries: Jag undrar ej, at lagman Malmerfeldt sökt landshöfdingesysslan i Westerbotn, icke eller at han welat bibehålla sig, då han war af Hans Kongl. Maj:t dertill utnemd. Men det är besynnerligit, at han icke stadnat, sedan han blef utvoterad, utan brukat likafult åtskillige utwägar till at bibehålla sig, som wärckeligen lagt grunden till skilljaktigheten emellan kong och råd. Om han hade welat upföra sig, som en rättskaffad undersåte, hade han, som commercerådet baron Düben, sielf afsagt sig denne syssla, hwartill Hans Kongl. Maj:t honom utnemt, och då hade riket sluppit mycken oro ock bekymmer.

Herr borgmästaren Schauv: Wi wete alle, at deras excellencier herrar riksens råds memorial angående skilljaktigheten, inkom till riksens ständer d. 5 Novembr. sidstl:ne. Straxt derefter inlemnade lagman Malmerfeldt detta sitt memorial till urskillningen. Ho finner icke då hwaruti hans afsikt bestådt? War det icke at föröka oroligheten och beswär hos riksens ständer? Secreta deputationen har i sanning gådt den lindrigaste wägen, ty honom skier ingen orätt, när han får förklara sig. För öfrigit kan jag ej annat finna, än at lagman Malmerfeldt blifwit rätt wäl belönt för det han giordt, så at han ingen orsak haft at klaga deröfwer, at han ej blifwit landshöfdinge. Månge rätt så wäl förtjente, som han, hafwa fått mindre, men låta sig ändå nöija.

Herr borgmästaren C. G. Boberg: Lagman Malmerfeldt har ju sielf uti dess senare hos ståndet ingifne memorial förklarat, at det aldrig warit hans tancka,

at konungens utnämmande skulle göra för honom tillfyllest, oagtadt han i rådet blifwit utvoterad. Icke eller har han för den orsaken begärdt få niuta lönen, utan har han grundat sin ansökning deruppå, at regeringsformen och konungaförsäkran fordra bepröfwad ärfarenhet, skickelighet och förtjenst hos dem som skola befordras. Hwilcke egenskaper han trodt sig hafwa förwärfwat wid sine långlige tjenster, och at han i anseende dertill kunnat hielpas, så länge riksens ständer icke ännu hade afgjordt saken, at förslaget skulle blifwa stående, och en deraf utnemnas. Hwilcket han då, när ansökningen gjordes, icke kunnat förut weta.

En och annan begärdte proposition, andre åter votering.

Herr talman: Som jag märcker, lärer detta mål icke kunna afslutas utan votering. Och blifwer fördenskull propositionen: Får secreta deputationens betänckande angående lagman Malmerfeldt bifall? Den som skrifwer Ja, bifaller betänckandet, och at Malmerfeldt må af justitiæcancelleren tilltalas; men den som skrifwer Neij, will at han ifrån tilltalet må befrias.

Voteringssedlarne inlemnades i ordning efter matriceln, omskakades och öppnades, då 43 röster befunnos innehålla Ja, och 20 Neij.

Herr rådman Genberg begärdte, at någre herrar ledamöter måtte utnemnas, till sammanträde och öfwerläggning med honom, angående Galtströms bruks interessenters ansökning, at få flytta berörde deras wärck. Och utnemdes:

herr borgmästaren Omnberg,
herr borgmästaren Lundeberg,
herr rådman Booze,
herr rådman Lebell,
herr borgmästaren Thure Hagerdt,
herr borgmästaren Blom,
herr borgmästaren Kröger,
herr rådman Strandberg,
herr handelsman Brandberg och
herr borgmästaren Brunsell.

Hwilcke kunna infordra acten detta mål ang:de ifrån kongl. bergscollegium. Skildes åt.

Åhr 1756 den 23:de Februarii

S. D. Justerades ståndets tillärnade underdånige skrifwelse till Hans Kongl. Majj:t, angående Jönköpings stads stapelstadsrättighet, lydande som följjer:

H. T: Eders Kongl. Majj:t tackes i nåder låta sig föredraga följande ärende, som borgareståndet helt nära rörer. Hos ståndet hafwer riksdagsfullmägtigen från Jönköping åldermannen Paul Bock anmält, at generaltullarrendesocietetens herrar fullmägtige genom swar till Eders Kongl. Majj:ts och riksens cammarcollegium af d. 27 Aug. 1753, öfwer lundtmakaren Anders Herkelius hos Eders Kongl. M:ts och riksens commercecollegium gjorde ansökning, at såsom stapelstadsborgare, för utrikes ifrån till förarbetande införsorefne rudimaterier slippa lilla tullen, sedan han bewist, at stora siötullen wid anländningsorten blifwit ärlagd, företagit sig at förklara Jönköpings stads stapelrättighet för uphäfwen på den grund, at Kongl. Majj:ts accistaxa efter fördubblingen åhr 1650 § 15 samt 1666 års tullordinantie 32 § skola uphäfwa alle de friheter, som från åhr 1632 blifwit utwärcade, så framt de sedermera icke blifwit af Kongl. Majj:t confirmerade. Häremot hafwer riksdagsfullmägtigen wid handen gifwit, at Jönköpings stads fundamentale privilegier och stapelstadsrätt af åhren 1524,¹ 1596,² 1604,³ 1620⁴ och 1624⁵ blifwit af Hennes Kongl. Majj:t Drottning Christina stadfästade åhr 1647 d. 29 Martii⁶ 1 § och 1650 d. 31 Octobr.⁷ 6 §, samt sedermera af glorwürdigst i åminnelse konung Carl Gustaf genom nådigste resolution på städernes allmänne beswär åhr 1655 d. 2 Juli,⁸ hwarmed kongl. regeringens resolution af d. 8 Martii 1660⁹ öfwerensstämmen, hwilcken högstsäl. konung Carl den XI wid anträdet till regeringen icke allenast confirmerat, utan ock genom öppet bref Stockholm d. 15 April 1676¹⁰ till Jönköpings stads förkofring bekräftat. Ifrån denne tiden har staden äfwenwäl obehindrat fått niuta dess stadfästade

¹ PRF 2, nr 13.

² PRF 4, nr 80.

³ Kjellberg 1930, s. 66–68 nr 44.

⁴ PRF 5, nr 187.

⁵ PRF 6, nr 114.

⁶ Kjellberg 1930, s. 145–148 nr 10.

⁷ Kjellberg a.a., s. 151–154 nr 12.

⁸ Resolution 2 juli 1655, tryckt i Stiernman 1728–33, 2, s. 1259–1265.

⁹ Resolution 8 mars 1660, tryckt i Stiernman 1728–33, 2, s. 1328–1333.

¹⁰ Kjellberg 1930, s. 169 f. nr 22.

privilegier, så at de till sin grund och warelse wärckeligen haft bestånd, då de åhr 1720 genom regeringsformens 51 §, så wäl som sedan genom åtskillige kongl. resolutioner på städernes beswär, åhren 1723 § 45, 1734 § 51 och 1748 § 46 blifwit yttermera faststaldte.¹

Allernådigste Konung! Wid så fatte omständigheter kan det icke annars, än ganska mycket ömma borgareståndet, at staden Jönkiöping genom tullarrendesocietetens herrar fullmäktiges förklarande, blifwit satt utur åtniutandet af dess således på mångfaldigt sätt bekräftade stapelstadsrättighet och förmoner, och anhåller ståndet fördenskull underdånigst, det tackes Eder Kongl. Majjt detta generalarrendesocietetens förklarande, kraftlöst giöra och uphäfwa, samt genom nådigste befallning till dess och riksens collegier i nåder hulderikt bibehålla staden wid dess stapelrättighet och förmoner. Under afwaktan af nådigste bifall framhårdar ståndet med oaflåtel:n trohet och undersåtel. wördnad etc. etc.

Uplästes prästeståndets extractum protocollii af d. 24 Januarii sidstl:ne,² med hemställande, om icke, för anförde omständigheter skull, underdånig föreställning må till Hans Kongl. Majjt afgå, med anhållan, at pastoren wid adelsfahnerementet måtte, enligt prästeståndets privilegier, återfå dess löhn och boställe wid berörde regemente, af hwilcke han i flere åhr tillbaka stådt i mistning, utan ock få löhnen årsatt för de åhr, som han wid regementet utan lön stådt, hälst han derföre cronoutskylderne uti penningar wederbörl:n ärlagt. Hwilcket mål ridderskapet och adelen d. 21 i denne månad förehafft och remitteradt till secrete utskottet, hwartill prästeståndet jemwäl samma dag lemnat oss bifall.

Herr borgmästaren Fr. Ingman hölt före, at denne prästeståndets begäran, at lönen återställes regementspastoren, borde så mycket mindre bifallas, som adelsfahnelön- och boställesindelningen snarare hel och hållen borde indra-

¹ Tryckta resolutioner 16 oktober 1723: *Kongl. Maj:ts nådige resolution och förklaring öfwer de, wid denne genom Guds nåde nu wäl öfwerståndne riks-dag, utaf samtelige städerne, genom deras fullmäktige, underdånigst insinuerade beswärs-puncter*, 17 december 1734: *Kongl. Maj:ts nådige resolution och förklaring på de allmenna beswär, som städerne uti Sverige och Finland, igenom theas fullmäktige hafwa wid thenna riksdagen i underdånighet andragit*, respektive 3 februari 1748: *Kongl. Maj:ts nådige resolution och förklaring uppå the allmänne beswär, som städerne uti Sverige och Finland, igenom theas fullmäktige hafwa wid thenna riksdagen i underdånighet andragit*.

² Borgarståndets arkiv, vol. R 1334, Prästeståndets protokollsutdrag, nr 1

gas, hälst adelen sällan i krigstider håller regementet i stånd, och under freden icke har en enda ryttare, så att alle officerare niuta löhn i fåfänga, riket till största skada, hwarjemte herr borgmästaren påstod, at denne indragning redan wid riksdagen 1743 wore bifallen af trenne stånd, så at han att ej kunde förstå, hwarföre den icke redan wore wärckstäld.

Herr talman: För några dagar sedan, war målet före i secrete utskottet, angående en cadettecorps inrättning wid ammiralitetet. Wid detta tillfälle påminte jag, at borgare- och bondestånden, under sidstl:ne riksdag, welat gå in uti denne inrättning, med willekor, at officerarelönerne och boställen wid adelsfahneregementet, måtte efter hand, och så fort innehafwarne afgå, indragas, och anslås till fond för den tillärnade cadettecorpsen. Detsamme påstod jag ock nu, med föreställning, at borgareståndet icke på annan grund skulle lemna dess bifall till berörde inrättning. Och tror jag, at ridderskapet och adelen sielfwe icke lära wara så aldeles mycket häremot. Men frågan har blifwit i så måtto confunderad, at man icke har giordt skillnad emellan adelsrustningen, hwilcken är en res privilegii, och officerarnes löner och boställen, uti hwilcken alle de öfrige stånden äga lika del, och således kunna de samma indraga. För öfrigit har jag mig icke bekandt, at indragandet någonsin af trenne stånd blifwit bifallen. Ty då hade ock expedition måst följja deruppå. Och frågade herr talman sluteligen, om icke ståndet behagade bifalla, at detta präseståndets nu upläste extractum protocollii måtte remitteras till secrete utskottet, hwaräst målet kunde nermare öfwerwägas och sedan inlemnas till plena. Hwilcket bifölls.

Justerades extractum protocollii, angående en allmän owilkorlig collect för hospitalet i Marstrand, lydande sålunda:¹

S. D. Uplästes riksdagsfullmäktigens för Marstrands stad borgmästaren Anders Wiggmans hos urskillningsdeputationen ingifne och till riksens ständers plena remitterade memorial, och anhållan, om bewilljande af ett öre silf:rmnt af hwart matlag öfwer hela riket, eller en allmän owilkorlig collect till hospitalets åter i stånd sättjande och widmagthållande i berörde stad. Och som borgareståndet hade sig stadens mindre förmögenhet till detta ändamål nogsamnt bekant, och at således denne christmilde inrättning måste i brist af understöd

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1334, Borgarståndets protokollsutdrag, nr 33 (flera handlingar).

aldeles förfalla och uphöra, så fant ock ståndet skiäligt, at i anseende dertill för dess del samtycka till en owilkorlig collect öfwer hela riket för berörde hospital, hwilcket jemwäl skulle hos de öfrige respective stånden till gunstbenägit bifall hörsamt, tjenst- och wänligen anmälas.

Likaledes justerades protocollsutdraget, angående hwetes införssel i riket. Och lydde, som följjer:¹

S. D. Föredrogs secreta handels- och manufacturdeputationens betänckande af d. 6 i denne månad, angående förbud emot hwetes och hwetemiöls införande från utländske orter, hwilcket förbuds utfärdande deputationen i anledning af anförde omständigheter tillstyrckt, men derhos till riksens ständers bepröfwande öfwerlemnad, om icke för det hwete och hwetemiöl, som privilegerade personer hädanefter kunna låta inkomma, må i afgift till manufacturfonden utsättjas 9 d:r k:rmt för tunnan af det förstnemde, och för det senare så stor tillökning, at för hwart lisspund må betalas 4 d:r k:rmt.

Borgareståndet tog detta betänckande under sorgfälligt öfwerwägande. Och emedan wäl inrättade watn- och handqwarnar redan i riket finnas, eller ock när behofwet fordrar kunna inrättas, så at härstädes äfwen så hwitt och fint malit hwetemiöl, som det utländske, lätteligen kan tillwärcas, ty fant ock ståndet skiäligt, det alt utländskt, jemwäl pommerskt hwetemiöl nu till införssel i riket förbiudas, dock privilegerade personer härifrån undantagne, hwilcke för det hwetemiöl de låta inkomma, måge betala den af deputationen projecterade afgiften på hwart lisspund. Borgareståndet hade gierne sedt, at utländskt hwete äfwen så wäl kunde umbäras, och dess införssel fölljakteligen, efter deputationens tillstyrckande, nu straxt förbiudas. Men härwid föreföll följande betänckeligheter, och förmodeligen mycket betydande skiäl.

Det är nu allmänt bekandt, at landtmannen öfwer alt hittills warit ganska sparsam, at utså hwete, och måste fördenskull ett ganska ringa förråd deraf wara i riket at tillgå. Det lärer icke eller kunna nekas, at innan landtbrukarne lärdt sig jordens rätta beredning till detta utsäde, och de deraf i tu eller trenne åhr hunnit uphämta en ymnigare skiörd, måste tillgången på hwete blifwa så aldeles tillräckelig, at i fall förbud emot dess införssel dessförinnan utfärdades, skulle icke allenast priset derpå odrägeligen högt upstiga, och miölet deraf till de wärckeligen oundgängelige behofwen i hushållen saknas, utan

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1334, Borgarståndets protokollsutdrag, nr 34.

ock bagareembeterne ehuru de med Kongl. Maj:ts nådigste privilegier äro försedde, och måste widkännas dryga utlagor till Kongl. Maj:t och cronan, samt städerne, likwäl på en gång blifwa näringslöse, och nödgas se sin undergång, hälst emedan hushållen merendels och på de fleste orterne förse sig genom husbakning med nödigt rågbröd, och ganska sällan derom tillita embeterne.

Det lär icke eller ännu wara nogsam uttrönt, huru mycket en tunna utländskt hwete i sielfwa wärcket mera kostar riket, än en tunna råg, som i händelse af förbud i det ställe måtte införskrifwas, men likwäl i wigten så litet deremot swarar, at hwetet genom dess bättre kärna och drygare nytta i hushållningen torde i det närmaste ärsätta öfwerskottet i priset wid inkiöpet. Den bedröfwelige underrättelse, at boskapssiukan nu åter beklageligen yppat sig i Skåne, förtjenar ock härwid all upmärksamhet. Ty om denne farsot, det Gud afwände!, skulle i denne ymnogaste sädesorten i riket få framgång, och olyckel:n vidare utbrede sig, hwar skola då anspan till åkerns beredning för hwete och annan säd taga, och hwaräst <hwaräst> lærer då nödig tillgång finnas på inländsk hwete, till de nödwändigaste hushållsbehofwen?

Wid så fatte eftertänkelige omständigheter, hölt borgareståndet före, at nödigt wara will, det förbudet emot utländsk hwetes införsel, må hwila åtminstone till nästa riksdag, eller intill dess landtmannen, bättre än hittills, blifwit wahn wid en sådan rätt jordens beredning till hwetes utsäde, at han deraf kan uphämta en så ymnog skiörd, som emot rikets nödwändige behof swarar, och på det landtbrukarne måge så mycket mera härtill af en skiälig winning upmuntras, stadnade borgareståndet i den tancka, at alt imedlertid från utländske orter, jemwäl pommerske hamnarne inkommande hwete, må beläggas med 9 d:r kopp:rmts afgift för hwarje tunna, privilegerade personerne icke härifrån undantagne. Hwarjemte ståndet hölt före, at secreta handels- och manufacturdeputationen må ytterligare inkomma med dess yttrande, om icke denne fond må kunna anslås till landtbrukets uphielpande, genom landtmätarens aflöning, med flere behof, som dertill lära pröfwat oumgängelige, och hwartill dessutom af statsmedlen ringa tillgång wara lærer. Hwilcket med hos de öfrige respective stånden hörsam-, tjenste- och wänligen recommenderas.

Uplästes ett af rådmannen herr Nils Burtz ingifwit memorial, angående en qvarns bortarrenderande i Hellsingfors stad,¹ hwilcket magistraten derstädes beslutit skie skola genom auction, men räntmästaren Hellenius och dess medinteressenter, deröfwer anført beswär hos konungens befallningshafwande, hwilcken, oagtat magistratens exception, ansedt detta arrenderandet för en sådan inrättning, hwarwid han bordt wara tillstädes, och genom utslag tagit sig den friheten, at pröfwa huru wida magistratens beslut bordt wärckställas, samt anbefalt, at med auctionen skulle hafwas anstånd, till dess Hans Kongl. Maj:t angående bem:te arrendatorers tilltänkte beswär öfwer magistratens författning, sig i nåder yttrat. Hwaröfwer så wäl som magistratens härhos anförde beswär, Kongl. Maj:t i nåder resolverat, at detta ärende återförwises till konungens befallningshafwandes åtgierd, at utan afseende på dess förre utslag målet uptaga och afgjöra, såsom ett ärende, hwilcket icke omedelbarligen till Kongl. Maj:ts afgjörande höra skall.

Och som konungens befallningshafwande, genom högstber:de resolution lemnas anledning at få ändra och uphäfwa alla de resolutioner i politie- och oeconomiemål, hwilcke städernes magistrater i dess anförtrodde lähn utfärda, hwaraf flere torde få ett skadeligit prejudicat, at på lika sätt med alle andre städer förfara, twärt emot kongl. resolutionerne på städernes allmänne beswär af åhr 1727² 1 §, och 1752³ 45 och 52 §§, så anhåller herr rådmän om ståndets benägna biträde till ändring och rättelses ärhållande häruti. Och fant ståndet godt, at acten detta ärende angående må begäras ifrån kongl. justitiærevisionen, samt at wisse deputerade måge utses, så wäl till detta, som flere dylike måls skiärskådande och utlåtande deröfwer, som kunna af ståndets herrar ledamöter anmälas, på det ståndet uti dess öfwerläggningar ej må hindras. Och utnemdes till detta ändamål:

herr handelsman Bagge,
herr borgmästaren Omnberg,
herr borgmästaren Cervin,

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1335, nr 55 (flera handlingar).

² Tryckt resolution 28 augusti 1727: *Kongl. Maj:ts nådige resolution och förklaring uppå de allmänna beswären som städerna uti Sverige och Finland igenom deras fullmäktige, hafwa wid denna riksdagen i underdånighet andragit.*

³ Tryckt resolution 7 juli 1752: *Kongl. Maj:ts nådige resolution och förklaring uppå the allmänne beswär, som städerna uti Sverige och Finland, igenom theas fullmäktige, hafwa wid thenna riksdag i underdånighet andragit.*

herr rådman Burtz,
herr assessoren och borgmästaren Ingman,
herr borgmästaren Lundeberg,
herr justitiarien Faxell,
herr borgmästaren Blom och
herr borgmästaren Brunssell.

Herr rådman Burtz berättade, at herr landshöfdingen grefwe Gyllenborg, jemwäl hos Kongl. Maj:t begärdt den rättigheten, at få af- och tillsättja åboer, på stadsens donerade jord. Och fants godt, at detta ärende remitteras till nyssutnemde herrar deputerades genomseende och yttrande.

Herr handelsman Bagge anmälte, det han wid närmare eftertänckande befunnit, at tiden för uplagssaltet wore wärckel. olika, och at således icke något wist wore härom faststält. I Götheborg hade man ej fått niuta denne förmon längre än ett år. Men i Stockholm nyttjas denne förmon flere år, eller ock så länge de handlande sielfwe willja. Detta hade föranlåtit herr handelsman, at fråga öfwerdirecteuren Stapelmohr, hwad orsaken till denne olikhet wore, som lemnat det swar, at emedan förordningarne i detta mål ej woro så aldeles tydelige, så hade betjeningen tillåtit ett eller flere år, alt som de begripit saken. Och hade öfwerdirecteuren fördenskull trodt wara bäst, at härutinnan något wist, nu måtte stadgas.

Herr borgmästaren Lange: När man jämförer kongl. förordningen, af d. 16 Martii 1741 med förordnandet af d. 1 Octobr. samme år¹ lærer man aldeles tydeligen kunna finna, at med uplagssaltet så skall förhållas, som med spannemålen, och således har tullbetjeningen giordt orätt, som detta icke wederbörl:n i akt tagit på alle ställen. Och som förordnandet är aldeles klart, så behöfwe wi icke söka någon ny författning, utan allenast begära hos generaltullarrendesocietetens herrar fullmägtige, at wi få niuta till godo hwad redan stadgat är. Och fants i anledning häraf godt, at ett promemoria härom aflemnas till herr talman, som lofwade, at hos generaltullarrendesocietetens herrar fullmägtige så begå, at denne irring warder rättad, kommandes jemwäl at uti

¹ Tryckt förordning 16 mars 1741: *Kongl. Maj:ts nådige förordning, angående nederlagsfrihet, uppå then spanmål, som med swenske skepp ifrån utrikes orter hit införes*, respektive kungligt brev 1 oktober 1741: *Kongl. Maj:ts nådige bref til öfwer-ståthållaren och samtelige landshöfdingarne angående förekommande af brist och dyrhet på salt.*

detta promemoria påminnas, om den begärdte friheten, at få jemföra journalerne.

Herr borgmästaren Johan Boberg föredrog en tillärd § bland allmänne beswären, angående befriandet ifrån en dahl:r k:rmt, som upstädernes handlande, hwilcke reda i skiepp här i Stockholm, måste betala till dett inrättade salt-contoirt.

Herr borgmästaren Blom: Denne §:s innehåll är så mycket billigare, som upstäderne härigenom allenast lida, hwaremot stapelstädernes handlande, när de härstädes reda i skiepp, få sitt igen. Och således lærer ingen kunna wara deremot, at § antages.

Herr rådman Hanquist: Jag håller för nödigt, at wi måtte först få se de grunder, hwarpå detta saltcontoir blifwit inrättadt, ty så länge wi derom äro okunnige, lära wi icke med säkerhet kunna utlåta oss.

Härmed förenade sig herr borgmästaren Renhorn och flere herrar ledamöter.

Herr grosshandlaren Lefebure: Jag tror wäl, at interessenterne uti saltcontoiret icke lära giöra någon swårighet, och will jag tala med dem, at de upwisa Kongl. Majj:ts bref angående denne inrättning. Mera detta mål angående hafwa wi icke, det öfrige, eller förnemste skiälen dertill, finnes icke annorstädes, än uti secrete utskottets protocoller, hwaräst de fördenskull böra sökas.

I anledning häraf beslöts, at denne § hwilar, in till dess herr grosshandlaren Lefebure, kan inlemna högstberörde Kongl. Majj:ts bref.

Uplästes ett utdrag af rådsprotocollet af d. 2 Decembr. sidstl:ne,¹ angående Sundbyholms och Ribbingelunds kongsgårdars arrendes uplåtande för denne gång, utan auction på 20 åhr till fröken Lovisa Hård, dock at i fall hon dessförinnan genom döden afgå skulle, kongsgårdarne, då enligt kongl. brefwet d. 30 Septembr. 1751, ofelbart genom auction till den mästbiudande bortarrenderas. Hwilcket ärende ridderskapet och adelen, samt prästeståndet remitterat till cammar-, oeconomie- och commercedeputationen. Hwilcket ståndet jämwäl biföll, men fant derhos godt, at secreta handels- och manufacturdeputationen må med berörde deputation detta mål till öfwerwägande och utlåtande företagas.

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1327, Rådsprotokoll, nr 9.

Åtta deputerade ankommo från bondeståndet. Dannemannen Joseph Hansson förde ordet, och begärdte, å sitt stånds wägnar, det borgareståndet täcktes remittera bondeståndets extractum protocolli af d. 26 Novembr. sidstl.,¹ angående postinrättningens förbättring till någon sådan deputation, hwaräst bondeståndet hade sig wäl bekandt, at denne inrättning hörde till kongl. cancelliecollegium, och at således anstalterne derwid wanligen skiärskådas i secrete utskottet. Men bondeståndet trodde sig likwäl hafwa sådane omständigheter at anföra, som fordra, at detta ärende må på ett annat ställe undersökas.

Herr talman lofwade, at ståndet skulle taga denne bondeståndets begäran under öfwerwägande, och se till, huru densamme må kunna willfaras. Hwarmed desse deputerade afträdde.

Och fant ståndet godt, uppå skiedd proposition af herr talman, at ändra dess resolution, af d. 7 i denne månad, hwarigenom detta ärende blifwit till secrete utskottet hänwist, samt at remittera detsamme till cammar-, oeconomic- och commerce- samt protocolsdeputationernes skiärskådande. Och beslöts härhos, at i fall de öfrige respective stånden icke skulle willja härtill lemna deras bifall, må en så kallad postdeputation begäras, hwaräst bondeståndet bör äfwenwäl få hafwa sine ledamöter.

Uplästes ett utdrag af rådsprotocollet under d. 27 Octobris sidstl:ne,² med föreställning, at samtelige herrar riksens råd fattat den idée, at det skulle qwäfja all industrie, samt hindra konster och handaslögder, at komma till fullkomlighet uti vårt k. fädernesland, om, efter fabriqueurernes påstående, deras antal skulle inskränckas till ett wist, och inge andre sedan få lof, at dylike wärck anlägga, så framt icke någon af de privilegierade fabriqueurerne med döden afginge, eller genom olycka af sig komme, då honom eller dess äncka skulle tillåtas at försällja sitt privilegium. I anseende hwartill herrar riksens råd tillstyrkt Hans Kongl. Majj:t, at tid efter annan meddela privilegier på nya fabriquer, öfwer hwilcken principe Hans Kongl. Majj:t jemwäl förklarar sitt nådige nöije och wälbehag, hwilcket ärende ridderskapet remitterat till secreta handels- och manufacturdeputationens utlåtande. Hwarmed ock ståndet fant godt at instämma.

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1334, Bondeståndets protokollsutdrag, nr 4.

² Borgarståndets arkiv, vol. R 1327, Rådsprotokoll, nr 10.

Herr borgmästaren Johan Boberg föredrog en tillärdnad § angående undersökning wid sågqwarnars anläggande, som remitterades till herrar deputerades öfwer enskilte ärenderne närmare skärskådande.

Secreteraren anmälte, at han nu fått ifrån inrikes civilexpeditionen acten, angående Calmare stads borgerskaps twist om deras riksdagsfullmäktiges antal. Och remitterades detta ärende till herrar deputerades öfwer stridige fullmagter genomseende och utlåtande.

Herr borgmästaren Johan Boberg föredrog en bland allmänne beswären tillärdnad § deröfwer, at sädeskorn måste tullas och accisas. Men ståndet fant godt, at denne § går ut.

Herr borgmästaren C. G. Boberg förestäldte, at det kunde hända, det en och annan §, torde bland ståndets allmänne beswär i deputationen förekomma, hwarpå tillförene resolution fallit, och på hwilcka man således hade at befrukta afslag. Frågandes herr borgmästaren, om icke ståndet behagade lemna dess ledamöter i deputationen tillstånd, at i sådane händelser §§ återtaga, då de sedan näste plenidag borde sådant hos ståndet wid handen gifwa. Hwilcken föreställning bifölls.

Uplästes öfwerståthållarens herr grefwe Dürings memorial, rörande borgareståndets extractum protocoll¹, af d. 24 Januarii sidstl:ne, angående brandwaktscapitains, samt de ringare betjentes, så wid brandwaktscompaniet, som brandwaktscointoret tillsättjande. Och ehuruwäl herr grefwen och öfwerståthållaren welat påstå, det borgareståndets begäran wore stridande emot dess rättighet, med mera, så fant dock ståndet skiäligit, at förblifwa wid dess uti berörde extracto protocoll¹ aflemnade yttrande. Hwilcket påskrefs.

Uplästes rådsprotocollsutdraget af d. 6 i denne månad,² angående herr landshöfdingen Johan Georg Lilljenbergs afgifne relation, om Åbo och Biörneborgs lähns tillstånd, samt dess bifogade tanckar om landthushållningens förbättring derstädes. Hwilcket ärende ridderskapet och adelen, samt präteståndet remitterat till cammar-, oeconomie- och commercedeputationen, det ock ståndet biföll, dock med tillägning, at deputationen må härom öfwerlägga med de secreta utskottets ledamöter, hwilcke till finske ärendernes öfwerwägande utsedde blifwit.

¹ Präteståndets arkiv, R 901, Borgarståndets extraktprotokoll, nr 5.

² Borgarståndets arkiv, vol. R 1327, Rådsprotokoll, nr 11.

Uplästes ett utdrag af rådsprotocollet,¹ under d. 15 Januarii sidstl. med hemställande, om icke till efterrättelse för deras excellencier herrar riksens råd, wid förslagers uprättande till ledige landshöfdingeembeten, lähnen således kunde fördelas, at Jönkiöpings, Elfsborgs, Westernorrlands, Malmöhus, Christianstads, Götheborgs och Bohus, Kymmenegårds, Nylands och Tavastehus, Österbotns, Calmare, Blekinge och Gottlands lähner förklarar för militaires, och Uplands, Stockholms, Skaraborgs, Åbo och Biörneborgs, Cronobergs, Westmanlands, Öster-Göthlands, Södermanlands, Kopparbergs, Nerike och Wermelands, Westerbotns och Hallands lähner för civiles. Detta ärendes närmare bepröfwande hade ridderskapet och adelen, samt prästeståndet remitterat till secreta utskottet och secreta deputationen. Hwilcket ståndet äfwenledes biföll.

Uplästes landt- och siö-militiæoeconomideputationens memorial, af d. 21 Januarii sidstl.,² med hemställande, om icke skogscommissionens project till en ny skogsordning, som snart lærer blifwa färdigt, måtte till denne och camar-, oeconomie- samt commercedeputationens gemensamme öfwerwägande blifwa lemnadt. Hwilcket ridderskapet och adelen samt prästeståndet bifallit, och nu jemwäl af ståndet samtyktes, dock med den tilläggnig, at bergs- och allmänna beswärsdeputationen måge jemwäl wid detta högtangelägne ärendets skärskådande med de förrut nemde deputationerne sammanträda.

Herr borgmästaren C. G. Boberg påminte, at, enligt resolutionen af år 1727,³ borde städernes rådmän icke förbigås wid postmästare- och hospitalsföreståndaresysslors besättjande. Icke dess mindre hade man många prof deruppå, at de icke fått niuta denne förmon till godo. Och hemställte herr borgmästaren fördenskull, om icke en § härom måtte ibland allmänne beswären införas, hwilcket ståndet biföll, och åtog sig herr borgmästaren at upsättja §.

Herr borgmästaren Cervin anmälte, at han i landt- och siömilitiæoeconomideputationen funnit, at den tillökning på lotspengarne, som sidstl:ne riksdag blifwit bewilljad, icke wore använd till lotsarnes understöd, utan borttagen till andre behof. Härigenom wore händt, at störste delen af lotsar-

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1327, Rådsprotokoll, nr 12.

² Borgarståndets arkiv, vol. R 1331, Lant- och sjömilitiæekonomideputationen, nr 1.

³ Tryckt resolution 28 augusti 1727: *Kongl. Maj:ts nådige resolution och förklaring uppå de allmänna beswären som städerna uti Sverige och Finland igenom deras fullmächtige, hafwa wid denna riksdagen i underdånighet andragit.*

ne föga doga, emedan man eij får något skickeligt folck dertill för den alldeles otillräckelige lörens skull. Deputationen hade wäl lofwat at se till huru saken må kunna hielpas. Om det eij skier, wille herr borgmästaren gifwa ståndet sådant wid handen. Likaledes wore något i deputationen förefallit angående fyingarne, till exempel, man hade föreslagit, at som Falsterbo kyrckja tjenar för båk, och till rättelse för de siöfarande så utländske som inhemske, så måge ock de utländske bidraga till byggnaden. Hwilcket förslag herr borgmästaren hölt före icke skicka sig, hälst omkostnaden knapt skulle stiga till 1000:de plåtar, hwartill på annat sätt kunde finnas utwäg. Men det wore illa, at cassan eij wore på ett ställe, utan fördeld, hwaraf hände, at hwar ock en wille behålla det han fått om händer. Herr borgmästaren tykte, at som detta förnemligast anginge borgareståndet, som endast dertill contribuera, så borde ock ståndet se till huru saken kunde hielpas, således, at cassan blefwe till sine nödige behof på ett ställe, antingen under ammiralitetscollegii, eller commercocollegii, eller ock convoicommissariatets wård och disposition.

Herr handelsman Bagge: Wid sidstl. riksdag klagades, at lotsarne icke gjorde sin skyldighet, emedan de hade en alldeles ringe lön. Och som i anseende härtill fants godt, at utlänningen skulle betala nästan två tredjedelar, så måste ock de inhemske kiännas wid en nog dryg afgift till större lön för lotsarne, på det man skulle få skickeligt folck dertill. Om detta icke kan skie, må förhöjningen indragas, men icke tagas bort från det ändemål, hwartill de blifwit be-willjade. Herr borgmästaren Cervin har wäl föreslagit, at wärcken måtte sammanslås till ett, och cassan blifwa således på ett ställe. Men jag kan icke finna, at detta skulle låta sig giöra, för Dannemarcks skull, som eij kan påläggas at betala, ehuru dess fartyg har fördel af wåre fyingar. Ett förslag är ock på färde, at en fyr skall inrätta på Pater Nosterskiär. Kostnaden blir stor, och som Dannemarck har nytta af denne inrättning, så bör ock det riket bidraga härtill, hwarom bör corresponderas. Falsterbo har förledit åhr kostat riket 3000 dahl:r s:rmt. Men jag är af den tancka, at afgiften för denne kyrcka måtte borttagas, och byggnaden skie af allmän fond.

Herr borgmästaren Cervin: Jag kan för min del icke annat finna, än något wist ställe för cassan må förordnas, om man skall kunna wänta någon nytta af inrättningen. Ty så länge wärcket är fördelt, blifwer ingen ting giord.

Herr talman: Man torde nu kunna komma at correspondera med Danne-marck, ock då bör tillses, at pengarne finge upbäras i ståndet.

Herr borgmästaren Finerus: Det har förefallit mig ganska eftertänckeligit, at dykeridirectionen får nyttja lotsar till bärgning wid timande strandningar och siöskador, ty man kan med skiäl befrukta, at en sådan karls ogudaktighet, kunde gå så långt, at han för winsten satte fartyget med willja på grund.

Herr talman förestäldte at förewarande ärende måtte hwila till nästa pleni-dag. Hwilcket bifölls.

Herrar borgmästarne Finerus och Wigman åtogo sig, at gå till bondeståndet, med ståndets extractum protocolli angående hwetes införande i riket. Och aft-rädde.

Imedlertid upläste herr borgmästaren Johan Boberg en § bland Lunds stads beswär,¹ angående det förtryck, som de så kallade nye ämbeten lida af de gamle, wid lärogässars och gesällers antagande i arbete.

Herr borgmästaren Cervin föreslog, at härom måtte afgå bref till Stock-holms magistrat, samt underdånig skrifwelse till Hans Kongl. Maj:t, angående de utländske ämbeten. Och herr rådman Helledaj hölt före, at om saken eij kan hielpas hos denne stadsens magistrat, kunde wederbörande gå till kongl. commercecollegium. Men ståndet fant nödigt, at detta målet skulle remitteras till herrar deputerade öfwer inkommande enskilt anmälte ären-der, som anmodades, at derom med deras utlåtande inkomma. Hwarföre målet in till dess hwilar.

Uplästes herrar electorerne förteckning på ståndets herrar ledamöter uti den förordnade reductions- och liquidationsdeputationen, som woro fölljan-de:²

herr borgmästaren Anders Wigman,

herr handelsman Allegre,

herr borgmästaren Fredrich Ingman.

Likaledes uplästes herrar electorerne lista på ståndets herrar ledamöter uti instructionsdeputationen, så lydande:³

herr borgmästaren Anton Borg,

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1333, Allmänna besvärdeputationen, onummerat.

² Borgarståndets arkiv, vol. R 1334, Borgarståndets protokollsutdrag, nr 35.

³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1334, Borgarståndets protokollsutdrag, nr 36.

herr borgmästaren Frans Cervin,
herr justitiarien Johan Faxell.

Äfwenså uplästes herrar electorenes förteckning på de ledamöter, som uti herrar borgmästarnes Uglas och Gabriel Hagerdts ställen komma at biträda allmänna beswärsdeputationen, neml:n¹

Herr borgmästaren Johan Boberg uti borgmästaren Uglas ställe.

Herr rådman Casper Lebell uti borgmästaren G. Hagerdts ställe.

Till ledamot uti protocolsdeputationen uti herr borgmästaren Uglas ställe, hade herrar electorene utnemt herr rådman Gustaf Redin.

Föredrogs en tillärd § bland allmänne beswären angående rösternes beräkande wid prästewal i städerne. Hwilcken antogs.

Uplästes en § angående något wist fastställande om prästerättigheterne i städerna. Och fants godt, at denne § går ut.

Sluteligen anmälte herr borgmästaren C. G. Boberg, det för honom angelägit wore, at på någre dagar få resa till dess gårdar i Södermanland. Begärandes extractum protocollii deröfwer, hwilcket bewilljades.

Herrar borgmästarne Finerus och Wiggman återkommo, och berättade, at bondeståndet tykt om ståndets giorde föreställning, angående hwetet, och lofwat at öfwer det samma med det första sig utlåta. För öfrigit hade bondeståndet låtit weta, at det bifallit ståndets extractum protocollii angående brandwaktscapitainssysslan.

Hwarmed ståndet skilldes åt.

Åhr 1756 den 1 Martii

S. D. Justerades protocollerne för d. 4 och 8 Novembr. sidstl:ne. Och anmärcktes därwid, at herr borgmästaren Treutiger begärdt, at saken angående auctoren Ärlig Svensk måtte hwila, intill dess han finge råderum, at inkomma med sine skriftelige påminnelser därwid. Hwarföre fants godt, at herr borgmästaren skulle ärhindras, at desse påminnelser ju förr dess hällre inlemna.

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1334, Borgarståndets protokollsutdrag, nr 37.

Sedan uplästes ett utdrag af cammaroeconomiedeputationens protocoll,¹ med tillstyrckande, at till bewakande af det på Riddareholmen belägne kongshuset, sedan wederbörande blifwit hörde, icke allenast nödige medel måge anslås, till brandredskapens förfärdigande, utan ock den författning tagas, at erforderlig wakthållning i trappor och på windar förordnas, samt at de mindre uti detta kongshus härbergerade hushållen, måge derifrån flyttas, och inge sådane därstädes hädanåt inrymmas. Och hade ridderskapet och adelen samt prästeståndet remitterat detta ärende till secrete utskottet. Hwilcket ock ståndet fant godt at bifalla.

Uplästes ett utdrag af rådsprotocollet,² af d. 11 sidstl:ne December, angående baron Fredrich Palmquists gjorde underdånige ansökning, at han, i anseende till dess siuklige tillstånd, samt den möda och kostnad, han wid de af honom genom trycket utgifne mathematiske arbeten³ måst widkännas, måtte ej allenast huggas med något premium i contant, utan ock, at den honom tillslagne pensionen af 450 d:r s:rmt måtte ökas. Denne ansökning hade ridderskapet och adelen samt prästeståndet hänskuttit till secrete utskottet. Hwilcket ock ståndet nu gjorde.

Uplästes cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande,⁴ angående cronobetjernerne aflönande i Lappmarcken, med tillstyrckande, at som lappske ecclesiastiquedirectionens fond ej skall för den redan antagne betjäningen wara tillräckelig, så måtte de redan för cronobetjäningen bestådde löner, tillsammans 500 dhl:r s:rmt årligen i cronans stat uptagas. Hwilcket mål ridderskapet och adelen samt prästeståndet bifallit med remiss till secrete utskottet, så framt medel dertill finnas. Hwartill ståndet jämwäl fant godt lemna dess bifall.

Uplästes secrete utskottets extractum protocoll,⁵ af d. 28 i sidstl:ne månad, hwarmedelst secrete utskottet föreslår till gouverneur för Hans Kongl. Höghet cronprintsens, riksrådet, riddaren och commendeuren af Kongl. M:ts orden herr

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1330, Kammar-, ekonomi- och kommersutskottet, nr 10.

² Borgarståndets arkiv, vol. R 1327, Rådsprotokoll, nr 13.

³ Bl.a. *Inledning til algebra 1–3* (Stockholm 1745–49), *Underwisning i räkne-konsten* (1750), *Tillämpning af arithmetiken, geometrien och plana trigonometrien uti det allmänna lefvernet* (1750).

⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1330, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 11.

⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1327, Sekreta utskottet, nr 33.

baron Scheffer, samt till informator professoren wid academien i Upsala Samuel Klingenstierna med cantzellerådsnamn och -wärdighet, och till upwaktning öfweradjutanten och riddaren baron Wrangell, lieutenanten af kongl. lifgardet baron Silfverhielm, hofintendenten baron Fredrich Sparre, och registratoren uti kongl. justitiärevisionen, grefwe Gustaf Fredrich Gyllenborg.

Widare föreslår secrete utskottet till informator hos Hans Kongl. Höghet prints Carl, professoren Woltemat, och till informator hos Hans Kongl. Höghet prints Fredrich Adolph, professoren wid academien i Greifswald Johan Benzelstierna.

Herr borgmästaren C. G. Boberg: Som detta nu upläste secrete utskottets extractum protocolli är af högsta wigt, samt fölljakteligen fordrar betäncketid, så beder jag, at det må blifwa liggande på bordet.

Herr talman: Jag kan icke se till hwad ände det skall ligga på bordet, om icke till äfwentyrs derföre, at man wille giöra sig närmare underrättad, om de nemde personers egenskaper. Hwar och en wet hans excellens herr riksrådet baron Scheffers store qualiteter. Professoren Klingenstierna är ock både utom och innom riket känd för besynnerlig lärdom och skickelighet. De öfrige nemde personerne äro ock nog bekandte. Således lærer ej wara nödigt, at secrete utskottets extractum protocolli, i anseende till personerne hwilar. Och än mindre lærer riksens ständers rätt att tillsättja sådane personer kunna ställas i question. Ty den saken blef sidst afgjord.

Herr borgmästaren C. G. Boberg: Secrete utskottets herrar ledamöter hafwa haft tillfälle, at giöra sig underrättade om personerne, men icke wi, som äro utom secrete utskottet. Jag hörer dem nu första gången nämnas, och kiänner allenast få af dem. Och begär jag fördenskull, at få giöra mig behörigen underkunnig om deras egenskaper.

Herr Forssman: Om saken skall så länge hwila, till dess wi alle få lära kjänna personerne, lærer en så nog lång, som aldeles onödig tidsens utdrägt dertill ärfor dras. Och hwartill skulle sådant wara nyttigt, enär secrete utskottet föreslagit sådane personer, om hwilcke wi böre hysa all god tancka.

Herr borgmästaren Cervin: Jag har sidst yttrat mig, i anledning af 3 och 8 §§ i regeringsformen, det jag hållit före, at desse föreslagne personernes utnemande borde skie med Hans Kongl. Maj:ts nådige behag, och derwid förblifwer jag jemwäl nu.

Herr borgmästaren Malmsten: Jag conformerar mig med herr borgmästaren Cervin, och will allenast tillägga, at jag tror rättigheten till personernes utnämmande wara ett contract, till föllje hwaraf riksens ständer öfwerlemnad samma rättighet till Kongl. M:ts nådige behag. Jag talar enligt samwete, hwarefter Gud en gång skall dömma mig, och ingen lærer misstycka, at jag fölljer min egen öfvertygelse, hälst i ett så högstwigtigt mål, som detta är, Men om ståndet finner, at saken bör annorlunda förklaras, bör och will jag wara nögd.

Herr borgmästaren Kock: Uti 5 § konungaförsäkran förklarar Hans Kongl. Maj:t sig stedze wara benägen, at altid instämma med riksens ständer, såsom magtägande. Är Hans M:t städse benägen, at altid instämma med riksens ständer, så är det ock städse med Hans Maj:ts nådige behag. Ty emellan benägenhet och behag finner jag ingen den aldra minsta skillnad wara, och fölljakteligen kan skilljaktighet emellan Hans Maj:t och riksens ständer aldrig hafwa rum, under hwad namn eller prætext, det hälst wara må, utan är och blifwer det för alle tider Hans Maj:ts skyldighet, at efter dess beswurne dyre försäkran altid instämma med riksens ständer, såsom magtägande. Om jag annorlunda förklarade rikets fundamentallagar, så ådroge jag mig den skiälige misstanckan, at willja konungen till behag dela med honom den magt, den myndighet och rätt, som riksens ständer endast och allenast tillhör. Med så swarta fläckar will jag ej stå tecknad i detta högtärade ståndets minnesböcker, ty jag stode då med rätta utmärckd, såsom den, hwilcken handlade emot sin fullmagt, mot sin ed och mot sitt samwete.

Herr borgmästaren Renhorn: Jag war icke tillstädes i secrete utskottet, när desse föreslagne personer nämdes. Jag känner dem icke eller just alle. Men det kan wara nog, at de äro kjände af andre, på hwilcka jag i detta målet kan lita. Det blefwe eljest ett alt för stort beswär, om wi skulle willja alle göra oss på det nogaste underrättade om deras egenskaper, och dertill fordrades wiserligen en längre tid, än ärendets wigt och angelägenhet fordrar. Men min omsorg syftar icke egenteligen häruppå, utan på hufwudprinciper, hur grundlagarne i detta mål böra förstås. Sanningen är allenast en, och det är aldeles omöijeligt at twänne motsatser på en gång kunna wara sanne. Häraf fölljer, at ingen opposition bör eller kan gifwas i våre grundlagar. man lærer ej kunna neka, at efter 3 §:s i riksdagsordningen klara innehåll, äga riksens ständer magt, at till och afsättja de personer, som höra till cronprintsens upfostran.

Om nu saken dependerade af konungens nådige behag, som här påstås will, då existerade opposition, och alting stadnade då ogjordt. Om twänne solar af lika storlek och i lika nära ställning skulle finnas i vår planetiske systeme, skulle icke dessa förderfwa oss och alle växter samt creatur, i stället för, at uplifwa oss och dem, samt regera våre årstider. Likaså skadeligit och derhos naturligt och moraliter omöijeligt är det, at något samhälle skulle kunna hafwa bestånd, hwaräst twänne lika magter infördes.

Detta hafwa riksens ständer wisligen betänckt, och fördenskull tydeligen utstakat gräntsorne emellan den lagstiftande och lagskipande magten. Den förre tillhör, at stadga lagar och göra sådane författningar, som han finner nyttigast för sig och riket, och den senares syssla är, at wärckställa dem, hwarwid icke något arbitrerande, fast mindre någon opposition får äga rum. Och som denne principen sidst blef faststæld, och bör såsom en warande onkelig sanning bibehållas, så hemställer jag, om det kan wara lofgifwit, at vidare discourera häremot, och om icke hela discoursen bör gå ut utur vårt protocoll.

Herr borgmästaren C. G. Boberg: Det lärer eij kunna nekas mig och andre, at tala hwar ock en efter sin öfwertygelse, wid de förekommande målens öfwerwägande. Derföre äro wi hitkomne. Och ingen är, som icke wet at riksens ständer äga den lagstiftande magten. Men i riksdagsordningens 3 § tyckes den rättigheten wara lemnad Hans Kongl. Maj:t, som far, at dess nådige behag bör inhämtas, och de personers tillsättjande, som skola sysselsättas med sonens upfostran. Om ståndet skulle behaga widtaga och fastställa någon annan förklaring öfwer denne §, skall jag så snart, som någon annan, wara nögd dermed. Men wi böra härhos påminna oss, at hans excellence herr riksrådet baron Scheffer har betygat sitt bekymmer för gouverneursämbetet, och de därwid häftade skyldigheter, om han skall utföra dem med saknad af Hans Kongl. Maj:ts förtroende. Derföre håller jag före, at det wore bättre, om saken på annat sätt kunde hielpas således, at altsammans skiedde med Hans Maj:ts och riksens ständers gemensamme nöije.

Herr justitiarien Faxell: Jag instämmer aldeles med det som herrar borgmästarne Renhorn och Kock i detta ärende så grundeligen och wäl anført, och derföre will jag icke vidare uprepa mine tanckar derom. Men det måste jag tillägga, at som enligt regeringsformens 3 §, det är en riksens ständers oförnekelige rättighet, at göra ombyte och förändring med dem, som hafwa at göra

wid kongl. printsarnes upfostring, så äga de ock en lika magt, at tillsättja andre i deras ställen. Ty man kan icke med skiäl förnufteligen föreställa sig, at de welat skiäncka bort en och behålla en annan omständighet i så angelägen sak, som leder till ett och samme ändamål. Jag tycker fördenskull, at all vidare discours må härom uphöra, och begär jag, at herr talman må giöra proposition.

Herr borgmästaren Schauv: Jag conformerar mig med herrar borgmästarne Renhorn och Kock, och will allenast anmärcka, at här säges, at rättigheten, likasom genom contract, blifwit lemnad till Hans Kongl. Maj:t, at utnemna personerne wid kongl. printsarnes upfostran. Men det är det icke, utan regeringsformen är en grundlag, hwarigenom gräntsorne emellan lagstiftande och lagskipande magten utstakas. Och efter denne grundlag har konungen försäkrat at regera, men ej efter behag.

Herr borgmästaren C. G. Boberg: At undfly vidare widlyftighet åberopar jag mig allenast hwad jag förrut i detta ärende anfördt.

Herr talman: Jag håller före, at ståndet lærer finna wara bästa, at hela denne discoursen må uteslutas utur protocollet. Ty det kan, efter min öfvertygelse, ej annars anses, än som förgripeligit, at man ställer lagstiftande magtens rättighet i quæstion, och will likasom oförmärckt statuera twenne lika magter i ett samhälle. Låtom oss, som sig bör, täncka efter påföljderne. Skulle icke härigenom altsammans måst afstadna, om den lagskipande magten sade nej till det, som den lagstiftande faststält?

Men som flere på en gång begärdte, at discoursen måtte blifwa stående, och at proposition måtte göras, så frågade herr talman, om det upläste secreta utskottets extractum protocollii, angående gouverneuren för Hans Kongl. Höghet, med det mera finge bifall. Hwilcket med Ja beswarades.

Men herr borgmästaren Malmsten yttrade sig: Jag har med upriktigt samwete och öfvertygelse sagt min mening, och därwid förblifwer jag. Jag nekar icke riksens ständers magt, men jag har hållit före, at det enligt regeringsformens tredje § wore en rättighet, som blifwit Hans Kongl. Maj:t lemnad. Om så är, kunde ingen sådan opposition yppa sig, som nu will förebäras.

Herr talman påminte, at nödigt wore, at detta ståndets beslut måtte genom en ansenlig deputation kundgöras de öfrige respective stånden. Hwilcket bifölls, samt at antalet skulle blifwa 12, för hwilcka herr borgmästaren Schauv kommo at föra ordet.

Herr borgmästaren Wesslo gaf wid handen, at puncten bland ståndets allmänne beswär angående städernes plantager blifwit afslagen i cammar-, oeconomie- och commercedeputationen, frågandes herr borgmästaren om icke berörde § måtte återbegäras. Hwilcket bifölls.

Uplästes secreta handels- och manufacturdeputationens betänckande,¹ angående högre afgifter på malt, hafra och åtskillige grynsorter, som utifrån i riket inkomma, samt sluteligt förbud till deras vidare införssel. Tillstyrckandes deputationen för anförde skiäl och omständigheter, at för innewarande åhr 1756, hwar tunna inkommande utländskt malt och hafra måtte wid införsslen beläggas med 16 öre s:rmts ytterligare afgift, men åhret 1757 med en dahl:r s:rmt, samt det därpåföljande åhret 1758 afgiften förökas till 2 d:r s:rmt, och ändteligen 1759 alt främmande malt och hafra till införsel förbudas. Dock at hwad förbudets wärckställande angår, till Hans Kongl. Majj:ts och rådets ompröfwande måtte lemnas, at efter omständigheterne förordna, likwäl således at afgiften ärläggas, i fall någon längre tid till malts och hafras införssel skulle pröfwas nödig. Hwarwid deputationen likaledes hemställer, at alle utifrån kommande bohwete- och hafregryn, herts-, hel- och pärl- samt korngryn, hwilcke hittills ärlagt i manufacturfond 6 öre s:rmt för lispundet, måge för innewarande åhr betala 12 öre samme mynt, och näste åhr till införssel alldeles förbudas.

Herr borgmästaren Cervin: Jag har tillförene påmint och föränlåtes äfwenwäl nu dertill, at deputationen måtte på en gång inkomma med alt det, som deputationen täncker i detta mål upgifwa. För öfrigit begriper jag icke hwarföre fonden altid föreslås till manufacturcontoiret. Mig tyckes, at den med bättre skiäl kunde användas till fiskerierne.

Herr grosshandlaren Clason: Jag måste påminna, at det är helt nödwändigt, det alt pommerskt malt må under den projecterade afgiften och tillärnade förbudet uttryckel:n begripes. Elljest torde Strahlsundske puntcammaren försöka, at göra ändring och oreda häruti.

Herr borgmästaren Finerus: I anledning af det, som herr borgmästaren Cervin angående fonden förestält, bör jag påminna, at den af inkommande hwete föreslagne fonden för landsculturen, tyckes nu till en början wara nog wackert

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1328, Sekreta handels- och manufacturdeputationen, nr 4.

tilltagen, helst landtmannen utom dess genom afgiften på malt och hafra samt gryn upmuntras, genom god betalning, at mera täncka på åckerbrukets skiötsel än hittills skedt. Men härhos böre wi århindra oss, at manufacturfonden, genom åtskillige wahrors förbud, såsom nu genom det nästa åhr tillärnade förbudet emot utländske gryn, blifwit och blifwer minskad, så at den oförnekeli-gen behöfwer understöd.

Herr borgmästaren Wesslo: Det förefaller mig nog underligt, at detta ståndets ledamöter willja inskräncka manufacturfonden, då likwäl denne fond mäst kommer städerne till godo. Hwaräst skola præmiér och andre upmunt-ringar tagas, när åtskillige wahror, af hwilcke fonden blifwit insamlad, blifwa förbudne, och ingen annan utwäg i deras ställe widtages?

Herr handelsman Bagge: Jag kan med skiäl icke annat finna, än at wi böre gå in uti deputationens förslag. Wi kunne ju kjöpa korn och mälta det sielfwe, så bespara wi mältarelönen. Och om wi wäl inrätte wåre mältarehus, kunne wi wara förwissade, at få wahran god. Deremot doger pommerskt malt icke stort. Engelske maltet gifwer wäl godt dricka. Men det är likwäl för den derpå be-städde draback så starkt utmältadt, at det ofta kostar mindre än sielfwe kornet. Gryn kunna giöras rätt så wäl här, som utomlands, och håller kornet sig bättre öfwer siöen än grynen, som ofta skadas. Men som hafran är nödig och aldeles oumgängelig till bröd för Wermeland, så tyckes mig, at åtminstone sädeshafran, när misswäxt warit, må befrias för afgiften wid införselen. Och är jag för öfrigit af den tancka, at fonden bör gå till manufacturcontoiret.

Herr borgmästaren C. G. Boberg: Mig skall det icke wara emot, at fonden går till manufacturcontoiret. Men wi böre ock se till huru landtculturen må kunna encourageras. Det är i sanning icke hwars mans lott, at kunna lägga ned någre hundrade plåtar uti åckerbruket. Och som hafran är i wisse orter nöd-wändig till bröd, så bör den få fritt införskrifwas.

Herr borgmästaren Fr. Ingman: I Westergöthland brukas föga annat på lan-det af allmogen till bröd, än hafra. Om den belägges med dryg afgift, eller aldeles förbiudes, hwaräst skola då bönderne, när misswäxt infaller, taga bröd? Jag beder fördenskull, at hafran må fritt få införskrifwas.

Herr borgmästaren Cervin: Wi täncke på fond för manufacturcontoiret, och till en del för landsculturen. Men wi tyckas likasom hafwa förglömt fiskerier-ne, som ingen tillräckelig fond äga. Jag har underrättelse från Carlshamn, at

om wederbörande icke få understöd nödgas de öfvergifwa sine började fiskeriinrättningar. Jag beder fördenskull, at den föreslagne fonden må användas till fiskerierne.

Herr talman: Secreta handels- och manufacturdeputationen lærer icke för-gäta, at enligt dess instruction täncka på upmuntran för fiskerierne, och tror jag säkert, at de lära snart inkomma med något i detta mål. Imedlertid kunna ståndets ledamöter i berörde deputation påminnas, at flitigt yrcka deruppå.

Ståndets herrar deputerade återkommo, och berättade herr borgmästaren Schauv, at herr grefwen och landtmarskalcken tackat för underrättelsen, samt gifwit wid handen, at ridderskapet och adelen icke ännu förehaft secreta utskottets extractum protocoll, angående herr gouverneuren hos Hans Kl. Höghet cronprintsen, men wore likwäl nu i begrep, at detsamme företaga. Hos bondeståndet hade målet redan warit afgjordt, hwilcket snart genom en deputation lærer notificeras. Men hos prästeståndet hade herrar deputerade fått det swar, at målet skulle företagas.

Herr rådman Lebell återtog discoursen, angående utländskt malts införsel, och begärdte, at ståndet wille så laga, at malt måtte, som förrut, få fritt införskrifwas, eljest skulle Österbottn alt för mycket komma att lida, som förledit åhr fått en så ringa årswäxt, at där wore brist på all spannemål, hwarförutan det den utsådde wintersäden såge rätt illa ut.

Härmed instämde herr rådman Booze och lade dertill, at som i Helsingeland föga mera korn wanligen funnes, än hwad på landet till bröd och andre behof upgår, så finge och städerne sällan deraf kiöpa något till at mälta, utan nödgades kjöpa malt från Stockholm, så at städerne följakteligen skulle komma alt för mycket at lida, i fall utländskt malt belades med högre afgift och sluteligen blefwe aldeles förbudt. Det kunde wäl sägas, at när utländskt korn ej förbiudes, eller afgiften därpå ej förhöijes, borde man mälta det. Men man finge sällan något sådant korn utifrån, som dogde till mältning, utan blefwe det mästedels på siön så skadat, at det till sådane behof ej kunde användas.

Herr talman: Mig tycker, at pluraliteten är för deputationens betänckande. Sielfwa billigheten fordrar ock sådant. Hwarföre skole wi icke hällre unna arbetslönerne åt wåre egne, än åt utlänningen? Korn får fritt införas, och något hwar lära snar nog börja uppå at täncka på nödige inrättningar så till mältning, som grynens förfärdigande. Och när wåre landtbrukare upmuntras, kan det

aldrig fela at de ju af egen winning föränlåtats, at använda all flit till ärhållande af godt korn, så jag gör mig försäkrad, det wi inom någre åhr skola under den Högstas wälsignelse finna en ymnig frukt af denne föreslagne författning. Men hwad hafran beträffar, som för wisse orter är nödwändig till bröd, så tyckes den wid infallande misswäxt, böra wara fri från afgiften.

Herr ålderman Ström: Den af deputationen föreslagne författningen, angående maltet, tyckes wäl aldramäst trycka bryggareämbetet, men icke dess mindre förklarar jag mig nögd dermed, i anseende till de af deputationen anförde skiäl och omständigheter. En ock annan af herrar ledamöterna hafwa utlåtit sig, som woro de icke wahne wid, eller willja icke hemma hos sig mäta, och at de fördenskull hälst såge, om de finge behålla utländskt malt. Men sådane considerationer böra icke äga rum, när frågan är, om wi icke hällre böra lemna arbetslönerne åt wåre egne än främmande? Skulle wisse städer icke komma till rätta med mältningen, så finnes så wäl i Skåne och annorstädes, som här i Stockholm de, som sådant wäl förstå. Och wi skole gierne se, om någon will lemna oss den förmonen, at få niuta mältarelönen till godo.

Herr borgmästaren Renhorn: Af förfarenheten har jag mig nogsamt be-
kandt, at mycken flärd och bedrägeri finnes wid det utländske maltet. Det är mästedels så starckt utmältadt, at det wid utlossningen utur fartygen och eljest hänger genom de långe fänorne tillsammans i store klimpor, som åttungar. Här af kommer, at det icke håller mått wid ommältningen, ty fänorne förspillars, och den starcka utmältningen wållar, at det utländske maltet gifwer allenast litet dricka. Det pommerske maltet är mästedels så skiämt af röken, at drickat oftast smakar rätt illa. Mig tyckes fördenskull, at wi icke behöfwa vidare discourera eller betäncka oss, at bifalla deputationens förslag i detta mål, som i sanning är wälgrundat. Hwarföre skole wi skiäncka arbetslönerne, så för den ene som den andre wahren, åt utlänningen, när wåre egne kunna med rikets förmon, och deras samt wårt gagn dermed sysselsättas? Wore det icke at wetande och willjande skada oss sielfwe? Det är beklageligit, at ifrån uråldrige tider så liten industrie hos oss funnits. Och det är underligit, at ehuru wi senare tider fått mycken uplysning, så willje wi ändå icke annars än ogierne afwika ifrån wår gamla, oansedt skadelige wahne. Mig tyckes, at det nu lærer wara hög tid för oss, at wakna up utur drömmen och börja at täncka på huru industrie och idoghet hos oss måge kunna upmuntras.

En och annan gaf wid handen, at de icke så egenoteligen kunnat fatta betänckandets innehåll, och begärdte fördenskull, at det å nyo måtte upläsas. Hwilcket ock fördenskull skiedde. Och herr rådmän Hanquist yttrade sig: Jag finner mig så mycket mera öfwertygad, at malt och gryn kunna med skiäl beläggas med högre afgift, och sluteligen till införssel förbiudas, som ehuruwäl Westerviks stad är belägen på en mindre sädesrik ort, så hafwa wi dock på 10 åhr icke införskrifwit malt, utan inrättat egne mälthus, hwaräst bättre malt, än det utländske, blifwit tillwärcadt. Om någon skulle willja hafwa beskrifning på inrättningen, will jag gierna lemna den till tjenst, och om någon skulle behöfwa underrättelse, huru man skall pröfwa, om kornet är dugeligt till mältning, så behöfwes icke härwid något mera, än at lägga kornet i ett glas fylldt med wattn. De korn, som då sättja bubblor på den ändan där fänan skall framkomma äro gode, men de öfrige, som inge bubblor hafwa, doge eij.

Herr justitiarien Faxell: Jag bifaller för öfrigit deputationens betänckande, såsom wälgrundat, men som nu är dyr tid i de mäste landsorterna, så håller jag för betänckeligt, at nu i detta åhr börja med wärckställigheten af deputationens förslag, och at fördenskull förslaget icke må wärckställas, förr än nästkommande åhr, och sedan successive. Och som i Wermeland brukas hafrebröd, så tyckes wara billigt, at hafran åtminstone wid infallande misswäxt, må utan afgift få införskrifwas.

Herr talman: Detta är aldeles skiäligt, och kunde fördenskull öfwerlemnas till regeringens godtfinnande, at när misswäxt infaller, låta hafran utan afgift införskrifwas.

Fiorton deputerade från ridderskapet och adelen anmäktes och infördes, och herr lagmannen grefwe Gyllenborg gaf ståndet wid handen, at ridderskapet och adelen hade till alle delar bifallit secrete utskottets extractum protocolli, angående gouverneursämbetet hos Hans Kongl. Höghet cronprinsen, samt de flere utnemde personer.

Herr talman tackade för underrättelsen, och herrar deputerade afträdde.

Herr handelsman Forssman återtog discoursen, om secrete handels- och manufacturdeputationens betänckande angående malt, hafra och gryner, ytt-randes sig: Gud wet, at jag genom deputationens förslag lider. Ty spannemåls-handelen är snart sagt min enda näring. Men som jag finner deputationens betänckande wälgrundat, så lemna jag dock dertill mitt bifall.

Herr borgmästaren Finerus: Jag är ock aldeles ense med deputationen, men beder allenast, at wi nu icke måge på in uti den puncten, hwartill den föreslagne fonden skall användas, antingen till manufacturcontoirets behof, eller till fiskerierne. Mig tyckes, at sådant må öfwerlemnas till deputationen, som nog lærer besörja, at både det ene och det andre hielpes.

Herr talman: Lät oss anmoda våre ledamöter i deputationen, at eij förgäta, det säker fond till fiskeriernes uphielpande må utses.

Herr borgmästaren Fr. Ingman: Jag kan se, huru wi på det sättet skola komma ifrån det förewarande målet. Här äro flere quæstioner, och många contradicentes, så at målet lærer behöfwa ett nogare öfwerwägande, och begär jag fördenskull, at detsamme må ligga på bordet, eller ock proposition till votering för hwarje quæstion giöras.

Härmed förenade sig h:r älderman Bock. Herr handelsman Pihlgardt: Jag kan icke begripa, hwarföre deputationens förslag finner så mycken motsägelse. Här är ju ingen afgift projecterad på kornet, och således kunna wi ju kiöpa det utifrån, om så behöfwes, och mälta det här hemma, så wi bespara arbetslönen, och sysselsätta våre egne med en nyttig näring.

Herr rådman Stenström: Det är billigt, at maltet belägges med högre afgift och ändtel:n till införssel förbiudes. Men hafran bör wara fri, elljest torde brödfödan blifwa för dyr och tryta i åtskillige landsorter. Hwad fonden angår, så tyckes den böra användas till landsculturens uphielpande. Och lærer wäl deputationen finna andre utvägar till fond för manufacturcontoiret.

Herr talman: Wi läre aldrabäst kunna komma ifrån saken, om wi 1:o bifalla, at alt utländskt jämwäl pommerskt malt samt gryner, måge wid införsselen beläggas med den föreslagne afgiften, och ändteligen förbiudas. 2:o åt till Hans Kongl. Maj:t och rådet öfwerlemnas, at wid infallande misswäxt befria all inkommande hafra ifrån den föreslagne afgiften, och at 3:io den föreslagne fonden må gå till manufacturcontoiret, men ständes ledamöter i secrete handels- och manufacturcontoiret anmodas, at så begå, det tillräckelig fond till fiskeriernes upmuntran warder utsedd. Frågandes herr talman, om ståndet behagar lemna dess bifall till desse förestäldte puncter,¹ hwilcket med Ja beswarades.

Tolf deputerade ifrån bondeståndet ankommo, och dannemannen Otto Olofsson gaf wid handen, at bondeståndet, uppå de anförde laglige grunder,

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1334, Borgarståndets protokollsutdrag, nr 68.

bifallit secreta utskottets extractum protocolli, angående gouverneuren, informator och cavallierer för Hans Kongl. Höghet cronprintsen och de öfrige kongl. printsarne, yttrandes sig härhos på följande sätt: Det gläder bondeståndet högeligen, at herr riksrådet och commendeuren af Kongl. Maj:ts orden herr baron Scheffer, såsom en witter, bepröfwad och redelig rådsherre icke wägrat att tjena riket och sitt fädernesland i detta högstangelägne ärende. At herr riksrådet hällre welat upoffra sitt enskylte, än undandraga sig ett drygt och med ansvar beledsagat ämbete, är en omständighet, som öfwerensstämmer med herr riksrådets ädla tänckesätt och höga egenskaper, och som till alla delar swara emot det förtroende, som bondeståndet för herr riksrådet altid hyst, som ökar bondeståndets högagtning för herr riksrådets person och som ofelbart lærer hos riksens ständer wärcka för honom all ärkänsla. Bondeståndet önskar allenast nu, at herr riksrådet med de öfrige wärde herrar och män, snart måtte tillträda deras ämbeten och sysslor, och at den högste Guden täcktes wälsigna deras arbete.

Herr talman tackade för den gifne underrättelsen, yttrandes derhos sig eij twifla, det ju borgarståndet lærer instämma med bondeståndets åstundan, at herr riksrådet och commendeuren tillika med de öfrige utsedde personerne måge, ju förr dess hällre, tillträda deras ämbeten och sysslor. Hwarmed bondeståndets deputerade afträdde.

Uplästes ett utdrag af rådsprotocollet,¹ under d. 26 i sidstl:ne månad, angående ryttmästaren Hans Rammels ansökning, at återfå den ifrån och med 1688 ägde säteriefriheten på dess ladugård i Asums sochn och by, Färs härad, och Malmöhus lähn, samt insokne rätt på de öfrige i samma by belägne frälsehemman och gatehus, så wäl som öfrige hemman i Omma, Sandbäck och Siöbo byar. Hwilcket ärende ridderskapet och adelen, samt prästeståndet remitterat till cammar-, oeconomic- och commercedeputationen. Hwarmed ståndet sig jäm-wäl förenade, och samma beslut påskrifwa lät.

Uplästes landt- och siö-militiæoeconomideputationens betänckande, af d. 28 Januarii sidstl:ne,² öfwer assessorens i Åbo hofrätt Christopher Rappes, å rusthållarnes wägnar wid lifdragoneregementet gjorde ansökning i åtskillige

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1327, Rådsprotokoll, nr 14.

² Borgarståndets arkiv, vol. R 1331, Lant- och sjö-militiæoeconomideputationen, nr 2 (flera handlingar).

mål, såsom 1:o at en rusthållare, som ej bor på rusthållet, men har någon annan gård, må äga frihet at behålla dragonehästar derstädes; 2:o at regementeschefen ej må förordnas, at mönstra sitt eget regemente; 3:o at rusthållarne måge äga lof, at sielfwe förse sine dragoner med stöflar af smorläder; 4:o at de till öfre esquadrons samling utsedde ställen seckylae och messubes skifteswis dertill måge nyttjas; 5:o at rusthållarne måge slippa betala mötes afgifterne, när dragonen är siuk, och 6:o at någon författning må widtagas, hwarigenom prisen på gewähr och tält, som nu öfwerklagas, ej må hädanåt kunna owanligen stegras. Och som deputationen funnit, at rusthållarne på åtskilligt sätt härutinnan mycket lidit, i synnerhet i det, de sidst inköpte tältten hafwa måst betalas med 50 d:r s:mt stycket, och gewähret bestående af dragonemousquett, bajonett och pistoler med 47 d:r samme mynt, och således nästan dubbelt eller långt högre än wid dylike regementen eljest skiedt, ty hemställer deputationen om icke nödigt wore, at Hans Kongl. Maj:t i underdånighet anmodas, om nådig anstalt till undersökning med det första.

Herr borgmästaren Renhorn: Jag måste wäl tillstå, at det synes, som hade denne ansökning bordt förrut afgöras hos Hans Kongl. Maj:t innan den kunnat uptagas hos riksens ständer. Men som de anförde omständigheterne wärckeligen äro af största wigt, och påfölgden skulle blifwa alt för eftertänckelig, om icke behörige mått i god tid häremot tagas, så kan jag icke annat finna, än at deputationen med skiäl uptagit de anförde beswären, så mycket mera, som det aldeles tillhör riksens ständer, at sådant efterfråga och rätta, om ock wederbörande tegat stilla dermed, hwarförutan jämwäl bondeståndet hade kunnat införa desse puncter bland sine beswär, då landt- och siö-militiædeputationen hade bordt yttra sig deröfwer. Och således är jag härutinnan aldeles ense med deputationens betänckande.

Herr borgmästaren Finerus: Jag medgifwer, at deputationen haft skiäl till hwad den giordt. Men som saken mäst rör bondeståndet, men deremot litet eller intet borgareståndet, så kan jag icke finna, hwarföre wi skola först taga up detta mål till afgörande. Och hemställer jag fördenskull, om icke målet kunde hwila till dess bondeståndet yttrat sig deröfwer.

Herr borgmästaren Cervin: Jag feck aldräförst höra denne saken omtalas, när detta betänckande justerades. Och har jag således hwarcken förr eller sedan hördt talas derom. Mig förekommer det något besynnerligt, at här styrkes

till undersökning, då likwäl wederbörande hade bordt först tilltala sine fullmäktige, som icke i akt tagit deras skyldighet.

Herr borgmästaren Schauv: Af betänckandet finne wi tydeligen, at rusthållarne hafwa till gewährets inkiöp betalt öfwer tiugu tusende dahl:r s:rmt mera än hwad sådant gewähr kostat andre dragoneregementer. Nästan likaså dryg förlust hafwa de måst lida på de upköpte tälten. Skola sådane grofwe tillgrep icke undersökas? At klagomålen inkommit genom denne, eller någon annan wäg, det kan icke hindra riksens ständer, at uptaga och rätta ett så oskiäligt förfarande. För öfrigit kan det wara lika mycket, hwem saken mäst rörer. Nog af, at hwad så aldeles obilligt är, bör rättas, och det ju förr dess heldre, på det wedebörande ej måge dö bort, och saken således afstadna. Jag beder fördenskull, at deputationens betänckande må bifallas.

Herr borgmästaren C. G. Boberg: At saken icke egentligen synes röra borgareståndet, det bör icke hindra oss, at uptaga och afgiöra densamme, när sådane besynnerlige omständigheter, som nu, förefalla. Differencen på inkiöpet är för stor och groft tilltagen. Sådant förtjenar undersökning och beifrande. Om officerarne äro utan skuld, så få de ju reconvention. Men efter min tancka borde officerarne, så litet som möjligit wore, få befatta sig, med monderingspersedlars och gewährs, samt hästars upkiöpande. Ty man wet nog, huru dermed tillgår. När en rusthållare kjøper en häst af någon annan, än en officerare, casseras hästen wid nästa möte, fastän han wore god nog. Men om officeraren såldt densamme, blifwer han wäl stående, fast än han wore sämre, och likwäl alltid måste betalas mycket drygare än eljest. Men som jag påminner mig, at något, desse mål angående, är infördt bland bondeståndets beswär, så torde man kunna dröija något med detta betänckandets afgiörande, på det saken ej må afgiöra på twenne ställen, och kan hända få ett olika slut.

Herr rådman Hanell: Jag kan för min del icke finna, hwarföre wi skole upskiuta med detta målets afgiörande. Omständigheterna äro ju sådane, at de böra ju förr dess hällre alfwarsamt beifras och rättas. Låtom oss fördenskull nu bifalla deputationens betänckande.

Herr rådman Booze: Som i Söderhamns stad är ett factorie, så har jag mig noga bekandt, at ehuruwäl de i betänckandet nemde gewähren tillsammans icke kostat wid factoriet mera än 10 plåtar, så hafwa dock wederbörande se-

dan måst betala därföre 20 till 22 plåtar, hwilcket gör en alt för stor skillnad, som länder rusthållarne till dryg tunga.

Herr talman: Det är oförnekligit, at wid sådane inkiöp föröfwat alt för store missbruk och egennyttia, och böra således tidige och alfwarsamme mått widtagas häremot. Jag hemställer fördenskull, om icke ståndet behagar bifalla landt- och siö-militiæoeconomiedeputationens nu upläste betänckande i detta mål. Hwilcket med Ja beswarades.

Herr borgmästaren Omnberg gaf wid handen, at herrar deputerade, öfwer inkommande enskildte ärender, hade warit tillsammans. Men som herrar deputerade icke kunnat erhålla acten, angående det af herr rådmän Burts anmälte ärendet, om qwarnens arrende i Helsingfors, ifrån kongl. justitiærevisionen, ehuru derom flere gånger blifwit, å ståndets wägnar, påmint, emedan actuarien Lostierna föreburit, at han borde anmäla ståndets begäran hos herrar revisionssecreterarne, hwartill han icke ännu skall haft tillfälle, så hade herrar deputerade icke kunnat något wid det anmälte målet utgiöra.

I anledning häraf fant ståndet godt, at härom vidare skulle i kongl. justitiærevisionen påminnas, och gifwas herrar deputerade wid handen, när acterne ärhölles, på det de ju förr dess hällre kunde sammanträda till öfwerläggning derom.

Herr borgmästaren Ubman ingaf ett memorial, som uplästes, af innehåll, at han för flere anförde considerationer hölle för betänckeligit, at jewelers bruk, enligt det af herr borgmästaren Schauw ingifne memorialet, skulle afskaffas. Anmälandes herr borgmästaren, det han wore sinnad, at gå med desse sine föreställningar till de öfrige respective stånden, hwartill han begärdte ståndets lof.

Herr borgmästaren Schauw: Jag är nemt uti ingressen af detta herr borgmästaren Ubmans memorial. Men jag kan icke se, huru detta skulle skicka sig, at memorialet ställes emot mig, som likwäl skrifwit på ståndets befallning, sedan saken förrut war faststaldt, och förstone tillärdnad, at anföras bland ståndets allmänne beswär. Således röres icke allenast jag, utan ock ståndets förrut fattade och memorialet påskrifne beslut och bifall. Jag hemställer fördenskull till ståndets öfwerwägande, om icke det är emot alt wanligit bruk och god ordning, at en ledamot skall få, genom memorial hos de öfrige stånden, söka ändring uti ståndets förrut fattade beslut. Skulle icke, genom en sådan lemnad

frihet, alle ståndets beslut och giöromål kunna ställas åter under quæstion, och kunna försättjas uti yttersta oreda?

Herr borgmästaren Omberg: Jag har mig icke bekandt, at saken, angående jouvelers bruks afskaffande, blifwit just så definitive afgjord, utan allenast remitterad till secreta handels- och manufacturdeputationens utlåtande. Och således kan jag icke finna, det herr borgmästaren Ubman kan förbiudas, at gå med sine föreställningar härom till de öfrige respective stånden.

Herr justitiarien Faxell: Jag ärhindrar mig noga, att herr borgmästaren Schaus memorial, angående jouvelerne blef af ståndet bifallit. Det wore således at rubba ståndets beslut, om herr borgmästaren Ubman skulle tillåtas, at gå in med föreställningar deremot. Och blefwe påfölgden den, at flere torde willja göra det samme wid andre tillfällen, hwarigenom alle ståndets beslut kunde af dess egne ledamöter sättjas i owisshet. Och som saken war förrut af ståndet fastställd, och herr borgmästaren Schauv, i anledning deraf författat sitt memorial, så är det både orätt och oanständigt, at han uti ingressen af detta memorial nemnes. För öfrigit wille jag fråga om herr borgmästaren Ubman war tillstädes, när saken, angående jouvelerne, förhades och afgjordes.

Herr borgmästaren Ubman lemnade till swar, at han icke wid det tillfället warit i ståndet närwarande, utan hade han sedan fått anledning, at närmare öfwerwäga saken, och hade han fördenskull upsatt desse sine uti memorialet yttrade tanckar.

Herr handelsman Forssman: Som herr borgmästaren Ubman sielf tillstår, at han icke warit tillstädes, när målet afgjordes, så äger han ock nu mera, till föllje af riksdagsordningens 16 §, aldeles icke någon rättighet at söka ändring uti ståndets beslut. Och det så mycket mindre, som wi nogsamt kunne finna, at sådant skulle hafwa eftertänckelige påfölgder med sig.

En och annan hölt före, at saken icke wore så definitive afgjord, at den ju å nyo kunde uptagas. Och uplästes fördenskull ståndets påskrift å merberörde herr borgmästaren Schauvs memorial. Och befants deraf, at ståndet till alle delar bifallit quæstionen an, men remitterat quæstionen quomodo till secreta handels- och manufacturdeputationens utlåtande.

Herr borgmästaren C. G. Boberg: Det händer ofta, at wid en casus inkomma flere memorialer mot och med, stundom flere dagar efter, och emottages desse, enär de hwart i sitt stånd blifwit wedebörligen anmaldte, och det till föllje

af riksdagsordningen, som sådant tydeligen medgifwer. Jag kan fördenskill icke se hwarföre den friheten skulle nu betagas herr borgmästaren Ubman, at nu efteråt gå med sine tanckar till de öfrige respective stånden, mera, än om han förrut, då herr borgmästaren Schaus bifölls, hade med en lika begäran, anmält sitt memorial.

Herr borgmästaren Lundeberg: Om herr borgmästaren Ubman hade, då saken förste gången förhades och faststältes, anmält sig, at willja gå med sine särskilte tanckar till de öfrige stånden, då hade sådant, till föllje af riksdagsordningen, icke kunnat honom wägras. Men som herr borgmästaren Ubman tillstår, at han icke war tillstädes, när herr borgmästaren Schauv ingaf sitt memorial, som derhos icke innehåller något annat, än ståndets förrut fattade beslut, hwilcket dessutom då feck påskrift med bifall, så kan jag icke finna, at herr borgmästaren, i synnerhet nu så långt efteråt, bör få giöra någre föreställningar härom hos de öfrige respective stånden, utan bör det wara gilt, hwad ståndet en gång beslutit.

Herr borgmästaren Ubman yttrade sig, at om ståndet så godt funne, wille han afstå med sin begäran, och innehålla detta memorial.

I anledning häraf hemstälde herr talman till ståndets godtfinnande huru härmed måtte förfaras. Dock påminte herr talman, at det icke wore rätt, om sådant skulle tillåtas, sedan ståndet en gång så långt förrut faststält saken, och kundgiordt dess beslut de öfrige respective stånden. Man hade wäl wid denne riksdag haft et exempel, at lagman Malmerfeldt skaffat sig påskrift på dess, angående secrete deputationens betänckande, ingifne memorial, som dock wid det samma betänckande hos ridderskapet och adelen förhades och afgiordes, icke blifwit anmält. Men betjäningen, som därwid gådt lagman Malmerfeldt till handa, hade för sådant fått ett rätt alfvarsamt tilltal, och warit nära att blifwa bortkiörd.

Herr borgmästaren Renhorn: Jag finner nogsam, at detta herr borgmästaren Ubmans memorial, kan icke nu mera af honom, eller någon annan ståndets ledamot få inlemnas hos de öfrige respective stånden. Men härhos tror jag, at honom eij kan förbiudas, at låta någon ledamot af de andre stånden underskrifwa och ingifwa det, dock at ingressen ändras och borgmästaren Schauvs namn uteslutes.

Detta herr borgmästaren Renhorns yttrande bifölls, uppå skiedd proposition af herr talman, och återlemnades oftaberörde memorial till herr borgmästaren Ubman.

Uplästes bergsdeputationens betänckande,¹ af d. 29 Januarii sidstl:ne, at kongl. bergscollegii protocoller måtte lemnas till deputationens öfwerseende, tillika med protocolsdeputationens betänckande,² af d. 11 i sidstwekne månad, angående samme sak. Och hade ridderskapet och adelen sig utlåtit deröfwer, at som den ordning dermedelst skulle rubbas, som är stadgad och hittills brukad, at protocolsdeputationen öfwerser bergscollegii protocoller, hwaraf bergsdeputationen, när så behöfwes, jemwäl får nödig del, så kunde ock ridderskapet och adelen icke bifalla bergsdeputationens begäran, hwilcket yttrande prästeståndet bifallit, som ock nu af ståndet bifölls.

Herr borgmästaren Finerus: De flere angående auctoren Ärlig Swensk inkomne memorialer äro icke ännu afgiorde. Och som de innehålla dels många insimulationer, dels sådane utlåtelser, som röra vår frihet, regering och rådet, så hemställer jag, om icke dess memorialer måge näste plenidag företagas och afgiöras.

Detta hemställande bifölls. Och herr talman påminte, at i fall ståndet icke skall hindras i dess öfrige angelägne giöromål, wore det nödigt, at herrar ledamöterne något tidigare infunne sig, än hittills wanligen skiedt, då stundom efter hel timas wäntan knapt så många ledamöter warit upkomne, at protocolsjusteringen kunnat företagas, mindre någre andre ärender.

Herr borgmästaren Johan Boberg föredrog följande tillärnade puncter bland allmänne beswären, neml:n

§ angående förklaring öfwer 3 cap. 4 § handelsbal:n om handtwärckares antagande till handlande. Hwilcken § bifölls.

§ angående licentens betalande i brist af försäkringssedlar med 30 procent i penningar. Antogs.

§ angående fierdeparts förhögingens uphörande på lilla tullen. Går ut.

§ ang:de inlagors inrättande wid store siötullen för inkommande wahrör, antogs.

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1329, Bergsdeputationen, nr 1.

² Borgarståndets arkiv, vol. R 1329, Protokollsdeputationen, nr 3.

§ om bergs- och up-städernes förfördelande i handel af stapelstäderna. Antogs.

Tolf deputerade från prästeståndet anmältes och infördes. Herr biskopen doctor Troilius förde ordet, och gaf wid handen, at prästeståndet enhälligen bifallit secrete utskottets extractum protocollii angående gouverneuren, informator och cavallererne hos Hans Kongl. Höghet cronprintsen, samt de öfrige kongl. printsarne. Men härhos hade prästeståndet uti denne expedition saknat herr öfwerhofpredikanten doctor Schröders namn, som likwäl bordt ibland informatorerne upföras. Begärandes herr biskopen, at detta antingen genom en särskild expedition, eller eljest, måtte hielpas.

Herr talman tackade för underrättelsen, och hölt derhos före, at saken, angående doctor Schröder kunde genom en särskild expedition bäst hielpas, hälst detta wore allenast skiedt af någon glömska, men icke af annan orsak. Prästeståndets herrar deputerade afträdde.

Herr borgmästaren Silvius anmälte, at riksdagsfullmäktigen för Strömstad rådman Holmquist wore siuklig. Herr borgmästaren hade besökt honom, och derwid märckt, at honom lärer fela penningar till tjenligt och nödigt underhåll samt medicamenter och en medici antagande i dess siukdom.

Herr talman beklagade rådmannen Holmquists siuklige tillstånd. Och som troligit wore at hans omständigheter och wilkor wore nog knappe, och till äfwentyrs alldeles otillräckelige till dess nödige behof, under den iråkade siukdomen, så hemställte herr talman, om icke ståndet behagade at af dess i banquen stående medel skiäncka rådmannen Holmquist tryhundrade dahl:r kopp:rmt till understöd i dess siuklige tillstånd. Hwilcket bifölls. Och anbefaldtes secreteraren at samma 300 dahl:r utassignera, och genom cancellisten Hagtorn honom rådman Holmquist emot quittance tillställa låta. Hwarwid Hagtorn hade at tala med rådmannens wärdinna, at hon måtte med behörig skiötsell och mat gå honom till handa. Och borde Hagtorn för öfrigit och i fall rådman Holmquist icke någon medicus antagit, anmoda någon skickelig fältskiär, at emot skiällig betalning honom besöka och vårda.

Sidst påminte herr talman, at af ståndets allmänne beswär, ännu en stor del icke hunnit justeras. Och som det likwäl helt angelägit wore, at desse beswär måtte ju förr dess hällre blifwa färdige, så hemstaldte herr talman, om icke ståndet behagade till den ändan något tidigare än de öfrige stånden å plenida-

garne sammanträda, hållandes herr talman före, at om ståndet behagade sammankomma ett par gånger kl:n 6 för middagen, kunde beswären afslutas. Denne föreställning bifölls af pluraliteten.

Hwarmed ståndet skildes åt.

Åhr 1756 den 11 Martii

Herr borgmästaren Johan Boberg föredrog följande §§ af de tillärnade allmänne beswären, neml:n

§ om ändring uti tullbewakningen wid Stockholms stads skiepsbro. Hwilcken § antogs.

§ angående den tjocka tjärans fria försälljande, gillades likaledes. Men § om spikens angifwande och wägande, afslogs, och

§ angående handtwärckeriernes rudimateriers befriande från manufacturfonden, gick ut.

§ bergsstädernes ansökning om förlagswinsten på tackjärn. Antogs.

§ ang. räntans beräkande från liquidationens, men icke från dommens datum, gillades.

§ om fatalier till liquidationer i slutad förlagshandel. Bifölls.

§ ang. prolongation ifrån midsommaren till Larsmäsas i första terminen wid marckegångens beräkande. Antogs.

§ westerbottniske städernes ansökning om rättighet för magistraterne at förpassa tjenstefolck. Bifölls.

§ ang. befrielse för lilla tullens ärläggande för de wahror, som föras från den ena stapelstaden till den andre. Antogs.

§ om ärsättning för släders, kärrors och wagnars nyttjande i skiutfärdar från städerna. Bifölls.

§ om en fyrings inrättande på Hollmö-Gaddarne. Gillades.

§ om Boeråhshandelens inskränckande.

Sedan denne § war upläst inlemnade herr borgmästaren Fredric Ingman ett memorial i detta ärende,¹ som jemwäl uplästes, af innehåll ut in actis.

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1335, nr 56.

Herr rådman Hanquist yttrade sig: Herr borgmästaren anförer wäl i dess memorial, at igenom denne beswärs puncten skola Boeråhs privilegier röras. Men som uti puncten icke påstås eller begäres, at Boeråhsboerne skola förbidas at handla med sådane wahrer, hwartill de wärckeligen äga rättighet, utan allenast, at de antagne missbruken måge afskaffas, så kan jag icke finna, at herr borgmästaren äger skiähl, till detta sitt yttrande. Och begär jag fördenskull, at § såsom wälgrundad må antagas för allmän.

Herr handelsman Allegre utlät sig at missbruken woro nog allmänt bekant, ty Boråhsboerne hade ständige liggare mäst allestädes, som prejudicera städernes handlande på flere sätt. Hwilcket alt borde rättas. För öfrigit hölt herr handelsman före, at herr borgmästaren Ingman icke bordt såsom skiähl åberopa sig det dryga båtsmanshållet i Boråhs, hälst emedan 15 till 16 hela hemman skole till deras underhållande wara för staden anslagne.

Herr assessoren och borgmästaren Ingman:

Wij böra göra skillnad emellan stadens rättigheter, och de missbruk, som i dess handel kunna hafwa insmygt sig. Men sådant finner jag icke wara uti den projecterade § i akt tagit, ty den samme är aldeles så stäld, at om den blifwer stående och winner de öfrige resp:ve ståndens bifall, warde Boråhshandelens rättigheter så kringskurne, at staden måste gå under. Låtom oss fördenskull göra härutinnan en behörig skillnad, och sedan inom ståndet se till huru det må rättas, som rättas bör. Men at gå med beswär härom till de öfrige resp:ve stånden, håller jag alt för betänckeligit, emedan de öfrige städernes privilegier torde snart nog på detta sättet kunna ställas under quæstion.

Herr borgmästaren Fredrich Ingman: Lärftskrämaresocieteten här i Stockholm, som giordt början till denne beswärs punct har alldeles ingen orsak haft att klaga, om de icke under skien af ett och annat mindre skiäl, welat söka, at rubba stadens rättigheter. Hwad skadar det dem, at Boeråhs handlande låta trycka sine lärfter? Kunna de icke göra detsamma om de willja? Men jag wille lemna detta och annat dylikt, om man icke sökte at undergräfwa stadens privilegier.

Herr rådman Helledaj: Jag har mig bekandt, at kongl. commercecollegium förklarar Boråhsboerne berättigade, at låta trycka lärfter. Och som man icke kan hafwa sig alle omständigheter så noga bekandte, så lærer wara bäst, at målet går till allmänna beswärsdeputationen, på det så wäl kongl. commercecol-

legium, som staden må blifwa häröfwer hörde. Då ock missbruken lättast kunna urskilljas.

Herr assessoren och borgmästaren Ingman: Jag har redan yttrat mig, det jag för min del funne alldeles betänckeligt, at lemna städernes skilljacktigheter och beswär sins emellan till de öfrige ståndens afgjörande. Och som detta kunde medföra beswärlige påföljder, så föranlåtes jag, at å nyo yrcka, at det är högst angelägit, det wi måge sielfwe innom ståndet se till huru saken må kunna jämnckas.

Herr borgmästaren Schauv: Huru skall detta ärende kunna jämnckas innom ståndet, när mäst alle städers fullmäktige äro klagande? Ingen will rubba Boråhs stads privilegier, ehuru de mycket sedan första inrättningen blifwit utwidgade, hwaremot de öfrige städerna knapt hafwa skuggan qwar af sine privilegier. Men missbruken, som uti Boråhshandelen öfwas, böra afskaffas. Och detta kan aldrabäst skie, om målet efter herr rådman Helledaijs yttrande går till allmänna beswärsdeputationen, där wederbörande kunna blifwa hörde.

Herr handelsman Forssman: Mig tycktes, at saken kunde hielpas, utan at wij ginge till allmänne beswärsdeputationen därmed, om wi allenast se efter hwilcke wahrer Boråhsboerne få föra. En noga uplysning härom kunne wi få uti den af cammereraren Grise projecterade tullordinantien, som nu ligger i tulldeputationen till skiärskådande. När detta skiedt kunna missbruken i det mästa snart utwärcas och saken jemnckas innom ståndet. Men hwad färgandet och tryckningen angår, lærer frågan annorstädes böra afgjöras, som beqwämligast torde kunna skie hos Hans Kongl. Maj:t, sedan kongl. commerce-collegium blifwit hördt.

Herr justitiarien Faxell: Låtom oss se något närmare på denna sak, innan wi gå vidare. Mig tyckes det wara både eftertänckeligt och hårdt, at på en gång willja coupera en stads näring och rörelse, hwars inwånare i sanning äro ett idogt och flitigt folck. Det kan wäl wara at någre missbruk i deras handel förelöpa. Men man lærer ock kunna säga, at de icke äro de endaste hos hwilcke sådant skier. Och wid så fatte omständigheter håller jag före, at ståndet bör hållre söka utwägar at hielpa än stielpa.

Herr rådman Helledaj: Hwad rätt är bör skie; rättigheterna böra bibehållas, men missbruken afskaffas. Sådant kan i detta mål icke afgjöras annorstädes,

än hos riksens ständer, och derföre bör ock puncten till allmänna beswårsdeputationens skiärskådande öfwerlämnas.

Herr borgmästaren Lundeberg: Jag påminner mig, at puncten innehåller, det Boeråhsboerne eij skola få sällja i minut. Och som detta strider emot stadens privilegier, så bör ock puncten åtminstone i den omständigheten ändras, och så inrättas, att stadens rättigheter icke kränckas.

Herr handelsman Forssman begärdte, at detta ärende måtte hwila, till dess den projecterade tullordinantien kan inkomma från deputationen, så man finge se, hwilcke wärror Boeråhsboerne woro berättigade at föra, och således i det mästa kunde hielpa saken, utan at behöfwa gå vidare.

Men som proposition af flere herrar ledamöter begärdtes, så frågade herr talman, om ståndet behagade bifalla, at puncten ang:de Boeråhshandelen, sådan som den nu projecterad och uplyst war, måtte för allmän antagas, dock således, att Boråhs stads privilegier icke på något sätt ändras eller rubbas. Hwilcken proposition med Ja beswarades.

Secreteraren gaf wederbörligen wid handen, at bondeståndet bifallit ståndets extractum protocoll, angående hwetes införande i riket hädanåt, och hade han fördenskull begärdt och ärhållit bondeståndets påskrift, som nu wistes.

I anledning häraf förestäldte herr talman, at nödigt wore, det ståndet måtte afsända en deputation till prästeståndet med detta påskrefne document, och försöka om icke prästeståndet kunde förmås, at jemwäl dertill lemna dess bifall. Detta samtycktes, och utnemdes sex herrar ledamöter till detta ärende, för hwilcke herr justitiarien Faxell anmodades att föra ordet. Och desse herrar deputerade afträdde.

Herr borgmästaren Cervin påminte, at en § angående fartygens bestyckning, som gå till Spanska sjön, wäl blifwit bland ståndets allmänne beswär intagne. Men som tiden till utredningen nu snart wore inne, och med denne puncts slutelige afgjörande länge skulle utdragas, om den ifrån secreta handels- och manufacturdeputationen remitterades till allmänne beswårsdeputationen tillbaka, så hölt herr borgmästaren före angelägit wara, at denne § måtte, till undwikande af sådan widlyftig omgång, inlemnas directe ifrån secreta handelsdeputationen till riksens ständers plena. Hwilcken föreställning,

uppå giord proposition, af herr talman bifölls. Och anmodades ståndets herrar ledamöter i secreta handelsdeputationen, att härom draga försorg.

Herr justitiarien Faxell och herrar deputerade återkommo, samt berättade, at prästeståndet lofwat företaga ståndets extractum protocollii, angående hwettes införande, och se till, huru saken må kunna hielpas.

Herr borgmästaren Johan Boberg föredrog åter följande tillärnade puncter bland allmänne beswären, neml:n

§ angående det förfördelade, som bokbindare lida af boktryckare och bokförare. Hwilcken § antogs.

§ ang:de de remisslagens erhållande för chartæ sigillatæ-medlens remitterande. Antogs likaledes.

§ om förbud emot saltfisks sälljande i olaktäte kjärill. Bifölls.

§ om levantiske handelens privilegii uphörande. Gillades.

§ om inhemskt fönsterglas och bouteilljers fria passerande genom tullarne.

Antogs.

§ om en stadgas utfärdande för fiskericompagniet. Gillades.

§ angående den gälds betalande, som officerare giordt, innan de från städerna aftåga. Bifölls.

§ om cronans tiondejärns försälljande genom auction till den mästbiudande. Antogs.

§ om brotullens förminskande i Örebro stad. Bifölls.

§ om prästewal i städerna och rösternes beräkande därwid, när stads- och landt-församlingar concurrera. Gillades.

§ om förhögte tullens inställande på engelskt läder. Antogs.

§ ang:de de så kallade gjerningsörens åtniutande af handtwärckare som bo på landet. Bifölls med den af herr borgmästaren Schau giorde påminnelse, at § så måtte jämnckas, at 1619 åhrs stadga i detta mål återstalles i sin fulla kraft och efterfölgd.

§ om scholægångarne i städerna, antogs.

§ ang:de Agö och flere länningars skogars befredande, gick ut.

§ om strömmingsfiskeriets nyttjande wid hafsstränderne ymsom med jordägarne. Antogs.

§ om drängars förpassande till utrikes siöfart, gick ut.

§ om lurendrageries förekommande i Österbottn från ryske gräntsen. Bifölls, dock således, at § inrättas till ett memorial, då den kan remitteras directe till secreta handels- och manufacturdeputationens skärskådande och utlåtan- de.

Uplästes secreta handels- och manufacturdeputationens betänckande af d. 2 i denne månad,¹ angående tillstånd för deputationen, at få giöra herr öfwersteliutenanten och riddaren Boije försäkrad om någon skiälig belöning af manufacturfonden, emot det at han uptäcker dess förwärfwade kunskaper om fåreskiötselen, bestående deruti: 1:mo at inge utländske får widare skola behöfwa införskrifwas. 2:do at gode får ej skola förbyta deras art. 3:o at man ej skall behöfwa ombyte af främmande baggar. 4:o at fåren alltid skola bibehållas wid en stor och reslig wäxt. 5:o at säkert bewara fåren från halse- och wattusi- uka, samt matkar i lefren. 6:o at förekomma alle andre deras smittosamme si- ukdommar. 7:o at hindra det lamben ej stadna i wäxten. 8:o at fåren gifwa mycken och god ull. 9:o at bewara ullen för smolck och orenlighet. 10:o at twätta fåren på ett särdeles sätt. 11:o at skiöta ullen på ett särdeles maner, när hon är afklipt. 12:o at winna ett i högsta måtton fördelaktigt åkerbruk. Och ändtel:n 13:o en mer än tillförene gagnande landthushållning.

Lofwandes deputationen at willja, innan belöningen till herr öfwersteliute- nanten Boije utlemnas, icke allenast behörigen undersöka, samt sig försäkra, at uptäckandet af herr öfwersteliutenantens sätt wid fåreskiötselen, är för det allmänna gagnande, utan ock huru det samme beqwämligast må till rikets nyt- ta blifwa användt, samt allmännel:n bekandt giordt.

Herr borgmästaren Renhorn yttrade sig. Mig tyckes, at det ej wore för mycket, utan aldeles billigt, at herr öfwersteliutenanten Boije, hwilcken så mycken flit och möda wid fåreskiötselen till det allmännas nytta användt, måtte utom någon belöning för uptäckandet af dess wettenskap, hedras med landshöfdingenamn och -rang, dock utan at betala något derföre.

Herr talman förestäldte at hwad herr borgmästaren Renhorn nu anförde kunde wid annat tillfälle, om så godt syntes, komma under öfwerwägande, Nu wore allenast frågan, om ståndet behagade bifalla det upläste deputationens betänckande. Hwilcket med Ja beswarades.

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1328, Sekreta handels- och manufakturdeputationen, nr 5.

Uplästes cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande,¹ af d. 27 Februarii sidstl:ne, angående Söderhamns stads ansökning, genom dess riksdagsfullmäktig, herr rådmän Booze, at bem:te stad måtte blifwa befriad från 59 d:r 28 $\frac{2}{3}$ öre s:rmt betalande till generaltullarrendesocietet, som bem:te societet skall användt, till stenkistors anläggande och stängsels inrättande wid siötullen, samt tillika frikallas från desse stenkistors underhållande framdeles. Hwilcket likwäl staden, genom Kongl. Maj:ts skrifwelse, till dess och riksens cammarcollegium skall blifwit pålagt. Och hade deputationen i anledning af anförde skiäl och omständigheter tillstyrckt, det stadens ansökning i desse mål måtte willfaras. Hwilcket ock ridderskapet och adelen, samt prästeståndet samtykt, som äfwenledes af ståndet nu bifölls.

Uplästes cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande,² af d. 27 i sidstwekne månad, angående riksdagsfullmäktigens för Halmstad herr rådmän Gustaf Redins ansökning, om ändring uti Kongl. Maj:ts nådige resolution af d. 13 Decembr. 1751, hwarigenom upstaden Laholms inwånare blifwit lofgifwit, at taga förpassning wid landttullscammaren derstädes, och således ifrån visitation och passstagande, wid stapelstadssiötullscamrarne befriade, och på det så wäl all olofl. handelsrörelse måtte förekommas, som ock Laholms inwånare wid deras lofl. handelsidkande på skånske orterne, undwika en kostsam och hinderlig resa till Halmstad, endast för visitation och passtagning derstädes, ty tillstyrcker deputationen, at Laholms inwånare wid ut- och ingående ifrån och till de inhemske skånske orterne, måge wid landttullscammaren derstädes visiteras och förpassas, men at landttullscammaren åligga bör, at nästa postdag derefter gifwa siötullscammaren i den stad, dit det förpassade fartyget blifwit destinerat, tillkänna, fartygets ägare och skjepparens namn, fartygets lästetahl, samt huru mycket och hwilcke slags wahror det har om bord, så att när fartyget i hamnen anländer, siötullscammaren må efter denne förteckning, visitationen förrätta, och äfwen på samma sätt, enär fartyget begifwer sig derifrån på hemresan, efter wärckställd visitation öfwer hwad fartyget inlastadt förpassning derå utförda, och med första post lemna landttullscammaren i Laholm derom underrättelse, med mera ut in actis.

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1330, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 12.

² Ibidem, nr 13.

Hwilcket alt ridderskapet och adelen, samt prästeståndet samtykt, och jemwäl nu af ståndet, efter giord proposition af herr talman bifölls.

Uplästes herr Carl Hiärnes memorial och hemställande,¹ at till förekommande af lagarnes missbruk, och till deras nogare efterlefnad, hädanåt, den författning måtte tagas, at justitiæcancellerssysslan för framtiden ej må besättjas efter tour och tjenstetid, eller blifwer ett lifstidsämbete, utan blifwa ett af riksens ständer immediate dependerande 3 åhra ämbete, som hwarje riksdag kunde besättjas, genom ständernes electorer, och det icke blott med en utan flere personer af alle ständens deputerade, dock altid sådane hwilcke icke äro i något civilt ämbete stadde, hwaraf hälften wid hwarje riksdag kunde afgå, och andre i deras ställen wälljas. Föreslåendes herr Hierne, at alle fiscaler kunde ställas immediate under detta ämbete, samt at desse, såsom riksens ständers ombudsmän måtte sättjas i wiss heder och derhos i independence af sine collegier, domstolar och executorer, med mera ut in actis. Och hade ridderskapet och adelen, samt prästeståndet remitterat detta memorial till justitiæ- samt cammar-, oeconomie- och commercedeputationerne. Men som åtskillige herrar ledamöter begärdte, at detta ärende måtte hwila, så beslöts, at det till näste plenidag må blifwa liggande på bordet.

Uplästes bondeståndets extractum protocollis af d. 2 Januarii sidstl:ne angående skattekiöp, huru de böra befordras,² samt de hinder förekommas, som derutinnan kunna förorsaka uppehåll. Anmälandes bondeståndet härwid till bifall, ett under sidstl:ne riksdag afgifwit cammaroeconomiedeputationens betänckande i detta mål. Borgareståndet tog detta under öfwerwägande, och fant godt, at remittera detsamme till cammar-, oeconomie- och commercedeputationen. Hwilcket ock ridderskapet och adelen under d. 23 Februarii nästwekne, och prästeståndet i dag giordt.

Uplästes protocolsdeputationens betänckande af d. 4 Februarii sidstl:ne,³ med hemställande, om icke berörde deputationer, wid förre riksdagarne, till riksens ständer afgifne men oafgiorde betänckanden måtte till afgjörande wid denne riksdag företagas, på det derigenom den nu sig yppade oreda måtte kunna förekommas för framtiden, at en del ämbetsmän uti wisse mål giöra sig

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1335, nr 57.

² Borgarståndets arkiv, vol. R 1334, Bondeståndets protokollsutdrag, nr 5 (flera handlingar). Tryckt som bilaga 9 i bondeståndets protokoll (*BnP* 7, s. 868 f.).

³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1329, Protokollsdeputationen, nr 4.

förtjente till en ock samma anmärkning, med mera ut i actis. Öfwer hwilcket alt ridderskapet och adelen under d. 1 i denne månad sig utlåtitt, at protocollsdeputationen icke må uptaga de wid sidstl:ne riksdag till plena ingifne, men då oafgjorde mål, utan bör deputationen, till föllje af dess instruction, endast sträcka sitt arbete från sidstl:ne riksdag, hwaremot prästeståndet sig yttrat, at riksens ständer lära med det första göra någon föreställning med förre riksdags betänckanden, så ifrån protocolls, som andre deputationer. Och imedlertid lærer protocollsdeputation eij underlåta, at fortfara med dess till denne riksdag hörande arbete. Och fant borgareståndet godt, at med prästeståndets yttrande instämman, som fördenskull påskrefs.

Herr borgmästaren Renhorn anmälte, at hofjunkaren baron Lybecker och bönderne Mats Thomasson och Anders Jöransson, genom anförde beswär hos Hans Kongl. Majjt, welat göra herr assessoren Rappes fullmäktigskap för rusthållarne under lifdragoneregementet stridigt, hwarmed afsikten torde hafwa warit, at hindra de beswär, som herr assessoren å rusthållarnes wägnar i åtskillige mål wid denne riksdag anfördt, och hwaröfwer landt- och siömilitiæoeconomiedeputationen sig yttradt. Hwilcket yttrande jemwål ståndet under d. 1 i denne månad funnit skiäligit at bifalla. Men emedan Hans Kongl. Majjt genom nådigste resolution, som nu upwistes, af d. 5 i nästweke månad, förklarar assessoren Rappe såsom laglig fullmäktig för bemälte regemente wid påstående riksdag, så wore ock alt vidare twifwelsmål i denne sak häfwit, och begärdte fördenskull herr borgmästaren, at ståndet, genom extractum protocoll, måtte kundgiöra dess lemnade bifall till landt- och siömilitiæoeconomiedeputationens betänckande öfwer detta ärende. Hwilcket bifölls.

Uplästes cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande af d. 27 Februarii sidstl:ne,¹ angående riksdagsfullmäktigens för Halmstads stad herr rådmannen Redins ansökning, om ändring uti kongl. resolutionen af d. 23 May 1752, hwarigenom upstädernes Laholms och Falckenbergs sjöfarande blifwit frikallade ifrån burskaps sökande uti stapelstäderna. Yttrandes deputationen sig icke kunna styrcka till ändring uti högstber:de kongl. resolution, emedan de sjöfarande, som till föllje deraf, i hopp af en orubbad besittning uti förenemde upstäder, sig nedsatt, och försedt sig med hus och

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1330, Kammar-, ekonomi- och kommersutskottet, nr 14.

gård, skulle i fall de förpliktades at begifwa sig till stapelstäderna, utan deras förwällande komma at lida, elle ock beswäras med särskilte afgifter på hwardera stället, med mera ut in actis. Hwarföre ock deputationen håller före, det de siöfarande, som för skieppare gå på utrikes orter, men redan i Laholm och Falckenberg burskap wunnit, måge för deras personer, därwid blifwa bibehållne. Hwilcket ridderskapet och adelen samt prästeståndet i dag bifallit och jemwäl nu af borgareståndet bifölls, dock med tillägning, at denne förundte frihet må allenast sträcka sig till dem som i berörde stad sig wärckeligen nedsatt, men icke hädanåt till andre skieppare, hwilcke i den stapelstaden böra taxeras, där de niuta sig näring.

Herr borgmästaren Johan Boberg yttrade sig: Sedan ståndet behagat bifalla, at sådane skieppare, som för stapelstädernes räkning gå på utrikes orter, måge uti upstäderna Laholm och Falckenberg få sittja qwar orubbade, och ändå betjäna stapelstäderna, lærer ståndet icke eller finna betänckeligit, at antaga den i samma ämne projecterade § bland allmänne beswären. Ty samme skiäl, som deputationen anfördt för städerna Laholm och Falckenberg äro och aldeles för de skieppare, som i de öfrige upstäderna redan sig nedsatt. Och förmodar jag fördenskull, at ståndet lærer tackas nu tillika lemna oss bifall till berörde §.

Hwarmed herr borgmästaren Lundeberg sig aldeles conformerade.

Herr borgmästaren Finerus: Jag kan aldeles icke lemna mitt bifall at denne § bland allmänne beswären intages. Ty som den rent af strider emot stapelstädernes privilegier, så hade de, som derutinnan welat söka ändring bordt gå genom urskillningen med sine ansökningar, men icke blanda sådant in uti ståndets beswär, hwarigenom rubbning uti städernes på lag grundade rättigheter sökas.

Herr borgmästaren Renhorn: Man påstår aldeles orätt, at förewarande quæstion är en res privilegii. Riksens ständer hafwa sielfwe, wid riksdagen 1747, författat det sedermera utfärdade coopvaerdiereglementet.¹ Riksens ständer kunna och ändra detsamma, när omständigheterne sådant äska. Och för min del håller jag det för ett aldeles obilligt och onyttigt twång, at en skieppare, som kan och will betiäna stapelstäderna, icke skall få sättja sig ned i en upstad.

¹ Tryckt reglemente 30 mars 1748: *Kongl. Maj:ts nådige reglemente hwarefter coopvaerdi-skeppare och skeppsfolk hafwa sig at rätta.*

Herr borgmästaren Cervin: Jag kan icke finna, hwad anledning man will taga till denne discours af cammaroeconomiedeputationens betänckande, ang:de Laholm och Falckenberg. Ståndet har ju redan således afgjordt saken, at den genom kongl. resolutionen enskilt berör de städer förundte friheten, eij skall sträcka sig längre, än till de personer som sig där redan nedsatt och bur-skap wunnit, men eij till andre för framtiden. Nu will man göra den friheten allmän jämwäl för de städer, där inge sådane skieppare ännu finnas. Låtom oss betäncka hwilcka oordningar häraf föllja skulle, och at det således icke är anständigt för upstäderna, at begära ändring uti reglementet, hwilcket af riksens ständer på aldeles god grund är författat och bör äga bestånd.

Herr talman ärhindrede, at förewarande quæstion wore redan en gång förehafd i ståndet, och då gådt ut. Det wore således onödigt, at vidare discourrera härom, hälst då man nogsamst funne, at om ändring gjordes i detta mål, uti coopwardiereglementet, måste nödwändigt flere oredor föllja däruppå. Härmed stadnade denne discours.

Uplästes cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande af d. 18 sidstl:ne Februarii,¹ med tillstyrckande, at för hwarje norsk häst, som hit till riket försälljes och införes, må i afgift betalas 4 d:r s:rmt. Detta hade ridderskapet och adelen, samt prästeståndet samtyckt, som ock ståndet fant godt, at dertill lemna dess bifall.

Men härhos påminte herr talman, at hästeafwelen i Dalarne mycket hindrades derigenom, at allmogen wore förpliktad at låta utskiära folarne. Häröfwer hade herr talman ofta hördt dalekarlarne klaga. Och som herr talman obekandt wore, om förbudet emot hingsters hållande i Dalarne ännu continuerar, till ortens märckeliga skada, så hölt herr talman för angelägit, at ståndets herrar ledamöter i cammaroeconomiedeputationen måtte anmodas, at härom göra sig underkunnige, och i fall så wore, laga at deputationen måtte tillstyrcka riksens ständer, det förbudet må uphäfwas. Denna föreställning bifölls.

Uplästes ett utdrag af rådsprotocollet af d. 20 i sidstl:ne månad,² hwarmedelst, till riksens ständers bepröfwande öfwerlemnas ett af herr justitiæcancel- leren Fredenstierna till Kongl. M:t ingifwit memorial, angående laglydnadens

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1330, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 15.

² Borgarståndets arkiv, vol. R 1327, Rådsprotokoll, nr 15. Även Fredenstiernas memorial.

befordrande, samt förbättring på rang och löner för fiscalerne i riket. Hvilket memorial jemwäl uplästes, och hwaruti herr justitiæcancelleren hemställer, 1:o om icke alle ombudsmän och fiscaler borde omedelbarligen wara hans ämbete undergifne, uti alt hwad han å ämbetets wägnar till Kongl. Maj:ts tjenst kan hafwa at befalla, samt at honom den rättighet må tilläggas, at till Kongl. Maj:t inkomma med förslag till ledige ombudsmäns och fiscalstjenster. 2:o at ombudsmän och fiscaler måge försättjas uti ett mera betydande tillstånd, och följakteligen advocatfiscaler i hofrätterne och collegierne niuta samme heder och rang med assessorerne dersammastädes, och at uti de lähn der allenast en landsfiscal är, densamme må tilläggas lika rang med häradshöfdingar, men hwaräst flere tarfwas, den äldre niuta häradshöfdingerang, och de öfrige åtnöijas med en lika rang med landtmätare och deras wederlikar. 3:io at fiscalerne måtte tilläggas löhn på staten, och desamme derhos förses med boställen, samt niuta hälften af böterne. 4:o at wisse öfwerombudsmän eller öfwer-fiscaler måge förordnas, hwilcke böra hafwa ett under justitiæcancelleren subordine-rat inseende, så wäl på alle landsfiscaler, som i synnerhet på wederbörande högre och lägre ämbetsmän af hwad stånd och wärde de hälst wara kunna.

Herr justitiarien Faxell yttrade sig, at som detta memorial innehöllo flere betydande omständigheter och förslager, som fordra ett närmare skiärskådande, än nu i hast kunde skie, så måtte ock detsamme blifwa liggande på bordet. Härmed instämde jemwäl flera herrar ståndets ledamöter.

Och ehuruwäl herr talman förestäldte, at det wore så mycket mindre nödigt, det detta memorial blefwe liggande, som det nu allenast kommo at remitteras till wederbörande deputationers öfwerwägande och utlåtelse deröfwer, då saken sedan komme till ståndet tillbaka till närmare genomseende, så beslöts dock at detta memorial skulle hwila till nästa plenidag.

Uplästes häradshöfdingen Maurits Ståhlhandskes memorial,¹ hwaruti påstods, det herr justitiæcancelleren Fredenstiernas nyssförrut upläste memorial innehöllo sådane hufwudomständigheter, som woro icke allenast nye och owanlige, samt emot rikets grundlagar och den stat, som i riket warit inrättad, föreslåendes häradshöfdingen Ståhlhandske i det stället, at riksens ständer måtte fastställa, at alle ämbetsmän uti Kongl. Maj:ts och rikets collegier samt landscancellierne skola wara wid etthundra dahl:r s:rmts wite förpliktade, at

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1335, nr 58.

innom en månads förlopp ifrån den dag saken eller twistemålen blifwit utgerade, lämna de rättsökande utslag.

Och fants godt, at detta memorial jemwål måtte blifwa liggande på bordet.

Uplästes 3:ne ifrån urskillningsdeputationen inkomne ytterligare förteckningar¹ uppå antagne och afslagne mål under den 18 Decembr. och 7 Januarii sidstl:ne.

Löparen af secrete utskottets extractum protocolli under d. 12 Januarii sidstl:ne,² angående assessoren Rothliebs befordran till den efter afledne cammarrådet Silfverström ledigt warande cammarrådsämbetet. Hwilcket extractum protocolli ridderskapet och adelen simpliciter bifallit, men prästståndet med tillägning, at sakerne skyndesaml:n bringas till slut och aldrasidst till nästa riksdag, samt at det för assessoren Rothlieb projecterade arfwode må wid existerande vacance ej lända bättre förtjente wid cammarcollegium till præjudice. Och ehuruwål borgareståndet under d. 24 sidstl:ne Januarii resolverat, det till reductions- och liquidationsdeputationens utrönande och yttrande öfwerlämnas måtte, huruwida denne cammarrådssysslans besättjande må wara nyttigt och nödwändigt, samt at secrete utskottets hemställande i detta mål imedlertid skulle hwila, dock som 2:ne stånd redan utan någon sådan clausul secrete utskottets tillstyrckande bifallit, och ståndet hade sig bekandt, at bondeståndet jemwål dertill samtykt, så fant ock borgareståndet wara bäst, at detta secrete utskottets extractum protocolli simpliciter bifalla. Hwilcket påskrefs.

Herr talman anmälte, det herr borgmästaren Malmsten begärt tillstånd, at till bewakande af någre dess angelägenheter få på någon tid resa hem. Hwilcket bifölls.

Herr borgmästaren Schau gaf wid handen, at som ståndets herrar electorer behagat utnemna honom till ledamot på flere ställen, så wore han ock af arbeite så öfwerhopad, at han ej hunne med eller kunde, då anslag på en och samma stund skier på alle ställen, så som han gierne wille syslorne bewaka. Och skulle herr borgmästaren gierne se, om ståndet behagade endtlediga honom ifrån dess säte uti riksens ständers commission, samt anmoda herrar electorerne at en annan i dess ställe utse.

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1332, Urskillningsdeputationen, nr 14 (flera handlingar).

² Borgarståndets arkiv, vol. R 1327, Sekreta utskottet, nr 18.

Men ståndet fant godt, at herr borgmästaren Schauv måtte såsom ledamot i riksens ständers commission qwarblefwa. Och skildes åt.

Åhr 1756 den 20 Martii

S. D. Justerades protocollet af den 14 Novembr. sidstl:ne.

Herr borgmästare Johan Boberg föredrog följande puncter af ståndets tillämnade allmänne beswär, neml:n

§ angående boskapspenningarne, som antogs.

§ ang:de deltagandet i prästegårds byggnad, när landt- och stadsförsamlingar tillsamman nyttja en kyrcka, gillades, men

§ ang:de låhn i banquen, geck ut.

§ ang:de visitation på fiskkiöpare båtar, bifölls.

§ ang:de förbud för skieppare, at bo på landet och draga frackter från städerna. Antogs.

§ ang:de fiskeriafgiftens uphörande på gråsidor, geck ut.

§ om lindring i tullen på brun sirap, gillades.

§ ang:de frihet, at få fiska sill i Götheborgs och Uddevalla skiärgård, antogs.

§ ang:de utländske hälsowattns införskrifwande, antogs.

Herr borgmästaren Johan Boberg anmälte, at secrete utskottet låtit inforra ifrån allmänna beswarsdeputationen borgareståndets § ang:de controllwäcket, frågandes om ståndets ledamöter skulle densamme dit aflemna.

Herr borgmästaren Cervin hölt före, at denne sak icke wore någon hemlighet, som till secrete utskottet hörer, och kunde allmänne beswarsdeputation således behålla §. Wore secrete utskottet härmed icke nögt, kunde det anmäla saken hos plena, då ståndet finge tillfälle, at därwid anföra dess skiäl. Detta bifölls uppå giord proposition af herr talman.

Herr assessoren och borgmästaren Ingman gaf härhos wid handen, at de öfrige resp:ve ståndens ledamöter uti allmänna beswarsdeputationen, hade icke welat gå in med ståndet i den §, ang:de förbud emot sämskberederiers inrättningar på landet, ehuru så wäl herr assessoren, som de öfrige ståndets herrar ledamöter tydel:n bewist at detta wore ett handtwärck, som endast borde tillhöra städerna, och således en res privilegii, hwarwid de borde bibehållas.

Herr talman yttrade sig, at om man genom föreställningar icke kunde förmå de öfrige ståndens ledamöter i deputationen at öfvergifwa sitt obilliga påstående i detta mål, så wore ingen annan utväg öfrig, än at ståndets herrar ledamöter måtte bifoga deras särskilte tanckar wid deputationens utlåtande, på det man sedan måtte kunna genom extractum protocollii giöra ytterligare föreställningar hos plena, och såmedelst söka, at ärhålla den rättighet till sämskberederier, som städerne bör tillhöra. Detta bifölls.

Herr borgmästaren Gabriel Hagerdt upläste ett af honom och herr borgmästaren Cervin projecterat utdrag af protocollet, ang:de holländske tobaksbladers införsel, och den afgift, hwarmed de skulle komma at beläggas, samt huru stort quantum deraf borde få nyttjas wid hwarje spinneribord.

Herr grosshandlaren Clason upläste härwid följande dictamen ad protocollum: Wid det för någon tid in pleno förehafde målet angående dels inskränckning af utländske tobaksbladers införsel till ett wisst quantum årl:n, dels ock afgifternes förhöijande på de utländske blader, som skulle få inkomma, hafwa åtskillige omständigheter wid nermare eftersinnande förekommit mig af den beskaffenhet, at dylikt förbud eller förhöijning i afgifterne mera torde skada än befordra det härmed påsyftade ändamålet. At utländske blader blifwa införskrefne, måste ofelbart hä[r]röra, antingen af en nödwändighet till tobaksspinneriernes behörige drift, eller ock af ett sielfswäld och en mindre ömhet om inrikesplanterings befördran. At uti den senare omständigheten grunden icke legat till den införskrifning af utländske blader, som hittills skiedt, det tyckes kunna slutas af följande skiäl, neml:n

1:o emedan de utländske bladerne, med de derå faststälte dryga afgifter, komma tobaksspinnerisocieteten långt dyrare, än swenske blader, och de följakteligen ej är at supponera, at societeten likafullt hällre skulle willja nyttja en utländsk dyr wahra, än en swensk, som för bättre kiöp stode at erhållas. Och

2:o lärer ingen tobaksplanterare kunna bestyrcka, at han icke haft wig af-sättning på dess tobaksblader, när de samme warit af behörig godhet. Således måste införskrifningen af utländske blader ofelbart härledas af en nödwändighet, i anseende dels till de swenske bladernes olika godhet emot de utländske, dels och till deras otillräckelighet. Hwad det förra beträffar, så är wäl min tancka så mycket mindre at giöra de inländske bladerne i gemen oduglige, som

jag på efterfrågan blifwit kunnig, at ifrån åtskillige ställen, och i synnerhet hos sådane planterare, som gjordt ordentelige inrättningar till tobaksplantager, och bruka försigtighet wid bladernes ans, rätt goda blader ärhållas. Men icke desto mindre lærer det hittills hafwa warit en omöijelig sak, at af swenske tobaksblader allena kunna tillwärccka så god tobak, som den hollendske. Widkommande åter det senare, eller otillräckeligheten af swenske tobaksblader, så torde densamme wäl willja af åtskillige bestridas, men i sig sielft förekommer det mig likwäl wärckeligen så. Ty, utom det, at jag låtit mig berätta det ett och annat spinneri uti orterne i förflutne året eij kunnat erhålla så många swenske blader, som de, efter författningarne bordt utspinna, så är tillräckeligheten af swenske blader dermed icke bestyrkt, at tobaksblader eij kunna föryttras just samma åhr, som de inhöstade blifwa. Men dermed må wara huru det will, så blir det likafullt en ostridig sanning, at, när et lindrigare pris på swenske blader emot de utländske, eij kan skaffa till wäga en wig afsättning på swenske blader, så tyckes saken eij dermed wara hulpen, at afgiften på tobaksblader så mycket som projecterat är, förhöijes, el:r at införsselen deraf till någon del skulle förminska, ty så wida enligit tullspecialen, antingen aldeles inga eller ock ganska ringa partier utländske blader till förtullning i de fleste städerna angifne blifwit, så skulle afgifternes förhöijande på utländske blader, eller införsselens inskränkning deraf, icke det ringaste i desse städer bidraga till swenske bladers afsättning. Och som enligit min här ofwanföre gjorde erindran, de spinnerier, som nyttja utländske blader, äro försatte i en nödwändighet at betjena sig af dylike blader, så lærer snart finnas at en sådan nöd swårligen står genom någon lag at twingas till någon fördel för det allmänna, ty då är det frugtanswärdt, at sedan tobaksspinnerisocieteten eij kan tillwärccka en med den utländske jemngod wahra och det för ett sådant pris, som äfwen kan ballanceras den utländske tillwärcckningen, så skulle en öppen wäg lemnas lurendrägaren till encouragement at inpracticera utländsk tobak, i synnerhet på de gräntseorter, som för deras widd skulle eij stå at bewakas. Och det wore en fördubblad skada emot det capital, som nu går årligen utur riket för tobaksblader, då inköpspriset räknas, som i det mästa eij är mera än 13 à 14 öre k:mt skålpund, för hwilcken orsak skull förmodeligen riksens höglöfl. ständer wid 1747 års riksdag funno skiäligt at ändra en kort tid förrut tagen lika författning,

hwarigenom införsselen af utländske blader blef till ett wist quantum om året inskränckt.

I anseende till hwilcke alle omständigheter jag håller betänckeligit, at antingen inskräncka införsselen af utländske blader, såsom till spinneriernes behof oumgängelige, eller ock afgifterne derå förmycket förhöija, emedan de samme redan äro på skålp:det med ungefär 17 öre k:rmts afgifter belagde, at swenske blader kunna ej fela afsättning, då de äro fullkommeligen gode, utan tycker för min del, at om tobaksspinnerierne hädanefter blefwo förpliktade, at öka tillwärcnkningen wid hwart bord till ett wist quantum årligen af inhämske blader, utom de 6000 skålpund, som them af regeringen förrut äro wordne föreskrefne, såsom ock manufacturfonden på samme sätt förhöjdes på hwart skålpund holländske blader som införskrifwas, så skulle afsättningen å gode inrikes blader å nyo warda uplifwad, planterarne till bättre utkomst och upmuntran, och de utländske bladernes införskrifwande så småningom af sig sielf förminskas.

Herr assessoren och borgmästaren Ingman påminte, at som ingen tillräckelig tillsyn kan hållas deröfwer, huru stort quantum af utländske blader wid hwarje spinneribord wärcckeligen nyttjas, så wore ock at befrukta, det minsta delen af inhemske blader därwid torde användas, oansedt ett wist skålpundet, uti detta projecterade extracto protocolli blifwit utsatt. Och wore då den påfölgden oundwikelig, at inrikesplantagerne innan kort gingo under. Ty brist på afsättning och en någorlunda mödan lönande betalning wore just de orsaker, som hittills hindrat så wäl at tobaksbladerne icke till behörig godhet blifwit upbragte, som ock at plantagerne icke blifwit så utwidgade, at ett tillräckeligit förråd af inhemske blader kunnat ärhållas.

Herr borgmästaren Schauv: Jag har förestäldt mig, at expeditionen skolat inrättas efter discoursen, då detta mål sidst förehades. Men jag märcker, at här föreslås helt andre omständigheter än då påtäncktes. Jag lemnar altsammans i sitt goda värde. Men jag tycker at saken fordrar närmare eftertancka innan wi något besluta.

Herr borgmästaren Cervin: På det inrikesplantagerne måge encourageras och alt mer och mer utwidgas, är den tillökningen af 500 skålpund åhrl:n af inhemske blader projecterad för hwarje spinneribord. I samma afseende är ock

föreslagit, at afgiften på utrikes blader måtte årligen tillökas. Och kan jag icke se at saken på annat sätt skulle kunna hielpas.

Herr handelsman Forssman: Jag påminner mig wäl icke, at något wist härutinnan wid sidste tillfälle blef beslutit, eller at deputerade blefwo utnemde, at projectera extractum protocollii härom. Men ware härmed huru det kan, så tycker mig dock oförgripeligen, at sådane ledamöter borde utarbete detta mål, som icke egenteligen taga del däruti.

Herr handelsman Allegre: Om inrikesplantagerne icke skola aldeles gå under, måste man se till, at de i möjligaste måtton genom någorlunda god betalning och en wig afsättning encourageras. Ty när desse fela, ledsna plantageägarne snart at fortsättja deras arbete och kostnad. Därpå har man i Skåne många bewis, i det plantagerne i anledning häraf alltid till- eller aftagit, ehuru spinnerierne allenast nyttjat inhemske blader. Och nu har man ändtel:n råkat i de omständigheter, at man nödgats begära tillstånd i commercecollegio, at få införskrifwa utländske blader till spinneriernes behof.

Herr assessoren och borgmästaren Ingman: Jag kan icke finna at saken kan hielpas med det i detta extracto protocollii föreslagne wisse skålpundetalet af swenske blader på hwarje spinneribord, så länge man eij kan wara säker, at de wärckel: n dertill användas, och icke utländske blader i deras ställe nyttias. Det lærer fördenskull wara nödigt, at någon författning till säkerhets ärhållande i detta mål tages, genom bladernes wägning.

Herr talman anmälte, at presidenten och commendeuren af kongl. Nordstierneorden herr grefwe Fredric Gyllenborg wore i förmaket, och hade inlemnad ett memorial, med begäran, at detsamme måtte upläsas, och dess innehåll, äfwensom hos ridderskapet och adelen skiedt, bewilljas. Detta memorial uplästes, med ansökning, det herr grefwen och presidenten måtte i cammar-, oeconomie- och commercedeputationen blifwa hörd öfwer kongsgården Sundbyholms bortarrenderande, då herr grefwen och presidenten trodde sig kunna giöra sådane anbud, som skulle lända cronan till nytta. Och som ridderskapet och adelen, samt prästeståndet härtill samtykt, så fant och ståndet godt at dertill lemna dess bifall, som påskrefs, och återlemnades memorialet till herr grefwen och presidenten.

Herr grosshandlaren Clason återtog discoursen angående tobaksbladerne, och förestälde derhos at om Finland ifrån den föreslagne författningen i detta

mål skall undantagas, böra swenske städerne få igen den utlagde afgiften för den tobak, som härifrån kunde ditföras. I annor händelse komma swenske spinnerierne at lida.

Herr borgmästaren Schauv yttrade sig: Jag bör medgifwa, at det tyckes wara billigt hwad herr grosshandlaren Clason nu anført. Men när man täncker efter saken, skulle deraf följja, at Finland ej borde hafwa någre spinnerier, utan hämta wahran färdig härifrån, och på det sättet woro de ej hulpne. För min del håller jag wäl före, at Finland, såsom gräntseort, och som dessutan måste widkännas drygare frakter, må ifrån författningen tills vidare undantagas. Men härhos lærer wara nödigt, at med alfware täncka uppå, huru inrikesplanterne måge bringas till den högd, at wi snart måge kunna wara utländske blader förutan. At god tobak kan spinnas af swenske blader, det bewisas deraf, at man i Skåne på flere åhr icke nyttjat utländske blader, och ändå har wahran blifwit begärlig. Och om planterarne upmuntrades genom god betalning och en wig afsättning, skulle de öfrige orterne i riket snart få ett tillräckeligt förråd derifrån af blader, hwilcke skulle blifwa så mycket bättre, som man ifrån Skåne ej kunde afsända samme års wäxt, utan sådane som legat öfwer winteren.

Herr handelsman Forssman: Det skall icke wara mig emot, om den författning widtages, som i detta extracto protocollii föreslagen är. Men det bör jag likwäl påminna, at i fall ej faststält warder, huru stort quantum utländske blader åhrligen skola få införskrifwas och inhämtas i riket, måste man befara, at härmed så gär hadanefter som hittills. Ty den som will kan på ett åhr låta inkomma så mycket, som han behöfwer i tre. Här säges wäl at så och så stort quantum af utländske och inhemske blader skall årligen upspinnas wid hwarje bord. Men ho kan wara wiss derom at sådant skier? Det lærer fördenskull wara nödigt at wi täncke på någon säker controll i detta mål, och tror jag at den lærer kunna winnas, om faststält blifwer, at utländske bladerne ej allenast böra wägas, utan ock wägareattest derå tagas, hwarpå kiöparen skrifwer sitt namn, samt at de som från landet införa swenske blader böra taga tullsedel, och kiöparen likaledes derå tekna sitt namn. Hwilcke sedlar sedan kunna utwisa huru stort quantum blifwit nyttjat. Och på det man må weta huru stort förråd af blader nu öfwer hela riket kan finnas, så håller jag före, at de i lager liggande måge upwägas, på det hwars och ens quantum för de följande åhren må kunna proportioneras. Detta lærer med äfwen så stor rätt och billighet kunna skie,

som all råg på lager 1747, då 24 öre k:rmts afgift på hwarje tunna lades, blef upmätt, och betalte afgiften. Om icke någon sådan författning tages emot utländske bladers införsel, måste de inhemske plantagerne nödwändigt gå under.

Herr borgmästaren Johan Boberg: Jag finner ingen särdeles skillnad emellan det, som herr grosshandlaren Clason i sitt dictamen anfördt, och det som uti det upläste extracto protocollii föreslagit är. Bägge gå på ett ut, at något wist så i anseende till afgiften, som quantum må fastställas. Men om Finland skall härifrån undantagas, så påstår jag äfwen detsamme för Norrland, som äfwen är en gräntseort, och har samme skiäl för sig, som Finland äger. Ty det är bekandt, at Jämtlands och Härjedalsbönderne utföra swenske silfwerpenningar och wahror, och inpracticera norsk tobak. Om detta skall hindras måste norrländske städerne hafwa god tobak.

Herr borgmästaren Renhorn: Den tobak, som från Norrige inpracticeras, betyder ej stort. Men handeln på den ryske widsträkte gräntsen förtjenar wärckeligen mera upmärksamhet. Jag kiänner ock finske bondens smak, om han ej får god tobak ifrån finske städerne, frågar han ej efter, at med tidspil-lan och kostnad förskaffa sig densamme från Ryssland. För öfrigit bör jag anmärcka, at ehuruwäl här föreslås ett wisst quantum på hwarje spinneribord, så fruktar jag dock at detta icke i akt tages. Och således påstår jag med herr handelsman Forssman, at någon säker författning häremot må widtagas. Skier det ej måste inrikesplantagerne lida, som likwäl på alt möjligit sätt böra encourageras, i synnerhet i Skåne, hwaräst jordarten och climatet är aldeles tjenlige till denne wäxt, så at det använde arbetet och kostnaden alltid säkert löna mödan, om plantageidkarne kunna winna en säker afsättning och skiälig betalning. Och på det detta angelägne ändamålet, samt en nödig communication emellan rikets provinser må ärhållas, will jag föreslå, det utländske bladerne måge beläggas, med så dryg afgift, som någonsin möjlig är, och premier af denne fond utdelas för all den tobak, som föres från Skåne till Finland och Norrland, samt Wäster- och Österbotn.

Herr rådman Lebell: Hwad herr grosshandlaren Clason uti dess dictamen anfördt är aldeles wäl grundat, och länder till nytta både för riket och städerne. Jag beder fördenskull, at det må bifallas, och ståndets extractum protocollii i anledning deraf inrättas.

Herr borgmästaren Finerus: Det förewarande målet innehåller flere betydande omständigheter, som fordra betäncketid. Och således påstår jag, at det må ligga på bordet.

Herr talman: Jag är försäkrad, at ingen bland oss finnes, som icke har rikets bästa för ändamål, jemte tobaksspinneriernes bestånd. Men som jag märcker, will man gå till detta ändamålet på åtskilliga vägar. Frågan är fördenskull nu hwilcken är den bäste. Af det som hittills öfwer detta ämne talat är finner jag, at discoursen förnemligast gådt ut på följande puncter: 1:o huru stor quantitet af utrikes blader åhrligen bör få införskrifwas. 2:do huru stor förhöjningen på afgiften bör blifwa. 3:io på hwad sätt säkerheten må kunna erhållas, at icke mera af utländske blader uparbetas än som föreslagit är. Och 4:o at den förhöjde afgiften må återbetalas för den tobak, som ifrån Sverige föres till Finland. Samt ändtel:n 5:to at premier måge fastställas för all inhemsk tobak, som föres från Skåne till Finland och Norrland. Och som desse omständigheter förtjena ett noga öfwerwägande, så lærer wara nödigt, at wisse deputerade utnemas dertill. Hwilcket jag till ståndets godtfinnande hemställer.

Denne föreställning bifölls, och utnemdes till detta ärendets närmare skiärskådande och utlåtelse deröfwer:

herr grosshandlaren Clason,
herr fabriqueuren Dahlmansson,
herr handelsman Modin,
herr borgmästaren C. G. Boberg,
herr handelsman Allegre,
herr borgmästaren Lundeberg,
herr borgmästaren Forssman,
herr assessoren och borgmästaren Ingman,
herr borgmästaren Gabr. Hagert.

Herr borgmästaren Omnberg påminte, at som detta ärendets afslutande således kommo något at utdragas på tiden, så wore nödigt, at ståndet måtte hos präste- och bondestånden begära, det secrete handels- och manufacturdeputationens betänckande i detta mål måtte hwila, intill dess ståndet hunnit yttra sig deröfwer. Hwilcket uppå skiedd proposition af herr talman af ståndet bifölls. Och utnemdes härtill herr borgmästaren Finerus och herr rådman Lebell, som fördenskull afträdde.

Uplästes följande af ståndets herrar deputerade till wisse inkommande ärenders genomseende, projecterade extractum protocoll¹, angående en staden Helsingfors donerad wattumiölgwarns arrende:

S. D. Anmältes hos ståndet hurusom sedan magistraten i Helsingfors uppå stadsens äldstas begäran beslutit, at en staden donerad wattumiölgwarn i gammelstaden, hwilcken förr varit till wisse personer förarrenderad, men nu enligt arrendecontractet under magistratens fria disposition, skulle igenom auction till den mästbiudande förarrenderas, skola the arrendatorer, som förrut qwarnen innehaft, och för hwilcka arrendetiden då redan till ända gådt, anfördt theröfwer beswär hos konungens befallningshafwande i orten, med anhållan, at wid berörde qwarn blifwa bibehållne emot then ränta the förrut betalt. Konungens befallningshafwande har theröfwer infordrat magistratens utlåttande, som och dermed inkommit, och deruti anfördt, hurusom målet emot 45 och 52 §§ uti 1752 års kongl. resolution på städernes beswär till thess åtgierd ej hörde,² emedan magistraten till föllje af högstber:de resol:n ägde sielf afgiöra besagde mål, såsom rörande stadsens enskilte oeconomie och en staden donerad ägendom, samt at then, som funne sig i så beskaffat mål missnögd med magistratens utslag, ålåge, i grund af meranemde kongl. resol:n, at med beswär deröfwer wända sig i underdånighet till Hans Kongl. Majj:t. Men sådant oagtat har likwäl konungens befallningshafwande sig i så måtto med saken befattat, at han inhiberat wärckställigheten af berörde auction till thess Hans Kongl. Majj:t öfwer omrörde arrendatorers beswär sig i nåder yttra skulle, till hwilcken ända klaganderne till Hans Kongl. Majj:t med theras klagomål hänwiste blifwit. Och ehuruwäl hos Hans Kongl. Majj:t magistraten i underdånighet anhållit, at enligt ofwannemde resol:n, blifwa både i detta och flere dylike mål bibehållne wid sin domrättighet, har likwäl Hans Kongl. Majj:t igenom nådig resolution af d. 23 Januarii sidstl:ne behagat förklara, thet thess befallningshafwande icke bordt, på sätt som skiedt är, theröfwer förfara, eller skiuta sökandernes andragne beswär ifrån sig till Kongl. Majj:ts förordnande, dit de omedelbarligen icke skulle höra, och fördenskull är detta ärende till be-

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1334, Borgarståndets protokollsutdrag, nr 39.

² Tryckt resolution 7 juli 1752: *Kongl. Maj:ts nådige resolution och förklaring uppå the allmänne beswär, som städerne uti Sverige och Finland, igenom theras fullmäktige, hafwa wid thenna riksdag i underdånighet andragit.*

fallningshafwande återförwist, at sig theröfwer efter lag och thess beskaffenhet utlåta.

Och som i anseende till the städerne tid efter annan nådigst förundte privilegier och rättigheter, enligt kongl. resolutionen på städernes beswär af d. 25 § samt 45 och 52 §§ uti resolutionen af d. 7 Julii 1752, hwaruti både hofrätter, collegier och landshöfdingar uttrycket:n förbudat, at befatta sig med städernes enskilte hushållningsmål, sådant förordnande på det närmaste rörer städernes i gemen, hälst uti näståberopade kongl. resolutioner tillika förordnat är, huru med städernes politie- och oeconomiemål förfaras skall, och at beswär emot magistraternes giöromål wid slike tillfällen böra directe hos Hans Kongl. Maj:t i underdånighet anmälas. Altså och på det här af icke må gifwas anledning till prejudicater i framtiden, samt till förwarande af städernes privilegier och rättigheter, hwilcka jemwäl uti 11 och 21 §§ af Swea konungaförsäkran¹ bekräftade äro, samt ståndet wara angelägit, at thenne förstomrörde sak ställes i det stånd then war innan högstbemt:te nådige resol:n och konungens befallningshafwandes utslag utföllo, samt at arrendatorerne måtte, sedan the uptedt sine skiäl hos magistraten och thess utslag fådt, efter högståberopade förordningar wända sig i underdånighet till Hans Kongl. Maj:t med beswär theremot, om the sig thertill befogade finna. Hwilcket genom utdrag af protocollet med the öfrige respective stånden till gunstbenägit bifall, hörsam-, tjenst- och wänligen skulle communiceras.

Uplästes de af en ståndets ledamot ingifne oförgripelige tanckar och anmärckningar² wid 1741 års instruction och reglemente för nedre revision, samt 1738 års förordning för dem, som willja anföra beswär hos riksens ständer öfwer kongl. revisions domar och utslag.³

Härwid påmintes, at desse oförgripelige tanckar icke woro af någon underskrefne. Och frågades om icke sådant borde skie. Och fants godt, at desse tanckar måtte ounderskrefne genom ståndets extractum protocolli de öfrige

¹ Härmed avses tryckt kungaförsäkran 25 november 1751: *Swea konunga-försäkran* (även utg. i Hildebrand 1891, s. 243–257).

² Borgarståndets arkiv, vol. R 1335, nr 59.

³ Tryckt förordning 22 november 1738: *Kongl. Maj:ts förordning, angående them, som hos riksens ständers wilja anföra beswär öfwer the i Kongl. May:ts justitiarevision ut-falne domar och resolutioner.*

respective stånden communiceras,¹ med begäran, at detsamme måge till justitiædeputationens skiärskådande och utlåttande deröfwer hänskiutas.

Herr talman ärhinderade, at prästeståndet sig icke ännu yttrat öfwer ståndets extractum protocolli, angående utländskt hwetes införssel i riket. Och som redan 2:ne fartyg woro hitkomne med utländskt hwete och hwetemiöhl, och således helt angelägit wore, at detta ärende måtte afslutas, så hemstälde herr talman om icke en deputation måtte till prästeståndet afgå, och härom ytterligare påminna. Hwilcket bifölls, och åtogo sex herrar ledamöter sig detta besvär, för hwilcke herr justitiarien Faxell förde ordet, som ock efter någon stund återkommo, och berättade, at prästeståndet lofwat det anmälte ärendet straxt företaga och afgöra.

Herr borgmästaren Omnberg gaf wid handen, at acten angående Galtströms bruks ansökning, at då flytta berörde deras wärck, wäl blifwit fordrad ifrån kongl. bergscollegium, men berörde collegium hade icke welat utlemna densamma till ståndets secreterare, som flere gånger å ståndets wägnar, derom påmint, utan lofwat at willja inlemna samme act i bergsdeputationen, hwaräst ståndet densamme sedan kunde begära. När detta af en ståndets ledamot skiedt, hade de öfrige ståndens ledamöter i deputationen icke welat till actens utlemnande samtycka, utan förbehållit sig at först derom få underrätta herr grefwen och landtmarskalcken, samt de öfrige respective talmännen. Och hade herr borgmästaren fått weta, at prästeståndet denne borgareståndets begäran redan afslagit.

Herr justitiarien Faxell, som berörde act i från bergsdeputationen å ståndets wägnar utbegärdt, gjorde härom en lika berättelse, och hölt före, at nödigt wore, det en föreställning hos de öfrige respective stånden måtte göras, om detta deputationens förfarande. Och bifölls, uppå giord proposition af herr talman, at extractum protocolli härom må afgå.

Herr talman gaf ståndet wid handen, at stapelstädernes h:rrar fullmäktige, hade, enligt ståndets beslut, sammanträdt, och öfwerenskommit om en wiss repartition af den betingande tullfriheten i ryske östersiöiske hamnarne, till 100000 rubels värde på spannemål, med wilckor, at berörde ryske tull må nu och framgent betalas med hälften.

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1334, Borgarståndets protokollsutdrag, nr 67.

Berörde repartition, som af stapelstädernes fullmäktige, utom herr rådman Holmquist, som är siuk, war underskrefwen, uplästes, och herr borgmästaren C. G. Boberg påminte at som ryske tullfriheten sträckte sig jemwäl till en lika summa, på lin och hampas wärde, så hade och en lika repartition deröfwer bordt göras. Men härwid ärhinderades, at denne senare repartition, så mycket mindre warit nödig, som hwar och en ändå kunde få så mycket af denne tullfrihet, som kunde behöfwas.

Herr borgmästaren Cervin förestäldte härhos, at nödigt wore, det den författning måtte tagas, at när en stapelstad sig icke innom d. 1 Junii anmäler till ärhållande af auctorisation på dess reparerade summe, må densamme tilldelas den stad, som först efter nemde dag derom anhåller. Detta bifölls. Och anmodades herr talman, at hos Hans Kongl. Maj:t i rådet söka företräde, samt i underdånighet anhålla om nådigste befallning till kongl. cammarcollegium och statscontoiret, det auctorisationerne måge så för denne gång, som ständigt hädanåt, med anförde willckor, enligt denne repartition utdelas till ryske tullfriheten på spannemål.

Hwarwid herr borgmästaren C. G. Boberg å nyo begärdte, at herr talman wid samma tillfälle, måtte påminna, om repartition till lika summor på lin och hampa, för de stapelstäder, som detta senare kunde begära. Hwilcket jemwäl bifölls.

Och anbefaldtes sluteligen at ett promemoria härom skall, i anledning af protocollet upsättjas, och till h:r talman aflemnas.

Tolf deputerade ankommo från bondeståndet, dannemannen Joseph Hansson förde ordet, och anmälte, at bondeståndet bifallit justitiædeputationens betänckande, angående Westerliungs sochns åboers ansökning, om ändring uti kongl. justitiærevisionens utdrag, rörande ett uti berörde sochns kyrcka d. 26 Aug. 1753 hållit kyrckoherdewal. Och aflemnade Joseph Hansson bondeståndets häröfwer författade extractum protocolli af detta dato, samt recomenderade detsamme till bifall. Härhos gaf Joseph Hansson wid handen, at bondeståndet bifallit secreta utskottets tillstyrckande, det præfectus horti botanici wid academien i Lund, adjuncten Liedbeck, må förordnas till professor historiæ naturalis wid berörde academie. Begärandes för öfrigit, at ståndet behagade sig företaga och bifalla bondeståndets extractum protocolli, angående

Westanfors församlings ansökning, at blifwa skild från Norberg och få dess enskilte kyrckoherde.

Herr talman tackade för underrättelsen, och lofwade, at de anmälte målen skola, så snart giörligit är, företagas och förmodeligen till bondeståndets nöije afgjöras.

Herr borgmästaren C. G. Boberg anmälte, at då 59 § i ståndets beswär, ang:de lage för chartæ sigillatæ-medlens remitterande, blifwit i deputationen föredragen, hade derwid den anmärckning blifwit giord, at man utan grund och emot sanningen föregifwit, det häradshöfdingarne något sådant lage erhålla. Detta hade warit en förtretel. object för ståndets deputerade, som fördenskull § återtagit.

En och annan af ståndets herrar ledamöter påstod wäl, at häradshöfdingarne wärckel:n niuta sådant remisslage, men som icke något förordnande deröfwer kunde upwisas, så fant ståndet godt, at § går aldeles ut.

Likaledes gaf herr borgmästaren C. G. Boberg wid handen, at då 3 § af ståndets beswär, angående acters communicerande från hofrätterne med magistraterne, blifwit upläst, hade en och annan af de öfrige ståndens deputerade påstådt, at härom wore redan stadgat uti 27 cap. § 8 rätteg.bl:n och fördenskull frågat, om ståndet sökte ändring i en så tydelig lag. Hwarföre ståndets deputerade § återtagit, och lofwat, at häröfwer inhämta ståndets tanckar.

Ståndet fant godt at denne § går ut.

Herr borgmästaren Finerus påminte, at Westerliungssaken måtte, enligt bondeståndets nyssanmälte begäran, företagas och afslutas.

Men herr borgmästaren C. G. Boberg hölt före, at det wore mera angelägit för ståndet, at afgjöra dess tillärnade beswär, som emot wanligheten så långt kommit at dragas på tiden.

Herr talman yttrade sig, at allmänne beswärens afslutande wore aldeles angelägit, men hölt därhos före, at sådant icke kunde skie på de ordinarie pleni-dagarne, hälst en myckenhet hos de öfrige resp:ve stånden afgiorde mål woro till ståndet inkomne, hwilckas afgjörande fordrade mycken tid. Hwarföre ock herr talman hemställdte, om icke ståndet skulle behaga, at till allmänne beswärens afslutande, sammanträda nästa måndags morgon kl:n 6 till detta ändemål. Detta bifölls, och anbefaldtes, at till föllje häraf anslag till plenum för ståndet skulle gjöras.

Uplästes justitiædeputationens betänckande,¹ af d. 12 i denne månad, angående Westerliungs sochns åboers ansökning, om ändring uti kongl. justitiærevisions utslag, af d. 29 Maii 1754, rörande ett uti ber:de sochns kyrcka d. 26 Aug. 1753 hållit kyrckoherdewal². Tillstyrckandes deputationen, i anledning af anförde skiäl och omständigheter, at hos Hans Kongl. Maj:t anhållas må, det consistorium i Strängnäs måtte antydast, at nu genast meddela magister Lengrén, som de mäste rösterne erhållit, collationsbref på Westerliungs församlings kyrckoherdelägenhet, och at Lengrén må tillåtas, at beställningen straxt derefter med inkomster och alt tillträde, dock at comministern Brun ej må förpliktas, at för den tid, han i samma församling sutit, till dess han sysslan afträder, för de förflutne årens inkomster någon redogörelse eller ansvar göra, med mera ut in actis.

Uplästes trenne af justitiædeputationens ledamöter afgifne och genom extractum protocollis af d. 16 i denne månad, till ståndet inlemnade skilljaktige tanckar i detta mål.

Hwarjemte bondeståndets extractum protocollis af detta dato, öfwer detta ärende jemwäl uplästes. Och hade bondeståndet till alle delar bifallit justitiædeputationens betänckande, begärandes derhos, at med denne saks afgjörande ej måtte på tiden ankomma, på det dess medbröder i Westerliungs församling, hwilcke under samwetstwång hit intill måst sucka, ej måge längre komma at lida.

Herr borgmästaren C. G. Boberg yttrade sig: Här äro en hop besynnerlige omständigheter, som fordra närmare öfwerläggning och betäncketid. Och således tror jag wara nödigt, at detta ärende må blifwa liggande på bordet.

Herr talman förestäldte häremot, sig icke kunna se, hwarföre detta ärendets afgjörande skulle uppskiutas. Man hade nu hört alle omständigheterna mot och med, och det torde således ej wara så swårt, at finna på hwilckens sida rättwisan stode, ärhindrandes herr talman, at bondeståndet genom en talrik deputation för flere anförde omständigheter skull recommenderat detta mål till afgjörande, så snart möjligit wore. Detta bifölls.

Herr borgmästaren C. G. Boberg: Mig skall det ändtel:n wara lika mycket, om saken nu företages, ty jag begriper nogsam omständigheterna. Skillnaden

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1329, Justitiædeputationen, nr 4.

² Enl. konc.; renskr.: *kyrckohederwahl*.

emellan rösternes antal, för comministern Brun och magister Lengren är allenast en half röst, på det sätt, som deputationen saken ansedt. Men om Bisbol $\frac{1}{2}$ rå och rör, Holsnäset frälse $\frac{1}{4}$ och Ekebonäs $\frac{1}{2}$ frälse räknas Brun till godo, får han $\frac{3}{4}$ röst pluralitet, och kan jag för min del icke finna, om ock de öfrige afdragas, huruledes Ekebonäs skall kunna uteslutas, som redan 1689 i jordeboken varit uptagit som hemman, och hwarföre hans excellence herr riksrådet grefwe Bielcke wid förre kyrckoherdewahlet oklandrat aflemnad dess röst, men nu ej fått niuta dess rättighet till godo. Här will wäl sägas, at desse hemman, om hwilckas röster nu twistas, icke blifwit efter methoden ordenteligen skattlagde. Men sådant är landshöfdingens fel, och icke som dem upgifwit och derföre betalt onera, och således förtjenar tack derföre, men icke den åtgierd, at hans förmoner skola honom betagas.

Herr borgmästaren Fries: Man påstår utan grund, at hans excellence herr riksrådet grefwe Bielcke upgifwit desse hemman till skattläggning. Och som landshöfdingen icke äger rätt, at skattlägga sådane hemman, med mindre frälsemannen det sielf begär, så lägger man och orätt skulden på landshöfdingen, at han ej skattläggningen wärckstält. För öfrigit är det icke sant, som här will föregifwas, at ägaren betalt onera för Ekebonäs sedan åhr 1740, ty sådant föregifwes, men ej bewises.

Herr borgmästaren Schultén: Wi uppehålle oss med en aldeles onödig discours, om de hemman, öfwer hwilcke frågan varit, bordt votera. Deputationen har tydel:n bewist, at det icke bordt skie, och det med så mycket större skiäl, som frälsefogden icke på ägarens wägnar, hwarcken förr eller wid wahlet sådant påstådt.

Herr borgmästaren Cervin: Jag begriper icke, hwarföre 1689 åhrs jordebok blifwit lagd till grund, för den wid detta tillfälle upprättade wahl-listan, då en senare jordebok, af åhr 1740, funnits at tillgå, och efter hwilcken senares lydelse wahl-listan så mycket mera tyckes bordt upställas, som densamma närmare förmodeligen måste wara lämpelig. Och som de hemman, om hwilckes röster nu twistas, uti denna 1740 åhrs jordebok finnas införde, så kan jag icke annat finna, än at ägarne bordt få för dem votera, och at de fölljackteligen orätt blifwit ifrån denne förmon uteslutne.

Herr assessoren och borgmästaren Anders Ingman: Justitiædeputationens betänckande i detta mål äger all god grund, och således är jag af samme

tancka, som herr borgmästaren Schultén, at wi uppehålle oss med en aldeles onödig discours deröfwer. Dock will jag tillägga, at ingen rättighet at votera bör dragas deraf, at ägaren upgifwit desse torpen till ett wist hemmantal. Ty en frälsemans upgifwande, gör härwid icke tillfyllest, innan ordentelig skattläggning för sig gådt, som fördenskull bordt wara skiedd, om ägaren welat nyttja deras röster wid wahlet.

Herr borgmästaren C. G. Boberg: Mig tillwites, at jag utan grund påstådt, det hans excellence herr riksrådet grefwe Bielcke, upgifwit hemmanen Holsnäs och Ekebonäs till skattläggning, men af landscamereraren Chenons bifogade attest bewises, at det wärckeligen skiedt, och at de uti rustjenstlängderne för åhr 1740 blifwit uptagne. Och som till föllje af berörde attest, desse hemman äro wordne enligt frälsemannens upgifwande, cronan till godo observerade, och sedan den tiden erlagt behörig ränta, med sådane personelle utskylder, dem bonde och icke torpare utgiöra bör, såsom bränwinsconsumtionsaccisen, åbo- och fönsterluftsafgiften, samt begravnings- och cröningshielpen, så hade ock ägaren så mycket mera bordt få niuta sine wahlröster derföre, som det icke kan sägas wara hans, utan landshöfdingens skuld, at de icke ordenteligen blifwit skattlagde.

Herr borgmästaren Fries: Jag måste härwid å nyo påminna, at ehuru landscamereraren Chenon, ett sådant intygande sedermera utgifwit, som herr borgmästaren C. G. Boberg, nu anfördt, så finnes dock derom uti cammarcollegii jordeböcker icke ett enda ord, så at man med skiäl lærer kunna twifla, om denne attests rättighet.

Herr borgmästaren Renhorn: Hela denne saken ser så ut, som wore den sielfgiord eller med flit anlagd för wisse afsigters skuld. Och lærer det wara mästedelen af oss nogsamt bekant, huru härmed tillgått, så at wi utan vidare omgång läre kunna säga fritt ut, at det är probsten i Nykiöping¹, som hela denne saken ihopkonstlat, samt på ett så wåldsamt och eftertänckeligit sätt, med Westerliungs allmoge förfarit. Och som deputationens betänckande i detta mål således är wälgrundat, så begär jag, at det må bifallas.

Herr handelsman Forssman: Mig är denna sakens förlopp nogsamt bekant. Men omständigheterna äro så ömme och bedröfwelige, at man icke kan säga alt hwad derwid passerat, dock det kan jag berätta, at allmogen i Westerliung

¹ D.v.s. Jakob Serenius.

nu i flere år måst undergå ett swårt och eftertänckeligt lidande, wid hwilckes afhielpande ståndet så mycket hållre bör lägga handen, som hwad nu skiedt Westerliungsboerne, kan en annan gång träffa de städer, hwaräst landtförsamlingar wid prästewahl concurrera.

Och som en stor del af herrar ledamöterne begärdte proposition, så frågade herr talman om icke justitiædeputationens betänckande ang:de kyrckoherdewahlet i Wästerliungs sochn finge bifall. Hwilcket med öfwerliudt Ja beswarades.

Skildes åt.

Åhr 1756 den 22 Martii

Herr borgmästaren Johan Boberg föredrog följande tillärnade §§ bland ståndets allmänne beswär, nemligen

§ ang:de lindring i tullen på victualiewahrer, med mera. Och fants godt at denne § går ut, men at likwäl densamme må till ståndets ledamöter i secreta handels- och manufacturdeputationen aflemnas, som anmodades, at i berörde deputation se till, huruwida det ene och andre af dess innehåll må kunna hielpas.

§ om fri fahrlad för timmerflottning i strömmar och andre wattudrag, samt befrielse för landtleagaärläggande. Denne § afslogs likaledes. Men

§ ang:de landskiöps hämmande, och förbud mot brukens lagstridige handel, antogs.

Äfwenså gillades § ang:de en ny skogsordnings utfärdande.

§ ang:de packhusvisitations uphörande wid marcknadsgods, geck ut.

§ om antalets inskränckande på handtwärckare å landet. Antogs.

Likaså § om lazaretsafgiftens uphörande wid bröllop och barndop.

§ ang:de vice borgmästares förordnande i städerna, afslogs. Men herr rådmann Abraham Hylphert förbehölt sig, at få inkomma med sine skriftelige tanckar och bewis, at angelägenheten fordrade, det denne § måtte antagas.

§ om onödige collectors indragande, geck ut.

Äfwenså § om ändrings erhållande i bergsförordningen, ang:de skuldebref.

§ om förbud emot hästhandelen på landet. Afslogs.

Likaledes § om garnizonssoldaters permitterande. Men

§ om staquettens underhållande kring städerna, antogs.

§ ang:de skriftpenningars uphörande. Emot denne §:s antagande protesterade herr borgmästaren Fredric Ingman, och herr rådmannen Abraham Hylphert. Och fant ståndet jemwäl godt, at § måtte gå ut.

Uplästes det projecterade ståndets extractum protocoll, angående hollandske tobaksbladens införsel i riket. Och begärde herrar borgmästarne Finerus och Schultén, det denne expedition måtte ligga på brodet, på det de måtte äga tid och råderum, at derwid afgifwa sine påminnelser.

Herr borgmästaren C. G. Boberg anmälte, at då 24 § af ståndets beswär, ang:de handlandes antagande i städerna, uti allmänne beswärsdeputationen blifwit föredragen, hade de öfrige respective ståndens ledamöter alldeles satt sig emot dess innehåll, och hade ståndets ledamöter fördenskull funnit nödigt, at låta § hwila. Och som denne § wore för ståndet helt angelägen, så förestälde herr borgmästaren, at herr talman måtte anmodas, at i deputationen biträda ståndets ledamöter till ärhållande af bifall häruti.

Herr talman lofwade, at willja infinna sig i deputationen, när han förrut finge underrättelse, at målet kommo att företagas.

Justerades ståndets tillärnade extractum protocoll, ang:de actens erhållande från kongl. bergscollegium, rörande Galtströms bruks interessenters ansökning, at få flytta berörde deras wärck. Och lydte expeditionen som följjer.¹

S. D. Genom utdrag utur protocollet under d. 30:de Januarii sidstl:ne har borgarståndet funnit Galtströms bruks interessenters ansökning, om tillstånd at flytta någon del af berörde deras järnwärck, så mycket betydande at ståndet i förmågo af Kongl. Maj:ts nådigste resolution på städernes beswär 1748² § 36 eij kunnat undgå detta mål bland dess allmänne beswär at antaga, samt till den ändan utsedt wisse ledamöter till bemälte ärendes nogare igenomseende, till hwilcka den hos riksens ständer af bemälte bruks interessenter ingifne och genom Kongl. Maj:ts och riksens bergscollegium med Sundsvalls stads riksdagsfullmäktig, rådmän Isac Simon Genberg, communicerade beswärsact, berörde ärende angående, aflemnas skulle, icke dess mindre och som innan samma giöromål hunnit företagas, denne act berättas wara återfordrad, samt nu mera,

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1334, Borgarståndets protokollutdrag, nr 40.

² Tryckt resolution 3 februari 1748: *Kongl. Maj:ts nådige resolution och förklaring uppå the allmänne beswär, som städerna uti Swerige och Finland, igenom the ras fullmäktige hafwa wid thenna riksdagen i underdånighet andragit.*

genom kongl. bergscollegii omsorg, ingifwen uti riksens ständers bergsdeputation, hwaräst saken, efter därwarande ståndets ledamöters anmälände, med det första torde komma under ventilation och afgjörande, änskiönt desse handlingar uppå sedermera uti kongl. bergscollegio gjorde ändringar ej kunnat utfås: Altså emedan ståndet hållet betänckeligit at ställa förenemde städernes gemensamme rättighet, i anseende till det emot Sundsvalls enskylt andragne ärende, under särskilt bepröfwande, förr än ståndet förrut haft tillfälle och råderum, på föregående sätt, ordenteligen at utföra alle de skiäl och omständigheter, hwarpå den i föllje deraf nödigt fundne allmänne beswärs-punct sig grundar, ty förmodar ståndet så mycket hållre, at genom de öfrige respective ständens benägna biträde till närmare genomseende återfå den här omrörde Galtströms bruks interessenters beswärsact, som merbem:te mål torde blifwa ansedt såsom ståndets egen sak, rörande i det nermaste städernes rätt och privilegier i gemen, hwarföre och ståndet gör sig om gunstigt och benägit bifall härutinnan försäkrat, samt at riksens ständers bergsdeputation imedlertid må innehålla med vidare åtgierd uti alt hwad som, emellan Galtströms bruks interessenter och Sundsvalls stad, förelupit är.

Uplästes secrete utskottets extractum protocoll¹, af d. 8 i denne månad, med tillstyrckande, i anledning af secreta handels- och manufacturdeputationens betänckande, af d. 18 Februarii sidstl:ne, at præfectus horti botanici wid academien i Lund, adjuncten Liedbeck må, i anseende till de af deputationen anförde skiäl och omständigheter förordnas till professor historiae naturalis wid berörde academie, och ledamot af consistorio academico, samt till directeur öfwer alle plantager i Skåne, med ett tusende tuhundrade dahl:r s:rmts lön och tuhundrade dahl:r samme mynt till rese- och correspondancepenningar, af manufacturfonden, till dess någon annan fond kan blifwa at tillgå, med mera. Hemställandes secrete utskottet härhos, om icke den af secreta handels- och manufacturdeputationen författade och bilagde instruction,² måtte genom trycket allmän göras.

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1327, Sekreta utskottet, nr 34.

² Tryckt som *Instruction för historiae naturalis professoren, samt plantage directeuren wid Kongl. Maj:ts academie i Lund* (Stockholm 1756).

Hwilcket alt ståndet, uppå giord proposition af herr talman, fant godt at bifalla. Äfwensom ock ridderskapet och adelen, samt prästeståndet, d. 20 i denne månad härtill sitt bifall lemnat.

Uplästes bondeståndets extractum protocoll¹, af d. 20 i denne månad, hwaruti wid handen gifwes, at jägemästaren Anders Ehrenström skall äga kundskap om botemedel för fråssa och rödsot. Och som desse hittills obekante botemedel skola allestädes finnas och litet kosta, och Ehrenström tillförlätelige bewis uptedt, det han dermed hulpit många, och nu förklarar sig willig, at desamme emot någon belöning uptäcka, så hade bondeståndet, i anseende till den fattige allmogens härunder beroende förmon, funnit sig föränlåtitt, at bewillja och tillstyrcka, det jägemästaren Ehrenström må i ett för alt, för uptäckandet af desse botemedel, och beskrifningen om deras bruk, hwaraf ett exemplar till hwarje kyrcka och capell utan betalning aflewereras bör, undfå tu öre s:emt af hwarje matlag i hela riket, hwilcke, genom konungens befallningshafwandes föranstaltande måge nu genast upbäras, och i banquen, för Ehrenströms räkning och dess disposition insättjas.

Hwilcket alt borgarståndet jemwäl fant godt at, uppå skiedd proposition af herr talman, bifalla.

Justerades ståndets tillärnade extractum protocoll², ang:de de af en dess ledamot inlemnade oförgripelige tanckar och anmärckningar wid 1741 års instruction och reglemente för nedre revision. Och lydde ber:de utdrag, som följjer:

S. D. Wid det tillfälle, at flere memorialer uti ståndet uplästes, rörande förslager huru justitiens administration må kunna förbättras, upläste hos ståndet en dess ledamot bifogade oförgripelige tanckar, rörande 1738 års förordning om beswär öfwer Kongl. Maij:ts revisions domar och utslag, samt 1741 års instruction och reglemente för dess nedre revision. Och som nödigt är, at alt hwad till bem:te angelägne ärendes uplysning tjena kan, må wid dess öfwerwä-gande blifwa skiärskådat, och riksens ständer således erhålla alt hwad dertill hörer fullkomligen utarbetat, så fant ståndet godt, at remittera till riksens ständers justitiædeputation förömnemde oförgripelige tanckar, hwarjemte ståndet gierna skulle se, at wälbem:te deputation må sig företaga om icke de rätt-

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1334, Bondeståndets protokollsutdrag, nr 6.

² Borgarståndets arkiv, vol. R 1334, Borgarståndets protokollsutdrag, nr 41.

gångar, som skriftel:n utföras, kunde äfwensom uti præferencetwister skier, uti de domstolar dit de wädjas, uppå det, som wid underrätten föredragit är, drifwas, parterne obetagit, at hwardera en skrift ingifwa och munteligt förhör niuta, och rätttegången på det sättet vidare utföras. Den mistning som derigenom torde uti stemplade pappersafgiften blifwa, kunde anten anses för mindre betydande emot rättwisans skyndesamme skipande, eller ock parterne likafullt pålagde warda, at på så stor charta skrifwa låta, hwad som uti högre domstol ingifwes, som acten eljest skulle beläggas med. Hwilcket med de öfrige respective stånden hörsamt, tjenst- och wänligen communiceras.

Herr borgmästaren Treutiger begärdte ståndets lof, at för dess angelägenheter på någon tid få resa hem. Hwilcket bifölls. Och ståndet skildes åt.

Åhr 1756 d. 23 Martii

Herr borgmästaren Johan Boberg anmälte, at någre puncter af städernes beswär¹ återstodo, som wäl hos herrar deputerade bliwit föredragne, men icke något wist slut om deras antagande fattadt. Och upläste herr borgmästaren

1:o en § af Sundsvalls stads beswär och ansökning om tillökning på den berörde stads kyrcka tillslagne winsäden. Hwilcken § förklarades för enskilt.

2:o berörde stads ansökning, om återförandet af wisse, under det staden donerade ödesgodset Täfte tillhörige jord- och skogsdelar. Som likaledes för enskylt ansågs.

Jönkiöpings stads ansökning ang:de Visingsöns scholas flyttande till ber:de stad. Förklarades för enskild. Äfwensom ock

Nykiöpings stads beswärs 2 § ang:de at stora siötullstaxan måtte inrättas på dahl:r och öre kop:rmt. Men

berörde stads beswärs 7 §, ang:de förbud emot lotsars antagande i dykerisocietetens tjenst wid bergning af strandat gods, antogs för allmän.

Likaledes gillades ber:de stads beswärs 10 § ang:de spinhusinrättning wid hwarje landshöfdingesäte.

Westerviks stads beswärs 14 § angående enahande wigts inrättande i riket, afslogs. Och

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1333, Allmänna beswärsdeputationen, onummerat.

berörde stads beswärs 18 § ang:de fond till slafwars utlösning hos africanske barbarerne, geck ut, men bem:te stads beswärs 21 § angående consuler på utländske orter, och det biträde sådane de swenske handlande böra giöra, antogs för allmän.

Falckenbergs stads ansökning, angående de drängar, som från berörde ort gå till Skåne at tröska, geck ut.

Österbottniske städernes beswär, öfwer det widtagne sättet at uträkna tullen, då nybygde fartyg skola förtullas, afslogs.

Laholms stads ansökning, angående ostämplade styckens och stufwars befrielse från confiscation. Hwilar.

§ ang:de at cronan wid skieende uphandlingar, eij må gå städernes handlande förbi. Antogs.

Likaså § ang:de husvisitationer.

Götheborgs stads beswärs 7 § och ansökning, ang:de sågqwarnars byggande, antogs med willckor, at den således inrättas, det städerne wid nye sågqwarnars anläggande warda hörde, men det öfrige går ut.

Herr talman frågade om nu någre flere beswärs-§§ woro öfrige. Och som herr borgmästaren Johan Boberg gaf wid handen, at ännu någre §§ återstodo, så förestäldte herr talman, at nödigt wore, det de samme i morgon måtte föredragas, hälst emedan herr grefwen och landtmarskalcken, samt de öfrige resp:ve talmännen begärdt, at de ju förr des hällre måtte afslutas, och en wiss termin fastställas, efter hwilcken inge hwarcken enskildte eller allmänne beswär måge antagas. Och anmodades herr borgmästaren Johan Boberg, at låta upställa en förteckning på titlarne af ståndets allmänne beswärs-puncter, som ock secreteraren anbefaldtes at författa en lika förteckning på de enskildte mål, som genom extracta protocollu blifwit till urskillningsdeputationen aflemnade.

Härhos yttrade sig herr talman, at som förnemste orsaken till ståndets mångfaldige beswär, wore, at städernes rättigheter på så mångfaldigt sätt tid efter annan blifwit kringskurne, at nu mera allenast en liten skugga deraf återstode, så wore ock angelägit, det ståndet måtte täncka uppå, huru sådant bäst och beqwämligast må kunna hielpas och rättas. Den naturliga benägenheten, at draga till sig alle möjelige förmoner, wore wäl grunden dertill, at de öfrige resp:ve stånden bortdragit ifrån städerne deras rättigheter. Men så wore ock

den hittills allmänne okunngheten om en rätt indelning emellan stads- och landtmannanäringar, och den nytta eller skada, som för et samhälle häraf följa, mycket skulden till städernes lidande. Exempel härpå hade man uti ärendet, angående finske och österbottniske bondeseqlationen, som ehuru oordentelig och skadelig han i sig sielf oförnekneligen är, likwäl icke å flere riksdagar kunnat afslutas, oagtdt de flere förrut deröfwer hållne undersökningar. Och som helt angelägit wore at befordra detta mål till ett rättwist slut, så förestälde herr talman, at nödigt wara will, det wisse deputerade måtte utnemnas, at uppsättja en formelig deduction och föreställning om den skada som riket tillskyndas genom en så oordentelig seqlation.

Herr handelsman Bagge påminte, at tillika nödigt wore, det desse deputerade måtte, jemte den föreställning, som så härom, som de öfrige städernes rättigheter kommo at projecteras, jemwäl täncka på medel och utwägar huru enigheten städerne emellan måtte återställas. Hållandes herr handelsman före, at bristen deraf till en stor del warit orsaken, at städerne förlorat den ene förmonen efter den andre.

Herr talman förestälde, om icke någre deputerade måtte utses, at tala så det ena som andra, af hwad nu påmint blifwit, under öfwerwägande, och at inkomma med deras tanckar härom till ståndet. Och utnemdes till detta ärende

herr grosshandlaren Clason,
herr handelsman Bagge,
herr handelsman Trapp,
herr borgmästaren Cervin,
herr borgmästaren C. G. Boberg,
herr rådman Hanquist,
herr rådman Abraham Hylphert,
herr borgmästaren Lundeberg,
herr handelsman Forssman,
herr borgmästaren Johan Boberg,
herr borgmästaren Gabr. Hagert,
herr justitiarien Faxell.

Och beslöts, at advocatfiscalen i kongl. commercecollegio Heggardt skulle anmodas, at härwid föra pennan.

Äfwensom ock härwid bifölls, det eho af de öfrige ståndets ledamöter som behagade kunde wid öfwerläggningarne i detta ärende sig infinna.

Skildes åt.

Åhr 1756 den 26:te Martii

S. D. Uplästes justitiædeputationens extractum protocolli,¹ af d. 14 sidstl. Januarii, angående nämдемannen Wilhelm Pehrsons ansökning, om en särskild kyrckoherdes förordnande i Westanfors sochn, med hemställande, at deputationens under sidstl:ne riksdag d. 15 April 1752 i detta mål afgifne betänckande, som nu uplästes, måtte företagas och afgöras.

Härjemte uplästes bondeståndets extracta protocolli, af d. 8 Maii 1752, och d. 21 Februarii nästwekne,² ang:de detta mål. Hwaruti bondeståndet rättwist pröfwat, det intet vidare hinder bör göras Westanforsboerne, at då ombyte med nuwarande pastor i Norberg skier, få sin begäran och blifwa skilde ifrån ber:de Norbergs församling. Detta mål hade ridderskapet och adelen samt prästeståndet förehaft, och bifallit justitiædeputationens protocolli utdrag af d. 14 sidstl. Januarii. Men borgareståndet pröfwade skiäligit, at lemna dess samtycke till bondeståndets i detta ärende afgifne extracta protocolli, under d. 8 Maj 1752, och d. 21 Februarii sidstl:ne.

Uplästes cammar-, oeconomic- och commercedeputationens betänckande af d. 14 Februarii sidstl:ne,³ ang:de de 850 dahl:r s:rmt, hwilcke framledne justitiæcancelleren och landshöfdingen baron Cederbielcke, till mihlstolpars uprättade i Wessmanland af knektecassan derstädes anticiperat. Tillstyrckandes deputationen, at ber:de justitiæcancellers och landshöfdinges sterbhusinteressenter måtte tillhållas, at denne saken ofördröjeligen utreda, samt till bem:te cassa ärsätta desse anticipationer, dock at stärbhusinteressenterne ifrån ränta derå kunde förskonas.

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1329, Justitiædeputationen, nr 5.

² Borgarståndets arkiv, vol. R 1334, Bondeståndets protokollsutdrag, nr 10 (flera handlingar).

³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1330, Kammar-, ekonomi- och kommersutskottet, nr 16 (flera handlingar).

Likaledes uplästes cammar-, oeconomic- och commercedeputationens extractum protocolli af d. 14 Februarii nästwekne, innehållandes dissentientium i detta mål afgifne särskilte tanckar, bestående dels deruti at justitiæcancelleren och landshöfdingen baron Cederbielckes sterbhusinteressenter måtte tillhållas, at eij allenast betala sielfwe anticiperade capitalet, utan ock den derå uplupne räntan, ifrån den tid pengarne uttogos, och till dess betalningen skier, dels ock deruti, at ber:de interessenter måge få ifrån capitalets som räntans betalande frikallas. Hälst emedan samme medel blifwit använde till hela lähnets inbyggares och fölljakteligen rotecassans delägares nytta och landets prydan-de.

Härhos uplästes baron Hiertas memorial af d. 9 Martii sidstl. ang:de detta mål, hwaruti han, såsom justitiæcancelleren baron Cederbielckes måg, anhåller om befrielse för desse medels återbetalande på den grund, at Kongl. Majj:t redan åhr 1753 i nåder förklarar justitiæcancelleren Cederbielcke från alt ansvar för denne anticipation och dess ersättjande fri och ledig. Hwilcket ock af högstber:de Kongl. Majj:ts i bewittnad afskrift bilagde resolution, som nu jemwäl uplästes, befants aldeles hafwa sin rigtighet.

Och ändtel:n uplästes öfwersten Stiernelds i detta mål ingifne memorial, med anhållan, at knektelegocassan måtte återfå de anticiperade medlen.

Detta mål hade ridderskapet och adelen förehaft d. 11 i denne månad, och sig deröfwer yttrat, det nu justitiæcancelleren och landshöfdingen baron Cederbielckes sterbhusinteressenter, enligt Hans Kongl. Majj:ts nådige bref af d. 9 Novembr. 1753 för denne gravation befrias, dock at knektelegomedels-cassan niuter sin ärsättning af häradsandelen uti saköresmedlen. Hwilcket prästeståndet samtykt med tilläggnig, at till desse och dylige cassors befredande och säkerhet för framtiden, alle wederbörande, som hafwa samma cassor under sin wård, måge på det kraftigaste och wid ansvar förbiudas, at sådane medel tillgripa, eller till andre behof disponera, än hwartill de äro samman-skutne.

Borgareståndet tog detta alt under öfwerwägande, och fant skiälligit, at bifall ridderskapet och adelens nyss förrut anförde yttrande.

Herr borgmästaren Renhorn hade låtit ingifwa ett memorial, som nu uplästes,¹ och hwaruti herr borgmästaren wid handen gifwer, at det warit honom

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1335, nr 60.

obekant, at ståndet i dag kl. 7 skolat komma tillsammans in pleno. Herr borgmästaren medgofwe wäl, at sådant måtte skie, om särskildte saker, som intet drögsmål tåla. Men begärdte härhos, at alle sådane mål uti ett ordinarie pleno måge upgifwas, med mera.

Men ståndet fant godt, at detta h:r borgmästaren Renhorns memorial må hwila till dess han sielf i ståndet upkommer. Och at imedlertid med de företagne giöromålen må fortfaras.

Uplästes cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande,¹ af d. 27 Febr. sidstl:ne, ang:de afl:ne cammereraren Törnemans änka Anna Sophia Törnemans gjorde ansökning, om den belöning, som blifwit utfäst för den hwilcken kunde gifwa bästa förslaget till cammarwärckets förbättrande. Och emedan deputationen af acterne funnit, at afl:ne cammereraren Törneman uti berörde ännu användt mycket arbete, möda och flit, hwarom dess uprättade tabellwärc skall bära ojäfwaktige wittnesbördor, samt dessutan giordt anseenlig kostnad på förd correspondence öfwer hela riket till det allmänna nytta och tjenst, och 2:ne stånd redan wid 1743 års riksdag funnit skiäligit, at berörde cammererare borde ihogkommas. Ty hemställer deputationen om icke dess änka må till godo niuta, den hennes afledne man wid ber:de riksdag således af 2:ne stånd bewilljade belöning af ettusende dahl:r s:rmt. Hwilcket ridderskapet och adelen d. 11 i denne månad bifallit, samt remitterat till secretes utskottet, at om wärcckställigheten häraf föranstalta, det ock prästeståndet d. 20 hujus samtykt. Hwilcket jemwäl nu af ståndet bifölls.

Uplästes ammiralitetscammarrådet Raabs memorial, af d. 26 Novembr. sidstl:ne,² ang:de nödwändigheten at sysselsätta fattige barn, och annat fattigt folck, samt fond till flere barnhus och fattighus inrättande. Hwilcket memorial ridderskapet och adelen d. 21 Febr. sidstl. och prästeståndet d. 11 i denne månad remitterat till cammar-, oeconomie- och commercedeputationens utlåtan-de, det ock ståndet fant godt, at bifalla.

Uplästes ammiralitetscammarrådet Raabs memorial,³ med föreställning, at emedan de studerande alt för bittida begifwa sig från academierne till tienstens och andre näringars sökande, så skola i orterne skickelige private informato-

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1330, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 17.

² Borgarståndets arkiv, vol. R 1335, nr 61.

³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1335, nr 62.

rer saknas. Och föreslår herr amiralitetscammarrådet, at till denne olägenhets afhielpande, och till upmuntran för de studerande, at längre till grundelig lärdoms och skickelighets winnande, blifwa qwar wid academieerne, den författning må tagas, at de åhr, hwilcke en studerande derstädes, eller wid informationswärcket tillbragt, måge, när han om någon tjenst ansökning gör, blifwa lika ansedde med deras tiensteåhr, som sig från academieerne i förtid i publici tjenst begifwit. Och hade ridderskapet och adelen, samt prästeståndet remitterat detta memorial till secrete utskottet. Hwilcket ståndet jemwäl nu biföll.

Uplästes capitainen Leonhard Lakes memorial, af d. 2 Novembr. sidstl:ne,¹ ang:de den i Wadstena inrättade cammarduksfabriquen, samt förbud emot engelskt läders införsel i riket, med mera. Detta memorial hade ridderskapet och adelen remitterat till cammaroeconomiedeputationen. Hwilcket prästeståndet samtykt, och nu jemwäl af ståndet bifölls.

Uplästes häradshöfdingen Mauritz Ståhlhandskes memorial af d. 18 Januarii sidstl.,² med hemställande, at alle uti kongl. cammarcollegio anhängige warande, men oafgiorde, så allmänne som enskildte mål och ärender, måge genast af någre wisse riksens ständers deputerade blifwa inventerade och afskilde, samt berörde kongl. collegium lemnas frihet, at nu straxt, antingen med kongl. cammarrevisions ledamöter sig förstärcka, eller någre af ridderskapet och adelen sig adjungera, så at de på flere divisioner nu under påstående riksdag kunde utarbete och slutel:n afgjöra alle i kongl. collegio oafgiorde liggande mål. Ridderskapet och adelen samt prästeståndet hade remitterat detta ärende till cammaroeconomiedeputationen. Hwilcket jemwäl af ståndet samtyktes.

Uplästes häradshöfdingen Mauritz Ståhlhandskes memorial af d. 18 Januarii sidstl:ne,³ med föreställning, at alle brotslige hwilcke hädanefter af regements- eller andre rätter, för begångne brott, till kropsplikt fängelse warda sakfælde, måge uti den sochn eller härad, der brottet begångit är, genom cronobetjente, samt under deras inseende hållas i det stället till arbete, at utdika de där warande kärr och myror. Detta memorial war af ridderskapet och adelen, samt

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1335, nr 63.

² Borgarståndets arkiv, vol. R 1335, nr 64.

³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1335, nr 65.

prästeståndet remitterat till justitiæ- samt cammaroeconomiedeputationerne, hwartill ståndet jemwäl lemnade dess bifall.

Uplästes bergsdeputationens betänckande af d. 13 Febr. sidstl:ne,¹ angående nödig betjäning till konstbyggnadernes wårdande i Wermelands bergslag. Tillstyrckandes deputationen, i anledning af anförde skiäl och omständigheter, det hela Wermelandsorten må förses med en konstbyggmästare, med 200 d:r s:rmt på cronans stat, och at wid Pehrsbergs grufwor en konststigare med lika lön, samt trenne konstwaktare med 75 d:r s:rmts löhn på staten måge förordna, öfwer hwilcket ridderskapet och adelen under d. 1 i denne månad sig yttrat, det detta ärende må remitteras till secrete utskottet, at underrätta riksens ständer, huruwida någon tillgång på medel härtill gifwes, och hade prästeståndet detta yttrande samme dag bifallit, som ock ståndet nu sitt samtycke dertill lemnade.

Uplästes cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande af d. -² angående afl:ne cronobefallningsmannen Löfbergs cronobalance³ tillika med dess efterlemnade änckas Catharina Hallenias ansökning, at få denne balance emot Löfbergs innestående löner, öfwerlefwereringar och förskotter till cronan qwitta, och den sedan öfwerskiutande fordran utbekomma. Hemställandes deputationen, om icke hustru Hallenia, som år 1751 wid eldswådan på Norremalm förlorat hennes angelägne papper och documenter, samt en så lång tid stått i mistning af dess förre mans Löfbergs contant giorde förskotter, och innestående löhner, måtte utan en på tiden ankommande revision, niuta liquidation i kongl. cammarcollegio, och få dess öfwerskiutande fordran betald. Hwilcket alt ståndet fant godt at bifalla.

Uplästes ett utdrag af rådsprotocollet af d. 6 sidstl:ne Februarii,⁴ angående fröken Charlotta Juliana Meijendorff von Yxkulls ansökning om pension till understöd i sin öfrige lefnadstid, jemte förstärckning på åtskillige andra uti trångmål och fattigdom stadde hederlige mäns efterlemnade änckor och barn, hwilcke med dylike ansökningar hos Kongl. Maj:t inkommit. Och som inge ledigheter på ordinarie pensionsstaten äro, hwarmed desse sökande kunnat un-

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1329, Bergsdeputationen, nr 2.

² Datum saknas.

³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1330, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 18.

⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1327, Rådsprotokoll, nr 16.

derstödjas, så har Kongl. Maj:t i nåder welat till riksens ständer hemställt, huruwida någon annan utwäg till deras hielp må kunna finnas.

Herr talman föreståldte, at som åtskillige ståndets herrar ledamöter påmint, at någon utwäg måtte sökas till pensions erhållande för fattige borgmästare-änckor, och herr borgmästaren Schultén lofwat, at i secrete utskottet efterhöra, hwart ståndets extractum protocoll af år 1747, detta mål angående, tagit wägen, så måtte ock denne kongl. remiss hwila, till dess herr borgmästaren Schultén kan inkommit med dess berättelse, då ståndet sedan kunde widtaga sådane mått, som efter omständigheterna kunna pröfwat de bäste. Detta bifölls.

Och anmodades herr borgmästaren Schultén, at ju förr dess hällre söka underrättelse i secrete utskottet, om ståndets nyssber:de extractum protocoll af år 1747.

Uplästes justitiædeputationens betänckande af d. 14 Januarii sidst:ne,¹ ang:de för detta interimsländtränkemästaren Mathias Gottheims ansökning, at åter få komma in i riket, och härstädes tillbringa sin öfrige lifstid, utan at undergå det honom af kongl. cammarrevisionen ådömde straff, at böta 40 d. s:rmt, och i all sin lifstid arbeta i Marstrand. Men som deputationen wid denne ansöknings skiärskådande funnit, at Gottheims brott icke allenast bestått i förskingring af cronans penningar, utan derjemte uti falske förslager, och ett wärckeligit på ett publiq document begångit crimen falsi, så war deputationen af den tanckan, at Gottheim sig sielf till wälförtjent straff, och andre wanartige till warnagel, må i dess landsflycktighet förblifwa, såsom ett fast ringa straff, emot hwad honom förestått, om han icke till rymmande funnit utwäg. Hwilcket hemställande ridderskapet och adelen d. 30 Januarii, samt prästeståndet d. 7 Februarii sidst:ne bifallit, och nu af ståndet samtyktes.

Uplästes ett utdrag af rådsprotocollet,² hwarutinnan Kongl. Maj:t begärt, riksens ständers närmare utlåtande, huru förhållas skall, då sökande pratar, som haft rättegångsmål hos Kongl. Maj:t och under warande riksdag deruti fått afslagsresolution, samt för rättegångsmissbruk blifwit dömde till fängelse på wattn och bröd, men senare än den uti intstructionen för urskillningsdeputationen utsatte termin, anmäla beswär deröfwer hos riksens ständer, med me-

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1329, Justitiedeputationen, nr 6.

² Borgarståndets arkiv, vol. R 1327, Rådsprotokoll, nr 17.

ra. Detta ärende hade ridderskapet och adelen remitterat under d. 11 i denne månad till justitiædeputationens skiärskådande, hwilcket yttrande prästeståndet samme dag samtykt, och nu af ståndet jemwäl bifölls.

Uplästes secreta handels- och manufacturdeputationens betänckande,¹ af d. 16 i denne månad, angående en nödig förbättring uti uträknings- och upbörds-metoden med siötullsafigifterne. Hemställandes deputationen, om² icke till handelsrörelsens lättande, nödigt wore, at inrätta uträkningen i 1739 års siötullstaxa³ efter det nu gångbare myntet, samt fastställa en gienare och korttare upbörds och clareringsmethode med tullafgifterne, då deputationen i sådant fall, sedan wederbörandes utlåtande blifwit inhämtadt wille utarbete, och till rikens ständers skiärskådande upgifwa förslag till en sådan förbättring.

Hwilcket alt borgarståndet tog under behörigt öfwerwägande, och pröfwade godt, at detta deputationens betänckande till alle delar bifalla.

Uplästes secreta handels- och manufacturdeputationens betänckande,⁴ af d. 16 i denne månad, ang:de förbud emot främmande kalks och murstens införsel, samt högre tullafgifter uppå takpannor och klinkert, som utifrån införas, således, at manufacturfondsafgiften för glaserat taktegel må förökas med 12 d:r, och för oglaserat taktegel med 7½ d:r, samt för hollensk och all annan klinckert med 6 d:r alt kopparmynt för hwart tusende. Tillstyrckandes för öffrig deputationen det främmande kalksten såsom oumgängelig för kalkbrennerierne på somlige orter i riket, må ifrån förbudet emot utländsk kalk undantagas.

Herr talman: Det är bedröfweligit, at wi skole bortgifwa våre penningar för taktegel och klinckert, at utlänningen, oansedt mer än tillräckelige ämnen, till sådant, nästan öfwer alt i riket finnas. Lät wara at man skulle kunna säga, at våre arbetare icke ännu allestädes äro så wane wid handelaget af desse persedlars beredning, glasering och bränning, så kan man dock med skiäl förmo-

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1328, Sekreta handels- och manufakturdeputationen, nr 6.

² Enl. konc.; renskr.: och.

³ Jfr tryckta taxor 26 april 1739: *Kongl. Maj:ts taxa hwarefter stora siö-tullen uppå alla utgående wahrer bör ärläggas och upbäras*, respektive 8 juni 1739: *Kongl. Maj:ts taxa, hwarefter stora siö-tullen, uppå alla inkommande wahrer bör ärläggas och upbäras. Hwarjemte bifogas en förteckning uppå alla de wahrer som förbudne äro at i riket införas.*

⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1328, Sekreta handels- och manufakturdeputationen, nr 7.

da, at de snart skola fullkoml:n lära detta, om wi gifwe dem tillfälle till arbete ock förtjenst, samt icke i fåfänga, och utan orsak taga bort brödet ifrån deras mun, för att skiäncka det åt utlänningen. Jag hemställer fördenskull till ståndets nermare bepröfwande, om icke, genom extractum protocoll, föreställning hos de öfrige respective stånden må giöras, at så wäl taktegel som klinckert må till införssel i riket aldeles förbiudas, äfwen som utländsk kalck och mursten. Dock at fremmande kalcksten må enligt deputationens tillstyrckande ifrån förbudet undantagas. Denne föreställning bifölls. Och ståndet skildes åt.

Åhr 1756 den 27 Martii

S. D. Justerades ståndets tillärnade extractum protocoll, angående secreta handels- och manufacturdeputations betänckande, om förbud emot kalcks och murstens införssel i riket, och lydde, som följjer:

S. D. Lät borgareståndet sig föredraga secreta handels- och manufacturdeputationens betänckande af d. 16 i denne månad,¹ hwaruti tillstyrckes, det utländsk kalck och murstens införssel i riket må förbiudas, men at kalcksten må ifrån förbudet undantagas, och at glaserade och oglaserade takpannor samt klinckert måge emot wiss afgift tillåtas at införa.

Borgareståndet tog alle desse af deputationen anförde omständigheter under behörigt öfwerwägande, och fant aldeles billigt at samtycka till deputationens yttrande, om förbud emot all utländsk kalcks och murstens införssel, samt at utrikes kalcksten härifrån må undantagas, och tillåtas at utifrån hämta, på de orter, där den icke nära är at tillgå eller utan owig förssel till kalkbränneriernes förnödenhet kan erhållas. Men som ståndet härhos hade sig bekant, at tjenlige och mehr än tillräckelige ämnen nästan öfwer alt i riket finnas till takpannor och klinckert, och at man allenast torde kunna säga at handelaget wid desse persedlars beredning, glasering och bränning på ett eller annat ställe ännu icke blifwit brakt till den färdighet och högd, som hos en dehl utlänningar, så kunde ock ståndet mycket mindre bifalla deputationens tillstyrckande, hwad takpannor och klinckert angår, som icke allenast de, hwilcke redan så-

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1334, Borgarståndets protokollsutdrag, nr 42.

dane tegelwärcck anlagt, skulle i deras nyttige inrättningar till deras och rikets skada förfördelas, utan ock andre, som dertill kunna finnas hogade ifrån gangnelige försök i detta mål afskräckas, då de sågo utlänningen få taga ifrån dem den skiälige winst, som de af egen flit, upmärksamhet och kostnad, samt deras arbetares idoghet och förbättrade handelag i tillwärcckningen af så allmänne inhemske ämnen med största billighet bordt förwänta. Hwilcket alt borgareståndet fördenskull hos de öfrige respective stånden till gunstbenägit bifall hörsamt, tjenst- och wänligen skolat anmäla.

Herr talman berättade, at i sammanträde, med herr grefwen och landtmarskalcken samt de öfrige respective talmännen, blifwit beslutit, det alle titlar åtminstone på allmänne beswären böra nästkommande onsdag wara ingifne, som ock at inge enskildte mål sedan den dagen uti urskillningsdeputationen skola emottagas. Herr talman hade wäl häremot giordt föreställning, men som herr grefwen och landtmarskalcken icke dess mindre förblifwit wid deras tanckar i detta mål, så wore nu angelägit, at ståndets beswär måtte i dag afslutas.

Herr borgmästaren Johan Boberg föredrog fördenskull följande tillärnade puncter bland ståndets allmänne beswär, neml:n

§ ang:de förbud emot lotsars antagande dykerisocietetens tjenst wid bergning af strandadt gods. Och bifölls denne §.

§ om spinhus inrättande wid hwarje landshöfdingesäte. Antogs.

§ om consuler, och det biträde sådane, dem swenske handlande böra giöra, gillades.

§ ang:de större och widsträcktare rättighet för magistraterne wid wärcckställandet af lagakraftwundne domar etc. Antogs.

§ ang:de grunds utprickande i Mälaren, Hielmaren, Wetteren och Wennern etc. Bifölls.

§ om sågqwarnars byggande. Antogs. Likaledes

§ ang:de bergstullars inrättande åt siösidan.

§ ang:de skuldsedlars och wäxelrätt in concursu creditorum. Gillades.

§ ang:de afgiften till saltcontoiret. Bifölls.

§ om mindre tjensters, såsom postinspectorers, postmästares etc. sysslors combinerande med rådmanssysslorne i städerne. Antogs.

Herr talman gaf wid handen, at deröfwer blifwit klagat, det ståndets herrar ledamöter understundom alldeles skola saknas uti wederbörande deputationer. Föreställandes herr talman fördenskull, det ståndets herrar ledamöter i hwarje deputation således måge förrut öfwerenskomma, at altid någre i deputationerne komma tillstädes.

En och annan af herrar ledamöterne påstod, at wäl aldrig wore skiedt, det alle ståndets ledamöter warit bortta utur en deputation. Men at allenast få ditkommit, kan wara händt, då en är utsedd till flere deputationer, som på en och samma stund blifwit anslagne.

Herr borgmästaren C. G. Boberg: Det är aldeles rätt och billigt, at de som till deputationer blifwit utsedde, böra ock der infinna sig, at bewaka så wäl allmän nytta, som ståndets rättigheter och tillhörige förmoner. Och är jag fördenskull af den tancka, at den som eij will eller kan wara tillstädes i wederbörlige deputationer, må afsäga sig, och en annan i dess ställe wälljas.

Herr borgmästaren Herkepæus och herr rådman Hanell påminte, at det wore aldeles utan grund, at borgareståndets ledamöter saknats, då de öfrige ståndens ledamöter warit tillstädes i deputationerne, hälst oftast händt, at då borgareståndets ledamöter wäntat hela timmar hade knapt en och annan af de öfrige ståndens ledamöter infunnit sig.

Härmed stavnade denne discours. Och herr talman förestäldte, at nödigt wore, det någre ståndets nu färdige extracta protocolli, måtte genom en deputation hos de öfrige stånden till företagande och bifall anmälas, såsom, 1:o ang:de de hos ståndet upläste oförgripelige tanckar rörande kongl. justitiærevision. 2:o ang:de actens utbekommande från kongl. bergscollegium, rörande Galtströms bruks interessenters ansökning at få flytta ber:de deras wärck. 3:io ang:de assessoren Rappes ansökning å rusthållarnes wägnar wid lifdragoneregementet. 4:o ang:de förbud, emot kalck, mursten, taktegel och klinckert. Och 5:to ang:de den under staden Helsingfors donerade qwarns arrende. Wid hwilcket tillfälle, jemwäl kunde gifwas tillkänna, at ståndet bifallit justitiædeputations betänckande, ang:de det i Westerliungs sochn hållne prästewahlet.

Och efter någon stund utnemdes till detta ärende herr borgmästaren Fredric Ingman, såsom ordförande

herr borgmästaren Lundeberg,

herr rådman Genberg,

herr rådman Lebell,
herr borgmästaren Appelberg,
herr borgmästaren Sylvius
Hwilcke afträdde.

Imedlertid upläste herr borgmästaren C. G. Boberg Kongl. Maj:ts nådigste privilegium, för N. Bauman, på saltsjöfiskerieinrättning, hwarwid herr borgmästaren anmärckte, at till föllje af detta privilegio kunde Bauman draga in med sig utlänningar, till åtniutande af de förmoner och præmier, som dock endast swenske undersåtare borde niuta. I anseende hwartill herr borgmästaren hölt före, at detta privilegium borde uphäfwas.

Herr borgmästaren Cervin: Utom det, som herr borgmästaren Boberg nu anfördt, bör jag gifwa wid handen, at Bauman icke ännu upfyllt något af de wilckor, hwartill han sig förbundit, då han privilegium erhöit. Och wet jag säkert, at han icke är i stånd, at något deraf fullgiöra. Och som detta privilegium androm till förfång blifwit per male narrata utwärckat, så tyckes det och böra återtagas.

I anledning här af beslöts, uppå giord proposition af herr talman, at extractum protocollis härom må afgå till de öfrige resp:ve stånden.

Justerades ståndets tillärnade extractum protocollis, ang:de utrikes tobaksbladers införsel i riket, med mera, lydande som följjer:

S. D. Föredrogs handels- och manufacturdeputationens betänckande, hwarmedelst, i anseende till anförde orsaker, sig grundande dels på handelsballancens rättande, dels inrikestobaksplanterings uphielpande, riksens ständer tillstyrckes, at, till inskränckning af utländske tobaksbladers införsel framdeles, taga all nödig författning. Och at således tobaksspinneriidkare i riket, skulle för innewarande åhr, få införskrifwa allenast en million sådane blader, för åhr 1757 $\frac{1}{3}$:del mindre, och för åhr 1756 $\frac{2}{3}$:delar mindre samt för åhr 1759 den återstående ena tredjedelen af förstnemde quantum, så at införseln af utländske blader sedan aldeles uphöra skulle. Och hwilcket imedlertid tillåtnes quantum, af kongl. commercecollegio kunde reparteras, tobaksspinneriidkarne imellan efter deras spinneriers storlek, och antalet af spinneriborden. Hwarjemte bemte deputation understält riksens ständers öfwerwägande, om icke de sålunda till införsel föreslagne blader, måge beläggas med högre afgift till manufacturfonden, neml:n från $\frac{2}{3}$ öre s:rmt, som nu derföre betalas, till 3 öre

samma mynt. Hållandes deputationen sluteligen före, at desse tillgörande anstalter kunde öfwerlemnas till Hans Kongl. Maj:it at efter omständigheterna ändra så wida våre inrikes plantager, emot förmodan, eij skulle kunna så snart åstadkomma så mycket blader som spinnerierne behöfwa, med hwad mera, som förbem:te betänckande innehåller. Hwilket alt ståndet i behörigit öfwerwägande tagit, hwarefter ståndet med ömhet å ena sidan betractade de penningesummor, som årligen för hollendske tobaksblader gå utur riket, hwilcke likwäl icke bidra till så stor del af den underwigt, hwaruti Sverige sig med sin handel emot andre riken befinna, som det deputationen förekommit, emedan ber:de slags blader sällan derute blifwe betalte stort öfwer hälften af det pris, som deputationen på dem utsett, och å andre sidan måst sträcka sin omtancka derpå, at igenom en för hastig och nära tillgörande inskränckning af hollendske tobaksbladens införssel, lurendrägerierne med utrikes färdigspunnen tobak, i synnerhet på gräntseorterna icke må skie, emedan spinnerierne äro i ostridig nödwändighet af förenemde utrikes blader, så länge de inrikes plantager icke hunnit bringas till den högd eller fullkomlighet, at de kunna inom flere åhr, utgiöra behofwet med gode blader till spinneriernes drift, efter tobakens consumption i riket, aldenstund deras idkare icke ännu öfwer alt ägt tillfälle, sedan de trädt i inrättningar af plantager at öfwa sig i kundskapen om bladernes ans och beredning till den godhet som de hollendske bladerne äro, än mindre af hafwa på dem lagar, som gör den omrörde nödwändigheten till erhållande af hollendske blader för tobaksspinneriidkarne, så mycket större och oundgängeligare, äfwen som inpractisering af färdig spunnen utlensk tobak skulle nödwändigt följa på en hastig och alt för tidig inskränckning, samt owedersägeligen åstadkomma en långt större underballance än afgiften för införskrifwande blader kan förorsaka riket; warandes och förrut erkändt för en ostridig sak, at denne plantagen icke kan fortsättja med den fördel i den norre och östre, som öfrige orterna i riket, hwilket besynnerligast wid de spinnerier, som äro gräntsen närmast, och hwaröfwer hollensk färdigspunnen tobaks införssel mäst är at befara, fordra den författning, at hollendske bladens införssel eij warder inskränkt. Hwartill kommer at riksens ständer wid de nyligen förrut framfarne riksdagar icke sedt sig äga anledning at giöra vidare begynnelse eller författning mot utrikes tobaksbladens införssel än att spinnerierne borde uparbeta de där för hwart bord förskrefne inhemske bla-

der, som nu kräfwer lika consideration. För hwilcken orsak skull riksens ständer wid 1747 års riksdag funno skiäligt at ändra en kort förrut tagen lika författning, som nu af handels- och manufacturdeputation föreslagen blifwit, hwarigenom införslen af utländske blader till ett wist quantum om året inskränckt blef.

I anseende till hwilcket alt, och som det är en owedersägelig sanning at tillgången på inhemske blader icke gifwes nu genast till hwarcken så stor del eller godhet, som för spinnerierne, emot den af deputationen föreslagne inskränningen af hollenske blader fordras, såsom ock at spunnen tobak wunnit så stor begärlighet till brukande i synnerhet af menige man i riket, så håller borgareståndet för aldeles betänckeligit at nu straxt gå uti inskränckning af hollenske tobaksbladens införsel till sådan proportion, som deputationen projecterat, så wida, och i annor händelse, spinneriernes undergång wore at befara, där likwäl de anses bland fabriquer, om hwilckas bestånd i framtiden riksens ständer hysa så mycken ömhet, dock på det förenemde ändamål närmare må ärhållas kunna, och inpractiseringar af färdig spunnen tobak förekommas, tycker borgareståndet, det inwånarne i de orter i riket, hwaräst tobaksplanteringen med framgång och fördel kan fortsättjas, kunde lämnas råderum, at densamma utwidga och förbättra, så at större tillgång på ej mindre goda än tillräckelige blader nästa år och så vidare eller ju längre ju mera må gifwas, men emedan sådant så fullleligen icke kan förwäntas innom näste riksdag som ståndet fast gierna önskade. Fördenskull är borgareståndet af den tancka, at spinneriidkarne i Sverige wäl må tillåtas, at oinskränckt årligen till sine spinnerier och besagde riksdag införskrifwa hollenske blader, till sine behof, dock med wilckor at de wid hwart bord för innewarande år böra uparbeta sex tusende femhundrade skålpund, för nästkommande år 1757 8500 skålpund, och för år 1759 9000 skålpund inhemske blader, wid hwilcket quantum dock de, som inrikes blader allena wid sine spinnerier förarbeta ej äro förbundne, utan äga de fullkomlig frihet, at af inhemske blader upfinna hwad de förmå och kunna. Likaledes, at manufacturfonden, som redan med de öfrige omgälderne bestiger sig till inemot 17 öre k:rmt på hwart skålpund för de utländske bladerne, må på dem hädanefters ökas med ett öre på hwart skålpund för innewarande år, för år 1757 med 2 öre, för år 1759 med 4 öre k:rmt, hwarigenom ståndet säkrast förmodar, at både utländske tobaksbladens inför-

skrifwning efter handen skall förswinna, och afseendet med wåre inrikes plantagers tillwäxt bäst winnas, warandes dock härunder icke begripit ängelske tobaksbladers införssel till så stor del, som wid carduskarfwerierne ärfordras, hwilcket utgör en mindre betydande del.

Men hwad de i Finland warande spinnerier angår, så kom hos ståndet i öfwerwägande, at riksens ständer, som förrut sagt är, funnit, det tobaksplanteringen icke kan för en hårdare climat, så wäl fortsättjas å de norre och östre som öfrige orterne i riket, warandes ock säkert inhemtat, at en slik plantering åtminstone ännu icke kunnat bringas i gång uti besagde ort, såsom ock bekant är, huru högt allmogen derstädes trakta efter godheten af tobak, samt huru det är at befara, at skadeligit lurendrägerie, i synnerhet på denne orten, med färdigspunnen hollensck tobak ifrån de nära belägne ryske städer, som omöjliggen wore at hindra på en så obebodd ort, och för dess widsträckte gränts. Hwarjemte ståndet äfwen eftersinnade, at en del af finske städerna der spinnerierne äro inrättade, icke hafwa seglation och rörelse på de orter här i Sverige, där plantagen är kommen i någorlunda skick, och blader stode at erhållas, hwarföre ståndet pröfwade sig icke kunna träda i aldeles lika författning med de därwarande spinnerier, såsom ett i Lovisa, ett i Borgo, ett i Helsingfors, ett i Åbo och ett i Wasa, eller binda dem till at på sätt som de i Sverige warande spinnerierne årligen tillöka tillwäckningen af inhemske blader, utan håller för billigt, det wara nog enär wid hwardera spinneriborden årligen de föreskrefne 6000 skålpund inhemske, men ej derunder upspinnas, såsom ock at desse spinnerier likasom de i Sverige, må äga frihet, at årligen till nästa riksdag införskrifne så mycket utländske blader som de finna åtgången fordra. Hållandes ståndet före, i anseende till förenemde för Finland warande considerationer, at sådane utländske blader måge där wara för innewarande åhr frie för högre afgifter, än hwarmed de nu belagde finnas, men at afgiften sedan, på sätt som för de till Sverige inkommande utländske tobaksblader föreslagit är, må på dem ökas med ett öre på hwart skålpund för tillkommade åhr 1757, med 2 öre för 1758, med 3 öre för 1759, och med 4 öre k:rrmt för år 1760, hwarmed det kunde sedan till riksens ständers vidare förordnande förblifwa. Hwarigenom finske spinnerierne således aldeles warda befriade icke allenast för höjningen af afgifterne och umgåldene för utländske tobaksbladerne innewarande åhr, utan ock hwarje åhr till 1760 blifwa

lindrade med ett öre k:rmt afgift på hwart skålpund sådane blader emot de swenska spinnerierne. Och som det äfwen hörer till ändamålets winnande af detta ämnet, at warda fullkoml:n försäkrad om förenemde quantum swenske bladers årlige upspinnande wid hwarje spinneribord, så anser ståndet för nödigt, at sedan uppå sälljarens meddelte skriftelige intygande, denne wahran blifwit i wågen upwågen och där attesterad, bör det samma af magistraten verifieras, derefter af tullbetjeningen så wäl där denne wahran utpasserar, som wid anlädningsorten med påskrift å ett och samma document bestyrckas. Hwilcket intygande tobaksspinneriïdkaren skall wara skyldig, till magistraten eller tullrätten angifwa, at dermed bewisa uparbetandet af det quantum swenske tobaksblader, hwartill han för hwarje spinneribord är förbunden.

Sluteligen skulle ståndet hålla före, at det borde ej litet bidraga till de inhemske tobaksplantagers tillwäxt så i anseende till bladers godhet som tillräckelighet, om handels- och manufacturdeputationen skulle tillse, huru tobaksplantageägaren, af denne nu föreslagne förhöijning på afgifterne för utländske blader, efter derwid använd mera sorgfällighet och flit, kunde blifwa med wisse præmier upmuntrade, samt om derjemte af denne deputation äfwen medel påtänktes, hwarigenom communicationen med swenske blader Sverige och Finland imellan kunde, till i synnerhet det senares bättre beqwämlichkeit och fördel, ännu underlättas.

Sedan nu ståndet på föregående sätt för denne gång stadnat i slut ang:de detta mål, så lærer för öfrigit riksens ständer wid näste riksdag, efter inhämtad underrättelse om denne angelägenheten, i gemen widtaga de författningar som omständigheterne eller de inhemske tobaksplantagernes tillwäxt, så i anseende till bladers godhet, som tillräckelighet, det kan medgifwa. Hwilcket alt de öfrige resp:ve stånden etc.

Twenne deputerade från bondeståndet ankommo, och berättade häradsdomaren Jacob Larsson från Wermeland, at bondeståndet förehaft ridderskapet och adelens extractum protocoll af d. 7 i denne månad, angående ultimat termin för alle enskildte måls ingifwande uti urskillningsdeputationen. Och ehuru wäl ridderskapet och adelen faststält d. 31 af denne månad, eller nästkommande onsdag, såsom oryggelig termin i detta mål, så hade dock bondeståndet funnit nödigt att förbehålla sig, det de som giordt reservation, men för felande slut hos Hans Kongl. Maj:t, ej kunna till den dagen inkomma med

sine beswär, måge äga frihet, sedan målet blifwit hos Kongl. Maj:t afgjordt, at sine ansökningar hos riksens ständer wid påstående riksdag anmäla, hysandes bondeståndet det förtroende, at borgareståndet behagade härmed instämma.

Herr talman tackade för underrättelsen, och lofwade, at målet skulle snart företagas, och förmodel:n till bondeståndets nöije afslutas. Hwarmed desse deputerade afträdde.

Nyssberörde ridderskapet och adelens extractum protocoll, af d. 7 i denne månad, ang:de ultimat termin för enskildte beswärens ingifwande i urskillningen uplästes. Och fant ståndet godt, at på sätt, som bondeståndets ofwan anförde yttrande innehåller, detsamma bifalla.

Herr borgmästaren Fr. Ingman och herrar deputerade återkommo, och berättade, at de efter ståndets anmodan aflemnad hos de öfrige stånden de medgifne extracta protocoll, och fått till swar, at målen så snart möjligit wore, skola företagas.

Uplästes ett af rådmännen Hellberg och Wulff i Westeråhs underskrifwit, och af stadens riksdagsfullmäktig herr rådmannen Abraham Hylphert i ståndet ingifwit memorial,¹ ang:de det lidande, som desse förre öfvergådt, i det dem blifwit ålagt at betala det låhn, som factoren Eric Langenberg i banquen fått på 1191 skeppund under magistratens förwar och emot dess försäkrings skrift pantsatt ta[c]kjern, och 24 skeppund stångjern. Hwilcket Langenberg utur wägen skaffat och bestulit. Anhållande desse sökande, at i anseende till anförde skiäl och omständigheter warda ifrån denne ålagde ärsättning befriade.

Herr talman erhindrade, at detta mål wore wäl icke ordinarie via inkommit. Dock kunde detta hielpas, om herr rådmann Abraham Hylphert, som memorialet ingifwit, wille låta inrätta detsamme således, at han såsom stadens fullmäktig kunde det underskrifwa. Då ståndet kunde, genom extractum protocoll, anmäla samme memorial hos de öfrige resp:ve stånden, och begära, at ärendet måtte remitteras till secrete utskottet, och derifrån till bancodeputationens skärskådande och utlåtelse.

Denne föreställning bifölls.

Herr borgmästaren Renhorn: Jag håller före, at wi icke allenast böra söka at hielpa desse lidande, utan ock at wi böra härhos se på vår egen säkerhet för

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1335, nr 66a och b.

framtiden, och således införa en punct härom i våre allmänne beswär. Det är eftertänckeligit, at banquen fordrar, det magistraterne skola wakta dess panter, och påstår derhos, at när de under magistratens wård blifwa bortstulne, skall magistraten dem betala, ehuru magistraten aldrig kan så wårda en pant, at ju en skiälm kan finna utwäg, at densamme på ett eller annat sätt bortstiäla. Ett sådant banquens påstående strider aldeles emot allmänne lagen, som frikallar alle, hwilcke icke hafwa någon delaktighet i brottet. Här will fördenskull sweamanna fri- och säkerhet rubbas, då här påstås, at jag och en annan skall betala, hwad en skiälm, utom min wettskap och minsta delaktighet, bortstulit. Och wore det wisseligen den eftertänckeligaste sak, som någonsin kan finnas, och jag wågar säga wåld på vår frihet, om jag skulle dömas mista min ägen- dom, för ens annars pant, när jag bewiser, at den icke bortkommit af min wangiömmo. Lät oss eftertäncka, mine herrar!, om icke den påfölgd är möjje- lig, at en som fattat hat emot mig eller någon annan, kunde söka och finna ut- wäg, sielf eller genom andre, at bortstiäla en sådan banquens pant, om mig då ålägges at ärsätta det i banquen erhållne låhnet, har hans illwillja wunnit sitt ändamål, och han den fågnaden, at se mig med hustru och barn försatt i elän- de. Låtom oss fördenskull se till huru sådant må kunna förebyggas och afhjel- pas.

Herr justitiarien Faxell: Om banquen icke kan wara säker, at panterne blif- wa under magistraternes wård orubbade, så kan ock banquen icke derpå be- willja några låhn. Skier icke det, skulle brukshandteringen icke allenast komma mycket at lida, utan ock de handlandes rörelse till en stor del afstadna. Och som detta wore högst skadeligit för riket, så bör ock banquen wid dess sä- kerhet i detta mål bibehållas. Hwarwid jag håller före, at om magistraterne, som hafwa banquens panter under sin wård, flitigt och månadtligen fullborda sin skyldighet, och se efter panterne, lærer ingen kunna bortstiäla dem. Men för öfrigit tycker mig, at den belöning af d. 9 d:r k:rmt, som för en sådan för- säkringskrift gifwes är alldeles liten, och at fördenskull en sådan belöning må magistraterne tilläggas, som swarar emot deras beswär.

Herr borgmästaren Renhorn: Mig kan aldrig gifwas någon belöning, som swarar emot mitt beswär och answar. Men om den ock gofwes, så är dock wå- garnes eller järnbodarnes belägenhet ofta sådan, som i Westeråhs, där de ligga ett långt stycke ifrån staden, och tör hända på flere ställen, at magistraten eij

kan wara säker, at icke det pantsatte jernet bortskiäles. Skall då magistraten böra för en annans brott, och betala det han ej borttagit, eller det som utan dess skuld bortkommit. Nej lät det blifwa rätta säkerheten för banquen, at den som stulit järnet må hänga, men den oskyldige wara fri.

Herr assessoren och borgmästaren Anders Ingman: Jag är alldeles ense med h:r borgmästaren Renhorns nyssförrut anförde yttrande, och will allenast härhos berätta, at Wenersborgs magistrat så mycket mindre bör ärläggas, at swara för banquens pantsatte jern, som stadens järnbodar äro belägne $\frac{1}{4}$ mihl derifrån, och tiufwar således lätteligen om nattetid kunna finna tillfälle att stjäla.

Herr talman berättade, at då denne Westeråhssaken blef föredragen herrar fullmäktige i banquen, hade herr talman haft all möda och omsorg ospard, at få saken i en annan ställning. Men alt dess bemödande hade warit förgäfwes, i det han blifwit öfverröstad. Herrar bancofullmäktige hade påstått, det banquen borde niuta sin säkerhet. Men herr talman hade till öfwerwägande hemställt, om banquen kunde begära sådane wilckor till sin säkerhet, at den oskyldige skulle betala, hwad en skiälm bortstulit, och hade herr talman föreställt, det i fall han warit magistratsperson i en annan stad, där answar af magistraterne fordras, skulle han aldrig på sådane wilckor, som banquen påstår, underskrifwit den försäkring, som banquen wid låhn å pantsatt jern äskar, utan hällre låtit komma derpå an, at fullmagten blifwit honom ifråntagen. Götteborgs magistrat hade ock straxt, då den fått underrättelse om Westeråhssaken, wägrat at 41 underskrifwa försäkringar på upgifwit järn till pant i banquen. Men som sådant wägrande skulle lända till mycket hinder uti bruks-handteringen och handelsrörelsen, så wore angelägit at tillse, huru saken således kunde jemnckas, at magistraternes answar ej blefwe större och swårare, än som med billighet äskas kan, och at banquen ändå kunde äga sin säkerhet. Och föreslog herr talman, at en § i allmänne beswären härom måtte projecteras. Hwilcket bifölls.

Herr borgmästaren Renhorn anmälte, at cancellisten wid riddarehuset Storkirck hade med herr grefwens och landtmarskalckens tillstånd, låtit i Wildiske tryckeriet aftrycka en del af de handlingar, som riksens ständer anbefalt genom trycket kunnige göras. Hwarwid han betingat de wilckor, at alle riksens ständers ledamöter skulle af sådane trykte handlingar få hwar och en ett ex-

emplar, utan betalning. Men icke dess mindre hade directuren Momma, sedan de redan tryckte handlingar om lagarnes wärckställighet utkommit,¹ tagit sig före at dem eftertrycka. Och som Wilde härigenom kommo att lida, så hölt herr borgmästaren före, at det wore så mycket mera billigt, det behörige mått togos emot Mommas förfarande, som han aldeles ingen rättighet dertill äger, utan allenast är privilegierad at trycka de publique handlingar, som under Hans Kongl. Maj:ts namn utgå. Uppå skiedd proposition af herr talman, bifölls, at extractum protocollii härom må afgå till de öfrige respectiva stånden.

Föredrogs herrar deputerades öfwer stridige fullmagter aflemnade betänckande, ang:de herr rådman Hanells ansökning,² om ståndets biträde, till erhållande af det honom af Calmare stads borgerskap bewilljade riksdagsarfwode, eller dagtractamente. Och lydde berörde betänckande som följjer:

De deputerade öfwer fullmagterne hafwa, efter respectiva ståndets befallning, sammanträdt, och af de inlemnade handlingar giordt sig underrättade, ang:de herr rådman och riksdagsfullmäktigens ifrån Calmare stad Hanells riksdagsarfwode eller dagtractamente, hwilcket af magistraten och staden nu skall bestridas. Och aldenstund ex actis finnes, at borgerskapet inför magistraten utfäst sig at till herr rådman Hanell betala femton dahl:r kop:rmt för hwarje dag, altså funno sig de deputerade föranlåtne, at hörsamst tillstyrcka respectiva ståndet, at taga sådane utvägar, hwarmedelst Hanell af desse herredagspenningar eller dagtractamente måtte till åtniutande komma af hela borgerskapet.

Hwad åter riksdagsarfwode³ för den andra Calmare stads riksdagsfullmäktig herr borgmästaren Lange angår, så blifwer efter wälbem:te herr borgmästares egit begifwande thet ärendet tills vidare upskutit, som och de deputerade förbehålla sig at framdeles inkomma med betänckande om the af Calmare stads magistrat wid herredagsmanswahlet till denne riksdag, begångne olagligheter.

¹ Handlingar om grundlagarnes wärckställighet, tryckte på riksens höglofliga ständers befallning wid riksdagen år 1756.

² Borgarståndets arkiv, vol. R 1334, Borgarståndets protokollutdrag, nr 53 (flera handlingar).

³ I prot.: riksdagsarfwodie.

Och fants godt, at bref härom till magistraten i Calmare skall afgå med näste post, hwilcket herr talman anmodades, at å ståndets wägnar underskrifwa: Kommandes det samme, at efter wanligheten af secreteraren contrasigneras.

Uplästes secreta deputations betänckande,¹ af d. 15 i denne månad, öfwer de beswär, hwilcke riddarehuscancellisten Carl Reinhold von Strokirck deröfwer anfört, at han, enligt riksens ständers underdånige föreskrift, wid ledighet af assessorater uti hofrätterne, ej blifwit befordrad. Hemställandes deputationen, om icke Strokirck, som riksens ständers föreskrift sidstl:ne riksdag undfått, om befordran till något uti hofrätterne ledigt blifwande assessorat, men ehuru siu gånger på förslag dertill blifwit af Götha hofrätt upförd, likwäl haft det oblida öde, at icke blifwa dertill utnemd, måtte nu, i anseende till de af deputationen anförde skiäl och omständigheter, således befordras, at det åttonde ifrån berörde hofrätt ingifne förslaget, på hwilcket Strokirck jemwäl är upförd, må återsändas, med antydan, at det samme således ändra, at cancellisten Strokirck derpå ensam upföres, och at för öfrigit, han, som till det minsta, wid det fierde assessoratets af förstärckningarne wid Götha hofrätt besättjande bordt blifwa hulpen, till tour näst för cammarherren och assessoren Klingsporre, hwilcken af det antalet är den fierde, må således förhielpas, at datum af dess fullmagt derefter inrättas.

Detta alt, med det mera detta betänckande innehåller, tog borgareståndet under behörigt öfwerwägande, och fant skiäligit, at det samma, uppå giord proposition af herr talman bifalla.

Uplästes ett utdrag af rådsprotocollet, under d. 16 Febr. sidstl:ne,² angående fältmarskalckens och commendeurens af Kongl. Maj:ts orden herr baron von Ungern Sternbergs på krigsbefählets wägnar, ingifne underdånige memorial, ang:de præsidiiförandet och ledamöterne uti generalkrigsleuterationsrätten, men hemställande, om icke generalkrigsrätten i arméen må försättas i det skick densamme för 1738 war, och de efter dess förändring särskilt inrättade generalkrigsrätter måge tillika uphöra, och regementskrigsrätterne både i Swerige och Finland hädanefter, som förr detta lyda under den ständige generalkrigsrätten i Stockholm, som enl:t det åhr 1727 utfärdade reglemente, är inrättad, at wara högsta domstolen i arméen.

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1328, Sekreta deputationen, nr 10.

² Borgarståndets arkiv, vol. R 1327, Rådsprotokoll, nr 18.

Detta hade Kongl. Maj:t i nåder bifallit, dock at hwad lifgardes-, artillerie- och garnizonsregementerne i Strahlsund i synnerhet beträffar, de enligt äldre specielle kongl. förordnande, äfwen hädanefter bibehållas wid de för dem särskilt inrättade generalkrigsrätter. Men för öfrigit hade Kongl. Maj:t häraf we-lat lemna riksens ständer del.

Hos ridderskapet och adelen samt prästeståndet, hade detta mål under d. 20 i denne månad blifwit föredragit och samtykt, som ock ståndet nu dess bifall dertill lemnade.

Trenne deputerade från bondeståndet anmältes och infördes. Danneman-nen Joseph Hansson förde ordet, och berättade, at bondeståndet förehaft och bifallit 2:ne af ståndets i dag aflemnade extracta protocolli, ang:de 1:mo den under staden Helsingfors donerade mjöhlqwarnens arrende, och 2:do ang:de actens erhållande från kongl. bergscollegium, rörande Galtströms bruks inte-ressenters ansökning, at då flytta ber:de deras wärck. Och inlemnade Joseph Hansson härhos, ett sitt stånds extractum protocolli, af d. 23 i denne må-nad,¹ med begäran, at den wid 1747 års riksdag förordnade deputations öfwer ärenderne, som angå storförstendömet Finland, då d. 12 Junii afgifne men oaf-giorde betänckande, angående den af Eura sochnemän sökte befrielse ifrån kohlande under Kautua bruk, måtte nu företagas och bifallas.

Herr talman tackade desse deputerade för den gifne underrättelse, och lo-wade at det anmälte målet skulle företagas och afslutas. Hwarmed deputerade afträdde.

Den wid 1747 års riksdag förordnade deputationens öfwer finske ärender-ne, samme åhr under d. 12 Junii afgifne betänckande, ang:de Eura soch-nemäns ansökning, om befrielse från kohlande under Kautua bruk, intogs utur cancelliet och uplästes, tillika med bondeståndets deröfwer nyssförrut aflem-nade extractum protocolli. Och fant ståndet skiäligt, at samme betänckande till alle delar bifalla.

Uplästes ett utdrag af secreta deputationens protocoll, af d. 26 i denne må-nad,² hwaruti deputationen wid handen gifwer, sig hafwa wid rådsprotocoller-nes genomläsande haft tillfälle, at se och erfara de oredor, som sedan sidste riksdag wid tjensters besättjande och andre regeringsmål förelupit, och på det

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1334, Bondeståndets protokollsutdrag, nr 7

² Borgarståndets arkiv, vol. R 1328, Sekreta deputationen, nr 3.

sådane händelser måge för framtiden förekommas, så hafwer wäl deputationen härpå warit omtänkt, men funnit derhos, at detta ämnet ägde ett oskiljaktigt sammanhang, med de botemedel, som riksens ständers stora deputation tydeligen förbehållit sig at upgifwa, så at secreta deputationen ej skall kunnat eller bordt något sluteligt härutinnan tillgiöra, innan den, med stora deputationen härom fått öfwerlägga. Hemställandes fördenskull, om icke sådant sammanträde med stora deputationen med det första må tillåtas. En ock annan af ståndets herrar ledamöter anmärckte, at secreta deputationen icke föreslagit någon wiss tid till sammanträde med stora deputationen, och at man således nu borde wara derpå betänkt, eller ock påminna secreta deputationen, at sielf efter omständigheterna det giöra.

Men herr talman påminte, at secreta deputationen här allenast frågat och hemstält, om icke sammanträdet tillåtes. När deputationen blifwit underrättad om bifall deruti, lærer den icke underlåta, at gifwa wid handen sielfwa tiden, till hwilcken densamme kan wara färdig, at med stora deputationen sammanträda. Frågandes herr talman, om icke secreta deputationens nu upläste protocolsutdrag och hemställande finge bifall. Hwilcket med Ja beswarades.

Uplästes protocolsdeputationens betänckande,¹ af d. 15 i denne månad, ang:de registratorens Abraham Sahlstedts förmente lidande till dess befordran, med berättelse, at deputationen af protocollerne funnit, det registratoren Sahlstedt wid ett eller annat förslags uprättande i kongl. cancellicollegio blifwit förbigången, så at ehuru högbem:te kongl. collegii ledamöter, då de häröfwer blifwit hörde, med ömhet ansedt Sahlstedts förtjenst och tillstånd, har han likwäl, jämförelsewis under sin 20 åhra tjenst med dem som warit hans jemnårige och äfwen yngre innom wärcket, måst till sin lycka och befordran lida. Och som deputationen härhos funnit, at en sak af denne art ej vidare till dess åtgierd hörde, så hade deputationen welat densamme till riksens ständers bepröfwande hemställa.

Herr talman anmärckte härwid, at protocolsdeputationen wäl gifwit wid handen, at registratoren Sahlstedt blifwit förbigången, och således kommit at lida, men at deputationen icke gifwit något förslag till hans uprättelse, och som detta borde skie, om Sahlstedt skall erhålla någon fördel häraf, så wore bäst, at målet måtte hwila, till dess ridderskapet och adelen samt prästeståndet finge

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1329, Protokollsdeputationen, nr 5.

råderum at yttra sig häröfwer, då ståndet finge se hwad utwäg de wille taga till Sahlstedts hielp, och således kunde ståndet utlåta sig efter omständigheterna. Denne föreställning bifölls.

Uplästes secreta handels- och manufacturdeputationens betänckande,¹ af d. 17 i denne månad, angående handelsmannen herr Petter Bagges ansökning, at jemte fyrtyo dahl:r s:rmts premiers åtniutande för hwarje af honom år 1754 införskrefne 99 s:tkn spanske får, tillika få behålla de wid anställd auction för samme får influetne medel, samt huru med premier för inkommande spanske fåhr hädanefter må förhållas. Tillstyrckandes deputationen, i anledning af flere anförde skiäl och omständigheter, det herr handelsman Bagge må jemte de wid nästl:ne riksdag utsatte 40 dahl:r s:rmts premier för hwarje af ber:de 99 s:tkn införskrefwne spanske fåhr, derjemte må till godo niuta det, som för samme fåhr wid den anstälde auctionen influet, hwarjemte deputationen hemställer, om icke med premier för inkommande spanske fåhr hädanefter allena till näste riksdag må förhållas, på samme sätt, som förr än den år 1747 föreslagne minskning blef widtagen, warit faststaldt. Och i föllje deraf, den som spanske fåhr, innan näste riksdag införskaffar, hwilcke wid besiktningen finnas fullgode, och icke med någre smittosamme siukdomar äro behäftade, må jemte 40 dahl:r s:rmts premiers undfående för hwarje fåhr, tillika äga frihet, de samme antingen sielf till schefferies anläggande behålla, eller för egen räkning till andre föryttra.

Herr talman frågade, om detta secreta handels- och manufacturdeputations betänckande finge bifall, hwilcket med Ja beswarades.

Och som herr borgmästaren Cervin härwid påminte, at nödigt wore, det städernes handlande härom måtte ju för dess hållre underrättas, så kunde ock den tilläggnig wid påskriften göras, at den nu tagne författningen ang:de spanske fårs införskrifning snart i orterne kundgiöres.

Men som herr talman ärhindrade, at Hans Kongl. Maj:t, så snart detta ärende från riksens ständer inkommer, ej lærer underlåta, at strax utfärda nådig befallning till kongl. commercecollegium, at författningen allmänt kundgiöra, så kunde ock herr talman icke finna, at den föreslagne tilläggnigen wore nödig.

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1328, Sekreta handels- och manufakturdeputationen, nr 8.

Uplästes secreta handels- och manufacturdeputationens betänckande,¹ af d. 11 Februarii sidstl:ne, ang:de vice notarien Axell Norens giorde ansökning, om penningelåhn och tillwärckningspremier af manufacturfonden, med mera.

Herr borgmästaren Brunssell begärdte, at detta betänckande måtte ligga på bordet till nermare genomseende. Hwilcket bifölls.

Uplästes secrete utskottets extractum protocoll², af d. 10 i denne månad, hemställande, om icke riksens ständer i anseende till deras förrut förklarade benägenhet, behagade nu ihogkomma herr riksrådet, riddaren och commendeuren af Kongl. Maj:ts orden grefwe Strömberg med en oafkortad gratification af tiotusende dahl:r silf:rmt, jemte ett sådant betygande af riksens ständers wälbehag, som öfwerensstämmar med deras hysande förtroende till herr riksrådet, och med dess så wäl under herr riksrådet och commendeurens samt cancellerens af alle Kongl. Maj:ts orden grefwe Tessins hafde ledighet wid gouverneursämbetet hos Hans Kongl. Höghet cronprintsen, anwände omsorg, som wid dess wigtige rådsämbete, riket giorde berömmelige tjenster.

Herr talman proponerade, om icke detta secrete utskottets hemställande finge bifall. Hwilcken proposition med allmänt Ja beswarades.

Herr borgmästaren Lundeberg ingaf ett memorial, ang:de den tillärnade puncten bland allmänne beswären,³ om skeppares antagande till utrikes fart ifrån upp- och siöstäderna. Detta memorial uplästes, och som berörde § redan war afslagen, så begärdte herr borgmästaren allenast, at detta memorial måtte i ståndets cancelli förwaras, till bewis af herr borgmästarens i detta mål hyste tanckar.

Skildes åt.

Åhr 1756 den 3:die April

S. D. Uplästes secreta handels- och manufacturdeputations betänckande,⁴ af d. 11 Februarii sidstl:ne, ang:de vice consulen Podolins ansökning, om förskott

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1328, Sekreta handels- och manufakturdeputationen, nr 9.

² Borgarståndets arkiv, vol. R 1327, Sekreta utskottet, nr 35.

³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1335, nr 67.

⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1328, Sekreta handels- och manufakturdeputationen, nr 10.

till åtskillige brännewiners och liqueurers destillerande af inhemske växter, utan tillsats af spannemål. Och som deputationen funnit, at de af Podolin upgifne wettenskaper, dels icke äro nye, utan här i landet förrut bekandte, dels sådane, som med manufacturerne ingen gemenskap hafwa, ty har deputationen icke kunnat tillstyrcka, det något förlag dertill må bewilljas.

Och fant ståndet i anledning häraf godt, at detta betänckande bifalla.

Uplästes cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande,¹ af d. 10 Januarii sidstl:ne, angående majorens baron Gustaf Miles Fleetwoods ansökning, at, emot tillräckeligit wederlag få af Kongl. Maj:t och cronan tillbyta sig följande cronolägenheter i Södermanland, Daga härad och Gryt sochn, nemligen Bredsäter $\frac{1}{4}$, Espetorp $\frac{1}{2}$ och Solberga $\frac{1}{2}$, med de där sedermera tillkomne torpen Kiöpenhamn och Jacobsdahl, såsom nära belägne intill säteriet Jordantorp. Och emedan deputationen af acterne funnit, det friherrinnan Elsa Kruus wäl åhr 1685 sökt at få desse hemman emot wederlag utbyta, och Kongl. Maj:ts nådigste tillstånd då dertill undfått, men at hwarcken hon eller dess arfwingar och efterkommande sådant wederlag præsterat, eller den erhållne rättigheten i någor måtto bewakat, hwarmed åboerne å desse hemman, långt förrut, innan majoren Fleetwood sig efteråt anmält och sökt förmons rätt, wederbörligen anhållit at desse hemman till skatte få inlösa, och Kongl. Maj:ts nådigste bifall dertill undfått, så håller deputationen för aldeles betänckeligit, at nu styrcka till någon ändring uti hwad Kongl. Maj:t således angående desse hemmans utlösen till skatt faststält, och at fördenskull Kongl. Maj:ts nådigste förordnande i detta mål så wäl af d. 8 Septembr. 1752, som d. 6 Februarii 1754 böra lända wederbörande till underdånig efter rättelse.

Hwilcket alt borgareståndet tog under ett noga öfwerwägande, och fant rättwist, at detta deputationens betänckande till alle delar bifalla, äfwensom ridderskapet och adelen den 24 Januarii, och prästeståndet d. 7 Febr sidstl:ne deras samtycke härtill lemnat.

Uplästes cammar-, oeconomie- och commercedeputations betänckande, af d. 14 Februarii sidstl:ne,² ang:de bagareämbetets här i staden gjorde ansökning, at borgerskapet i Arboga måtte förbiudas, at hit till staden försända, och

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1330, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 19.

² Borgarståndets arkiv, vol. R 1330, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 20.

i hela och halfwa tunnor samt fierdingar försällja deras små sudne hwetekringlor, äfwensom ock, at jemwäl de öfrige städerne jemte landtmannen måtte förnekas, at till salu något slags bröd hit införa. Gifwandes deputationen wid handen, sig icke hafwa wid öfwerwägandet af de förekommande omständigheter, funnit någon skiällig orsak, till denne begäradte inskräckning i den frihet, som Arboga stad med små sudne kringlors hitförande och försälljande wanligen niutit, och som genom Kongl. Maj:ts nådige resolution, af d. 29 Martii 1754 blifwit faststald. Dock at magistraten derstädes tillser, at slike kringlors bakande, innom ämbetet förblifwer, och ej af andre löse personer idkas. Hwad åter den andre delen af denne bagareämbetets ansökning angår, at jemwäl de öfrige städerne och landtmannen måtte förbudas at hitföra något bröd till salu, så emedan inge särskilte händelser derwid blifwit företedde, och de förre förordningar i dy mål syntys wara tillräckelige, at rätta hwad dermot kunna finnas förelöpa, så hade och deputationen pröfwat onödigt, at desse förbuden förnya. Hwilcket alt ridderskapet och adelen, samt prästeståndet bifal- lit, som ock ståndet pröfwade skiäligt, at dess bifall nu härtill lemna.

Uplästes secreta handels- och manufacturdeputationens betänckande,¹ af d. 11 Februarii sidstl:ne, ang:de knappmakareämbetets här i staden sökte lindring i manufacturfondsafgiften, för utifrån inkommande redat och färgat camelgran, för berörde ämbetes behof.

Herr ålderman Holtz yttrade sig: Jag måste med grämelse finna, det deputationen afstyrkt denne knappmakareämbetets ansöknings bewilljande. Är det icke för hårdt, at ämbetet skall, ehuru tillräckelige sortementen i riket icke förfärdigas, likwäl betala 2 d:r 8 öre k:rmt för hwarje skålpund camelgarn, som de till ämbetets behof låta inkomma, hwaremot en utländsk minister, som en slik wahra låter inhemta ej betalar derföre mera, än 1 d:r och 4 öre i samme mynt. Och som ämbetet härigenom alt för mycket lidit, och kommer at lida, så hoppas jag, at ståndet lærer täckas se till, huru saken må kunna hielpas. Och imedlertid begär jag, at betänckandet må blifwa liggande.

Herr talman förestaldte, at det icke wore troligit, at någon skillnad wid manufacturfondens betalande gjordes, emellan det camelgarn, som en utländsk minister låter inkomma, och det som ämbetet införskrifwer, och således wore

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1328, Sekreta handels- och manufacturdeputationen, nr 11.

nödigt, at man gjorde sig härom fullleligen underrättad, innan man ginge vidare i saken. Och kunde således betänckandet i anseende härtill hwila. Hwilcket bifölls.

Uplästes cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande, af d. 14 Februarii sidstl:ne,¹ angående de hinder, som skola möta handelsrörelsen i staden Fahlkiöping. Och ehuru wäl deputationen funnit, det allmogens öfwade missbruk, medelst köpmannawahrors uphandlande i stapelstäderna, och återförsälljande på landsbygden, mycket hindrar handelsrörelsen uti Fahlkiöping, samt länder denne stad till förfång uti dess undfångne fri- och rättigheter, dock emedan en slik handels idkande blifwit landtmanen genom allmänne lagen, och andre kongl. stadgar strängel:n förbuden, så hade och deputationen icke trodt sig böra något derwid tillägga, utan håller före, at när kronobetieningen, landsfiscaler och uppsyningsmän fullgjöra medelst påtalan sin skyldighet, en slik landthandel säkrast kan genom de redan gjorde författningar förekommas.

Häröfwer hade ridderskapet och adelen d. 21 Februarii sidstl:ne yttrat deras bifall. Och fant jemwäl ståndet godt, at nu dermed instämma.

Uplästes secrete utskottets extractum protocoll², af d. 22 i nästl:ne månad, ang:de ammiralitetsmedicinessoren doctor Johan Bergstrahls ansökning, om förbättring å dess löhn, i likhet med hwad ammiralitetsmedicus i Carlscona åtniuter. Och som Hans Kongl. Maj:t genom afgifwit utdrag ad rådsprotocoll² under d. 26 sidstl:ne Decembr. till secrete utskottet sig i nåder yttrat, det, i stället för tillökning på löhnen, den hittills på staten bestådde medicilönen måtte indragas, enär sysslan blefwe ledig, och deremot en chirurgus med tillräckelig löhn antagas, men secrete utskottet funnit, en ständig medicus här wid ammiralitetet wara så mycket mera oumbärlig, som af siukjournalerne inhämtat blifwit, at nu i fredlige tider wid ammiralitetet få chirurgiske mål förefalla, men deremot ett stort antal af inwärtas siukdommar. Så emedan assessoren Bergstrahl, hwilcken ammiralitetsmedicissysslan nu innehafwer, i ungdomen ex professo lärt chirurgien, och således kan både lägga handen derwid, och hafwa inseendet öfwer fältskiären, hwilcken secrete utskottet jemwäl pröfwat

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1330, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 21.

² Borgarståndets arkiv, vol. R 1327, Sekreta utskottet, nr 36.

nödigt, at bibehållas, ty tillstyrcker secrete utskottet, at doctor Bergstrahl måtte erhålla en tillökning å dess förre löhn af 400 dahl:r s:rmt om åhret, af de wid ammiralitetet härstädes fallande besparingsmedel, samt at den som efter honom skulle blifwa medicus wid ammiralitetet, bör äga lika tillräckelig insigt i chirurgien.

Hwilcket alt borgareståndet tog under behörigt öfwerwägande, och fant godt, at detta protocollsutdrag till alle delar bifalla, äfwensom ock ridderskapet och adelen samt prästeståndet, under d. 27 i sidstl:ne månad deras bifall härtill lemnat.

Uplästes ett utdrag af expeditionsdeputationens protocoll,¹ under d. 2 i denne månad, med tillkännagifwande, at då deputationen welat företaga sig ärendet, angående hwete och hwetemiöls införssel ifrån utrikes orter, till expedierande, hade i deputationen olike tanckar förefallit, huruledes den, i anledning af borgareståndets extractum protocoll, af d. 20 sidstl:ne Februarii, af de öfrige resp:ve stånden bifallne afgiften borde beräknas; hemställandes deputationen, om icke den bewilljade afgiftens beräknande således bör förstås, at för hwarje tunna utländskt hwete skall betalas nijo dahl:r k:rmt, samt för hwarje lisspund hwetemiöl, som privilegerade personer låta inkomma, 4 d:r samme mynt, bägge, utom alle andre umgälder, hwilcke hittills warit derå lagde. Samt at upbördén háraf, må, till följje af riksens ständers underdånige bref till Hans Kongl. Maj:t, under d. 3 Februarii nästwekne, räknas med och ifrån detta årets början. Hwilcket ridderskapet och adelen samt prästeståndet i dag bifallit, och nu af ståndet samtyktes.

Uplästes secreta handels- och manufacturdeputationens betänckande² af d. 17 Martii sidstl:ne angående riksdagsfullmägtigen herr borgmästaren Cervins giorde ansökning, om erhållandet af de faststälde præmier för fiskeribolagen i Carlshamns stad.

Herr borgmästaren Cervins i detta mål ingifne memorial uplästes jemwäl, och yttrade sig herr borgmästaren vidare: Nog har Carlshamns fiskeribolag warit sinnadt, at gå ut med sine buyser i denne währ, men jag wet icke ännu för wisso om det kan skie. Ty så länge de icke kunna erhålla de faststälte premier-

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1332, Expeditionsdeputationen, nr 1.

² Borgarståndets arkiv, vol. R 1328, Sekreta handels- och manufakturdeputationen, nr 12.

ne, hwarpå de nu hafwa at fordra öfwer 8 000:de dahl:r srmt, så lära de icke wåga en så kostsam och äfwentyrlic tillrustning. Dessutan lærer hwar och en finna, 40 d:r srmts premier per läst på Nordsjöfiskeriet, är så aldeles litet, at det på intet sätt swarar emot den dryga utrustningen, så at i fall icke något större premium bewilljas, och säker fond till dess utbekommande fastställes, måste wederbörandes ifwer i detta mål afstadna.

Herr borgmästaren Lange: När saken förehades i secreta handels- och manufacturdeputationen sökte ståndets ledamöter alle möjelige utvägar, at kunna hielpa Carlshamns fiskeribolag, i dess ansökning. Deputationen war ock alldeles willig dertill, men tillräckelig fond saknades, så mycket mera, som de sökande woro många. Och således är angelägit at någon säker och tillräckelig fond härtill fastställes.

Herr borgmästaren Schauv: Jag bör påminna, at Carlshamns fiskeribolag tyckes så mycket mera giordt sig till de faststälte premiers åtniutande berättigade, som mig är bekandt, at ber:de bolag continuerat sitt fiskeri på hettlandske kusterne, då likwäl det privilegerade fiskericompagniet icke deruti fullgiordt sin skyldighet.

Herr talman förestäldte, at wid så fatte omständigheter, som nu anförde blifwit, wore ingen annan utväg, än at ståndet, genom extractum protocolli, må hos de öfrige resp:ve stånden begära, det secrete utskottet anmodas, at utse både aldeles säker och tillräckelig fond till premier för fiskeriidkarne. Denne föreställning bifölls.

Justerades ståndets tillärnade extractum protocolli,¹ ang:de rådmannen herr Abraham Hylpherts ingifne memorial, rörande rådmännens i Westeråhs Hellbergs och Wulfs utiråkade lidande. Och lydte detta protocollsutdrag sålunda:

S. D. Lät borgareståndet sig föredraga närlagde af riksdagsfullmägtigen för Westeråhs stad, rådmannen Abraham Hylphert inlemnade memorial, hwaraf bilagorne wid hufwuddocumentet finnas, angående det lidande, som berörde stads magistrat uti råkat, i det någre dess ledamöters fasta ägendom blifwit till föllje af Kongl. Maj:ts dom af d. 12 Febr. sidstl:ne till banquens säkerhet in-tecknad, samt all den löhn i qwarstad satt, för 1191 skeppund tackjern, och 24 skeppund stångjern, som factoren Eric Langenberg i riksens ständers banque

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1334, Borgarståndets protokollsutdrag, nr 44.

pantsatt, och i stöd af magistratens gifne pantattest derå låhn erhållit, men sedermera bedrägeligen magistraten owetande utur wägen skaffat, och således banquen dess pant undandragit, med hwad mera detta memorial innehåller. Och som detta alt icke allenast rörer de sökandes hela timmelige wälfärd, som utom deras wållande eller det pantsatte järnets wangiömo, blifwit satt i yttersta äfwentyr, utan och städernes magistrater och ämbetsmän i gemen, hwilckas ägendorar kunna genom sådane bedrägerier, som detta, råka under ett lika öde, som desse nu öfwergått, så har ock ståndet icke annars kunnat, än häruti taga den ömmaste del. Och föränlåtes ståndet fördenskull, at sådant härigenom hörsamt, tjenst- och wänligen anmäla, med lika begäran, det tåktes de öfrige respective stånden, under ömt behiertande, af de uti bilagde memorial anförde beweklige skiäl och omständighet uptaga, och till secrete utskottet, samt bancodeputationen remittera, at tillse, huruledes de sökande måge kunna hielpas utur deras iråkade swåra lidande. Hwilcket med de öfrige resp:ve stånden skulle communiceras.

Herr borgmästaren Johan Boberg justerade följande bland ståndets allmänne beswär tillärnade §§, neml:n

§ ang:de magistraternes ansvar för i banquen pantsatt jern å städernes wagnar. Hwilcken § bifölls.

§ ang:de skuldebrefs och wäxlars förmonsrätts uphörande in concursu creditorum. § antogs.

§ ang:de cronans uphandlingar. § gillades.

Uplästes cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande af d. 8 Martii sidstl:ne,¹ angående denne stadens spinhus.

Herr rådman Helledaj yttrade sig: Jag finner icke huru deputationen kunnat således i detta mål utlåta sig som nu skiedt, ty Stockholms stad äger till följje af Kongl. M:ts nådige bref och resolution under d. 25 Febr. 1735 en ostridig rätt till de afgifter, som wid stadens auctionscammare inflyta. Det är wäl sant, at högstber:de resolution stadgar, det 25 procent skola af desse medel aflemnas till spinhusfonden, men likwäl med det wilckor, så länge sådant pröfwat nödigt. Wid sidste riksdag har magistraten bewist, at spinhusbyggnaden är fullbordad, och således påstått, at desse 25 procent borde åter komma staden

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1330, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 22.

till godo. Rikens ständer tillstyrckte ock, at staden skulle höras, enär någon ytterligare författning med spinhuset toges. Men sådant är ej skiedt, utan blef arrendecontractet magistraten ohördan slutit, och desse 25 procent äro där uti uptagne. För öfrigit upläste herr rådmannen nysshögstber:de Kongl. Maj:ts resol:n. Och fants godt, at härom extractum protocollitill de öfrige resp:e stånden skall afgå.

Uplästes landt- och sjömilitiæoeconomideputationens betänckande, af d. 22 i nästwekne månad,¹ angående generalgouvernementzsecreteraren Sven Drydens och camererarens wid samme generalgouvernemente Salomon Schützers ansökning, at blifwa bibehållne wid deras löner och wara tjenstfrie, till dess de niuta befordran, med mera.

Borgarståndet tog detta betänckande under öfwerwägande, och pröfwade rättwist, at uppå giord proposition af herr talman, detsamme till alle delar bifalla.

Herr borgmästaren Cervin anmälte, at den af ståndets herrar deputerade projecterade tulltaxan wore nu färdig, och at camereraren Corall som ståndets herrar deputerade i detta arbete biträdt, wore i förmaket, och hade detta document med sig. Frågandes herr borgmästaren om icke ståndet behagade lemna camereraren Corall företräde. Hwilcket bewilljades. Och aflewererade Corall ber:de project till tulltaxan, jemte tulldeputationens betänckande under sidste riksdag i detta mål, samt herrar deputerades särskildt gjorde anmärckningar. Hwilcke documenter alle aflemnades till herr rådmannen Lindeman, hwilcken som ledamot kommer, at dem i tulldeputationen föredraga. Hwarjemte herr rådmannen anmodades at i ber:de deputation å ståndets wägnar begära, det camereraren Grises ingifne project och arbete, måtte lemnas till ståndets herrar deputerades genomseende, på det derwid måtte kunna till deputationens vidare skiärskådande gifwas de påminnelser och uplysningar, som kunde förefalla.

Herr talman tackade camereraren Corall för dess i detta mål hafde beswär, och lofwade, at ståndet framledes skall fastställa den belöning, som honom derföre tillkomma bör. Hwarmed Corall afträdde.

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1331, Lant- och sjömilitiæekonomideputationen, nr 3.

Uplästes secreta deputationens extractum protocolli,¹ af d. 10 i sidstl:ne månad, angående sergeanten Anders Magnus Ulfsax gjorde ansökning, at till någon upprättelse för dess lidande, genom yngres befordran, blifwa hugnad med officersfullmagt. Hwilcket deputationen, i anledning af anförde skiäl och omständigheter tillstyrkt, samt at han fördenskull hos Hans Kongl. Maj:t måtte i underdånighet anmälas, till erhållande af fenrichsfullmagt i arméen, samt at fullmagten måtte dateras på samme dag, som den, hwilcken sergeanten Smideberg, som honom sidst blifwit föredragen, undfått, på det Ulfsax således må winna företräde framför Smideberg, samt dessutan niuta tour och befordran wid Cronobergs regemente, hwarwid han i 20 åhr hittills tient.

Detta mål hade ridderskapet och adelen i dag förehaft, samt således bifallit, at sergeanten Ulfsax ej tillägges någon annan tour, än efter den fullmagts datum, han nu undfåendes warder. Men prästeståndet hade äfwen i dag bifallit deputationens yttrande, hwarmed jemwäl ståndet sig nu förenade.

Men herr borgmästaren C. G. Boberg yttrade sig härwid: Ehuru det icke är mig emot, at secreta deputationens tillstyrckande för sergeanten Ulfsax i anseende till andragne skiäl wunnit bifall, så måste jag dock påminna, at wid våre affairers närwarande belägenhet, lærer blifwa nödigt, at wi icke hasta med, at afgjöra sådane mål, som de öfrige stånden i synnerhet kunna röra, så framt wi willje få våre egne afgjorde. Tage wi icke denne precaution, så kunne wi icke eller ärhålla någon reciprocitet, och då blifwer det swårt, at få våre affairer således avslutade, som sig wederbör.

Herr talman förestaldte häremot, at i fall man så wille förfara, som herr borgmästaren C. G. Boberg nu föreslagit, torde man, i stället för reciprocitet, åstadkomma mistroende hos de öfrige resp:ve stånden, hwilcket torde hafwa swårare påföljder, än man nu kunde föreställa sig. Det wore fördenskull bäst, at sakerne afgjordes i wanlig ordning, när icke något i synnerhet wore derwid at påminna, som fordrade betäncketid.

Härhos påminte herr talman at nödigt wore, det ståndets extracta protocolli, ang:de tobaksbladernes införssel, och angående herr rådmän Abraham Hylpherts memorial rörande rådmännen i Westeråhs Hellberg och Wulff, måtte genom en deputation hos de öfrige resp:ve stånden anmälas. Hwilcket bifölls. Och utnämdes till detta ärende

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1328, Sekreta deputationen, nr 4.

herr rådman Helledaij,
herr fabriqueuren Dahlmanson,
herr borgmästaren Ericsson,
herr borgmästaren Hök,
herr rådman Genberg,
herr guldarbetaren Dahl.
Hwilcke afträdde.

Uplästes landt- och sjömilitiæoeconomideputationens betänckande, af d. 19 i nästl:ne månad,¹ angående den på ekeskogarne innåt Mälaresidan hållne besiktningen, hwilcken kostat Kongl. Maj:t och cronan 9030 d:r 25 öre 16 pgr silf:rmt, samt om de på skogarne på Gottland skiedde fällningar. Och som deputationen af de infordrade besiktningssinstrumenterne funnit, at wid ekarnes numererande 2:ne bläckningar skiedt både på roten och stammen på de gode och tilltagande, samt på de aftagande dugelige, men å de sämre på 3:ne ställen, och på de odugelige på fyra ställen å stammen, och deputationen skiäligen befahrrar, det ekarne å sådane ställen draga syra till sig, och således snart blifwa skadade, så håller deputationen före, det sådan besiktning och stämpling för så i anseende härtill, som till undwikande af onödig kostnad icke fullföljas, eller sträckes till flere in åt landet belägne skogstracter, med mera ut in actis.

Herr borgmästaren C. G. Boberg: Det är oförnekligt, at ekarne genom sådane stämplingar skiämmas, och bör sådant fördenskull uphöra. Men så bör likwäl någon upsikt hafwas, öfwer desse skogar, och sådant lærer lämpeligast kunna skie på wanligt sätt, genom jägeribetjäningen.

Herr borgmästaren Lange: Jag bör gifwa wid handen, huru med ekfällningen på Gottland tillgått. I det stället ekar böra fällas om wårhtiden, och då barckas, så hafwa de blifwit fælde på åtskillige tider, och icke ett enda träd blifwit barckat, så lærer det ock gå till, där ammiralitetet på andre orter fälla ekar. Hwilcket fördenskull bör rättas.

Herr talman: Det är beklagel:n sant, at våre ekeskogar alltid blifwit illa handterade och wanwårdade. Men denne af ammiralitetscommissariatet anstälde kostsamme besiktningen har i stället för förment nytta, giordt alt för dryg och obotlig skada. Jägeribetjenterne i Södermanland hafwa försäkrat mig, at ekskogarne derstädes, genom den anstälde bläckningen och stämp-

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1331, Lant- och sjömilitiæekonomideputationen, nr 4.

lingen, fått aldeles den sidste smørjelsen, i det syran, å de ställen hwaräst barcken blifwit afslagen, drager sig in i träden, och giör, at de innom få åhr blifwa förderfwade. Och måste sådant nu så mycket snarare skie, som barcken icke på ett, utan tu, try och fyra ställen blifwit afskalad. Sådant förfarande är alldeles oförswarligt. Och som öfwer 9 000:de dh:r s:rmt till denne skadelige besickning blifwit använde, så håller jag före, at man borde efterfråga, hwilcken härtill gifwit anledning, och så laga, at de samme måge ställas till ansvar. Och hemställer jag fördenskull, om icke extractum protocolli till de öfrige resp:ve stånden bör afgå.

Detta hemställande bifölls.

Uplästes bondeståndets extractum protocolli,¹ af d. 1 i nästl:ne månad, med begäran, at det under sidste riksdag, genom cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande, af d. 28 April 1752, till plena inkomne mål, angående stadfästelse å den för Halland projecterade tijondesättningen, måtte nu företagas och afslutas.

Berörde betänckande uplästes, och befants deraf, at den åhr 1751 anställde tyondesättningen i Halland, med den friwillige tillökningen, som wederbörande då giordt, öfwerstiger hwar tijonden i gemen, genom hwarjehanda förrut giörde försök, efter medium af nyo gode, medelmåttige, och bristande åhrswaxter, synes kunna stiga till. Hwarföre ock deputationen tillstyrcker, at denne tijondesättning må hos Hans Kongl. Maj:t till nådigste bifall och fastställande anmälas.

Herr borgmästaren C. G. Boberg: Jag har swårt för att säga, om denne tyondesättningen är billig och rätt eller icke. Jag wille, i anledning af deputationsens anförde skiäl och omständigheter, medgifwa det förre. Men imedlertid tyckes mig, at wi icke böre skynda med dess afgjörande. Härtill har jag en politisk raison, ty wi böre se till huru wi ock måge få våre egne affairer afslutne, och således lærer wara nödigt, at wi icke forttare afgjöra de andre ståndens angelägenheter, än de våre. Bruka wi icke denne försiktigheten, lærer störste delen af våre riksdagsärender stadna oafslutne: Jag ser huru det går till i allmänne beswårdeputationen. Dit upkomma ibland 70 till 80 bönder, och när någon af ståndets beswårspuncter komma fram, sättja de sig icke allenast

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1334, Bondeståndets protokollsutdrag, nr 8 (flera handlingar). Även 3 maj. Tryckt som bilaga 12 i bondeståndets protokoll (*BnP* 7, s. 873).

deremot, utan skratta jemwäl deråt. Samme klagan har jag ock hört af ståndets ledamöter från andre deputationer.

Herr talman: Jag har redan yttrat min tancka wid en dylik nyssförrut, af herr borgmästaren C. G. Boberg giord påminnelse. Och håller jag äfwenwäl nu före, at riksdagsärenderne, de måge angå hwad stånd de kunna, böra, när de annars äro billige och rättmätige, utan uppehåll afgiöras. Skier det ej, upwäckes missförstånd och mindre förtroende stånden imellan. Och då måste det nödwändigt blifwa swårare för oss, när wi nödgas uprätta liksom 3:ne fästningar emot de andre stånden, till at ifrån dem förswara wåre rättigheter. Låtom oss fördenskull owäldigt i ordning afgiöra det, som afslutas bör, så lærer de öfrige stånden också betäncka sig och giöra likaledes.

Herr handelsman Bagge: Jag kan ej så noga finna, huruwida det af herr borgmästaren C. G. Boberg gifne förslag kan wara nyttigt eller ej. Men mig tyckes likwäl, at det åtminstone wid detta tillfället icke bör äga rum. Ty här är en sak, som i sig sielf är både rätt och billig, och hwarwid ingen lider, utan twärt om både cronan och hallandske bönderne finna nytta. Ty cronan får nu mera, än hon wanligen tillförenehållit, och ehuru bönderne godwilligt åtagit sig mera, än efter tiondesättningen per medium af 9 åhr tagen, blifwit dem ålagt, så äro de likwäl dermed nöjde. Hwarföre det ock lærer wara skiäligt, at wi utan uppehåll härtill lemna wårt bifall.

Herr borgmästaren Schauv: Hwad herr borgmästaren C. G. Boberg anført må blifwa ett separat skiäl, som ståndet wid andre tillfällen efter omständigheterna må nyttia, men icke wid detta målet, som icke kan sägas på något sätt röra ståndets fri- och rättigheter, utan fast mera är gagneligt både för landtbrukarne i Halland och cronan, ty af cammaroeconomideputationens betänckande finner man, at genom den anstälde tyondesättningen, och landshöfdingens derwid använde försigtighet, har en sådan friwillig tillökning blifwit åstadkommen, at cronan nu får inemot 50 tunnor mera, än hon tillförenehållit, och har kongl. collegium fördenskull tillstyrkt Hans Kongl. Maj:t, at denne tyondesättning gilla och stadfästa. Hwilcket ock är det som endast härwid återstår, och ståndet ej lærer finna betänckeligt at bifalla.

Herr borgmästaren Cervin: Det är mig icke emot, at detta ärendet må bifallas. Men jag håller härhos före, at det skulle kunna gagna oss, om expeditionen

innehålles tills vidare, eller intill dess, at något angelägit ståndets ärende kommo, at i bondeståndet föredragas. Denne utlåtelse gillades af åtskillige ståndets herrar ledamöter.

Herr justitiarien Faxell: Jag lemnar derhän huruwida det wore billigt, at så förfara med expeditionen, som nu föreslagit är. Men jag kan icke finna mig deruti. Och för öfrigt will jag allenast lägga något till det som redan i förewarande ärende discourerat är. Hwar ock en upmärksam, lærer med mig hafwa funnit, at hwaräst en wiss tyondesättning är faststald, där har ock landtmannen alt mehr och mer årligen upodlat och tillökt sitt jordebruk. Men twärt om skall man ej blifwa en sådan flit och arbetsamhet warse på andre ställen. Tyondesättningen är således högstnödig. Ty om ock cronan skulle århålla något mindre derigenom än hittills wanligen skiedt, hwilcket dock om hallendske tyondesättningen, som blifwit tillökt, icke kan sägas, så får dock cronan denne lille förlust rikeligen på annat sätt ärsatt, enär landet upodlas, och folcket får tillfälle at förökas.

Herr talman: Hwad nu anfördt är har sin riktighet. Ty hwaräst twång och afgifter i alle wändningar förefalla, der går arbetet trögt. Men när man med någorlunda wisshet kan se sin förmon, är man altid mera flitig och arbetsam. När bonden har en wiss tyondesättning, och wet sig wara fri för en ytterligare afgift, utwidgar han med lust sitt landtbruk. Derigenom kunna flere personer både å hemmanet och eljest födas. Af dem får cronan sine utlagor, och spanmålsbristen i riket afhielpes efter hand. Och som det förewarande ärendet, angående tyondesättningen i Halland är både billigt och för cronan fördelaktigt, så hemställer jag, om icke bondeståndets häröfwer afgifne extractum protocolli får bifall, dock med wilckor, at expeditionen må tills vidare hwila. Hwilcket med Ja beswarades. Och hade ridderskapet och adelen jemwäl detta protocolli utdrag bifallit, men prästeståndet hade remitterat detta ärende till cammaroeconomiedeputationen.

Uplästes secreta deputationens betänckande,¹ af d. 13 nästl:ne månad, angående den utaf professoren Hinric Julius Woltemat, deröfwer anförde klagan, at han riksens ständers föreskrift af d. 10 Sept. 1747, at warda befordrad till någon ledig blifwande professorssyssla, ej fått till godo niuta. Tillstyrckandes deputationen, i anledning af anförde skiäl och omständigheter, at sådant

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1328, Sekreta deputationen, nr 5.

måtte skie på det sättet, at professor Woltemant, då någon af de professioner, wid hwilcken academie det hälst wara må, blifwer ledig, hwarpå Woltemat äger ständernes löfte, och han sig dertill anmäler, må ensam anmälas hos Hans Kongl. Maj:t till fullmagts undfående. Hållandes deputationen före, det wara både onödigt och oformeligt, at föreslå trenne, då riksens ständer redan åhr 1747 nämt en, hälst härigenom skulle betagas riksens ständers förordnande den kraft och wärckan af lag, som det till föllje af riksens ständers lagstiftande magt och myndighet äga bör. Hemställandes deputationen härhos, at enär riksens ständer hädanåt skulle behaga meddela at en eller annan någre föreskrifter till befordran, måge de samma så specielt och uttryckel:n inrättas, at de äga den kraft, som straxt bör sättas i wärcket och fullbordas.

Härwid inlemnade herr rådmannen Wessman följande dictamen, som uplästes och lydde sålunda:¹

Jag bifaller till alle delar det betänckande, som kl. secreta deputationen författat, angående herr professor Woltemats ledne prejudice. Men aldenstund den projecterade reparationen medelst den första ledig blifwande professorsbeställningen wid någondera af kongl. academierna icke synes tillräckelig, hälst herr professorn nu påtagit sig en syssla wid kongl. hofwet, hwilcken hindrar honom at söka och få tjenst utom Stockholm, så anser jag för min del tienligare, at herr professorn kunde i underdånighet anmälas hos Kongl. Maj:t till at blifwa extraordinarie cammarråd med säte och stämma uti kongl. cammarcollegio så ofta hans syssla wid kongl. hofwet det tillåter. Jag har såsom ledamot af riksens höglofl. ständers cammar-, oeconomie- och commercedeputationen haft tillfälle at lära känna herr professorens mogna insigt uti cammarwärcket, samt dess nit at förbättra de bristfälligheter, som deruti torde finnas. I anseende hwartill, jag tycker honom förtjäna ett sådant prof af riksens ständers förtroende. Och som staten härigenom på intet sätt graveras, icke eller någon annan kan räkna sig præjudicerad, hälst det framdeles ankommer på ordenteligit förslag, då något ordinarie cammarrådsämbete blifwer ledigt, så hoppas jag at härwid winna det wällofl. borgarståndets bifall, samt at de öfrige resp:ve ständen kunde anmodas, at på detta sättet hugna herr professoren Woltemat, med en sådan character, äfwensom det nyligen skiedt med herr cantslierådet Klingenstierna, hwarwid det ock torde anses af riksens höglofl.

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1334, Borgarståndets protokollsutdrag, nr 54.

ständer, såsom en öm skyldighet, at öka det anseende wid kongl. hofwet, hwilcket de nyligen förordnade informatorer för kongl. arfprintsarne tyckes förtjena.

Herr borgmästaren C. G. Boberg: Jag hemställer till ståndets bepröfwande, om icke förewarande sak är så granlaga, at det bör ligga på bordet till nermare genomseende. Åtminstone begär jag det för min del. Jag kiänner professor Woltemat, han är en braf och wälförtjent man, emot hwilckens person jag icke har något at anföra. Men det föreslagne sättet till hans befordran torde behöfwa något eftertänckande. Hälst härwid är at märcka, at om Woltemat blifwer professor wid academien i Upsala, så länge han är qwar wid hofwet, drages löhnen bort derifrån, och hans rum står ändå ledigt, eller måste en interimsprefessor, utan lön i dess ställe antagas. Uti herr rådmans Wessmans förslag, at professor Woltemat må blifwa extraordinarie cammarråd, finner jag aldeles icke något skiäl eller billighet. Ty härigenom skulle secreteraren och camerarenne inom collegium, som likwäl både länge och wäl derstädes tjent prejudiceras. Och finner jag fördenskull icke huru sådant skulle kunna hos de öfrige respective ständen anmälas. För öfrigit bör jag påminna, at om alle de skola hielpas, som wid riksdagen 1747 fingo recommendationer, lära riksens ständer mycket beswäras, ehuru riksens ständer sielfwe under sidstl:ne riksdag tagit en annan författning i detta mål, och sagt, at sådane recommendationer icke skola ligga andre förtjentes befordran i vägen.

Herr borgmästaren Fries: Jag tror icke at riksens ständer någonsin förklarar, det deras föreskrifter icke skola äga kraft och följakteligen wärckställas. Men det kan wäl wara, at riksens ständer på dylikt sätt yttrat sig, öfwer de särskildte recommendationer, som ifrån secrete utskottet och secrete deputationen utan plenorum wettskap kunna wara afgångne. Och som den professoren Woltemat meddelte föreskriften icke kommit från desse senare utan ifrån riksens ständer sielfwe, så bör den ock nu gå i fullbordan.

Herr borgmästaren Renhorn: Jag medgifwer, at saken är nog kinkig, och at den fördenskull må ligga på bordet. Men at säga rena sanningen, huru med riksens ständers föreskrifter hittills gådt, så är den sålunda, att de som funnit utwägar at genom gynnare blifwa wäl ansedde, hafwa snart fått niuta sådane föreskrifter till godo, men andre som icke ägt denne förmon hafwa länge nog fått wänta, och en del aldeles icke ärhållit någon befordran, ehuru det skulle

tyckas böra supponeras, at riksens ständer borde wid hofwet äga bästa anseende och förtroende. Och som riksens ständers rätt och myndighet härigenom lidit, så lærer det ock wara angelägit, at någre säkre mått häremot tagas. Hwad åter herr rådman Wessmans förslag angår, at professor Woltemat måtte befrodras till extraordinarie cammarråd, så kan jag wäl icke nu i hast säga, huru wida det skulle låta sig göra, eller icke. Men det wet jag, at Woltemat är nog, om icke mera, skickelig därtill, än cammarherrar och hofjunkare.

Herr handelsman Forssman: Betänckandet är långt, och omständigheterna deruti flere, än at de nu i hast kunde fattas i deras rigtige ordning. Derföre må ärendet hwila till näste plenidag, då jag förbehåller mig, at få inlemna mine tanckar angående herr rådman Wessmans förslag.

Herr talman frågade fördenskull om ståndet behagade at detta mål skulle hwila, hwilcket med Ja beswarades.

Herr borgmästaren Omnberg påminte, at wäl ofta i ståndet blifwit omtalt, at nödigt wore, det kongl. cammarcollegii instruction måtte öfwerses. Men icke dess mindre hade detta ärende altid således afstadnat, at icke något wist derom blifwit beslutit.

Ståndet fant i anledning häraf godt, at anmoda herr borgmästaren Omnberg, at härom upsättja dess tanckar i form af extractum protocoll, med begäran, at en särskild riksens ständers deputation, måtte till detta ärende förordnas.

Uplästes ett utdrag af rådsprotocollet,¹ under d. 17 Octobr. sidstl:ne år, ang:de kockdrängen wid kongl. hofwet Anders Grises inlemnade oförgripelige tanckar, om ett förbättrat sätt, at fånga fisk så i Mälaren, som skiärgården. Och som Kongl. Maj:t häraf förmodat mycken nytta, om Grise blefwe i dess förehafwande understödd, så hade Kongl. M:t welat remittera detta ärende till riksens ständer, som deraf kunde få anledning, at taga i öfwerwägande på hwad sätt äfwen insjöfiskeriet med bästa fördel må kunna regleras.

Detta mål hade ridderskapet och adelen samt prästeståndet remitterat till cammaroeconomiedeputationens skiärskådande. Hwilcket ock ståndet nu biföll.

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1327, Rådsprotokoll, nr 19.

Uplästes secreta handels- och manufacturdeputationens betänckande,¹ af d. 16 i nästl:de månad, angående vice notarien Axell Noréns giorde ansökning, om penningelåhn, och tillwärckningspræmier af manufacturfonden, med mera. Och emedan deputationen hållit före, at det strider mot en försigtig hushållning, at bewillja penningelåhn af publique medel till befordran af sådane slags inrättningar, som förrut äro i riket anlagde, och kommit i god gång, sedan de swårigheter till en stor del förswunnit, som i första början hindrade fabriquerne upkomst, så har ock deputationen funnit betänckeligit, at till det begärdte lånet bifall gifwa. Men deremot tror deputationen, at ändamålet med större säkerhet winnes genom tillwärckningspræmier. Och som Norén till upmuntran giordt sig förtjent, ty tillstyrcker deputationen, at honom 10 procent i præmium för dess tillwärckning af camellottes de Bruxelles till näste riksdag måtte bewilljas.

Herr borgmästaren C. G. Boberg: Jag kan icke finna mig deruti, at deputationen framkommer med sådane specielle tillstyrckanden för enskildte personer, och icke för alle, som arbeta i ett och samma ämne. Ty när det præsupponeras såsom wist at alle böra förfärdiga gode wahrer, och at inge klåpare böra tillåtas, så fölljer ock däraf, at alle äro lika berättigade till premier, om något skall utdelas. Och i fall det ej bör skie, måge alle derifrån uteslutas, så framt man will wisa sig owäldig. Men för öfrigit håller jag före, at sedan camelotsfabriquen i riket, efter deputationens egit tillrådande, kommit i god gång, och swårigheterna derwid till störste delen förswunnit, så böra ock utgifter dertill af publique medel hädanefter så mycket mera aldeles uphöra, som här finnes åtskillige wäl inrättade fabriquer i riket, hwilcke aldrig fått något understöd af manufacturcontoiret och äntå kunnat bära sig, snart giordt riket mycken nytta.

Herr rådmann Hahnquist: Den som aldrig så litet känner fabriquerne, kan ej wara okunnog, at en fabriqueur sällan förtjenar något öfwer 4 procent för sine penningar. Och fölljer således häraf, at om premier icke dem meddelas, måste de arbeta med skada och gå under; hwilcket ingen wälsinnad lærer willja tillstyrcka.

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1328, Sekreta handels- och manufakturdeputationen, nr 13.

Herr talman: Af deputationens tillstyrckande finnes, at deputationen afsyrckt det begärde låhnet, men derhos funnit, at Norén borde njuta tillwärcningspremium, i anseende till de swårigheter, som honom i Örebro nu i förstone möta, innan hans inrättning hunnit stadga sig. Och som Norén i annor händelse skulle icke kunna fortsättja sin fabrique, så är det både billigt och rättwist, at han understödjdes.

Herr borgmästaren Lange: Deputationen har allenast sagt, at premierne skola continuera till näste riksdag, hwilcke nu eljest efter författningen bordt uphöra. Och som deputationen härtill anfördt gode skiäl, så lærer ock ståndet kunna så mycket hällre dertill lemna dess bifall, som fabriquen wid de mötande swårigheter eljest torde gå under.

Herr fabriqueuren Dahlmansson: Det är mig icke emot, at Norén må niuta det föreslagne premium. Men at honom skulle tillåtas någon direction wid regleringen af tygswäfwierne, det jan så mycket mindre bifalla, som jag icke kan begripa, huru han, som nyss kommit från ett collegium, skulle willja påstå sig äga någon större insigt deruti, än andre, som ifrån barndomen giordt sig om sådane saker underkunnige.

Herr talman: Deputationen har icke tillagt Norén någon direction wid regleringen af tygswäfwierne, utan allenast sagt, at i fall hans upgifne project, wid reglementets utarbetande, kunde finnas tjena till någon hielpreda, och bidra till erhållande af bättre tillwärcning, må han af manufacturcontoiret få derföre en skiälig wedergällning. Och som hwad deputationen så häruti, som det öfrige tillstyrckt, är billigt och rätt, så hemställer jag till ståndets godtfinnande, om icke betänckandet måtte bifallas. Hwilcket med Ja beswarades.

Uplästes secrete handels- och manufacturdeputationens betänckande,¹ af d. 24 i sidstl:ne månad, angående de premier och årlige lön Johan Hermansson Dassau begärdt för åtskillige af honom föreslagne inrättningar, såsom på fin linberedning och kamgarns, samt cammarduks och flere sorter fine lärfters tillwärcning, och det förskott, han till deras befrämjande sökt, men hwaröfwer han i riksens ständers manufacturcontoir aflagt resolution under d. 1 Maii 1751 undfått. Och som deputationen af den, genom denne stades hallrätt, anställde besiktningen funnit, at Dassau ingen af desse inrättningar börjat, fast mindre

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1328, Sekreta handels- och manufakturdeputationen, nr 14.

i gång bragt, icke eller med något bewis styrckt, at han de dertill hörande kundskaper äger, och wetenskapen om cammardukswäfnaden samt den fina linberedningen med mera, kan i riket säkrare ifrån Wadstena cammarduksfabrique utspridas och rotas, så har deputationen icke kunnat tillstyrcka någon ändring i ber:de manufacturcontoirets på gode skiäl och författningar grundade resolution. Ståndet tog detta alt under öfwerwägande och fant godt, at uppå giord proposition af herr talman, detta secreta handels- och manufacturdeputationens betänckande till alle delar bifalla.

Uplästes secreta handels- och manufacturdeputationens betänckande,¹ af d. 11 sidstl:ne Februarii, ang:de vice notarien Axell Noréns ansökning om årlig lön af manufacturfonden, såsom manufacturombudsman, samt ingifne förslag om en directeurs förordnande öfwer siden och yllefabriquerne, hwilcket senare deputationen pröfwat onödigt, emedan fabriquerne under kongl. cammarcollegii inseende redan äro stälde under all den upsikt, som de betarfwa, så at den föreslagne directeurssysslan skulle blifwa en öfwerflödig betjening, endast ländande till at belasta någon fond. Men hwad det sökte ombudsmanskapet angår, håller deputationen före, det intet hinder i vägen är, det ju Norén dertill må blifwa antagen, så han sig derom hos manufacturcontoiret anmäler, dock utan löhn, eller annan fördel än den, som honom af beslagareandelen kan tillfalla.

Herr borgmästaren Renhorn upläste en af honom upsatt § ang:de borgmästarewahl i Stockholm, hwilcken § förrut d. 20 Decembr. sidstl:ne blifwit hos ståndet föredragen, men nu sedermera af herr borgmästaren i någre omständigheter jämnkad.

Herr grosshandlaren Clason: Jag bör gifwa ståndet wid handen, at fullmäktige för Stockholms stads borgerskap icke blifwit anmodade, at anföra någre sådane beswär, som denne § innehåller. Jag wet icke eller, at någon af denne stadens fullmäktige gifwit anledning dertill. Och som denne §:s innehåll rörer den särskildte inrättning, som wid borgmästarewahlen här i Stockholm blifwit fastställd, och icke någon annan stad i riket, så kan jag icke se, huru § skulle kunna antagas, när Stockholms stads fullmäktige det icke begärdt, eller någon del deruti äga.

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1328, Sekreta handels- och manufakturdeputationen, nr 9.

Herr rådmän Helledajj yttrade sig i samme mening, och förestäldte härhos, at denne §:s innehåll wore aldeles stridande emot Kongl. Maj:ts nådige resolution, af år 1731, som på god grund stadfäster den wid borgmästarewahl härstädes gjorde författningen. Och som Stockholms stads fullmäktige icke häruti tagit, eller kunde taga någon del, utan wore med inrättningar nöjde, så hölt herr rådmän före, at denne § borde anses, såsom enskildt, och at densamme följakteligen genom urskillningen bordt hos riksens ständer anmälas.

Herr borgmästaren Renhorn: Det lærer wara onödigt, at nu sättja i quæstion huru denne § bordt hos riksens ständer anmälas, när den redan förrut är af ståndet antagen för allmän. Ty om ock Stockholms stads fullmäktige äro nöjde med författningen, så kunna likwäl icke de öfrige städerna finna sig derwid.

Herr rådmän Lindeman: Jag håller före, at författningen wid borgmästarewahlen här i Stockholm är en res privilegii, och hwars och ens wälfångne privilegier böra bibehållas, och icke något inbrott deruti skie, så lærer ock ståndet finna betänckeligit, at antaga denne §.

Herr talman: Wisseligen ser det något oformeligit ut, at en § bland allmänne beswären skall intagas, rörande författningen wid borgmästarewahl i Stockholm, oansedt stadens fullmäktige dertill icke gifwit någon anledning, fast mindre sådant begärdt, utan warit och äro deremot. Men som här påstås, at § redan blifwit antagen, och herr borgmästaren Renhorn lærer medgie, at § sedermera blifwit jämnckad, och något ändrad, så är rätta frågan, om denne § skall antagas, sådan som den war, när densamme förre gången föredrogs, eller sådan, som den nu är.

Herr borgmästaren C. G. Boberg: Jag kan wäl icke anse denne saken såsom en res privilegii för Stockholm, och således kunde wäl § uptagas och jämkas efter omständigheterna, om Stockholms stads fullmäktige deruti ägde del. Men som de äro aldeles häremot, så skulle det se något eftertänckeligit ut, om ståndet skulle emot deras willja söka ändring uti en författning, som allenast Stockholm och ingen annan stad angår.

Herr borgmästaren Renhorn: Det säges utan grund, at denne sak angår Stockholm allena, ty om Stockholms magistrat kan altid utesluta dem, som äro utom wärcket, och den ena gången stödjade sine föreslager på borgerskapets rösters antal, en annan gång på tjensteåhren, med mera, så rör det wissel:en andre, hwilcke efter tour och förtienst böra niuta all laglig befordran, då de

ehållit borgerskapets röster. Och måste jag wid detta tillfälle nemna, at mig en gång händt, då jag hos Stockholms magistrat gjorde ansökning om en rådmanssyssla, at min skrift icke ens blef upläst, utan kastades på bordet, så at borgerskapet fick höra den samme sig föreläsa. Om sådant skall anses för rätt, hwar tager då lag och frihet vägen?

Herr rådmän Helledaij: Hwad den specielle casus angår, som herr borgmästaren Renhorn anfördt, så är den mig obekant, och läser den icke eller höra till den förevarande questionen, om sielfwa författningen, som till föllje, af Kongl. Maj:ts resolution, bör äga bestånd, hwilcket jag mig ock wid dett förre tillfället, då denne § uplästes, förbehållit, och hoppas, at sedan detta målets rigtige beskaffenhet genom högstberörde resol:n blifwit upläst, läser ståndet finna betänckeligit, at antaga den projecterade §.

Herr borgmästaren Renhorn: Jag wet icke af något förbehåll, men det wet jag, at § blifwit antagen, och som nu härom will twistas, så begär jag, at protocollet må upläsas.

Secreteraren berättade, at berörde dags protocoll icke wore wid handen. Men icke dess mindre kunde han förwiso ärhindra sig, at då detta målet, d. 20 Decembr. sidstl:ne, förehades, hade wäl § blifwit antagen. Men derwid hade herr rådmän Helledaij tillika giordt det förbehåll, som nyss sagt är, och begärdt, at saken måtte hwila, till dess han deröfwer finge gifwa vidare uplysning.

Herr borgmästaren Kock: Jag minnes nogsamt, at § är antagen för allmän. Det lära ock flere med mig kunna ärhindra sig, och således strider det emot riksdagsordningen, at genom ett sådant enskildt förbehåll willja uprifwa hwad en gång af pluraliteten är beslutit.

Herr grosshandlaren Clason: Om § änteligen skall antagas, så förbehåller jag mig, at wid §:s inrättning ingen anledning gifwes at tro, det Stockholms stads fullmäktige deruti tagit någon del.

Herr rådmän Helledaij: Jag hoppas, at herrarne lära begifwa sig ifrån deras påstående, at § skall antagas såsom allmänt beswär. Men i widrig händelse förbehåller jag mig, at § således må inrättas, at den blifwer ett beswär från de öfrige städerne, men ej från Stockholm, som häruti ingen del äger,

Herr borgmästaren Renhorn: Som § blifwit af pluraliteten, utom Stockholm antagen, så bör den ock afgå i ståndets namn, enligt wanlig praxis. Hwilcken

så mycket mindre wid detta tillfälle bör rubbas, som jag icke tror, det någon annan stad, utom Stockholm lærer wara deremot.

Herr talman: Jag måste tillstå, at det ser något besynnerligt ut, at de öfrige städerne willja förena sig om ett beswär, som rörer Stockholms stads särskildte författning wid borgmästarewahl. Och skulle jag således gierna se, om dermed hades anstånd. Men som här påstås, at saken är redan antagen såsom allmän, så hemställer jag till ståndets godtfinnande, om § bifalles, sådan som den nu är inrättad. Hwilcken proposition, med Ja och Neij beswarades.

Herr rådmän Helledaj: Propositionen är beswarad med Ja och Neij, och således icke afgjord. Utom dess är här frågan, om § skall antagas, som den i början war inrättad, eller som den nu är, hwilcketdera och skulle skie, kan jag icke underlåta, at, å Stockholms stads wägnar, begära bewis, genom utdrag af protocollet, at denne § icke blifwit upstald, i anledning af stadens fullmäktiges ansökning, och at de sedermera icke gifwit dertill någon anledning, eller tagit deruti del, utan fast mera deremot giordt sine förbehåll.

Herr borgmästaren C. G. Boberg: Det går icke an, det strider emot wanlig praxis, då en sak af pluraliteten är besluten, och hwartill skulle wäl et sådant bewis wara gagneligt, icke hos stadens magistrat och borgerskap, ty hos dem kunna fullmäktige sielfwe anmäla omständigheterna, icke eller i deputationen, ty där kunna de ock andraga sine skiäl emot §, utan at behöfwa bewis, at sådant förrut skiedt i ståndet.

Herr talman: Det är naturligt, at hwar och en söker at bewaka sine wälfångne rättigheter. Och sådant kan så litet förmenas Stockholms stads fullmäktige, som androm, när saken kommer till wederbörande deputation, at derstädes nogare skiärskådas. Men jag will tro, at de öfrige städernes herrar fullmäktige, som äro för §:s antagande lära finna billigast, at begifwa sig ifrån deras påstående.

Herr borgmästaren Renhorn: Jag kan och bör så mycket mindre begifwa mig ifrån påståendet, som §:s innehåll är rättwist och billigt, samt redan af ståndet bifallit. Härmed förenade sig borgmästaren Schauv.

Herr borgmästaren C. G. Boberg: Saken kan ej sägas wara bifallen, så länge propositionen är beswarad med Ja och Neij, som nyssförrut i detta mål skiedt. Om wi fördenskull skola komma ifrån denne widlyftige discours, bör en ny

proposition göras, och om den likaledes beswaras med Ja och Neij böra wi vötera.

Herr justitiarien Faxell: Wi behöfwe hwarcken ny proposition eller vötering, ty § är redan antagen, och bör fördenskull icke uprifwas.

Herr talman: Saken kan ej sägas wara afgjord, så länge propositionen är beswarad med Ja och Neij, som wid detta tillfälle skiedt. Och derföre hemställer jag nu åter om förewarande § bifalles, sådan som den nu är inrättad och upläst. Hwilcket med Ja beswarades.

Uplästes justitiædeputationens betänckande,¹ af d. 18 Februarii sidstl:ne, angående minderårigas giftermål, hemställandes deputationen, om icke utom de steg, som wid slike giftermål i kongl. förordningen af d. 18 Martii 1748 föreskrifwes,² äfwen hädanefter måtte tillåtit wara, så wäl för magistrater i städerna som tingsrätter å landet, at till minderårigas ansökningar om giftermål, så framt ej andra laga hinder i vägen äro, bifall gifwa, enär de minderårige i Finland, samt Öster- och Wästerbottn fyltd aderton, men i Swerige nitton år, och derjemte kan wisa sig innehafwa någon stadig årlig tjenst, arbete och handtwärck.

Detta mål hade ridderskapet och adelen således bifallit, at utan någon skillnad emellan Swerige och Finland minderåriges giftermål måge tillåtas, enär den sökande fylt aderton år, hwarwid för nödigt ansedt blifwit, at unge manspersoners giftermål med ålderstegne qwinspersoner i möjligaste måtton må förekommas. Men prästeståndet hade bifallit betänckandet, med den tilläggning, at i stället för undersökningar wid häradsrätterne, må sådant hädanefter afgöras uti allmän socknestämma eller kyrckoråd.

Herr assessoren och borgmästaren Ingman: Det är wid slike tillfällen en hufwudsakelig angelägenhet, at på det nogaste undersökes, om de som willje gifta sig, hafwa någon säker utwäg, at kunna nära och föda sig. Skier det ej, måste flere oordningar deraf föllja, ty när födan felar, torde föräldrarne förfalla till tiufweri och annan liderlighet, då barnen nödwändigt måste blifwa sådane uslingar, som hwarcken kunna gagna sig eller det allmänna.

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1329, Justitiedeputationen, nr 7.

² Tryckt förordning 18 mars 1748: *Kongl. Maj:ts nådige förordning, angående minderårigas ansökningar, at få träda i äktenskap.*

Herr borgmästaren Brunsell: De widlyftige omgångar, som de minderårige sökande hafwa måste widkännas, hafwa mycket hindrat giftermålen och folckhopens tillökning, och således håller jag före, at nödigt wara will, det ingen större widlyftighet härwid må göras, än at sådane minderåriges giftermåls ansökningar, måge efter prästeståndets förslag, å landet wid sochnestämman eller kyrckorådet undersökas, och efter omständigheterna tillåtas.

Herr borgmästaren C. G. Boberg: Detta blifwer ock ett slags twång och hinder uti slike giftermål, ty en husbonde, som eij will, at hans dräng skall gifta sig, kan altid finna utwäg at på detta sättet hindra honom derifrån. Det lærer således wara bäst, at det lemnas hwarjom och enom fritt när han fyllt sine aderton år, så i Swerige som Finland, at gifta sig. Ty jag kan icke se hwartill den af deputationen föreslagne skillnaden skall wara nyttig, eller billig, när man icke kan säga, at gossarne blifwa här senare giftaswuxna, än i Finland.

Herr justitiarien Faxell: Saken torde kunna hielpas, om allenast fastställes, at härwid eij mera behöfwes, än at den sökande tager bewis utur kyrckoboken, at han fyllt aderton år, hwilcket bewis han må sända med någon nämndeman till tinget, som det anmäler, då härads höfdingen bör gifwa sökanden lof at gifta sig.

Herr talman: Detta förorsakar jemwäl en widlyftig omgång, som gör saken swår, och at den understundom icke torde kunna wärckställas. Ty ofta händer, at drängar finnas, som äro födde i andre provincer och socknar, än der de tiena. När nu en sådan skall skaffa sig bewis först från födelseorten, och sedan sända det till tinget, samt wänta på utslag, utdrages icke allenast tiden för honom, utan han måste jemwäl widkiännas onödig kostnad, som ehuru liten den kunde wara, likwäl för den som litet äger, kunde anses för dryg nog. Härhos torde många drängar finnas, som icke så egenteligen weta sine föräldrar, eller hwaräst de äro födde, och således alldeles icke kunna skaffa någre bewis utur kyrckoboken, och för öfrigit torde man med skiäl kunna säga, at hela den widlyftige omgång, som i detta mål göres, är i sielfwe wärcket icke annat, än en penningenot för wederbörande.

Herr justitiarien Faxell: Om giftermål tillstädjes den som fyllt sine aderton år, blifwer här en collision i allmänna lagen, ty enligt 9 cap. 1 § giftermålsbl. är en sådan efter wigselen sin hustrus rätta målsman och äger söka och swara för henne. Men till föllje af 19 cap. 1 § ärfdab:n äger han icke magt, at sielf förestå sitt arf, innan han fyllt 21 år. Och som det icke lærer skicka sig, at han skall råda

öfwer sin hustru och hennes gods såsom man, men icke öfwer sitt eget arf, såsom ännu omyndig, så hemställer jag huru denne inconvenience bör afhielpas.

Herr borgmästaren Cervin: Det är bekandt, at efter lag står en mö under förmynderskap, af hwad ålder hon ock wara må. Men som till Hans Kongl. Maj:ts nådigste ompröfwande och behag öfwerlemnad är, at, i anledning af omständigheterna, förklara en mö för myndig, så kan ock det samme skie för en yngling af 18 åhr, som träder i ägtenskap. Skulle anhörige finna, at han icke wore ännu så aldeles skickelig at wårda sin och sin hustrus egendom, kan sådant anmälas wid tinget, och domaren lemnas frihet, at efter omständigheterna, dock icke utan skiälig orsak, annorlunda föranstalta tills vidare. Imedlertid bör sådant icke hindra honom at gifta sig, utan bör prästen wara berättigad, at utan vidare omgång efter skiedd lysning wiga honom tillsammans med hans fästmö.

Herr borgmästaren Fries: Här säges, at en 18 åhra yngling är myndig och äger at råda öfwer sin hustrus och dess gods. Men man bör märcka, at lagen här har afseende på 19 cap. ärfd.b:n, hwaräst stadgas, at ingen är myndig, förän han fylldt 21 åhr, och detta har jemwäl in praxi wid de minderårigas giftermål blifwit i agt tagit.

Herr borgmästaren Schauv: Ändamålet af hela detta ärende är, at få folck i landet, till wåre sysslors och arbetens drift. Och som detta är högst angelägit, så böra alle emot laglige giftermål förekommande hinder, så mycket möjligit är, undanröjas. Hwad kan det wäl skada, om en 18 åhra yngling, som gifter sig, tillika förklaras myndig öfwer sin och sin hustrus ägendom. Bör man tro, at en sådan ej will efter yttersta förmåga, till sino och de sinas gagn, wårda hwad han äger.

Herr borgmästaren C. G. Boberg: Hela detta ärende angår allenast allmogen, som icke kan hafwa stort at wederwåga, utom sine hemman. Och som man ej kan föreställa sig, at en som giftat sig, ehuru han är allenast en 18 åhra yngling, will med flit eller genom wårdslöshet bortkasta sin egendom, utan at han fast mera lærer wara omtänkt, at för sig och sin unga hustru och barn bibehålla hwad han äger, så ser jag igen swårighet, hwarföre han ej må förklaras myndig.

Herr talman: Det är wäl sant, at kongl. förordningen, af åhr 1748, åstadkommit någon lindring uti omkostnaderne och tidspillan för de minderåriga, som tillföre, då de wille gifta sig, woro nödsakade, at söka lof dertill hos Hans Kongl. Maj:t, hwilcket de sedan fått hos tingsrätterne. Men mig tycker, at jemwäl detta hindrar mycket de sökande, i synnerhet i Finland, som ofta hafwa lång

wäg till häradstinget. Och som det är högstangelägit at få folck i landet, så håller jag före, wara tillika nödigt, at i möjligaste måtton undanröja alle häremot warande hinder, som skiäligen kunna undwikas, och som undersökning wid tinget, eller, efter prästeståndets nu gifne förslag, i allmän socknestämma eller kyrckoråd, kunna med skiäl anses mindre nödige, och allenast ledande till en widlyftig omgång för de sökande. Och man ej lærer kunna upgifwa någon billig orsak, hwaföre skillnad i ålderen emellan de sökande i Finland och Swerige skall göras, så hemställer jag till ståndets ompröfwande och godtfinnande, om icke bäst wore, at en aderton åhra yngling af allmogen, så i Swerige som i Finland må, utan slike omgångar, när andra laga hinder ej i wägen äro, äga frihet at gifta sig, och prästen wara skyldig, at efter föregången oklandrad lysning wiga honom med hans fästmö, när han fyllt sine 18 åhr, samt at han då efter wigselen må anses för myndig och äga rättighet at utan förmyndare wårda sin och sin hustrus egen-dom, dock at föräldrar eller anförwandter, måge, i fall han ej dertill finnes skickelig, kunna anmäla det wid wedebörande domstol, och dommaren äga rättighet, at efter omständigheterna annorlunda föranstalta tills vidare.

Denne föreställning bifölls, och herr borgmästaren Lange lade dertill, at icke allenast bondesöner måtte härunder begripas, utan ock torpare, ryttare, soldate, båtsmans, brukssmeders, och dagswårckskarlar samt handtwårckar-nes söner måge härunder begripas. Hwilcket jemwål samtyktes. Och fants godt, at i anledning häraf extractum protocolli skall författas.

Herr borgmästaren Omnberg anmälte, at ståndets herrar deputerade öfwer enskilte ärender, hade hos sig till öfwerwägande förehaft det af riksdagsfullmäktigen för Lindesberg, herr rådman Hæggeroth ingifne memorial, ang:de den ändring generaltullarrendesocietetens herrar fullmäktige nyligen wid ber:de stads tullcammare giordt wid grytors och kittlas förtullande, som från hyttorne till staden införas. Och inlemnade herr borgmästaren herrar deputerades häröfwer skriftel:n författade tanckar, af¹ innehåll,² at som 25 § af Kongl. Majj:ts resolution åhr 1752 på allmogens allmänne beswär,³ tydeligen

¹ Enl. konc.; renskr.: at.

² Borgarståndets arkiv, vol. R 1335, nr 69.

³ Tryckt resolution 29 juni 1752: *Kongl. Maj:ts nådige resolution och förklaring uppå the allmänne beswär, som thesz trogne undersåtare af riksens allmoge uti Swerige och Finland, igenom theras utskickade fullmäktige, wid sidst öfwerståndne riksdag, i underdånighet ingifwa låtit.*

innehåller, det allmogen för grytor, som till Lindesberg införas, bör, efter gammal plägsed, wid utförsselen för anförde omständigheter betala tull, så hade herrar deputerade funnit säkrast, både till tidens vinnande och flere onödige beswärs samt omgångars undflyende, at tillstyrcka, det ståndets herr talman må anmodas, at detta ärende således hos generaltullarrendesocietetens herrar fullmäktige anmäla och befordra, at wederbörande tullbetjente i Lindesberg få befallning, at noga efterlefwa högstber:de kongl. resolution.

Hwilcket tillstyrckande ståndet biföll, och åtog sig herr talman at härom draga försorg. I anseende hwartill jemwäl anbefaldtes, at härom promemoria skulle uppsättjas och till herr talman aflemnas.

Ståndet skildes åt.

Åhr 1756 den 24 April

S. D. Justerades ståndets tillärnade extractum protocoll, angående minderåriges giftermål, och lydde som följjer:¹

S. D. Förehades justitiædeputationens betänckande, af d. 18 sidst:ne Febr. angående minderåriges giftermål, hwaruti justitiædeputationen hemställer, i anledning af anförde skiäl och omständigheter, om icke utom de steg, som wid minderåriges giftermål uti kl. förordningen af d. 18 Martii 1748 föreskrifwes, äfwen hädanefter måtte tillåtit wara, så wäl för magistraten i städerne, som tingsrätter å landet, at till minderårigas ansökningar om giftermål, så framt eij andre laga hinder i vägen äro, bifall gifwa, enär den minderårige i Finland, samt Öster- och Wästerbottn fyllt aderton, men i Swerige nitton åhr, och derjemte kan wisa sig innehafwa någon stadig årlig tjenst, arbete eller handtwärck, med mera detta betänckande innehåller.

Detta angelägne ärende upwäkte hos borgareståndet upmärksamhet och nermare eftertancka, huruwida den af justitiædeputationen föreslagne författningen kan wara sådan, at den samma, utan nödig omgång med erforderlig skyndsamhet leder till det högstnyttige ändamålet. Och föreföllo derwid följande considerationer.

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1334, Borgarståndets protokollsutdrag, nr 45.

Wår uplyste tid har sig den, på oswikelig erfarenhet grundade sanningen nogsamt bekant, at en myckenhet, ju större dess bättre af arbetsamt och wäl sysslosatt folck, är ett samhälles förnemsta ägendom, och at twärt om ett land, ehuru godt det eljest wore, måste nödwändigt wara och förblifwa fattigt, hwaräst brist är på arbetande händer. Sweriges rikets widsträckte, men till större delen mindre upodlade länder, och den mäst i alla öfrige näringar och rörelser tröga och ofta bristande driften äro härpå ett bedröfweligt bewis, som tillika lägger oss den sanningen för ögonen, at en mångfaldigt större myckenhet folck härstädes fordras, innan riket kan hinna till den styrcka och wälstånd, som dess goda belägenhet och öfrige wärckelige förmoner annars medgifwa, och böra fördenskull alle till detta stora ändamål bidragande hielpmedel, ju förr dess hällre widtagas. Ibland desse äro wäl laglige giftermål det säkraste, och tör hända, det endaste, som wid rikets närwarande omständigheter lärer kunna med bästa förmon nyttjas, hwarföre ock riksens ständer wid flere tillfällen ansedt deras befordran, såsom ett af sine angelägnaste föremål, och utom andre till deras befrämjande tagne mått, wid riksdagen åhr 1747 tillstyrckt den författning, som kongl. förordningen af d. 18 Martii 1748, ang:de minderårigas giftermål innehåller. Men som denne kongl. förordning angår allenast dem af allmogen, som äro försedde med någon hemmansdel, eller torpställe at sielfwe bruka och bebo, så har justitiædeputationen nu hemställt, om icke samma författning måtte sträckas vidare, och till den öfrige talrikare menigheten, samt at således hädanåt, så wäl magistraten i städerne, som tingsrätter å landet, måge efter skiedd undersökning äga magt, at på wissa wilckor minderårige giftermål tillåta.

Detta förslag tyckes wäl något mera bidraga till flere tidige giftermål, än kongl. förordningen af åhr 1748. Men emedan bägge innehålla en nog widlyftig omgång, och undersökningar eij annat kunna, än medföra beswär, tidspil-lan och kostnad för de sökande, hälst i Finland, Öster- och Wästerbottn, samt andre orter, hwaräst sochnarne äro mycket widsträckte, och ofta ganska långt från de wanlige tingsställen belägne, så tycker borgareståndet sig hafwa skiällig orsak at tro, det deputationens gjorde hemställande icke kan hafwa den påsyftade nyttige wärckan, eller gifwa någon sådan upmuntran till minderårige giftermål, som folckbristen i riket kräfwer.

Som nu påsyftade ändamålet är högstangelägit, och alle deremot warande onödige hinder fördenskull böra undanrödjas, det jemwäl icke eller är troligt, at någon lærer willja träda i ägtenskap, som icke förut påtänckt och upfunnit någon möjlig utwäg, at föda sig och de sina, så håller ståndet före, at en yngling, ware sig bondeson, eller annan af menigheten, i städer och på landet, då han fylt 18 åhr, utan skillnad emellan Swerige och Finland, må äga frihet, at ingå ägtenskap, och wederbörande prästerskap wara förbundet, at en sådan uppå begäran, efter skiedd lysning, med dess fästemo sammanwiga. Hwarefter han, så länge han någon stadig årlig tjenst innehafwer, arbete eller handtwärck till de sinas redelige näring idkar, bör niuta beskydd, och wara ifrån kongl. förordningarne om lösdrifware undantagen.

Härwid kom hos ståndet jemwäl under öfwerwägande, at föräldrar, anförwandter eller förmyndare, torde kunna lägga en sådan yngling wid dess tilltänckte giftermål hinder i vägen, därmedelst, at lagen uti 19 cap. ärfdabal:n stadgar, at den, som ej fylt 21 åhr, icke äger magt at sielf förestå sitt arf. Och stadnade ståndet i den tancka, at den yngling, som fylt sine aderton år, må, när han i ägtenskap trädt, förklaras myndig, at icke allenast, enl:t 9 cap. 1 § gifterm.bl:n wara sin hustrus målsman, at söka och swara för henne, utan ock at förestå sitt eget arf, dock at, enär någon sådan befunnos wårdslost eller slösaktel:n dermed angå, måge wederbörande äga frihet, at hos domaren sådant angifwa, som då äge magt, dock icke utan skiälig orsak, at derom annorlunda tills vidare efter omständigheterna föranstalta. För öfrigit finner ståndet så mycket skiäligare, at bifalla höglofl. ridderskapet och adelens afgifne yttrande i detta mål, under d. 20 i nästwekne månad, at unge manspersoners giftermål med ålderstegne qwinnor, i möjligaste måtton bör förekommas, som ägtenskaps ändamål genom sådane giften sällan winnes. Och pröfwar borgareståndet i anseende till flere skiäl och omständigheter för dess del härhos rättwist, det ingen mansperson under 50 åhr må äga lof, utan särskildt tillstånd, at gifta sig med en qwinsperson, som fylt sitt 47 ålders åhr. Hwilcket alt med de öfrige resp:ve stånden till gunstbenägit bifall, hörsamt, tjenst- och wänligen communiceras.

Likaledes justerades ståndets extractum protocoll¹, ang:de secreta handels- och manufacturdeputationens betänckande² öfwer Carlshamns fiskebolags ansökning; lydande sålunda:

S. D. Uplästes åter secreta handels- och manufacturdeputationens betänckande, angående Carlshamns fiskebolags ansökning, hwarigenom i anseende dertill, at Carlshamns stads inwånare warit ibland de förste, som å daga lagt, en besynnerlig flit och kostnad till sillfiskets idkande i Nordsjön, och således med ett berömwärdt efterdöme de öfrige städer i riket föregådt, uti ett näringsfång, som för det allmänna är högstnyttigt, och fiskebolagets buyser redan warit upbygde innan kongl. reglementet för fiskerierne d. 8 April 1754 utfärdades,³ af hwilcken orsak Kongl. Maj:t i nåder skiäligit pröfwat, genom rescript d. 17 Dec. 1754, det bolaget måtte undfå någon årsättning för det læstetal, som öfverskrider de i reglementet faststälde 30 læster, deputationen funnit all skiälig anledning, at tillstyrcka, det fiskebolaget i Carlshamn för åhren 1754 och 1755 må till godo niuta de utfäste præmier 40 d:r s:rmt per læst för bägge dess buyserns öfwerlästighet, men för innewarande åhr, allena hälften af detta præmium eller 20 d:r s:rmt för det reglementet öfverskridande læstetalet, enär bolaget wid fulländad resa wisar, at bägge buyserne warit försedde med besättning, nät och det mera till fiskeriet hörande efter kongl. reglementet, dock at fiskebolaget derigenom icke bör wara betagit, at få åtniuta like förmöner med öfrige rikets undersåtare, på den händelse någre fördelaktigare wilckor för dem, som idka Nordsjöfisket, under nu påstående riksdag, af riksens höglofl:e ständer bewilljas. Deputationen har ock funnit skiäligit, at samtycka det begärdte tillståndet, at till hafsfiske få nyttia bok-kiärill, utan at sådant må hindra præmii utniutande.

Men hwad angår præmiernes betalning, samt det föreslagne förbudet med införslen af holländsk eller Hettlands sill, eller dess beläggande med högre tullafgifter, deröfwer will deputationen sig framdeles utlåta. Jemwäl låt ståndet sig föredraga de påminnelser riksdagsfullmäktigerne å Carlsrona och Carlshamns fiskebolags wägnar afgifwit, hwarefter ståndet tog detta ärende

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1334, Borgarståndets protokollsutdrag, nr 46.

² Borgarståndets arkiv, vol. R 1328, Sekreta handels- och manufakturdeputationen, nr 12.

³ Tryckt reglemente 8 april 1754: *Kongl. Maj:ts nådiga reglemente för hafs- och skiärfiskerierne i riket.*

under öfwerwägande och befant, at Carlshamns stad redan 1745, till försök på cablianfiske utredt ett fartyg, men at med vidare fortsättjande deraf then tiden kommit at stadna, i anseende till octroijen som för swenske companiet åhr 1746 blef utfärdad, intill dess Hans Kongl. Maj:ts nådige allmänne föreställning och upmuntran d. 8 Sept. 1752 blef staden kundgiord,¹ i anledning hwaraf staden genast år 1753 låtit bygga och på Nordsjöfisket under Hettland, med full besättning och alt behör utreda dess första buys Emanuel om 50 läster, som thet åhret hembragte en fångst af någre och siuttio tunnor. Åhr 1754 har man ock i Carlshamns bygd andre buyen Labben af 40 läster, och afsändt bägge buyserne tillika med en jagare af 15 läster, på samma fiske, då de hembragt öfwer 130 tunnors fångst, jemwäl hafwa bolagen sidst:ne åhr 1755 ytterligare med bägge buyserne och jagaren idkat Hettlandssillfisket och fångat öfwer 140 tunnor härlig och god sill, hwaraf 100 tunnor hit till Stockholm ankommo, innan någon hollendare med sådan wahra hinde anlenda. Härutaf synes uppenbarligen, at Carlshamns stad wisat all underdånig nit och åhåga, at med besynnerlig flit och kostnad ingå och med alfwar fortsättja detta för riket högstnyttige och angelägne näringsfång, samt såsom secreta handels- och manufacturdeputationen funnit, med ett berömwärdt efterdöme deruti de öfrige städerne i riket föregådt.

Men då bolagen funnit sig nödsakade, at föra skiälig klagan öfwer så åtskilliche uprepade swårigheter och hinder them händt, eij allena genom inskränckningar af these theras inrättningar, utan ock med de utfäste præmiernes utbetalning hwilcket senare likwäl intet annat föränlåtut, än brist af tillgång på tillräckel. fond, anser borgareståndet det wara af ganska mycken angelägenhet och fölgd för riket, at slike beswär och hinder måtte afhielpas på bästa sätt, och at tjenlige författningar må tagas, huru nu i synnerhet desse bolag måtte någorlunda få tillräckel:n för slike sine nyttige inrättningar så upmuntras, understödjdas och befordras, at de med andre rikets inbyggare, som kunna hafwa håg för detta näringsfång, icke blifwa aldeles afskräkte och föränlåtne dermed afstadna, det allmänna så wäl som them sielfwe till skada, då förbem:te bolag icke desto mindre kunde hafwa anledning, at framdeles söka skadeståndersättning, eftersom de uti berömmeligit upsåt med ansenlig kostnad, på god tro

¹ Tryckt kungörelse 8 september 1752: *Kongl. Maj:ts nådige kungörelse, angående wisze förmoner för them, som til fiskeriers idkande wilja sig i skärgården nedsättja.*

wisat wärckelig nit för fiskeriinrättningen både i Nord- och Östersjön, dessutom Carlshamns stad warit den aldraförsta, som åhr 1753 med buysen Emanuel, efter Kongl. Maj:ts nådige föreställning d. 8 Sept. 1752 börjat med sillfisket uti Nordsjön, thet med än en buys och jagare utwidgat, samt thermed, oagtdt alle i wägen komne swårigheter till närwarande tid fortfarit, och jemwäl, i hopp om Kongl. M:ts och riksens höglofl. ständers nådige och ömma omwårdnad, stält sig uti författning till vidare continuation, om the blifwa hulpne med snar betalning af theas obetalte præmier 8142 d:r 24 öre s:rmt, och therjemte understödde med särskild hielp och upmuntran, till ersättning för theas skadestånd, samt förwissade om tidig betalning af tillräckeligare præmier hädanefter, som till ändamålets winnande med fiskerierne kunna bestås.

Borgareståndet har härjemte giordt sig underrättadt, at Carlscrona stad åhr 1754 låtit bygga samt med full besättning och redskap utreda en sin buys af 51 läster, genom hwilcken buys sillfisket i Nordsjön under Hettland är med all god flit berömmel. idkat till närwarande tid, hwarwid fångsten åhr 1754 bestigit sig öfwer 70 tunnor och 1755 öfwer 100 tunnor kostelig sill, samt, at bem:te stads bolags äfwen thermed under lika förbehåll, som Carlshamn fortfara täncker, dessutom Carlscrona stad äfwen giordt början med god inrättning af haf- och skiärfiske, men likaledes stadnar i förlägenhet för obetalte præmier i brist af fondens tillräckelighet till en summa, 7385 d:r 8 öre s:rmt.

Det förtienar en besynnerlig upmärksamhet, at förledit åhr 1755 från Swerige ej flere, än förenemde Carlscrona och Carlshamns 3:ne buyser hafwa idkat sillfisket i Nordsjön, men ännu mera, at också till denne tiden ingen från alle öfrige orter i riket låtit finna sig hogade för ber:de sillfiske, hwarutaf man har all anledning at sluta, det så wäl de öfwerklagade hinder i författningarne, såsom ock i synnehet, at de härtills utlofwade præmier, i anseende till inrättningens kostsamma och äfwentyrliga beskaffenhet, samt jemförelsen emot de lika ansenliga præmier och förmoner undersåtare i andre beqwämlige tillfällen lemnas, ofelbart måtte wara rätta orsaken, som afhålla them af undersåtarne, hwilcke eljest kunde dertill hafwa både willja och förmåga, at bidra till påsyftade ändamål med författningen wid sidste riksdagen till fiskeriernes upkomst.

Det är dessutom wäl troligit, at den inskränckning, som genom utkomne reglementet af d. 8 April 1754 är giordt till lästetalet, samt ekekiärill, och wid-

lyftigare omgångar med journaler, bewis, kostnader till stemplat paper, med mera tillika wärckat någon eftertancka, hälst såsom förbemelt är, inge flere buyser, mindre eller större lästige, än de blekingske, warit wahl eller tillgång på, och det ögonskenl:n wore altså helt orådeligit, at afstyrcka förmånerne för dem, eller öka beswär och bekymmer uti öfrige omständigheterna wid en så aldeles ny och späd inrättning, då fiskeidkarne, ännu äro så få och underkastade nog äfwentyr, hwilcket eij minskas, i fall kriget imellan Frankrike och Engelland utbrister.

Wid betraktande af desse med flere skiäl och omständigheter, och medan riksens höglofl. ständer jemwäl nu, genom instruction för secreta handels- och manufacturdeputationen, förklarar så mycken ömhet och wårndnad för fiskerierne, huru the måtte warda upmuntrade och underhulpne, särdeles the, som redan ingått i de kostsamme och äfwentyrlige, jemwäl at intet twifweslmål är, at ju förbem:te bolag den framflutne tiden lidit årligen ansenlig skada och förlust, såsom gemenligen wid början af slike nye inrättningar händer, jemwäl ock, at de för sillfisket i Nordsjön härtill bestådde præmier, åtminstone, ännu i början äro helt otillräckelige, at upmuntra desse redan inrättade bolag vidare fortfara, eller flere af undersåtarne, at ingå i detta näringsfång, håller borgareståndet för godt och rådeligit, at secreta handels- och manufacturdeputationen å nyo tager under öfwerwägande, och med sitt yttrande forderligast inkommer, huru desse redan inrättade blekingske bolag, efter hwartheras å daga lagde åhåga och flit en så ganska mycket betydande angelägenhet för riket, at åstadkomma och fortsättja, måtte kunna biträdas och underhelas med särskildt understöd, till theras vidare upmuntran och någorlunda ärsättning, emot den förlust the haft den framflutne tiden, at the altså i anseende till sådan förlust icke afskräckas, utan desto tryggare fortfara i theras goda upsåt.

Men imedlertid är så nödigt som oundwikeligit, at desse bolagen utan längre uppehåll utbekomma deras innestående obetalte premier för åhren 1754 och 1755, neml:n Carlscrona 7385 d:r 8 öre och Carlshamn 8142 d:r 24 öre s:rmt; såsom detta wärckel:n är rikets gäld, secreta utskottet kunde anmodas, at så mycket skyndesammare utse och anordna medel af riksens ständers contoir eller hwar the hastigast kunna wara at tillgå, som tiden till fiskeriet snart är för

handen, till hwilckets vidare besörjande bolagen behöfwa tillgång på penningarne.

Sammaledes finner borgareståndet skiäligit, at meranemde blekingske bolagens 3:ne buyser, såsom ännu för orten oundgängelige och tienlige, samt på god tro bygde förr än reglementet 1754 utkom för innewarande åhr och framdeles, så länge de till detta fiske kunna nyttjas, så wäl som flere af undersåtarne, hwilcke innom näste riksdag med buyser, besättning och redskap samt tillbehör, wisa sig behörigen idka sillfisket i Nordsjön under Hettland, måge erhålla præmier, åtminstone sextio dahl: r s: rmt per läst för hwarje års expedition, tills detta fiske kan winna mera styrcka, dock at drägtigheten för desse senare till præmii beräknande ej må öfwergå 30 läster, med mindre omständigheterna för en eller annan medelst aflägenhet, eller andre skiälige orsaker thet nödwändigt fordra, och Kongl. M:ts specielle nådige tillstånd thertill förrut kan winnas. Så må ock till sillfisket nyttjas kiärl af eke och bok, såsom bolagen för sig nyttigast finna, och skola the eljest wid alle tillfällen åtniuta all benägen skyndesam handräckning och willfarighet, samt wid alle tillfällen wara befriade för stempladt pappers afgiften.

För öfrigit, som secreta handels- och manufacturdeputation anfördt, at flere af rikets undersåtare äga fordringar, utan twifwel för præmier af hafs- och skiärfiskerierne innom riket, så är borgareståndet af den tancka, at secreta utskottet, enär these fordringar utgifwas, äfwen måtte utse och anordna medel till theas afbetalning, emedan upskof med betalningen af hwad som en gång utfäst och förtjänat är, förorsakar alt för stort hinder till fiskerierne upkomst och utwidgande: Ankommande sedan på secreta handels- och manufacturdeputationen, at efter dess instruction upgifwa förslag till finske fondens förökande, hwaraf præmierne för tillkommande tiden efter tillgiörande rigtig ordning kunna betalas.

Hwad eljest angår det så kallade strand- och Östersjöfisket, så torde secreta handels- och manufacturdeputationen, i anledning af dess instruction, redan under öfwerwägande eller therom ännu undfå förordnande, huru these fisken, i anseende till den ymnoga wälsignelse riket theraf, sedan sidsta tillflutit och framdeles förmodel:n vidare tillfaller, med bästa fördel rätteligen och wäl måtte sökas, skiötas och användas, så at hwad som theraf öfwerblifwer landets egit behof, må genom årlig exportation till någon del underhielpa underbal-

lancen, som dock i anseende till våre grannars och fler magters äfwen härutinnan för oss wundne framsteg, icke annorlunda lærer kunna wärckställigt göras, än genom fri utförssel och wisse præmiers tilldelande å hwarje sorter, åt them af undersåtarne, som söka och finna utwägar, at therutaf på utrikes orter göra afsättning, hwarigenom ej allena bem:te fiskerier synes mera kunna befrämjas och utwidgas, jemte det handeln och siöfarten styrckes, utan synes jemwäl genom slike exportations præmier strandfisket efter thenna dagen beqwämligen kunna bedrifwas och fortsättjas, samt bestå, så at præmiifonden måtte blifwa desto mera tillräckelig för de äfwentylige och kostsamme utrikes eller Nordsiöfiskene, hwarföre detta också kunde till nermare bepröfwande lemnas till secreta handels- och manufacturdeputationen.

Sidst, som borgareståndet förnummit en eller annan skall hafwa erhållit eller sökt tillstånd till wahlfiskefångst, samt till sådant ändamål kommit, at öfwerlåtas den fallande præmiifonden uti wisse lähn, och at få med sig intaga främmande uti delaktighet med mera, men likwäl ännu hwarcken åstadkommit någon inrättning, eller anses at wara i stånd thertill. Altså will wara nödigt, at secreta handels- och manufacturdeputation härom sig noga underrättar, och therom thess berättelse afgifwer, på det nödig rättelse efter omständigheterna måste skie, så att andre af riksens undersåtare, som kunna hafwa hog och förmåga till these fiskeinrättningar, dermedelst icke måtte hindras, eller fonden saknas för dem, som theraf wärckel:n göra sig förtjente. Detta alt beslöts at, för fisketidens skull i Nordsiön, som snart instundar, skyndesamt genom utdrag af protocollet hörsamt, tjenst- och wänl:n skulle med öfrige respective stånden till benägit bifall comuniceras.

Uplästes secreta utskottets extractum protocolli,¹ af d. 2 i denne månad, ang:de den förfallne creditens uphielpande, hållandes secreta utskottet före, at orsaken till creditens förfallne tillstånd förnemligast består deruti, at låntagare sällan kunna förmås infria deras afgifne klara och owilckorlige förskrifningar på utfäst tid och ort. Och tillstyrcker secreta utskottet, det i fall förskrifning blifwit stäld på betalning till innehafwaren eller wiss man, den gäldenär gifwit lof at låta komma i annars hand, hwilcken senare omständighet, altid med wanlige ordet ordres utmärckas, så få derföre full utmätning skie, till betalning för den, som förskrifning i händer hafwer, samt at borgenär, i desse fall, må

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1327, Sekreta utskottet, nr 37.

söka gäldenär ehwar han finnes, och må wid utmätning för klare och ostridige förskrifningar af sådan beskaffenhet, hädanefter jemwäl på det sättet förhållas, at innehafwaren wid förfalldagen, genast och utan ringaste uppskof niuter bijsättning och säkerhet å gäldenär, utan anseende till personen, intill dess borgenär blifwit fullle:n förnögd, i hwilcken händelse likwäl förskrifningens innehafware, eij må undfå ränta ifrån längre tid, än den, han betalning ifrån förfalldagen fåfängt äskat. Hwarwid magistrater i städerna, samt konungens befallningshafwande och öfwerätter måge förbindas, at utan ringaste tidens förhalande härmed alfwarl:n förfara, och det wid ansvar af skadans ersättning, i fall wisas kan, at medelst någonderas försummelse och efterlåtenhet, gäldenär fått tid sig undansticka, eller på annat sätt med betalning uppskiuta och innehålla. Och hemställer secrete utskottet slutel:n, om icke Hans Kongl. M:t i underdånighet kunde anmodas, at låta härom en trykt förordning till allmän efterrättelse utfärda, med hwilckens wärckställighet likwäl må innehållas till nästkommande 1757 års början.

Herr talman frågade, om icke högtärade ståndet behagade bifalla detta secrete utskottets tillstyrckande, hwilcket med allmänt Ja beswarades.

Uplästes secreta deputationens betänckande,¹ af d. 5 i denne månad, ang:de de beswär, hwilcke borgmästaren och rådmannen här i staden Eric M. Ström, öfwer liden præjudice, wid twänne borgmästaresysslors besättjande, anfördt. Och ehuruwäl deputationen borgmästare Ströms anförde beswär såsom obefogade ansedt och ogillat, så har dock hos deputationen kommit i åtancka, at borgmästaren Ström, med allmänt beröm användt en mångårig lifstid uti stadens tjenst, wid dagelige, tröttsamme och granlage sysslor, samt andre angelagne förrättningar, men likwäl har måst med all sin förtjenst och skickelighet, den ena gången efter den andre, se yngre till borgerskapets förtroende nermast, och sig följakteligen wid förefallande ledigheter föredragne, samt sig således uti en hög ålder, i ett lika tillstånd och drygt arbete utestängt från den upmuntran och hugnad, som en trogen ämbetsman, utom sitt eget sinnes lugn, af en förtjent och förmodad belöning, genom befördran kraftigast tarfwar. Hwarföre och emedan borgmästaren Ström sielf genom en hos deputationen sedermera ingifwen skrift föreslagit, at honom till belöning för sine tjenster nu på ålderdomen måtte tillåtas, at öfwerlemna sin rådmanstjenst, till någon, som

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1328, Sekreta deputationen, nr 6.

densamme med sin förre löhn tills vidare förrättar, så at borgmästaren Ström kunde, under åtniutande af sin innehafwande löhn med alle förmoner, förnöta sin öfrige lifstid i stillhet och ro, samt hans hustru sedan wara berättigad till den wanlige begrafningshielpen, och uti dess medellöse tillstånd från pensionsstaten icke uteslutas, och borgmästaren Ström härhos till sin efterträdare, på ber:de wilckor, utnemnt advocatfiscalen uti Kongl. Maj:ts och riksens cammarrevision Johan Israel Torpadius, såsom den där äger bepröfwad skickelighet och förtjenst, samt flere gånger rönt borgerskapets förtroende, och 2:ne gr stått på förslag, emot hwilcken stadens borgerskap, när det häröfwer warder hördt, förmodel:n icke lärer hafwa något at påminna. Ty tillstyrcker deputationen, at denne borgmästaren Ströms anhållan, till dess hugnad och uprättelse samt endtledigande ifrån de mångfaldige beswär, som dess innehafwande sysla åtfölja, må så mycket hållre bewilljas, som den icke är ny eller owanlig, emedan rådmannen Pfeiff år 1753, ärhållit tillstånd at på lika sätt taga afskied, utan i det stället fast mera grundad uti Swea konungaförsäkrans 21 §, när borgerskapet öfwer denne ansökning framdeles blifwer hördt.

Hwilcket alt med det mera detta betänckande vidare innehåller, borgarståndet tog under ömsint öfwerwägande, och fant godt, at uppå giord proposition af herr talman, till alle delar bifalla.

Uplästes secreta handels- och manufacturdeputationens extractum protocolli,¹ af d. 10 i denne månad. Och gifwer deputationen wid handen, sig hafwa, till föllje af 5 § uti dess instruction, till öfwerwägande förehaft det högt angelägne ärendet, huru och genom hwilcke medel de emot våra fabriquer och deras tillwäxt förderfwelige lurendragerier måge en gång för alle kunna förekommas och warda utestängde, men at deputationen, ehuru den mycken omsorg användt, at utröna orsaken till utöfningen af ett för riket så ganska skadeligit missbruk, likwäl icke kunnat utforska ursprunget till den olikhet, som desse senare åhren sig yppat öfwer de då skiedde beslag, emot de ansenl. partier, som tillföre här blifwit confiscerande, om den icke leder sig derifrån, at generaltullarrendesocieteten, af hwars betjente störste delen beslagen blifwit gjorde, och naturligitwis kunna och böra göras, icke någon synnerlig förmon genom confisceringar tillflyter, i anseende hwartill herrar fullmäktige ock

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1328, Sekreta handels- och manufacturdeputationen, nr 15.

icke tyckas behöfwa någon särdeles tillsyn, eller alfwarsam hand deröfwer hålla, at deras underbetjente sine sysslor äfwen i detta ämne wederbörl:n förrätta. Och som deputationen ej har sig kunnogt, huruwida herrar fullmäktige, efter det ingångne arrendecontractet, äro i tillstånd at upmuntra och belöna dem, som flit och waksamhet härutinnan använda, som de äga magt at straffa de försummelige, hemställer deputationen, och icke densamme efter hållit sammanträde med tulldeputationen må få frihet, at ber:de arrendecontract öfwerse, och till förbättring af det sammen, i sådant som till lurendrägeriernes säkre hämmande angår, med gemensamt förslag till riksens ständer inkomma.

Herr talman hemstälde till ståndets godtfinnande, om icke detta secreta handels- och manufacturdeputations tillstyrckande finge bifall. Hwilcket bejakades.

Uplästes secrete utskottets protocollsutdrag,¹ af d. 6 i denne månad, angående directionens öfwer högstsilig Hennes Kongl. Maj:ts drottning Ulricæ Eleonoræ wid S:t Johannis capell inrättade hospital gjorde ansökning, at detta hospital måtte, utan afseende på den författning, som sidstl:ne riksdag i gemen blifwit giord, rörande betalningen af de uti riksens ständers contoir under n:o 9 classificerade fordringar, fullt utbekomma en dess ägande fordran till oafkorttat capital och interesse af 2896 d:r 23 $\frac{1}{3}$ öre s:rmt. Hwilcket secrete utskottet afstyrckt, såsom lämdande till rubbning uti författningen, och till præjudicat för andre efter all billighet lika rätt ägande borgenärer och undersåtare. Men härhos hemställer likwäl secrete utskottet, om icke i anseende till hospitalets knappa wilckor, differencen af dess fordran kunde af riksens ständers contoires fond samme hospital såsom en gåfwa tilldelas.

En och annan af ståndets herrar ledamöter anmärckte, at om hospitalets fordran utbetaltes hel och hållem eller ock differencen tilldeltes hospitalet, wore saken en ock densamme. Och således wore bäst at låta målet hwila, till dess man finge se, huru de öfrige resp:ve stånden utlåta sig. Detta bifölls.

Uplästes ett utdrag af protocollet, hållit i secrete utskottet d. 27 sidstl:ne Februarii,² med tillkänna gifwande, at secrete utskottet i anledning, af andragne skiäl och omständigheter funnit nödigt, at hos Hans Kongl. Maj:t i underdånighet anhålla om kundgiörelse till allmän efterrättelse, det secrete utskottet

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1327, Sekreta utskottet, nr 38.

² Borgarståndets arkiv, vol. R 1327, Sekreta utskottet, 39. Text saknas.

pröfwat angelägit, at banquen än vidare måtte sig afbördas någon del af de gamle, och wärcket, förmedelst deras alt för swåre ränta till fyra och en half procent åhrl:n, till last ländande lähne bancocapitalerne, och det således, at icke allenast den återstående tredjedelen af de private carolinecapitalerne måge upsägas, utan ock de i samme myntefot befindtel. capitaler ad pios usus, dock hwad desse senare angår med det wilckor, at om de eij skulle kunna återtagas, utan förfång och rubbning uti de inrättningar, för hwilcke de blifwit i banquen insatte, skola de än vidare få stå qware, till samma, ehuruwål alt för dryge ränta, allenast de wid näste förfallodag omsättjas till kopp:rmt, a 4 d:r 22 öre för hwarje dahl:r caroliner, med 20 procents agio: Och hwad de private lähne banco creditorerne angår, så komma de jemwål för denne gången, at niuta samma frihet, som wid den andre tredjedelens upsägning åhr 1741 bewilljades, neml:n at omsätta sine caroline capitaler till ducater, riksdaler, courant silfwermynt eller kopparmynt, och sedan derföre niuta 3 procents ränta, med mera detta protocollsutdrag innehåller, ut in actis.

Uplästes secrete utskottets extractum protocolli,¹ af d. 22 sidstl:ne Martii, angående et project, som Hans Kongl. Maj:t funnit nödigt till delning lähnen i riket emellan, hwarefter de antingen med militaires eller civiles personer komma att besättjas, neml:n

Militaires:	Civiles:
1. Jönkiöpings lähn	1. Uplands lähn
2. Elfsborgs dito	2. Stockholms dito
3. Westernorrlands d:o	3. Scaraborgs d:o
4. Malmöhus d:o	4. Åbo & Biörneborgs d:o
5. Christianstads d:o	5. Cronobergs d:o
6. Götheborgs d:o	6. Westmanlands d:o
7. Kymmenegårds lähn	7. Östergöthlands lähn
8. Nylands & Tavastehus d:o	8. Södermanlands d:o
9. Österbotns d:o	9. Kopparbergs d:o
10. Calmare d:o	10. Nerke & Wermelands d:o
11. Blekinge d:o	11. Westerbotns d:o
12. Gottlands d:o	12. Hallands d:o

Tillstyrckande secrete utskottet, at denne delning måtte widtagas, såsom tjemande till at stadga en wiss ordning, och uteslutande af all annan täflan militai-

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1327, Sekreta utskottet, nr 40.

re och civile stater emellan, än den at med nit och trohet tjäna sitt fädernesland, hwarmed tillika herrar riksens råd mindre swårighet och tvekan framdeles måste möta, wid förslagens uprättande.

Herr borgmästaren Lange: Jag finner uti denna delning ingen proportion, emellan militaires och civiles, wara i akt tagen, ty när man rätteligen efterser, äro de af civile staten 67 till antalet, som kunna competera till ett ledigt warande landshöfdingeämbete, men deremot äro competitionerne af militarie staten allenast 43, och således 24 mindre till antalet, och håller jag fördenskull före, at denne delning må således ändras, at 3 el:r 4 rum mera för civiles än militaires fastställas. Jag finner och Gottland i denne delning upfördt bland de militaires, men jag måste säga, at om Gottland någonsin skall uphielpas, så måste en af civile staten, wäl inöfwad i hushållningen, blifwa landshöfdinge derstädes.

Herr handelsman Allegre: Här är frågan huru många öfwercommendantskaper i riket gifwas. Om de äro allenast åtta, som jag låtit mig berätta, så kan jag ej annat finna, än at herr borgmästaren Langes påminnelse är nödig at i akt tagas. Ty så många öfwercommendantskaperne äro, så många kunna ock militaire lähnen med rätta blifwa, men ej flere.

Härmed förenade sig flere af ståndets herrar ledamöter, och höllo före, at civile lähnen borde wara femton, och de militaire allenast nijo. Och fants godt, at Jönkiöpings, Blekinge och Gottlands lähner, som i den projecterade delningen blifwit bland militaires upförde, borde såsom tillökning flyttas till de civiles lähnen. Med hwilcken ändring, detta secrete utskottets extractum protocolli, uppå gjorde proposition af herr talman, af ståndet bifölls.

Uplästes secrete utskottets extractum protocolli,¹ af d. 6 i denne månad, angående för detta brukssmedens, nu mera inspectoren Hans Nymans gjorde ansökning, om et boställes ärhållande, samt tillräckeligare understöd, för de af honom upfundne cylindrer och galippor till förekommande af galdror wid canoners giutande.

Härjemte uplästes det af secrete utskottet projecterade underdånige bref till Hans Kongl. Maj:it, angående denne Nymans ansökning. Hwilckens bewilljande secrete utskottet således tillstyrckt, at honom Nyman, måtte tilldelas 150 d:r s:mt i årlig löhn, och till boställe honom förunnas ett helt cronohemman under skattemannerätt, och utan räntas erläggande, så länge Nyman och hans

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1327, Sekreta utskottet, nr 41.

hustru lefwa, men at deras efterkommande måtte sedermera ränta betala, och det på den ort, som Nyman för dess resor till styckebruken finner tjenligast, at i underdånighet föreslå. Hwarom kongl. cammarcollegium kunde få besittning, at ju förr dess hällre draga försorg. Men at Nyman imedlertid, och till dess han kommer i wärckelig besittning af detta hemman, måtte niuta i årligt wederlag 150 d:r s:rmt, utom den förrutnemnde årlige löhnen.

Herr borgmästaren Lange: Jag fruktar, at wi röre bondeståndet och dess rättigheter, om wi bewillje inspectoren Nyman ett hemman på de wilckor, som han begärdt och secrete utskottet föreslagit. Ty Nyman kunde begära för sin beqwämlighet ett sådant cronohemman, som icke wore ledigt, och då måste åboen drifwas, hwilcket wore orätt och alt för hårdt.

Herr talman: Meningen kan aldrig wara den, at Nyman skall få något sådant hemman, som icke är wärckel:n ledigt. Ty om detta warit secrete utskottets tancka, hade secrete utskottet säkert i den händelsen något derom uttryckel:n anfördt. Men deremot föreslår secrete utskottet nu allenast, det kongl. cammarcollegium må anbefallas, at draga försorg, det Nyman ett sådant boställe, ju förr dess hällre må undfå. Hwarwid cammarcollegium således har at orden:tel:n förfara.

Herr borgmästaren Lundeberg: Secrete utskottets yttrande i denne omständigheten är något mörkt. Men på det wi eij måge gifwa bondeståndet någon anledning till missnöije, så låtom oss bewillja Nyman 250 dhl:r s:rmts årlig löhn i ett för alt. Och då må han sielf söka sig boställe hwar han will.

Herr talman: Den af secrete utskottet projecterade belöningen för Nyman är ganska ringa emot den ansenlige nytta, han wid styckebruken för riket åstadkommit. Huru will en sådan fatt karl komma fort med hustru och barn, med en så ringa löhn utan boställe?

Herr assessoren och borgmästaren Anders Ingman: Jag påminner mig, at uti det upläste projecterade brefwet anföres, at Nyman redan förrut undfått en gratification af 1350 d:r s:rmt. Och som nu en ny belöning för honom projecteras, önskade jag gierna, at blifwa underrättad, hwarföre han den förre belöningen undfått, på det jag må kunna finna, huruwida denne senare tillökningen kan wara nödig eller icke.

Herr talman: Den förre belöningen har ingen gemenskap med denne senare. Ty den fick Nyman för andre upgifne förbättringar wid ammunitionsgiute-

rierne, och derföre, at han i riket återkom, sedan han blifwit till Sverige bortlockad. Sedan den tiden har han upgifwit andre påfund, till förbättring wid canonegiuterierne, och i sanning derigenom mångfaldigt mera gagnat riket, än at den föreslagne belöningen kan sägas deremot swara. Men om ståndet skulle tycka, at secrete utskottets yttrande angående bostället wore mörckt, och at bondeståndet således deröfwer torde fatta missnöije, så låtom oss giöra den tilläggningen, at honom Nyman må med de föreslagne wilkor tilldelas något ledigt blifwande cronohemman. Denne föreställning bifölls.

Uplästes secrete utskottets extractum protocolli,¹ af d. 14 i denne månad, ang:de herr öfwersten och riddaren Ehrensverds förslag till befrämjande af informationswärcket wid artillericadettescholan. Tillstyrckandes secrete utskottets, i anledning af anförde skiäl och omständigheter, at characteren af capitainemechanicus wid artilliereregementet, må blifwa förbytt, till namn af professor i artillerie- och krigswetenskaperne med lika heder, som artillericapitaines åtniuta, och at den person, som dertill blifwer förordnad, icke m räknas under militairiske staten, och således wara utan hopp, at i regementet avancera. Och föreslår secrete utskottet härhos, at capitainemechanicisysflan i Skåne, såsom i anseende till academiens nära belägenhet öfwerflödig, må indragas, och löhnen således delas emellan de bägge professorer, som här i Stockholm och Finland blifwa förordnade, at hwardera må undfå 1125 dr: s: rmts årlig löhn, utom de öfrige capitainemechanicisysflan åtfölljande förmoner, samt at denna ändring med ber:de informationssyslor ju förr dess hållre må i wärcket ställas.

Hwilcket alt ståndet tog under öfwerwägande och fant nyttigt at bifalla.

Uplästes secrete utskottets extractum protocolli,² ang:de nyttan och nödwändigheten af en särdeles riksdagsgazettes utgifwande, som må innehålla dag från dag, hwilcke deputationer eller commissioner³ församlas, hwad af deras giöromål kan blifwa bekant, hwad i plenis förhafwes och afslutas, samt alle öfrige händelser, som af riksens ständer egne giöromål bero, och som således kunde uplysa allmänheten om deras författningar, och ömhet för ärendernes wårdande, på det man i landsorterne ej må blifwa förwillad genom

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1327, Sekreta utskottet, nr 42.

² Borgarståndets arkiv, vol. R 1327, Sekreta utskottet, nr 43.

³ Enlig. konc., renskr.: *commissionen*.

falske rykten, som genom enskildte brefwäxlingar, ofta antingen af felande kunskap, eller olika begrepp härflyta och utspridas: Föreslåendes secrete utskottet, at denne gazette må regleras och utfärdas under herr landtmarsckalckens öfwerinseende, med biträde af någon ledamot från kongl. cancelliecollegio, samt at densamme nu genast under påstående riksdag må taga sin början, och för tillkommade riksdagar blifwa beständig och stadigwarande.

Åtskillige af ståndets herrar ledamöter påminte, at angelägenheten, och de öfrige ståndens jemlika rätt och wärdighet fordrade, det deras resp:ve talmän måtte jämte herr landtmarsckalcken wid riksdagsgazettens reglerande wara tillstädes, eller wid förefallande hinder någon af ståndens ledamöter i de borttowarande talmännens ställen.

Hwilcken påminnelse, uppå giord proposition af herr talman, af ståndet jemte secrete utskottets tillstyrckande i öfrigit bifölls.

Uplästes secrete utskottets extractum protocoll¹, af d. 17 i denne månad, angående biskopens i Borgo doctor Nylanders och Lovisa stads fullmäktiges assessoren och borgmästaren Forssells ansökning, at stadsens inrättade pedagogieschola måtte, utom den nu warande scholæmästaren blifwa förstärckt med en collega, och dem bägge en tillräckelig löhn af publique medel tilläggas. Hwilcket secrete utskottet tillstyrckt.

Herr assessoren och borgmästaren Ingman förestäldte, at den löhn, som secrete utskottet tillstyrckt för scholæmästaren i Lovisa och dess collega, wore något större tilltagen, än hwad andre deras wederlikar undfå, och at förden skull desse senare torde häraf taga tillfälle, at inkomma med deras ansökningar om tillökning på deras löhner.

Åtskillige herrar ledamöter yttrade sig i samme mening och begärdte, at detta protocollsutdrag måtte blifwa liggande på bordet. Hwilcket bifölls.

Uplästes ett från bondeståndet inkommit protocollsutdrag, med begäran, at någre beswärsmål, som icke inom den faststälte sidste terminen för urskillningsdeputationen blifwit destädes ingifne, måtte nu få dit inlewereras och uptagas.

Detta protocollsutdrag war hos ridderskapet och adelen samt prästeståndet upwist, hwilcke derå den påskrift tecknad, at det samme blifwit anmält. Och

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1327, Sekreta utskottet, nr 44.

fant ståndet godt, at samme påskrift derå teckna låta. Hwarmed detta extractum protocollit till bondeståndets utskickade återlemnades.

Justerades ståndets tillärnade extractum protocollit ang:de bondeseoglacionen,¹ at afsändas till prästeståndet. Och lydde som följjer:

S. D. Alldenstund riksens ständers cammar-, oeconomie- och commercedeputations d. 9 Maii 1752 afgifne 2:ne särskildte betänckanden om allmogens i Åbo, Biörneborgs och Nylands lähner samt Österbottn idkade seglation, endast blifwit hos det höglofl. ridderskapet och adelen, samt hos borgareståndet, wid sidstl:ne riksdag företagne och bifallne, men det högwördige prästeståndet, i anseende till samme riksdags då annalkande slut, ansåg tiden för kort till det ärendets afgjörande, och i thy hållit före, at det till innewarande riksdag borde hwila, och då till ändteligit slut förhielpas. Fördenskull och uppå de finske och österbottniske städernes riksdagsfullmägtiges nu gjorde anhållan, har borgareståndet funnit sig föränlåt, at hos det högwördige prästeståndet, om förberörde måls företagande giöra en wänlig erindran. Borgareståndet anser så mycket mindre nödigt, at wid detta tillfälle omröra de emot denne seglation stridande skiäl, som de samme äro i deputationens afgifne betänckande tydeligen och tillräckeligen uptagne.

Borgareståndet åberopar sig derföre endast samma betänckanden, men lägger allena det till, at som alle desse således af deputationen anmärckte skiäl, leda till den ofelbara sanning, at dylik seglation af allmogen, är ett ibland de hufwudsakeligaste orsaken till landets lägerwall, och städernes, åhr efter annat, aftagande rörelse, så gör borgareståndet sig försäkrat, at högwördige prästeståndet, af ömhet för städernes upkomst och landtbrukets upodlande, äfwen bifaller deputationens om detta ärendet afgifne betänckanden, och således med höglofl. ridderskapet och adelen samt borgareståndets redan wid förre riksdagen yttrade tanckar benägit sig förena, hälst högwördige prästeståndet, lærer wid thetta tillfället jemwäl eftersinna huru samt. respective ständen garanterat at bibehålla hwartdera ständen wid theras fri- och rättigheter, samt huru borgareståndet städse låtit sig ömt och angelägit wara, at bidraga till thet, som i en eller annan måtto, till högwördige ståndets nytta och nöije, lända kunnat, som högwördige ståndet och lærer pröfwa huru nödwändigheten fordrar, at näringarne emellan städernes inwånare och landtmannen må stäl-

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1334, Borgarståndets protokollsutdrag, nr 47.

las i thet skick, som hwartheras naturliga billighet, och the therpå grundade lagar och privilegier thet kräfwä.

Uplästes justitiæ- samt cammar-, oeconomie- och commercedeputationens gemensamme betänckande,¹ af d. 19 Februarii sidstl. angående Nederwetils byemäns sökte befrielse från capellansrättighetens utgiörande till capellanerne uti Gamle Carleby sochn, i anseende dertill, at de, wid sitt nyligen upbygde capell, löna egen prästman. Och ehuruwäl deputationen icke kunnat, emot kyrckolagens 19 cap. 31 §, kongl. resol:n på prästerskapets beswär, af d. 14 Junii 1720 10 §,² samt 2 § och resol:nen på allmogens beswär 1734 d. 12³ Decem-ber,⁴ styrcka till någon ändring uti prästerskapets och kyrckobetjenternes i Gamle Carleby stads- och landsförsamlingar wanlige rättigheter, så tycka dock deputationerne desse capelboer förtjena någon hugnad och lisa i deras lofl. företagande, som till hemmanens utwidgande och landets upodlande län-der. Och hemställer deputationerne, om icke deras ansökning må, när endera af nuwarande capellaner i Gamle Carleby, antingen blifwer befordrad eller genom döden afgår, enligt deras wid sochnestämman gjorde öfwerenskommel-se, at framdeles få löna sin egen capellan, som hos dem ständigt boende blifwer, till bifall och willfarighet då stå dem öppen.

Herr talman frågade, om ståndet behagade lemna dess bifall till detta nu upläste betänckande. Hwilcket med Ja beswarades.

Uplästes secrete utskottets extractum protocoll,⁵ af d. 26 Martii sidstl. med underrättelse, at secrete utskottet, enligt riksens ständers underdånige skrifwelse till Hans Kongl. Maj:t af d. 4 i nästl. månad, för herr riksrådet och gouverneuren hos Hans Kongl. Höghet cronprintsen, och de öfrige arfprintsarne, samt för den antagne betjeningen, reglerat en sådan stat, hwarmedelst wederbörande, jemte till godo niutandet af de löhner, som wid deras förrut innehaf-

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1329, Justitiedeputationen, nr 8.

² Tryckt resolution 14 juni 1720: *Kongl. Maj:ts nådige resolution och förklaring, uppå de allmänne beswär och ansökningar, som Kongl. Maj:ts tro män och undersåtare, biskoparne och samtel. prästerskapet wid denne påstående riksdag i underdånighet andragit och inlefwererat hafwa.*

³ Läs: 17.

⁴ Tryckt resolution 17 december 1734: *Kongl. Maj:ts nådige resolution och förklaring uppå de allmenne beswär, som thes trogne undersåtare af riksens allmoge uti Swerige och Finland igenom theras utskickade fullmächtige, hafwa wid thenne riksdagen i underdånighet andraga låtit.*

⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1327, Sekreta utskottet, nr 45.

wande beställningar efter staten bestås, måge hafwa at undfå det underhåll, som emot hwardera ämbetets beskaffenhet och granlagenhet någorlunda pröfwat swara, såsom på cronprintsens stat, den i förre åhrens stater upförde gouverneurslönnen.....6000

För en cantzlieråd och informator	3000
För informatoren i theologien	1000
För fyre cavaillerer a 1000 d:r.....	4000
Tillsammans dahl:r s:rmt	14000
På de öfrige kongl. printsarnes stat	
För informatoren hos prints Carl	2000
För en d:o hos prints Friedrich Adolph.....	2000
För 2:ne cavaillerer a 1000 d:r hwardera	2000
och för informatoren i theologien	500
Tillhopa d:r s:rmt.....	6500

Och har secrete utskottet widare jemwål ansedt nödigt, at så wål desse upfostringsstater, som Deras Kongl. Högheters arfprintsarnes, för detta upförde handpenningssummor, måge ställas under herr riksrådets och gouverneurens disposition, på det alt hwad Deras Kongl. Högheter rörer, så mycket redigare af honom må kunna wärckställas.

Och för öfrigit har secrete utskottet funnit nödigt, at med Deras Kongl. Högheters executive-mästare, om månadlig betalning må betingas, och staten eij med särskildte löhner för dem beswäras.

Uplästes ett utdrag af protocollet, hållit uti riksens ständers commission d. 23 i denne månad,¹ med underrättelse, at commissionen samme dag låtit afkunna dess dom, uti de af riksens städer, d. 15 sidstl:ne Decembr., till commissionens afdömande hänwiste mål, ang:de en utan censur af trycket, under namn af Saga,² utkommen skrift, hwarföre för detta auscultanten Fernebom och magister Olof Söderberg blifwit tilltalte, insändandes commissionen härjemte ber:de dess dom, som nu uplästes. Och hade riksens ständers commission i anledning af förekomne skiäl och omständigheter pröfwat till föllje af d. 6 cap. 5 § missg.b:n rättwist det Fernebom, som ber:de Saga, den der rörer rikets säkerhet, i ondt upsåt diktat och utspridt, sig sielf till wålförtjent straff och androm till warning, skall afstraffas med tre weckors fängelse wid watn och bröd,

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1332, Ständernas kommission, nr 1 (flera handlingar). Tryckt som bilaga 19.

² *Sagan om lejonet och djuren*. Åhlén & Åhlén 2003, nr 17.166.

samt derefter drifwas uti landsflycktighet, utan hopp, at innom Sweriges rikes, och dess underliggande länders och provinciers gräntsor någonsin hädanefter få wistas, eller niuta svensk borgarerätt, hwarjemte Sagan bör, såsom en smädeskrift, men alle deraf till rätta såldte exemplar, i anledning af kongl. placatet d. 21 April 1665,¹ och kongl. förordningen d. 22 Martii 1736² författaren till skymf och nesa, offentlig: n af skarprättaren wid kåken upbrännas, samt de exemplar som icke kunnat återfås, allmännel: n, såsom en smädeskrift på predikostolarne i hela riket efterlysas, och hwar och en, som deraf något skrifwit eller tryckt exemplar i händer hafwer, föreläggas, at innom 6 weckor ifrån publicationens dag hos öfwerståhållaren, konungens befallningshafwande, eller magistraterne i städerne, detsamme aflewerera, jemte berättelse huru han det bekommit, så kärt honom är at i widrig händelse undwika laga tilltal och hårdt answer.

Hwad åter magister Söderberg beträffar, hade riksens ständers commission, till föllje af 61 cap. 1 och 3 §§ missg. b: n pröfwat rättwist, det skall Olof Söderberg umgälla sin uti Fernboms brott ägande delaktighet, med åtta dagars fängelse wid wattn och bröd, samt förwisas tre år i landsflycktighet, hwarefter han eij vidare må brukas wid prediko och läroämbetet.

Herr talman förestäldte, at angelägit wore, det någre ståndets herrar ledamöter måtte deputeras, at hos de öfrige respective stånden anmäla och recommendera följande ärender, neml: n

1: o ståndets i dag afslutne extractum protocollis, ang: de minderåriges giftermål.

2: o ståndets protocollsutdrag ang: de hollendske tobaksbladens införssel.

Hwarjemte må wid handen gifwas, at ståndet i dag afgjordt och bifallit

3: o secreta deputationens betänckande, angående herr borgmästaren Ströms anförde beswär, och derwid gjorde ansökning, at få med wisse wilckor afstå sin rådmanssyssla till advocatfiscalen Torpadius.

¹ Tryckt förordning 21 april 1665: *Kongl. Maj:tz placat och förbud angående pasquiller och smädeskriffter.*

² Tryckt förordning 22 mars 1736: *Kongl. Maj:ts förordning, huru förfaras skall med twänne af äldre förgätna, men ännu obekandta uphofsmän öfwer några, emellan Kongl. Maj:t och cronan Sverige samt fremmande machter, sedan sidsta riksdag skede underhandlingar, författade och utspridda smädeskriffter.*

4:to secrete utskottet extractum protocolli, ang:de landshöfdingedömens delning i civiles och militaires, med wilckor, at Jönkiöpings, Blekinge och Gottlands lähner måge tilläggas de civiles sökande, och således en någorlunda proportion imellan civiles och militaires winnas.

5:o secrete utskottets extractum protocolli, ang:de riksdagsgazetten, med tillägning, at jemte herr landtmarskalcken, äfwen de öfrige resp:e talmännen wid denne gazettes reglering måge wara tillstädes, och i fall de äro hindrade, någon af ståndens ledamöter i deras ställen.

Och utnemdes till detta ärende
herr borgmästaren Schauv,
herr borgmästaren Fries,
herr rådman Burtz,
herr secreteraren Widmarck,
herr rådman Hæggeroth,
herr rådman Lebell,
herr borgmästaren Sacklen och
herr borgmästaren Wesslo.

Tolf deputerade från ridderskapet och adelen ankommo, och gaf herr öfwerstelieutenanten baron Hamilton såsom ordförande, wid handen, at ridderskapet och adelen hade förehaft secrete utskottets extractum protocolli, af d. 2 i denne månad, ang. den förfallne creditens uphielpande, och samme protocolli utdrag bifallit, med den tillägning, at den af secrete utskottet föreslagne författningen, eij må sträcka sig till andre förskrifningar, än dem, som utgifwas sedan förordningens publication, och at den sedermera utan åtskillnad må lämpas till alle personer, ehwad gäldenär är löntagare, eller eij.

Härhos berättade herr öfwerstelieutenanten, at ridderskapet och adelen bifallit secrete handels- och manufacturdeputationens extractum protocolli, af d. 10 i denne månad, angående det af berörde deputation begärdte sammanträdet med tulldeputationen till wisse måtts tagande emot lurendragerier.

Herr talman tackade för underrättelsen, och berättade derhos, at ståndet jemwäl desse anmälte målen förehaft, och dem bifallit, dock utan den tillägning, som ridderskapet och adelen wid det förre giorde, hwilcken tillägning ståndet torde taga under öfwerwägande, hwarmed desse deputerade afträdde.

Ståndets herrar deputerade återkommo, och berättade herr borgmästaren Schauv, at herr grefwen och landtmarskalcken låtit weta, det ridderskapet och adelen jemwäl bifallit secreta deputationens betänckande, angående borgmästaren Ströms beswär och ansökning. Härhos hade herr grefwen och landtmarskalcken yttrat sig, at ehuru riksdagen skyndar, så skola dock de anmälte ärender företagas. Prästeståndet hade wäntat till dess borgareståndet kunnat utlåta sig, angående secreta deputationens betänckande, rörande borgmästaren Ström: Nu sedan det skiedt, wille prästeståndet samma ärende straxt företaga, äfwensom ock, så fort möjligit wore, de öfrige anmälte ärenderne, hwilcket ock bondeståndet lofwat göra.

Tolf deputerade från ridderskapet och adelen anmäldes och infördes, herr landshöfdingen baron Friesendorf förde ordet, och gaf wid handen, at ridderskapet och adelen hade förehafft secreta utskottets extractum protocollii, ang:de lähnens fördelning i militaires och civiles. Och ehuruwäl ridderskapet och adelen, genom borgareståndets deputerade fått underrättelse om den ändring, som borgareståndet i denne delning giordt, i det Jönkiöpings, Blekinge och Gottlands lähner blifwit tillagde de civiles sökande, så hade dock ridderskapet och adelen funnit godt, at simpliciter bifalla secreta utskottets project i detta mål. Och hade ridderskapet och delen trodt sig böra detta anmäla, så at i fall borgareståndet ej funne deraf anledning at¹ conformera sig, ståndet likwäl måtte wara underrättadt, om ridderskapet och adelens beslut.

Herr talman yttrade sig, at borgareståndet, genom den gjorde ändringen i secreta utskottets project, trodt sig winna en närmare proportion emellan civiles, som äro flere, och militaires sökande. Men herr talman twiflade icke, det ju ståndet lærer taga detta ärende i närmare öfwerwägande, och sedan efter omständigheterna yttra sig deröfwer.

Hwarmed ridderskapet och adelens deputerade afträdde.

Uplästes ett af herr borgmästaren Cervin, hos ståndets herrar deputerade öfwer inkommande enskildte ärender, ingifwit memorial,² angående cammar-, oeconomie- och commercedeputationens aflemnade betänckande, öfwer herr borgmästarens gjorde ansökning, om ändring uti Kongl. Maj:ts d. 20 sidstl. Novembr. utfärdade nådige resolution för gästgifwaren Eric Bosson, at till

¹ Enl. konc.; renskr.: *af*.

² Borgarståndets arkiv, vol. R 1335, nr 68

dess i Runneby inrättade pappersbruk få tillika med Carlshamns pappersbruk nyttja lumpesamling i Blekingen.

Hwarjemte berörde cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande af d. 2 i denne månad uplästes.¹ Och som deputationen af de från orten warande riksdagsfullmäktige fått underrättelse, at en myckenhet lumpor i Blekingen blifwit bortvräckte och förslöste, enär derå orten icke fants mera än Carlshamns pappersbruk, som till äfwentyras af en för lumporne biuden mindre betalning härrört, men at sedan Runnebys pappersbruk kommit i gång, lumporne blifwit begärligare och inwånarne mera angelägne at dem samla; hwarförutan jemwäl det papper, som wid Runneby förfärdigas, redan skall finnas wara bragt till en besynnerlig godhet, så har deputationen för dess del icke funnit någon anledning, af herr borgmästaren Cervin uti dess ansökning wara anförd, som uti högstber:de Kongl. Maj:ts resolution ändring wärcka kan.

Härwid uplästes likaledes ett utdrag af cammar-, oeconomie- och commercedeputationens protocoll,² hwaruti en deputationens ledamots särskildte yttrande i detta mål anföres, med tillstyrckande, at Carlshamns pappersbruk måtte, enl:t dess privilegium och ärhållne kongl. commercecollegii resolution, af d. 29 Februarii 1752 allena bibehållas wid lumpesamlingen uti Blekinge lähn.

Herr borgmästaren Omnberg gaf wid handen, at herrar deputerade hade hos sig till öfwerwägande förehaft detta ärende, och funnit sig föranlåtne, at öfwer deputationens afgifne betänckande giöra någre anmärckningar, hwilcke i form af extractum protocolli blifwit upsatte, det herr borgmästaren nu wille till ståndets bepröfwande upläsa, som ock skiedde. Och lydde protocollsutdraget som följjer:

S. D. Uplästes riksens ständers cammar-, oeconomie- och commercedeputations betänckande,³ af d. 2 April sidstl:ne, angående Carlshamns pappersbruks ägares gjorde ansökning om ändring uti Kongl. Maj:ts d. 20 sidstl:ne Novembr. utfärdade nådige utslag för gästgifwaren Eric Boson, at till dess i

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1330, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 23. Även bondeståndets extraktprotokoll.

² Borgarståndets arkiv, vol. R 1330, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 24.

³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1334, Borgarståndets protokollsutdrag, nr 48.

Runneby inrättade pappersbruk, tillika med Carlshamns, få nyttja lumpesamlingen i en. Jemwäl uplästes det wid samma betänckande fogade utdrag utur protocollet samma dag, hwarigenom en af deputationens ledamöter sig särskilt yttradt.

Borgareståndet finner wäl, at deputationen i synnerhet grundat sitt betänckande på den omnemde wid handen gifne uplysning, at en myckenhet af lumpor i Blekinge blifwit bortwäkte, och at inwånarne icke till sitt behof förwarade, utan i dess ställe förslöste, enär derå orten icke fants mehr, än Carlshamns pappersbruk, som till äfwentyr af för lumporne biuden mindre betalning, och af inwånarne emot lumpsamlingsbeswäret således icke swarande förmån, torde härrördt, men at i dess ställe, sedan Runneby pappersbruk äfwen kommit i gång, lumporne blifwit begärligare, och inwånarne fölljakteligen mera angelagne, at nu samla och förwara slike till papperstillwärcningen nyttige slarfwor af allehande slag, som förrut skola blifwit wårdslösade och till ingen nytta för dem, eller det allmänna använde, dock som det är stadgat och wäl bekant, at pappersbruken hafwa sine wisse districter till lumpesamling, äfwensom Carlshamns bruk enskylt härtill haft Blekingen, som allena består af 4 härader, eller 29 sochnar, och derunder ej mehr än 2:ne små säterier, hwaremot skånske pappersbruket Klippan är enskylt tillslagit hela Skåne, som består af 23 härader eller öfwer 200 sochnar, och derunder öf. 100 större och mindre sätesgårdar, så synes nogsam, at det, som således till uplysning är wid handen gifwit, icke kan äga någon pålitelig grund, och dessutom finnes i detta afseende inge beswär wara anförde, såsom ock eljest, i fall något missbruk wore förelupit, bot och rättelse i orten kunnat sökas.

Fördenskull och aldenstund Carlshamn genom dess erhåldne privilegier af d. 19 Maii 1747 lagligen är uplåtit, at dess pappersbruksinrättning utan hinder och intrång i Blekingen wid samma stad wärckställa och fortsättja, och staden detta bruk straxt i stånd satt, som det ock likmätigt kongl. commercecollegii intygande, med ospard flit och kostnad drifwes, så at ej något annat hindrade dess tillwäxt och förkofran, än brist på tillräckel. lumpor, derföre kongl. commercecollegium genom ytterl:re resolution d. 17 Martii 1752 förklarar Carlshamns bruk enskylt berättigat till lumpesamlingen i Blekingen, emot hwilcket utslag inge beswär blifwit anförde, hwaremot gästgifwaren Boson, som åhr 1748 d. 14 Sept. ärhållit tillstånd till dess bruks inrättning i Runneby, utan at

för det i Carlshamn, såsom nermast dertill anlagde bruk någon brist i anseende till nödige lumpor må befaras, hwarcken i början finnes wara tillagd någon lumpesamling i Blekingen, eij heller fins han hafwa satt dess bruks inrättning i stånd förr, än nästl:ne åhr 1755, utan flere resor tid efter annan försutit föreskrifwen tid wid äfwentyr af dess privilegiers förlust, och ändtel:n dessutan icke med annat wilkor än at Carlshamns bruk skulle enskylt nyttja lumpesamlingen i Blekingen, genom kongl. commercecollegii resolution d. 8 April 1755 wunnit frihet till dess då först i gång brakte bruks fortsättjande, ty i anseende till alt sådant, samt de flere omständigheter, som äro anförde uti det wid deputationens betänckande bifogade protocollsutdrag af d. 2 April sidstl., och jemwäl i jemförelse af riksens ständers underdånige skrifwelse af d. 13 Decembr. 1744, angående skånske pappersbruket Klippan, pröfwar ståndet för sin del skiäligt, at Carlshamns pappersbruk, i förmågo af kongl. förordningen d. 31 Januarii 1738 § 2,¹ och hwad mera om fabriquer stadgat är, bör till alle delar bibehållas wid dess wälfångne privilegier och resolutioner, angående lumpesamlingen i Blekingen, som samma bruk enskylt bör wara förbehållen, dock at kongl. commercecollegium, enligt högstbem:te kongl. förordning och dess resolution af d. 17 Martii 1752 med forderligaste, enär gästgifwaren Boson sig derom anmäler, måtte tillägna honom någon wiss ort till lumpors samlande, som icke förrut till något annat bruk anslagen är, hwilcket genom utdrag utur protocollet med de öfrige resp:e stånden till gunstbenägit bifall, hörsamt-, tienst- och wänligen communiceras.

Herr handelsman Pihlgard: Jag kan för min del icke bifalla detta projecterade extractum protocoll. Finner icke eller, huru ståndet skulle willja gå in uti saken på sätt, som föreslagit är. Ty Carlshamns pappersbruks privilegium af 1747 innehåller icke någon rättighet för interessenterne at ensamme äga lumpesamlingen i Blekingen, utan är stäldt i sådane ordalag, som det gästgifwaren Boson meddelte privilegium af åhr 1748. Carlshamns pappersbruk har wäl sedermera, genom kongl. commercecol:ii resolution af åhr 1752, undfått enskilt rättighet till lumpesamlingen i Blekinge. Men denne resolution är genom Kongl. Maj:ts nådige utslag af d. 20 sidstl:ne Novembr. häfwen, och Runneby pappersbruk förklarar lika berättigat at samla lumpor i Blekinge som det för-

¹ Tryckt förordning 31 januari 1738: *Kongl. Maj:tz nådige förordning, om lumpors samlande för pappers-werken uti riket.*

re, hwarwid ock ägaren så mycket mera bör bibehållas, som jag kan försäkra, at i lähnet finnas tillräckelige lumpor för bägge pappersbruken, hwilcket deraf skönjes, at förrän Runneby pappersbruk anlades blefwo åtminstone kring Carlsrona så wäl som i staden lumporne ganska litet efterfrågade, och än mindre betalte, hwarföre ock folcket ej stort brydde sig om, at samla dem. Det wore ock ganska hårdt, om Boson, hwilckens inrättning mångfaldige hinder blifwit i wägen lagde, nu sedan han den samme i stånd bragt, skulle skiljas från den förmon, som Kongl. Maj:ts utslag honom tillägger.

Herr borgmästaren Cervin: Hwad nu om lumpornes tillräckelighet blifwit anfördt, är aldeles ogrundat, så mycket mera, som de icke ens warit tillräckelige för ett, och således så mycket mindre för 2:ne bruk, hwilcket jag af egen erfarenhet har måst finna, som warit nödsakad, at i åtskillige andre orter söka ock upköpa lumpor. Saken bewisar sig dessutom sielf, emedan Blekingen består allenast af fyre härader, som icke någon sådan myckenhet lumpor kan åstadkomma, som till ett pappersbruk tarfwas, hwarföre ock då länsmanen Hans Carlsson 1727 i Blekinge inrättade ett pappersbruk, undfeck han frihet at samla tillika lumpor i fem härader i Skåne. Men då skånska pappersbruket Klippan desse härader återwant, råkade Carlssons bruk i lägerwall och geck under. För öfrigit måste jag anmärcka, at jag uti herr handelsman Pihlgard lærer igenfinna den man, som gifwit deputationen den uplysning, hwarpå dess betänckande blifwit grundat. Och som hela uplysningen är idel osanning, så hoppas jag at högtärade ståndet täckes biträda mig, till bibehållande wid de Carlshamns pappersbruk meddelte privilegier och förmoner.

Herr borgmästaren Lange: Ingen kan neka, at ju Carlshamns pappersbruk är inrättat på äldre privilegium, än det som i Runneby blifwit anlagt. Och som det förre genom privilegium och en sedermera utfallen kongl. commercocollegii resolution erhållit rättighet, at ensamt samla lumpor i Blekinge, så bör samma bruk ock wid denne rättighet orubbat bibehållas, annars måste fides publica lida, om privilegier kränckes och ändras.

Herr borgmästaren Schauv: Wissertligen böra privilegier heligt wårdas och bibehållas. Men här är frågan, om Carlshamns pappersbruk har et sådant privilegium, som wärckeligen utesluter andre ifrån lumpesamlingen i Blekinge. För min del håller jag före, at denne förmon blifwit sedermera, genom kongl.

commercecollegii resolution af år 1752, berörde pappersbruk tillagd, men icke i början genom privilegium mera, än at obehindrat förfärdiga papper.

Herr borgmästaren Renhorn: Mig tyckes, at denne åberopade kongl. commercecollegii resolution bör anses såsom ett privilegium, om ock i början icke något uttryckeligit blifwit förordnat, angående lumpesamlingen, som nu påstås. Men som lumporne äro grunden till ett pappersbruk, och man medgifwer, at Carlshamns pappersbruk äger det privilegium, at obehindrat i Blekingen förfärdiga papper, så måste ock lumpesamlingen under denne rättighet naturligen förstås. Eljest hade privilegium varit onödigt och fåfängt, och emedan Runneby pappersbruk har ett yngre privilegium än Carlshamns, så bör ock det förre icke trycka det senare eller rubba dess rättigheter, så mycket mindre, som här will bewisas, at lumpesamlingen i Blekinge icke är tillräckelig för ett, fast mindre för twenne pappersbruk, hwarom herr borgmästaren Fredrich Ingman jemwäl lärer kunna meddela någon underrättelse.

Herr borgmästaren Fredrich Ingman: At tillräckelige lumpor icke funnits i Blekingen för Carlshamns pappersbruk, kan jag med säkehet sluta deraf, at herr borgmästaren Cervin skrifwit till mig i Boråehs, och bedt mig föranstalta, at han der till pappersbrukets förnödenhet måtte få kiöpa lumpor, hwilcke han wäl welat betala, och ändå sielf draga försorg om samlingen. Härpå kan jag, om så behöfwes, hitskaffa herr borgmästarens egenhändige bref. Denne anstalt hade varit onödig, om tillräckelige lumpor i hemorten funnits.

Herr borgmästaren Cervin: Utom detta bref till herr borgmästaren Ingman, har jag ock varit nödsakad, at på lika sätt tillita flere andre, hwaraf lumpornes otillräckelighet i Blekingen nogsamt skönjes. Men jag will af privilegier och flere kongl. commercecollegii resolutioner bewisa, at Carlshamns pappersbruk ensamt äger rättighet till lumpesamlingen i den orten. Och beder jag fördenskull lof, at desse documenter måge få upläsas. Denne herr borgmästarens begäran bifölls.

Och uplästes den delen af Carlshamns pappersbruk privilegium, daterat d. 19 Maii 1747, som den förewarande quæstionen angår, hwaraf befants, at herr borgmästaren och dess medinteressenter, blifwit berättigade förklarade, at wid Carlshamns stad i Blekingen, utan hinder och intrång, det bästa de kunna och förmå, wärckställa ett pappersbruksinrättning.

Hwarwid herr borgmästaren Omnberg anmärckte, at som icke något pappersbruk kan drifwas utan lumpor, och interessenterne blifwit privilegierade, at i Blekinge utan hinder och intrång wärckställa deras tillärnade inrättning, så följde ock deraf, at lumpesamlingen i den orten blifwit dem ensamt tillagd.

Men herr handelsman Pihlgard hölt före, at detta privilegium icke borde, enligt sielfwa orden, ej sträckas längre än till den rättigheten at förfärdiga papper, men ej till lumpesamlandet, som deruti ej nämnes, hwilcket wore så mycket mera märckeligt, som i fall privilegium innehållit någon wärckelig enskildt rättighet till lumpesamlandet, hade interessenterne icke behöft, at sedermera söka den förmonen i kongl. commercecollegio.

Herr borgmästaren Cervin: Kongl. commercecollegium har haft nogsamme skiäl till denne resolution, och beder jag at den må upläsas, hwilcket bifölls och skiedde, och befants deraf, at som Boson efter erhållit privilegium af d. 14 Sept. 1748 på ett pappersbruk inrättning i Runneby icke efter mera än tre års förlopp, ännu detta bruk i stånd satt, så hade kongl. commercecollegium d. 29 Febr. 1752 låtit antyda honom, wid privilegii förlust, at innom det åhrets slut sättja berörde wärck i gång, hwarhos och emedan pappersbruket i Carlshamn, redan i flere åhr med ospard flit och kostnad blifwit drifwit, och kongl. commercecollegium funnit, at ej något annat hindrade dess förkofran, än brist på lumpor, så hade ock kongl. commercecollegium pröfwat skiäligit, at lumpesamlingen i Blekinge måtte wara ber:de bruk enskildt och utan intrång förbehållen.

Herr borgmästaren Cervin erhindrade härwid, at ehuru Boson häröfwer blifwit hörd, hade han likwäl icke sökt ändring. Och som Boson icke innom den förlagde tiden, satt sitt wärck i stånd, hade kongl. collegium förelagt honom ytterligare tid, då han ändtel:n, efter denne åter föresatte terminen bragt det så långt, at han upsatt byggnaderne, och skaffat sig wärcktygen, hwarföre ock kongl. collegium låtit derwid bero, men genom resolution af d. 8 April 1755, som nu jemwäl uplästes, funnit godt, at wid 100 d:r s:rmts wite samt lumpornes förbrytelse till Carlshamns bruk, förbiuda Bosson, at befatta sig med lumpors samlande och kiöpande i Blekingen.

Herr handelsman Pihlgard: Detta är altsammans skiedt genom Carlshamns interessenters bedrifwande, som welat hindra och trycka Bosson. Men han har häröfwer anfört underdånige beswär hos Hans Kongl. Maj:t, som i nåder up-

häfwit denne kongl. commercecollegii resolution och förklarar honom berättigad, at tillika med Carlshamns interessenter samla och köpa lumpor i Blekingen, hwarwid han ock så mycket mera bör bibehållas, som tillräckelige lumpor i den orten för bägge bruken finnas, om folcket allenast upmuntras genom bättre betalning, än hittills skiedt, at samla dem. Och beder jag förden skull, at det tillärnade extractum protocollii må hwila till nästa plenidag, på det jag må hafwa tillfälle, at upte de skiäl och bewis, som Boson äger.

Herr borgmästaren Cervin: At lumporne icke blifwit wäl betaldte, är ett aldeles ogrundat föregifwande. Ty jag kan bewisa, at Carlshamns interessenter betalt lumporne, med många procent högre, än den taxa kongl. förordningen af d. 31 Januarii 1738 fastställer. Och som tiden allenast onyttigt skulle utdragas, i fall saken blefwe liggande, så beder jag, at det af herrar deputerade uppsatte extractum protocollii öfwer detta ärende må bifallas och i dag afgå.

Åtskillige af ståndets herrar ledamöter begärdte proposition, och beslöts, uppå giord föreställning af herr talman, at ber:de extractum skall i ståndets cancelli renskrifwas färdigt till näste plenidag.

Herr borgmästaren Omnberg anmälte vidare, at herr handelsman Brandberg hade hos herrar deputerade gifwit wid handen, det cammar-, oeconomie- och commercedeputationens under sidstl. riksdag afgifne betänckande, öfwer då warande riksdagsfullmägtigen rådman Hollanders ansökning för Uleå stad, at få inlösa någon tyondespannemål, blifwit af borgare- och bondestånden bifallit, men hos de öfrige resp:e stånden icke kommit at föredragas, hwarföre herr handelsman Brandberg begärt, at ståndet täktes om detta målets företagande och afslutande påminna. Till hwilcken ända herrar deputerade hade författat ett extractum protocollii, hwilcket herr borgmästaren Omnberg upläste.¹ Och fant ståndet godt, at detsamme bifalla, lydande sålunda.

S. D. Anförde riksdagsfullmägtigen från Uleå stad, handelsman Johan Brandberg, huruledes bem:te stads riksdagsfullmägtig wid 1751 års riksdag, rådman Hollander utwärckat ett riksens höglöfl. ständers cammar-, oeconomie- och commercedeputations betänckande, af d. 18 Maii 1752, ang:de inlösande af den staterne och anordningarne i Uleå och Limingo sochnar öfwerskiutande tyondespannemål, som förrut till wästerbottniske bruken anslagen warit. Och som så wäl thetta, som thet ärbare bondeståndet under d. 23 May och 4 Juni

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1334, Borgarståndets protokollsutdrag, nr 49.

1752 samma betänckande bifallit,¹ så anhölt handelsman Brandberg, at ståndet wille hos the öfrige resp:e stånden thetta betänckande till benägit bifall anmäla. I föllje häraf fant ståndet för godt, at igenom utdrag af protocollet, hörsamt-, tjänst- och wänligen anmoda the öfrige respective stånden, at eij allenast förenämde betänckande benägit till afgjörande företaga, utan ock thet samme, i anseende till the theruti anförde gode och wälgrundade skiäl bifalla.

Herr borgmästaren Omnberg anmälte ytterligare, at herrar deputerade hade, efter ståndets anmodan, förehaft det af h:r rådmän Lebell anmälte målet, rörande kongl. commercecollegii resolution, hwarigenom stadstjenaren Sundelin blifwit berättigad förklarad, at i Christinaestad winna burskap på handel. Och som herrar deputerade funnit det Sundelin, som aldrig handel lärdt, icke bordt till handlande antagas, så hade herrar deputerade projecterat ett underdånigt bref härom i ståndets namn till Hans Kongl. Majjt, hwilcket tillika med herr rådmän Lebells egen beswärsskrift kunde afgå.²

Berörde projecterade bref uplästes och bifölls.

Uplästes ridderskapet och adelens extractum protocollu af detta dato,³ med hemställande, om icke till alle riksens ständers deputationer må giöras en påminnelse, at nogare än till äfwentyrs hittills skiedt, ställa sig 14 § af riksdagsordningen till efterlefnad, och at ledamöterna således tidigt och flitigt måge infinna sig, samt at i protocollen hädanefter må antecknas, hwilcke ledamöter uteblifwa, eller sig alt för sent infinna, och derest ordförandens tillsyn och föreställningar, jemte ålagde böter, eij skulle äga någon wärckan, sådant då hos wederbörande stånd må tillkännagifwas, som ytterligare derom kan föranstalta, hwilcket prästeståndet i dag bifallit.

Herr justitiarien Faxell: Detta låter något för hårdt, och wet jag icke, huru ridderskapet och adelen kunnat giöra en sådan föreställning. Jag tror icke at ståndets ledamöter willja, åtminstone will jag icke, stå under någons commando. Hwar och en lærer utom dess nog weta at infinna sig.

Herr borgmästaren Renhorn: Det kan icke sägas, at man ställes under någons commando, när man tillhålles at lyda lagen, som i detta mål är uti den an-

¹ Se *BdP* 7, s. 306 f.

² Borgarståndets arkiv, vol. R 1334, Borgarståndets protokollsutdrag, nr 50.

³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1334, Ridderskapets och adelns protokollsutdrag, nr 4.

förde § tydlig och klar. Och lærer man således icke finna betänckeligit, at bifalla detta extractum protocoll.

Herr talman: Man har nog ofta hört klagas deröfwer, at wederbörande ledamöter antingen komma sent i deputationerne, eller ock alldeles uteblifwa, och kunna ärenderne således ej annat än gå långsamt. Mig tyckes fördenskill, at den som upbragt denne påminnelse förtjenar så mycket mera tack, som den icke något annat innehåller, än det som grundar sig på riksdagsordningen.

En och annan påminte, at då alle deputationerne på en gång anslås, kunde de, som äro utnemde till ledamöter i flere deputationer, icke infinna sig på mera än ett ställe i sänder. Och deraf händer, at en ledamot kan komma från en deputation sent up till en annan.

Herr talman: Detta kan hielpas, när ledamöterna sins imellan göra aftal, hwilcke af dem i den ena eller andra deputationen skola, när anslag skier, infinna sig. Men grunden till detta alt är, at många i början af riksdagarne göra sig angelägne, at blifwa utnemde till flere deputationer. Om det ej skiedde, kunde en ledamot bättre skiöta de förefallande sysslorne. För öfrigit och som ridderskapet och adelens påminnelse är nyttig och nödig, så framt wi willje snart erhålla slut på riksdagen, så hemställer jag om icke det upläste extractum protocoll får bifall.

Hwilcket med Ja beswarades.

Åtta deputerade från ridderskapet och adelen ankommo, och gaf ordföranden cammarherren baron Lehusen wid handen, at ridderskapet och adelen förhaft landt- och siömilitiæoeconomideputationens betänckande, angående lifdragoneregementets anförde beswär i åtskillige mål, och hade ridderskapet och adelen detta ärende således afgjordt, at advocatfiscalen Bildenschiölds derwid ingifne memorial blifwit bifallit, hwilcket memorial cammarherren nu upwiste, men återtog och lofwade at till ståndet insända afskrift deraf.

Herr talman påminte at ståndet redan för detta det nu anmälte betänckandet afgjordt genom extractum protocoll, dock enär advocatfiscalen Bildenschiölds memorial inlemnades, kunde ståndet nermare yttra sig, huruwida omständigheterne forrade någon ändring i ber:de ståndets protocollsutdrag, hwarmed desse deputerade afträdde.

Herr borgmästaren Johan Boberg anmälte, at ståndets ledamöter i allmänne beswärsdeputationen finna stedze största swårighet och motstånd wid stån-

dets besvärspuncter. Och hemstälde herr borgmästaren om icke de puncter, på hwilcke ståndets ledamöter kunna se, at afslag säkert följjer, måge återtagas. Beklagandes herr borgmästaren, at de öfrige ståndens ledamöter ofta gingo alt för wida, och likasom med en sammansatt enighet bestridde alt hwad ståndet proponerade, icke frågande efter skiäl eller omständigheter, så at det will synas, som wore dem emellan någon öfwerenskommelse, at bestrida och borttaga alle städernes rättigheter, och flytta dem ut på landet.

Herr borgmästaren Cervin förestälde, at nödigt wore, det herr talman måtte anmodas, at anmäla detta ärende, hos herr grefwen och landtmarskalcken, samt de öfrige respective talmännen och begära rättelse derå, wid hwilcket tillfälle twänne af ståndets ledamöter kunde följja med, hwartill herrar borgmästarne Renhorn och Johan Boberg utnemdes.

Men herr borgmästaren Johan Boberg påminte, at owist wore, huru snart herr grefwen och landtmarskalcken samt de öfrige resp:e talmännen kunde komma at sammanträda. Och som i allmänne beswärsdeputationen en och annan af ståndets besvärspuncter wore anmälte, hwilcke deputation utan uppskof föresatt sig at näste gång företaga, då afslag säkert derpå följer, så hemstälde herr borgmästaren, om icke bäst wore, at herr talman måtte anmodas, at wid det tillfället upkomma i deputationen, och giöra de öfrige ståndens ledamöter tjenlig föreställning. Detta bifölls, och lofwade herr talman at infinna sig, enär han finge underrättelse om dag och tima.

Herr borgmästaren Renhorn: Jag har mig nogsamnt bekandt, all den oginhet¹, som de öfrige stånden wisa emot borgareståndet, och finner jag at saken ej kan hielpas, så fram wi icke bruka fult alfware. Lät oss säga dem rent ut, at om de willja betaga städerna deras rättigheter, så påstå wi, at tullarne måge uphäfwas. Och om de willja rasa, kunna ståndets ledamöter berätta dem, at de i sådan händelse hafwa ståndets befallning, at gå bort ifrån deputationen, samt icke komma dit, innan de blifwa försäkrade, at billighet och rätt i akt tages.

Herr justitiarien Faxell: Jag ser icke at saken härigenom kan hielpas. Ty borgareståndets rättigheter bestridas icke allenast i allmänne beswärs, utan ock i de öfrige deputationerne. Det synes likasom man skulle willja sticka med en knif ut ögonen på de öfrige ståndens ledamöter, när någon städernes angelägenhet förekommer, och äro de då altid enige, ehuru de eljest sins emellan nog

¹ Enl. konc.; renskr.: *oenighet*.

strida. Wi hafwa ett prof här af uti Galtströms bruks flyttningssaken, hwarwid ståndets begäran at erhålla acten fått afslag. Mångfaldige flere kunde jag nemna, och håller jag fördenskuil för, at ståndet genom extractum protocollii bör härom hos de öfrige stånden giöra föreställning. Icke eller finner jag rådeligit, at herr talman må gå upp i allmänne beswärsdeputationen, ty det wore at ställa honom blott för åtskillige säkert där förekommande obilligheter, som strida emot hans med ståndets förknippade wärdighet.

Herr borgmästaren Renhorn: Jag är säker nog, at herr talman lærer wäl weta, at hålla dem inom behörige gräntsor, och om de willja bilfwa aldeles obillige, kan han säga dem rena sanningen, och befalla ledamöterne å ståndets wägnar, at gå ifrån deputationen.

Herr borgmästaren Johan Boberg anmälte, at 27 § af ståndets beswär, angående controllwärckets uphäfwande i synnerhet funnit motstånd i allmänna beswärsdeputationen. Herr borgmästaren hade wäl giorde alle möjijelige föreställningar, at få detta mål igenom, men alt dess, så wäl som de öfrige ståndets ledamöters, bemödande hade warit förgäfwes. Och som guldsmedsämбетet här i staden till herr borgmästaren aflemnat ett memorial, med förslag huru saken utan controllwärc måtte kunna hielpas, så hade herr borgmästaren welat föredraga detta guldsmedsämбетets project i deputationen, men det hade blifwit honom afslaget.

Herr borgmästaren Lange: Jag kan ej annat ärhindra mig, än at secrete utskottet, som lagt grunden wid sidstl:ne riksdag till controllwärcket, begärt denne punct till dess öfwerwägande, hwarthän densamme och rätteligen tyckes höra.

Herr borgmästaren Johan Boberg: Det är sant at secrete utskottet begärdt puncten till sig. Men som den är ett ståndets beswär, så hafwa ståndets ledamöter trodt sig böra behålla densamme qwar i deputationen, och derstädes afsluta honom. Detta kunde och rättel:n skie, om guldsmedsämбетets nyssber:de förslag widtages, hwilket jag begär nu upläsas. Och som detta bifölls, uplästes memorialet, af innehåll ut in actis.

Herr talman frågade om detta memorial gådt igenom urskillningen, och som härtill swarades Neij, yttrade sig herr talman, at det wore emot ordningen, at det samme uptaga. Men som det deruti gifne förslaget kunde hafwa någon nyt-

ta med sig, så wore nödigt, i fall man wille nyttja det, at samme memorial omskrefwes, och undertecknades af någon ståndets ledamot. Detta bifölls.

Herr borgmästaren Renhorn yttrade sig, at han fått del af en uti allmänne beswärsdeputationen, utaf herr ålderman Holtz ingifwen skrift emot ståndets beswärs punct,¹ ang:de borgmästarewahl i Stockholm. Och som skriften wore upstald i magistratens namn, men å dess wägnar underskrefen af h:r ålderman Holtz, och ståndet, hwilcket beswärs puncten utfärdat, icke wore nämt, utan allenast de öfrige städernes fullmäktige, så funne herr borgmästaren sig föranlåten at påstå, det herr ålderman Holtz skulle namngifwa concipisten, så mycket mera som det wore orätt och förgripeligit emot ståndets rätt och wärdighet, at säga, at ståndet icke wore stånd, änskiönt tyo Stockholms stads fullmäktige icke bifallit punctens innehåll.

Herr borgmästaren upläste ber:de skrift, och anmärckte, at ståndet blifwit 3:ne gånger kallat de öfrige städernes fullmäktige. Och yttrade herr borgmästaren sig widare, at nog kunde så wäl deraf, som andre mindre anständige utlåtelse i skriften finnas, hwad tanckar wederbörande concepist hyst om honom och flere. Men herr borgmästaren wille nu till protocollet förklara, det han ej haft något annat afseende med den författade puncten än rättwisan. Och på det man så mycket mera skulle härom blifwa öfwertygad, wille herr borgmästaren försäkra, at han aldrig skall begära eller will hafwa någon borgmästaresyssla i Stockholm.

Tolf deputerade från prästeståndet anmäles och infördes. Herr biskopen doctor Hallenius förde ordet och berättade, at hos prästeståndet hade de förtjenster kommit i åtancka, hwilcke herr cancellierådet och riddaren von Carlsson, i anseende till de riket och det allmänne gjorde nyttige och märckelige tjenster sig förwärfwat, och hade prästeståndet i anledning häraf fallit på den tancka, at herr cancellierådet måtte hos Hans Kongl. Maj:t i underdånighet anmälas till statssecreterare character och -heder, samt befordran till samme sysslas wärckelige erhållande, enär vacance existerar. Prästeståndet hade för dess del funnit detta så mycket skiäligare, som af herr cancellierådets berömmelige nit för de allännas tjenst, mycken nytta kan förwäntas, hwarförutan prästeståndets yttrande lärer wara så mycket billigare, som herr cancellierådet redan för detta på statssecreterare förslag warit upförd, och hos Hans Kongl.

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1333, Allmänna beswärsdeputationen, onummerat.

M:t till befordran anmäld. Och gör således prästeståndet sig försäkrat, om borgareståndets benägne bifall och biträde i detta mål.

Härhos hade prästeståndet funnit sig föränlåtitt at begära, det wille borgareståndet företaga och bifalla justitiædeputationens afgifne tanckar angående Westanfors församlings ansökning, at få dess egen kyrckoherde, enär vacance timar, och således blifwa skild från Norbergs moderkyrckjoförsamling. Prästeståndet hade wäl fått den underrättelse, at borgareståndet redan detta mål, enligt bondeståndets deröfwer afgifne extractum protocollii, afgjordt, men trodde dock, at borgareståndet lærer finna skiäl af prästeståndets extractum protocollii, som nu inlemnades, at ändra dess förre utlåtelse.

Herr talman lofwade, at de anmälte målen skola tagas under behörigt öfwerwägande. Och herrar deputerade afträdde.

Herr borgmästaren Schauv återtog discoursen, ang:de den af h:r ålderman Holtz uti allmänna beswärsdeputationen inlemnade, och af herr borgmästaren Renhorn nyssförut upläste skrift. Och begärdte herr borgmästaren, at wisse deputerade måtte utses, at nermare genomse och skiärskåda denne skrift, hwilcke sedan med deras tanckar deröfwer till ståndet kunde inkomma, föreslåendes herr borgmästaren, at herrar deputerade öfwer cancelliet måtte åtaga sig detta beswär.

Herr talman: Ja, gierna, mig skall det wara lika mycket, om ståndet behagar således härmed förfara. Men jag kan icke se, hwartill en sådan widlyftig omgång skulle wara nyttig, enär felet ändå med mindre beswär kan rättas.

Löparen till secrete utskottets extractum protocollii af d. 2 i denne månad,¹ angående den förfallne creditens uphielpande inlemnades. Och hade ridderskapet och adelen detta extractum protocollii bifallit med tilläggning, at författningen eij må sträcka sig till andre förskrifningar, än dem, som utgifwas sedan förordningens publication, och at den sedermera, utan åtskillnad må lämpas till alle personer, ehwad gäldenär är löntagare eller eij, hwarmed prästeståndet uti dess påskrift instämt, hwilcken tilläggning ståndet jemwäl nu biföll.

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1327, Sekreta utskottet, nr 37.

Justerades ståndets utdrag af protocollet, d. 27 sidstl:ne månad,¹ angående Eura sochnemäns ansökning, om lindring i kohlningen till Kautua bruk, och lydde som följjer:

S. D. I anledning af det ärbara bondeståndets genom deputerade ingifne protocollsutdrag, och deruti gjorde påminnelse, företogs den wid 1747 års riksdag förordnade deputationen öfwer finske ärenderne, d. 12 Junii samma åhr, afgifne betänckande, angående Eura sochnemäns i Biörneborgs lähn ansökning, om någon lindring och rättelse i kohlningen till Kautua bruk uti benemde sochn. Och fant borgareståndet för godt, at lika med bondeståndet samma betänckande till alle delar bifalla, hwilcket med de öfrige resp:e stånden hörsamt, tjenst- och wänligen comuniceras.

Herr talman ärhindrade, at ett rum i tulldeputationen genom riksdagsfullmägtigen och rådmannen Holmquists dödellige frånfälle wore ledigt, och at således nödigt wore, det herrar electorerne måtte sammanträda, at utse någon annan i dess ställe. Och som ber:de deputation torde komma tillsammans inom näste plenidag, hemstälte herr talman om icke herrar electorerne kunde anmodas, at sammanträda till detta ärende, nästkommande måndags morgon, kl:n ½ 8, och secreteraren få befallning, at genast utfärda extractum protocollii för den, som kan blifwa utnemd. Detta bifölls.

Herrar borgmästarne Omnberg och Blom gåfwo wid handen, at de för sysslornes myckenhet, ej kunde längre biträda protocolsdeputationen, till hwilckens ledamöter de blifwit utnemde, begärandes ståndets lof, at få afsäga sig denne deputation. Och som denne herrar borgmästarnes begäran, uppå giord proposition af herr talman, bifölls, så fants ock godt, at herrar electorerne måtte wid deras sammanträde nästkommande måndag, utse till protocolsdeputationen andre ledamöter uti herrar borgmästarnes ställen.

Herr borgmästaren Johan Boberg hemstaldte, om icke bäst wore, at det förrut upläste gullsmedsämbetets memorial, angående controllwäcket måtte förwandlas till ett extractum protocollii, och således till allmänne beswärsdeputationen inlemnas, Men på detta hemställande skiedde ej någon proposition.

Och ståndet skildes åt.

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1334, Borgarståndets protokollsutdrag, nr 51.

Åhr 1756 den 29 April

S. D. Justerades protocollerne af d. 10, 13 och hälften af d. 18 Novembr. sidst:ne.

Secreteraren förfrågade sig, huru påskriften å secrete utskottets extractum protocolli, angående lähnens delning nu skulle blifwa, sedan ridderskapet och adelen genom en deputation anmält, at berörde stånd bifallit den af secrete utskottet projecterade delningen, och prästeståndet äfwen dertill dess samtycke lemnat, som af den nu inkomne löparen kunde ses. Och fant ståndet godt, uppå giord proposition af herr talman, det påskriften skulle blifwa sådan, som den under d. 24 i denne månad blifwit fastställd, och då genom ståndets deputerade hos de öfrige resp:e stånden anmäld.

Justerades ett ståndets extractum protocolli,¹ ang:de herr rådman Strandbergs ansökning, at Östhammar stad må skilljas från Börstel pastorat, och få dess egen kyrckoherde, lydande expeditionen, som följjer:

S. D. Uppå gifwen anledning, kom hos borgareståndet i öfwerwägande, huru som Östhammar stads inwånare, af berömlig nit för gudstjenstens desto bättre drift och upprätthållande uti staden, sig förenat, at sielfwe löna och underhålla sin egen kyrckoherde, som hit tills ej skiedt, utan staden, som en anexe under Börstills pastorat i Upsala stift blifwit ansedd, och en capellan allenast derstädes af staden underhållen.

Borgareståndet, som finner denne stadsens berömmelige företagande otwifwelaktigen påsyfta en bättre kyrkio- och scholædiscipline i staden, hwilcken wid pastoris wistande och boende utom staden omöijeligen med den tillsyn och eftertryck kan skie, såsom icke, at, igenom detta Östhammars stads inwånares gode hiertelag och friwillige sammanskott, ett pastorat till i riket blifwer, till deras hugnad, som det helige predikoämbetet sig åtagit, inrättat, utan at Börstills pastorat, som staden förutan, skall wara öfwer 100:de hela mantal stort, derigenom så förminskas at det ju icke hederligen och wäl kan försörja sin kyrckoherde, har således ej undgå kunnat, at denne Östhammars stads angelägenhet hos de öfrige respective stånden till benägit bifall på det sättet recommendera, at så snart den nu i Börstill warande probst och kyrckoherde med döden afgår och pastoratet ledigt blifwer, at då Östhammar stad från

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1334, Borgarståndets protokollsutdrag, nr 52.

Börstels pastorat skiljes och med sin enskildte kyrckoherde försedd warder, hwarigenom ingen lider, utan, som anfördt är, så staden, som prästerskapet niuter förmon och nytta.

Uplästes secreta handels- och manufacturdeputationens betänckande,¹ af d. 16 sidstl:ne Martii, öfwer åtskillige såckerbruksägares gjorde ansökning om ersättning, för hwad de i manufacturfondsafgiften för inkommit rådt såcker eller mascovade, förmena sig öfwerbetalt, samt at dem någon minskning i samme afgifts ärläggande bewilljas måtte, hwilcke ansökningars bewilljande deputationen i anledning af anförde skiäl och omständigheter afstyrkt.

Herr talman: Jag är med-interessent uti ett sockerbruk här i staden, men som jag finner deputationens betänckande wälgrundat, så tillstyrcker jag äfwenledes, at det må bifallas, hwilcket med Ja af ståndet beswarades.

Uplästes lant- och sjömilitiæoeconomideputationens betänckande, af d. 19 sidstl:ne Martii,² angående Neüclosterske ekeskogen i Wismarske herrskapet. Hemställandes deputationen, om icke riksens ständer skulle finna nödigt, at hos Hans Kongl. Maj:t i underdånighet anhålla, om nådig befallning till presidenten och riddaren grefwe Putbus, at utreda de skilljaktigheter, som han i dess berättelse, angående denne skogens wård och indelande, i så kallade kaflor, upgifwit, samt at förklara orsakerne till drögsmålet af de anbefaldte anstalter, och dess äskade nermare yttrande, hwarefter kongl. cammarcollegium kunde få nådig befallning, at med möjijeligaste skyndesamhet widtaga de författningar, som i föllje deraf blifwa nödige, samt derom med underdånig berättelse till Hans Kongl. Maj:t inkomma, till nermare nådigste förordnande, och wärckställighet af det, som för riket och landet kan nyttigast pröfwat.

Herr talman yttrade sig: Här är ännu ett betänckande inkommit ang:de ekeskogarne i Pommern, och som det hafwer mycken gemenskap, med detta som nu upläst är, så hemställer jag, om icke detsamme må nu upläsas, då ståndet till äfwentyrts öfwer dem begge kunde fatta ett beslut. Och som detta bifölls.

Så uplästes lant- och sjö-militiæoeconomideputationens betänckande, af d. 2 i denne månad,³ ang:de pommerske domainskogarne. Och som deputa-

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1328, Sekreta handels- och manufakturdeputationen, nr 16.

² Borgarståndets arkiv, vol. R 1331, Lant- och sjömilitiæekonomideputationen, nr 5.

³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1331, Lant- och sjömilitiæekonomideputationen, nr 6 (flera handlingar).

tionen af kongl. ammiralitetscollegii berättelse funnit, det flere hundrade tusende yngre och äldre ekar skola innom 30, 50 och 100 åhr wara i desse skogar till ammiralitetets förnödenhet at tillgå, men at hushållningen med desse skogar blifwit wårdslöst handterad, så tillstyrcker deputationen, i anledning af Kongl. Maj:ts d. 22 sidstl:ne Decembr. till kongl. ammiralitets och cammarcollegierne aflåtne skrifwelser, det en undersökning på cronans kostnad må anställas, om de pommerske skogarnes tillstånd, samt den tillgång af ekar, som derstädes kan wara så wäl till landets, som domainernes och fästningens enskildte nödortft, och hwad till ammiralitetets nytta, utom landets afsaknad må kunna användas. Och at en wiss hushållning med desse ekeskogar till deras bestånd och tillwäxt i framtiden måtte projecteras, till Kongl. Maj:ts nådigste godtfinnande och stadfästande, wid hwilcke project det wid betänckandet bifogade promemoria kunde nyttjas.

Och håller deputationen före, at ledamöterna till denne undersökning måge härifrån utses, jemte 2:ne från ammiralitetet, som wid ankomsten till Pomern adjungera sig sådane män, som Kongl. Maj:t nådigst pröfwar härtill skickelige och pålitelige, hwarhos för angelägit anses, at en pålitelig landtmätare går de deputerade härwid till handa. Hemställandes deputationen härjemte, om icke riksens ständer skulle finna nödigt, at hos Hans Kongl. Maj:t så wäl härom i underdånighet anhålla, som ock, at Kongl. Maj:t i nåder täktes anbefalla dem, som denne förrättningen updrages, at med all upmärksamhet densamme utföra, och alle nödige mål genast utarbete, samt till Kongl. Maj:ts bepröfwande och förordnande föreslå de mått och utvägar, som för närwarande och tillkommande tid för riket i gemen och landet i synnerhet kunna blifwa de nyttigaste, jemte det de olagligheter, som torde finnas hitintills hafwa förelupit, efteråt genom Kongl. Maj:ts föranstaltande måge befordras till laga medfart och beifrande efter omständigheterna. Och håller deputationen härhos för lika angelägit, at deputerade måge få befallning, at utröna och upgifwa de tjenligaste utvägar efter landets omständigheter, till pommerske bok-, furu och tall med flere skogars försigtige wård och disposition.

Herr talman: Jag twiflar icke, det ju ståndet lærer bifalla hwad deputationen i detta betänckande tillstyrkt, angående en undersöknings anställande, om pommerske domaineskogarnes tillstånd. Och som det nyssförrut upläste betänckande, ang:de neuclosterske ekeskogen i herrskapet Wismar innehåller

sådane omständigheter, som äro af enahanda beskaffenhet med desse, så lærer vara bäst, at den tillärnade commissionen må desamme tillika uptaga och skiärskåda samt afgjöra. Men emedan åtskillige andre hushållsmål rörande Pommeren äro i secrete utskottet anhängige, och secrete utskottet äger bästa och nermaste kunskapen om de nu upläste målens beskaffenhet, så håller jag före, at nödigt vara will, den tillärnade undersökningen må med de af deputationen föreslagne omständigheter bifallas, men at till secrete utskottet öfwerlemnas, at nermare desse målen skiärskåda, och om wärckställigheten så wäl af deputationens tillstyrckande, som de öfrige förefallande omständigheter hos Hans Kongl. Maj:ts anhålla.

Herr borgmästaren Cervin: Som presidenten grefwen Putbus icke ännu förklarar sig öfwer dess skilljaktige berättelser, angående neuclosterske skogen, icke eller wist orakerne, hwarföre han med anstaltarne drögt, så torde vara nödigt, at en särskild expedition härom måtte, enligt deputationens tillstyrckande, afgå till Hans Kongl. Maj:t från riksens ständers plena, på det presidenten måtte få befallning at skyndesamt inkomma med dess yttrande, och kongl. cammarcollegium således vara i stånd, at föreslå hos Hans Kongl. M:t de författningar, som pröfwat nödige.

Herr talman: Jag ser icke, hwarföre desse målen, som äro af enahanda beskaffenhet, skola skilljas från hwarandre, emedan så wäl det ena, som det andre, ändå måste sluteligen öfwerlemnas, at i orten undersökas af den föreslagne commissionen, som ej lærer underlåta, at infordra wederbörandes yttranden, och andre nödige underrättelser. Jag hemställer fördenskull, om icke ståndet behagar bifalla den proposition, som jag nästförrut i detta mål giordt, hwilcket med Ja beswarades, och fants godt at härom utdrag af protocollet till de öfrige resp:e stånden skall afgå.

Uplästes stora deputationens extractum protocoll¹, af den 26 i denne månad, om tjensters bortgifwande.

Herr borgmästaren C. G. Boberg: Detta stora deputationens arbete, är ett ämne af största betydelse. Och som det tillika är widlyftigare, än at man i hastighet kan fatta dess sammanhang, så begära jag at det må ligga på bordet.

Herr handelsman Forssman: Jag kan icke se, hwarföre detta angelägne ärende skall ligga på bordet. Stora deputationen har nogsamnt granskat alle

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1327, Stora deputationen, nr 6.

omständigheterna, och i anledning deraf icke något annat anfördt, än det, som till alle delar är öfwerensstämmande med våre grundlagar. Och som deputationens yttrande således är välgrundat, så begär jag, at det nu må afgöras.

Herr handelsman Allegre: De som varit ledamöter i stora deputationen hafwa haft tillfälle, at höra alle de wid detta angelägne ärende förekomne omständigheter. Men som de öfrige ståndets ledamöter en sådan förmon icke ägt, så lärer wara nödigt, at dem råderum lemnas at nermare se på saken, hwarmed flere herrar ledamöter instemde.

Herr borgmästaren Schauv: Det är alldeles billigt, at saken må hwila, ty ett eller annat torde wara at påminna derwid. Men frågan blifwer huru wi skole kunna förelägga, at de öfrige resp:e stånden eij företaga och afgjöra detta angelägne mål.

Herr talman: Som åtskillige ståndets herrar ledamöter begärt, at förewarande ärende må ligga på bordet, så kan eller bör sådant icke wägras. Men som saken är widlyftigare, än at alle dess omständigheters rätta sammanhang i hastighet lärer kunna fattas, så hemställer jag till ståndets godtfinnande, om icke bäst wore, at till nermare kundskaps winnande nu något deröfwer discourera, på det wi så mycket mera måge wara beredde, at med behörig uplysning utlåta oss, när målet kommer at till afgjörande företagas.

Herr borgmästaren Omnberg: För min del kan jag eij annat finna, än at wi fåfängt skulle förnöta tiden med discours öfwer detta ärende, så länge de ståndets herrar ledamöter, som icke varit i stora deputationen, fått tid, at inhemta sammanhanget. Och på det at de öfrige stånden eij måge afgjöra detta mål innan wi hinne utlåta oss, så håller jag för nödigt, det ståndet må hos präste- och bondestånden begära, det saken må hwila. Och för öfrigit hemställer jag, om icke någre deputerade måge utnemnas, helst sådane, som icke varit med i stora deputationen, till detta angelägne ärendets nermare genomseende, hwilcke sedan med deras tanckar deröfwer kunde till ståndet inkomma.

Herr talman ärhindrade, at det torde wara bäst, om till så mycket snarare uplysning, hälften af dem som biwistat stora deputationen, och andre hälften af sådane, som icke derstädes varit måtte utnemnas till detta ärendets nermare genomseende.

Denne föreställning bifölls, och utnemdes härtill
herr handelsman Modin,

herr borgmästaren C. G. Boberg,
herr borgmästaren Omnberg,
herr borgmästaren Cervin,
herr rådman Abraham Hylphert,
herr borgmästaren Fries,
herr borgmästaren Johan Boberg,
herr rådman Stenström,
herr justitiarien Faxell.

Herr talman förestäldte, at desse deputerade måtte således taga saken under öfwerwägande, at de af stora deputationen i detta ärende upgifne principer icke widröras, men at för öfrigit de omständigheter måge jemckas, som sådant ärfordra, hwaröfwer sedan ett extractum protocolli af herrar deputerade kunde författas till näste plenidag. Detta bifölls.

Herr talman påminte härhos, at de deputerade måtte jemwäl utnemnas, som komma, at hos präste- och bondestånden begära, at förewarande mål må hwila, till dess ståndet hunnit utlåta sig. Och utnemdes härtill

herr borgmästaren Finerus,
herr rådman Hanell,
herr borgmästaren Lönroth och
herr borgmästaren Sylvius.

Hwilcke tillika fingo i commissis, at påminna och begära, det ståndets extracta protocolli, ang:de utländske tobaksblader, och carlshamnske pappersbruket måge företagas och bifallas. Afträdde.

Uplästes stora deputationens extractum protocolli,¹ af d. 26 hujus, angående författningen, huru förhållas skall med academiske wittnesbörder för dem, hwilcke antingen ämna tjena wid rättegångswärcken, eller andre regeringens civile grenar.

Uplästes utdrag af protocollet hållit i stora deputationen,² d. 26 i denne månad, hwarmedelst öfwerstelieutenanten baron Pechlins memorial, angående tienstern och characterers omedelbara utdelande af riksens ständer, till plena blifwit inlemnad,

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1327, Stora deputationen, nr 7.

² Ibidem, nr 8.

Öfwerstelieutenanten baron Pechlins memorial,¹ ang:de nyssberörde ärende uplästes, med tillstyrckande, at riksens ständer ej måtte med characterers och tjensters omedelbare utdelande sig befatta, dock at dermed ingalunda den wäg stänges, som lagarne sielfwe öppna i sådane mål, då någon öfwer prejudice klagar, eller någon för besynnerlige gjorde tjenester bör belönas, och riksens ständers deputationer sig deröfwer utlåtit.

Herr talman frågade, om icke detta memorial finge bifall, dock at påskriften tills vidare må hwila, och memorialet imedlertid lemnas till ståndets herrar deputerade i detta mål, hwilcket bifölls.

Herr talman: Hwad herr baron Pechlin anfördt är wälgrundat och nyttigt för framtiden. Men hwad förrut skiedt kan icke härunder begripas. Och således bör jag, hos ståndet anmäla, at herr borgmästaren Wesslo till mig lemnat ett memorial, med anhållan, at dess wid sidstl. riksdag gjorde och af 2:ne stånd då bifallne ansökning,² om befordran till någon häradshöfdingebeställning, må nu hos riksens ständers plena till slutel:t afgjörande företagas. Ansökningen är billig, och som den wid sidstl:ne riksdag är incaminerad, så strider den ej emot baron Pechlins memorial, och kan ej eller lända till prejudicat.

Herr borgmästaren Wesslos nyssberörde memorial uplästes.

Herr borgmästaren C. G. Boberg: Sådane förrut ärhållne recommendationer kunna ej altid hafwa den påsyftade wärckan, och dertill kunna wara flere orsaker. Här säges wäl, at 2:ne stånd, redan sidstl:ne riksdag, denne herr borgmästaren Wesslos ansökning bifallit. Men som de öfrige 2:ne stånden öfwer densamme sig icke yttrat, så är hon ännu oafgiord. Jag påminner mig, hwad borgmästaren Holstén och äfwenwäl mig 1747 blef lofwat; dock emedan ingen sedan tänkt deruppå, så har det ock stadnat derwid. Mig skall det ändtel:n wara lika mycket. Men låtom oss betäncka, om icke en sådan recommendation, som nu tillärnas, länder till prejudice för andre äldre och bättre förtjente.

Herr borgmästaren Wesslo: Jag hemställer till ståndets bepröfwande, om dens befordran må kunna sägas prejudicera andre, hwilcken som jag i 18 åhr förrättat dommaresysslor, dels ordinarie, dels extraordinarie, och <och> det till mine förmäns goda nöije. Hela belöningen för all min anwände flit, möda

¹ Ibidem, nr 8 b.

² Borgarståndets arkiv, vol. R 1335, nr 70.

och kostnad i det allmännas tjenst är nu 100 d:r s:rmts löhn. Men deremot har jag, under den långa tid jag tjent måst sättja till 6 à 7000 plåtar af min egendom.

Herr handelsman Allegre: Den frågan lærer, innan wi gå vidare, böra först afgöras, om icke någon äldre kan blifwa prejudicerad, genom herr borgmästaren Wesslos befordran. Skier det eij, så må wäl ståndet biträda honom uti hans ansökning. Men i annor händelse håller jag för betänckeligit, at befatta sig dermed. Och som här i ståndet lära finnas äldre dommare, än herr borgmästaren Wesslo, till exempel herr justitiarien Faxell, så låtom oss först täncka på, huru han må kunna befordras.

Herr justitiarien Faxell: Jag har aldrig klagat, icke eller sökt något. Jag lærer ock wäl betäncka mig innan jag något söker.

Herr talman: Ståndet har ju sielf, under sidstl:ne riksdag, recommenderat denne herr borgmästaren Wesslos ansökning. Bondeståndet har ock då lemnat sitt bifall dertill. Det skulle fördenskull se illa ut, om icke ståndet wille biträda och hielpa en dess ledamot, och således recommendera honom till sluts erhållande i dess ansökning. Jag hemställer fördenskull om icke extractum protocolli härom må afgå.

Detta bifölls. Och åtog sig herr borgmästaren Fries det beswäret, at detta extractum protocolli upsättja.

Uplästes stora deputationens extractum protocolli,¹ af d. 26 i denne månad, angående de i rådet genom pluralitet afgiorde målens stemplande, när Hans Kongl. Majj:t dess nådige underskrift wägrar.

Hwarjemte riksens ständers tillärnade underdånige skrifwelse till Hans Kongl. Majj:t uplästes.

Herr borgmästaren C. G. Boberg begärdte, at detta mål måtte ligga på bordet, hwarmed herr handelsman Modin instemde.

Herr handelsman Forssman: Om alle mål således skola hwila, så blir intet afgjordt, och hwaruti skall sådant stadna. För min del kan jag eij annat finna, än det stora deputationens project må så mycket hellre bifallas, som expeditionernes stemplande icke är något nytt eller owanligit, utan warit tillförene i högstsäl. Hans Kongl. Majj:ts tid practicable.

Herr talman: Jag nekar eij, at saken må ligga, när så begäres, men jag kan eij se, hwarföre detta project skulle hwila, som med de förre från stora depu-

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1327, Stora deputationen, nr 9.

tationen inkomne och nu upläste målen, ingen särdeles gemenskap äger. Ingen lærer willja, at regeringsärenderne skola afstadna. Och som detta nödwändigt måste skie, när konungen vägrar dess underskrift, så lærer ju något expedient böra deremot widtagas. Och lærer icke något bättre kunna finnas än stempelen, ty regerings ärenderne bibehållas derigenom i deras jemna gång, och herrar riksens råd blifwa till rikets säkerhet, så för beslutet, som för expeditionernes drögs mål, ansvarige.

Herr borgmästaren C. G. Boberg: Ärendet är wigtigt och fordrar betäncketid. Jag will förbigå hwad herr talman nu anfördt. Det kan hafwa sine skiäl. Men uti deputationens project finnes jemwäl något, som har ett nära sammanhang, med deputationens yttrande, om tiensterns bortgifwande. Här säges, at när en blifwer utroterad och konungen ej behagar utnemna någon annan i dess ställe, emot hwilcken herrar riksens råd ej hafwa något at påminna, bör fullmagt med stempel utfärdas för den af de trenne, som har den äldste sidste fullmagten, likaledes för den föreslagne, wid de tillfällen då en är upförd. Och som deputationens betänckande ang:de tiensternne blifwit remitteradt till wisse deputerades genomseende, så lærer wara nödigt, at detta jemwäl fölljer med.

Herr justitiarien Faxell: Jag har warit ledamot i deputationen, och jemwäl i dess utskott. Jag har icke en, utan flere gånger därstädes påmint, hwad wärckan det kan hafwa, när sidste äldste fullmagten tages till grund. Men jag ser at sådant är aldeles förbigådt. Till exempel, en adelig yngling af 17 el:r 18 år kan snart genom en landshöfdinges gynnande blifwa landssecreterare. Då står han i rättighet at söka häradshöfdingesyssla. Och när han är 30 år har han redan en 12 års gammal fullmagt at upwisa, hwarigenom han kan utesluta mången, som redan tjent både länge och wäl, men hwars sidste fullmagt är yngre. Härunder tyckes fördenskull något sticka sig, som länder adelen till nytta, men de öfrige stånden till förfång.

Herr borgmästaren Schauv: Wi få ej röra principen, ty den är redan, genom ståndets meddelte bifall till secrete deputationens betänckande, angående lagman Malmerfelt, fastställd.

Herr justitiarien Faxell: Det är sant at principen är fastställd. Men jag tror likwäl, at wi icke böre förhast oss, utan låta detta project för sammanhanget skull med tienstesaken, gå till deputerade.

I samma mening yttrade sig herr borgmästaren Cervin.

Herr talman: Den uti projectet anförde omständigheten, angående fullmagters stemplande, må hwila, till dess ståndets herrar deputerade inkommit med deras tanckar, angående tjensternes bortgifwande. Men härhos förmodar jag, at ståndet ej lærer finna betänckeligt at bifalla deputationens yttrande, ang:de stämpelens nyttjande wid de öfrige regeringsärendernes expedierande. Denne föreställning bifölls, och med detta wilckor aflemnades deputationens project till h:rar deputerade.

Herr borgmästaren Finerus och herrar deputerade återkommo, med berättelse, at herr borgmästaren hade hos präste- och bonde-stånden begärt, at stora deputationens yttrande ang:de tjensters bortgifwande måtte hwila, till dess ståndet hunnit utlåta sig, hwarwid herr borgmästaren hade förestält, at ståndets mening icke woro, at ändra deputationens upgifne principer, utan allenast nermare efterse, huru wälförtjente undersåtares rätt wid tjensters sökande, måtte något tydeligare kunna utstakas och wårdas. Berörde resp:e stånd hade lofwat, at saken skulle hwila, men derhos begärt, at ståndet ju förr dess hållre wille utlåta sig. Prästeståndet hade icke ännu förehaft ståndets extracta protocolli, angående tobaksbladerne och Carlshamns pappersbruk, men lofwat, at så snart möjliggit wore yttra sig. Bondeståndet hade icke eller förehaft det förre målet, med det senare wore afgjordt enligt cammaroeconomiedeputationens betänckande.

Herr borgmästaren Cervin: Jag måste nu ärfara nyttan af herr handelsman Pihlgardts påstående, at saken, angående Carlshamns pappersbruk skulle hwila. Och som jag ock mine medinteressenter skulle alt för mycket komma at lida, om cammaroeconomiedeputationens tillstyrckande för Boson wunne hos de öfrige ståndens bifall, så anhåller jag om ståndets benägne biträde i min rättmätige sak.

Herr handelsman Pihlgardt: Det lærer icke ännu wara afgjordt, om saken är rättmätig eller icke. Jag tror mig kunna med skiäl bewisa det senare. Och begär jag fördenskull, at de documenter, som jag i detta mål har at förete måge upläsas.

Herr talman: Wi skulle allenast onödigtwis förspilla tiden med desse documenters upläsande och discours deröfwer, emedan ståndet ej lærer nu kunna slutel:n afgjöra saken. Och således är bäst, at desse documenter måge remitte-

ras till herrar deputerade öfwer enskildte inkommande ärender, som kunna till näste plenum inlemna deras tanckar deröfwer. Detta bifölls.

Uplästes justitiædeputationens betänckande,¹ af d. 22 Martii sidst:ne, uti saken emellan rådmannen här i staden Gustaf Joh. Rath, å dess pupills Johan Christian Giertas wägnar, å den ena, och herr riksrådet, generalgouverneuren, academiecancelleren och commendeuren etc. grefwe Axell Löwen med dess söner å den andre sidan, ang:de rådmannen Raths beswär, öfwer Kongl. Maj:ts utslag, af d. 29 Maii 1754, hwarigenom Rath fått afslag uti dess ansökning om försuten tids återställande, at klandra kiöpet om frälsehemmanen Stafsby och Söderby.

Uplästes Evert Taubes härwid inlemnade memorial af innehåll ut in actis hwarwid rådmannen Raths härwid ingifne påminnelser uplästes.

Herr borgmästaren Renhorn: Lagen är klar, at arfwjord ej kan förwandlas till fideicommiss, men at sådant likwäl här warit skiedt, synes deraf, at generalen Gierta träffat öfwerenskommelse med hustru Hafverberg, hwilcken öfwerenskommelse kongl. hofrätten gillat och stadfast. Således hade wäl de nu omtwistade hemmanen kunnat sälljas, men at fastan blifwit fem åhr förrut emot aftal anticiperad, det är orätt. Och i anledning häraf har rådmän Rath haft skiäl, at söka återställande af försuten tid.

Herr borgmästaren Fries: Jag kan icke se, hwarföre rådmän Rath gjordt ansökning om försuten tids återställande, då han likwäl utan sådan omgång hade, till föllje af 10 capitlet jordab:n kunnat hos dommaren söka återwinning af det som dess pupill orätt frångått, och af orätt man försåldt blifwit, när han sådant kunna bewisa.

Herr borgmästaren Brunsell: Jag har altid ansedt det för betänckeligt at häfwa fasta, ty derigenom skulle ägendomars besittningsrätt alt för ofta ställas i owisshet. Men denne händelse will nästan föra mig på andra tanckar. Här säljer orätt man dens ägendom, som icke ännu war född, fastan anticiperas hela 5 åhren emot öfwerenskommelse, och detta oagtadt säger domaren, at ansökningen om återwinnandet ej får omedelbarl:n uptagas. Riksens ständer böra ju tillse huru lag och rätt handhafwes, och ändra det, som orätt är.

Herr borgmästaren Finerus: För min del anser jag det för hårdt, at bewillja rådmän Raths ansökning, sedan alle actus legales i saken förrut gådt.

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1329, Justitiedeputationen, nr 9.

Herr talman: Rådman Rath har förhastat sig, då han giordt ansökning om försuten tids återställande, ty han hade kunnat gå directe till dommaren, och där söka ändring. Och som justitiædeputationens betänckande jemwäl gifwer anledning dertill, så hemställer jag, om icke ståndet behagar detsamme bifalla, hwilcket med Ja beswarades.

Men de öfrige respective stånden hade detta betänckande således bifallit, at slutmeningen må angå fastans gillande, emedan hwad derefter anfördt är, synes kunna gifwa anledning till en ytterl:re widlyftig rättgång.

Uplästes kammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande, af d. 2 sidstl:ne April,¹ angående flere landtmätares förordnande i Westerbottn, till rågångers upgående, samt förslag till länhetwisters afgjörande, som derwid kunna upkomma. Tillstyrckandes deputationen, at twenne landtmätare, utom dem som redan i orten äro, måge förordnas och ditskickas. Och hade ridderskapet och adelen, samt prästeståndet härtill lemnat deras bifall, hwar till jemwäl ståndet nu samtykte.

Herr talman gaf wid handen at vice ammiralen Anckarcrantz hade i dag låtit weta, det han wore sinnad, at i morgon företaga mönstringen med volonteu-
rerne wid ammiralitetet.

Och anmälte herr talman vidare, at herr grefwen och landtmarskalcken begärt, at ståndets beswärs punct, ang:de controllwäcket, måtte ifrån allmänne beswärsdeputation aflemnas till secrete utskottet, som kunde utarbete saken, och sedan upgifwa dess betänckande deröfwer till riksens ständers plena. Hemställandes herr talman, om icke ståndet behagade härtill lemna dess bifall.

Herr borgmästaren C. G. Boberg: Jag kan icke annat finna, än at denne § så wäl lärer kunna utarbetas och afgjöras i allmänne beswärsdeputation, som uti secrete utskottet. Och derföre har ock deputationen beslutit, genom trenne ständs pluralitet, at § skall blifwa qwar i deputationen, hwarwid det ock lärer böra förblifwa. Härmed conformerade sig herr borgmästaren Fredrich Ingman.

Herr borgmästaren Schauv: Om det kommer derpå an, at kunna utarbete saken, så bör jag påminna, at sådant lärer kunna skie äfwensåwäl om icke bätt-

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1330, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 25.

re i secrete utskottet, än uti allmänne beswärsdeputation. Men egenteliga frågan bör wara här, hwart detta ärende rätteligen hörer, och det lærer wara secrete utskottet, som derwid från början lagt handen.

Herr borgmästaren Cervin: Allmänne beswärsdeputation kan säga alle nödige uplysningar i detta mål, rätt så wäl som secrete utskottet. Dessutom bör man ihogkomma, at detta är en sak, som rörer alle stånden. Och som bondeståndet icke har någre ledamöter i secrete utskottet, så bör ock § blifwa qwar i allmänne beswärsdeputation. Har secrete utskottet något at påminna i saken, kan sådant upgifwas till riksens ständers plena, som kunna när målet företages, jemwäl öfwerwäga secrete utskottets yttrande, och deröfwer efter omständigheterna utlåta sig.

Herr talman: För min del tror jag det wara bäst, at saken går till secrete utskottet. Då undwikes den påfölgden at stöta sig med något stånd. Och lærer borgareståndets förmon rätt så wäl, om icke bättre, kunna bewakas i secrete utskottet, som annorstädes. Ty utom de öfrige ståndets ledamöter, är ock herr borgmästaren Johan Boberg en ledamot där, som nu förrut kiänner hela saken.

Herr borgmästaren C. G. Boberg: Jag föreställer mig, at controllwärckets uphåfwande ej lærer så lätt gå igenom hos plena, om icke något nyttigt project kommer i stället. Och detta lærer aldrabäst kunna författas uti allmänne beswärsdeputation, hwaräst bondeståndet har sine ledamöter, som giordt sig stor angelägenhet af detta mål. När nu målet kommer derifrån till plena, och något skulle fela, kunde det sedan remitteras till secrete utskottet, men icke förrut.

Herr borgmästaren Schau: Förnemste orsaken, hwarföre bondeståndets ledamöter i allmänne beswärsdeputation, giöra sig så stor angelägenhet af detta mål, lærer skånske qwinfolckens krammelsilfwer wara, hwilcket de hittills fått för godt kiöp, emedan det är blott fyra eller fem lödigt, men nu mera ej till så ringa halt för stemplandets skull får smidas.

Herr borgmästaren C. G. Boberg påminte, at sådant silfwer icke stämplas.

Herr borgmästaren Renhorn: Det strider emot riksens ständers wärdighet, at likasom privilegera bedragare. At en guldsmed skall få lof at arbeta ett så ringhaltigt silfwer, är i mitt sinne detsamme, som at man skulle privilegera någon¹ at slå falskt mynt. Och bör fördenskull en sådan oordning aldeles afskaffas.

¹ Enl. konc.; renskr.: *något*.

Herr borgmästaren Johan Boberg: Jag håller före, at saken hielpes, om det uti gullsmedsämbetets sidste plenidag upläste memorial gifne förslag widtages.

Herr talman: Och jag deremot fruktar at wi exponere oss, om gullsmedsämbetets project widtages, som i grunden icke något särdeles innehåller än sådant, som gifwe anledning till sådane missbruk, som förrut förelupit, och aldrig genom de utkomne förordningar kunnat hindras.

Herr borgmästaren Renhorn: Man kan lättel:n föreställa sig, huru det nöd-wändigt måste gå, om öfwersikten lemnas i gullsmedsämbetets händer. För-fahrenheten har bewist och wisar dageligen, hwad då skulle skie. Jag will ei hafwa lämpadt hwad jag ärnar säga, på wisse personer. Men det är mästedels sant, hwad ordspråkswis säges: *Ein jeder ist Dieb in seiner Nahrung*¹. En skomakare spitar lädret af en annans hud öfwer lästen således, at han kan jemwäl få ett par skor för sig sielf. En skraddare lära föga taga så litet till en klädning, at han ej har så store stycken öfwer, som behöfwes till ett par byxor. Likaså går det med gullsmederne, de legera silfwert och giöra ringhaltigt arbete, men låta likafullt betala sig, som wore det sådant, som wederbör. Missbruket bör fördenskull förekommas.

Herr ålderman Bock: Jag beder, at herr borgmästaren förskonar ämbeterne för sådane tillmälen. Ock kan jag försäkra, at de i deras näringar äro rätt så redelige som någon annan.

Herr borgmästaren Renhorn: Jag har redan förrut förbehållit mig, at min ut-sago ej skulle lämpas till wisse personer. Men at det anförde ordspråket är sant om många, det wisar dagelige ärfarenheten. Och bör fördenskull herr ålderman Bock icke taga detta så illa up.

Herr borgmästaren Fredrich Ingman: Egenteliga frågan är nu hwarthän målet skall wisas till slutel:t utarbetande, och ej om sättet, huru missbruken skola förekommas. Om någon kunde gifwa något godt och lämpeligit project dertill wore wäl. Men för öfrigit håller jag före, at målet bör blifwa qwar i allmänne beswärsdeputationen, hwaräst bondeståndet, hwilcket saken, så wäl som de öfrige, angår, har sine ledamöter. Då målet är där utarbetat, bör det upgifwas till plenorum skiärskådande och afgjörande.

¹ Kursivering enl. konc.

Herr borgmästaren Finerus: Jag finner wäl, at målet bör slutel:n afgiöras in plenis. Men jag är derjemte af den tancka, at det bör utarbetas i secrete utskottet, så mycket mera, som silfwer är en res commercii, och om dess arbetande ställes fritt utan controll på haltigheten, måste fides publica lida derwid.

Herr rådman Abraham Hylphert: Jag finner, at 2:ne momenta i denne discours förekommit. Det första är frågan hwaräst målet skall utarbetas. Och bör det efter min tancka skie uti allmänne beswärsdeputation, som beslutit, at det derstädes skall blifwa qwar. Det andre momentet rörer sättet till utarbetningen, och huru man skall kunna förmå gullsmederne at arbeta så haltigt silfwer som wederbör, hwarwid jag eij kan förbigå at anmäla, det ock förfarenheten wist, at flere hafwa blifwit bedragne med ringhaltigt silfwer, sedan stämplingen började, än någonsin förrut. Så at om eij någon annan säkrare utwäg tages, komma missbruken eij genom stämplingen afhielpas.

Åtta deputerade från bondeståndet ankommo. Ordföranden häradsdomaren Jacob Larsson gaf wid handen, at bondeståndet hade bifallit secrete deputationens betänckande, ang:de borgmästaren Ströms ansökning. Och anmälte Jacob Larsson härhos, at som wid 1743 åhrs riksdag blifwit för nödigt ansedt, det Wermelands widsträkte häradshöfdingedömmet måtte delas, så hade bondeståndet trodt, at det beqwämligen kunde skie, emedan häradshöfdingen Nummers, som denne jurisdiction nu innehar, wore sinnad at taga afskied om honom bewilljades, at få vice häradshöfdingen Nackreij till efterträdare i den ene jurisdictionen. Aflemnandes Jacob Larsson bondeståndets extractum protocolli härom.

Herr talman lofwade, at ståndet skulle detta mål till öfwerwägande företaga, så snart möjligit wore, och deröfwer yttra sig, hwarmed desse deputerade afträdde.

Fyra deputerade från prästeståndet anmältes och infördes, berättandes theologie professoren Benzeltierna, at prästeståndet hade förehaft secrete handels- och manufacturdeputationens betänckande, ang:de utländskt malts införssel tillika med bondeståndets extractum protocolli, och hade prästeståndet detta senare bifallit med tillägning, at efter trenne åhr, all maltinförssel uphörer, hwarförinnan herrar landshöfdingarne böra föranstalta, at tillräckel:e mäلت-inrättningar, så i städerne, som på landet blifwa anlagde.

Herr talman började åter discoursen, ang:de controllwäcket, och föreställde, om icke saken på det sättet bäst kunde hielpas, at enär allmänne beswärsdeputationens arbete öfwer denne § wore färdigt, kunde det öfwerlemnas till secrete utskottet, som sedan kunde inkomma med dess tanckar deröfwer till plena.

Herr borgmästaren Cervin: På detta sättet kommo man at stötas med bondeståndet. Och håller jag fördenskull före, at allmänne beswärsdeputationens arbete må inlemnas directe till plena, at derstädes skärskådas. Och om något då felar, kan saken remitteras till secrete utskottet, at derwid afgifwa sine påminnelser.

Herr talman: Detta går ej an, utan måge wi hällre säga, at allmänne beswärsdeputationen förehaft puncten, och redan till största delen densamme utarbetadt, hwarföre ock deputationen efter dess beslut bör fortfara dermed. När arbetet är färdigt, må det aflemnas till secrete utskottet, dock ej at cognoscera hwad deputationen gordt, utan allenast at aflemna dess särskildte tanckar, om så nödigt är, derwid till riksens ständers plena, hwaräst bägge projecterne sedan måge företagas och avslutas. Denne föreställning bifölls.

Herr grosshandlaren Clason inlemnade herrar deputerades öfwer stridige fullmagter författade yttrande, angående riksdagsfullmäktigskapet för Norrtelje stad,¹ hwilcket sedan thet förre walet war uphäfwit, genom ett senare d. 22 Martii sidstl:ne anstält wahl, tillfallit herr borgmästaren C. G. Boberg: Det ock ortens landshöfdinge, genom resol:n af d. 6 April sidstwekne faststältdt, hwilcket ock herrar deputerade funnit godt at tillstyrcka, som ock af ståndet bifölls.

Herr talman anmälte, at extraordinarie cancellisten Laurin, som hade på befallning föranstaltat om rådmannen Holmquists begrafning, hade nu ingifwit räkning på de derwid gjorde nödige omkostningar, hwilcke tillika med dem, som ännu återstår utgiöra ungefärligen 600 d:r kop:rmt. Hemställandes herr talman, om icke desse penningar måtte betalas af ståndets cassa, emedan efter honom ej något wore at tillgå, och änckan dessutom i alldeles fattigt tillstånd. Och fant ståndet godt, at härtill lemna dess bifall, hwarföre ock secreteraren anbefaldtes at desse 600 d:r k:rmt utassignera.

Skildes åt.

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1335, nr 72.

Åhr 1756 den 3 Maii

S. D. Föredrogs samt remitterades följande inkomne utdag af protocollet, hållit i rådcammaren, neml:n

Utdrag af rådsprotocollet,¹ hållit d. 15 sidstl:ne Martii, ang:de cammereraren wid första afräkning[s]contoiret, Olof Arenanders, ansökning, at få niuta de 1200 d:r s:rmt i åhrlig löhn, som på 1696 års stat honom äro anslagne, hwilcket Kongl. Majj:t pröfwat skiäligit, samt at sådant må skie från detta åhrets början.

Detta mål hade ridderskapet och adelen samt prästeståndet remitterat till secreta utskottet, hwilcket ock ståndet biföll.

Utdrag af rådsprotocollet,² af d. 30 sidstl:ne Martii, med berättelse, at kongl. Swea hofrätt, till föllje af Kongl. Majj:ts befallning, icke kunnat undgå, at upföra fältnotaren Eneroth på flere härads höfdingeförlager. Men emedan dess hafde förrättningar icke warit tillräckelige, at öfwertyga hofrätten om dess capacitet till en ordinarie dommaresyssla, och åldren alt mera och mer för honom tilltager, hwarwid han sedan 1744 ingen öfning haft. Ty hade kongl. hofrätten hemstält, om icke densamme må äga frihet, at fältnotaren Eneroths förtjenst och skickelighet, emot de öfrige sökandes at jemföra och pröfwa, hwilcket Kongl. Majj:t bifallit, öfwerlemnandes till riksens ständer så detta, som ock, om icke någon annan utwäg kunde utfinnas till Eneroths soulagement. Och hade ridderskapet och adelen samt prästeståndet hänskiutit detta ärende till secreta deputationen, hwarmed ståndet jemwäl instemde.

Utdrag af rådsprotocollet,³ under d. 17 Martii sidstl:ne, ang:de capitainen Gregorii Aminofs och adjutanten Eric Fabritii ansökning, at under frälsemanarätt få uptaga och i bruk bringa följande i Kymmenegårds lähn beläge ödes hemman, neml:n den förrre 1½ i Ryhkylä⁴ n:o 1 samt ett hemman n:o 6 i Tukala by bägge i S:t Michells sochn, och den senare ¾ hemman Pohojois by, Jokas sochn, hwilcke ansökningar Kongl. M:t till riksens ständers skiärskådande och yttrande öfwerlemnad ridderskapet och adelen samt prästeståndet hade

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1327, Rådsprotokoll, nr 20.

² Ibidem, nr 21.

³ Ibidem, nr 22.

⁴ Förmodligen felskrivet för *Rääkkylä*.

remitterat detta ärende till cammar-, oeconomie- och commercedeputationen, hwilcket ock ståndet nu biföll.

Utdrag af rådsprotocollet,¹ under d. 26 Martii sidstl:ne, ang:de en af probsten Zacharias Westbeck ingifne supplique, om hielp och understöd, at vidare kunna fullborda ett af honom för få åhr sedan påbegynt och med flit, kostnad och möda, samt god framgång fortsatt arbete uti anseenlige tracters tillredande till bördig åcker och äng, som förrut warit oländig myr- och mosse-marck, med mera. Öfwerlemnandes Kongl. Maj:t till riksens ständers egit bepröfwande, hwad skiälig upmuntran så wäl probsten Westbäck, som andre i dylike mål sig distingverande rikets inbyggare framdeles må wederfaras. Och hade ridderskapet och adelen, samt prästeståndet hänskiutit till secrete utskottet, det ock ståndet nu biföll.

Utdrag af rådsprotocollet,² d. 13 sidstl:ne April, ang:de förkorttningscommissionens berättelse, om hwad densamme, i anledning af de från landshöfdingarne och regementscheferne inkomne anmärckningar, wid det genom trycket utgångne projectet, till förkortning uti allmänne räkenskaperne,³ ytterligare funnit nödigt at påminna, hwilcket ärende Kongl. Maj:t, till tidens winnande, hänskiutit till riksens ständers egen åtgierd. Borgareståndet fant godt, at remittera detta mål till cammar-, oeconomie- och commercedeputationen, äfwensom ridderskapet och adelen samt prästeståndet förrut sig häröfwer yttrat.

Utdrag af rådsprotocollet d. 19 Februarii sidstl:ne,⁴ ang:de placemajorens på Sweaborg, Carl Fredrich Loods efterlätne äncka, friherrinnan von Kiöhlers ansökning om pension. Och hade Kongl. Maj:t i nåder hemställt, om icke henne 5 a 600 d:r srmt, så i anseende till hennes mans besynnerlige olyckelige dödsfall, som förrut ärwist nit i Kongl. Maj:ts och cronans tjenst, som hennes torftige tillstånd måtte bewilljas. Ståndet fant godt, at hänskiuta detta mål till secrete utskottet, det ock ridderskapet och adelen, samt prästeståndet förrut giordt.

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1327, Rådsprotokoll, nr 23.

² Ibidem, nr 24.

³ *Kongl. förkortnings-commissionens project til mera korthets och redighets winnande i kronans räkenskaper och kammar-werk* (Stockholm 1755).

⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1327, Rådsprotokoll, nr 25.

Utdrag af rådsprotocollet,¹ af d. 8 Martii sidstl:ne, ang:de resp:e herrar föreståndarnes wid på Ladugårdslandet inrättade nye barnhuset, gjorde ansökning om något publiqut understöd, med mera. Hwilcket Kongl. Majj:ts till riksens ständers ömma wård och åtanka i nåder welat anmäla. Och hade ridderskapet och adelen remitterat detta mål till secrete utskottet, det ock prästeståndet giordt, dock med förbehåll, at innan något fastställes i denne sak, blifwa under rättadt om wärckets beskaffenhet och inrättning, hwarefter prästeståndet nermare derom will yttra sin tancka. Men ståndet fant godt at bifalla ridderskapet och adelens utlåtande.

Utdrag af rådsprotocollet,² d. 19 sidstl:ne Februarii, ang. framl:ne hans excellence herr riksrådet grefwe Cedercreutz änckjegrefwinnas Maria de Campbells ansökning, at warda i sine bedröfwade willckor hugnad med den för riksråds enckjefruer wanlige pension. Hwatill Kongl. Majj:t i nåder förklarar sig benägen. Men som nu på ordinarie pensionsstaten ingen tillgång dertill gifwes, så hade Kongl. Majj:t i nåder funnit godt, at denne ansökning med riksens ständers communicera. Detta ärende war af ridderskapet och adelen, samt prästeståndet remitterat till secrete utskottet, hwartill jemwäl ståndet samtykte.

Uplästes ett af herr rådmannen Abraham Hylphert ingifwit memorial,³ af innehåll, det ehuruwäl under sidstl:ne riksdag blifwit befaldt, at segelleden i Mälaren skulle på de under wattn warande klippor och grund, med remmare och kummel utmärckas, till afböijande af fartygs och gods samt folleks förolyckande, så skall dock sådant icke wara wederbörligen efterkommit, hwaraf i denne wåhr händt at 3:ne lastade fartyg från Westeråhs stad blifwit förolyckade. Anhållandes herr rådmann, at någon ytterligare och skyndesam författning måtte widtagas, till dylike olägenheters förekommande. Hwarwid herr rådmannen en förteckning på felande kummel och remmare i Westeråhsleden inlemnade.

Herr talman: Jag ser at denne förteckning angår allenast grundens utmärckande i Westeråhsfarleden. Men jag kan nog förstå, at wederbörande lära hafwa warit äfwenså wårdslöse, at utpricka grunden å farlederne till de öfrige

¹ Ibidem, nr 26.

² Ibidem, nr 27.

³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1335, nr 71.

kring Mälaren belägne städer. Och således håller jag före wara bäst, at underdånig skrifwelse till Hans Kongl. Maj:ts må afgå, med anhållan, det wederbörande herrar landshöfdingar måge anbefallas, at tillhålla allmogen, at härutinnan sin skyldighet skyndsammast fullgiöra. Denne föreställning bifölls.

Herr justitiarien Faxell anmälte, at wattnet i sjön Wennern wisse åhr upstiger till en owanlig högd, öfwer de kringboendes åkrar och ängar, ägarne till största skada. Och som herr justitiarien hade sig bekant, at denne olägenhet kunde med någre tusende plåtars kostnad förekommas, om Götha elfs mynning sprängdes 2 el: 3:ne alnar diupare, då ock en stor myckenhet sidländt, wid denne sjös strander warande land skulle till inbyggarnes och cronans förmon, till flere hundrade tusende d:rs värde skulle kunna winnas och snart upodlas, så hemstälde herr justitiariens, om icke herr talman måtte anmodas, at i secrete utskottet detta ärende till det bästa befordra.

Herr talman: Det wille jag gierna giöra. Men man måste först wara wiss derom, at wärckställandet är möjjeligit.

Herr justitiarien Faxell: Jag har öfwerlagt med en wiss man, som sådane ärender nogsamst förstår, och då jag beskrifwit för honom omständigheterne, har han försäkrat, at aftappningen icke allenast är möjjel., utan ock at omkostnaden skall blifwa rätt ringa emot den stora nytta, som man deraf kan med säkerhet förwänta.

Herr talman begärde, det herr justitiarien wille med denne bem:te man nermare öfwerlägga, och sedan däröfwer skriftel:n upsättja sine tanckar. Så wille herr talman anmäla saken hos secrete utskottet, och se till, huruledes den måtte kunna befordras till wärckställighet.

Uplästes secrete deputationens betänckande,¹ af d. 4 Februarii sidstl:ne, ang:de commercerådet baron von Düben, som Hans Kongl. Maj:t i nåder utnemnt, utom förslag, till undfående af statssecreterareämbetet wid inrikes civil-expeditionen, men blifwit af herrar riksens råd genom votering derifrån utesluten. Och som herrar cancellieråderne Arnell och Stenhagen, hwilcke på förslag warit till detta ämbete jemte herr cancellierådet von Carlesson upförde ostridigt ägt långt flere tjensteåhr, än herr commercerådet von Düben, och cancellierådet von Carlsson, oagtat han tjent ett åhr mindre, än den sidstnemde, likwäl innehaft 9 års äldre cancellierådsfullmagt, än commercerådet Dü-

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1328, Sekreta deputationen, nr 7.

bens fullmagt är, och utom dess under sine utrikes beskickningar, ibland flere giordt riket äfwen de wigtige tjenster, at riket både på ett lindrigt sätt fått afbörda sig en anseelig och tryckande skuld, som wunnit en fördelaktig alliance med mera, så har ock deputationen funnit, det herrar riksens råd med com-mercerådet baron von Dübens utvotering rättel:n förfarit. I anseende hwartill jemwäl ridderskapet och adelen detta betänckande bifallit, som ock prästeståndet dertill sitt samtycke lemnat, med tillägning, at som cancellierådet von Carlsson på utmärckt sätt giordt riket stor och nyttig tjenst, så förtjenar han också fördenskull riksens ständers utmärckte åtancka, som ett wedermäle af deras ärkänsla. Hwarföre ock prästeståndet för sin del, och till dess wälbem:te cancellieråd erhåller wärckel. befordran, skulle gierna se honom med statssecreterareheder och -rang hugnad. Och fant ståndet godt, at detta prästeståndets yttrande bifalla.

Uplästes secrete utskottets extractum protocolli, ¹af d. 17 sidstl. April, ang:de titulaireassessoren Erland Fredrich Hiærne, med tillstyrckande, i anledning af andragne skiäl och omständigheter, det måtte till ärsättning för den förlust han af en del af dess jurisdiction måst lida, honom tilläggas säte och stämma i kongl. bergscollegio, när han utan borgmästaresysslans eftersättjande har tillfälle, at där wara tillstädes. Detta hade ridderskapet och adelen samt prästeståndet bifallit.

Herr borgmästaren C. G. Boberg: Hwart skall detta taga wägen? Secreteraren Örnshiöld är nyssförrut blefwen² extraordinarie assessor i kongl. bergscollegio. Nu skall denne jemwäl komma dertill. På detta sättet kunna extraordinarierna blifwa många nog. Men som dylik befordran länder till förfång för andre wäl förtjente, så kan jag icke eller lemna mitt bifall dertill.

Herr justitiarien Faxell: Saken har warit före i bergsdeputationen, och har jag, i anledning deraf, mig noga bekandt, at den förmon, som nu tillägges assessoren Hiærne, länder aldeles icke till förfång för andre wälförtjente sökande. Ty 1:o ärkänner kongl. bergscollegium, at Hiærne, i anseende till tjensteåhr och meriter, bordt för detta upföras på assessorsförslag, men at collegium det ej wågat göra, emedan twenne dess ledamöter äro Hiærnes nära skyldemän. 2:o bör den nu för assessoren Hiærne föreslagne förmonen ej så-

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1327, Sekreta utskottet, nr 46.

² Enl. konc.; renskr.: *blefwer*.

lunda förstås, at han är sielfskrefwen till nästa ledig blifwande assessorssyssla, utan bör han söka förslag så wäl som andre, till exempel assessorerne Heijke, Thunberg och Bergenschiöld, hwilcke alle hafwa säte och stämma i kongl. bergscollegio, när de härstädes wistas.

Herr handelsman Forssman: Jag finner, at assessoren Hiærne ej har mera förmon häraf, än allenast den hedern, at äga säte och stämma i kongl. bergscollegio. Och som han derigenom lidit, at hans innehafwande bergmästarejurisdiction blifwit deld, och detta skall wara såsom en ärsättning för dess lidande, så kan jag ej se, hwarföre wi icke skulle lemna vårt bifall dertill, hälst ingen derigenom prejudiceras.

Herr talman: Secrete utskottet har, uti dess nu upläste utdrag af protocollet, anfördt de skiäl och omständigheter, hwarpå secrete utskottet sitt tillstyrckande grundat. Och emedan detta tillstyrckande icke länder någon till förfång, utan allenast assessoren Hiærne, som warit lidande, till soulagement, så hemställer jag till ståndets godtfinnande, om icke det må bifallas. Hwilcket med Ja beswarades.

Uplästes bergsdeputationens betänckande,¹ ang:de den wid förre riksdagen på prof inrättade bergsfiscalssysslan i Wermeland.

Herr borgmästaren Kock begärdte, at detta betänckande måtte ligga på bordet. Hwilcket bifölls.

Herr talman anmälte, at herr landshöfdingen Hummelhielm påmint och begärdt, at ståndet täktes sig företaga och bifalla bondeståndets extractum protocolli, af d. 1 Martii sidst:ne,² ang:de tiondesättningen i Halland. Herr talman hade wäl icke underrättat herr landshöfdingen, at detta mål wore redan afgjordt, men likwäl lofwat, at det skulle skie. Frågandes fördenskull, om det icke nu finge påskrifwas, och afsändas. Hwilcket bifölls.

Uplästes secrete utskottets extractum protocolli af d. 30 April nästledne,³ hwarmedelst, de, wid den af secrete utskottet tillärnade inventeringen öfwer riksjouvelerne, förefallne omständigheter till stora deputationens skiärskådande öfwerlemnas.

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1329, Bergsdeputationen, nr 3.

² Borgarståndets arkiv, vol. R 1334, Bondeståndets protokollsutdrag, nr 8 (flera handlingar). Även 3 april. Tryckt som bilaga 12 i bondeståndets protokoll (*BnP* 7, s. 873).

³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1327, Sekreta utskottet, nr 47. Tryckt som bilaga 20.

Uplästes stora deputationens extractum protocolli af d. 1 Maii innewarande,¹ ang:de samme mål, hwarutinnan deputationen tillstyrcker, at i anledning af Hennes Kongl. Maj:ts yttrande i detta mål, underdånig föreställning till Hans Kongl. Maj:t må afgå.

Uplästes generalen Kaulbars och öfwerceremoniemästaren Palmfeldts afgifne berättelse,² om det swar de af Hennes Kongl. Maj:t fått, då de å secrete utskottets wägnar anhållit, om någon wiss tid till riksjouvelerneinventering.

Uplästes Hennes Kongl. Maj:ts skriftelige yttrande öfwer denne tillärnade inventering,³ hwilcken Hennes Maj:t förklarar för ett misstroende, och, som orden lyda, *sig för god, at hädanefter bära dem.*

Uplästes ett utdrag af rådsprotocollet,⁴ af d. 26 Aprilis nästledne, till swar uppå secreta utskottets underdånige skrifwelse, af d. 6 i sidstl:ne månad, ang:de secrete utskottets anhållan, at få genom sine deputerade, i anledning af inventeringen, taga riksjouvelerne i ögnasikte.

Och sidst uplästes det af stora deputationen projecterade underdånige bref till Hans Kongl. Maj:t,⁵ ang:de Hennes Maj:ts utlåtelse i detta mål så wäl, som ock föreställning deröfwer, at riksens ständer hafwa måst förmärcka sig af Hennes Maj:t jemwäl i öfrigit icke wara ansedde, efter hwad de borde, at riksens herrar råd och andre ämbetsmän ringa agtas, och bemötas efter godtyckio, och icke efter hwars och ens wärdighet, som wore någon annan för-tjenst, än laglydnad, eller annan utwärtens wärdighet och belöning, än den, som efter lag och rättwisa ibland undersåtare bör utdelas.

Herr handelsman Modin: Jag har icke haft tillfälle, at höra denne sakens omständigheter förr än nu. Och som de samme äro ömme, så begär jag, at målet må ligga på bordet, till nermare genomseende.

Herr borgmästaren Kock: Jag tror eij, at någon bland oss finnes, som icke ser det uppenbara föragt, som Hennes Kongl. Maj:t wisat emot Swea rikets inbyggare. Ty ehuruwäl riksdagsordningen uti 13 § stadgar, at riksens ständer skola efterse, om riksens clenodier och mobilier i skattcammaren och annorstädes äro i behåll, så har dock Hennes Maj:t, icke allenast welat sådant

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1327, Stora deputationen, nr 10. Tryckt som bilaga 21.

² Borgarståndets arkiv, vol. R 1327, Stora deputationen, nr 10 a. Tryckt som bilaga 22.

³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1327, Stora deputationen, nr 10 b. Tryckt som bilaga 23.

⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1327, Stora deputationen, nr 10 c. Tryckt som bilaga 24.

⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1327, Stora deputationen, nr 10 d. Tryckt som bilaga 25.

wägra, utan och förklarar *sig för god, at efter den stunden bära dem*. Och som sådant strider emot riksens ständers rätt, och rikets uråldrige wärdighet, så böra ock riksens ständer giöra härom en sådan föreställning, som de högst eftertänckelige omständigheterne wärckel:n ärfordra. Hwarföre ock jag icke twiflar, det ju det projecterade brefwet till Hans Kongl. Maj:t lærer bifallas.

Herr justitiarien Faxell: Ingen ibland oss lærer wara, som icke med störste bekymmer och swidande hierta hördt, af de upläste acter den hårda medfart, hwarmed Hennes Maj:t bemött riksens ständer, och det föragt hon wisat för Swea rike, som likwäl från uråldrige tider ägt och bewarat dess rättmätige anseende och heder bland utrikes magter. Det är således en dryg ytterligare projection, som emot oss utöfwas, och en suite af det som förrut förelupit, och förorsakat riksens ständer så mycken oro och bekymmer. Jag tror, om våre framledne store ministrar och generaler, som med så lysande wett och mannamod förswarat och bibehållit rikets heder, nu skulle stiga up, och få se vårt nerwarande tillstånd, skulle de wisserl:n tala så alfwarsamt, som rikets rätt det wärckeligen kräfwer. Jag hyser all fullkomlig wördnad för Hennes Maj:t, såsom vår nådigste konungs gemål. Men, såsom fri swensk man, ärkänner jag ingen af qwinno född berättigad, at yttra ett sådant föragt emot Swea rikets och dess inbyggare, som nu skiedt är. Och undrar jag fördenskull så mycket mera, at någon will begära, det målet skall ligga på bordet, som riksdagsordningen är aldeles icke till denne casus lämpelig. Ty om riksens ständer hade 1723, då riksdagsordningen författades, kunnat föreställa sig sådane hädandels, som nu hos oss förefalla, hade de wisserl:n undantagit dem ifrån de mål, som böra hwila, då någon derom påminner.

Herr borgmästaren C. G. Boberg: Ju bekymmersammare omständigheterne äro, desto mera betäncketid fordras till deras öfwerwägande. De som äro ledamöter i stora deputationen hafwa haft tillfälle, at behörigen lära känna saken. Men jag och flere hafwa nu först fått höra densamme. Och således begär jag at den må ligga.

Herr borgmästaren Fr. Ingman: Stora deputationen har med all ömhet handterat saken, och noga öfwerwägat dess omständigheter, samt projecterat en sådan skrifwelse derom till Hans Kongl. M:t, som nu upläst är. Man lærer eij kunna säga, at ju projectet är författadt i lindrige ordasätt, blandade med en sådan alfwarsamhet, som riksens ständer anstår, och rikets wärdighet kun-

nat tåla. Och som målet är en casus extraordinarius, hwartill riksdagsordningen icke är lämpelig, så begär jag at det nu straxt må afgjöras.

Herr handelsman Forssman: Förewarande sak är öm, ty den rör rikets rätt och wärdighet. Men jag kan icke finna hwarföre densamme skall ligga, ty alle omständigheter äro grundel:n öfwerwägade och lagde oss för ögonen, så at derwid icke något kan sägas fela. Projectet är ock rätt wäl och i sådane ord författadt, som sakens wigt kräfwer. Och således tror jag icke, at någon ärlig man lærer willja giöra ändring deruti. Jag beder fördenskull, at målet må utan mindre omgång bifallas.

Herr borgmästaren Schauv: Uti det som redan discoureradt blifwit, är störste delen uptagit af det, som jag hade ärnat anföra, så at jag ej har något särdeles at lägga till, utan will allenast säga, at i början af riksdagen angrepos våre grundlagar, nu antastas swenska nationens heder och rikets wärdighet, i det Hennes Maj:t på ett så förakteligt sätt förklarar *sig för god, at bära rikets juweler*: Riket anses såsom owärdigt, och dess inbyggare, såsom ett föragtligt folck. Böra wi då icke såsom frie swenske män rädda och bibehålla rikets och vår egen rätt? För öfrigit är jag alldeles ense med herr justitiarien Faxell, at detta ärende är en casus extraordinarius, hwartill riksdagsordningen icke är lämpelig, då frågan är om målet skall ligga. Och begär jag fördenskull, at det nu må afslutas.

Herr borgmästaren Joh. Boberg: Då ärendet förehades, ang:de grundlagarnes rätta förstånd, fant ståndet det wara en sådan casus extraordinarius, hwartil riksdagsordningen icke sträkte sig. Detta mål är aldeles af samme beskaffenhet. Och är jag fördenskull härutinnan af enahanda tancka, med de flere herrar ledamöter, som härom yttrat sig, samt begär, at målet må genast afgjöras.

Herr fabriqueuren Dahlmansson: Man lærer ej behöfwa lång betäncketid at öfwerlägga, om rikets wärdighet och ständers rätt skall räddas och bibehållas. Och som af de upläste acterne är nog tydeligit at de blifwit på ett högst eftertänckeligt sätt angrepne, så tror jag ock, at de herrar ledamöter, som begärdt, at saken skall ligga, lära så mycket hällre afstå ifrån deras begäran, som intet något uti det projecterande brefwet kan ändras, utan at bortgifwa något af vår rätt, och målet dessutom är så bedröfweligt, at tårarne rinna mig ögonen wid dess öfwerwägande.

Herr borgmästaren Schauv: Jag hemställer till ståndets bepröfwande, om icke det tillärnade brefwet till Hans Kongl. Majj:t, ang:de denne sak, må tryckas, och inhäftas bland våre acta publica, till ett wedermåle för framtiden.

Herr borgmästaren Renhorn: Swear och göther hafwa ifrån uråldrige tider wårdat sin öfwerhet, men ock derhos wårdat deras frihet. Deras tal som de i detta målet hållit inför deras konungar äro härpå tydelige bewis. De wore rättwise och alfvarsamme, men anständige och alltid utan smicker: En Torngny lagman wiste, på allahärjar ting, at med behörig myckenhet giöra konungen en så eftertryckelig föreställning, som folkets rätt och den tidens omständigheter ärfordrade. Så hafwa ock efterkommanderne talat uti deras lagar och konungabalcker. Och ehuruwäl talesättet uti 1723 års grundlagar blifwit lämpade efter närwarande tidens bruk, så är dock sielfwe grundmeningen en och densamme. Men nu tyckes det, som man wille tala helt olikt emot desse, och at det ömmar oss, när wi till vårt rättmätige förswar skola säga sanningen. Lät oss betäncka, hwad det will betyda, at Hennes Majj:t säger, *at hon håller sig för god, at bära rikets jouveler*. Är det eij at säga, at hon eij will bära cronan, en crona som ifrån äldste tider ägt en så stor och oklandrad wärdighet, långt större, än den under hwilcken Hennes Majj:t är född, hwars ålder wi nog kunne minnas. Wore icke wisse omständigheter, tror jag at riksens ständer wäl wiste hwad de borde och kunde giöra. Och som rikets rätt och wärdighet är angrepnen, och wi som redelige riksdagsmän böre förswara hwad oss tillkommer, och jag är öfwerlygad, at mäst alle ledamöter äro af enahanda tancka med mig, så will jag se den, som wågar, at ytterligare påstå, at målet skall ligga, och hemställer, om icke mått emot slike raserier böra widtagas.

Herr borgmästaren Fries: Jag conformerar mig med hwad herr justitiarien Faxell och herr borgmästaren Renhorn redan anfördt. Och som åtskillige rykten löpa omkring i riket, hwilcke ju förr dess hållre böra afhielpas, så begär jag, at målet må genast företagas och afgiöras, samt sedan till Hans Kongl. Majj:t aflemnas genom en stor deputation. Hwarefter det må tryckas till allmänhetens uplysning.

Herr borgmästaren C. G. Boberg: Jag kan eij utan förundran höra, at det will giöras mig till crime, at jag begärt, det målet må ligga på bordet. Ett sådant förfarande emot mig är så hårdt, som i sig sielft alldeles oskiäligit. Jag will icke tro, det någon wågar neka mig en rättighet, som lagen mig tillägger, i synner-

het uti ett så ömt och granlaga mål som detta. Jag twiflar alldeles icke om sakens sanning. Men jag håller före, at man wäl bör betäncka sig, hwilcke medel och utwägar kunna wara de bäste at bota, och för framtiden afböija det, som är felat. Secrete utskottet har, som jag ser af documenternes datis, haft detta målet en hel månad under händer. Men oss kan ej ett par dagars betäncketid lemnas.

Herr borgmästaren Renhorn: Jag wågar, at fråga herr borgmästaren C. G. Boberg, om han kan betäncka sig en tima, om han är ärlig karl.

Herr borgmästaren C. G. Boberg: Hwad skall sådant betyda? Jag will se den i synen, som wågar at sättja min ärlighet i twifwelsmål. Jag har enl:t lag begärt betäncketid, at utröna de bästa botemedlen, men ej at ändra, fast mindre, at afstympta hwad projecterad är.

Herr handelsman Modin: Jag har också begärt, at målet skulle ligga, på det jag, som derom är okunnig, vidare än hwad jag nu hördt, måtte få tillfälle at nermare inhemta omständigheterna, men icke at ändra hwad hwad stora deputationen anfördt. Och som jag efter riksdagsordningen äger rättighet till min begäran, så bör jag icke eller undergå någon critique.

Herr talman: Af discoursen har jag funnit, at inge flere än herr handelsman Modin och herr borgmästaren C. G. Boberg begärt, det saken måtte hwila.

Herr rådmän Abraham Hylphert: Jag skulle ock gjerne se, at detta ömma ärende måtte hwila, men allenast en stund, till dess man finge höra, huru de öfrige resp:ve stånden härmed förfara.

Herr talman: Hwartill skulle wäl det wara nyttigt? Ståndet behöfwer aldeles icke någre uplysningar af androm i detta mål, som beklagel:n i sig sielft är nog tydeligit. Och som de äro allenast twänne, som begärt at saken skall ligga, så måste jag begära, at de som kunna wara af samme mening med desse 2:ne h:rar ledamöter, wille anmäla sig till protocollet.

Herr borgmästaren Lange: Jag hade ärat tala, men som de herrar ledamöter, hwilcke redan yttrat sine tanckar, nogsamt genomgådt saken till alle dess omständigheter, så will jag allenast gifwa wid handen, at jag conformerar mig med herr justitiarien Faxell.

I samma mening yttrade sig herr grosshandlaren Clason, herr secreteraren Widmarck och herr borgmästaren Brunssel, samt flere, hwilckas namn secre-

teraren i hastighet eij kunde anteckna. Och herr borgmästaren Finerus begärde proposition. Hwarmed åtskillige andre instämde.

Herr talman: Som åtskillige herrar ledamöter begärde proposition, så frågar jag, om icke stora deputationens extractum protocollis och projecterade bref, at i förevarande mål till Hans Kongl. Maj:ts afgå, får bifall, och om icke det sedan må tryckas. Hvilket med Ja nästan öfweralt beswarades. Och yttrade sig herr borgmästaren Fr. Ingman: Jag har swarat nej, icke till den förre delen af propositionen, hwilken jag bifaller, utan till den senare, och protesterar jag jemwäl nu emot tryckningen. Härmed förenade sig herr borgmästaren Cervin.

Herr talman: Hwärtill är wäl en sådan protest nyttig, ty målet blifwer ändå trykt i riksdagsgazetten. Och förestälde herr talman vidare, at nödigt wore, det ståndet måtte kundgiöra detta dess beslut, de öfrige respective stånden, genom en anseelig deputation. Detta bifölls, och fants tillika godt, at de deputerades antal skulle blifwa 24, och åtog sig herr borgmästaren Schauv, at föra ordet; hwarmed herrar deputerade afträdde.

Uplästes justitiædeputationens extractum protocollis,¹ af. d. 14 Januarii sidstl. med hemställande, om icke deputationens wid sidstl:ne riksdag afgifne betänckande, öfwer Laholms stads då gjorde ansökning, om kongl. fullmagt för dess borgmästare, måtte nu blifwa företagit och afgjordt. Hvilket ridderskapet och adelen samt prästeståndet d. 7 sidstl. Februarii bifallit. Och som ståndet af påskrifterne, å ber:de justitiædeputationens, wid sidstl:ne riksdag, afgifne betänckande befant, at ståndet då redan, jemte bondeståndet, denne Laholms stads ansökning bifallit, så anbefaldtes at ståndets påskrift å detta justitiædeputationens protocollsutdrag skulle påskrifwas.

Uplästes bergsdeputationens betänckande,² ang:de Ädelfors guldwärck, med berättelse, huru så wäl grufwebrytningen som smältningen sedan sidste riksdag blifwit fortsatt, samt tillkännagifwande, at derwid redan så mycket är wunnet, at man på flere rön och säkrare anledning kan hoppas, det detta wärck i framtiden, kan bära sig, hälst nu mera haltigare kjesar, och som oftast synbart gull wisat sig. Hwarwid deputationen anmäler, at i Jönkiöpings lähn, Wästra härad och Frödery sochn på hemmanet Årsätts ägor 3 ½ mil från guldwärcket, är sedan sidste riksdag en anwising yppad, bestående af ordentel:n

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1329, Justitiædeputationen, nr 10.

² Borgarståndets arkiv, vol. R 1329, Bergsdeputationen, nr 4.

strykande gånger, som föra blyglants, kjes, jemte något gull och kopparmalm. Och hade man wid malmgångernes uppskiutande märcktt, at de tilltagit i mäktighet och malmen i halt, så at kjesen nu gifwer $\frac{3}{4}$ lod silfwer efter centnern, samt $1\frac{1}{4}$ lod gull efter en marck silfwer, och blyglantsen skild från berget 60 till 70 procent bly, samt 1 och $1\frac{1}{2}$ lod silfwer efter centnern, och 2 lod gull efter en marck silfwer. Tillstyrckandes deputationen, i anledning af anförde skiäl och omständigheter, at åtta tusende dahl:r s:rmt åhrl:n i penningar, och utom dess 30 centner krut från Husqwarns krutbruk, måtte till arbetets fortsättjande så wid guldvärcket, som denne senare anwising bewilljas. Hwilcket ridderskapet och adelen bifallit, och öfwerlemnad till secreta utskottets besörjande, hwartill prästeståndet samtykt. Och fant ståndet jemwäl godt, at härtill dess bifall lemna.

Fyre deputerade från bondeståndet ankommo. Dannemannen Joseph Hansson, som förde ordet, berättade, at bondeståndet förehaft cammar-, oeconomic- och commercedeputationens betänckande, ang:de Ingelstad kongsgård i Christianstads lähn, och funnit nödigt, at deröfwer afgifwa någre påminnelser. Hwarföre bondeståndet wördsaml:n begärdte, at detta mål imedlertid måtte hwila. Likaledes berörde deputations betänckande, ang:de förbud emot getter i Skåne, hwilcket förbuds utfärdande bondeståndet höllo före, åtminstone böra hwila till näste riksdag. För öfrigit hade bondeståndet gifwit desse sine deputerade in commissis, at begära, det täktes borgareståndet företaga och afgiöra de från allmänne beswärsdeputationen inkomne målen, ang:de smörräntan och en laxgård i Halland, på det skrifwelse härom till Hans Kongl. Majj:t snart må kunna afgå.

Herr talman yttrade sig icke twifla, det ju borgareståndet lærer söka, at så mycket möjligit är, till bondeståndets nöije foga sig, samt företaga och afsluta de anmälte 2:ne senare ärender. Hwarmed desse deputerade afträdde.

Uplästes secreta utskottets extractum protocoll¹, af d. 17 i sidstl:ne månad, ang:de de gymnasiistaten i Borgo, samt scholæbetjeningen wid cathedralscholan i Åbo tillslagne penningelöners förwandlande i spannemål. Herr handelsman Allegre, och herr borgmästaren Joh. Boberg begärdte, at detta mål ligga på bordet. Hwilcket bifölls.

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1327, Sekreta utskottet, nr 48.

Fyra deputerade från prästeståndet ankommo, och anmälte kyrckoherden doctor Celsius, at prästeståndet förehaft och bifallit dess ansökning, om 2 öre s:rmt af hwarje matlag öfwer hela riket, till Kongsholmskyrckans reparation, med wilckor, at i fall detta bewilljades, wille prästeståndet bifalla bondeståndets extractum protocollii, ang:de 2 öre s:rmt på lika sätt för landtjägaren Ehrenström. Herr doctorn recommenderade denne sin församlings ansökning till gunstbenägit bifall, och gjorde sig det wördsamme hopp, at ståndet tåktes så mycket hållre dertill samtycka, som det wore en stadskyrcka, hwars bofällighet, i anseende till tak och andre omständigheter, fordra en större reparation, än församl:n wore i stånd at åstadkomma.

Herr talman yttrade sig tro, det ståndet lærer wisa sig benägit, at bifalla herr doctor Cellsii gjorde ansökning. Hwarmed desse deputerade afträdde.

Herr grosshandlaren Clason förestäldte, at ståndet eij hade orsak, at så mycket skynda, med de målens afgjörande, som prästeståndet anmäler, hälst borgareståndet flere gånger påmint hos prästeståndet om åtskillige måls afslutande, som dock likwäl, detta oagtdt, ännu ligga derstädes oafgjorde. Härmed förenade sig herrar borgmästarne Renhorn, J. Boberg och Blom, som begärdte, at detta mål skulle ligga på bordet.

Herr talman: Mig skall det eij wara emot, at detta anmälte ärende må hwila. Men jag måste härhos bedja, at ståndets herrar ledamöter eij måge yrcka på någon sådan liquidation, wid målens afgjörande, som flere gånger tillförene, så wäl som nu skiedt. Ty jag finner icke, at min talmansed något sådant innehåller. Och är jag härhos af den tancka, at wi wäl med all drift böre söka at bringa wåre angelägenheter till godt slut. Men likwäl utan afsikt på liquidation altid giöra hwad rätt och billigt är.

Herr talman hemstälde härhos, om icke ståndet nu behagade företaga och afgjöra stora deputationens inkomne extracta protocollii,¹ angående tiensterns besättjande med mera.

Herr borgmästaren C. G. Boberg yttrade sig: Ståndets utnemde deputerade till detta ärendets genomseende, hafwa wäl derwid haft all möda och flit ospard. Men som saken är widlyftig och flere eftertänkelige omständigheter derwid förefallit, hafwa ståndets deputerade icke hunnit med, at till fullo gå igenom altsammans, och deröfwer författa deras tanckar. Och begärdte herr

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1327, Stora deputationen, nr 6, nr 7, nr 8.

borgmästaren fördenskull, at extractum protocolli måtte afgå till de öfrige resp:ve stånden med begäran, at saken måtte hwila, till dess ståndet hunne yttra sig.

Herr talman: Jag fruktar at med vårt yttrande så långt utdrages, at de öfrige resp:e stånden afgjöra målet, och då komma wi för sent. Dock som herrar deputerade icke hunnit upsättja deras tanckar, ang:de tiensternes besättjande, så måste wäl dermed hafwas anstånd. Men emedan stora deputationens protocollsutdrag, af d. 26 i sidstl:ne månad, och det bifogade projectet till brefwet till Hans Kongl. Majj:t, ang:de de i rådet afgiorde ärenders stämplande, när Kongl. Majj:ts underskrift icke derpå följjer, icke har något egenteligt sammanhang med stora deputationens öfrige arbete, så hemställer jag, om icke detta senare målet må nu företagas och avslutas.

Herr justitiarien Faxell: Detta mål är en suite af stora deputationens förrutgångne arbete och tillstyrckande. Och således böra wi se oss före, huru wi afgjöra det. Jag är eij emot principen af ärendernes stämplande, när Kongl. Majj:ts underskrift, efter giord påminnelse wägras. Och således bifaller jag quæstionen an, men tror derhos, at wi eij kunne gå vidare innan det öfrige blifwit afgjordt.

Uplästes stora deputationens extractum protocolli af d. 26 i sidstl. månad jemte berörde deputations bifogade project till bref till Hans Kongl. M:t, ang:de de i rådet afgiorde ärenders stämplande, när Kongl. Majj:ts underskrift efter giord påminnelse wägras.¹

Herr borgmästaren Renhorn: Min tancka har warit och är, at som deputerade icke hunnit, at författa sine påminnelser, mycket mindre ståndet, at öfwerse och fastställa dem, så borde och detta hwila, på det det sedan måtte kunna lämpas derefter, i fall omständigheterna sådant ärfordra. Men icke dess mindre finner jag, at quæstio an, hwad de öfrige expeditionerne angår, kan nu bifallas, dock at den delen, som tiensterna angår, må hwila tills vidare.

Herr talman: Mig tyckes, at detta mål förnämligast angår expedierandet af de uti rådet afgiorde mål. Och som desse ofta, i brist af underskrift, stadnat utan expedition, ehuru träget derom blifwit påmint, så fordrar angelägenheten, at häruti något wist må stadgas, på det regeringen eij må stadna i dess be-

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1327, Stora deputationen, nr 9.

hörige drift. Och för öfrigit kan jag ej annat finna, at tienstesaken beqwämligen kan skilljas härifrån.

Herr borgmästaren C. G. Boberg: Stora deputationens nyssuplästa project innefattar 2:ne momenta. Det ena ang:de expeditionerne i gemen, och det andra, om sättet huru tjensterne skola bortgifwas, när Hans Kongl. Maj:t nämt något utom förslag, som sedan af rådet blifwit utvoterad, men Hans Kongl. Maj:t, efter giord påminnelse wägrar, at nemna någon annan i dess ställe. Sedan detta senare momentet blifwit hos riksens ständer afgjordt, och underdånig föreställning, i anledning deraf, till Hans Kongl. Maj:t afgådt, har man ej hört, at Hans Kongl. Maj:t wägrat dess underskrift å någon expedition, utan har alt gådt i sin ordning. Här säges wäl, at stempelen warit brukad i högstsal. Hans Kongl. M:ts Friedrichs tid. Men när detta expedient widtogs, war högstsal. Hans Maj:t, redan kommen till en hög ålder, orkeslös och derhos ofta så siuklig, at han ej kunde underskrifwa expeditionerne. Men nu deremot hafwa wi en konung, som är i sine bäste åhr. Monne stemplingen wid så fatte omständigheter icke kunde gifwa tillfälle till missnöije hos allmänheten, och andre eftertänckelige påföljder. Men om ändtel:n quæstio an skall bifallas, så tyckes mig dock, at ett och annat ord, som äro nog hårde, kunde lindras, hälst ändamålet ändå utom dess erhålles.

Herr talman: Hans Kongl. Maj:t sig sielf lemnad, är en huld och rättwis konung. Således går deputationens tillstyrckande allenast derpå ut, at Hans Kongl. Maj:t må derwid bibehållas, och wägen afskiäras för de listige och okallade extra råderna, som lönligen willja emot lag intränga sig till rådgifware uti riksärenderne, och således rubba riksens ständers fri- och säkerhet. Och som högstangelägit är, at sådane illgrepp förekommas och alldeles afböijes, så måste ju kraftige mått deremot tagas. Kunnande jag för öfrigit icke se, at orden böra wara annorlunda, än som deputationen så grundel:n och wäl har projecterat.

Herr grosshandlare Clason: Här säges wäl, at sedan riksens ständer giordt underdånig föreställning hos Hans Kongl. Maj:t, ang:de de oexpedierade målen, har Hans Kongl. Maj:t icke någonsin wägrat dess nådige underskrift. Men jag måste berätta, at sådant likwäl skiedt, wid ett mål, som riksens ständer sielfwe beslutit, och till Hans Kongl. Maj:t upgifwit. Hwarföre och rådet funnit sig för anlåt, at sådant hos secrete utskottet anmäla, som giordt rådet en

tjenlig föreställning, med påminnelse, at icke med afgiorde, och upgifne mål återkomma, utan befodra dem till wärckställighet.

Herr borgmästaren Renhorn: Saken hänger så tillsammans, at om Hans Maj:t wägrar de afgiorde målen dess underskrift, så stadnar riksstyrelsen uti dess behörige och jemne drift. Och som detta är wådeligit både för konung och undersåtare, så måste ock behörige mått häremot widtagas. Och lærer icke något lämpeligare och säkrare botemedel häremot kunna finnas, än den föreslagne stemplingen, hwarwid sakerna komma i sin wederbörlige gång, och herrar riksens råd bindas till answar, icke allenast för beslutet, utan ock för wärckställigheten, om dermed dröijes.

Herr borgmästaren Schauv: När wi willja anse saken, såsom innehållande 2:ne momenta, kunne wi snart komma derifrån, om wi bifalla, at stempelen skall nyttias, när Hans Kongl. Maj:t wägrar dess underskrift, å afgiorde mål. Det senare momentet får wi ytterl:re discourrera om, när deputationens arbe, angående tienstesaken kommer före. Men imedlertid kan målet, änskiönt i den förre omständigheten bifallit, ligga oexpedierat.

Herr fabriqueuren Dahlmansson: Det är wisserligen högstnödigt, at något sådant medel widtages, hwarigenom regeringsärenderne sättjas i deras behörige och jämna gång. Wi läre nogsamt ärhindra oss, hwad Hans Kongl. Maj:t behagat anföra, at dess samwete eij tillåtit, at underskrifwa wisse expeditioner. Sådant kunde jemwäl hädanefter existera, och då måste altsammans åter afstadna.

Herr talman: Af discoursen finner jag, at ståndets herrar ledamöter äro derutinnan ense, at stora deputationens upläste project innehåller 2:ne momenta, och at de måge skilljas således, at det förre momentet bifalles, ang:de stämpelens nyttjande på det föreslagne sättet, när Hans Kongl. Maj:t skulle behaga at wägra dess underskrift å afgiorde mål. Men at det senare momentet, angående tiensternes bortgifwande må hwila tills vidare. Denne föreställning bifölls.

Herr borgmästaren Fredrich Ingman anmälte, at herr borgmästaren Herkepæus nu fått rätt på ståndets extractum protocoll, af åhr 1747, ang: de pensioner för fattige borgmästareänckor. Och som samme extractum protocoll befinnes af 2:ne stånd bifallit samt remitterat till secrete utskottet, så begärde

herr borgmästaren, at ståndet tåktes befordra denne saken derhän, at den nu i secrete utskottet må warda uptagen, och bragt till godt slut.

Ståndet lemnade härtill dess bifall. Och anmodades herr borgmästaren Schulten, at efter dess förr gifne lofwen upsättja expeditionen.

Herr borgmästaren Schauv: Jag märcker, at här äro åtskillige, som willja brillera å ymse sidor i deras discourser. Och som riksdagsgazetten nu kommer at tryckas, så tror jag, at dem skedde nöije, om deras namn blefwo i denne gazette införde, då de i något mål besynnerligen wist sig.

Men häremot swarades af flere herrar ledamöter på en gång Neij.

Justerades det af herr borgmästaren Fries upsatte extractum protocoll, angående herr borgmästaren Wesslos befordran till någon först ledig blifwande häradshöfdingesyssla. Och lydde ber:de protocollutdrag som följjer:

S. D. Uti ingifwen skrift andrager borgmästaren och riksdagmannen från Kongelfs stad h:r Johan Fr. Wesslo,¹ huruledes detta ståndet, så wäl som ärbara bondeståndet wid sidstl. riksdag d. 2 och 3 Junii 1752 skolat lemnat sitt bifall till dess då gjorde ansökning och riksens höglofl. ständers anmälände hos Kongl. Maj:t, at han till någon under Kongl. M:ts och riksens Götha hofrätt först ledigblifwande häradshöfdingebeställning måtte befordras warda, hwarom han nu å nyo anhåller.

Och som bem:te borgmästares ansökning i detta mål, förmedelst förre riksdagens påskyndande slut, och ärendernes myckenhet, hos högwördige prästeståndet kommit at oafgiordt hwila, och det befinnes at borgmästaren Wesslo, efter fullbordade studier wid academien, åhr 1735 blifwit auscultant i kongl. Götha hofrätt inskrifwen, och der, sedan åhr 1738 i åtskillige domareförrättningar, med sine förmäns fulla nöije, brukad blifwit, och äfwen d. 22 Maii 1742 till vice häradshöfdinge utnemd, samt sedan den tiden flere så wäl ordinarie som extraordinarie ting och andre häradshöfdingesysslor förrättat, som ock åhr 1747 warit till secreterare och auditeurssysslan wid amiralitetscommissariatet i Götheborg hos Hans Kongl. Maj:t i underdånighet föreslagen, samt dessutan wid auditeurs och landssecreterarebeställningarne brukad warit, och ändtel:n d. 2 Maii 1750 undfådt Kongl. Maj:ts nådige fullmagt på borgmästarebeställningen i Kongelf, hwarifrån han, som stadens utskickade fullmäktig, 2:ne riksdagar med all nit och trohet bewistat. Altså, och i anseende till fören-

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1334, Borgarståndets protokollutdrag, nr 65.

emde borgmästare Wesslos förtjenster af 18 års domareförrättningar, som dess knappe wilckor och ringa borgmästarelöhn, som allenast skall wara ett-hundrade dl:r silf:mt om året, finner borgareståndet för skiäligt, denne af ståndet nu så wäl som förleden riksdag samtykte borgmästaren Wesslos anhållan till gunstigt bifall hos de öfrige respective stånden hörsamst-, tjenst- och wänligen recommendera, så at han till någon under Kongl. M:ts och riksens Götha hofrätt först ledigblifwande häradshöfdingebeställning måtte förhulpen warda, hälst detta mål, såsom wid förre riksdagen, då flere sådane ansökningar wunno framgång, anhängigt giordt, och af twenne stånd redan bifallit, ej wid någre hädanefter inkommande nye ansökningar för præjudicat räknas kan.

Herr borgmästaren Brunssell: Som bondeståndet hos oss genom extractum protocollii begärdt, at jurisdictionen i Wermeland efter häradshöfdingen Nummers, som begär afskied, må delas, så tycker mig, at wi wäl kunde anmäla herr borgmästaren Wesslo, såsom wår medledamot dertill. Och lærer han wäl wara så förtjent och skickelig, som den hwilcken bondeståndet föreslagit.

Herr borgmästaren C. B. Boberg: Jag kan icke finna mig deruti, at här begäres, det herr borgmästaren Wesslo skall få någon först ledigblifwande jurisdiction. Jag hyser all wänskap för honom, men ser icke, huru detta passar sig.

Herr borgmästaren Fries: Jag har upsatt exactum protocollii, enligt ståndets beslut, som ej bör ändras.

Herr borgmästaren C. G. Boberg: Jag kan ej minnas, at något mera blifwit beslutit än at extractum protocollii i detta mål skulle projecteras. Men om man ändtel:n will anse saken såsom afgjord, så låtom oss således jemncka expeditionen, at herr borgmästaren Wesslo wäl må anmälas till ärhållande af någon först ledigblifwande jurisdiction, dock utan at præjudicera någon bättre förtjent. Eljest fruktar jag, at han liten eller ingen nytta får af wår recommendation. Ty på annat sätt lära de öfrige resp:ve stånden icke gå in med oss.

Herr borgmästaren Finerus: Wi böre ej ställa en sak under quæstion, som sidstl:ne plenidag är afgjord, och i anledning hwaraf det nu upläste extractum protocollii är upsatt. Det är ock en skyldighet, at hielpa wår medbroder, som dessutom länge tjent, och wäl förtjenar at blifwa hulpen.

Herr talman: Saken är icke allenast afgjord sidste plenidag, utan redan sidstl:ne riksdag, genom ståndets utfärdade extractum protocollii, hwilcket hos ett stånd ännu till då blifwit bifallit. Och har herr borgmästaren Wesslo redan 2:ne

stånd för sig. Hwarför skole wi då icke äfwen nu understödja hans ansökning på sätt, som detta extractum protocolli innehåller? Detta bifölls.

Herr borgmästaren Gabriel Hagert påminte, at angelägit wore, det hos bondeståndet måtte begäras, at ber:de stånd wille conformera sig med borgareståndet uti saken, ang:de utländske tobaksbladers införsel. Denne påminnelse bifölls, och utnemde till detta ärende, såsom deputerade, herr borgmästaren Renhorn och herr borgmästaren Gabr. Hagert. Hwilcke tillika fingo in commissis, at berätta, det ståndet bifallit stora deputationens project, angående stämpelens nyttjande wid i rådet afgiorde måls expedierande, enär Hans Kongl. Maj:t efter skiedd påminnelse, skulle wägra dess nådige underskrift.

Uplästes handels- och manufacturdeputationens betänckande,¹ angående såckersjudaren Joachim Gottfried Elbfas sökt frihet till eget såckersiuderies inrättande. Hwilcket deputationen på den grund tillstyrckt, at Elbfas är den förste af rikets inwånare, som utomlands på egen kostnad så grundel:n lärdt såckertillwärcckningen, at han ifrån början till slut sielf förstår derwid lägga handen, och at deputationen med fullkomlig säkerhet blifwit underrättad, det ej någon swensk, utom Elbfas nu för tiden i riket finnes, som äger denne wetenskap, samt at de utifrån införskrefne såckersiudare warit så rädde om deras konst, at de intill denne stund ej welat fortplanta densamme på någon enda infödd swensk, ehuru ganska fördelaktige wilkor dem derföre blifwit tillbudne. Och ändteligen, at deputationen befahrar det Elbfas torde fatta det beslut, at, i fall hans ansökning ej bewilljades, öfwergifwa sitt fädernesland, och söka på främmande orter hwad här ej kunde winnas, hwarigenom swensk ungdom skulle afskräckas, at lära denne konst. Och som Elbfas utfäst sig, at troligen underwisa swensk ungdom uti såckertillwärcckningen, och han förklarar sig nögd, at i Nykiöpings stad sig nersättja. Ty hemställer deputationen, om icke honom måtte tillåtas, at derstäders anlägga och drifwa ett såckersiuderi både på topp- och annan såckertillwärcckning, det bästa han förmår. Hwilcket de öfrige respective stånden till alle delar bifallit.

Herr directeuren Schenbom: Jag ser, at trenne stånd redan bifallit detta betänckande, och således lærer häruti ingen ändring kunna skie. Men om målet

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1328, Sekreta handels- och manufakturdeputationen, nr 17.

ändteligen äfwen hos ståndet skall bifallas, så anhåller jag, at ståndet därhos wille begära det inge flere hädanefter måge få tillstånd, at anlägga såckersjuderier. Eljest ruineras de redan anlagde såckerbruken, uti hwilcke wederbörande interessenter nedlagt ganska store capitaler, som de på detta sättet måste förlora. Jag wet redan trenne mästare, som sedan Elbfas wunnit framgång, äro färdige at söka privilegier på egne såckersjuderiers anläggning.

Herr talman: Jag är sielf interessent i ett såckerbruk, men jag är derföre icke emot denne Elbfas. Han är den förste och ende swensk, som lärdt såckersjuderiet ifrån början till slutet. Han har förbundit sig at troligen underwisa swensk ungdom i sin konst, hwilcket likwäl aldrig någon hitkommen utländsk mästare welat giöra, ehuru ansenlige penningar dem derföre blifwit tillbudne. Jag har fördenskull warit upp i deputationen, då detta mål förefades, och sielf understödt hans ansökning. Men det tyckes mig något hårdt, at ehuru Jacobsson i Götheborg ej får sällja sine tillwärcckningar innom en wiss district, så får dock denne tillstånd dertill.

Herr directeuren Schenbom: Jag hemställer till ståndets godtfinnande, om icke en deputation må afgå till de öfrige respective stånden och begära, det hädanåt inge flere såckersjuderiers anläggningar måge bewilljas. Hwarmed herr justitiarien Faxell sig förenade.

Herr borgmästaren C. G. Boberg: Som Elbfas har fler besynnerlige omständigheter för sig, så bör ock hans ansökning bifallas. Men jag är icke af enahanda tancka med herr directeuren Schenbom, at fler såckersjudiers anläggningar må förbiudas, utan tror jag, i anseende till den öfwerflöd, som nu hos oss af såcker brukas, och den dyrhet hwartill wahran upstigit, at det wore rådeligit, at anlägga ett såckerbruk i hwar stad, på det ägarne måtte kunna täfla med hwarannan i bästa priset.

Herr grosshandlaren Lefebure: Såckrets dyrhet härrör icke så egenteligen af omkostnaderne i byggnader, eller af dryge arbetslöner, utan af rudimateriens dyrhet, som nu på en tid mycket högt upstigit, emot förre wanligheten. När denne omständigheten ändrar sig, faller jemwäl såckerprisen.

Herr justitiarien Faxell begärde, at proposition måtte göras med herr directeuren Schenboms tillägning, at inge flere såckersjuderiers anläggningar måge bewilljas.

Men herr talman förestäldte, at denne tillägning wore förgäfwes, om den ock nu finge bifall. Ty till näste riksdag kunde riksens ständer likafult uphäfwa förbudet, om de så godt finna. Frågandes herr talman, om icke det upläste secreta handels- och manufacturdeputationens betänckande angående Elbfas finge bifall, utan den föreslagne tillägningen. Hwilcket med Ja beswarades.

Uplästes bondeståndets extractum protocoll, af d. 24 sidstl. April, angående secreta handels- och manufacturdeputationens betänckande,¹ om högre tullafgifter på malt, hafre, och allehanda grynsorter. Hållandes bondeståndet före wara bäst, det hware tunna malt och hafre, som ifrån de under Sweriges crono eij lydande orter inkomma, må wid införsselen beläggas i åhr med 16 öre ytterligare afgift, åhret derpå med en dahl:r och tredje åhret med 2 dahl:r, alt s:rmt, hwarefter alt malt och hafre från desse orter må till införssel förbiudas, men at malt och hafre som från swenske Pommern införes, och wärckeligen finnes wara denne provincens product, må ifrån all annan afgift, än hittills wanlig warit, befrias, eller i fall sådant höllos betänckeligit, måtte malt och hafre från Pommern eij beläggas med högre afgift, än allenast en dahl:r kopp:rmt tunnan, hwilcken afgift i åhr må taga sin början, och till näste riksdag continuera. Men hwad gryner beträffar bifaller bondeståndet deputationens betänckande.

Detta betänckande uplästes nu åter.² Och hade ridderskapet och adelen dersamme bifallit, men prästeståndet på sätt som bondeståndet, med tillägning, at efter 3:ne åhr alt malts införssel uphörer, hwarförinnan herr landshöfdingarne böra anstalta, at tillräckelige mältinrättningar så i städerne, som på landet äro anlagde.

Herr justitiarien Faxell: Bondeståndet tillstyrcker, at alt malt och hafre kommande från andre utrikes orter än Pommern, må beläggas med högre afgift. Jag bör påminna, at wid pass 8000 el:r 10000 t:r af denne spannemål, och wid tillfällen mycket mehr kan behöfwas till bröd för menigheten i wisse landsorter. Monne tillgång derpå finnes i Pommern, och wore det icke, at upjaga prisen på brödet för den fattige, enär hafran med sådan tillökt afgift belägges, som redan kostar i Wermeland 22 d:r tunnan, och wid misswäxtåhr ändå mera.

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1334, Bondeståndets protokollsutdrag, nr 11.

² Borgarståndets arkiv, vol. R 1328, Sekreta handels- och manufakturdeputationen, nr 4.

Herr talman: Igenom bondeståndets tillstyrckandes i detta extracto protocolli, sättes Pommern i större förmon, än man tror. Ty då kunna de pommerske städerne föra oss på halsen icke allenast deras eget lands product, utan ock andras, emedan ingen är i stånd i at hålla controll deröfwer. Dessutom böre wi komma i hog, at mäلتning är en stadsmannanäring, som nu will öfwerlemnas till de pommerske städerne, hwarigenom våre egne sättjas utur stånd, at göra någre betydande inrättningar.

Herr borgmästaren Renhorn: Jag supponerar, at alt inkommande malt bestiger sig till 150000 t:r åhreligen. Jag will ock tro, at twå tredjedelar här af är pommersk. Jag föreställer mig härhos, at den som hittills nyttjat engelskt malt, lærer hädanefter, om det belägges med den föreslagne afgiften, i det stället bruka inhemskt malt, då bespares ju 50000 t:r, som göra en wacker articel. Om då tillika mäلتningsinrättningen hos oss efter hand sättjes i stånd, kan införsellen i lika proportion aftaga. Och håller jag före, at denne inrättning i synnerhet borde taga sin början, och med alfware fortsättjas i Skåne, som vår rikaste sädessort. Härigenom skulle icke allenast landtmannen derstädes upmuntras till landets bättre upodling, utan ock de öfrige provincerne efterhand kunna få alt mer och mer malt derifrån, samt på slutet deras fulla behof. Men at nu på en gång, antingen twärt af förbiuda alt utländskt malt, eller ock lägga derpå en altför dryg afgift, deruti kan jag så mycket mindre ingå, som få mäلتninrättningar i riket finnas, och tid fordras innan de kunna komma i behörigt stånd, men likwäl den fattige i synnerhet i Bergslagen skulle alt för mycket komma at lida.

Herr talman: Den förmente besparingen, som skulle skie, om engelskt malt förbiudes, eller belägges med högre afgifter, blifwer wärckel:n på långt när icke så stor, som man håller före. Ty jag kan med wisshet säga, at pommerskt malt utgör öfwer $\frac{3}{4}$ om icke $\frac{7}{8}$ af alt utifrån inkommande malt. Och således kommer hela förmonen at tillflyta de pommerske städerne.

Herr grosshandlaren Clason: De bedröfwelige tidningar, som wi höra mäst från alle landsorter, gifwa oss wid handen, at det ser så ut, som skulle misswäxt wara at befrukta. Skier det, och förbud utfärdas, eller afgiften förhöjjes, måste eländet i synnerhet i Bergslagen blifwa alt för stort. Min tancka är fördenskull, at ingen förhögning på afgiften för detta år må fastställas, och at wi, i anledning här af, måge hos de öfrige resp:e stånden göra föreställning härom, samt begära, at Hans Kongl. Maj:ts nådige bepröfwande med råds råde må öfwer-

lemnas, at då pröfwa omständigheterne, om någon ytterligare afgift bör påläggas.

Herr borgmästaren C. G. Boberg: Nyssförrut behagade wäl herr borgmästaren Renhorn föreslå, at mälningsinrättning i Skåne borde upmuntras, och wore wäl om det skiedde. Men sådane inrättningar kunna ej så hastigt, som omständigheterne kräfja, komma i det stånd, at behofwet upfylles. I förledit åhr timade misswäxt på åtskillige orter i riket, och den myckna wätan förskämde alt höö. Nu har jag warit ute på landet, och där höres ej annat, än jemmer och klagan. Boskap och hästar dö, dels af brist på foder, dels derfore at det är bortskiämt. Wintersäden ser illa ut. Och landtmannen får ej skiöta och bereda sin åker till wåhrsädet. Hwilcket alt bebådar oss elände och misswäxt. Det lærer således ej wara tid, at täncka på förbud emot utländskt malt och hafras införssel. Och håller jag fördenskull före wara bäst, at wi gå in med bondeståndet, dock således, at ingen afgift i åhr må upbåras, och at till Hans Kongl. Maj:it med råds råde, enligt herr grosshandlaren Clasons utlåtelse, må öfwerlemnas, at för nästa åhr må pröfwas, om den af bondeståndet föreslagne förhögnigen på afgiften kan tålas, dock at derhos den författning widtages, at herrar landshöfdingarne warda anbefaldte, at besörja hwar i sin ort, det mälthusinrättning må skie.

Herr ålderman Ström: Jag bör påminna, at så wäl det utländske som inhemske kornet i förledit åhr, warit nog swagt till sin kärna, så at icke särdeles godt malt deraf kan wäntas. Det är ock owist, huru wåhrsädet i detta åhr kan slå ut, när boskap och hästar dö, och landtmannen ej går som sig bör bereda sin åker. Min mening är fördenskull, at maltet kunde i åhr befrias för ytterl:re afgift, och bondeståndets senare alternative för öfrigit bifallas. Men härhos är jag af den tancka, at om någonsin mältinrättningen skall kunna komma i det stånd, som wederbör och påsyftas, måste afgiften sedan höijas, och någon wiss tid fastställas till förbud emot utländskt malts införssel. Ty i annor händelse lærer ingen kunna wåga at börja eller utwidga mälningsinrättningen.

Herr borgmästaren Joh. Boberg: I förledit åhr war misswäxt, så at wi här hemma icke hafwe något fast mindre tillräckeligit förråd på korn. Det pommerske doger icke eller till mältning. Ty innan det kommer hit är det skiämt, och mästadels ornat. Det lærer således wara bäst at wi gå in med bondeståndets

senare förslag, dock at ingen afgift i åhr upbäres. Men till regringen öfwerlemnas, at nästa åhr pröfwa, om det kan skie.

Herr rådmän Hanquist: Malt är en utrikes förädlad wahra, som fördenskull borde beläggas med högre afgift, eller ock förbiudas och utestängas, och inrikes mälterierne upmuntras. Mig faller det således underligt före, at höra, det man begär, at det pommerske maltet skall ifrån afgiften i åhr befrias, och at man will påstå det wara för hårdt, om det dermed belades; och som pommerskt malt eij stort doger, och wi behöfwe likwäl denne wahra, så må man ju hållre låta äfwen det engelske wara fritt för högre afgift till införsel, då köparen kan få skiäl för sine penningar.

Herr justitiarien Faxell: Jag är icke ense med dem, som påstå, at malt bör befrias från den projecterade afgiften. Det är sant, at bergslagerne torde något komma at lida genom högre pris. Men så länge någorlunda pris är på spannemål till bröd, kan man wäl tåla någon förhöijning på maltet. Och i detta afseende bör hafran befrias från ytterligare afgift.

Herr borgmästaren Fr. Ingman: Jag bör gifwa wid handen, at råg kostar nu i Boråhs 36 dahl:r och malt 26 till 27 d:r kop:rmt tunnan, samt fås ändå knapt nog för penningar, emedan där icke finnes något förråd at tillgå, som här till äfwentyr kan wara. Med höst- och wårsädet ser det illa ut, om nu dyr tid och misswäxt infaller, hwar skole wi då få malt till dricka, om eij från Götheborg? Och om utländske maltet belägges med afgift, måste wi ju komma at lida.

Herr borgmästaren Fries: Jag måste af erhållen underrättelse från hemorten bestyrcka, hwad flere herrar ledamöter redan sagt, at det ser så ut, som skulle dyr tid infalla. Och är jag fördenskull af den tancka, at wi giöre bäst, om wi bifalla bondeståndets senare alternativ, ty en alt för hög afgift, eller förbud, lära eij passa sig wid våre närwarande omständigheter.

Herr assessoren och borgmästaren Ingman: Flere herrar ledamöter hafwa gifwit wid handen, at i landsorterne ser rätt illa ut, och at fölljakteligen dyr tid lærer infalla. Samme bedröfwelige tidningar har jag ock från min hemort. Och således lærer det wara bäst, at wi gå in med bondeståndets första alternativ, så at malt och hafre ifrån all afgift tills vidare befrias. Om wi uti detta skillje oss från bondeståndet, lærer ingen expedition kunna skie.

Herr talman: Om wi gå in med bondeståndets senare alternativ, kan expeditionen bäst skie, emedan prästeståndet detsamme bifallit. Men om wi fatta

detta beslut, böra wi tillika säga, at afgiften en dh:r k:rmt bör blifwa lika på alt utifrån inkommande malt, eljest jaga wi penningar i händerne på pommerikerne, hwilckas malt likwäl ej stort doger, då deremot det engelske är bättre.

Herr rådman Abraham Hylphert: Jag har någre dagar warit hemma, och så wäl där, som under wägen, sedt huru eländigt där tillstår. Höst-sädet ser rätt illa ut. Boskapen och hästar dö bort af foderbrist. Litet förråd finnes till bröd, och jemwäl till utsäde nu i währ. Jag har begärt at få kiöpa sädeskorn här, men det finnes icke. Wid så fatte omständigheter måste wi ju befahra dyr tid, och då lära wi icke kunna styrcka hwarcken till förhöjning på afgiften, eller till förbud.

Herr borgmästaren Schauv: Jag begriper icke, hwarföre pommerske maltet skall undantagas från all afgift, eller ock från förhöjningen derå. Pommerske spannemålen är ju den sämste, och om den skall bibehållas, bör den anses lika med den, som från andre utrikes orter, kan inkomma, men ej allena undantagas.

Sexton deputerade från bondeståndet ankommo, och anmälte dannemanen Otto Olofsson, at bondeståndet förehaft, och bifallit hwad principen angår, stora deputationens utlåtande, ang:de tjensters besättjande. Men bondeståndet wille likwäl wänta med målets expedierande, till dess borgareståndet kunde inkomma med dess yttrande deröfwer, hwilcket bondeståndet gierna skulle se, ju förr dess hållre skie. Härjemte hade bondeståndet bifallit stora deputationens tillstyrckande, ang:de stämpelens nyttjande, å de rådet afgiorde ärender, när Hans Maj:ts underskrift efter skiedd påminnelse wägras. Dock hade bondeståndet hållit före, at påminnelsen borde skie mera än en gång, innan stämpelen nyttjades. Likaledes hade bondeståndet bifallit stora deputationens yttrande, ang:de riksjouvelerne, samt herr öfwerstelieutenanten Pecklins memorial, angående recommendationer från riksens ständer.

Herr talman tackade för den lemnade underrättelse, samt at bondeståndet wille wänta på borgareståndets påminnelser wid stora deputationens yttrande, ang:de tjensters besättjande. Och lofwade herr talman, at desse påminnelser skola, så snart möjligit är, aflemnas.

Herr borgmästaren Lundeberg inlemnade fölljande dictamen ad protocollum, ang:de afgiften på malt:¹

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1334, Borgarståndets protokollsutdrag, nr 66.

Huruwida wärckställigheten, hwad then på malt projecterade afgiften angår, just skall böra taga början på en tid, tå tillståndet, i anseende till allmän misswäxt wisar sig af nog swår beskaffenhet, finner jag så mycket mera mig förbunden, respective borgareståndets ömma behiertande med wördnad at underställa, som förutan then sig företeende allmänne brist, kan eij eller wara obekant, at i stapelstäderna något särdeles förråd af korn icke är at tillgå. Om än så wore, samt om ock något ansenligare quantum ännu skulle inkomma, så wore mäلتningstiden för innewarande åhr dock nu mera i thet mästa förfluten. Fölgden som i så måtto gåfwe brist och knappt utkomst för stapelstäderna sielfwe, skulle ock förmodel:n på samma fundament träffa upstäderna och allmogen, hälst uti Wäster-Norrland och Wästerbottn, så mycket nermare, som wid så förwäntande dyrhet, måste delen kunde äga råd och förmögenhet at förse sig med nödigt behof, af bem:te till hälsans och lifwets conservation så aldeles omistelige wahra.

Man har ju så länge sjöfarten är öppen, nu stund dagel:n, i synnerhet om wahren och under starkaste hettan, erfarit, huru korn, såsom thertill mera än annan spannemål benägit, genom wärmen tagit skada och förskämning. Nu wet man, at thenne wahra i sådant fall med nytta eij kan användas, när maltet twert om, skönt skada therå än komma kunde, wid hwarjehande mindre tarfwor, dock likafullt med förmån betjenar både land och städer. När härtill ock föres, at korn, som legat öfwer åhret, sällan eller till säijandes aldrig blifwer dugeligit, till at siuda eller mäلتning, jemwäl at maltet ständigt kan sälljas till 3 a 4 d:rs mindre pris på tunnan, så kan jag eij annars, än så mycket häldre förwissa mig om ofwanförmälte angelägenhets ömsinte öfwerwägende, som hwad härutinnan eljest till rikets nytta är påsyftat nu i begynnelsen mera blefwe skadat än gagnat, hälst utlänningen, såsom altid underrättad om maltets outhärlighet, till thess mälterier här i riket hunnit tillräckel:n inrättas, nogsamt lærer weta utwägar bem:te maltpris i thet högsta at upstegra. Then therutaf flytande ofelbara förlust, torde fördenskull förtjena ett nermare eftersinnande, hwarföre jag ock härigenom ödmuikt skolat hemställa, om icke bondeståndets första alternativ, rörande pommerske maltet, antagas måtte, samt at sådant må wara fritt och utan afgift till näste riksdag. Ändamålet, som är at niuta afkomst utaf mälterierne qwar i riket, kan äntå så mycket mindre förloras, som sedan en och hwar, under till förmodande bättre tider och års-

wäxt, hunnit skaffa, jemte tjenlige hus, tillräckel. uplag af dugeligt korn, synes införsel af malt therefter af sig sielft, alldeles komma at uphöra.

Herr borgmästaren Renhorn: Jag finner icke, at det är möijeligt, at nu i hast så många mälthus kunna inrätta, som inrikes behofwet fordrar. Och således tror jag så mycket mera wara oundgängeligt, at wi ej gå för långt antingen i förbudet, eller förhögd afgift på malt. Bergslagen skulle i sanning wid närwarande eftertänkelige omständigheter alt för mycket komma at lida. Och ehuruwäl jag ej har afseende på någon tacksamhet af det folcket, så tror jag likwäl, at wi böre betäncka oss så, at omständigheterna blifwa både för dem och oss någorlunda drägelige.

Herr talman: Mältning är en stadsmannanäring, och wi borde se till, at den ock för våre ständer blefwe bibehållen, och at winsten deraf ej måtte falla i utlänningars händer, eller pommerinkernes, som ändå alt för mycket förfördela oss. Men om närwarande tids omständigheter ej kunna tåla, at wi härutinnan måge gå så långt som wi böra, så låt oss då gå så långt wi kunne, och således förena oss med bondeståndets senare alternativ, som utsätter allenast en d:r k:rmt på hwarje tunna malt, dock at denne afgift i år ej uptages, och at det till Hans Kongl. Maj:ts bepröfwande med råds råde öfwerlemnas, at efter omständigheterna näste år härom föranstalta. Jag tror, at bondeståndet lærer instämma med oss härutinnan, enär derom påminnes. Men hwad hafre beträffar, som brukas i åtskillige orter till bröd, så wore det synd, at belägga den med någon ytterl:re afgift, i fall Gud skulle straffa landet med misswäxt.

Herr borgmästaren Schau: Jag märcker, at wi icke äro oss altid like i tänckesätten. Wi hafwe någre gånger haft under öfwerwägande, huru högst nödwändigt det wore, at landet må upodlas. Wi hafwe ock derwid ansedt för oundgängeligt, at utifrån inkommande wahror, måtte beläggas med någon afgift, på det landtmannen genom någorlunda skiälig betalning måtte upmuntaras till landtbrukets utwidgande och bättre skiötzel. Men nu willje wi alt skall wara fritt, wi hafwe ock tänkt på den olägenhetens afhielpande, som oss trycker, i det communication är emellan rikets provincier, hwilcken olägenhet är så stor och wärckelig, at en tunna säd kan å det ena stället kosta 6 d. och samme år å det andre 36 d:r k:rmt. Lät oss fördenskull täncka på det hielpemedlet, at premier måge utdelas för dem, som ifrån sädesrike orter skaffa spannemål till den aflägsne Bergslagen.

Herr talman: Wi äro nu nästan i samme belägenhet, som Engeland war i början af drottning Elisabeths regering. Där fants då för tiden wid pass så mycket folck, som är i Swerige och Finland, men brödfödan felade i hela landet, och ehuru folckhopen då war liten så måste dock åhrligen flere hundrade tusend tunnor spannemål köpas utifrån, i synnerhet från tyske och lifländske hamnarne. Men den kloka regeringen fant på det råd, at bewillja premium för all spannemål som utfördes utur riket. Allmänheten, som ej begrep detta sluga påfundets wärckan murrade däröfwer, at spannemål skulle genom premier dragas ut ur landet, som likwäl hade brist deruppå. Men regeringen fortfor i sin anstalt, och efter hand feck allmänheten röna nyttan deraf, i det landet alt mer och mer upodlades, så at icke allenast bristen afstadsnade, utan ock store quantiteter åhrl:n kunde utskieppas. Och ehuru Engeland är nyo gånger mindre än Swea rike, och folckhopen sedan drottning Elisabeths tid förökt sig till ett tredubbelt antal, så har dock Engeland nu icke allenast tillräckeligt bröd för sine inwånare, utan sälljer hemwäl en stor myckenhet till mäst alle länder i Europa. Jag tror ock i anledning häraf, at om wi widtage samme mått, som Engeland giordt, skole wi ock efter hand röna en lika nytta deraf.

Herr borgmästaren C. G. Boberg: Låtom oss utsättja en wiss tid, huru länge malt må få införskrifwas, med den af bondeståndet i senare alternativet föreslagne afgift, och at det sedan aldeles till införssel förbiudes. Men härhos böre wi gå in med prästeståndet, at landshöfdingarne måge anbefallas, at hwar i sin ort så föranstalta, det tillräckelige mälthus blifwa innan förbodat utkommer inrättade.

Åtskillige herrar ledamöter begärdte proposition.

Och herr talman förestaldte, at proposition ej gierna kunde giöras, så länge discourserne woro så skilljaktige, som nu. Frågandes herr talman dock härhos, om ståndet behagade bifalla bondeståndets yttrande, om pommerske maltet, med den tillägning, at alt utifrån inkommande malt, ej måtte beläggas med högre afgift, än det pommerske, och således med en dl:r k:rmts ytterl:re afgift, som dock i detta år ej upbäres, samt at för öfrigit till regeringens bepröfwande öfwerlemnas, at nästkommande år, efter omständigheterna föranstalta om afgiftens uptagande.

Herr borgmästaren Joh. Boberg: Jag ser ej hwarföre ju icke det engelske maltet må beläggas med högre afgift, än det pommerske. Och för öfrigit tror

jag, at den projecterade dl:ren skall lända till nogsam upmuntran, för mälteri-ers inrättning i riket.

Herr ålderman Ström: Det är nogsamt bekandt, at Swerige hämtar allenast en ringa quantitet engelskt malt, emot det som från Pommern inkommer, åtminstone nyttjas allenast litet engelskt malt wid bryggerierne. Dessutan är det engelske maltet redan förrut belagt, med 5 d:r kop:mts högre afgift än det pommerske. Och som afsikten med ytterligare afgifts påläggande är och bör wara, at upmuntra mälteri-ers inrättningar i landet, så måste ock det pommerske maltet anses med någon afgift, om ej i åhr dock sedan, som dertill kan wara nödigt, och en wiss tid utsättjas, efter hwilcken alt malt må wara till in-förssel förbudt, hwilcket torde kunna skie efter trenne åhr.

Herr talman hemstälde om icke några deputerade måtte utses, som, i anledning af de nu förde discourserne, kunde uppsättja extractum protocollis tills i morgon. Och utnämdes härtill

herr grosshandlaren Clason

herr ålderman Ström och

herr borgmästaren Joh. Boberg.

Ståndets deputerade, herrar borgmästarne Renhorn och Gabriel Hagert återkommo och berättade, at de hos bondeståndet anmält de ärender, som dem varit gifne in commissis. Och hade bondeståndet lofwat, at se till huru det kunde jemcka sig med ståndets yttrande, ang:de utländske tobaksblad-ers in-förssel.

Uplästes reductions- och liquidationsdeputationens betänkande, d. 1 April sidstl.,¹ ang:de copistens wid kongl. justitiærevisionen Carl Stierngranats, å egne och dess medarfwingars wägnar gjorde ansökning, om betalning för en framl:na fru Helena Liljes hos Kongl. Maj:et och cronan ägande fordran af 1108 dl:r 5 öre 17 pg. s:rmt. Gifwandes deputationen wid handen, at detta mål redan åhr 1731 af den då förordnade reductions- och liquidationsdeputationen varit förehaft, samt fru Liljes fordran för riktig ärkändt, men at dess afgifne betänckande hos riksens ständer icke blifwit afgjordt, hemställandes deputationen om icke berörde betänckande af d. 12 Junii 1731 nu måtte företagas och afslutas,

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1331, Reduktions- och likvidationsdeputationen, nr 1 (flera handlingar).

samt at fru Helena Liljes arfwingar i anledning deraf måtte denne fordran med uplupen ränta till alterum tantum af kongl. statscontoiret få utbetald.

Herr handelsman Allegre: Det skulle wäl synas, som wore detta deputations tillstyrckande emot den åhr 1747 tagne författningen, at de, som hade hos cronan för bortmiste räntor in natura eller upburne penningaräntor något at fordra, borde derföre alle på en gång niuta sin ärsättning, enär cronan fått in-drifwa, hwad af sådane räntor hos undersåtarna kunde wara at fordra. Men detta mål är af helt annan beskaffenhet och faststaldt, långt förrän detta förordnande skiedde; det har ock sin uprinnelse af dubbel betalning för kjøpe-gods, och fordran derföre redan 1697 hänwist till statscontoiret at betalas.

Herr talman frågade, om ståndet behagade bifall detta betänckande, hwilcket med Ja beswarades.

Löparen af landt- och siö-militiææconomideputationens betänckande,¹ angående assessoren Rappes, å rusthållarnes wägnar wid kongl. lifdragoneregementet, gjorde ansökning, ankom, hwarwid war bifogat, ett af advocatfiscalen Bildenschiöld hos ridderskapet och adelen ingifwit memorial, ang. detta betänckande.

Berörde memorial uplästes,² af innehåll ut in actis. Och hade ridderskapet och adelen bifallit deputationens betänckande i detta mål, på sätt som bem:te advocatfiscalen Bildenschiölds memorial innehåller, hwarmed prästeståndet sig jemwäl förenat. Och ehuruwäl ståndet redan, d. 1 Martii sidstl:ne, detta mål genom extractum protocoll, afgjordt, dock som Bildenschiölds merber:de memorial nästan war af enahanda innehåll, med samme ståndets protocollutdrag,³ så fant ock ståndet godt at dess bifall derå teckna låta.

Skildes åt.

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1331, Lant- och sjö-militiææconomideputationen, nr 2 (flera handlingar).

² Borgarståndets arkiv, vol. R 1335, nr 73. Text saknas.

³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1335, nr 74 (flera handlingar).

Åhr 1756 den 4 Maii

S. D. Uplästes justitiædeputationens betänckande,¹ af d. 19 sidstl:ne Februarii, angående herrar riksens råds uti sidstl:ne Aug. och Septembr. månader, hos Hans Kongl. Maj:t derutinnan gjorde underdånige tillstyrckande, det måtte landsfiscalen uti Kopparbergs lähn, Johan Gestrin, som wid den kort förrut, rörande någon allmoges upstudsighet i Tuna sochn påbegynte undersökning, war till actor förordnad, i anseende till dess wid samme undersöknings början, wisade felaktige förhållande, afstängas från actorat i berörde sak, och Swea hofrätt anbefallas, at någon annan i dess ställe till actor förordna. Hwilcket deputationen, i anledning af sakens förlopp, och anförde omständigheter, funnit alldeles rättwist och skiäligit, och fördenskull tillstrycker, at riksens ständer måtte hos Hans Kongl. Maj:t, öfwer herrar riksens råds i denne sak gifne underdånige rådslag, samt å daga lagde redelige nit, för Kongl. Maj:ts och rikets bästa, sitt underdånige nöije betyga, och derwid anhålla, det måtte kongl. Swea hofrätt anbefallas, at sielfwe brottmålet, som under dess skärskådande nu beror, med skyndesamt laga slut afhielpa, såsom ock, at justitiæcancelleren måtte antydas, at wid wederbörlig domstol låta ställa landsfiscalen Gestrin till behörigt answar, och honom till lag:t straff för dess felaktige förhållande befordra.

Detta betänckande hade ridderskapet och adelen, samt prästeståndet bifallit.

Uplästes ett utdrag af protocollet, hållit i justitiædeputationen d. 2 April sidstl:ne, hwaruti 2:ne deputationens ledamöters skilljaktige mening, i nyss upläste mål anföres.

Detta alt tog ståndet under behörigt öfwerwägande, och fant godt, at uppå giord proposition af herr talman, deputationens betänckande till alle delar bifalla.

Uplästes justitiædeputationens betänckande,² af d. 28 Februarii sidstl:ne, angående åtskillige oordningar och skilljaktigheter, som sig wid borgmästare, justitiariers, rådmäns och stadssecreterarewahl yppat, i anseende dertill, at propositionen af magistratspersonernes wahlröster emot borgerskapets icke

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1329, Justitiedeputationen, nr 11.

² Borgarståndets arkiv, vol. R 1329, Justitiedeputationen, nr 12.

uttryckel:n uti de derom utkomne förordningar finnes wara utförd. Tillstyrckandes deputationen at hos Hans Kongl. Majj:t anhållas må, om en förordnings utfärdande, i kraft hwaraf, wid borgmästares, rådmäns och stadssecreterares wahl i städerne, hädanefter hwad wahlrösternes beräkande angår, på det sättet förhållas bör, at borgmästarnes wahlröster böra wara så mycket gällande, som den högstas i skattöre af borgerskapet, samt en rådmans hälften deremot. Men magistratspersoner, som derjemte idka borgerlig näring, och derföre med borgerskapet ligga i öretal, afgifwa deras röster, såsom de högst giälla, antingen efter öretalet eller ämbetet; Stockholm, Götheborg och Gefle och flere städer, som äga särskildt beskrefne ordningar i slike fall, härifrån dock undantagne.

Hwilcket tillstyrckande ridderskapet och adelen bifallit, men prästeståndet funnit betänkeligit, och såsom understundom ländande till nog intrång för städernes borgerskap i deras rättighet wid slike wahl. Hwarföre ock prästeståndet föreslår, det magistraterne och borgerskapet måge förrut komma öfwerens, om wisse kandidater, af hwilcke borgerskapet sedan genom votering må utnemna 4 eller 5 personer till magistraten, som äger, at af de samme upprätta förslag.

Herr handelsman Bagge: Jag märcker wäl, at Götheborgs stad är ifrån denne förordning undantagen, såsom den, hwilcken, i detta mål skall äga något särskildt privilegium eller beskrefwen ordning. Men jag bör gifwa wid handen, at staden icke något sådant äger. Och som förordningen således torde willja lämpas till staden, oaktadt den blifwit nämnd såsom undantagen, så begär jag, at orden i detta undantagande måge göras tydeligare, och ställas så, at de icke kunna wrängas. I annor händelse och om detta förordande skulle wärckställas i Götheborg, måste borgerskapet nödwändigt komma at lida i deras wahlrättighet. Ty om magistraten är enig, och allenast får någre af borgerskapet på sin sida, äger den fullkomlig pluralitet, och kan således i desse mål förfara efter behag.

Herr borgmästaren Lundeberg: Jag kan ej annat finna, än at magistraterne hafwa sielfwe mera skada än nytta af detta förordnanden. Ty i fall twist ang:de sådane wahl skulle yppa sig deröfwer, då den sielf är deltagande i wahlet, utan måste då saken hänskiutas till en extra rådhusrätt. Och håller jag fördensku

före, at ingen magistratsperson, som icke är borgare bör votera wid slike tillfällen.

Herr trådman Genberg conformerade sig med herr borgmästaren Lundeborg i alldeles lika mening.

Herr rådman Lebell: Det skulle strida emot min riksdagsfullmakt, at bifalla denne tillärnade författning, emedan de städers borgerskap, för hwilcke jag är fullmäktig, skulle nödwändigt derigenom komma at lida. Och som jag är försäkrad, at desse städer äro nöjde, med det som redan i kongl. förordningarne, angående borgmästare, rådmäns och secreterarewahl stadgat är, så förbehåller jag mig, å deras wagnar, at de måge ifrån detta förordnande antingen undantagas, eller ock at deputationens betänckande må afslås.

Herr borgmästaren Cervin: Kongl. förordningen af åhr 1723¹ stadgar uti 1 § at magistraterne och borgerskapet skola wid slike wahl förena sig, och följler således här af, at målen skola conjunctim af dem förrättas. Och uti kongl. förordningen af d. 12 Oct. 1743 finnes wäl förordnadt,² huru borgerskapets röster wid desse tillfällen skola beräknas. Men som nyssber:de kongl. förordning icke stadgar huru rösterna magistraterne och borgerskapet emellan böra beräknas, så har förklaring häröfwer warit nödig, och i detta afseende har ståndet begärt, det denne nu projecterade förordning måtte utfärdas. Hwilcken således redan förut är bifallen.

Herr borgmästaren Brunssell: Jag har icke kunnat föreställa mig, at et mål som detta, hwilcket redan förut är afgjordt, skulle nu åter willja dragas under ventilation. Och tror jag fördenskull, at ståndet lærer finna det wara både bäst och anständigast, at ingen quæstion härom reses, hälst emedan betänckandet icke innehåller något, som icke ståndet sielf förut begärdt. Här säges wäl, at magistraterne i wisse städer, skulle i anledning af detta förordnande få öfweröst. Jag lemnar huruwida detta föregifwande kan äga grund i någre städer, som dock lærer wara få, men i de öfrige kan författningen med förmon nyttjas. Och som den leder till ordning, och innefattar en skiälig jemnlighet emellan

¹ Tryckt resolution 16 oktober 1723: *Kongl. Maj:ts nådige resolution och förklaring öfwer de, wid denne genom Guds nåde nu wäl öfwerståndne riks-dag, utaf samtelige städerna, genom deras fullmäktige, underdånigst insinuerade beswärs-puncter.*

² Tryckt förordning 12 oktober 1743: *Kongl. Maj:ts ytterligare nådige förordning, huru med borgmästare- och rådmans- samt secreterare-wahl i städerna bör förhållas.*

magistraterne och borgerskapet, samt redan förrut af ståndet bifallen, så bör hon ock bibehållas.

Herr borgmästaren Fries: Mig skall det wara lika mycket, om förordnandet widtages eller icke. Ty såsom borgare äger jag frihet och rätt at votera wid desse wahl. Men det bör jag härhos anmärcka, at ingen bör sättja magistraternes rättighet at rösta wid wahlen i quæstion, hälst emedan kongl. förordningen af åhr 1723 tillägger dem denne förmon. Och som magistraterne till föllje deraf äga rätt, at wid wahlen concurrera, så blifwer frågan, huru deras röster skola beräknas i proportion emot borgerskapet, hwilcket i detta förordnande är ut-satt, och redan af ståndet bifallit.

Herr borgmästaren Cervin: I de mindre städer händer wäl ofta, at allenast en eller annan finnes, som är wälmående och har högt öretal, hwaremot de öfrige utgiöra ett mindre betydande antal. Således will det synas, som skulle magistraten, då borgmästaren äger lika många röster med den högste i öretalet, och rådmännen hälften deremot, på detta sättet kunna öfwer rösta borgerskapet. Men jag tror likwäl, at detta ganska sällan lärer kunna hända, när man betäncker, at alle magistraters ledamöter icke kunna altid wara enige, och derföre är nödigt, at något wist härutinnan stadgas till ordnings ärhållande, hwilcket är så mycket mera nödigt, som ordningar och beswär mäst allestädes wid wahlen förefallit. Hwilcket jag ock af egen förfarenhet i Carlshamn kan intyga.

Herr handelsman Allegre: Jag är alldeles ense med herr borgmästaren Cervin, och will allenast för öfrigit påminna, at som 1723 års förordning tillägger magistraterne rättighet at rösta wid wahlen, men 1743 års förordning icke stadgar, huru röster magistraterne och borgerskapet emellan böra räknas, så är ju nödigt, at härutinnan förordnas. Och som det uppå ståndets egen begäran är skedt, så bör ock det projecterade förordnandet bibehållas.

Herr borgmästaren Kock: Justitiædeputationens nu upläste betänckande är aldeles ord ifrån ord enligt, med ståndets egen begäran uti dess utfärdade extracto protocoll, ang:de detta ärende. Om deputationen hade något ändrat eller tillagt, hade ståndet deraf kunnat taga sig skiäl at afslå det. Men som sådant icke skiedt, skulle det åstadkomma åtlöije hos de öfrige resp. stånden, om wi nu satte i quæstion, eller wille uphäfwa, hwad wi sielfwe förrut begärdt.

Härmed förenade sig herr borgmästaren Johan Boberg.

Herr rådman Abraham Hylphert ingaf dess oförgripelige tanckar, om borgmästare och rådmäns delaktighet uti borgerskapets wahlfrihet, lydande sålunda:¹

Sedan Hans Kongl. Maj:t uppå riksens ständers föreställning d. 12 Oct. 1743 förordnat, at rådmäns och secreterarewahl i städerna böra skie efter hwar och ens öretal, enligt taxeringslängden, och wara grunden wid wahlen till desse beställningar, som hwars och ens röst följaktel:n räknas och giälla, eftersom han mer eller mindre skattar, och till stadsens bästa utgör, på lika sätt, som wid herredagsmanswahlen, efter de derom gjorde förordningar förhålles. Uti stadgan om städernes administration af 1619 2 § är fastställt,² det borgmästare, rådmäns, kämnerers och stadsskrifwares kall och wahl skall gånga aldeles som lag säger. Förordningen om riksdagsmänswahlen 1731 d. 23 Aug. 3 § förklarar och påbiuder,³ thet inge andre, än rätta borgare i staden, som för tiden wärckelig:n betala deras utskylder till cronan och staden sig inställa, och tillser magistraten, at ingen sig intränger, som eij wid wahlet bör äga stämma såsom the, hwilcke eij wunnit burskap, eij eller med staden och borgerskapet hafwa enahanda sanskyldigt interesse. Uti detta öretal, eller som hwar och en af borgerskapet mer eller mindre i skatt ligger, finnes grunden till deras wahl-förrättningar, hwarefter the altid blifwit bibehållne utan något intrång. Måst förnimma hurusom herrar borgmästare utom Stockholm och Götheborg, twärt emot these borgerskapet i nåder förundte privilegier, äfwen begärt få äga härutinnan lika walröster med den som högst uti skatt ligger, och rådmännen, hwilcke ingen skatt till staden utgjöra till hälften emot den högsta votera willja. Skulle nu detta winnas, så är onekeligit at städernes borgerskap aldrig hädanefter kan äga och niuta den frihet at kalla den till borgmästare, rådman eller stadssecreterare, som de hafwa bästa förtroende till och till sysslan skickelige finnas, emedan wid sådane wahl, borgmästare och rådmän altid kunna göra pluraliteten med högre röster, hwarigenom borgerskapets frihet i wälljande aldeles blifwer onyttigt och kraftlöst, då de således måste lemna magistraten och domaren rätt, at efter dess behag wällja sig ledamöter, som me-

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1334, Borgarståndets protokollsutdrag, nr 74.

² Stadga om städernas administration december 1619, tryckt i Stiernman 1747-75, 1, s. 731-755 (= PRF 5, nr 160).

³ Tryckt förordning 23 augusti 1731: *Kongl. Maj:ts nådige förordning hwarefter riksdags-fullmäktiges wahlen för städerna hädanefter skola inrättas.*

nigheten ock folcket dömna skola, som kan skie till exempel i den staden der hela borgerskapet utgör 300 öretal, och den högste är taxerad till 24 öre, då borgmästaren skulle äga 24 öre, och 8 ordinarie rådmän 12 öre, som tillsammans utgör 120, då de altid af sine tillgifne af borgerskapet, som gjorde ett med magistraten fingo pluraliteten.

Denne wigtige omständighet blifwer då för borgerskapet på det aldraömoste kändbar, när de se sig icke längre få hugna sig af de åberopade höga förordningar och privilegier, som de altid oqwalde fått åtniuta. Det ombyte, som borgmästare tillhör, och högre beställningar i rikskroppen söka ock ofta ärhålla, tyckes icke gifwa anledning till deltagande i desse wahl, med the rätte borgare, som stadsens widmakthållande med samlad hand under ständigt boende i staden, såsom bofaste män, stadsens bästa söka, befrämja och uppehålla, hwarwid de sine utskylder till staden göra. Men therest magistraten, som ingen skatt till staden utgör, får äga thenne frihet, så skulle wid yppande wahlwister ingen ojäfwaktig magistrat gifwas, medan then i walet wore delaktig; och som ingen herredagsman af sine hemmawarande committenter och borgerskap lærer fådt denne beswärs punct uti de medgifne postuler, så skulle det förordsaka en mindre behagelighet hos dem, om en sådan resolution till deras fri- och rättigheters förminskning utfalla skulle.

Herr handelsman Pihlgardt: Det är ostridigt, at 1723 års förordning tillägger magistraterne den rättighet, at rösta wid wahlen. Och således böra de ock derwid bibehållas. Och som intet förordnande finnes, huru magistraternes röster böra beräknas, så är ock nödigt, at till ordningens förekommande, något wist härom stadgas. Hwarföre ock ståndet icke lærer finna betänckeligit, at widtaga den författning, som ståndet sielf giordt och med de öfrige ståndens bifall till justitiædeputationens skiärskådande aflemnadt, men nu återfådt i samme ordelag, som den afgick härifrån. Jag finner wäl, at herr handelsman Bagge kan hafwa skiäl, till det han anfördt angående Götheborg. Men som staden är uti betänckandet undantagen, så bör den ock ej begripas under förordnandet, utan må magistraten och borgerskapet sielfwe innom sig widtaga den författning, som bäst passar sig och nyttigast pröfwat.

Herr handelsman Bagge: Jag begär icke någon ändring i sielfwe förordningen, utan har jag tykt, at de orden, hwarigenom Götheborg blifwit undantagen

icke äro nog tydelige, hwarföre jag begärdt, det de således måtte inrättas, at de icke kunna wrängas och förordningen lämpas på Götheborgs stad.

Herr talman uppläste den delen af betänckandet, som Götheborgs undantagande från förordningen angår, och yttrade sig, at som Götheborg måste nödvändigt hittills haft och nyttjat någon wiss ordning wid wahlen, så wore orden i betänckandet, angående dess undantagande från förordningen alldeles nog tydelige, och behöfde således icke ändras, eller annorlunda inrättas.

Herr borgmästaren Blom: Jag will icke påminna något angående de röster, som blifwit borgmästaren tillagde. Men at rådmännen skola kunna nyttja hälften så många röster, det är wisserligen för mycket. Det är nogsamt bekant, at i de mindre städerne i synnerhet, willja inge bemedlade handlande eller borgare blifwa rådmän, emedan lönen är aldeles ringa emot beswäret och tidspil-lan, utan tages mästedels sådant folck dertill, som litet eller intet hafwa at göra, och sådane som äro af sig komne, och råkat i fattigdom. Är det då icke obilligt, at desse skole hafwa hälften så många röster, som den bäste borgare i staden.

Herr talman: Jag håller före, at detta förordnande skall förmå de wälmående, at hädanefter blifwa rådmän, när sysslan genom rättigheten wid wahlen sättes i anseende. Och således är saken hulpen, som eljest ej lærer så lätt kunna skie, och de hittils förelupne oordningar wid wahlen tillika undanrödjas.

Herr directeuren Schenbom: Jag conformerar mig med det herr borgmästaren Kock förrut anfördt, och will allenast anmärcka, at jag ej kan finna det wara grundadt, som här will sägas, at magistraterne skola kunna, till föllje af detta förordnande, öfwerrösta borgerskapet. Jag håller före, at i de öfrige städerne lærer så wäl, som i Norrkiöping hälften af rådmännen wara handlande. Om så är, förfaller detta inkast af sig sielft, åtminstone hafwa wi i Norrkiöping funnit denne författning lämpeligast, och fördenskull densamme widtagit.

Herr handelsman Forssman: Jag wet wäl icke, hwilcken som gifwit anledning till detta projecterade förordnande, eller huru detta ärende kommit at i ståndet uptagas, och därifrån afgå till justitiædeputationen, dock som här påstås, at saken är redan bifallen, så måste det wäl blifwa derwid. Men härhos måste jag likwäl begära, at uti protocollet intages, det jag hwarcken bifallit målet, då extractum protocolli derom afgick, icke heller nu sedan det återkommit.

Herr justitiarien Faxell: Saken är i sig sielf billig. Och som förordnandet län-der till de merfaldige förelupne oredors afböijande, så bör det ock så mycket mera nu widtagas, som ståndet detsamme förrut bifallit, och det wore alldeles omständigt, at ståndet skulle nu afslå sin egen förrut anmälte begäran.

Herr borgmästaren Fr. Ingman: Jag måste anmärcka, at hwad herr rådmän Abraham Hylphert, uti dess så kallade oförgripelige tanckar anfördt, är aldeles utan grund, såsom 1:mo at magistraterne eij skola wara berättigade, at deltaga uti wahlen, hwilcken rättighet likwäl kongl. förordningen af år 1723¹ tydeligen och ostridigt dem tillägger, ehuru förordningen af år 1743,² som åberopas, icke stadgar, huru magistratspersoners röster skola beräknas. Och är således 2:do klart, at kongl. förordningen af år 1743 icke kan eller bör anses för något borgerskapets enskildte privilegium, at ensamme med magistraternes uteslutande afgifwa röster wid wahlen, hälst emedan kongl. förordningen, af 1723, icke är genom denne senare eller någon annan häfwen. Och 3:io bewisar icke det anförde exempel af en stad, där borgerskapets röster utgiöra 300, och en borgmästares med 8 rådmäns röster 120, at magistraten då skall nödwändigt få pluralitet, utan följjer wederspelet tydeligen häraf. I Boråhs äro 750 fyrckar, och den högste borgare i skatten utgör 24; om nu mig lika många wid wahlen tilldelas, och rådmännen hälften deremot, kunde dock magistraten på långt när icke hinna up mot borgerskapet.

Herr rådmän Hanell: Då saken förre gången i ståndet förhades, och genom extractum protocolli till de öfrige stånden afgick, har jag å min stads wägnar giordt mitt förbehåll, emot det tillärnade förordnandet. Och som min stads borgerskaps rättighet härigenom skulle komma at lida, så föränlåtes jag at förklara, at jag häruti icke har³ någon del, utan begär⁴, at min stad må härifrån undantagas.

Herr borgmästaren Renhorn: Jag har icke begärdt, icke elle behöft ett sådant förordnande, som detta förewarande, ty i Arboga öfwerlägges först om candidaterna, hwilcket hittills mästedels i enighet aflupit. Men när någon warit

¹ Tryckt resolution 16 oktober 1723: *Kongl. Maj:ts nådige resolution och förklaring öfwer de, wid denne genom Guds nåde nu wäl öfwerståndne riks-dag, utaf samtelige ständerne, genom deras fullmäktige, underdånigst insinuerade beswärs-puncter*, § 1.

² Tryckt förordning 12 oktober 1743: *Kongl. Maj:ts ytterligare nådige förordning, huru med borgmästare- och rådmans- samt secreterare-wahl i städerne bör förhållas*.

³ I konc.: *tager*.

⁴ Enl. konc.; renskr.: *begär*.

deremot, hafwe wi voterat honom i kall. Denne tillärnade förordningen tyckes wäl röra borgerskapet, men när man nermare täncker efter, finnes densamme nyttig både för borgerskapet och magistraterne tillika. För borgerskapet är det ju en stor angelägenhet, at skickelige och beskjedelige män blifwa magistratspersoner. Och inge magistratspersoner, som äga förnuft, lära willja draga in till rådstugubordet någon sådan, som ej doger, ty då har han sielf både skam och skada deraf. Således är det billigt, at magistraten wid sådane wahl må äga en så skiälig del, som här föreslagit är, på det magistraten må någorlunda kunna balancera dem, som oftast minst doge, men gierna willja tränga sig in i affairerne, och fördenskull söka sig partie i staden.

Här will wäl sägas, at magistraterne, genom det upgifne sättet till rösternes beräkande, skall kunna öfverrösta borgerskapet. Men jag kan ej finna det, ty först kan man ej föreställa sig en fullkomlig enighet emellan magistratspersonerne, som alltid hafwa släkt och wänner i staden och söka at draga fram, hwar ock en de sine. Om fördenskull borgerskapets pluralitet är samfälligt, kan det aldrig fela, at de ju skola winna sitt syftemål. Skier det ej, är det deras egen skull, och då är det wissert:n nödigt, at magistraten har något derwid at säga. Och för öfrigit bör jag anmärcka, at de förordningar, som nermast passa sig efter omständigheterna äro wäl de bäste. Men hwilcke författningar ock i detta mål widtogos, så måste det dock gå med dem, som med alle menniskelige handlingar och hushållsmål, de äro och blifwa ofullkomlige, hwarföre jag ock håller för omöjeligit, at en sådan förordning i detta mål kan påfinnas, som nätt och till alle delar passar sig till alle rikets städer. Och är det således likwäl en förmon, at hon kan med nytta lämpas till de fleste.

Tiugu deputerade ankommo från ridderskapet och adelen. Ordförande lagmannen grefwe Jacob Gyllenborg gaf wid handen, at ridderskapet och adelen förehaft stora deputationens betänckande, ang:de tjensternes besättjande, och det samme bifallit, undantagande hwad deruti anföres, ang:de rangregementerne och hofstaten, hwarwid någre anmärckningar blifwit giorde, och författade uti ett extracto protocolli, som nu aflemnades. Hållandes ridderskapet och adelen före, at desse anmärckningar woro sådane, at de kunde winna borgareståndets bifall.

Herr talman tackade för den gifne underrättelse, samt lät derhos weta, at ståndet ej ännu hunnit afgjöra stora deputationens betänckande ang:de tjens-

terne. Saken wore widlyftig och mycket betydande, hwarwid ståndet jemwål torde finna nödigt, at giöra någre anmärckningar. Hwarmed desse deputerade afträdde.

Herr borgmästaren C. G. Boberg: Jag giorde min stads borgerskap orätt om jag beskylte dem för oenighet. Men just då bör genom ren lag förebyggas, at oenighet eij kan upkomma och missbruk af enigheten existera. Här will sägas, at denne förordningen gör intrång på borgerskapets rättighet. Men det är i sanning icke så, ty den hielper snarare till mera frihet, och den förmon, at en mindre kunnig pluralitet eij kan intränga hos magistraten odugelige eller mindre skickelige personer. 1723 års förordning stadgar, at magistraten och borgerskapet skola wid wahlen förena sig. Det är således en magistraternes oförnekelige rättighet, at lägga handen derwid. Magistraterna hafwa ock hitills kunnat, om de welat, hindra borgerskapet wid wahlen. Derföre är nödigt at något wist stadgas, hwarefter man å ymse sidor kan, utan oordning rätta sig. Det tyckes wara för mycket, at en borgmästare skall hafwa så många röster, som den högste borgare i skatten. Men jag tror mig wara så god som den bäste, och det fordrar dessutom mitt ämbetes wärdighet: Sådant bör ock ihogkommas, när frågan är om rådmännen. Och när hälften af dem äro handlande, har den befahrade öfweröstningen eij något at betyda. I öfrigit måste jag påminna, at det wore oanständigt för ståndet, at ändra eller uphäfwa dess egen expedition, hälst nu och sedan den gådt igenom justitiædeputationen och redan är bifallen af 2:ne stånd.

Herr borgmästaren Lange: Här frågades för en stund sedan, hwarifrån detta målet hade sin början. Och således bör jag gifwa wid handen, at jag detsamme och dess nödwändighet, till oredors förekommande, hos ståndet anmält. Jag tror mig ock med skiäl hafwa giordt wäl härutinnan, ty de i detta mål förelupne mångfaldige oredor kunna eij wara obekandte. Och som ärendet redan för detta är af ståndet bifallit, så skulle det ock strida emot ståndets wärdighet, at nu willja till intet giöra dess egit arbete. Hwad herr handelsman Bagge anfördt, tyckes så mycket mindre passa sig, som Götheborgs stad är med tydelige ord undantagen.

Herr handelsman Bagge: Jag har tykt at de orden, hwarmedelst Götheborg blifwit undantagen, eij warit nog tydelige, och har jag fördenskull befahrat, at de torde wrängas och förordningen willja lämpas till ber:de stad. Och som jag

eij kan eller bör bortgifwa något af borgerskapets rätt, så har jag anfördt de omständigheter, som föränlåt mig at giöra anmärckningar wid sielfwe saken. Det är ock sant, at efter denne förordning skulle Götheborgs magistrat få $\frac{7}{12}$ -delar och således öfwerwigten af stadsens röster.

Herr rådmän Stenström: Uti förordnandet blifwer ett alternativ, hwarefter rådmän som äro borgare komma at votera. Här är altså frågan, huru detta skall förstås, antingen, at de skola få afgifwa både de röster som efter ämbetet dem tillslagne äro, jemte de röster, som de kunna tillika äga som handlande, eller ock de allenast skola få nyttja rösterna för ettdera, efter deras egit behag.

Herr borgmästaren Renhorn: Förordnandet är i detta mål klart och tydligt: Nemligen at rådmän som äro borgare, och derfore med borgerskapet ligga i öretal afgifwa deras röster, såsom de högst gälla, anten efter öretalet eller ämbetet.

Herr ålderman Bock: Man har sagt mig, at detta målet skall wara ett allmänt beswär, men jag kan eij minnas at någon haft något sådant bland sine beswärs-puncter. Åtminstone har jag det icke från min stad, icke eller tillåter min full-magt mig, at gifwa bortt något at borgerskapets rätt, och således kan jag för min del icke gå in i saken. I Jönkiöping har borgmästaren wid voteringar 2:ne röster och en rådmän en röst. Och förbehåller jag mig, at det må derwid för-blifwa.

Herr borgmästaren Lundeberg: Jag har icke eller haft detta målet in com-missis. Och som jag finner, at det strider emot borgerskapets rättighet, så fö-rebehåller jag mig likaledes, at Härnösand och Torneå städer, för hwilcke jag är fullmäktig, måge ifrån detta förordnande undantagas.

Härmed förenade sig herr rådmän Genberg till alle delar.

Herr rådmän Abraham Hylphert: För min egen person skulle det ändteligen wara mig lika mycket, om denne förordning skulle bifallas, ty jag voterar aldrig wid sådane tillfällen i min stad. Men at borgerskapets rätt härwid lider, det har jag bewist i mine inlemnade oförgripelige tanckar. Och är det klart, at då Westeråhs stads borgerskap utgör 300 öretal, och den högste äger deraf 24, och borgmästaren samt åtta rådmän skulle äga 120 tillsammans, så kunde magi-straten altid genom sine tillgifne af borgerskapet få pluralitet. Jag begär för-denskull, at detta tillärnade förordnande må uphåfwas, och om annars eij skie kan, saken afgiöras genom votering.

Herr borgmästaren Blom: Jag tadlar ej denne tillärnade förordning. Det torde hända, at hon till åtskillige städer kan wara lämpelig och hafwa nytta med sig, men det påstår jag, at hon icke skickar sig för alle. Till exempel, rådmannen Berg i Christina har ensam hälften röster, emot det öfrige stadens borgerskap. Om nu like många röster tilläggas borgmästaren, och hälften deremot åt fyre rådmän, så äger magistraten ett lika stort antal röster med hela stadens borgerskap. Och som magistraten altid får en eller annan med sig, så har den ock städze pluraliteten på sin sida.

Herr borgmästaren Renhorn: Jag måste tillstå, at detta exempel bewisar, at inconvenience är oundwikelig i den staden. Låtom oss supponera, hela stadens borgerskap ägde 200 röster. Deraf har rådmän Berg hälften, eller 100. När ett lika antal tilläggas borgmästaren, och fyre rådmän hälften hwardera deremot, utgiöra magistratens röster jemwäl tillsammans 200, så at när magistraten innom sig, och borgerskapet jemwäl för dess del, hwar å sin sida woro enige, skulle alle voteringar stadna i paria vota. Men som man altid kan med skiäl supponera mera enighet innom magistraten, som allenast består af fem ledamöter, än hos borgerskapet, som består af många mästedels olika afsikter hysande personer, så måste magistraten i Christina nödwändigt altid äga pluraliteten wid voteringar, änskönt den icke hade någre sig tillgifne bland borgerskapet, hwilcket jag dock ej kan finna troligit.

Herr borgmästaren C. G. Boberg: I anledning af det som nu sagt är, kan jag ock bewisa ännu en, lika stor, om ej större inconvenience, neml:n at rådmän kan ense med borgmästaren och en rådmän taga hela walrättigheten ifrån staden, och således sättja in till magistratspersoner hwem han hälst will, och på det sätter regera hela staden efter dess wälbehag. Och som detta kunde hafwa mångfaldige skadelige påföljder för stadens borgerskap, så lærer wara nödigt, at säkre mått deremot tagas.

Herr talman: Detta kunde sägas, om man kunde supponera, at rådmän Berg, som är tillika handlande skulle wara ense med borgmästaren. Men sådant bör man ej föreställa sig, utan fast mera tro, at han som handlande lærer wid wahlen se på borgerskapets bästa. Och då blifwa ju rösterne således delte, at Berg balancerar emot borgmästaren. Får han då rådmän och borgerskapet med sig, äger han ostridig pluralitet.

Herr rådman Lebell: Jag kan ej bortgifwa de städers borgerskaps rättighet, för hwilcke jag är fullmäktig, och således föränlåtes jag at begära, at desse städer ifrån denne förordning måge undantagas.

Herr talman: Om herr rådman Lebell ej finner sig nögd med förordnandet, kan han begära utdrag af protocollet öfwer sitt giorde förbehåll, så har han bewis, at de städer, för hwilcke han är fullmäktig, äro undantagne. Men i fall ståndet skulle så nyttigt pröfwa, kunde saken hielpas med den tilläggnig i förordningen, at de städer, som redan hafwa, eller hädanåt kunna träffa någon särskildt öfwerenskommelse, måge härifrån undantagas, jemte dem som redan i betänckandet äro nämde.

Herr borgmästaren Kock: En sådan tilläggnig bör så mycket mindre skie, som nye dissenter och oredor wärre än förrut då nödwändigt skulle allestädes yppa sig, hwilcke likwäl genom förordningen nu kunna allestädes förekommas.

Härmed förenade sig herr borgmästaren Schauv, och lade dertill, at som målet wore redan en gång afgjordt och bifallit, och deputationen sedan icke ett ord deruti ändrat, så borde det ock stå fast.

Herr borgmästaren Blom: Jag begär, at för min del må i protocollet antecknas, at jag in totum et tantum protesterar, å min stads wägnar, emot denne förordnings utfärdande.

Herr talman: Här är redan en ganska widlyftig discours förd öfwer detta ärende, så at icke något anföres, som ju är sagt förrut. Fördenskull och på det wi måge komma från saken, hemställer jag, om icke densamme bör anses såsom redan förrut afgjord.

Härtill swarades af pluraliteten Ja, men af någre Neij.

Herr talman utkallades, och berättade wid återkomsten, at en utskickad från prästeståndet, kyrckoherden doctor Celsius, hade, å sitt stånds wägnar, begärt borgareståndets påminnelser, wid stora deputationens betänckande, angående tjensters besättjande.

Herr talman hade berättat honom, at de icke ännu hunnit blifwa färdige, och hade herr talman fördenskull bedt herr doctoren återbära ståndets hälsning och begäran, at prästeståndet wille wänta med målets afgjörande, till dess ståndet hunnit författa sine anmärckningar. Hwilcket herr doctoren lofwat, at

hos sitt stånd anmäla. Och hemstälte herr talman, om icke ståndet nu wille företaga och afgjöra detta mål.

Herr borgmästaren C. G. Boberg berättade, at ståndets deputerade i detta ärende hade warit tillsammans. Men saken wore widlyftig, och derwid hade så mycket förefallit at anmärcka, at herrar deputerade ej hunnit ännu upsättja deras tanckar deröfwer. Begärandes herr borgmästaren, at ärendet måtte hwila. Hwilcket bifölls.

Herr rådmann Abraham Hylphert återtog discoursen, ang:de det nyss förut förehafde målet, om magistratspersoners röster wid wahl. Och påstod herr rådmannen, at som någre till den af herr talman gjorde propositionen swarat Nej, så kunde ock saken ej anses för afgjord. Begärandes herr rådmann för öfrigit, at honom extractum protocollii måtte meddelas till bewis, at han emot denne författning protesterat.

Herr borgmästaren Kock: Saken är långt före detta och jemwäl nu afgjord. Och påstår jag fördenskull, at den som bestrider en afgjord sak, bör derföre af ståndet tilltalas. Will nu herr rådmann Hylphert undwika sådant, bör han taga igen sin inlagde skrift. Härmed stadnade ändtel:n denne discours.

Och uplästes ett af extraordinarie cancellisten i kongl. justitiarevisionen And. Gott. Herkepæus ingifwit memorial,¹ med anhållan, om ståndets gunstige biträde och förord hos denne stads magistrat, till århållande af den efter vice fiscalen Helledaj ledigwarande notariesysslan i rådstugan.

Herr talman: Jag känner cancellisten Herkepæi skickelighet, hwilcken han så eljest, som i protocolsdeputationen wid protocollets förande nogsamt wist. Och således skulle jag gierna se honom hulpen i dess ansökning. Jag tror ock, at de magistratens ledamöter, som äro här i ståndet lära benägit biträda mig häruti. Och som jag härhos gör mig försäkrad, at ståndet täckes lemna honom dess gynnande förord, så hemställer jag, om icke mig kunde lemnas in commissis, at å ståndets wägnar på det bästa anmäla honom hos denne stadens magistrat till den sökte befordran.

Detta hemställande bifölls.

Herr talman anmälte sig hafwa erhållit bref från Jönkiöpings stads magistrat,² hwarjemte plan till ett lotteri för stadens bofällige kyrcka blifwit hit-

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1335, nr 75.

² Borgarståndets arkiv, vol. R 1335, nr 76 (flera handlingar).

sänd, med begäran, at herr talman wille befordra lotternes fortgång genom lotters tagande. Herr talman wille taga någre lotter, och hemstaldte om icke ståndets herrar ledamöter behagade taga del uti detta lotteri.

Jönkiöpings magistrats bref jemte lotteriplanen lemnades på bordet.

Och herr rådman Stenström gjorde en lika ansökning för Ulricehamns stads kyrcka, samt inlemnade plan till lotteriet.

Herr talman påminte åter, at stora deputationens betänckande, angående tienstert bortgifwande måtte företagas och afgöras. Eljest befahrade herr talman, at prästeståndet torde slutel:n afgöra målet och då kommo ståndets anmärckningar för sent. Om så hände wille herr talman ej hafwa någon del i påföljderne.

Herr assessoren och borgmästaren Ingman förestaldte, at detta mål omöjligent nu kunde afslutas, innan ståndets deputerade kunnat få deras anmärckningar färdige. Härmed förenade sig åtskillige andre ståndets herrar ledamöter.

Herr talman hemstaldte fördenskull, om icke nödigt wore, at en deputation måtte afgå till prästeståndet med begäran, at detta ärende må hwila, till dess ståndet kan hinna afgifwa dess anmärckningar. Hwarwid den föreställning kunde göras, at betäncketid wore i detta mål så mycket mera nödig, som saken icke allenast rörde detta, utan jemwäl prästeståndet, så i anseende till academierne, som eljest i hänseende till prästerskapets barn, som willja söka tienstert.

Denne föreställning bifölls och utnemdes till detta ärende:

herr borgmästaren C. G. Boberg

herr rådman Genberg

herr rådman Strandberg och

herr borgmästaren Appelberg.

Uplästes ett från bondeståndets inlemnad memorial, angående Eckerö på Åland inbyggares ansökning,¹ at Kongl. Maj:ts nådigste resolution, hwarigenom desse bönder, i anseende till det dem ålagde beswär med postens förändring öfwer Ålands haf, blifwit ifrån båtsmanshåll frikallade, måtte nu och för framtiden stadfästas. Hwilcket ärende ridderskapet och adelen, samt prästeståndet remitterat till secreta utskottet, det ock ståndet nu biföll.

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1335, nr 77 (flera handlingar).

Uplästes å nyo secrete utskottets protocollsutdrag,¹ af d. 2 April sidstl:ne, med berättelse, at directionen wid det så kallade drottningshuset så hos Hans Kongl. Maj:t, som sedan hos secrete utskottet anhållit, at fult utbekomma en dess hos cronan ägande fordran till oafkortadt capital och interesse af 2896 d:r 23 $\frac{1}{3}$ öre s:rmt. Hwilcken ansökning Hans Kongl. Maj:t i anledning af anförde bewekande skiäl och omständigheter, pröfwat förtjena bifall, men at secrete utskottet, till föllje af den, wid sidstl:ne riksdag, ang:de sådane fordringars betalning, gjorde författning funnit betänckeligit, at dess bewilljande tillstrycka, såsom ländande till præjudicat för rikets andre, och efter all billighet lika rätt ägande borgenärer. Dock hemställer secrete utskottet härhos, om icke i anseende till ber:de hospitals knappe wilckor differencen af denne cronofordran kunde af riksens ständers contoires fond samme hospital, såsom en gåfwa bewilljas. Hwilcket ridderskapet och adelen, samt prästeståndet bifallit.

Herr grosshandlaren Clason: Här lära i riket finnas många fattige kyrckor, som ock hafwa dylike fordringar hos cronan. Och jag kan icke se, hwarföre någon bättre rätt, eller förmon skall tilläggas detta hospital, än andre. Och ehuruwäl secrete utskottet eij tillstyrckt, at den under sidstl:ne riksdag gjorde författningen, angående sådane fordringars betalning, skall rubbas, så är dock saken en och den samme, då secrete utskottet hemställer, at discoursen må såsom en gåfwa hospitalet tilldelas.

Herr talman: Denne påminnelse har sin rigtighet. Men som hospitalet är fattigt, och dess fordringssumma allenast liten, det jemwäl eij kan lända till præjudicat, då differencen allenast bewilljas som en gåfwa, så hemställer jag, om icke ståndet behagar bifalla secrete utskottets tillstyrckande i detta mål. Hwilcket med Ja beswarades.

Herr borgmästaren Wiggman inlemnade ett memorial, som uplästes,² af innehåll, det herr borgmästaren funne sig föränlåten, at anmäla, det han wore sinnad, at genom memorial göra sine påminnelser, wid det beslut ståndet i går behagade fastställa, om herr borgmästaren Wesslos befordran till häradshöfdinge under Götha hofrätt. Detta senare memorial uplästes jemwäl, och anförer herr borgmästaren Wiggman, at han wore äldre borgmästare, än herr

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1327, Sekreta utskottet, nr 38.

² Borgarståndets arkiv, vol. R 1335, nr 78 (flera handlingar).

borgmästaren Wesslo, och att han förrut varit i fyre åhr auditeur, samt at han således blefwe, genom herr borgmästaren Wesslos befordran, förfördelad.

Herr borgmästaren Gabr. Hagerdt: Det skulle se illa ut, om en ståndets ledamot skulle willja giöra föreställning emot en medledamots befordran, då ståndet recommenderat redan sidstl:ne riksdag, och som då redan fått ett ständs bifall dertill. Jag hemställer fördenskull, om icke ståndet skulle behaga at öfwertala herr borgmästaren Wiggman, till att afstå ifrån denne sin föresats, och tillåta, at herr borgmästaren Wesslo må kunna försöka sin lycka. Jag fruktar nog ändå, at han ej lærer winna sin önskan.

Herr borgmästaren Wiggman: Jag will icke hindra herr borgmästaren Wesslo ifrån den befordran, som honom med rätta tillkommer, utan min begäran är allenast, at han ej må förfördela mig, som är äldre i tjensten än han. Hwar och en må gå till sig sielf, då lærer han finna billigheten af min begäran.

Herr talman: Ingen lærer neka, at ju herr borgmästaren Wiggman kunde äga fog till dess begäran. Men som ståndet redan wid sidste riksdag anmält herr borgmästaren Wesslo till befordran, så skulle det se illa ut, om någon wille nu wara deremot. Jag tror således, at ståndet skulle gierna se, om herr borgmästaren Wiggman skulle behaga återtaga detta sitt memorial, och beder jag på ståndets wägnar derom. Hwilcket flere herrar ledamöter jemwäl gjorde,

Herr borgmästaren Wiggman yttrade sig. Om jag dermed kan giöra ståndet nöije, will jag återtaga mitt memorial. Hwilcket ock skedde, och herr talman, samt flere herrar ledamöter tackade herr borgmästaren för dess beredwillighet i detta mål.

Herrar deputerade återkommo, och berättade ordföranden herr borgmästaren C. G. Boberg, at prästeståndet med nöije hade antagit beskickningen och lofwat, at willja dröija med stora deputationens, ang:de tienstesaken, slutel. afgiörande, men derhos likwäl begärdt, at ståndet ej wille länge dröija med dess utlåtande.

Uplästes reductions- och liquidationsdeputationen memorial, af d. 18 Martii,¹ angående ett mål rörande grefwinnan Ebba Jaquettes Ribbings sökte betalning, för någre ifrån framledne kongl. rådet och riksskattmästaren Seved Bååt reducerade gods, samt någre wid denne riksdag ingifne beswär, berörande de gamle, emellan 1680 och 1723, bewilljade, men ännu oafslutne byten,

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1331, Reduktions- och likvidationsdeputationen, nr 2.

med hemställande, huru deputationen sig härwid förhålla borde, emedan cammar-, oeconomie- och commercedeputationen desse mål till skiärskådande sig företagit, och eij wille dem aflemna.

Herr talman: Det är bekandt, at i början af riksdagen täncktes eij på, at förordna någon reductions- och liquidationsdeputation. Och under denne tiden har den då förordnade cammar-, oeconomie- och commercedeputationen, i anledning af det, som wid sidstl:ne riksdag föreföll, desse målen till öfwerwälgande företagit, och will nu icke lemna dem ifrån sig. Härwid bör jag påminna, at som reductions- och liquidationsdeputationen eij war ännu till, då cammaroeconomie-deputationen redan långt förrut war förordnad, så kunde och målen till förre deputation icke, utan till den senare remitteras. Men jag hemställer härhos, om icke sedan reductions- och liquidationsdeputationen blifwit förordnad, desse målen måge dit remitteras, såsom deras behörige forum.

Herrar borgmästarne Lundeberg och Joh. Boberg begärdte at detta målet måtte hwila.

Herr borgmästaren Renhorn: Jag kan icke finna någon orsak, hwarföre målet skall hwila. Men som sådant påstås, så begär jag, at de eij må företagas, i fall jag af embetessysslor i commissionen blifwe hindrad at wara tillstädes, och at det således må hwila till dess jag kan wara närwarande.

Herr borgmästaren C. G. Boberg: Jag begriper icke hwarföre här begäres, at detta målet skall hwila, då det är oförnekeligit, at det både efter instruction och ordning hörer till reductions- och liquidationsdeputationen, och fölljakteligen utan vidare omgång bör remitteras.

Herr talman: Som begärt är, at målet skall hwila, så lærer eij sådant kunna förnekas. Och är således onödigt at vidare nu häröfwer discourrera. Detta bifölls.

Uplästes herrar deputerades betänckande, angående afgiften på utländskt malt, och framdeles förbud deremot, lydande som följjer:¹

1:o. Präste- och bondeståndet hafwa sagt, at alt ifrån swenske Pommern inkommande malt och hafra, skall antingen beläggas med 1 d:r k:rmt tunnan, eller wara aldeles fritt.

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1334, Borgarståndets protokollsutdrag, nr 75a.

2:do. Hafwa ridderskapet och adelen, präste- och bondestånden, alle tre, sagt, at utländske maltet och hafran bör beläggas med manufacturfond 16 öre s:rmt t:n 1:ste året, 1 d:r s:rmt 2:dre och 2 d:r silf:mt 3:die året, och sedan wid 1758 års slut wara förbudit.

Här är således i detta sidsta en ren pluralitet af tre stånd, som sagt, at utländske maltet, skall på förenemde sätt beläggas med förhögd afgift, så at, om thet högt:de ståndet skulle säija, at alt annat inkommande malt och hafra, skulle äfwen så wäl slippa at betala mer än 1 d:r k:rmt tunnan, som det pommerske, så wore thet, efter mitt tycke, eij annat, än gå in i onödige och onyttige partes, som eij thet ringaste wärckade emot en ren pluralitet af 3:ne stånd, hwarföre jag håller före rådeligast wara, så framt man skall i thenne förewarande casus få en expedition, hwarmed thet högt:de ståndet skall något när wara belåtit, at på intet sätt gå in partes, utan blott bifalla bondeståndets 2:dre alternativ, hwilcket högwördige prästeståndet äfwen bifallit, neml:n, at malt och hafra ifrån Pommeren belägges med 1 d:r k:rmt t:n, och at thenne afgift i åhr må taga sin början och continuera till näste riksdag. The skiäl, som i thenne omständigheten strida för Pommeren, wid mindre afgifts ärläggande än främmande, äro tillräckel:n wiste i bondeståndets protocollsutdrag, och styrckas än kraftigare af 1719 och 1720 årens regeringsformer,¹ hwaruti the pommerske anses och tryggas wid sine privilegier och rättigheter, såsom swenske undersåtare. När nu, efter höglofl. manufacturdeputationens betänckande, alt utifrån inkommande malt, utom Pommeren, blifwer från 1759 års början, som är 3 åhr här- efter, till införsel förbudit, som säkert utgör en tredjedel af maltbehofwet i riket, hwilcket, i then omständigheten, af the 3 öfrige respective stånden är bifallit, så felar thet intet, at ju wåre tillärnade inhemske mälterier, till en början blifwa nog sysslosatte, at med swenskt malt, utom hwad redan i riket mäلتas, fylla thenne brist. Och wore önskeligit, at man kunde thertill hafwa tillgång af inhemskt korn eller utländskt, som thertill wore dugse.

Och som riksdagen förmodel:n då kort derefter infaller, så lærer riksens höglofl. ständer, sedan således en begynnelse thermed giord är, hafwa så mycket lättare före, at efter omständigheterna, och som man ser, at thenne maltinrätt-

¹ Tryckta regeringsformer: *Kongl. Maj:ts allernådigst confirmerade regerings-form daterat Stockholm den 21 Februarii anno 1719*, respektive: *Kongl. Maj:ts och riksens ständers faststälte regerings-form dat. Stockholm den 2 Maji 1720* (bägge även utg. i Hildebrand 1891, s. 59–118).

ning mehr eller mindre tilltagit, stadga ett för rikets nytta i thenne omständigheten ändtel:n widtagande expedient.

Uplästes det af herrar deputerade projecterade extractum protocollii, angående nyssberörde mål, och lydde sålunda:

S. D. Sedan borgareståndet låtit sig föreläsas, så wäl riksens ständers secrete handels- och manufacturdeputations betänckande,¹ angående högre tullafgifter uppå malt, hafra och allehanda grynsorter, som utifrån i riket inkomma, samt förbud till deras vidare införssel, som hwad de öfrige resp:ve stånden sig deröfwer hwar för sig yttrat, har borgareståndet hos sig i ömsint öfwerwägan de komma låtit de skiäl och omständigheter, som i detta granlaga mål kunnat föränlåta det samma at mer och mindre afwika från förbem:te deputationsbetänckande. Och som det hederwärde bondeståndet enligt dess protocollutdrag af d. 24 nästl:ne Aprilis med all eftersinnelig ömhet detta mål förehaft, så pröfwade borgareståndet sig böra för de deruti andragne skiäl och omständigheter förena sig med bem:te stånds andre alternative i förber:de dess utdrag af protocollat, och således bifalla at malt och hafra från svenske Pommeren ej med högre afgift bör beläggas än med en d:r k:rmt för hwarje tunna, och at denne afgift nästkommande åhr må taga sin början, samt till 1759 års slut continuera, så framt någon besynnerlig misswäxt ej infalla skulle, i hwilcken beklagelige händelse, denne förhögte afgift äfwen då må uphöra, hwilcket på Hans Kongl. Maj:ts höga bepröfwande ankomma må.

Men hwad angår utifrån inkommande hafra, så är borgareståndet af den tancka, at det bör till Kongl. Maj:ts egen nådige och ömma försorg i underdånighet lemnas, huruwida den samme wid någon till äfwentyrskieende obehagelig misswäxt, med den nu föreslagne högre afgiften må belagd warda, hälst åtskillige orter i riket sig deraf merendels till födan betjena. För öfrigit biföll i alla andre delar borgareståndet secrete handels- och manufacturdeputationens förberörde betänckande. Hwilcket till benägit bifall hos det hederwärde bondeståndet wänligen recommenderas.

Herr ålderman Ström: Det är wäl, at herrar deputerade föreslagit, at afgiften ej må taga sin början, förrän nästkommande åhr, ty sidstl:ne åhr war så i Tyskland, som här, en slätt skiörd, och korn af mindre kärna. Men härhos är likwäl nödigt, at någon wiss tid må utsättjas, inom hwilcken malts införssel

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1334, Borgarståndets protokollsutdrag, nr 75 b.

må uphöra, eller lärer ingen wåga at giöra kostnad på mälteriers inrättning. Här föreslås wäl den termin till näste riksdag, Men detta är icke nog diffinitivt, utan må hällre ett wist åhrtal utsättjas.

I anledning häraf behagade ståndet, uppå giord proposition af herr talman, utsättja 1759 års slut, efter hwilcken tid icke något hwarcken pommerskt eller annat utländskt malt må införas.

Herr talman: Jag finner wäl, at närwarande tids bedröfwelige omständigheter och brist på spannemål i landsorterne tillåta oss icke, at taga någre kraftigare författningar, till vår och rikets handels upkomst, än nu skiedt är. En lyckeligare framtid lärer till näste riksdag gifwa under Guds wälsignelse godt tillfälle dertill. Det är ock hög tid för oss, at täncka på en förnuftig hushållning, om wi icke willje ewärdel:n qwarblifwa under utlänningars hårda ook i vår handel. Jag har tillförene berättat, huru engeländerne i dylike omständigheter, som wi nu äro, buro sig åt i drottning Elisabeths tid. Och således will jag det ej här uprepa, utan allenast säga, at wi böre giöra detsamme, som de då gjorde. Men jag bör likwäl härhos berätta, hwad jag från säker hand undfått, at en parlamentsledamot i Engeland, då han fått del af riksens ständers tagne mått, till grundlagarnes bibehållande och wärckställighet, sagt i parlamentet, sedan han förestält sakens sammanhang: Således har detta folcket wårdat sine lagar. Det är sant, at wi ej stort annorlunda kunna anse dem, än som våre hospitals-hjon. Men deras upförande i detta målet är så stort och berömmeligit, at det bör lända oss och androm till exempel. Och således böre wi härhos betäncka, at sedan detta folcket nu faststaldt sine lagar, lära de ock börja på at täncka på rikets hushållning. Hwilcket fördenskull är sådant, som wi böra på alt möjligit sätt söka att hindra.

Herr borgmästaren Johan Boberg upläste åter, det af herrar deputerade författade extractum protocolli i detta mål,¹ hwilcket efter skiedd proposition af herr talman, af ståndet bifölls.

Herr borgmästaren Omnberg inlemnade herrar deputerades betänckande, angående twisten emellan herr borgmästaren Cervin, och herr handelsman Pihlgard, om Carlshamnns och Runneby pappersbruks rättighet, till lumpesamlingen i Blekingen. Och lydde betänckandet som följjer:²

¹ Ibidem, nr 75 a och b.

² Ibidem, nr 76 (flera handlingar).

Rikens höglofl. ständers cammar-, oeconomic- och commercedeputations betänckade, af then 2 i thenne månad, angående herr borgmästarens och riksdagsfullmäktigens för Carlshamns stad, Frans Cervin, å egne och öfrige delägarers wägnar uti Carlshamns pappersbruk, hos rikens höglofl. ständer gjorde ansökning, om ändring uti Kongl. Maj:ts then 20 sidstl. Novembr. utfärdade nådige utslag för gästgifwaren Eric Boson, at till thess i Runneby inrättade pappersbruk, tillika med Carlshamns får nyttia lumpsamling i Blekinge, hafwa deputerade, efter respective ståndets befallning, ånyo förehaft och igenomsedt the handlingar, hwilcke så wäl herr borgmästaren Cervin, som herr handelsman och riksdagsfullmäktigen från Carlsrona Paul Pihlgard inlemnad, hwarwid herr borgmästaren Cervin giordt then påminnelse, at herr handelsman Pihlgard, hwilcken så wäl inför wällofl. ståndet, som hos the deputerade fördt talan för gästgifwaren Bosson, borde upwisa hans fullmagt i thenne sak. Och som af handlingarne finnes icke, at thenne sak på något sätt rörer Carlsrona stad, den andre riksdagsfullmäktigen från sidstnemde stad, herr justitiæborgmästaren Blidberg, icke eller något wid denne sak haft at anföra, så finna the deputerade, at herr borgmästaren Cervin till den gjorde påminnelse haft laglig anledning.

Hwad sielfwe hufwudsaken beträffar, så emedan af the för herr borgmästaren Cervin och gästgifwaren Bosson utfärdade privilegier, the förre af d. 19 Maii 1747, befindes, at the bägge erhållit tillstånd i Blekingen inrätta pappersbruk, samt uphandla och insamla nödige lumpor för wärcken på de orter i riket, hwaräst lumpesamling något pappersbruk förrut icke enskildt blifwit tillägnad, hwarefter Kongl. Maj:ts och rikens commercocollegium, genom resolution, af then 17 Martii 1752, sig yttrat, at lumpesamlingen i Blekinge lähn Carlshamns pappersbruk enskildt och utan intrång framgent, och så länge wärcket med behörig drift fortsättes, tillhöra skulle, öfwer hwilcken resolution aldrig något klagomål finnes wara anfördt, hwarutom deputationen uti det nu afgifne betänckandet, såsom skiäl andragit, at det blifwit deputationen wid handen gifwit, thet en myckenhet lumpor i Blekingen blifwit bortwäkte och af innewånarne icke till detta behof förwarade, utan i thess ställe förslöste, enär thärå orten icke fants mehr än Carlshamns pappersbruk, som till äfwentyr af en för lumporne biuden mindre betalning och af innewånarnes, emot lumpesamlingsbeswäret, således icke swarande förmon torde härrördt, men at

i thess ställe, sedan Runneby pappersbruk äfwen kommit i gång, lumporne blifwit begärligare, och inwånarne fölljaktel:n mera angelägne, at nu samla och förwara slike till pappersbrukstillwärcckningen nyttige slarfwor af allehande slag, som förrut blifwit wårdslösade och till ingen nytta, hwarcken för them eller thet allmänna använde. Förthenskull, och i anseende till thesse med flere omständigheter, finna the deputerade för sin del, at thenne sak icke definitivt och slutel:n afgjöras kan, innan laglig undersökning i Bleking för sig gådt, tå utrönas kan, så wäl om någre lumpor blifwit bortwärcke och förslöste, som ock huruwida Blekingen kan underhålla bägge pappersbruken med nödige lumpor, men till thess sådant skiedt, äro the deputerade af den tancka, at Carls hamns pappersbruk, enligt 1752 års commercecollegii resolution, så mycket mera bör i Blekingen niuta lumpor, som 2 § i af kongl. förordningen d. 31 Januarii 1738,¹ thertill fullkomlig anledning gifwer. Men om herr borgmästaren Cervin och herr handelsman Pihlgard kunde på thet sättet sins emellan förenas, at de delte lumporne i Blekingen, och äfwen med samlad hand ifrån andre orter sådan wahra sig förskaffade, så wore thet för them nyttigast, hwilcket alt respective ståndets gunstige och mogne ompröfwande underställes.

Herr handelsman Pihlgard: Jag ser, at af mig begäres, det jag bör upwisa Bosons fullmagt, innan jag får tala i detta mål. Men jag tror eij, at man med skiäl lærer kunna säga, at jag egentdel:n talat i Bosons, utan i Carlscrona stads namn, för hwilcken jag är fullmäktig. Och som herr borgmästaren Blidberg andre fullmäktigen härutinnan med mig är ense, så är jag ock nogsamt justifierad, och behöfwer eij någon annan fullmagt, än den jag för min stad innehafwer.

Herr borgmästaren Omnberg: Deputerade hafwa icke begärt, det herr handelsman Pihlgardt borde förete Bosons fullmagt, utan allenast sagt, at herr borgmästaren Cervin wore berättigad, at fordra en sådan. Och tror jag, at deputerade så mycket mera haft rättighet till sitt yttrande, som jag eij annat hitills kunnat märcka, än at herr handelsman Pihlgardt fördt sin talan i Bosons namn.

Herr borgmästaren Cervin: Jag underkastar mig och mine medinteressenter all laglig undersökning, at saken eij så förhåller sig, som herr handelsman Pihlgard påstått. Mig skall det dock wara lika mycket, om ännu flere pappersbruk

¹ Tryckt förordning 31 januari 1738: *Kongl. Maj:tz nådige förordning, om lumpors samlande för pappers-werken uti riket.*

i den orten inrättades, ty nog får man sälja papper, så fort det kan blifwa färdigt. Men som ett bruk icke kan från detta lilla lähnet få tillräckelige lumpor, fast mindre twänne, så ser man wäl i hwad olägenhet altsammans skulle stadna. Det wore fördenskull bäst, at alle districter måtte uphäfwas, så kunde hwar och en efter omständigheterna få skaffa sig lumpor.

Herr talman: Jag finner nogsamt hwad olägenhet dess faststälde districter till lumpesamling föra med sig, och således wore det nyttigt, at de måtte uphäfwas. Jag hemställer fördenskull, om icke ståndets ledamöter i secreta handels- och manufacturdeputationen kunde anmodas, at i ber:de deputation så begå, at districterna öfwer alt blifwa uphäfne, och at något betänckande häröfwer med det första må till riksens ständers plena ingifwas. Imedlertid kan detta målet hwila. Denne föreställning bifölls.

Sex deputerade från bondeståndet ankommo och berättade ordföranden dannemannen Joseph Hansson, at bondeståndet förehaft secreta utskottets extractum protocolli, ang:de inspectoren Nyman, och wäl bifallit samma expedition, hwad de föreslagne löhnen angår. Men hwad bostället för honom beträffar, hade bondeståndet ej kunnat därtill samtycka, såsom ländande till inbrott uti deras rättigheter. Och hade bondeståndet fördenskull funnit nödigt, at uti extracto protocolli häröfwer aflemna dess tanckar, som Joseph Hansson nu ingaf, och recommenderade till bifall. Härhos gaf Joseph Hansson wid handen, at bondeståndet låtit sig föredraga borgareståndets extracta protocolli, ang:de Hellsingfors stads qwarns arrende, ang:de Carlshamns fiskerisak, och ang:de tobaksbladens införssel, hwilcke mål bondeståndet och bifallit, de förre till alle delar, men det sidste med någon ändring, som dock troddes skola wara borgareståndet till nöije.

Herr talman tackade för underrättelsen, och lofwade, at saken, ang:de Nymans boställe, skulle tagas under närmare öfwerwägande.

Herr borgmästaren Cervin begärdte, at någon af ståndets herrar ledamöter måtte, i ståndets namn, deputeras till prästeståndet, at begära, det målet angående pappersbruken i Blekinge måtte hwila. Och åtog sig herr borgmästaren Fries detta beswär.

Uplästes secreta handels- och manufacturdeputationens betänckande,¹ ang:de tillwärcknings- och utskieppningspremier för ägg-jernssmide. Tillstyrckandes deputationen at i detta mål må förblifwa, wid det, som Kongl. Maj:ts nådige skrifwelse till manufacturcontoiret, af d. 21 Juli 1752, stadgat finnes, så at tillwärckaren får de derutinnan utsatte sex till femton och den som utskieppar oafkortadt de derföre bewilljade 25 procent præmier, dock sådant på försök till näste riksdag. Härtill hade ridderskapet och adelen samt prästeståndet samtyckt, hwilcket ock nu af ståndet bifölls.

Twänne deputerade från bondeståndet ankommo, och berättade Otto Olofsson, at bondeståndet afgjordt målet, angående tobaksbladers införssel, dock således, at berörde stånd funnit nödigt, at i ett och annat afwika både ifrån secreta handels- och manufacturdeputationens betänckande, som ock borgareståndets häröfwer författade protocollsutdrag. Härhos recommenderade Otto Olofsson sitt stånds extractum protocollis, angående malts införssel till benägit bifall.

Herr talman tackade för den underrättelse, som bondeståndet nu låtit meddela, och lät derhos förstå sig hålla före, det ståndet lærer i det nermaste gå in med bondeståndet, ang:de utländske maltets införssel, hwarmed dess deputerade afträdde.

Herr borgmästaren Fries återkom och berättade, at prästeståndet lofwat, at målet, ang:de pappersbruken i Blekingen skulle hwila.

Föredrogs secreta handels- och manufacturdeputationens betänckande,² angående skinwahrer och råhudar för garfweriernes behof, hwarwid deputationen tillstycker, det den landtman eller stadsbo, som till garfwerierne eller andre läderberedningswärcck hädanefter försäljer rå hund- eller katteskin, bör för hwardera af dem hafwa at undfå 12 öre s:rmt af manufacturfonden, enär han derom wederbörande garfwares eller skinberedares attest inför hallrätten eller magistraten upwisar, och det sålunda, at hallrätten meddelar säljaren attest på premierne, hwilcken i orterne kunde i cronoutlagor giälla, men här i staden af manufacturcontoiret inlösas, dock at de personer, som hittills med slike skins aftagande låtit sig allmänt brukas, warda ifrån detta premii åtniu-

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1328, Sekreta handels- och manufakturdeputationen, nr 18.

² Ibidem, nr 19.

tande alldeles uteslutne, och at denne författning på försök till näste riksdag antages. Och anser deputationen härhos för nödigt, at med samme wilckor, som förrut omrördt är, en dahl:r s:rmts præmium för hwarje hästhud må bewilljas, samt at härjemte stadgas må, det i fall någon funnes så obetänckt, at han gör den någon förebråelse, som med ber:de skins och hudars aftagande will sig befatta, bör en sådan utan skonsmål lagföras och till 20 d:r s:rmts plikt fällas, men i brist af böter med spö eller ris afstraffas. Och finner deputationen härhos billigt, at den garfwerieidkare, eller skinberedare, som wägrar at inkiöpa eller till beredning sådane skin och hudar emottaga, bör så ofta han dermed beträdes böta 10 d:r s:rmt med mera ut in actis.

Detta alt hade ridderskapet och adelen samt prästeståndet bifallit.

Herr borgmästaren Renhorn påminte, at örönen måtte afskiäras af sådane skin och hudar, enär de hos magistraten eller hallrätterne till attesters erhållande af premium, upwisas, eljest kunde premie derföre flere gånger begäras.

Herr borgmästaren Kock ärhindrade härhos, at det tyktes wara för hårdt, at den som obetänksamt förebrår den som skinnen aftager, skall i brist af böter straffas med spö el:r ris utan åtskillnad. Och således borde desse orden tilläggas, fängelse wid wattn och bröd.

Herr justitiarien Faxell yttrade sig, at jemwäl tilläggas måtte, det hwarcken hundar eller kattor skola ihjålskiutas, i synnerhet med hagel, ty då blifwa skinne onyttige.

Herr talman frågade, om ståndet behagade bifalla detta betänckande med de nu gjorde tillägningar, hwilcket med Ja beswarades.

Justerades ståndets extractum protocolli, ang:de herr rådmannen Strandbergs ansökning, at få anmäla 2:ne puncter uti urskillningen. Och bifölls detta protocolsutdrag, lydande som följjer:¹

S. D. Gaf riksdagsfullmägtigen för Östhammars stad, rådmannen Eric Strandberg wid handen, det ehuruwäl 2:ne berörde stads ansökningar, neml:n 1:o om en allmän collect till stadens kyrckjas utwidgande, och 2:o om tillökning på löhn för stadens scholämästare, blifwit hos ståndets deputerade till beswärens urskilljande föredragne och redan d. 11 Decembris sidstl:ne för enskildte förklarade, hade dock detta af förseende icke blifwit i ståndets pleno anmält, så at bewis deröfwer af protocollet kunnat meddelas, innan förteckningen på anmälte målen blifwit

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1334, Borgarståndets protokollsutdrag, nr 73.

från ståndet till urskillningsdeputationen afgifwen, hwilcket honom nu hindrade at desse ansökningar i berörde deputation få inlemna. Och som ståndet ärhölt underrättelse af berörde dess deputerades protocoll, at rådmannen Strandbergs berättelse, så i detta mål till alle delar hade sin rigtighet, och ståndet för dess del pröfwade skiälligit, at berörde ansökningar måge i urskillningsdeputationen antagas och derifrån till behörige ställen remitteras, så fants godt, at sådant skulle härigenom hos de öfrige respective stånden till gunstbenägit bifall anmälas.

Föredrogs cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande,¹ ang:de öfwerstens baron Lievens förslag till rofdiurs och i synnerhet wargars utödande. Detta förslag hade öfwersten baron Lieven redan wid 1747 års riksdag lofwat, och för dess kundgiörande betingat sig twå d:r s:rmt af hwarje helt hemman, hwilcke penningar han förbundit sig icke lyfta, förrän han fullgjordt sitt löfte, och wärckan deraf blifwit fullkommel:n bewist, hwilcket riksens ständer berörde riksdag biföllo. Men som baron Lievens förslag, sedan han, efter ingångit contract med kongl. cammarcollegium, detsamme allmänneligen kundgiordt, icke welat lyckas, ehuru icke något fel i ludernes tillredning blifwit begångit, så tillstyrcker deputationen, at rikets inbyggare icke måge med denne dryge afgift betungas, och at i fall, redan något sammanskott dertill wore giordt, eller uti ränterierne samlat, de som härtil contribuerat måge sine penningar återfå, hwilcket ridderskapet och adelen, samt prästeståndet bifallit, och nu jemwäl af ståndet samtycktes.

Löparen af landt- och sjömilitiæoeconomiedeputationens betänckande,² öfwer den på ekeskogarne åt Mälare sidan hållne besiktningen, med mera, inlemnades. Och uplästes ridderskapets och adelens samt prästeståndets derå tecknade påskrifter och bifall, med den tillägning, at på Gottland hädanefter alsintet ekehygge må skie, utom Hans Kongl. Majj:ts särskildte nådige befallning.

Herr talman yttrade sig, at ståndet hade wäl detta mål, redan d. 3 April sidst:ne, förehaft, och då hållit före, at nermare borde efterfrågas, hwilcken till denne skadelige besiktningen anledning gifwit, och at wederbörande borde derföre tilltalas, samt återbetala de dryge derwid anwände omkostningar. Men som Hans Majj:t sielf denne besiktnings anställande gillat, så wore betäncke-

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1330, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 26.

² Borgarståndets arkiv, vol. R 1331, Lant- och sjömilitiæekonomideputationen, nr 4.

ligt at fullfölja denne saken. Hemställandes herr talman, om icke ståndet behagade bifalla betänckandet med den af ridderskapet och adelen giorde, samt af prästeståndet samtyckte tilläggnigen, hwilcket med Ja beswarades.

Secreteraren anmälte, at extraordinarie cancellisterna hade begärdt något förskott på den förväntade discretionen för deras arbete wid cancelliet.

Och fant ståndet godt, at uppå giord proposition af herr talman, bewillja hwardera af extraordinare cancellisterne etthundra femtio d:r kop:rmts förskott, hwilcke penningar secreteraren befordtes utassignera.

Skildes åt.

Åhr 1756 den 10 Maii

S. D. Föredrogs justitiædeputationens betänckande,¹ af d. 30 April sidstl., ang:de 16 § i Kongl. Maj:ts nådige berättelse öfwer justitiæärender af d. 22 Oct. 1755, rörande 10:de pg:safgiften till Torneå stad af alt det arf, som i staden faller och till annan stad af arftagaren förflyttas. Och hade deputationen, så i anledning af stadens privilegium i detta mål, som konung Gustaf Adolphs handelsordinantie af d. 12 Octobr. 1617,² och högstber:de konungs stadga ang:de städernes styrelse af d. 26 Decembr. 1619,³ samt kongl. rescriptet till Swea hofrätt af d. 4 April 1674⁴ funnit rättwist, det Torneå stad⁵ sådan förmon alldeles orubbad bör till godo niuta, hwarföre ock deputationen tillstyrcker, at sådant må Hans Kongl. Maj:t uti underdånigt swar wid handen gifwas, hwilcket ståndet, uppå skiedd proposition af herr talman, fant skiäligit at bifalla.

Uplästes secrete utskottets extractum protocoll⁶, af d. 17 April sidstl:ne, angående biskopen doctor Nylanders och assessoren samt borgmästaren Forsells giorde ansökning, at staden Lovisas pädagogieschola måtte, utom den nu

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1329, Justitiedeputationen, nr 13.

² Tryckt förordning 12 oktober 1617: *Ordinantie, huruledes köphandelen aff rijkens inbyggjare så wäl som fremmande drifwas skal* (= PRF 5, nr 128).

³ Stadga om städernas administration december 1619, tryckt i Stiernman 1747–75, 1, s. 731–755 (= PRF 5, nr 160).

⁴ Tryckt kungligt brev 4 april 1674: *Kongl. Maj:ts bref til Swea hofrätt, at cronones betiente, som ey drifwa borgerlig nähring, skola ey heller erlägga tiondepenningens afgift af thet arf, som faller i städerne.*

⁵ I prot.: *staden.*

⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1327, Sekreta utskottet, nr 48.

warande scholæmästaren blifwa förstärckt med en collega, och dem bægge en tillräckelig löhn af publique medel tilläggas, hwilcket secrete utskottet tillstyrckt, samt hållit före det scholæmästaren må erhålla tuhundrade femtio och dess collega etthundrade femtio d:r s:rmt årlig löhn. Och på det desse så mycket bättre måtte finna deras utkomst, håller secrete utskottet före, at dem kunde bewilljas fyratio tunnor spannemål hälften råg och hälften korn, som efter cronowärdie må dem på löhnen beräknas. Detta hade ridderskapet och adelen, samt prästeståndet samtykt, som ock nu af ståndet bifölls.

Uplästes justitiædeputationens betänckande,¹ af d. 3 Martii sidstl. ang:de en wiss fond till barnhus inrättande, hwilcket mål ridderskapet och adelen remiterat till cammaroeconomideputationen, men prästeståndet hade funnit betänckeligit, at uti justitiædeputationens förslag ingå. Dock fant ståndet godt, at bifalla ridderskapet och adelens yttrande.

Föredrogs cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande af d. 27 Februarii sidstl:ne,² ang:de tobaksplanteringen i riket, hwilcket ridderskapet och adelen, samt prästeståndet bifallit. Men som en punct bland ståndets allmänne beswär häröfwer är införd, och ståndet dessutom hade sig bekandt, at någon öfwerläggning ang:de detta mål i secrete handels- och manufacturdeputationen förekommit, hwaröfwer ståndet wille afwänta deputationens yttrande, så fants godt, at detta betänckande tills widare må hwila.

Uplästes cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande, af d. 30 sidstl:ne April,³ angående herr borgmästaren Lönroths ansökning, om tillstånd, at få i Askersunds stad åter inrätta ett apoteque, hwaröfwer deputationen infordrat så wäl apotecarens i Örebro von Akens utlåtande, som denne ansökning bestridt, som provincialmediciassoren Johan Geringii yttrande, som denne ansöknings samtyckande med åtskillige andragne skiäl tillstyrcker. Och håller jemwäl deputationen före, at denne ansökning må willfaras, hwilcket ock ståndet biföll.

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1329, Justitiedeputationen, nr 14. Tryckt som bilaga 3 i prästeståndets protokoll (*PrP* 14:2).

² Borgarståndets arkiv, vol. R 1330, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 27.

³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1330, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 28.

Men som uti detta betänckande blifwit anfördt, huruledes apothecaren von Aken på ganske oskiälige wilckor, under förebärande, at hans privilegium wore exclusivt på Nerike och Wermeland, bortsåldt det i Carlstad inrättade apothequet. Och ståndet hölt före, at sådant von Akens förfarande stridde emot all billighet, i anseende hwartill von Aken borde ställas under fiscalisk action, så hemstälde herr talman, om icke extractum protocollis till de öfrige stånden härom måtte afgå, hwilcket bifölls, och åtog sig herr borgmästaren Finerus, at detta protocollsutdrag författa.

Herr borgmästaren C. G. Boberg anmälte, at herrar deputerade nu författadt deras tankar, ang:de stora deputationens yttrande,¹ om tiensterns bortgiftwande, hwilcket herr borgmästaren begärdte at få nu upläsa, som ock skiedde.

Herr borgmästaren Schauv: Jag lemnar det öfrige, som herrar deputerade uti detta tillärnade extracto protocollis anfördt, uti sitt gode wärde. Men som sielfwa ingressen innehåller något, som leder derhän, at hälften af collegier med flere wärck bör besättjas med ofrälse män, så fruktar jag at detta blifwer ett pomum eridos, som gör, at med det öfrige ingenting kan winnas. Min tancka är, at som nu ej lærer wara rätta tiden, at framkomma med en sådan twist, så wore bäst at hela ingressen ginge ut, och at wi sedan måge nermare öfwerwäga det öfrige.

Herr borgmästaren C. G. Boberg: Deputerade hafwa tagit grunden till deras yttrande af den åhr 1723 utaf 3:ne stånd bifallne författningen, och således trodt, det wi böra se till, at denne nödige författning må rätteligen efterlefwas, och icke som hittills skiedt så uppenbarl:n till ofrälsemäns förtryck, utur agt låtas. Om högt:de ståndet behagar låta sig föreläsas, hwad som i saken passerat, och bland ståndets acter finnes, tror jag, at ståndet lærer nogsamnt finna, at deputerade haft alldeles gode och fullkomlige skiäl, till det de uti ingressen anfördt.

Sex deputerade från prästeståndet anmältes och infördes. Ordföranden superintendenten doctor Kiörning berättade, at prästeståndet fått weta, det justitiædeputationen låtit ett extractum protocollis afgå till samtelige riksens ständers plena, med någon föreställning ang:de probsten Fundan. Och som detta således rör en prästeståndets ledamot, så funne ock prästeståndet sig föranlåtut at begära, det täcktes borgareståndet låta detta målet hwila till dess

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1334, Borgarståndets protokollsutdrag, nr 77.

präteståndet hunne yttra sig deröfwer. Herr talman lät förstå, at berörde mål wäl från justitiædeputationen inkommit, men icke ännu blifwit föredragit, twiflandes herr talman icke at ju ståndet lærer willfara präteståndets begäran, hwarmed desse deputerade afträdde.

Herr borgmästaren Schauv: Till at ordentel:n kunna gå till wäga, med det förewarande målet angående tiensterns bortgifwande, tror jag wara bäst, at först en § af stora deputationens yttrande, och sedan herrar deputerades anmärckningar deröfwer måge upläsas, och at således i en swite må fortfaras till slutet. Detta bifölls.

Och uplästes fördenskull 1 § af deputationens yttrande.¹

Herr borgmästaren C. G. Boberg: Häraf finner man, at deputationen tagit saken på den fot, som ingen merit wore eller borde räknas, innan man fått förste kongl. fullmagten. Fastställes sådant, så tror jag mig med skiäl kunna försäkra, at de ofrälsemän lära blifwa få, som komma till denne förste förmon. Ty wederbörande, som skola föreslå, finna altid utwägar, at utesluta ofrälsemän, hälst adelige privilegierne utom dess tiena dem till ett gott expedient, at föredraga adelige ynglingar framför ofrälse. Och i anledning häraf, hafwa deputerade hållit före at anmärckning härwid bör giöras, hwilcken herr borgmästaren nu upläste, lydande ut in actis. Och lade herr borgmästaren härtill, at om det lemnas i wederbörandes magt at giöra urwal, som deputationens föreslår, och ingen klämman lägges på högre ämbetsmän, som skola föreslå, måste ofrälsemäns barn nödwändigt blifwa trykte. Och som häraf oundwikel:n följjer, at alle tjenster med kongl. fullmagter innom få åhr skola råka i adelens händer, så tror jag, at sådant bör motas, och den som orätt giör, straffas.

Herr borgmästaren Renhorn: Mig tyckes, at status quæstionis icke ännu tydeligen blifwit upstæld. Frågan bör wara, om urwahl skall skie, eller icke? Ingen lærer kunna neka, at det ju bör skie, ty eljest blefwo wederbörande förbundne, at emottaga och employera alle dem som anmäla sig, utan at få pröfwa och urskillga, om de woro dugelige eller odugelige, hwaraf oundwikeligen följjer, at wi kunde få ämbetsmän, som woro aldeles oskickelige. At detta är skadeligit, har ju ståndet sielft ock funnit, och fördenskull begärdt ett nermare förordnande om stadssecreterarewahl, hwarwid ock magistraterne hafwa wahlrättighet. Skole wi nu supponera, at alle som äga rättighet at föreslå

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1327, Stora deputationen, nr 6.

äro orättfärdige, eller willja föreställa oss en platonsk republique, hwaräst alt går snörrätt till, så förfalle wi till en skadelig extremitet å ymse sidor. Jag medgifwer, at predilection blifwit öfwad, jag föreställer mig jemwål nogsam, at sådant härefter lærer skie. Men derföre går det icke an, at så binda händerne på wederbörande, at de ej skola kunna wällja de skickeligaste. Skulle nu desse wederbörande icke häruti altid giöra sin skyldighet, så bör sådant rättas. Men frågan är, huru? Wi hafwe redan förordnanden i detta mål, och om wi ännu skrefwe hundrade lagar häröfwer, så wore det ändå lika när, så länge wi icke med alfware täncka på wärckställigheten. Men om riksens ständer sielfwe giöra sin syssla i deras justitiæ- och protocolsdeputationer, och ej för afgifter gräfwa ned och förgjömma ämbetsmäns fel, så tror jag, at saken i det nermaste skulle kunna hielpas, åtminstone så mycket alle mensklige samhällens lagars ofullkomlighet medgifwa.

Herr borgmästaren C. G. Boberg: Saken wore lättast hulpen, om det allenast blefwe nu såsom en grundlag faststäldt, at ledamöterne i alle collegier, efter 3:ne stånds beslut 1723, skulle wara hälften frälsse, och hälften ofrälsse.¹ At detta beslut icke blifwit i agt tagit, har haft den påfölgd, at ofrälsse män blifwit allestädes förtrykte, och mäst alle rum af adelsståndet upfyldte. Detta bör rättas, så framt wi icke willja medgifwa, at alle ämbeten och sysslor skola råka i adelens händer. Jag lemnar, at någon bland adelen kunde hafwa tillfälle, at låta wäl och wederbörligen upföda sine barn. Men desse äro få, och om pluraliteten kan man med skiäl säga, at de icke upföda sine barn bättre, än andre, utan ofta sämre, det förfarenheten nogsam wittnar. Men ändå willje de allestädes hafwa företrädet fram för andre. Sådan oordning måste afhielpas.

Herr talman: Mig tyckes, at deputationens och herrar deputerades mening än enahanda, men med den åtskillnad, at saken blifwit något tydeligare utförd i herrar deputerades anmärckningar. Om det wore möjligit, at ett fullkomligt uhrwal kunde bland ungdomen skie, när den sig i början till antagande wid hofrätterne och collegierne anmäler, så kunde och toursamt anciennité bland dem fastställas. Men sådant lærer ej kunna skie.

Herr borgmästaren Fries: Det är rent af omöijeligit at stadga någon tour i början. De som antagas, böra brukas först till hwarjehanda förrättningar eller sysslor, på det wederbörande måge kunna utröna hwartill de dog. Och i an-

¹ Jfr *BgP* 2, s. 485 f.

ledning deraf bör urwahlet skie. Detta är så mycket angelägnare, som förfarenheten visar, at mången länge studerat och länge ausculterat, men derfor eij varit så skickelig, at han kunnat eller bordt befordras.

Herr borgmästaren Ubman: Efter min tancka beror detta på följande omständigheter. Den som inkommer i hofrätten eller något collegio, och warder brukad, han kan ock göra sig något hopp om befordran. Men just deruti består knuten, at mången gierna will arbeta och påtaga sig sysslor eller förrättningar, men han får eij lof dertill, och blifwer han så länge utesluten från befordran, under föregifwande, at wederbörande eij känna hans skickelighet. Detta har jag af egen erfarenhet funnit, i det jag flere gånger begärdte, at blifwa af kongl. Swea hofrätt i förrättningar brukad, men feck aldrig tillstånd dertill.

Herr justitiarien Faxell: Förewarande ämne innehåller 2:ne momenta. Ett angår urwahlet bland dem, som skola antagas i hofrätter och collegier. Det andre rör urwalet bland dem som redan äro antagne. Till exempel: Tolf ynglingar komma från academien och anmäla sig till antagande. Frågan är då, om grefwen skall antagas framför den, som kan läsa för honom, och till äfwentyrsk warit hans informator. Jag tror eij, at någon kan hålla det för rättwist, at sådant skier. Det andre momentet anser jag såsom en träschola. Men då måste ock alle de antagne brukas, och deras capacite utrönas, samt de i anledning deraf niuta befordran. Det wore fördenskull orätt, at den som sökte, at blifwa brukad, eij skulle få tillstånd dertill. Det wore ock orätt, at den som blifwit brukad at copiera, och eij mera ännu förstår, skulle föredragas den, som wigtigare sysslor med skickelighet förrättat.

Herr talman: Om wi taga saken således, som herr justitiarien Faxell nu anfördt, så blifwer den tydelig, och kan så hielpas, utan at wi röra sielfwe principen, som bör äga bestånd. Låtom oss fördenskull se till, at häraf en anmärkning formeras, till at förekomma det ofrälsemäns flitige och skickelige söner, eij måge prejudiceras.

Herr justitiarien Faxell: Min mening är, at icke gierna något urwal kan i början anställas, när ynglingar skole antagas, som från academierne hafwa behörige wittnesbörder: Utan måge de å hwarje ställe efter studier och ämnen antagas, i den ordning de anmäla sig. Men sedan de äro antagne, böra de ock i samma ordning brukas. Den som då eij will arbeta, må eij eller niuta befor-

dran. Men den som will ock kan, bör få tillstånd dertill. Skier det, bör han efter skickelighet och förtjenst successive och i jemnlikhet med sine camerater hielpas, men ej som machine flyttas fram derföre, at han så eller så länge warit innom wärcket, fast han litet eller intet arbetadt.

Herr borgmästaren C. G. Boberg: Om urwalet ej borttages, är alt vårt bemödande fåfängt, och ingenting blifwer wissare, än det at ofrälsemän måste lida, ty en adelsman har genom privilegier försprånget, och således genom wederbörande som föreslå, ett öppet tillfälle at prejudicera andre. Ho är, som icke wet, huru härmed tillgår? Och tror jag, at wi snart skole hinna räkna de ledamöter i collegierne, och andre ämbetsmän, som äro af ofrälse ståndet.

Herr borgmästaren Renhorn: 1738 är mycket talt och arbetadt i denne saken. Äfwenså är det jemwäl nu skiedt i stora deputationen. Men det är och blifwer en ewig sanning, at ingen lag kan göras, som fullkomligen kan hielpa alle casus.

Man föreställe sig hwilcket regeringsrätt man ock will, så är detta platt omöijeligit. Här påstås, at hälften bör wara frälse och hälften ofrälse. Jag medgifwer at sådant wore både billigt och rätt. Och om icke något wore förrut stadgat och faststäldt, kunde jag äfwen säga, at i stället för råd, kunde en riksens ständers commission sättjas till Hans Kongl. Maj:ts biträde. Men monne saken icke ändå blifwa en och densamme, ty alle omständigheter wore icke dermed hulpne. Neij jag fruktar, at för de delte interessen skull, blefwe saken wärre än förrut. Således måste nödwändigt något wist fastställas till rättelse för wederbörande. Och som saken omöijeligen i alle omständigheter positive kan hielpas, så må det öfrige ankomma på wederbörandes wahl och answar. Här säges, at wederbörande, såsom adelsmän, hafwa predilection för de sine. Jag nekar ej, at ju så skie kan, men jag må hällre tola, at en adelsman tillfogar mig prejudice, än en kjäring genom lönlige räncker, alt efter som hon blifwer betald för omaket. Och för öfrigit är jag af den tancka, at denne tillärnade författning ej må fastställas på längre tid än till näste riksdag, och at wederbörande imedlertid måge hålla rigtige listor på de sökande, och dem de upföra på förslag, samt sådane listor då till riksens ständer inlemna, på det de måge få se, huruwida rättwisan blifwit i akt tagen.

Herr assessoren och borgmästaren Ingman: Jag fruktar, at om författningen skall äga bestånd till näste riksdag, lära alle tjenster wara besatte med adels-

män, hwilcket då wore för sent at ändra. Det lærer fördenskull wara bäst, at botemedel häremot nu genast måge widtagas, och kan jag för öfrigit ej se, hwarföre icke en ofrälseman bör niuta lika befordran, när han förtjenst och rättighet dertill äger.

Herr talman: Det är oss allom nogsammt bekennt, at det warit ett malum necessarium för riksens ständer, at genom stora deputationen låta föreslå sådane botemedel, som kunna wara de lämpeligaste och nyttigaste, at afhielpa de skilljaktigheter som i regeringen sig yppat. Wi wete nog huru det tillgådt, at den som welat niuta en änskönt rättmätig befordran, har måst gå sådane lönwägar, som haft det anseende, at han warit en skiälm. Mången torde ock hafwa nyttjat tillfället, och icke så samwetsgrant sig derwid upfördt. Detta har satt secreta deputationen hittills i ett drygt arbete. Och som det således har warit en oundwikelig nödwändighet, at någre botemedel böra widtagas, så har ock stora deputationen upgifwit sitt förslag. Det lærer fördenskull wara bäst, at wi se till huru detta må kunna jemnkas, och at det sedan, enligt herr borgmästaren Renhorns yttrande, ej fastställes för längre tid, än till näste riksdag.

Herr borgmästaren Schauv: Jag är ense med herr borgmästaren Renhorn, at wi måge gå in uti deputationens förslag på prof till näste riksdag. Dock likwäl tror jag, at den tilläggning bör giöras, at wederbörande blifwa förbundne, at upföra på förslagerne personer ymsom af adelen och ofrälse, alt efter deras förtjenster och skickelighet, och det wid answar till giörande.

Herr borgmästaren Renhorn: Nöden har bragt oss, at taga någon författning emot de lönlige grepp, hwarmedelst wälförtjent folck, befordran welat betagas. Det lærer ock wara billigt, at nåd mig ej betages, när jag icke något ondt giordt. Om jag fördenskull skall få niuta min rättighet till godo, böra mått emot sådane missbruk tagas. Och därföre är jag af den tancka, som jag nyssförrut sagt, at detta fastställes ej för längre tid, än till näste riksdag. Då får man se hwad wärckan det haft, och ytterligare öfwerwäga, om det skall äga bestånd eller icke. Wi kunne således nu wäl lägga här och där något till, men hufwudsaken bör stå fast.

Herr borgmästaren Fries: Jag är alldeles af samme tancka, som herr borgmästaren Renhorn, och will allenast påminna, at det som uti stora deputationens yttrande anföres, ang:de notarier och vice häradshöfdingar, tyckes böra gå ut. Ty de förre blifwa likasom sielftagne på förslagen, och kunna således

ofta prejudicera bättre förtjente. Och om de senare få en stadgad rättighet till förslag, kunna de göra detsamme, i hwilcket afseende mig tyckes, at ingen vice häradshöfdinge må äga rättighet till förslag, som icke derpå förr detta warit upford.

Herr borgmästaren Boberg upläste herrar deputerades anmärckningar till slutet.¹

Herr justitiarien Faxell: Det går wäl annars icke an, än at wi måste jemncka saken så, at ofrälsemännen ej för mycket komma at lida. Men jag kan likwäl icke finna mig i alt det, som deputerades project innehåller. Hwad herr borgmästaren Fries anfört, om vice häradshöfdingar och hofrättsnotarierna är sant. I Götha hofrätt äro fem notarier, som mäst alle allenast tjent någre åhr. Skall den äldste wara sielftagen på förslagerne, och det står fast, at sedan han trenne gånger stådt derpå, skall han fierde gången wara sielfskrefwen, måste han nödwändigt wid alle tillfällen prejudicera äldre och mera förtjente. Likaså förefaller det mig swårt, at äldste fullmagten altid skall giälla, ty derigenom måste mången äldre, som länge och wäl eljest tjent, men sent fått sin sidste fullmagt komma at lida. Jag kjenner en häradshöfdinge, som förrut i någre och tiugu åhr under Götha hofrätt, såsom vice häradshöfdinge både förestått med mycken skickelighet jurisdictioner, och åhrligen dessutom haft andre extra förrättningar. Men han feck först förledit åhr fullmagt på en ordinarie syssla, och kan således, om äldste sidste fullmagten altid skall giälla, aldrig komma på assessorsförslag, innan alle de öfrige, som förrut fått fullmagt, blifwit befordrade, ehuru störste delen äro yngre och mindre förtjente än han. Hwad deputationsens förslag, ang:de transporterne beträffar, så följjer jemwäl deraf den olägenhet, at så länge någon söker, som har jämlik syssla kunna andre ej komma på förslag. Detsamme följjer ock af den giorde skillnaden emellan städer, som hafwa kämnersrätt eller icke. Herr borgmästaren Rosell har cämnersrätt i Carlstad. Herr borgmästaren Lönbom har för ett åhr sedan skaffat sig cämnersrätt, och kan jag således ej med dem competera. Min mening är wäl icke, at hufwudprinciperne skole alldeles uphäfwas, men jag får dock lof at säga påföljderne här innom vårt stånd. Och hoppas jag at ståndet lærer se till, huru omständigheterne måge kunna jemnckas, så at wisse ej få et alt för stort för-

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1334, Borgarståndets protokollsutdrag, nr 77.

språng, och andre alt framgent deremot warda tillbakahållne från all befordran.

Herr talman utkallades, och berättade wid återkomsten, at herr grefwen och landtmarskalcken låtit, genom riddarhusfiscalen weta, at Hans Kongl. Maj:t wore opasslig, och at ridderskapet och adelen, i anledning deraf, hållit före, det riksens ständers underdånige skrifwelse, angående riksjouvelerne, eij må genom någon deputation, utan eljest till Hans Kongl. Maj:t aflemnas. Riddarhusfiscalen hade ock warit hos prästeståndet, som denne ridderskapet och adelens tancka bifallit. Frågandes herr talman om icke ståndet behagade lemna dess bifall härtill, hwilcket med Ja beswarades.

Herr talman anmälte härhos, at majoren Carnal wore i förmaket, och hade aflemnat ett memorial, med beswär öfwer liden prejudice, samt begärdt, at samma memorial måtte företagas och remitteras till secrete deputationen. Memorialet uplästes, och hade ridderskapet och adelen samt prästeståndet remitterat detsamme till ber:de deputation, hwilcket ock ståndet, uppå skiedd proposition, biföll. Och befaldtes secreteraren at återlemna detta memorial till major Carnal, som derpå wäntade.

Herr borgmästaren C. G. Boberg: Jag märcker, at en stor del af ståndets ledamöter icke willja gå in uti deputerades tanckar, ang:de stora deputationens yttrande om tjensters bortgifwande. Jag är icke eller så kjär uti vårt arbete, at jag skulle willja utgifwa våre tanckar för oemotsäijelige. Men så lærer oss icke eller wägras, at de måge blifwa liggande wid protocollet för framtiden, då de kanske kunna behöfwas till uplysning. Men om deputerades project icke antages måste likwäl någon jemnckning skie. Ty stora deputationens yttrande kan omöijeligen utan præjudice för ofrälsemän antagas.

Herr borgmästaren Cervin: Deputerade hafwa haft afseende på en rätt och billig likhet adelen och ofrälsemän emellan. Deputerade hafwa ock derwid grundat sine tanckar icke på någre nye omständigheter, utan på det, som redan 1739 förrut giordt och af ståndet bifallit är. Jag beder fördenskull, at wi måge således betäncka oss i detta högstangelägne mål, at wi icke tillfoga oss sielfwe någon orätt. Låtom oss se efter, om icke här och där något bör uteslutas, ändras eller jemnckas, och deraf formera ett extractum protocolli. Men derhos håller jag för nödigt, at deputerades tanckar måge föllja med.

Herr talman: Jag kan ej annat påminna mig, än at deputerade fingo in commissis, at författa ett i möjligaste mått kort extractum protocolli, utan at röra principerne. Men här är ett snart så widlyftigt som deputationens arbete, och dessutan röras principerne på åtskillige ställen, hwarföre jag ock fruktar, at om wi komme fram dermed, lära de öfrige stånden fastställa deputationens yttrande, och således ej fråga efter våre föreställningar. Detta är så mycket mera at befahra, som wi wete, at ridderskapet och adelen, samt bondeståndet redan afgjordt saken.

Herr justitiarien Faxell: Den af ståndets deputerade föreslagne gradation, är just det som stora deputationen redan förrut förkastat, och det med störste skäl. Men hwad deputationens anfördt, ang:de sidste äldste fullmagten, tyckes böra gå ut, ty derigenom skulle många äldre och wälförtjente komma att lida. Likaså lærer det som deputationen, ang:de transporterne, andragit, böra gå ut, eller åtminstone desse omständigheter så jemnckas, at ynglingar, som nyss kommit från informatoren ej få flyga fram om gamle och wälförtjente män.

Herr talman: At uphäfwa principerne lærer ej gå an. Ty då få wi säkert afslag hos de öfrige stånden. Men om wi genom så korta anmärckningar, som någonsin möjligt är, göra föreställning om en ock annan jemnckning, tror jag, at präste- och bondestånden lära bifalla våre tanckar, enär wi derhos begäre, at författningen ej fastställes på längre tid, än till näste riksdag, at imedlertid wid answar på det nogaste efterlefwat. Och som saken är widlyftig, så kunde någre deputerade nu utnemnas, at i anledning af discoursen upsättja ett sådant extractum protocolli till näste plenidag.

Herr borgmästaren C. G. Boberg: Utan classification kan saken aldrig hielpas, ty då öfwerlemnas det i wederbörandes händer, at utan swårighet utsluta från förslagerne, hwilcke de willja. Jag är likwäl nögd dermed, at deputerade till detta ärendets nermare genomseende, och upsättjande af ett extractum protocolli måge utlemnas. Dock håller jag före, at det wore nyttigt, at de nu upläste deputerades tanckar finge följja med, och tror jag, at både präste- och bondestånden skola finna störste delen deraf smakeligit.

Herr justitiarien Faxell: Jag lemnar derhän det öfrige, som herrar deputerade anfördt. Men classificationen går aldeles icke an. Man betäncke allenast, at femton stater äro stälde i competence till häradshöfdingesysslor, hwad oreda skulle icke häraf yppas. Likasom med äldste sidste fullmagten kunde efter

classificationen gå alt mer och mer fram, likasom en machine, hwilcken då hon är satt i gång, går så länge driffiädren drar, utan at weta eller bry sig om saken vidare.

Herr borgmästaren C. G. Boberg: Det bör ej stå för deputerades räkning, hwad herr justitiarien Faxell sagt, at classificationen skulle drifwa en fram likasom en machine, så mycket mindre, som deputerade med skiäl bewist, at classificationen är nödigt, och at saken utom den swårligen kan hielpas.

Herr borgmästaren Kock: Störste delen af det, som herrar deputerade anfördt, strider emot stora deputationens faststälde principer, och således kan det ej antagas, icke eller gå till de öfrige resp:ve stånden.

Herr borgmästaren C. G. Boberg: Jag bör påminna, at saken ej förhåller sig så, som herr borgmästaren Kock nu sagt. Stora deputationens afsikt har varit och bör wara, at jemncka denne saken så, at wälförtjente ej komma at lida. Detsamme hafwa ock deputerade giordt.

Herr talman: Wi förnöte allenast tiden med fåfänge discourser. Och hemställer jag fördenskull, om icke, till at komma derifrån för denne gång, deputerade måge utnemnas, at till näste plenidag projectera extractum protocoll. Detta bifölls och utnemdes

herr borgmästaren Schauv,
herr borgmästaren Finerus,
herr borgmästaren Lundeberg och
herr justitiarien Faxell.

Uplästes ett af herr borgmästaren Renhorn ingifwit memorial,¹ med föreställning, at någon författning måtte tagas till förekommande af det missbruk, at riksdagsmän resa hem från riksdagen, men blifwa längre bortta än deras permission innehåller, med mera.

Ståndet fant godt, at detta memorial remitteras till de öfwer enskildte inkommande ärender förordnade herrar deputerade.

Uplästes cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande, af d. 22 Martii sidst:ne,² ang:de skånske allmogens ansökning at få behålla sine getter till näste riksdag, hwilcket deputationen tillstyrkt på samme willck-

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1335, nr 79.

² Borgarståndets arkiv, vol. R 1330, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 29.

or, som Kongl. Maj:ts resol:n på allmogens beswär af d. 29 Junii 1752 uti 49 § innehåller.¹ Häröfwer hade ridderskapet och adelen sig yttrat, at getter i Skåne måge tolas intill 1757 års slut, men sedan alldeles afskaffas, så framt icke dessförinnan någon boskapssiuka skulle sig yppa. Men prästeståndet hade bifallit betänckandet.

Herr borgmästaren C. G. Boberg: Det kan wäl hända, at getter kunna wara nyttige i de orter, som äro skogrike. Men i Skåne, som ingen skog hafwer, göra de en otrolig skada, i det de antingen afbita de unga telningar, eller ock gnaga barcken af de äldre träen, och således förderfwa dem. Om fördenskull skogsväxten och planteringen någonsin i Skåne skall komma sig före, måste getterne afskaffas, och det så mycket mera, som i fall någon inhägnade sine planteringar, så hålla dock inge gärdegårdar getterne ute hwarcken derifrån, eller utur åkrar och ängar. Det bör jag ock påminna, at det är nu fierde gången denne allmoge framkommit med denne ansökning, som hwarje gång blifwit förlängd till näste riksdag, och tyckes således slut en gång böra följja deruppå.

Min tancka är fördenskull, at wi antingen med ridderskapet och adelen måtte resolvera, at getterne måge bibehållas till 1757 års slut, eller också till 1759 års slut, och at de sedan böra afskaffas, samt at allmogen wid 1000:de d:r s:rmts wite må förbudas, at vidare med denne ansökning inkomma. Föreläges ej wiss tid och wite, och saken drages ut till näste riksdag, gör allmogen säkert då åter samma ansökning.

Herr talman: Bondeståndet har recommenderat denne skånske allmogens ansökning, och dessutom förefaller härwid den consideration, at boskapssiukan nu åter yppat sig i Skåne. Således tyckes allmogen böra få bibehålla sine getter. Men frågan blifwer huru länge? Efter min tancka kunde man wäl lemna allmogen frihet dertill till näste riksdag, dock med det af herr borgmästaren C. G. Boberg föreslagne wite, at ej vidare med ansökning om förlängd tid inkomma. Denne föreställning bifölls.

Föredrogs ett utdrag af rådsprotocollet,² under d. 3 i denne månad, med tillkännagifwande, at som nästledit åhr ingen brist warit på dem, hwilcke om auc-

¹ Tryckt resolution 29 juni 1752: *Kongl. Maj:ts nådige resolution och förklaring uppå the allmänne beswär, som thesz trogne undersåtare af riksens allmoge uti Swerige och Finland, igenom thezas utskickade fullmäktige, wid sidst öfwerståndne riksdag, i underdånighet ingifwa låtit.*

² Borgarståndets arkiv, vol. R 1327, Rådsprotokoll, nr 28.

torisationer på den spannemål anhållit, som efter alliancetractaten från tyske hamnarne tullfritt får utföras, oagtat hela tullen då till Kongl. Maj:t och cronan blifwer erlagd. Och till förmodande wore, at handlande så i åhr, som hädanefters lära finnas, som med ber:de wilckor willja dylikt spannemål införskrifwa, så kunde Kongl. Maj:t icke samtycka till en så ansenlig mistning uti dess och cronans inkomster, som borgareståndets promemoria, af d. 20 nästl:ne Martii innehåller, at stapelstäderna måge få tillstånd sådan spannemål emot halfwa tullens erläggande låta inkomma.

Herr borgmästaren Omnberg: Ståndet har ej mera begärdt i dess till herr talman lemnade promemoria, än allenast at stapelstäderna för detta åhr måge få införskrifwa spannemålen quæstionis emot halfwa tullens ärläggande, och jag wet icke huru detta promemoria kommit till Hans Maj:t, som likwäl allenast kunde upwisas i kongl. cammarcollegio. Wi hafwe icke eller anhållit om något swar, eller resolution deröfwer hos Hans Kongl. Maj:t. Och som målet bland wåre allmänne beswär är anhängigt uti allmänne beswårsdeputationen, så håller jag före wara bäst, at saken derstädes utarbetas, och at detta imedlertid hwilar.

Herr talman: Jag föreställer mig, at detta mål på det sättet kommit till Hans Kongl. Maj:t, at någre anmält sig hos kongl. cammarcollegium till auctorisationers erhållande, med wilckor, at betala hela tullen. Häraf lærer ber:de kongl. collegium hafwa tagit sig tillfälle, at förfråga sig hos Hans Kongl. Maj:t, som fördenskull genom detta protocollsutdrag behagat yttra sig deröfwer.

Herr borgmästaren C. G. Boberg: Det lærer wara nödigt, at saken remitteras till ståndets herrar deputerade, som kunna projectera underdånigt swar härå.

Herr borgmästaren Omnberg: Det är onödigt, at wi afgifwa något swar härom. Saken må utarbetas i allmänne beswårsdeputationen, och när puncten derifrån inkommer, kunne wi få tillfälle at yttra oss. Imedlertid må saken hwila.

Föredrogs bondeståndets extractum protocoll¹, af d. 20 Martii sidstl. med begäran at icke någre cronolägenheter, höbohl eller arrende af någon kungsgård må läggas under de publike färjeplatserne på Öland, utan byarne, som slike cronolägenheter emot skatt eller arrende innehafwa, måge dem få behål-

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1334, Bondeståndets protokollsutdrag, nr 12 (flera handlingar).

la och nyttja, samt dem återfå, i fall de wore dem frångångne. Detta ärende hade ridderskapet och adelen samt prästeståndet remitterat till cammar-, oeconomie- och commercedeputationens utlåtande, hwilcket jemwäl ståndet biföll.

Uplästes utdrag af allmänne beswärsdeputationens protocoll, d. 22 Martii sidstl:ne, angående 92 § af allmogens beswär wid denne riksdag, rörande den så kallade landtgillesmörräntan i Halland. Tillstyrckandes deputationen det hos Hans Kongl. Maj:t i underdånighet anhållas må, om nådig befallning till kongl. cammarcollegium, at så skyndesamt afgifwa sitt yttrande i detta mål, at det med Kongl. Maj:ts nådige utdrag må blifwa afhulpit, och deputationen kunna wid denne riksdag sitt utlåtande deröfwer till riksens ständer upgifwa. Och hade ridderskapet och adelen, samt prästeståndet bifallit detta, hwartill jemwäl ståndet dess bifall lemnade.

Uplästes allmänne beswärsdeputationens betänckande öfwer 11 § af prästeståndets, och 62 § af borgareståndets beswär, ang:de prästewal i städerne, och huru dermed förfaras må, då lands- och stadsförsamlingar concurrera. Och som wederbörande befallningshafwande icke ännu, till föllje af 8 § uti kongl. förordningen af d. 5 Junii 1739,¹ häröfwer med deras utlåtande inkommit, så tillstyrcker deputationen, at hos Hans Kongl. Maj:t anhållas må, om nådig befallning till wederbörande, at deras berättelser skyndesaml:n aflefwera. Detta hade ridderskapet och adelen samt prästeståndet bifallit, hwartill äfwen ståndet dess samtycke lemnade.

Löparen af protocolsdeputationens betänckande,² ang:de registratoren Sahlstedts lidande till dess befordran upwistes, hwilcket mål ståndet d. 27 Martii sidstl:ne låtit sig föreläsa, men då resolverat, at det skulle hwila, till dess man finge se huru de öfrige respective stånden häröfwer wille utlåta sig. Och hade ridderskapet och adelen samt prästeståndet remitterat detta ärende till secrete utskottet, hwilcket ock ståndet biföll, men med tilläggnig, at secrete utskottet må utse sådane medel och utwägar, at Sahlstedt må komma till wärckel:t åtniutande af någon reelle reparation för dess lidande.

Uplästes project till resolution på 8 § af borgareståndets allmänne beswär, ang:de handtwärckares antagande wid academien i Lund, hwilcket project bi-

¹ Tryckt förordning 5 juni 1739: *Kongl. Maj:ts nådig förordning, hwarefter wid prästewals anställande så i städer som på landet förfaras bör.*

² Borgarståndets arkiv, vol. R 1329, Protokollsdeputationen, nr 5.

fölls. Likaledes uplästes projectet till resolution på 18 § af ståndets beswär, ang:de borgare, som bo på landet. Och bifölls.

Föredrogs projectet till resol:n på 15 § af ståndets beswär, ang:de sågqwarnar, och wise måtts tagande mot olaglige brädetillwärcckningar.

Herr borgmästaren Cervin: Då jag wid förre riksdagar hade ståndets allmänne beswär om händer, genomsåg jag dem förrut, och gjorde mine anmärckningar der nödigt war, hwilcke jag tillika med puncterne föredrog ståndet, och sedan ståndet fattat wist beslut, sammandrog jag altsammans i form af extractum protocollis, som till de öfrige resp:ve stånden affärdades. Detta lærer ock nu wara nödigt, på det de öfrige stånden måge weta i hwad slut ståndet stadnat.

Herr rådman Hanquist: Om den sidst upläste §, angående sågqwarnar, antages, få wi säkert höra af wåre hemmawarande, at wi gådt in uti sådant, som skadar wåre städer. Ty de föreslagne mått, som skola tagas emot olaglige sågningar, äro sådane, at de lända till störste beswär och nachdel för städerne.

Herr justitiarien Faxell: Här säges at bräderne skola stemplas. At bewis skola uptas at de äro skurne på laglige sågar, med mera. Huru skall sådant kunna wärcckställas, och ländet det icke till störste beswär, för dem som äro ägare af sådane bräder? För öfrigit kan jag ej annat finna, än at denne punct just för den orsaken lærer wara projecterad, at alle wermeländske bräder skola kunna tagas bort, om ej förr, dock då de komma till Wennersborg. Och detta torde äfwen wara hufwudordsaken, neml:n at rikta sig med annars skada och förtryck. Jag beder at sådant må betänckas, och § gå ut.

Herr talman: Icke allenast Wermeland, utan ock norrländske städerne skulle komma at lida härwid, och tör hända jemwäl andre flere. De enbladige sågar, som hafwa just ordentelige privilegier lära wara få så i Norrland som annorstädes. När nu en handlande, som efter wanligheten köpt bräderne, kommer med dem hit till Stockholm, och de icke äro stemplade, eller bewis uptes, at de på en privilegierad såg äro skurne, kunna de borttagas, och således går både den derföre utlagde betalningen ock frakten förlorad, till störste skada för ägarne, som upköpt wahren.

Herr borgmästaren Fries: Det är något besynnerligit, at ståndet skulle willja ingå, uti en sådan författning, som är för städerne så högstskadlig som denne. Ett sådant upförande wore ju alldeles förwändt och förderfweligit. Städerne

hafwa ganska få rättigheter i behåll. Desse bestrides ock nu mera på alle sidor af de öfrige stånden, och till öfwerflöd, willja wi sielfwe bestrida oss de förmöner, som likwäl de andre stånden lemnat oss orubbade.

Herr assessoren och borgmästaren Anders Ingman: Saken hänger icke så tillsammans, som här föregifwes. Det är bekandt, at åtskillige städer [äro]¹ privilegerade på trähandel. De hafwa ock wäl inrättade privilegerade sågqwarnar. Men de olaglige sågarne utöda och skämma bort skogen, samt tillika ruinera de privilegerade sågqwarnarne. Sådant skadeligit missbruk bör ju rättas. Och som det är rätt och nödigt, så måste ock någon författning deremot tagas, hwartill och deputationen gifwit förslag, som fördenskull ståndet lærer finna skiäligit at gilla.

Herr borgmästaren C. G. Boberg: Puncten har wäl riktigt gådt igenom hos deputationen, men jag finner dock, at det föreslagne stemplandet doger ej, utan håller jag före, at bäst wore, det undersökning måtte anställas, hwilcke sågqwarnar äro laglige eller ej, och at imedlertid, wahran må wara fri för confiscation.

Herr justitiarien Faxell: Om jag påminner mig rätt, är denne puncten ett förslag af herr assessoren och borgmästaren Ingman. Och således lærer han willja bibehålla både stempelen och confiscationen, på det wermländske bräderne måge wara utstälde till ett rof, när de komma till Wenersborg. Jag talar rent ut, och tror mig ej fela, om jag säger, at denne afgiften ligger härunder, förborgad.

Herr assessoren och borgmästaren Ingman: Hwad herr justitiarien Faxell nu anfördt, är icke allenast en obillig och obefogad insimulation emot mig, utan ock emot ståndet, som denne puncten förrut antagit. Jag hemställer fördenskull huru sådant bör anses.

Herr justitiarien Faxell: Hwad jag sagt, äger god grund, och bewisar sig sielft af omständigheterna. Ty jag wet icke, at någon annan, än herr assessoren och borgmästaren Ingman, och de städers fullmäktige, som med honom hafwa en lika afgift, har warit uphofwet till denne punct. De hafwa utöknet wermländske skogarne, och dragit derifrån sågblockar och träwahrer för många tunnor guld, hwaraf wermländske städerna haft liten eller ingen förmon, hwilcket synes nogsamt deraf, at de äro fattige. Och nu will herr assessoren med de öfrige

¹ Enl. konc.; ordet saknas i renskr.

äfwen ruinera städernes handlande till slut. Jag har nog giordt förrut, då denne saken förhades, föreställning häremot, så wäl som emot den andre sågqwarnspuncten. Men som jag ej kunnat uträtta något dermed, måste jag nu tala tydeligen, till ren uplysning i saken.

Herr rådman Hanquist: Uti puncten föreslås, at de bräder, som äro skurne på oprivilegerade sågqwarnar, skola confisceras. De sågar, som hafwa wärckelige privilegier, lära wara ganska få. Och således blefwe jägeriebetjenterne härigenom de lyckeligaste, som finge ruinera hwem de wille, eller ock genom mutor giöra sig en god winst.

Herr borgmästaren Renhorn: Af detta förslag skulle mycket oreda och skada kunna tima. Lät wara at § wore nyttig för en eller någre, så skadar han deremot hundrade, och kanskie 1000:de, hwarigenom hela riket kunde sättas i rörelse. Skole wi gå in uti sådant, som skadar wåre städers rörelse, jag tror ej, at den oförsigtigheten finnes hos oss.

Herr borgmästaren Fries: Jag wille gierna weta, hwilcken denne beswärs-punct tillhör.

Herr borgmästaren Kock: Jag kiännes wid § och är han redan förrut af ståndet för allmän antagen, hwarföre han ock bör äga bestånd, så mycket mera, som det är sant, at olaglige sågar giöra en stor skada på skogarne, och derhos förfördela de privilegerade sågqwarnar.

Herr borgmästaren Renhorn: Wi kunna nu mera lätteligen begripa afgiften, sedan wi fått weta auctoren till §. Jag wille medgifwa, at § wore redan antagen, men man såg då ej påföljderne, som nu först genom deputationens förslag till resolution derpå framkommit. Och som detta project, när det gagnar en eller någre, skadar tusende, så bör § gå ut.

Herr borgmästaren Schauv: Det kan wäl wara, at denne § wore nyttig för någon. Men derwid böre wi tillse, om det är möjligit at wärckställa honom utan andras förfång. Kan det skie, må han antagas för dem, och således bör tydeligen utsättjas, hwaräst § bör wärckställas, men de öfrige orterne derifrån undtagas. Det wet jag wist, at en sådan förordning, som detta project, alldeles icke passar sig till Skåne, ty då skulle städerne, som likwäl lida brist på träwircke, icke få ett enda bräde, hwarföre och om puncten är nyttig för Westergöhtland och Wermeland, så må han af dem antagas, men icke blifwa generelle.

Herr borgmästaren Sacklen: Mig tyckes at 4 § af 20 cap. bygningebal:n är tydelig nog, huru med sågqwarnars byggande förfaras skall. Den som will bygga, skall kundgiöra det å tinget; dommaren skall besigtiga lägenheten och höra grannarne deromkring, samt ägarne af gamle sågqwarnar, och sedan pröfwa, om den begärdte sågqwarnen bör anläggas. Och slutel:n bör dommaren gifwa konungens befallningshafwande omständigheterna tillkänna, som äger at derom förordna. Om sådant alt eij är i agt tagit, har man eij swårt före at få en olaglig sågqwarn utrifwen. Och tycker jag för min del, at detta alt kan giöra tillfyllest, utan en sådan förordning, som här föreslås, som icke allenast ställer fiscalen på de handlande, som bräderne först kiöpt, utan ock har den eftertänckelige olägenheten med sig, at kjøparen sielf kan angifwa och låta confiscera bräderne, och taga dem af sälljaren för intet.

Herr borgmästaren C. G. Boberg: Min mening är, at § må antagas för dem, för hwilcke han är nyttig, såsom Älfsborgs lähn, men eij blifwa generelle. Och håller jag detta för så mycket bättre, som det eij lærer skicka sig, at § skall alldeles gå ut, sedan ståndet densamme antagit, och han i deputationen är utarbetad, samt afgången derifrån, så wäl till öfrige stånden, som hit.

Discoursen stadnade, emedan åtta deputerade från bondeståndet ankommo. Och anmälte häradsdomaren Jacob Larsson, at bondeståndet förehaft secreta utskottets extractum protocoll, ang:de gymnasiistaten i Borgo, och cathedralscholan i Åbo, samt bifallit den föreslagne tillökningen för dem på löhnen, dock at den dem tillslagne spannemålen eij må upbäras af hemmanen, utan uttagas i cronans magaziners, hwarföre Jacob Larsson aflemnade bondeståndets extractum protocoll, och derhos recommenderade 2:ne sitt stånds extracta protocoll, ang:de Näs cronohemman, och ang:de tobaksbladerne, och cammaroeconomiedeputationens betänckande ang:de getterne i Skåne till benägit bifall.

Herr talman lofwade, at de anmälte målen skola, så snart giörligit wore, företagas, samt försäkrade, at ståndet lærer söka, at foga sig till det, som kan lända bondeståndet till nöije, hwarjemte herr talman berättade, at ståndet redan afgjordt målet ang:de getterne i Skåne, och bifallit, at de till näste riksdag måge få bibehållas, dock med något föreslagit wite, at allmogen eij må vidare med ansökning om tidens förlängande inkomma.

Herr rådman Hanell återtog discoursen, angående sågqwarnarne, och yttrade sig, at han omöjneligen kunde ingå uti det project till resolution, som allmänne beswärsdeputationen nu upgifwit, hälst det skulle lända Calmare stad till yttersta skada.

Herr borgmästaren Kock: Paragraphen är wäl grundad, och länder densamme till det nyttige ändamålet, at en bättre hushållning med skogarne må börjas, hwilcket i synnerhet på Dahlsland är högstnödigt, hwaräst åtskillige sågqwarnar i desse åhren blifwit anlagde, stundom under förewändning af husbehof, stundom till landsbehof, och hwarigenom händt, at skogarne blifwit alt för mycket medtagne, hwarföre, och som § redan är af ståndet antagen och gillad, så protesterar jag mot all ändring deruti, hälst de privilegerade wärcken altförmycket derigenom, så hädanefter som hittills, skulle komma att lida.

Herr justitiarien Faxell: Här åberopas privilegier, men jag hade lust at weta, hwarpå de grunda sig, eller hwaruti de egentel:n bestå. Jag menar, at de grunda sig icke på egen, utan främmande fond och således på andras ägendom. De böra fördenskull ej sträcka sig på långt, at de lända till andras förfång, utan böra desse privilegier rätteligen så förstås, at om jag, som äger skogen, eller ock kiöpt sågblockar, will sällja dem till en privilegerad sågqwarn, så har ägaren deraf lof, at kiöpa, och låta skiära dem, men ingalunda rättighet, at sättja andre under det twång, at han ej skall få hushålla med sin ägendom, som han nyttigast finner.

Herr borgmästaren Fries begärdte votering. Men

herr borgmästaren C. G. Boberg förestäldte häremot, at man ej borde wtera om en sak, som redan wore afgjord. Det skulle se illa ut, om sådant skiedde, sedan målet kommit så långt, at resolution wore redan utarbetad. Och wore således bäst, at § bifölls, med den ändring, at orten utsättes, hwaräst dess innehåll bör wärckställas.

Herr assessoren och borgmästaren Ingman: Det är underligt, at man finner betänckeligit, at hämma olagelige såqwarnar, som likwäl giöra en så stor skada på rikets skogar. Det ser så ut, som wore man delagtig i sådande missbruk, och at man fördenskull icke will, at de skola hindras eller afböijas. Här begäres votering, men huru skole wi wtera om en sak, som rörer städernes privilegier, hwarigenom de äga rättighet på Wermelands och Dahlslands skogar.

Herr rådmän Hanquist: Så widsträckt, som denne projecterade resolution tyckes wara, så kan jag dock annat finna, än at han i sielfwe wärcket och grunden är mera skogsödande, än skogsfredande. Husbehofssåggwarnar ugiör störste antalet. Om desse förbiudes at såga, så måste landtmannen i det stället klyfwa blockarne till bräder, så han sällan får öfwer 2:ne bräder ur hwarje block, och de ändå kanskie spruckne, hwaremot han, när blocken sågas, kan få sex och flere bräder.

Herr talman: Detta är frukten af våre mångfaldige beswär, uti hwilcke wi denne gången långt mera än tillförene tyckas warit likasom kjäre. Förr hafwe wi anfördt beswär emot intrång af de öfrige stånden, nu börja wi med beswär mot oss sielfwe. Skall sådant icke på slutet bringa oss i yttersta oreda, och gifwa androm tillfälle at skada oss. Här åberopas privilegier. De som dem hafwa, kunna gå till konungen med ansökning, at blifwa derwid bibehållne, så äga wederbörande jemwäl tillfälle at få förklara sig, och förete deras rätt. Men ståndet kan ej befatta sig med sådant.

Herr borgmästaren Fries: Lät oss taga igen § ifrån de öfrige resp:e stånden.

Herr borgmästaren Johan Boberg: Det går icke an, sedan dermed så långt kommit, at § är i deputationen afgjord, och derifrån till alle stånden inlemnad, ty det wore oanständigt för ståndet at taga den igen.

Herr borgmästaren Renhorn: När wi finne, at §:s innehåll är orätt och skadeligit, så är det hederligit, at wi giöra ändring deruti. Och som det är klart och oemotsäjeligit, at när § gagnar två el:r tre, men deremot skadar tusende, så bör han gå ut.

Herr assessoren och borgmästaren Ingman: Det är tydeligit, at § tjenar till en bättre hushållning med skogarne, och den som ej will rätt hushålla dermed, kan ej egentel:n säga, at honom skada tillfogas, när allenast missbruket will hämmas. Således påstår jag, at § bör stå för de städer, som den angår.

Herr talman: Wi hafwa nu med denne widlyftige discours, och uprepandet af samme omständigheter nästan förnött twänne timar. Willje wi således förfara med alle mål, måste litet eller intet blifwa afgjordt. Och som wi nu mera måste nogsammt wara öfwertygade om de månge olägenheter, som denne projecterade resolution skulle åstadkomma, så lærer wara bäst, at ståndets ledamöter i deputationen anmoda, at återtaga §. Hade afseendet dermed warit, at

wäl hushålla med skogarne, hade man bordt säga, at undersökningar skola anställas, till utrönande af hwilcke sågqwarnar böra anses för laglige eller eij.

Herr justitiarien Faxell: Hans Maj:t har redan för fem eller sex weckor sedan anbefalt, at sådane undersökningar skola anställas. Och således lära wederbörande eij försumma sig, at se efter, hwilcke sågqwarnar bibehållas böra.

Herr talman: Således behöfwe wi eij mera för denne gången discourrera öfwer denne sak, utan hemställer jag om icke den projecterade puncten i detta mål bör gå ut.

Hwilcket med Ja beswarades, förutan af herr assessoren Ingman, herr borgmästaren Kock, och herr handelsman Sandberg, som begärdte, at uti protocollet måtte intagas, det han conformerade sig med det som nyssnemde herrar förrut anfördt i detta mål.

Herr borgmästaren Gabr. Hagert: Jag är aldeles wäl nögd, at § går ut. Men frågan än huru den skall återfås ifrån de öfrige respective stånden. Och tror jag wara bäst, det herr talman anmodas, at tala med herr grefwen och landtmarskalcken, samt de öfrige talmännen at § må återlemnas, hwilcket ståndet biföll. Och anmodades herr talman at åtaga sig detta beswär.

Herr borgmästaren Renhorn: Jag bör anmäla, at städerne Arboga och Kiöping, wid sidstl:ne riksdag hafwa anhållit, at den wid Qwicksund inrättade lahnan måtte utdömmas, hwaremot ber:de städer åtogo sig at betala det wanlige arrendet af 30 plåtar. Men kongl. cammarcollegium har, emot samme arrendesumma, uplåtit detta lahnefiske till arrendatoren af Kongsörs ladugård, ehuru denne lahna, som bem:te städer bewist icke allenast hindrar fisket i Galten, utan ock länder till störste hinder för desse städers och Örebro fartyg. Nu har ett fartyg nyl:n fastnat på denne lahna, och så när warit olyckel:t. Jag beder fördenskull, at ståndets ledamöter i cammar-, oeconomie- och commercedeputationen måge få in commissis, at befordra saken derhän, at lahnan må på ofwannemde willckor utdömmas.

Detta bifölls.

Skildes åt.

Åhr 1756 den 17 Maii

S. D. Uplästes bondeståndets extractum protocolli af d. 3 Maij nästledne,¹ ang:de det af secrete utskottet föreslagne boställe, för inspectoren öfwer canone- och ammunitionsgiuterierne Nyman, hållandes bondeståndet före, det strida emot kongl. förordningar och bondeståndets rättigheter, om honom Nyman något cronohemman på det af secrete utskottet upgifne wilckor skulle såsom boställe tilläggas. Öfwer detta ärende hade ridderskapet och adelen sig yttrat, at Nyman borde undgå i stället för boställe 50 d:r s:rmt åhrl:n, hwilcket och prästeståndet bifallit. Men som härwid påmintes, at så wäl ståndet, som de öfrige utom bondeståndet hade, i anledning af secrete utskottets tillstyrckande, samtykt, at Nyman, så länge han ej något boställe erhålla kan, borde undfå utom den honom tillslagne löhnen 150 d:r s:rmt åhrl:n. Och af ridderskapet och adelens påskrift å detta bondeståndets extractum protocolli icke tydel:n kunde inhämtas, om de nemde 50 d:r s:rmt wore en tillökning öfwer de af secrete utskottet föreslagne 150 d:r samme mynt, eller icke, så fants godt uppå skiedd proposition af herr talman, det detta ärende måtte remitteras till secrete utskottet, at utse en sådan summe penningar, hwarmed Nyman måtte kunna få kiöpa sig något boställe. Men i fall sådant ej kunde skie, förblefwe ståndet wid sitt förre yttrande å secrete utskottets extractum protocolli i detta mål, at Nyman i stället för boställe borde undfå åhrl:n 150 dahl:r s:rmt.

Föredrogs å nyo bergsdeputationens betänckande,² af d. 2 sidstl:ne Martii, ang:de den wid förre riksdagen på prof inrättade bergsfiscalssysslan i Wermland, hwilckens bibehållande deputationen, i anledning af anförde skiäl och omständigheter, tillstyrckt på sätt som förrut, wid sidste riksdag, ang:de lönen förordnat blifwit, hwarwid deputationen håller före, det denne bergsfiscal bör niuta lika heder och personlige förmoner, med de öfrige bergsfiscalerne wid stora Kopparberget och Sahlberget, på det han, med så mycket bättre anseende och eftertryck, må kunna fullgiöra dess ämbetes åliggande, hwilcket alt ridderskapet och adelen samt präste- och bondeståndet samtykt, och nu af ståndet bifölls.

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1334, Bondeståndets protokollutdrag, nr 13.

² Borgarståndets arkiv, vol. R 1329, Bergsdeputationen, nr 3.

Uplästes ett af kyrckoherden wid Ulricæ Eleonoræ församling här i staden doctor Olof Celsius, å ber:de församlings wägnar, till urskillningsdeputationen ingifwit och derifrån till riksens ständers plena remitterat memorial,¹ och ansökning om 2 öre s:rmts afgift af hwarje matlag öfwer hela riket, till ber:de bofällige kyrckas understöd, hwilcket prästeståndet, i anseende till denne kyrckas swage wilckor och församlingens oförmögenhet, samtykt, hwartill jemwäl ståndet nu dess bifall lemnade, dock at fattige derifrån undantagas.

Herr borgmästaren C. G. Boberg begärdte lof at få resa till dess gårdar i Södermanland, på ungefähr 14 dagar, hwilcket ståndet biföll.

Herr talman berättade, at han i sammanträde med herr grefwen och landtmarskalcken, samt de öfrige talmännen, hade anmält ståndets begäran, at få återtaga 15 § af ståndets beswär ang:de olagl. sågqwarnar, hwilcket blifwit samtykt, och hade herr grefwen och landtmarskalcken lofwat, at träda up i deputationen och se till, huru ståndets begäran måtte wärckställas.

Ståndet anmodade herr talman, at härutinnan i deputationen beträda herr grefwen och landtmarskalcken, hwilcket herr talman sig åtog.

Uplästes secrete utskottets extractum protocollis af d. 15 May innewarande,² hwaruti wid handen gifwas, at hans excellence herr riksrådet etc. baron Wrede begärdt, at få nedlägga dess rådsämbete, och at hans excellence eij kunnat öfwertalas, at derwid qwarblifwa. Tillstyrckandes secrete utskottet, at en åhrl. pension af 4000:de d:r s:rmt måtte tilläggas hans excellence, såsom ett wedermäle af riksens ständers ärkänsla, för hans excellences, så i rådet, som eljest riket, bewiste trogne och märckel. tjenster. Uplästes hans excellences om afskied, hos Hans Kongl. Maj:t ingifne ansökning, ut in actis.

Herr borgmästaren Cervin: Det har warit brukeligit, at då någon af deras excellencier herrar riksens råd welat taga afskied, hafwa riksens ständer sökt persuadera dem at blifwa qwar i rådet. Och som jag tror, at hans excellence wäl förjtenar ett sådant prof af riksens ständers förtroende, så hemställer jag, om det icke jemwäl nu må skie.

Herr talman: Secrete utskottet har nog budit till, at persuadera hans excellence herr riksrådet, at längre qwarblifwa wid dess ämbete. Men hans excel-

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1335, nr 80.

² Borgarståndets arkiv, vol. R 1327, Sekreta utskottet, nr 49.

lence har eij warit at öfwertala, utan förblifwit wid dess begäran. Således blefwe det fåfängt, at gå vidare dermed.

Herr borgmästaren Lundeberg: Om hans excellence ändtel:n skall taga afskied, så tyckes mig, at hans förtjenster för riket fordra så mycket mera, at han må få behålla hela löhnen, som jag ärhindrar mig, at sådant skiedt med andre, som blifwit på wist sätt från rådsämbetet endtledigade.

Herr talman: Jag kan icke styrcka det, som herr borgmästaren Lundeberg anfördt. Ty då wore fahran wärdt, at flere af deras excellencier torde komma in med samma ansökning, som hans excellence herr riksrådet baron Wrede nu giordt. Och tror jag fördenskull wara bäst, at wi förblifwe wid secrete utskottets tillstyrckande, hwilcket jag således nu till ståndets godtfinnande hemställer. Detta hemställande bifölls.

Uplästes secrete utskottets extractum protocollis af d. 15 i denne månad,¹ med berättelse, at secrete utskottet ärfarit, det i större delen landsorterne af riket, en så allmän brist på spannemål sig yppat, at eij allenast densamme till ett owanligit högt pris blifwit upbragt, utan äfwen tillgången derå, på många ställen, så swår och ringa, at den knapt för penningar står at ärhållas. Och som secrete utskottet härhos undfått säkre efterrättelser, at de utrikes orter, hwarifrån riket sitt mäste spannemålsbehof hämtar, dels sielfwe äro af en dylik nöd trängde, dels ock icke hafwa annan spannemål at aflåta, än sådan, som af en swår och ohielpsam bärning blifwit till större delen förskiemd, äfwenledes, at hwaräst ändteligen god spannemål wore at tillgå, både priset anseent:n börjat stiga, och äfwen förbud emot dess utförssel med nog säkerhet står at befahra, så har secrete utskottet wid så fatte bekymmersamme omständigheter trodt wara högstnödigt, at en sparsam hushållning med den spannemål, som i riket finnes må widtagas.

Och i anledning häraf tillstyrcker secrete utskottet, at genom underdånig skrifwelse hos Hans Kongl. Maj:t anhållas må, det ett allmänt förbud emot alt brännwinsbrännande så till salu, som husbehof med det skyndesammaste utfärdas måtte, hwilcket fyre dagar från publicationsdato, må taga sin början, och wara gällande till d. 15 Septembr. nästkommande, efter hwilcken tids förlopp bränningen åter må blifwa tillåten med de ändringar och wilckor, som riksens ständer under denne riksdag kunna finna tjenlige at widtaga. Hållande

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1327, Sekreta utskottet, nr 50.

secrete utskottet härhos före, der wederbörande befallningshafwande måge anbefallas, at hålla alfwarsam hand öfwer förbudets wärckställighet, wid tijo d:r s:rmts wite för husbehofs bränning och dubbelt för salu, angifwarens ensak, och den brottslige dessutom må hafwa förwärcat brännewinspannan åt angifwaren, jemte sin rättighet at framledes bränna, samt at krögare eller brännewinsbrännare som häremot bryta, måge wara sin näring nu och framdeles förlustige: Och tjenstefolck, som sig dertill låta bruka, undergå kropsplikt af spö eller ris, så framt de icke sielfwe angifwa saken. Och sidst, at sådane mål prompt uptagas och afgiöras af executoren, med mera.

Herr ålderman Bock: Jag är eij emot, at ju förbud på sätt, som föreslagit är, må utfärdas emot brännewinsbrännande, men håller derhos före, at krogarne jemwäl måge förbiudas at sällja brännewin.

Herr borgmästaren C. G. Boberg: Detta går eij an, hwilcken kan förneka honom, at sällja en redan färdig wahra. Ett sådant förbud wore ock så mycket mer onödigt och onyttigt, som det ingen ting bidrager till det nu förewarande ändamålet.

Herr borgmästaren Cervin: Det som redan brändt är bör få sälljas, eljest blefwe det utan någon nytta för det allmänna liggande ägaren till last. Men wid den af secrete utskottet föreslagne terminen, efter hwilckens förlopp bränwinsbrännande åter efter omständigheterna må tillåtas, tycker jag mig böra påminna, af d. 15 nästkommande Septembr. är för tidig. Ty till den tiden lærer årswäxten i de mäste orter icke ännu wara inbärgad, och således icke med wisshet kunna sägas, om den är så ymnig och tillräckelig, at bränwinsbrännande bör tillstädjas. Mig förefaller det ock nog eftertänckeligit, at domsrättigheten öfwer förbrytelser emot det tillärnade förbudet lemnas till executorn, som dock efter lag tillhör dommaren. Och tror jag at det wore bäst, om sådant ändrades. En dommare kan rätt så snart, som executorn, afgiöra saken, när uttryckel:n warder befalt, at sådant utan drögsmål bör skie.

Herr rådman Hanquist: Det är sant, at angelägenheten fordrar, det saken genast exequeres. Men detta hindra eij, at ju dommaren må afgiöra densamme, och tror jag sådane mål äfwen så snart hos dommaren skola kunna afslutas, som hos executorn, om den brottslige tillhålles deponera böterne, eller ställa borgen straxt i början.

Herr borgmästaren C. G. Boberg: Jag är ense med herr borgmästaren Cervin, at den föreslagne terminen är för tidig. Och tror jag at bäst wore, det icke något bränwinsbrännande borde tillåtas förrän wid åhrets slut, så man kunde wara i stånd at säga, om årswäxten wore dertill nog tillräckelig. Men hwad secrete utskottet anfördt om executorns giöromål i denne sak, det lærer aldrig gå an, hwarföre jag håller för nödigt, at ståndet härom bör giöra föreställning hos de öfrige resp:e stånden.

Herr borgmästaren Wesslo: Efter min tancka lærer det eij gå an, at ändra den utsatte tiden. Men det som här föreslås, ang:de executorn, det förtjenar upmärksamhet. Dommaren bör skyndesaml:n afgiöra saken, och i fall beswär deröfwer anföras, bör kongl. commercecollegium anbefallas, at innom en månad, sedan de inkommit, målet afsluta.

Herr talman: Discoursen innehåller 2:ne momenta. 1:o ang:de tiden, när förbudet må uphöra. Och som denne termin tyckes wara något för tidigt utsatt, så kunde wi nämne dertill den sidste dagen i Novembr., då icke allenast årswäxten är öfwer alt inbärgad, utan man ock kan med säkerhet weta huru långt den förslår. 2:o måge wi giöra föreställning hos de öfrige stånden, at forum till målens uptagande och afgiörande bör blifwa hos dommaren, som straxt har at wid tienstens förlust dem afsluta. Och som jag är förwissad, at de öfrige stånden utan drögsmål lära afgiöra detta ärende, så hemställer jag, om icke någon af ståndets ledamöter må anmodas, at nu genast upsättja extractum protocollii härom.

Herr borgmästaren Gabr. Hagert åtog sig detta beswär.

Herr borgmästaren Johan Boberg föredrog följande projecterade resolutioner på ståndets allmänne beswär, hwilcke alle bifölls, neml:n

28 § angående frihet at få kiöpa byggningswirke och ekestolpar.

80 § ang:de förbud emot lotsars antagande till bergning wid dykerisocieteten.

6 § ang:de tak- och mur-tegel.

73 § ang:de at officerare böra betala hwad de äro skyldige, innan de få resa bort från de städer, hwaräst de legat i garnizon.

4 § ang:de westernorrländske wäfhandelen på Norrige.

17 § ang:de rätter domstol då twist sig yppar emellan stad och land, om stadens jord och marck.

31 § at näfwer må wid förtullningen niuta 10 procents öfwerwigt fri från confiscation.

50 § ang:de handtwärckeriernes lärlingars befrielse från cronoavgifter, utom mantalspenningarne.

49 § ang:de förbud emot främmande skiärslipare.

67 § at städernes borgerskap böra niuta betalning eller lega för wagnar, kjärror, slädar etc. som till skiutsning nyttjas.

7 § ang:de qwartalsförslagerne öfwer sjöfolck.

Uplästes riksens ständers commissions dom,¹ öfwer capitainen och riddaren Lars Henric Hæstesko af Fårtuna. Och hade commissionen, i anledning af förekomne skiäl och omständigheter, funnit, det capitainen Hæstesko, af berådt mod och uti elakt upsåt, eij allenast sökt betaga talemannen och secreteraren uti det ärbara bondeståndet det goda förtroende, hwaraf de så wäl hos allmänheten, som i synnerhet hos deras stånd giordt sig wärdige, samt at han styrckt till en lagligen utestängd persons intagande uti ståndet, hwarmedelst capitainen twärt emot riksdagsordningen, blandat sig och giordt intrång uti ett annat ständs öfwerläggningar, fri- och rättigheter, utan ock at han på ett förgripeligit sätt budit till at intala åtskillige riksdagsmän sådane begrep dels om Kongl. Majj:ts nådige tänckesätt, som skulle han, emot dess beswurne dyra försäkran, antingen åstunda, eller misstycka, det riksens ständer icke tillade Swea konung flere rättigheter, än regeringsformen innehåller, och i den händelsen wara sinnad at resa utur riket. Dels har ock capitainen Hæstesko sökt at bibringa androm origtige tanckar om regeringssättet, som kunna giöra det förhateligit, och gifwa anledning till en för riket högstförderfwelig ändring derutinnan. Och ehuruwäl riksens ständers commission, i anseende till sådant alt pröfwat det Hæstesko giordt sig skyldig till det, uti de af actor anförde lagsens rum, utsatte dödsstraff, så har dock commissionen i hänseende till wisse förekomne mildrande omständigheter welat straffet i så måtto för honom lindra, det skall han Lars Henric Hæstesko, sig sielf till wälförtjent straff och androm till warning afstraffas med en månads fängelse wid watn och bröd, samt wara sin riksdagsmannarättighet förlustig, at han hwarcken som ledamot får biwista någon riksdag, eller wistas och sig uppehålla å den ort, där riksdag hålles, så länge riksdagen påstår, hwarjemte commissionen pröfwat hans brott wara af den be-

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1332, Ständernas kommission, nr 2 (flera handlingar).

skaffenhets, at han förklarar owärdig hädanefter få bekläda någon cronans tjenst.

Hwilcket riksens ständers commissions dom ståndet fant rättwist at bifalla. Dock anbefaldtes, at detta beslut icke skulle påskrifwas, innan löparen ankomme, och ståndet finge se huru de öfrige stånden sig häröfwer yttrade, då ståndet efter omständigheterna kunde jemncka sig, där så nödigt pröfwades.

Åtta deputerade från ridderskapet och adelen anmältes och infördes. Och berättade herr generalen grefwe Hamilton, at ridderskapet och adelen hade förehaft och till alle delar bifallit secrete utskottets tillstyrckande, ang:de förbud emot brännewinsbrännande. Och som målet wore högstangelägit, och således derhos nödigt, at detta förbud må ju förr dess hållre i orterne warda kundgiordt, så hyste ridderskapet och adelen det förtroende för de öfrige resp:e stånden, at målet i dag må blifwa afslutit på det förordnandet med morgondagsposten må kunna till orterne afsändas till wederbörlig kundgiörelse och efterlefnad.

Herr talman gaf deputationen wid handen, at detta anmälte målet warit ibland de förste, som ståndet i dag förehaft, och jemwäl dess bifall till förbudets utfärdande lemnat, men at förbrytelserna deremot skulle hos executorn immediate uptagas och afgiöras, deruti hade ståndet ej kunnat finna sig för flere considerationer, hwilcke ock ståndet innom en liten stund wille med de öfrige resp:e stånden communicera, under säker förmodan, at ståndets yttrande winner bifall, hwarmed desse deputerade afträdde.

Uplästes bondeståndets extractum protocolli, af d. 3 i denne månad, med begäran,¹ at den spannemål, som, enligt secrete utskottets tillstyrckande, torde blifwa gymnasiistaten i Borgo med flere i afräkning på löhnen tillslagne, ej må upbäras af wisse hemman, utan tagas utur cronans magaziner, hwilcket ridderskapet och adelen samt prästeståndet bifallit. Och fant jemwäl ståndet godt at dertill samtycka.

Uplästes riksens ständers commissions dom² öfwer lieutenanten wid wästgöthe cavallerie, Anders Appelbom. Och som commissionen under ransakningen öfwer detta mål funnit, at lieutenanten Appelbom icke allenast uti

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1334, Bondeståndets protokollsutdrag, nr 14. Text saknas.

² Borgarståndets arkiv, vol. R 1332, Ständernas kommission, nr 3.

allmänne samqwäm på öppet wärdshus yttrat hwarjehanda skadelige tanckar, om regeringssättet, och rikets på lag och regeringsform grundade styrelse, samt det samme på ett förhatel:t sätt afmålat, till at derigenom upwäcka miss-tanckar och twifwelsmål om dess fördelar och nytta, och det besynnerligast uppå en tid, då riksens ständer sielfwe wore samlade och sysselsatte med ärenders afgjörande, som derpå sitt afseende haft, utan ock fält åtskillige widrige och smädelige omdömen om herrar riksens råd i och för deras ämbeten, samt under hwarjehanda på framtiden lämpade föreställningar sökt giöra den myndighet, som dem till frihetens försvar uti regeringsformen blifwen tillagd, för allmänheten osmakel.; jemwäl ock, om riksens ständers och deras deputations göromål haft oanständige och förgripelige utlåtelse. Fördenskull hade riksens ständers commission, i förmågo så wäl af 6 cap. 5 §, som 5 cap. 2 § missg:bal:n rättwist, det skall han lieutenant Anders Appelbom, för ett sådant dess straffbare förhållande, sig sielf till wälförtjent straff, och androm till warning afstraffas med en månads fängelse wid watn och bröd, och i anseende till dess om herrar riksens råd förde försmädelige tal, giöra dem eller deras laga ombud, inför riksens ständers commission offentlig afbön, hwarjemte han förklarades förlustig at framdeles få, såsom riksdagsman, någon ständernes sammankomst biwista, eller uppehålla sig på den ort, där riksdag hålles.

Hwarjemte vice häradshöfdingen Holsten, som warit Appelbom wid förklarings upsättjande behjelpelig, bör, för de i samma förklaring brukade missfirmel. utlåtelse emot actor, commissarien och borgmästaren Renhorn, i stöd af 14 cap. 7 § rättegångsbl:n, böta femtio d:r s:rmt till det på Ladugårdslande inrättade nye barnhuset. Men för öfrigit hade commissionen, i anseende till wisse förekomne omständigheter, pröfwat skiäligt, det löparen Anton Ernst, emot hwilcken actor påstådt, at han sig emot 17 cap. 18 § rättegångsbal:n förbrutit, må för denne gång ifrån vidare tilltal befrias.

Denne riksens ständers commissions dom pröfwade ståndet rättwist, at bifalla. Dock at påskriften må för samme orsak, som wid Hæsteskos dom anförd är, hwila till dess löparen ankommer.

Uplästes secreta utskottets extractum protocolli,¹ af d. 15 i denne månad, angående utkomne och utaf afskiedade fältwäbelen Jacob Siöberg i Ingelstad²

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1327, Sekreta utskottet, nr 51.

² Förmodligen felskrivet för *Igelstorp*.

författade budkaflor, till allmogens sammankallande ifrån åtskillige sochnar i Kåkindes härad och Wästergjötland, at wara tillstädes d. 3 aug. sidstl:e åhr uti Wahråhs gästgifware gård, såsom ock rörande en af bem:te Siöberg på sidstnemde dag och ställe för de tillsammans komne upläst förförisck skrift, under namn af Constans och Sincerus, hwilcket mål kongl. Götha hofrätt, hwad budkaflarne angår, företagit och afgjordt, samt dess utslag deröfwer till Kongl. Majjt insändt, men derhos hwad skriften beträffar hemstält huruwida den samme borde komma under hofrättens bepröfwande. Och hade Kongl. Majjt jemwål målet angående de för budkaflarnes utsändande, angifne personer, afgjordt, förutan hwad fältwäbelen Siöberg beträffar, som uti det andre målet angående skriften är delaktig, hwilcket Hans Kongl. Majjt till secrete utskottet aflemnad. I anledning hwaraf secrete utskottet funnit sig föränlåtitt, at till riksens ständers godtfinnande hemställa, om icke meranemde mål om skriften Constans och Sincerus, såsom förgripel. mot regeringssättet må med alt hwad deraf härrör warda förwist till riksens ständers commission, at deröfwer widare ransaka, och så wäl öfwer Siöberg, i anseende till bägge dess brott, hwilcke han i ena bot bör umgälla, som öfwer dem, hwilcke efter den hållne och nu widare förekommande ransakningen, uti den förgripelige skriftens antingen författande eller utspridande kunna finnas delaktige, efter lag och beskaffenhet dömma.

Detta secrete utskottets hemställande hade ridderskapet och adelen, samt prästeståndet bifallit. Och fant ståndet godt, at uppå giord proposition af herr talman, jemwål sitt bifall dertill lemna.

Herr borgmästaren Schauv anmälte, at han, till föllje af ståndets beslut sidste plenidag, hade genomsedt stora deputationens yttrande,¹ ang:de tjensters bortgifwande, och hade herr borgmästaren, i anledning af discoursen, upsatt sine tanckar och anmärckningar, hwilcke han nu till ståndets bepröfwande wille hemställa, neml:n at pag. 9 uti stora deputationens extractum protocoll, näst efter de orden *extraordinarie betjentes antagande*, en sådan mening må införas, hälst det sedan icke bör wara någon tillåtitt, at utan lagl. skiäl och orsaker, någon förbigå, utan böra de i den ordning, som de blifwit inskrifne, till extra förrättningar brukas.

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1327, Stora deputationen, nr 6.

Hela den puncten, pag. 14, *och som under collegierne åtskillige*, hölt herr borgmästaren före böra gå ut.

Näst efter de orden, pag. 15, *upföras på förslag till häradshöfdinge*, pröfwade herr borgmästaren nödigt, at följande mening införas måtte: Som icke beklädt dommareämbetet, eller af hofrätterne och collegierne, innom eller utom wärcken wid extra förrättningar blifwit brukad. Dessutom böra ock hofrätterne få föreslå sine notarie och vice fiscaler, fast de icke äga kongl. fullmagt, då de med de öfrige sökande äga lika tjensteåhr. Hela meningen pag. 15 *börande hofrätterne*, tyckte herr borgmästaren böra gå ut.

Under det detta förehades, ankommo åtta deputerade från bondeståndet, och berättade häradsdommaren Jacob Larsson, at bondeståndet förehaft och bifallit secrete utskottets tillstyrckande, ang:de förbud emot brännwinsbrännande, dock med den lilla ändring, at den tjenstefolck, som till brännwinsbrännande låta sig bruka, ålagde kropsplikten må gå ut. Anmärckandes Jacob Larsson, at bondeståndet gierna skulle se, om detta mål kunde i dag afslutas, och i morgon uplemnas till Hans Kongl. Maj:t med underdånig anhållan, at förordnandet berörde dag kunde med posten till orterne affärdas.

Herr talman lät förstå, at ståndet redan lemnat dess bifall till det projecterade förbudet, men hölt före at förbrytelserne deremot icke borde af executoren, utan af dommaren uptagas och afgjöras, hwarom ståndet wille innom en kort stund aflemna dess extractum protocoll, med förmodan at bondeståndet lærer finna skiäligt at detsamme bifalla, hwarmed desse deputerade afträdde.

Herr borgmästaren Schauv fortfor vidare med dess anmärckningar öfwer stora deputationens yttrande, angående tjensters bortgifwande. Och föreställde, at nödigt wore, det hela meningen pag. 15 *men skulle wederbörande*, till §:s slut måtte uteslutas. Emedan förrut pag. 11 finnes tydeligen utsatt, huru enl:t lag förfaras bör, med den ämbetsman eller betjent, som i dess syssla är försummelig.

Likaledes hält herr borgmästaren före, at pag. 24 i stället för laglig anförd orsak, måtte sättjas laglige anförde bewis.

Herr borgmästaren Lundeberg: Jag har icke något särdeles at påminna wid det, som herr borgmästaren Schauv nu anfördt. Men jag finner, at hwad deputationen anfördt, angående transporter, blifwit förglömt. Och som deputationens tillstyrckande i detta mål skulle lända till andre wälförtjente sökandes

uteslutande från befordran, så länge någon wille söka transport till den lika tjenst, så håller jag före, at deputationens yttrande härom pag. 20 bör ändras, och at med transporter till civile tjenester nu förhållas på sätt, som Kongl. Maj:ts nådige skrifwelse till dess och riksens hofrätter, af d. 26 Januarii 1742 förmår och stadgar, hwilcken Hans Kongl. Maj:ts skrifwelse herr borgmästaren nu upläste. Och fant ståndet godt, at denne herr borgmästarens påminnelse bifalla.

Herr talman: Jag har redan sidste plenidag, då detta ärende förhades, föreställt, at det warit för riksens ständer ett malum necessarium, at stadga något wist i detta mål. Och i anledning häraf hemställer jag nu, om icke deputationens yttrande må bifallas, med de af herr borgmästaren Schauv och herr borgmästaren Lundeberg gjorde anmärckningar, dock allenast på prof till näste riksdag, då riksens ständer kunna få se hwad wärckan det haft.

Herr borgmästaren C. G. Boberg: Saken är i sanning, efter mitt begrepp, icke dermed hulpen. Man wet och ser nog huru det går. De 3:ne öfrige stånden måste ständigt lida prejudice af ridderskapet och adelen. Ty den förmon at föreslå är i deras händer. Sådant bör ändras, så framt wi icke framgent willje blifwa lidande. Och beder jag fördenskull, at wi något nermare måge se på saken, och till den ändan gå igenom stora deputationens yttrande punctewis.

Herr borgmästaren Renhorn: Jag finner wäl hwartill herr borgmästaren C. G. Boberg syftar. Jag medgifwer jemwäl, at dess yttrande kan i wisse mål äga grund. Men jag finner dock härhos, at nu icke är rätta tiden, at komma fram med denne quæstion, hälst jag är försäkrad, at de öfrige resp:e stånden icke gå in deruti. Och således lærer det wara bäst, at expeditionen författas, i anledning af det, som nu anfördt är, och at wi för öfrigit bifalla deputationens yttrande på prof till näste riksdag.

Justerades ståndets extractum protocolli, ang:de secreta utskottets tillstyrckande om förbud emot brännwinsbrännande och lydde som följjer.

S. D. Uplästes riksens ständers secreta utskottets protocolli utdrag af d. 15 i denne månad,¹ angående förbud emot brännwinsbrännande till en wiss tid. Thetta tog borgareståndet, i anseende till thetta måls ömma angelägenhet, uti öfwerwägande, och fant för sin del godt, at i så måtto bifalla denne secreta utskottets tancka, at alt brännwinsbrännande öfwer hela riket må nu genast för-

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1334, Borgarståndets protokollsutdrag, nr 78.

biudas och uphöra till och med d. 15 Septembr. nästkommande, tå imedlertid konungens befallningshafwande, hwar ock en från sitt lähn, måge till Kongl. Maij:t inkomma med noga och omständelig berättelse, uti hwad sämre eller bättre tillstånd sädeswäxten wara kan. I anledning hwaraf Kongl. Maij:t, som med sin egen höga wälgång håller rikets förknippad, sedermera skulle i nåder widtaga the hälsosamme mått, som omständigheterna tillåta, antingen at ytterligare förbiuda eller tillåta brännewinsbränningen.

I öfrigt finner borgareståndet för bäst, at the förbrytelser som ske mot thetta till utfärdande förbud emot brännewins brännande, må utaf de wanlige domstolar i städerna och å landet uttagas och afdömmas, emedan en angifware, i anseende till den långa wägen skulle afskräckas, at tala å de öfwerträdelser, som skie emot förbudet, hwarförutan then swårighet jemwäl torde möta, at tå then brottslige nekade, skulle äntå wittnen till thess öfwerlygelse, antingen wid domstolen afhöras, eller ock resa lång wäg, ja ofta 30 a 40 mihl till residencet, hwarigenom så then ene som andre kunde komma at lida både till tids utdrägt och kostnad. Såsom ock, at then domare, som eij utan uppehåll sådane mål till afgjörande uptager och afslutar, bör med rätta böta 200 d:r s:mt, konungen, staden eller häradet, och målsäganden till treskiptes, och at den cronobetjente, som eij har noga tillsyn öfwer förbrytelser, som skie emot detta förbud om brännewins brännande, skall utan skonsmål warda sitt ämbete förlustig. För öfrigt håller likwäl borgareståndet före, at konungens befallningshafwande, hwilcken åligger at befordra den brottslige till ett skyndesamt och wälförtjent straff, må imedlertid och till dess laga ransakning och dom den anklagade öfwergådt, låta i förwar taga den angifnas brännewinspanna.

Sidst finner ock borgareståndet, till så mycket mehra befrämjande af en skyndesam handräckning, at förbudsböterna jemwäl böra delas, som förrut sagt är, hwilcket hos de öfrige resp:e stånden till gunstbenägit bifall hörsamt, tjenst- och wänl:n recommenderas.

Och deputerades sex af ståndets ledamöter, för hwilcke herr sidenfabriqueuren Dahlmansson förde ordet, at detta protocollsutdrag hos de öfrige stånden aflemna, och dess innehåll till bifall på det bästa anmäla.

Fyre deputerade från bondeståndet fingo företräde, och anmälte danne-
mannen Joseph Hansson, at bondeståndet förehaft cammar-, oeconomie- och
commercedeputationens betänckande, ang:de hemmanet Tiurholmen. Och

som bondeståndet funnit, at deputationens yttrande tyckes röra kongl. förordningen, angående skattekiöp, så hade bondeståndet funnit nödigt, at genom extractum protocolli derwid giöra anmärckningar. Begärandes fördenskull at detta ärende måtte hwila.

Herr talman yttrade sig icke twifla, at ju ståndet lærer bifalla bondeståndets begäran i detta mål, så wäl som eljest wid andre giörlige tillfällen. Och desse deputerade afrädde.

Herr talman anmälte, at herr borgmästaren Finerus hade jemwäl inlemnat dess tanckar och anmärckningar öfwer stora deputationens yttrande ang:de tjensters bortgifwande, hwilcke herr talman nu upläste, lydande som följjer:

Borgareståndet bifaller stora deputationens betänckande med de tilläggingar:¹ 1:o at ehuru den hwars sidste fullmagt ibland de sökande är äldst, bör i allmänhet äga framför den yngre rättighet till förslag. Dock där någon äldre skulle söka, hwilcken längre och wäl tjent, bör deras förtjenst framför en yngre tjenstemansfullmagt, komma i consideration. 2:o at en transportsökande till civile tjenst bör föreslås framför en annan, som äger rättighet och steg till den ledighet som giöres förslag till, finner borgareståndet betänckeligit, hälst derigenom skier, at en som tjent längre och äfwen så wäl som den transportsökande, men blifwit förbigången, skulle än mehr blifwa lidande. 3:io at de af betjeningen i collegier, som hafwa kongl. fullmagter upföras på förslag, men eij framför andre, utan så wida de hafwa lika förtjenster med de utom collegio sökande, hwilcke med kongl. fullmagter försedde äro, hwilcket äfwen bör i agt tagas med mindre ordinarie betjenter i collegier, när de competera med betjenter utom collegierne, hwilcke äro antingen med något collegii- eller ämbetsmansfullmagt försedde. Börandes allenast de vice häradshöfdingar, som redan warit på häradshöfdingeförslag, hädanefter derpå upföras.

För öfrigit är borgareståndet af den tanckan at detta stora deputationens betänckande kommer allenast till näste riksdag på prof at efterlefwas, då hwart wärck, collegium och ämbetsman bör inkomma med berättelse om de befordringar hwilcke uppå dess föreslående äro skiedde. Och som det i dag upläste särskildte betänckande innehåller åtskillige omständigheter, som äro värde consideration, fant ståndet godt at låta det med desse tilläggingar följja.

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1334, Borgarståndets protokollsutdrag, nr 79.

Herr borgmästaren C. G. Boberg: Detta kan wara godt nog, men det gör ej tillfyllest. Här är ännu mycket mera, som bör hielpas, så framt wi ej skole framgent blifwa lidande. Och som förre deputerade uti deras projecterade expedition detta alt omständel:n bewist,¹ så begär jag at denne expedition må upläsas, hwilcket bifölls och skiedde, ut in actis. Begärandes herr borgmästaren härhos, at desse deputerades tanckar måtte få gå med till de öfrige stånden, änskönt någon annan kortare expedition kommo at utfärdas.

Herr borgmästaren Renhorn: Jag kan icke se, huru denne herrar deputerades projecterade expedition skall kunna gå med till de öfrige resp:e stånden, hälst emedan principerne deruti röras. Åtminstone måste hela ingressen gå ut. Ty rikets närwarande omständigheter tola ej, at wi gå in uti den uprörde quæstionen. Och befarar jag härhos, at derigenom blefwe hela saken onyttig, och således oss mera till skada än gagn, hwaremot jag tror, at wi med de af herrar borgmästarne Schau och Finerus författade anmärckningar skola uträtta något till vår rättmätige fördel.

Herr borgmästaren Cervin: För min del finner jag deputerades expedition wäl grundad. Dock lemnar jag derhän, om ståndet behagar, at våre upgifne tanckar skola gå med, eller icke. Men ett bör jag likwäl påminna, som är högnödigt, neml:n at ungdomen ej må föranlätas, at för hastigt begifwa sig från academieerne, och till förekommande deraf, samt at omogne ej måge gifwa sig in uti riksens hofrätter och collegier, lärer wara bäst, at deras tid, som längre qwarblifwa wid academieerne må räknas dem till godo. Man torde eljest få alt för omogne i stället för förfarne ämbetsmän.

Herr borgmästaren C. G. Boberg: Om ståndet ändtel:n så behagar, så lära deputerade wara nögde, at ingressen af deras projecterade expedition uteslutes. Och när det skier, kan jag ej se, hwarföre densamme ej skulle kunna gå med till de öfrige stånden.

Herr borgmästaren Fries. Om ock ingressen tages bort, är dock mycket qwar, som häfwer de förststäldte principer. Och kan jag ej finna mig deruti, at någre ledamöters särskildte tanckar, som strida emot ståndets beslut, skola tilika få gå med till de öfrige stånden.

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1334, Borgarståndets protokollsutdrag, nr 77.

Herr fabriqueuren Dahlmansson och herrar deputerade återkommo, och berättade, at de öfrige resp:e stånden lofwat företaga och afgjöra ståndets extractum protocoll, ang:de förbudet emot bränwinsbrännande.

Herr borgmästaren Renhorn: Jag har redan sagt mine tanckar, angående herrar deputerades projecterade extractum protocoll. Jag medgifwer, at mycket är godt deruti. Men jag påstår ock, at om wi nu skulle willja komma fram dermed, wore det just i den olägligaste tid, som någonsin kunnat påhittas, och då wi ej annat kunne wänta, än afslag, jemwäl af dem, som eljest skulle gjöra ett med oss. Wi wete ju, at nöden har bragt oss till at upsöka botemedel emot den oreda, som welat insmyga sig. Och som wi icke kunne fullkoml:n afhjelpa altsammans, så låtom oss gjöra det, som pro tempore möijel:t är till näste riksdag. Men ett bör jag likwäl, utom det som redan af androm skiedt är, påminna, neml:n at wi borde tillägga, det ingen bör blifwa vice härardshöfdinge eller dommare, som icke fylt sine 24 åhr.

Herr talman: Jag kan icke annat minnas, än at herrar deputerade fingo in commissis at upsättja ett i möijeligaste måttion kort extractum protocoll. Men deremot är detta ganska widlyftigt, så at jag tror, det de öfrige stånden lära ledsna wid at läsa det igenom. Det rörer ock dessutom de faststälde principer. Det gifwer anledning dertill, at störste delen af deputationens arbete skall gå tillbakas och således å nyo upgifwas, hwarigenom altsammans stadnar i lika owisshet och oreda, som förrut. Detta går ej an. Willje wi wänta bifall till wåre anmärckningar, måste de blifwa korte, men derhos likwäl tydelige. Då kunna de snarast fattas.

Herr borgmästaren Renhorn: Om herrar deputerades tanckar skola gå med, måste de underskrifwas. Detta kan icke skie af secreteraren, som bör under-teckna ståndets extractum protocoll. Icke heller kan det skie af flere, ty det strider emot lagen. Och således måste det skie af en ledamot, och då kan det afgå, som ett privat memorial, med ståndets påskrift, at det blifwit anmält och upläst.

Herr assessoren och borgmästaren Ingman: Jag kan icke se, hwarföre deputerades tanckar ej skulle kunna gå med, utan at de underskrifwas. Det kunde ju skie på samme sätt, som med de af en wiss ledamot inlemnade oförgripelige tanckar, ang:de kongl. justitiærevisionen, hwilcke icke eller blefwo underskre-

fne, men likwäl aflemnades till de öfrige stånden. Och häröfwer begär jag vö-
tering. Härmed conformerade sig herr borgmästaren C. G. Boberg.

Herr talman: Nog kunne herrarne finna, huru oformeligt det wore, om
twänne olike och till en del stridande föreställningar skulle ifrån ståndet afgå.
Detta skulle i sanning hos de öfrige stånden åstadkomma en besynnerlig an-
märckning öfwer wåre giöromål, hwilcken jag för min del tror mera rådeligast
at undwika.

Herr borgmästaren C. G. Boberg: Jag kan ej se, at någon anmärckning
häröfwer skulle kunna göras. De öfrige stånden kunna ju taga af deputerades
tanckar, eller ståndets extractum protocoll, hwad bäst synes, utan at vidare
bry sig om hwarifrån det kommit.

Herr talman: Till at slippa denne widlyftige discours, hemställer jag till stån-
det godtfinnande, om herrar deputerades tanckar skola gå med till de öfrige
resp:e stånden, eller ej? Härtill swarades af pluraliteten Nej, men af någon Ja.

Herr talman: Som wi nu finne, at pluraliteten är för Nej, så är denne quæs-
tion ändtel:n afgjord. Och hemställer jag fördenskull vidare, om icke ett kort
extractum protocoll må författas, så af herrar borgmästarne Schau och Fine-
ri anförde tanckar, som de öfrige under discoursen nu gjorde anmärckningar.

Härtill swarades Ja. Och herr borgmästaren C. G. Boberg begärdte, at de-
puterades tanckar måtte biläggas wid protocollet, hwilcket bifölls.

Herr talman anmälte, at han i denne stadens handelscollegio föredragit wäs-
ternorrländske, öster- och wästerbottniske städernes begäran, ang:de wisse
rum för deras fartyg wid Skieppsbron, som ock at Tjärhofwet måtte utwidgas.
Och hade handelscollegium funnit nödigt, det herrar riksdagsfullmäktige wille
nästkommade torsdag förmiddagen träda tillsammans i ber:de collegio, till
öfwerläggning om de mått, som till ordnings ärhållande i desse målen böra ta-
gas. Berörde orters närwarande herrar fullmäktige förklarade sig hermed nög-
de.

Herr talman förestäldte, at nödigt wore, det en deputerad från hwarje lähn
måtte infinna sig i cammaroeconomideputationen till tjenstehionsordningens
öfwerseende, och at fördenskull herrar ledamöterne måtte nemna sig.

Men allenast följande anmälte sig
neml:n herr borgmästaren Schultén,
herr handelsman Allegre,

herr rådman Abraham Hylphert,
herr assessoren och borgmästaren And. Ingman,
herr secreteraren Widmarck,
herr rådman Lebell,
herr borgmästaren Kröger och
herr borgmästaren Sacklen.

Herr rådman Stenström anmälte, det för honom wore angelägit, at få resa hem på trenne weckor, begärandes ståndets lof därtill, hwilcket bifölls. Skildes åt.

Åhr 1756 den 20 Maii

S. D. justerades ståndets extractum protocoll, ang:de stora deputationens yttrande om tjensters bortgifwande, och lydde som följjer:

S. D. Lät borgareståndet å nyo sig föredraga stora deputationens extractum protocoll af d. 26 i sidstl:ne månad,¹ angående tjensters besättjande. Och tog ståndet detta ärende sluteligen under ett så noga och ömsint öfwerwägande, som dess widsträkte ämne och besynnerlige angelägenhet ärfordrar, samt pröfwade nödigt at therwid göra följande påminnelser, ändringar och tilläggingar, neml:n

Uti 1 §:s ellofte afdelning, näst efter the orden: *auscultanters och extraordinarie betjenters antagande*, pröfwar ståndet nödigt, at en sådan mening må införas, hälst det sedermera icke bör wara tillåtit, at utan lagl. skiäl och orsaker gå någon förbi, utan böra the i then ordning, som the blifwit inskrefne, owägerl:n till extra förrättningar brukas.

Tredje §:s afdelning bifaller ståndet således: Att ehuruwäl then, hwilckens sidste fullmagt bland the sökande är äldst, bör i allmänhet äga rättighet till förslag, framför then yngre, så finner dock ståndet sielfwa billigheten fordra, at enär någon, som längre än thenne och thärhos wäl tjent, söker at komma på förslag, bör hans på thetta sättet förwärfwade förtjenst komma i behörig åtancka, framför then som äger mindre tjensteåhr. Och må således thenne se-

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1334, Borgarståndets protokollsutdrag, nr 80.

nares äldste sidste fullmagt, i sådane besynnerlige tilfållen, ej hindra then förres wålförtjente befordran.

Början af 3 §:s andre afdelning ifrån de orden: *och som under collegierne* etc., till och med the orden, *niuta tour och anciennité till godo*, håller borgareståndet före böra gå ut, och at i stället må införas: kongl. hofrätterne och collegierne böra då sådane af deras betjente, som innehafwa kongl. fullmagter söka förslag, noga i agt taga, at desse ej på förslagen upföras, framför andre, utom wårcken, med kongl. fullmagter försedde sökande, utan i det fall, då den förre med de senare hafwer lika eller större, men ej mindre förtjenster, hwilcket ock bör skie med the öfrige ordinarie betjente utom desse wårcken, som med kongl. collegii- eller ämbetsmänsfullmagt försedde äro.

Widare finner ståndet nödigt, at i denne 3:ie §:s andre afdelning, hela meningen går ut, ifrån de orden, *upföras på förslag till häradshöfdinge*, till och med the orden, *then äldste af betjeningen, som söker*, och at ändring thermed sålunda skier: *upføres på förslag till häradshöfdinge*, som icke beklädt domareämbetet, el:r af hofrätterne innom eller utom wårcket blifwit brukad, samt så länge och wål sig therwid upfördt, at han med the mäst förtjente sökande kan sättjas i jemförelse. Och må för öfrigt ingen få söka domaresyssla el:r ther till brukad och föreslagen blifwa, som icke fyllt sitt 24:de ålders år, hälst ståndet finner angelägit, det ärender, angående folcks rättigheter, ägendom, ära och lif ej måge förtros i andras händer, än theas, som äga en tillräckelig ärfarenhet, samt stadgat mannawett och dygd.

Äfwenså lära denne 3 §:s tredje och fierde afdelningar, ifrån the orden: *men skulle wederbörande collegier* etc. till och med §:s slut, så mycket mera böra gå ut, som the aldeles strida emot deputationens egit yttrande uti 1:ste §:s 17, 18 och 19 afdelningar, hwilcke tydeligen, enligt rikets lagar utwisa, huru förfaras bör med dem, som äro försummelige, begå embetsfel, eller sin skyldighet eftersättia. Och är det härhos owedersägeligit, at förrutgången undersökning, och therwid uptedde lagl. bewis samt dommar böra hos ett fritt folck endast giälla, när frågan är om sökandes rättigheter till befordran, så wål som i alle andre mål. Warandes det för öfrigt ett flebile beneficium, eller en beklaganswård, samt ynkelig förmon, at för oförskylte tillwitelser, och ett oförtjent uteslutande, få efteråt sine förmån eller wederbörande lagl. tilltala och laga reconvention söka.

Som af 10 §:s första afdelnings innehåll, den olägenhet nödwändigt måste följja, at aldrig någon, som söker wärckeligt avancement wid civile tjenster, kan komma på förslag, så länge the få söka och erhålla transport, som innehafwa enahanda och lika beställning, och således andre, som både längre och wäl tjent, härigenom nödwändigt måste komma at lida, så är ståndet af then tancka, at hela denne berörde afdelning bör gå ut hwad civiltjenster angår, och at wederbörande måge anbefallas, at i thetta mål ställa sig Kongl. Maj:ts nådige bref till kongl. hofrätterne af d. 26 Januarii 1742 angående transporter till behörig efterrättelse.

Slutmeningen uti 15 § läser böra rättas sålunda, at i stället för *lagl. anförd orsak*, sättjes laglige bewis.

Med thesse nu anförde anmärckningar och ändringar bifaller borgareståndet, at stora deputationens föreslagne författning, må genast taga sin början, och at themed fortfares till näste riksdag. Och på thet riksens ständer då måge kunna utröna, huruwida någon mannamehn wid förslager i anseende till stånden, haft rum hos them, som äga rättighet at föreslå, så finner ståndet härhos oundgängeligen nödigt wara, at wederbörande böra hålla, och då till riksens ständer inlemna rigtige förteckningar, icke allenast på the sökande, och the som them blifwit föreslagne, utan ock på alle, som sig till inskrifning hos them anmält, äfwensom ock ståndet pröfwar skiäligit, at det nu mera ej bör låna någon till förmon framför andre mera förtjente, at han för thetta warit en eller flere gånger på förslag upförd, utan bör sådant endast i agt tagas ifrån nerwarande och för tillkommande tid, hwilcket alt hos de öfrige resp:e stånden till gunstbenägit bifall anmälas skulle.

Herr talman anmälte, at herr assessoren och borgmästaren Ingman begärt ståndets lof, at få för någre sine angelägenheter resa hem på någon tid, hwilcket bifölls.

Och anmälte herr assessoren och borgmästaren sielf, at han icke ännu på någre dagar komme att resa. Begärandes fördenskull, at det wanlige extractum protocolli, ej måtte förr än dagen då dess utresa skier dateras. Bifölls.

Uplästes secreta utskottets extractum protocolli,¹ af d. 11 i denne månad, angående baron Fr. Palmquists ansökning, om tillökning på dess pension, och något præmium för dess genom trycket utgifne mathematiska arbeten. Och

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1327, Sekreta utskottet, nr 52.

hade secrete utskottet, i anseende till baron Palmquists 17-årige swåra siukdom, som nekar honom at gå och stå, samt i anseende till dess med mycket flit och skickelighet författade nyttige arbeten, funnit honom aldeles wärd ett ömt medlidande, och fördenskull till riksens ständer hemstält, om icke baron Palmquist måtte hugnas i dess torftige och gäldbundne tillstånd, med en tillökning på dess pension af femhundra dhl:r s:rmt, utom de honom förrut anslagne 450 d:o mynt, tillsammans ett tusende dahl:r s:rmt årligen.

Herr talman: Jag tror at åtskillige ståndets ledamöter lära känna denne baron Palmquist. Han har slag i hela nedre delen af kroppen, så at han hwarcken kan gå eller stå, utan måste låta bära sig från ett ställe till det andre. Men han har ett ganska qwickt hufwud, han studerar och flitigt, och har sammanskrifwit åtskillige mathematiska arbeten, som af kjännare mycket berömmas, samt med förmon af ungdomen nyttjas. Jag hemställer fördenskull, om icke secrete utskottets tillstyrckande, wid sådane alt medlidande wärde omständigheter må bifallas, hwilcket med Ja beswarades.

Uplästes ett utdrag af secrete utskottets protocoll,¹ under d. 22 April sidst:ne, angående bondeståndets begäran, det en deputation måtte förordnas till postwärckets öfwerseende. Och hade secrete utskottet funnit betänckeligit, det en sådan särskild deputation förordnas skulle, hälst emedan postwärckets skiötsel och förbättringar altid varit ett ämne för secrete utskottets åtgierd, som ock secrete utskottet nu wärckel:n under händer hafwer kongl. cancelliecollegii afgifne relation om postwärccket, till förtigande af den olägenhet, at om någon deputation utom secrete utskottet skulle hafwa at befatta sig med detta wärck, kunde det hända, at uti ett och samme ärende olika och till äfwentyrs stridige författningar blefwo upgifne och widtagne, hwarföre secrete utskottet önskar, at bondeståndet wille, sine påminnelser, och hwad förbättring det uti postwärccket åstundar till secrete utskottet upgifwa.

Hwilcket secrete utskottets yttrande ridderskapet och adelen samt prästeståndet bifallit, och nu jemwäl af ståndet bifölls.

Föredrogs ett utdrag af rådsprotocollet,² hållit d. 17 Martii sidstl. angående Funbo pastorats anslående till præbende för theologiæ professor Kalsenianus wid academien i Upsala. Och som Kongl. Maj:t inhämtat, at detta pastorat af

¹ Ibidem, nr 53.

² Borgarståndets arkiv, vol. R 1327, Rådsprotokoll, nr 29.

ålder, enligt academiens privilegier, warit en theologiae professor till præbende anslagit, fastän det sedermera under souverainitetstiden kommit at derifrån skilljas, så hade Kongl. Maj:t funnit billigt, at detta Funbo pastorat måtte wid sig först yppande ledighet till academien och Kalsenianske professionen till præbende åter anslås.

Detta ärende hade ridderskapet och adelen remitterat till secreta utskottet, hwilcket ock præsteståndet samtyckt, och till benägen willfarighet i bästa måttom recommenderat. Och fant ståndet jemwäl godt, at detta mål till secreta utskottet hänskiuta.

Uplästes protocolsdeputations bet:de,¹ ang:de residentes som under ferierne icke flere, än 2 à 3 uti kongl. Götha hofrätt sig instält. Hemställandes deputationen, om icke ett sådant emot klar lag och förordningar stridande förfarande, må kongl. Götha hofrätt, på det alfwarsammaste förhållas, som ock om icke riksens ständer torde finna nödigt, at widtaga någon författning, hwarigenom en slik oreda hädanefter på det kraftigaste hämmas kunde. Och hade ridderskapet och adelen sig häröfwer yttrat, at härom underdånig föreställning hos Hans Kongl. Maj:t må göras, som lärer i nåder täckas låta, genom justitiæcancellersämbetets åtgierd, efter omständigheterna draga försorg, det så många residerter måge biwista hofrätten, som lag och särskilte stadgar föreskrifwa, hwilcket yttrande præsteståndet bifallit.

Herr borgmästaren C. G. Boberg: Deputationen har föreslagit det hofrätten borde få en alfwarsam skrapa. Men ridderskapet och adelen har warit ännu hårdare, som will ställa hofrätten under justitiæcancellersämbetets tilltal. Jag tycker likwäl, at hofrätten icke förtjent någon så hård medfart, när jag af betänckandet finner, at från långl. tider ej flere residentes warit wanlige.

Herr justitiarien Faxell: Wanlige missbruk ursägta ingen, då lagen och förordningar deremot tydel:e äro, at residentes under ferierne ej böra bestå af mindre antal, än fyra till fem. Så bör sådant noga efterlefwas, så wäl af hofrätterne som andre communicationsresolutioner, och extra dommares förordnande med mera, som under ferierne företagas, tyckes wäl wara mindre betydande mål. Men de angå likwäl folcks rättigheter och wälfärd, och böra ej annars, än efter lag och förordningar, af ett wederbörligt antal skiötas.

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1329, Protokollsdeputationen, nr 6.

Herr borgmästaren Cervin: Deputationen har icke tillstyrckt, at hofrätten skulle af justitiæcancelleren tilltalas. Icke eller kan jag se, hwarföre sådant skulle skie, när ändamålet, med behörigt eftertryck ändå kan erhållas, genom Kongl. Maj:ts immediate befallning till hofrätten, at residentes måge under ferierne wara så många, som lag och särskildte förordningar stadga. Detta bifölls uppå giord proposition af herr talman. Och kommer ståndets resol:n at till föllje deraf inrättas.

Uplästes cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande,¹ ang:de prästerskapets i Halland sökte jordrefning, på deras prästegårdar, hwilcket betänckande ridderskapet och adelen, samt prästeståndet bifallit, samt nu af ståndet jemwäl bifölls, med påskrift, så wida landtmätarne eij ifrån deras öfrige och af deputationen utmärckte giöromål hindras.

Uplästes cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande,² ang:de sjömanshusdirectionens här i staden giorde hemställande, huruwida coopwærdiesjöfarande måge blifwa befriade från contributioners betalande, ang:de 1 § 5 artic. af kongl. reglementet d. 30 Martii 1748,³ hwilcket deputationen, i anledning af anförde omständigheter, tillstyrckt. Detta betänckande, hade ridderskapet och adelen bifallit, med tillägning, at inge andre härunder måge begripas, än de, som wärckel:n låta bruka sig på sjöresor, kommandes med deras barn at förhållas, som i allmänhet stadgat är, hwartill jemwäl prästeståndet dess samtycke lemnat. Men borgareståndet biföll betänckandet med fölljande tillägning: Dock at sådane sjömän måge låta sig jemte hustru och barn uti mantalslängderne efter förordningarne anteckna.

Uplästes justitiædeputationens extractum protocolli,⁴ af d. 14 denne månad, angående cammarherren Fredrich Ulrich Insenstiernas ansökning, om ändring uti Kongl. Maj:ts dom, af d. 7 Decembr. 1753, rörande nu mera afl:ne skræddaren Fahlbergs på bem:te cammarherre öfwerdragne rätt, uti det arf, som honom å dess hustrus Christina Wretmans wägnar skall tillfallit i det Ahl-löfske sterbhuset. Och hemställer deputationen i anledning af anförde skiäl,

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1330, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 30.

² Ibidem, nr 31.

³ Tryckt reglemente 30 mars 1748: *Kongl. Maj:ts nådiga reglemente hwarefter coopwærdie-skeppare och skeppsfolk hafwa sig at rätta.*

⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1329, Justitiædeputationen, nr 15.

till riksens ständers bepröfwande, om icke densamme må lemnas frihet, at jemte hufwudsakens skiärskådande, äfwen pröfwa rigtigheten af Fahlbergs på cammarherren Insenstierna gifne transport, i den del, som Ahllöfske arfwingarnes gjorde inwänning uti samme omständighet rörer, samt sedermera så wäl om det ena, som det andra till riksens ständer inkomma med dess tillstyrckande, på det parterne ej måge ställas uti en långsam rättegång, hwilcket hemställande borgareståndet biföll. Men ridderskapet och adelen hade resolverat, at som för högstangelägit ansågos, at alle de förordningar, som angå sakers uptagande hos riksens ständer och beswärs anförande öfwer Hans Kongl. Maj:ts höga utslag i det nogaste måtte efterlefwas, så kunde ridderskapet och adelen icke samtycka, at justitiædeputationen må befatta sig med bepröfwande af den på cammarherren Insenstierna gifne transporten, hwaremot prästeståndet sig således yttrat: Hufwudmålet, som gått genom urskillningen, har justitiædeputationen at uptaga och afgjöra. Men ang:de transporten på cammarherren Insenstierna finner ståndet dermed böra gå sine laga wägar.

Herr talman anmälte, at då herr talman haft sammanträde med herr grefwen och landtmarskalcken, samt de öfrige resp:e talmännen, hade herr talman anmodat herr borgmästaren Renhorn at följja med. Herr borgmästaren Renhorns nit för det allmännas wälfärd wore nog bekant, och wid detta tillfälle hade han deraf wist ett ytterligare prof, hwilcket herr talman till hans wälförtjente beröm borde nemna.

Herr borgmästaren hade med tydel. färgor afmålrat, de tryckande omständigheter, som i synnerhet möta borgare- och bondestånden allestädes uti deras ansökningar. Städerne hade snart ej mera qwar af deras rättigheter, än allenast någre få mindre betydande, som ock på mångfaldigt sätt gjordes dem stridige. Och ehwar ock städernes inwånare wända sig med deras beswär deröfwer, finna de antingen motstånd, eller ock warda sakerne icke afgjorde, hwarföre herr borgmästaren hade bedt herr grefwen och landtmarskalcken det han wille hielpa at soutinera regeringssättet, som eljest torde kanskie förefalla mindre behageligt, i anseende till den mångfaldige klagan som hördes öfwer ämbetsmännens giöromål, orättwisa och senfärdighet. At illwilljoge häraf tagit och kunde taga sig tillfälle, at swärta regeringssättet, som dock i sig sielf wore godt, när lagarnes innehåll wederbörl:n wärckställes, det hade herr borgmästaren nogsamt funnit, af de stämplingar, som i riksens ständers commissi-

on blifwit uptäckte, hwarwid herr borgmästaren hade yttrat sig det, som han icke trodde eller kunde föreställa sig, at riksens ständer tagit enwäldet från konungen, för at lemna det till ämbetsmännen, så borde ock alfvarsamme botemedel emot de förelöpande missbruk skyndesaml:n widtagas, så framt det allmänne, som sig bör, skall ställas till frids. Herr borgmästaren hade härhos förestält, at kongl. justitiærevision efter den nuwarande inrättningen icke wore någon domstol, utan ett fiscalssäte. Och slutel:n hade herr borgmästaren bedt, det herr grefwen och landtmarskalcken, samt de öfrige resp:e talmännen wille laga så, at riksens ständer icke skilljas åt, innan alle möjjelige botemedel blifwit upsökte ock faststälde. Och för öfrigit påminte herr talman, at målet, rörande cammarcollegium, måtte med första utarbetas, och till ståndet inlemnas, at med de öfrige stånden communiceras.

Herr borgmästaren C. G. Boberg: De swårigheter, som herr borgmästaren Renhorn öfwerklagat, finnas allestädes. Det hafwa ock ståndets ledamöter i allmänne beswårsdeputationen måst ärfara. Om ock målet wore aldrig så billigt och rättwist, må man dock höra gensäjelse, utan skiäl. Och har jag äfwen märckt, det de store som sittja i deputationen icke gierna willja röra sine likar, utan hållre på alt sätt söka at öfwerstryka hwad de kunna.

Herr talman förestälde, at hwar och en, som känner rikets ämbeten och collegier, måtte inlemna sine tanckar om de förelöpande missbruken, och föreslå tjenlige botemedel, at afböija och undanrödja dem.

Herr borgmästaren Boberg åtog sig, at upsättja sine tanckar, ang:de kongl. cammarcollegium.

Herr talman påminte, at, enligt öfwerenskommelse, borde wäl wästernorr-ländske, öster- och wästerbottniske, samt finske städernes fullmägtige i dag hafwa kommit tillsammans i handelscollegio, at reglera rummens inrättning wid Skiepsbroen. Men som stände[t]¹ nu är tillsammans in pleno, så kunde detta ärende uppskiutas till nästkommande lögerdag kl:n 4 eftermiddagen. Och begärde herr talman, at ett par af de nemde orters fullmägtige wille gå ned till handelscollegium och där göra wist aftal, om denne nemde tid. Wid detta tillfälle kunde ock målet ang:de tackjernswågen och rummens reglering åt Mälaresidan företagas.

¹ Enl. konc.; renskr.: *stånd*.

Herr borgmästaren Cervin föreställde, at som mycken tid borttogos derigenom, at deputationerne först måste författa betänckande och inlemna dem till plena, och de sedan måste omskrifwas i expeditionsdeputation, så torde wara bäst, at deputationerne genast författade sine betänckande i form af expeditioner, då mera sedan i expeditionsdeputationen blefwe at giöra, än at allenast rätta expeditionerne efter pluralitetens påskrifter.

Herr justitiarien Faxell hölt före, at detta wore fahrligit, ty då torde expeditionerne snart kunna skrufwas. Ofta förefölle ock något, som wore oundgängeligit till uplysning i ett betänckande, som likwäl sedan, då saken är afgjord och expeditionen till Hans Kongl. Maj:t afgår, icke behöfwes.

Uplästes bondeståndets extractum protocolli, ang:de inskränckning af utländske tobaksbladens införsel.¹ Och fants godt, at detta ärende något litet hwilar.

Herr borgmästaren Omnberg anmälte, at herrar deputerade hade förehaft herr borgmästaren Renhorns memorial, ang:de de riksdagsmän, hwilcke sedan de blifwit walde, och sig wid riksdagens början instält, antingen genast eller någon tid derefter bortresa, utan at återkomma på den föreskrefne tiden, med mera. Inlemnandes herr borgmästaren Omnberg herrar deputerades betänckande häröfwer.² Hwilcket uplästes, och hwaruti hemställes, om icke bref från ståndet måtte afgå till de städer, hwilckas riksdagsfullmäktige nu äro öfwer den förelagde tiden frånwarande, med antydan, at magistraterna gifwa orsakerne till uteblifwandet wid handen. Hwarefter herrar deputerade wille sluteligen utlåta sig i hufwudmålet. Detta betänckande bifölls.

Herr borgmästaren Cervin anmälte likaledes, at herrar deputerade genom sedt en af herr borgmästaren Appelberg ingifwen ansökning, om understöd för Laholms stad inwånare, hwilcke genom wådeld lidit. Och hade herrar deputerade deröfwer projecterat extractum protocolli, hwilcket herr borgmästaren upläste, lydande sålunda:

S. D. Lät ståndet sig föredraga staden Laholms genom dess riksdagsfullmäktig, borgmästaren Nils Gust. Appelberg wid denne riksdag uti urskillningsdeputationen ingifne och till riksens ständer sielfwe förwiste ansökning,³

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1334, Bondeståndets protokollsutdrag, nr 15.

² Ibidem, nr 81.

³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1334, Borgarståndets protokollsutdrag, nr 82 (flera handlingar).

angående hielp och understöd berörde stads inwånare begära, i anseende till den olyckelige wådelde thenne stad åhr 1750 öfwergådt, hwarmedelst en stor del af inwånare beklagel:n förlorat all theras fasta och lösa ägendom, och uti ganska uselt och fattigt tillstånd försatte blifwit, eftersom alls intet kunnat blifwa bärgat, utan med plats blotta lifwet, då elden om nattetiden på en ganska kort stund utbredt sig och lagt förnemste delen af staden på de 3:ne sidor omkring torget i aska, med mera, som ansökningsskriften omständeligare innehåller. Och som utaf bifogad laga undersökning utaf thess tillförordnande domare befinnes, såsom ock eljest är nogsam bekant, at denne olycka händt af wåda wid midnattstiden, så alt folck haf sin hwila, samt at inwånarne derwid förlorat alt theras gods i löst och fast, med creatur och hwad the ägt, så anser ståndet desse förolyckade wara alt ömsint medlidande wärdige, ock förthenskull för sin del samtycker, thet samfelt genom stambok öfwer hela riket och landet och städerne måge äga tillstånd, at för sig söka christmilde meniskiors hielp och uprättelse i theras beträngde tillstånd, och kan ståndet icke undgå, at hos öfrige respective stånden anmäla och recommendera thetta ärende till gunstbenägit bifall, så at Kongl. Maj:t derefter i underdånighet måtte anmodas, at för thesse Laholms stads förolyckade inwånare, till then ändan låta utfärda dess nådige resolution.

Ståndet biföll, at detta extractum protocollii måtte till de öfrige resp:e stånden afgå.

Uplästes bergsdeputationens betänckande,¹ ang:de interessenternes uti Schishytte silfwerwärcck ansökning, at få anlägga en masugn till kostnadernes understöd wid berörde wärcck, hwilcket deputationen tillstyrckt, och ridderskapet och adelen, samt prästeståndet bifallit, hwartill jemwäl ståndet samtyckte.

Uplästes reductions- och liquidationsdeputationens memorial,² hwaruti wid handen gifwes, at deputationen, så wäl af de från bytescontoiret inkomne riksdagsberättelser, som af de i detta ämne i kongl. cammarcollegio hållne protocoller, med flere handlingar inhemtat, at ifrån 1747 åhrs riksdags slut till innewarande riksdags början, och således i de 7 sidst förflutne åhren, genom camereraren Marcus Enbergs och cammarförwanten Bernegous arbetsamhet,

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1329, Bergsdeputationen, nr 5.

² Borgarståndets arkiv, vol. R 1331, Reduktions- och likvidationsdeputationen, nr 3.

nit och wälförhållande, wid bytessakerne mera blifwit tillgiordt, än på 50 års tid förrut af 7 ordinarie cammarskrifware i provinciecontoiren skiedt, ehuru Enberg och Bernegou endast haft hielp och betjening af en enda cammarskrifware. Och som deputationen funnit at camereraren Enberg och cammarförwanten Bernegou hafwa hwardera 200 d:r s:rmts ringare löhn, än deras öfrige wederlikar under kongl. cammarcollegio; fördenskull hemställer deputationen om icke de måtte hugnas hwardera med 150 d:r s:rmts tillökning på deras löhner, hwartill med cronans minste kjänning tillgång är af de 300 d:r s:rmt, som finnas besparde af för detta camereraren wid donationscontoiret Johan Collings löhn, hwilcke ännu odisponerade stå. Detta ärende hade ridderskapet och adelen, samt prästeståndet remitterat till secrete utskottet, hwilcket ock ståndet biföll.

Åtta deputerade från ridderskapet och adelen ankommo, och berättade ordföranden hofcantzeleren grefwe Henning Adolph Gyllenborg, at ridderskapet och adelen förehaft och bifallit cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande, ang:de Tiurholmen. Det ömmade ridderskapet och adelen, at alt hwad crono heter skall gå bort utur cronans händer, så snart en ämbetsman för en sådan ägendom antingen anslagen på dess löhn, eller som boställe, och han sätter dit en arrendator, begär han at få kjöpa det till skatte, och så mister löhntagaren eller boställshafwaren sin rättighet. I anseende härtill förmodade ridderskapet och adelen, at borgareståndet lärer i detta mål gjöra ett med dem.

Herr talman: Jag twiflar eij, at ju ståndet lärer på det ömmaste handtera saken, och efter omständigheterna afgjöra densamme.

Uplästes reductions- och liquidationsdeputations memorial, af d. 18 sidst:ne Martii,¹ med hemställande huru deputationen hade sig at förhålla, i anseende dertill, at cammar-, oeconomie- och commercedeputationen icke wille från sig lemna någre mål, såsom Båtiske saken, ryttmästaren Edelfeldts änkefrus ansökning, ang:de Ökna säterie, och lagmannen Gothenstiernas memorial, angående Knutstorps gård, hwilcke mål till berörde deputation blifwit remitterade, innan reductions- och liquidationsdeputationen förordnades wid denne riksdag. Och hade ridderskapet och adelen funnit godt, dessa mål hos cammar-, oeconomie- och commercedeputationen böra qwarblifwa. Men prästeståndet hade yttrat sig, at som riksens ständer wid denne riksdag anförtrodt reductions- och liquida-

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1331, Reduktions- och likvidationsdeputationen, nr 2.

tionsdeputationen icke allenast at afdömma de ännu oafgiorde målen, utan ock at tillse, det noga i agt tages, hwad riksens ständer wid 1747 års riksdag hafwa enhälligen faststält angående utbetalningen, ty finner prästeståndet, det wara enligt med lag och för riket angelägit, at så wäl Båtiske fordringen, som den andre uppgifne målen, förwisas till reductions- och liquidationsdeputationen.

Herr borgmästaren Renhorn: Prästeståndets yttrande är aldeles wäl grundat. Sakerne böra eij dragas från deras rätte forum. Cammaroeconomiedeputationen har föreslagit at Båtiske fordringen skall betalas af ständernes contoïr. Men detta strider emot riksens ständers författning, som stadgar, at sådane fordringar skola betalas af den fond, som genom bytescontoïret inflyter. Och böra derföre målen hänskiutas till reductions- och liquidationsdeputationen, som kan inkomma med sitt utlåtande deröfwer.

Herr borgmästaren Johan Boberg: Denna sak är af hel annan beskaffenhet, än de målen, som egentel:n till reductions- och liquidationsdeputationen höra. Ty Båtiske fordringen är redan liquiderad, och bör således betalas, då det fördenskull kommer på ett ut, af hwilcken fond det skier.

Herr borgmästaren Fr. Ingman: Åhr 1723 förordnades reductionscommissionen. Då blef ock faststältdt, at de lidande skulle alle på en gång få deras fordringar betaldte, af den fond, som framdeles skulle dertill utses och fastställas. Åhr 1747 fastställdes till fond de genom bytescontoïret inflytande medel. Men detta oagtat äro likwäl åtskillige försök skiedde, at få betalning genom andre wägar. Om sådant bewilljas, länder det till præjudicat för andre, och cronan måste derwid komma at lida, hwilcken hos adelen har at fordra, men icke kan få sitt igen, om icke 1747 åhrs reglemente efterfölles, som sig bör.

Herr talman: I början, då desse målen hänskutos till cammaroeconomiedeputationen, då war ingen reductions- och liquidationsdeputationen förordnad. Nu sedan det är skiedt, böra målen, såsom dit endast hörande, äfwen dit remitteras. Jag hemställer fördenskull, om icke ståndet behagar bifalla prästeståndets yttrande i detta mål, hwilcket med Ja beswarades.

Herr grosshandlaren Isaac Clason: Jag har läst igenom ett utkommit project till en förnyad jagtordning.¹ Jag har mig icke bekandt, om detta project är remitterat till någon deputations genomseende. Om det eij wore skiedt, hemstäl-

¹ *Project til en förbättrad och förnyad förordning, om jakt och diurfång* (Stockholm 1755).

ler jag, om icke ståndet behagar draga försorg at det må skie. Ty i sanning är projectet sådant, at de öfrige stånden, utom ridderskapet och adelen, alt för mycket skulle komma at lida.

Herr borgmästaren Renhorn: Mig tyckes at justitiædeputationen kan ock bör ex nobili officio uptaga detta mål. Och kunde fördenskuil ståndets ledamöter i ber:de deputation anmodas, at derstädes påminna härom.

Herr talman: Jag fruktar at herr borgmästaren Renhorns förslag icke torde hafwa den wärckan, som wederbör, ty här lærer behöfwat rent alfware. Projectet är sådant, at det undergräfwet de öfrige ståndets magt, rättigheter och frihet. Om ett stånd skall på sådant sätt få handtera de öfrige, wet jag eij, om wi icke äro nermare träldomen än wi tro och täncka. Projectet är så orättwist och nedrigt, at det är skam, at sådant skall hafwa fått utkomma på trycket. Och håller jag före, at den som wågat, at upsättja ett sådant project, bör derföre lag:n tilltalas.

Herr borgmästaren Renhorn: Som principen till denne projecterade förordning, hwarcken grundar sig på gamle eller nye lagar, och dessutan rent af strider emot skattemanna odalrättighet, så böra wi deremot protestera. Och twiflar jag icke, at ju präste- och bondestånden taga med oss gemensam del deruti. Detta kunde skie genom extractum protocoll.

Herr handelsman Allegre: Jag wet eij, om saken kan på det sättet hielpas. Kan det skie, wore wäl. Ty det är wissert:n högst angelägit, at kraftige mått tagas emot detta project, som helt och hållit är orättwist och stridande emot de öfrige ståndens rättigheter. Det är ock ogudaktigt, at en hares och menniskios lif sättas i parallele.

Herr borgmästaren C. G. Boberg: Jag finner herr borgmästaren Renhorns förslag wara det lämpeligaste och bästa wid detta tillfälle. Ty man bör eij twifla, det ju präste- och bondestånden gå in med oss i protesten. Men om saken skulle remitteras till en deputations genomseende, råka wi uti widlyftige disputer, som kunna stadna i eftertänckelige påföljder. Men härhos bör jag påminna, at den projecterade skogsordningen bör jemwäl företagas till genomseende.

Herr talman: Här är således 2:ne mål, som kunna uti ett och samma extracto protocoll införas. Men jag bör ännu lägga ett dertill, som icke är mindre angelägit, neml:n at man torde willja disputera oss, at få kiöpa frälsseägendomar.

Och hemställer jag fördenskill, om icke jemwäl detta bör omröras. Detta hemställande bifölls.

Och åtogo sig herrar borgmästarne Renhorn och C. G. Boberg at upsättja detta extractum protocollii.

Uplästes ett af herr ålderman Moses Holtz inlemnadt memorial,¹ ang:de secrete handels- och manufacturdeputationens betänckande, öfwer knappmakareämbetets ansökning, om lindring i manufacturfondsafgiften för doubleradt camelgarn, som ämbetet till dess behof införskrifwer, samt återbetalning af det, som ämbetet mera i afgift derföre erlagt, sedan år 1747.

Herr sidenfabriqueuren Dahlmansson: Jag måste påminna, at herr ålderman Holtz handlat² och handlar, som jag tror ännu med camelgarn, hwartill han likwäl icke är berättigad. Men i fall honom någon lindring i afgiften för camelgarn skulle bewilljas, lærer ståndet finna rättwist, at de handlande böra niuta samme förmon. Annars måste de blifwa lidande, och kunna undersälljas af knappmakareämbetet. För öfrigit bör jag anmärcka, at hwad i detta memorial blifwit anfördt, ang:de at ministrerne ej skola betala mera än 3 1/3 öre s:rmt för hwarje skålpund camelgarn, ej har sin rigtighet, emedan mig är bekandt, at de derföre måste erlægga lika mycket som andre inhemske.

Herr borgmästaren Renhorn föreslog, at i anledning af memorialet extractum protocollii må afgå till de öfrige stånden, och saken hos dem till benägit bifall recommenderas.³

Herr borgmästaren Schauv yttrade sig i samme mening, med den tilläggning, at herr ålderman Holtzes ansökning, om lindring och återbetalning, wore så mycket billigare, som det wore aldeles oskiäligit, och emot en förnuftig hushållning stridande, at betunga egne inwånare, och lemna fremmande tillfälle at taga förtjensten ifrån dem.

Herr handelsman Modin: Mig är det wäl bekant, at herr ålderman Holtz fått tillstånd, at införskrifwa camelgarn och handla dermed, ehuru detta är elljest en rättighet, som icke honom, utan de handlande tillkommer. Och bör jag utom detta härwid anmärcka, at när ålderman Holtz begärdte och fick detta

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1328, Sekreta handels- och manufakturdeputationen, nr 11 b.

² Enl. konc.; renskr.: *handlar*.

³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1334, Borgarståndets protokollsutdrag, nr 83 (flera handlingar).

tillstånd, hade han sig nogsammt bekandt, huru stor afgiften war. Men icke dessmindre kommer han nu och söker återbetalning.

Herr borgmästaren Fries: Här är nu ej frågan om sådant, som herr handelsman Modin anfördt, utan allenast derom, at herr ålderman Holtz har måst betala en större afgift, än fremmande. Och som ingen lærer kunna eller willja säga, at sådant är billigt, så följjer deraf, at ändring bör skie i manufacturfonds-taxan, och han förhjelpas till sin rätt.

Herr borgmästaren C. G. Boberg: Mig tyckes, at wi ej behöfwe wara stridige i detta mål. Herr ålderman Holtz förskrifwer camelgarn för sitt wärck. Han beklagar sig, at wahren blifwit betungad med en dryg och mångfaldigt större afgift, än den som fremmande derföre ärlägga. Sådant bör ju ändras, så framt wi ej hällre skulle willja låta fremmande niuta förmonen, eller obligera in-hemske, at genom ministrars betjente låta införskrifwa wahren.

Herr sidenfabriqueuren Dahlmansson: Största angelägenheten lærer förmodeligen bestå deruti, at inrikes rederierne måge bibehållas. För öfrigit har jag redan förrut anmärckt, at det ej så sig förhåller, som herr ålderman Holtz anfördt, at ministrar wid camelgarnsinförskrifningen ej betala mera än 3 ⅓ öre s:rm i afgift för skålpundet. Och bör fördenskull memorialet i denne omständigheten rättas.

Herr talman hemstälde, om icke, i anledning af det upläste memorialet, extractum protocollis må afgå till de öfrige resp:e stånden, hwilcket bifölls.¹

Föredrogs å nyo secreta utskottets extractum protocollis, angående tillökning på lönnen för gymnasiistaten i Borgo, och betjeningen wid cathedralscholan i Åbo, hwilcket ridderskapet och adelen samt prästeståndet bifallit, och nu jemwäl af ståndet bifölls.

Uplästes secreta utskottets extractum protocollis,² med hemställande, om icke cammarfröken Ulrica E. Strömfelt, som anhållit, at warda för dess swaga hälsa endtledigad ifrån den underdånige upwaktning, hon hittills haft den nåden, at hos Hennes Kongl. Maj:t drottningen förrätta, måtte, enligt Hans Kongl. Maj:ts nådige yttrande, wid afskiedstagandet undfå något årligit understöd, hwilcket secreta utskottet, i anseende till de anförde bewekande skiäl

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1334, Borgarståndets protokollsutdrag, nr 83 (flera handlingar).

² Borgarståndets arkiv, vol. R 1327, Sekreta utskottet, nr 54.

och omständigheter, föreslagit till en årlig lifstidspension af tutusende d:r s:rmt, hwilcket ridderskapet och adelen, samt prästeståndet bifallit.

Herr borgmästaren C. G. Boberg: Jag finner wäl de af secrete utskottet andragne skiäl och omständigheter gode nog. Men monne icke denne föreslagne pension är större än den löhn, hon wid hofwet haft och således för dryg och detta wore ett elakt præjudicat.

Herr talman: Det kan ej lända till præjudicat, ty omständigheterna äro sådane för fröken Strömfelt, at de ej kunna dragas derhän. Om mig wore lofgifwit, at säga skiälen, skulle ståndet nog finna, at de warit nyttige och tillräckelige, at föranlåta hos secrete utskottet ett sådant tillstyrckande, som nu skiedt. Men som det ej kan skie, will jag allenast säga, at secrete utskottet warit i detta mål alldeles enhälligt, och om det kunnat, hade det gierna föreslagit tusende ducater för henne åhrl:n. Jag hemställer fördenskull, om icke ståndet behagar bifalla secrete utskottets tillstyrckande, hwilcket med Ja beswarades.

Herr talman berättade, at camereraren Corall blifwit upkallad, på det han måtte få befallning angående indelningen af rummen wid Skiepsbron, för wäster-norrländske, öster- och wästerbottniske samt finske städernes fartyg, äfwen ang:de Tjärufhwets utwidgande. Och som Corall nu wore i förmaket, hemstälde herr talman, om han icke måtte inkallas, hwilcket bifölls. Och tillsade herr talman honom, at wederbörande ståndets herrar ledamöter blifwit anmodade, at wara nästkommande lögerdag kl:n 4 eftermiddagen hos herr talman, dit fördenskull camereraren Corall, och de samt handelscollegii betjening kunde komma, at sedan wid Skiepsbron företaga regleringen. Imedlertid borde Corall upsättja ett project dertill. Och lät herr talman camereraren Corall härhos förstå, at åtskillige klagat deröfwer, at slusstaxan wore för dryg, hwarföre ock wederbörande häldre förde wahrorne öfwer land, än genom slussen med båtar.

Camereraren Corall afträdde.

Herr borgmästaren Blom anmälte, at den som bär up hamnpengarne af inkommande fartyg, äskade jemwäl någon betalning för det han tager emot desse penningar, och ofta uppehöllo wederbörande, om han ej finge hwad han åstundade. Och som sådant wore obilligt, så begärde herr borgmästaren, at det måtte rättas.

Herr talman: Jag twiflar ej, at ju så skier. Men som sådane grepp skie hemligen, lærer missbruket ej annars kunna rättas, än på det sättet, at hamnpengarne betalas på en gång när tullen clareras.

Herr borgmästaren Gabr. Hagerdt anmälte, at han warit hos ridderskapet och adelen samt prästeståndet, och sökt at få ståndets extractum protocoll, ang:de utländske tobaksbladers införssel, föredragit. Men herr borgmästaren hade måst förmärcka, at sådant ej så lätt kunde skie. Och som herr borgmästaren hade orsak at tro, det prästeståndet lærer bifalla bondeståndets extractum protocoll i detta mål, så hemstälde herr borgmästaren, om icke bäst wore, at ståndet måtte jemwäl lemna dess bifall dertill.

Herr talman förestälde, at ståndet wäl måtte bifalla bondeståndets extractum protocoll i detta mål, men at likwäl påskriften måtte hwila till dess man finge se, huru de öfrige resp:ve stånden yttra sig. Detta bifölls.

Dock anmälte herr borgmästaren Schauv härwid, at i fall prästeståndet ej ginge in med bondeståndet, stadsnade alt i olika resolutioner. Och som ingen expedition kunde deraf skie, torde målet slutel:n öfwerlemnas till regeringen.

Föredrogs å nyo secreta deputationens betänckande,¹ ang:de professoren Woltemats förde klagan, at han ej fått niuta till godo riksens ständers föreskrift, at warda befordrad till någon ledigblifwande professorssyssla.

Herr borgmästaren Wesslo hemstälde, om icke professoren Woltemat måtte, i anseende till dess långlige lidande, huggas med caractère af cammarråd, eller lagman, men icke dess mindre, äfwen som med cancellisten Storkirck skiedt, behålla sin tour.

Herr borgmästaren Schultén yttrade sig, at detta wore billigt. Men som professoren Benzeltierna jemwäl wore en wälförtjent man, och nu innehade en lika betydande syssla wid hofwet, så borde ock han med en lika caractère ihogkommas.

Herr borgmästaren Renhorn: Professoren Woltemat är äldre, och har dessutom länge warit lidande. Och som han måste blifwa qwar wid hofwet, och han således ej gierna lærer kunna nyttja den rättwisa befordran, som honom genom secreta deputationens betänckande blifwit tillagd, så tyckes mig wara bäst, at han måtte erhålla caractère af cammarråd.

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1328, Sekreta deputationen, nr 5.

Herr borgmästaren C. G. Boberg: Mig tyckes, at det wore bättre och lämpligare, om de bägge finge lagmanscaractère, och styrcker jag således för min del dertill.

Herr talman hemstälde till ståndets godtfinnande, om icke professorerne Woltemat och Benzeltierna kunde hos de öfrige stånden anmälas till ärhållande af cammarrådscaractère, hwilcket bifölls.

Herr borgmästaren Schauv: Jag unnar dem gierna denne heder. Men jag kan ej se, huru det går an, at ståndet will gifwa sådane recommendationer, sedan likwäl en gång är afgjordt, at riksens ständer ej willja befatta sig dermed.

Uplästes cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande,¹ ang:de fiskkjöpareämbetets här i staden gjorde ansökning, at få tjenstefolk ifrån Finland och Åland, hwilcken ansöknings bewilljande deputationen afsstyrckt. Och hade ridderskapet och adelen samt prästeståndet detta betänckande bifallit.

Herr rådman Lindeman: Jag kjänner omständigheterna, och wet nogsamt, at fiskkjöpareämbetet haft mycken orsak, at giöra denne ansökning, ty de drängar, som de här i orterna kunna få, äro sällan siöbefahrne, och således hända genom deras okunnighet skada och olyckor, dessutan förstå ej rätt att fiska, hwaremot de finske och åländske drängar äro i både delarne kunnige och skickelige. Jag hemställer fördenskull om icke ämbetet wid så fatte omständigheter kunde hielpas. I samme mening yttrade sig herr åldermannen Ström, och lade dertill, at finske drängar äro för ämbetet, så mycket mera nödige, som de hwilcke här äro födde, ej förstå finske språket, hwilcket dock för dem, som drifwa sin näring dit å orterna, är oundgängel:n nödigt.

Herr borgmästaren F. Ingman hölt före, at någre drängar mer eller mindre kunde för Finland ej giöra stort till saken, och at man således kunde utan någon särdeles afsaknad bewillja ämbetet, at åtminstone få någre drängar från de orter de begärdt.

Herr borgmästaren Gabr. Hagert: Jag påminner mig, at något warit före hos finske beredningen angående detta mål. Och således hemställer jag, om icke detta mål kunde hwila, till dess beredningen hinner inkomma med dess yttrande. Men för öfrigit kan jag ej annat finna, än at det wore oformel:t at willja

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1330, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 32 (flera handlingar).

ändra, hwad förrut genom flere resolutioner på gode skiäl blifwit afgjordt och förbudt.

Herr talman: Sådant går ej an. Och hemställer jag fördenskull, om icke deputationens betänckande i detta mål må bifallas, hwilcket med Ja beswarades.

Ståndets extractum protocoll, angående tjensters bortgifwande, war nu färdigt skrifwit.¹ Och hemstälde herr talman fördenskull, om icke detsamme måtte medelst en deputation af tolf ledamöter till de öfrige resp:e stånden inlemnas. Detta bifölls. Och anmodades herr borgmästaren Schauw at föra ordet, samt at tillika påminna, om slut å ståndets extracta protocoll rörande tobaksbladerne och Nordsjöfiskeriet.

Uplästes secreta deputationens betänckande,² ang:de advocatfiscalens i kongl. bergscollegio, Carl Schultzes anförde beswär deröfwer, at Hans Kongl. Majjt genom resolutionen af d. 18 April 1755 förklarar bergmästaren och advocatfiscalen Erland Hiærne berättigad, at framför honom böra niuta tour och företräde. Och som deputationen hållit före, at denne kongl. resolution, rättel:n grundar sig på riksens ständers egne wid 1741 och flere riksdagar tagne författningar, så hade deputationen och ansedt advocatfiscalen Schultz, till sine beswärs ingifwande obefogad.

Herr borgmästaren Renhorn ingaf härwid ett promemoria, som uplästes, och hwaruti utom annat anföres, at secreta deputationen icke rätteligen i detta betänckande uptagit innehållet, af riksens ständers underdånige skrifwelse d. 3 Novembr. 1741, hwilcken wäl förmår, at Hiærne wid förefallande öpning niuta sin tour till godo, dock med den uttryckelige tillägning i nästpåföljande orden, at ingen äldre i collegio derigenom blifwer prejudicerad, hwilcke ord i deputationens betänckande blifwit uteslutne. Och lade herr borgmästaren mundteligen härtill, at som Schultz ostridigt wore äldre betjent innom collegium än Hiærne, så wille herr borgmästaren be ståndets ledamöter i deputationen, at noga se till, det man ej mera således blefwe attraperad. Härmed förenade sig herr borgmästaren C. G. Boberg, och herr assessoren och borgmästaren Ingman.

Herr handelsman Forssman begärdte underrättelse, om man hölle före, at deputationen uteslutit något, som bordt uti betänckandet intagas.

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1334, Borgarståndets protokollsutdrag, nr 80.

² Borgarståndets arkiv, vol. R 1328, Sekreta deputationen, nr 8.

Herr borgmästaren Renhorn swarade, at det icke warit hans mening, utan at desse ordens uteslutande, torde hafwa härrördt af notariens åtgierd.

Herr handelsman Forssman frågade, om han finge lof, at anmäla detta i deputationen, hwilcket bifölls.

Herr talman hemställdte, om icke extractum protocolli måtte, i anledning af herr borgmästaren Renhorns ingifne promemoria i detta mål, författas till näste plenidag, hwilcket med Ja beswarades.

Herr handelsman Allegre yttrade sig: I anledning af den discours som förrut i ståndet i dag förewarit, om senfärdigheten wid målens afgjörande i kongl. collegierne, bör jag anmäla at kongl. krigscollegium icke är fullsutit, emedan ledamöterna, oansedt de icke äro capita, likwäl som fullmäktige sittja i deputationerne eller pleno, och fråga eij efter sysslorne i collegio. Det lærer således wara angelägit, at mått tagas häremot.

Herr handelsman Allegre aflemnade till herr talman, ett af revisoren Ståhlberg inlemnadt memorial,¹ ang:de justitiædeputationens yttrande, ang:de cammarherren Insenstiernas och den på honom af skraddaren Fahlberg gifne transporten af Fahlbergs hustrus arfsfordran i Ahllöfske sterbhuset. Dock som berörde mål redan war afgjordt, och genom extractum protocolli till de öfrige stånden expedierat, så blef detta memorial icke upläst, utan lades ad acta.

Uplästes cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande,² af d. 19 Martii sidstl:ne, ang:de en mera allmän kundskap om rikets jus publicum och fundamentale lagar. Tillstryckandes deputationen, det nödige exemplar af regeringsformen, konungaförsäkran och riksdagsordningen måge ofördröijeligen till landsorterne försändas, och utdelas till hwar och en kyrcka så i städerne, som å landet, at der åhr:l:n å predikostolarne afkunnas. Likaledes at behörige exemplar häraf, måge wid alle högre och lägre domstolar i närwaro af ämbetsmän och betjening upläsas, samt at ungdomen, så wid högre som lägre lärosäten, må i jure publico underwisas, och till den ändan en systematisk afhandling under kongl. cancelliecollegii inseende må författas, at nyttia wid föreläsningar wid academier och gymnasier.

Detta alt hade ridderskapet och adelen, samt prästeståndet bifallit.

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1335, nr 81.

² Borgarståndets arkiv, vol. R 1330, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 33 (flera handlingar).

Herr borgmästaren Renhorn: Detta alt hwad deputationen föreslagit, är ganska godt och nyttigt. Men jag bör härwid påminna en äfwenså angelägen omständighet. Det är bekandt, at många komma till riksdagarne, och biwista rådplägingarne, som likwäl icke aflagt deras trohetsed för konungen och riket. Detta håller jag före ganska betänckeligit, och hemställer fördenskull, om icke, genom extractum protocoll, må göras föreställning, om nödwändigheten af ett sådant förordnande, det alle, som en sådan ed icke in persona aflagt, böra det göra inför wederbörande domare, då de till riksdagsmän blifwit walde, hwaröfwer de böra anamma bewis, at förete hwar och en i sitt stånd, wid första inträdet, och utom hwilcket en sådan eij må i ståndet intagas.

Herr borgmästaren Cervin: Jag will lägga en omständighet till. Det händer ofta i orterne, at de anbefaldte förordningar antingen icke upläsas å predikostolarne, eller ock, at sådane upläsas, som genom senare påbud äro ändrade eller uphäfne: Som ock sådant upläsande icke altid skier på den anbefaldte tiden. Jag håller fördenskull före, at nödigt wara will, det kongl. justitiærevisionen och kongl. cancelliecollegium måge anbefallas, at författa en riktig förteckning på alle de förordningar, hwilcke böra upläsas, och at dagarne, då det bör skie, deruti utsättas, hwilcken sedan må allmännel:n till efter rättelse kundgöras.

Herr talman frågade, om icke det upläste betänckandet finge bifall, och at extractum protocoll derom måtte afgå, med de af herrar borgmästarne Renhorn och Cervin gjorde påminnelser, hwilcket bifölls.

Uplästes bergsdeputationens betänckande,¹ af d. 15 Martii sidstl:ne ang:de wilckorens förbättrande och lindring i sysslorne för bergsfogderne i jernbergslagerne, hwilcken förre omständighet, deputationen funnit betänckeligit at tillstyrcka, så framt icke riksens ständer framdeles finna någon utwäg, at jemcka förmonerne, mot mödan och det dryga answar, som bergsfogdesysslorne medföllja. Men derhos håller deputationen före, at dem rättel:n kunde bewilljas, at slippa protocollsförandet wid bergstingen, som mycket bidrager, at göra deras sysslor mödosamme. Detta biföll ståndet. Och hade ridderskapet och adelen, samt prästeståndet jemwäl förrut deras samtycke dertill lemnat.

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1329, Bergsdeputationen, nr 6.

Uplästes bergsdeputationens betänckande,¹ af d. 12 Martii sidstl:ne, at de till bergsdomstolen hörande rätttegångsmål, som tillförene warit delte emellan bergs- grufwe- och hammartingsrätterne, måtte hädanefter wid en och samme rätt afgöras, hwilcket deputationen tillstyrckt, och ridderskapet och adelen, samt prästeståndet samtykt, hwartill jemwäl ståndet dess bifall lemnade.

Herrar deputerade återkommo, och berättade herr borgmästaren Schauv, at han på det ömmaste hade förestält nödwändigheten af ståndets giorde påminnelser wid målet, angående tiensternes bortgifwande. Herr grefwen och landtmarskalcken hade yttrat sig, at som han trodde ståndets anmärckningar ej innehålla något, som icke wore godt och nyttigt, så förmodade han ock, at ridderskapet och adelen lærer gå in deruti. De öfrige stånden hade likaledes yttrat sig, och lofwat företaga målet.

Herr talman anmälte, at herr professoren Woltemat, som fått underrättelse, ang:de ståndets för honom fattade beslut, hade begärdt extractum protocolli deröfwer,² men som secreteraren nu wore sysselsatt wid protocollet, och således ej hade tid dertill, så wore bäst, at saken genom deputerade måtte hos de öfrige stånden anmälas. Herrar borgmästarne Schultén, C. G. Boberg och Fries förestaldte at ståndets nyssförrut fattade resolution måtte ändras, och lagmanscaractere tilläggas professorerne Woltemat och Benzelstierna. Detta bifölls.

Och herr borgmästaren Schultén, jemte siu deputerade afträdde i detta ärende.

Uplästes bondeståndets extractum protocolli,³ ang:de de 850 d:r s:rmt, som framl:ne justitiæcancellairen och landshöfdingen Cederbielcke till mihlstolpars uprättande i Wessmanneland af knecktelegomedelsassan derstädes anticiperat, hwaröfwer de öfrige stånden, i anledning af cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande, af d. 14 nästl:ne Februarii, sig yttrat, at Cederbielckes sterbhus för denne gravation borde befrias, och de anticiperade medlen ärsättjas af häradets saköresmedelsandel. Och hade ridderskapet och adelen, samt prästeståndet, jemwäl nu funnit rådeligast at förblifwa wid nyssber:de resolution, hwilcket också ståndet pröfwade godt, at bifalla.

¹ Ibidem, nr 7.

² Borgarståndets arkiv, vol. R 1334, Borgarståndets protokollsutdrag, nr 84.

³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1334, Bondeståndets protokollsutdrag, nr 16.

Uplästes ett utdrag af protocollet, hållit uti allmänne beswärsdeputationen, d. 22 sidstl. Martii, ang:de 119 § af allmogens allmänne beswär, hwaruti allmogen i Årstad och Faurås härader i Halland anföra, at de skola finna sig för mycket beswärade medelst det till laxgårdens byggnad wid Falckenberg nödige wirckets framskaffande och nedsättjande i strömmen, hwilcket mål redan 1752 hos Hans Kongl. Maj:t blifwit anmält och då till kongl. cammarcollegii utlåtande hänskutit. Och tillstyrcker deputationen fördenskull, at hos Hans Kongl. Maj:t anhållas må, om befallning till berörde collegium, at skydesaml:n sig häröfwer utlåta, på det Hans Kongl. Maj:t må i nåder kunna målet med slut afhielpa, då deputationen will dess yttrande deröfwer afgifwa.

Detta hade ridderskapet och adelen, samt prästeståndet bifallit, som ock ståndet fant godt, at sitt bifall dertill lemna.

Uplästes protocolsdeputationens betänckande,¹ af d. 5 sidstl. April, angående handelsmännen Wolter Petersons och Hisings bewilljade utförssel af 3000 tolfter bräder, efter den stora eldswådan här i Stockholm, emot kongl. förbudet af år 1751. Tillstyrckandes deputationen, i anledning af anförde skäl och omständigheter, at hos Hans Kongl. Maj:t utwärccka nådig föreställning till kongl. cammarcollegium, om deras förhastande i detta mål, jemwäl ock, at enär någon, eller flere ledamöter i en näring eller societet willja utwärccka sig någon förmon och derom ansökning giöra, commercecollegium då icke, utan förutgången communication med wederbörande må saken till afgörande företaga, eller hos Kongl. Maj:t till nådigt utslag föredraga, hwilcket tillstyrckande ridderskapet och adelen, samt prästeståndet bifallit, och nu jemwäl af ståndet bifölls.

Herr borgmästaren C. G. Boberg: Deputationen har warit nog lindrig, som allenast tillstyrckt en föreställning, då man likwäl kunnat wara något mera alfvarsam. Men jag har ock hört ett här i staden löpande rykte, at en handlande förl. år skall fått låna en stor hop spannemål utur cronans magaziner. Jag wet ej, om den blifwit utarbetadt. Men det är orätt, at spannemål således skall utlånas, at derpå skinna den, som behöfwer kiöpa, och tror jag at sådant bör efterfrågas.

Herr borgmästaren Renhorn: Saken har warit före i statsdeputationen, som lærer se till hwad härwid bör giöras.

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1329, Protokollsdeputationen, nr 7.

Herr ålderman Ström: Det lærer ej wara wärdt at fråga efter, huru härmed tillgått, utan lærer det wara bäst, at någon författning för framtiden tages häremot.

Uplästes prästeståndets extractum protocoll, ang:de deras förhör, som kallas till predikoämbetet, och om hielpepräster, med mera.¹ Begärandes prästeståndet, at justitiädeputationens häröfwer, under sidstl. riksdag afgifne yttrande, måtte företagas och afgiöras, hwilcket ridderskapet och adelen samtykt, och nu af ståndet bifölls.

Herr borgmästaren Schultén återkom, tillika med herrar deputerade, och berättade, at deputerade hade hos de öfrige stånden anmält ståndets fattade beslut, ang:de lagmanscaractère för professorerne Woltemat och Benzeltierna. Och hade de lofwat, at detta mål snart företaga.

Löparen af stora deputationens extractum protocoll,² ang:de stemplandet af de i rådet genom pluralitet tagne beslut, då Hans Maij:ts underskrift skulle wägras. Och hade ridderskapet och adelen, detta mål bifallit på det sättet och med den tillägning, at stempelen ej kommer förr ut brukas, än sedan rådet först giordt en eller twänne påminnelser om Hans Kongl. Maij:ts nådige underskrift, hwilcket jemwäl prästeståndet bifallit, och nu jemwäl af ståndet bifölls. Dock med förbehåll, at härmed förfara, hwad utnemmandet till tjenster angå, så, som ståndets i dag afgångne extractum protocoll, angående tjensters besättjande, utwisar.

Uplästes protocolsdeputationens betänckande,³ af d. 15 sidstl:ne Martii, ang. gossen Anders Carlssons försändande till spinnhuset här i Stockholm, utan föregången ransakning och dom öfwer något dess brott. Och hemställer deputationen, i anledning af andragne skiäl och omständigheter, till riksens ständers bepröfwande, om icke, till förekommande af de missbruk, som wid slike hemlige inmaningar på spinnhuset på spinnhuset tima kunna, Hans Kongl. Maij:t i underdånighet må tillstyrckas, at i nåder utfärda något förordnande, till hindrande deraf framdeles, samt huru detta kongl. commercecollegii förfarande, uppå förmyndarens begäran, må warda ansedt. Häröfwer hade ridderskapet och adelen sig yttrat, at hos Hans Kongl. Maij:t anhållas må, at wid

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1334, Prästeståndets protokollsutdrag, nr 4.

² Borgarståndets arkiv, vol. R 1327, Stora deputationen, nr 9.

³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1329, Protokollsdeputationen, nr 8.

detta mål alfvarsam hand lägges, och äfwen förmyndaren efter omständigheterna lagl:n tilltalas. Men prästeståndet hade simpliciter bifallit betänckandet.

Herr rådmän Hanell: Jag finner, at ridderskapet och adelen welat, det förmyndaren skall lagl:n tilltalas. Men efter mitt begrep, har förmyndaren rätteligen förfarit, ty när han redan stält gossen i lähra på flere ställen, och han icke allenast deruti ostadigt sig upfördt, utan ock warit alt för mycket benägen till snatteri och annan odygd, så har wäl förmyndaren icke annars kunnat med honom förfara, än som skiedt är. Hos sig kunde förmyndaren icke behålla en sådan odygdig gosse. Ingen annan wille taga honom emot, och aldeles handlöst kunde han ej lemna honom. Således war bäst, at han sattes i säkerhet på spinhuset till dess han kunde skickas ut.

Herr borgmästaren Kihlman: Och jag deremot finner, at förmyndaren giordt aldeles orätt, och at han ochristel:n sig härwid upfördt. Man betäncke allenast hwad det will säga, at en förmyndare låter sin pupill, till skam och nesa, insättja honom på spinhuset, deräst genast pack och kohnor för deras brott i häkte inmanas. Gossen är likwäl en hederlig mans barn, ock borgmästareson från Åbo, men utan ransakning och dom öfwer något dess brott, sättjes han i sällskap med et liderligt följe, där han ej annat kunde än af onde exempel blifwa wärre, än någonsin förrut. Bör icke förmyndaren för sådant tilltalas.

Herr borgmästaren Fr. Ingman: Som icke någre grofwe missdådare insättjas på spinhuset, utan allenast sådane, som böra få någon näpst för mindre brott, och jemwäl desse innom huset, efter brottens beskaffenhet, äro i särskildt rum från hwarannan skilde, så lærer spinhuset, ej mera här än annorstädes kunna anses för ett straffhus. Man kan ock med säkerhet tro, at rådmän Sveder lagat så genom inspectoren, at gossen ej fått wara i lag med dem, som warit liderlige, utan at han fast mera blifwit stäld, under en noga uppsikt och hållen till anständigt arbete. Detta war ju nyttigt för gossen, som warit bögd till odygd. Och således har förmyndaren giordt rätt, och förtjenar så mycket mindre något tilltal, som jag har mig bekandt, at både prästesöner och andre hederlige mäns barn, blifwit af föräldrarne sielfwe insatte, hwilcket jag will bewisa, om så behöfwes.

Herr borgmästaren C. G. Boberg: Saken är i sanning nog öm och granlagad. Å ena sidan, är det wäl godt och nyttigt, at man har utwägar, at kunna tygla en ostridig och odygdig ungdom. Sådant kan läna dem till gagn och förbättring,

utan at de hafwa någon skam deraf, när allenast wederbörande kunna weta deraf. Men å andra sidan är det ganska betänckeligit, at lemna förmyndare en sådan frihet, at hemligen inmana sine pupiller på et straffhus. Det kunde hända, at en gudlös förmyndare, som hade en rik flicka till pupill, funno för sin egen nytta godt, at under förewänningen af olydna och annan odygd, låta insättja henne på spinhuset, på det han kunde få behålla hennes penningar, så länge han wille. Härigenom wore ju flickan skadad till sin heder, och förlorad för all sin tid. Aga böra barn eller pupiller hafwa, men de böra ock agas såsom barn, och eij som missdådare, utan föregången ransakning och dom. För öfrigit tycker jag, at ridderskapet och adelens resolution är för hård, och at bäst lærer wara, at wi bifalla betänckandet.

Herr borgmästaren Lange: Jag har kjänt gossens broder på Gottland. Han war ganska liderlig och odygdig, och ser jag jemwäl at denne gossen dess broder, eij warit bättre. Jag är således öfwertygad, at rådman Sveder, som är fogelig och god man, warit nödtwungen at taga ensådan utwäg med gossen, som skiedt är. Arbeta wille han icke, och ingen mästare wille antaga honom, emedan han stedse öfwade sine wanlige odygder. Det war således bäst, at han sattes i säkerhet på spinhuset. Ty om Sveder hade släpt honom handlöst, hade han kunnat begå sådane brott, som haft swårare påfölgder med sig, hwarföre ock rådman Sveder, wid så beskaffade omständigheter, eij bör ställas under tilltal.

Herr borgmästaren Schauv: Wi äro ett fritt folck, och således bör ingen wåga at giöra något inbrott deruti. Wi äga rättighet at aga barn och pupiller, men det bör skie lagligen. Om gossen sig så förbrutit, som här föregifwes, hade han bordt straffas derföre, men eij sättjas på spinhuset. Och förtjenar det wärckel:n någon anmärckning, at rådman Sveder, som sielf är ämbetsman och tillika förmyndare, således sedt genom fingren dermed. Detta bör undersökas, och rådmannen Sveder tillfälle lemnas, at få förklara sig, på det man må kunna utröna hos hwilcken felet består. Är rådman Sveder skyldig, bör han derföre plikta.

Härmed förenade sig herr handelsman Allegre.

Herr handelsman Trapp: Jag kjänner gossen. Han har tjent hos mig. Men jag måste tillstå, at han eij war af det goda slaget. Och således kunde jag eij länge behålla honom, och sattes han då till en annan husbonde, hos hwilcken han för

samme orsak eij fick länge blifwa. På detta sättet har han gådt från den ene och till den andre, och ehuru jag icke egentel:n wet hwad han giordt, kan jag dock finna, at han icke upfördt sig, som han bordt, emedan ingen welat behålla honom. Rådman Sveder har derföre trodt sig böra bringa honom till raison, och ansedt hans inmanande för det bästa medlet. Och som mig äfwen tyckes, at ingen lindrigare utwäg kunnat tagas, så håller jag ock före, at rådman Sveder bör befrias från tilltal.

Herr talman hemställte till ståndets godtfinnande, om icke protocolsdeputationens betänckande i detta mål måtte bifallas, hwilcket med Ja beswarades.

Uplästes cammar-, oeconomic- och commercedeputationens betänckande, af d. 8 Martii sidstl:ne,¹ angående pappersbruket Klippa kalladt, belägit i Skåne och Christianstads lähn, hwilcket betänckande ridderskapet och adelen, samt prästeståndet bifallit, och nu af ståndet bifölls.

Uplästes ett utdrag af rådsprotocollet,² af d. 6 Februarii, ang:de fröken Charlotta Juliana Meijendorff von Yxkulls ansökning om pension, jemte fäldtmarskalcken Wrangells änkefrus Martha Helena Horns, öfwerstelieutenantens Durietz änckja Ebba Catharina Horns, ryttarmästaren Langens änckjas Eva³ Maria Kafles, majoren Wrangells frus Inga Silfversparres, assessoren baron Cronhielms änckjas⁴ Johanna Regina Cronhielms, bergsrådet Collings änckjas Lisa Normans, majoren Gripenschultz änckjas Helena Cederfeldts, och ryttarmästaren Liljehöks änckjas Hedvig Eleonora Hårds i samme mål giorde ansökningar. Och som inge ledigheter på ordinarie pensionsstaten kunnat understödjas, så hade Kongl. Maj:t welat hemställa till riksens ständer, huruwida någon annan utwäg till deras hielp må kunna finnas. Ståndet remitterade desse ansökningar till secrete utskottet, hwilcket ock ridderskapet och adelen, samt prästeståndet förrut giordt.

Uplästes justitiædeputationens betänckande,⁵ af d. 9 sidstl. Februarii, öfwer herrar riksens råds hos Hans Kongl. Maj:t i underdånighet giorde tillstyrckande och föreställningar, angående handelsmannen Gottfried Wällschous un-

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1330, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 34.

² Borgarståndets arkiv, vol. R 1327, Rådsprotokoll, nr 16.

³ Läs: *Ebba*.

⁴ Läs: *dotters*.

⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1329, Justitiædeputationen, nr 16.

derdånige ansökning om nåd och förskoning, från det honom, för dess begångne lurendrägerie, ådömde straff. Och som deputationen af acterne funnit, det Kongl. Maj:ts icke allenast afslagit Wällschous förste ansökning om nåd, utan ock underrätternes öfwer honom fäldte dommar fastställdt, så finner deputationen, at herrar riksens råd på sådant sätt med detta mål förfarit, som Kongl. Maj:ts egen höga wärdighet och lagens stränghet, jemförde med 2 § regeringsformen rättel:n fordrat, hälst ganska betänckeligit warit, at lemna allmänheten exempel och efterdömme, det något Kongl. Maj:ts utslag i ett och samme mål kunde ändras, och utgifwas helt annorlunda, och stridande emot det, som förrut gifwit och utfärdat blifwit. Tillstyrckandes fördenskull deputationen, at riksens ständer måge uti underdånig skrifwelse Kongl. Maj:ts sådant behörigen tillkänna gifwa, samt deras nöije öfwer herrar riksens råds förhållande uti detta mål tillika betyga, hwilcket ridderskapet och adelen, samt prästeståndet bifallit.

Uplästes dissentientium vota i detta mål. Och tog ståndet alt detta under öfwerwägande, samt pröfwade rättwist, at bifalla deputationens betänckande.

Tolf deputerade från prästeståndet ankommo och infördes. Biskopen doctor Hallenius förde ordet, och berättade, at prästeståndet trodt sig böra påminna om riksdagens slut, icke något förhastadt, utan ett sådant slut, som med affairene kan wara enligt och öfwerensstämmande. Och i detta afseende hade prästeståndet committerat desse sine deputerade at härom aflemna extractum protocoll.¹ Hwilcket bad herr biskopen, at ståndet wille taga i benägit öfwerwägande. Härhos gaf herr biskopen wid handen, at prästeståndets yttrande, ang:de lähnens fördelning, samt bondeståndets extractum protocoll, ang:de utländske tobaksbladens införssel, och begärdte herr biskopen härjemte, å sitt stånds wägnar, det täktes borgareståndet företaga sig kongl. remissen, angående præbendepastorat för Kalsenianske professionen till öfwerwägande och afslutande.

Herr talman tackade för de meddelte underrättelse, och yttrade sig derhos, at ingen twifwel wore, det ju något hwar längtade efter at få resa hem, och följaktel:n riksdagens slut, men likwäl så, at affairene måtte sluta riksdagen, och eij twert om. Berättandes herr talman härhos, at ståndet redan remitterat må-

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1334, Prästeståndets protokollsutdrag, nr 4.

let, ang:de præbendepastoratet, till secrete utskottets afgjörande, hwarmed desse deputerade afträdde.

Uplästes prästeståndets extractum protocollii, af detta dato,¹ angående riksdagens slut, med hemställande, om icke riksens ständers secrete utskott kunde updragas, at nemna någon wiss tid härtill, innom hwilcken riksdagsärenderne kunna wara afslutade.

Herr justitiarien Faxell hölt före at nödigt wore, det kongl. collegier, och andre wederbörande, måge påminnas, at ofördröjeligen inkomma med deras utlåtande öfwer de mål, som till dem blifwit remitterade. Detta wore så mycket mera angelägit, som en stor hop af sådane yttranden ännu felade.

Herr talman: Om målet angående riksdagens slut hänskiutes, efter prästeståndets begäran, till secrete utskottet, så lærer ock secrete utskottet icke underlåta, at draga försorg om påminnelse till kongl. collegierne, at afgifwa deras äskade utlåtelse. Och hemställer jag fördenskull, om icke förewarande mål må remitteras till secrete utskottet, hwilket ståndet biföll.

Löparen till bondeståndets extractum protocollii, ang:de utländske tobaksbladens införssel inlemnades.² Och hade prästeståndet detta bondeståndets yttrande bifallit, hwilcket jemwäl ståndet nu biföll, och påskrifwa lät.

Löparen till riksens ständers commissiones dom öfwer lieutenanten Appelbom inlemnades.³ Och hade ridderskapet och adelen yttrat deröfwer sitt bifall, med den förändring, de skall lieutenanten Appelbom wara dess tjenst förlustig, samt sedan han med fiorton dagars fängelse wid wattn och bröd blifwit afstraffad, och giordt herrar riksens råd, eller deras laga ombud, inför riksens ständers commission offentel. afbön, på tijo års tid förwisas riket, samt deräst han, efter förenemde tid, skulle willja sig i riket inställa, ändock wara förlustig, at framdeles få såsom riksdagsman någon ständernes sammankomst biwista, eller upphålla sig på den ort där riksdag håller. Prästeståndet hade ock bifallit ridderskapet och adelens förändring, at Appelbom må förskonas med 8 dagars fängelse på wattn och bröd, samt 6 åhrs landsflycktighet.

Uplästes ett af lieutenanten Appelbom ingifwit memorial med anhållan om nåd och förskoning i synnerhet för straffet på wattn och bröd.

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1334, Prästeståndets protokollsutdrag, nr 4.

² Borgarståndets arkiv, vol. R 1334, Bondeståndets protokollsutdrag, nr 15.

³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1332, Ständernas kommission, nr 3.

Herr borgmästaren Fr. Ingman: Jag twiflar inte, at ju Appelbom giordt sig skyldig, till det straff, som riksens ständers commissions dom öfwer honom dicterar. Men som jag länge kjänt honom och wet, at han är en kjäcker officerare, så föranlåtes jag at bedja för honom, at nåd måtte honom så mycket möjligt är tilldelas, i stället för det straff, som han efter lagens stränghet, och commissionens dom eller de öfrige ständens yttrande bör undergå.

Herr borgmästaren Lange: Jag finner riksens ständers commissions dom, wara wäl grundad, på de deruti anförde skiäl och omständigheter. Och således kan jag för min del icke tillstyrcka någon ändring deruti.

Herr justitiarien Faxell: Ridderskapet och adelen har resolverat, at han skall mista tjensten. Det är ock sant, at det torde blifwa swårt för honom at tjena, emedan man nog kan förstå, at hans camerater lära stedze bry honom, och till äfwentyrs, som bland sådant folck wanligt är, säga, at de icke willje tjena med honom. Men han är braf karl, och kjäck officerare. Han får stå sitt kast. Hwad landsflycktigheten beträffar, så tyckes den wara för hård, i synnerhet för en fattig karl, som icke äger någre medel. Och kan hända, at samme swårigheter torde möta honom derute som här, om hans brott och lidne straff blifwer bekandt. Mig tyckes fördenskull wara bäst och säkrast, at wi förblifwe wid commissionens dom, och det så mycket mera, som jag håller före, at commissionens dom blifwit till plena inlemnad, blott ad notitiam, och icke till skiärskådande och ändring.

Herr borgmästaren C. G. Boberg: Jag begriper icke huru plena kunnat företaga sig at skiärpa commissionens dom, när de icke läst acta, på hwilcke dommen är rättel:n grundad. Den som tror sig böra skiärpa, måste nödwändigt fördenskull hafwa sig något mera bekandt. Men hwarifrån det kunnat komma, kan jag eij förstå. At mista tjensten och förwisas i 10 års landsflycktighet, det är swårt för en fattig karl, som inge medel äger. Wi böra laga så, at straffet må lända till förbättring, men icke till förwärring, och aldeles till förderf för den som straffas. Och i detta afseende håller jag före, at Appelbom kunde förskonas med 14 dagars fängelse på wattn och bröd, och at commissionens dom för öfrigit må bifallas.

Herr assessoren och borgmästaren Ingman, samt herr borgmästaren Fr. Ingman förenade sig härmed.

Åtta deputerade från bondeståndet ankommo, och berättade bergsmannen Otto Olofsson, at bondeståndet förehaft prästeståndets extractum protocollii, angående riksdagens slut, och det samme bifallit, samt anmodat desse sine deputerade, at detta mål till bifall recommendera.

Herr talman lät förstå, at ståndet jemwäl bifallit prästeståndets tillstyrckande, at secrete utskottet må utsättja terminen till hwilcken ärenderne kunna slutas. Detta wore så mycket mera nödigt, som man wiste nog de påföljder, som deraf händt, at sidste riksdag blef afbruten, och en stor hop angelägne mål oafgiorde lemnade, hwarföre man nu torde taga sig till wahra.

Bondeståndets deputerade afträdde.

Och herr borgmästaren Gabr. Hagert återtog discoursen, angående riksens ständers commissionens dom öfwer lieutenanten Appelbom, yttrandes herr borgmästaren sig, at man borde tillse, det et sådant beslut fattades, at expedition kunde skie. Ridderskapet och adelen hade gådt ifrån domen, och dels lindrat, dels skiärpt straffet. Prästeståndet hade dels bifallit dels ändrat ridderskapet och adelens resolution. Om nu ståndet ginge in med andre, kunde expedition skie, men om ståndet gör särskild ändring i dommen, och icke förenar sig med någotdera af de andre stånden, måste expeditionen stadna.

Herr talman: Jag lemnar derhän af hwad orsak, desse stånden gådt ifrån commissionens dom, men för min del finner jag icke huru de kunnat skiärpa straffet, när de eij sedt acta. Jag wet eij eller annat, än at domen blifwit inlemnad blott ad notitiam, men eij till öfwerseende eller ändring.

Herr borgmästaren Omnberg: Jag är ledamot i commissionen hwaräst jag förrut sagt mine tanckar, och har således swårt före at widare yttra mig. Dock lærer jag kunna giöra en eller annan anmärckning wid de öfrige ståndens resolution. Ridderskapet och adelen har resolverat, at straffet på watn och bröd, må minskas till fiorton dagar. Denne ändring må gillas. Prästeståndet har sagt, at Appelbom skall förwisas i landsflycktighet i 6 åhr. Den utlåtelsen kunde ock bifallas, men at Appelbom skall mista tjensten, deruti finner jag mig icke.

Herr rådmän Hanquist: Commissionens dom är wälgrundad. Och som wi eij hafwa genomsedt acta, lærer det wara bäst, at förlifwa därwid.

Herr borgmästaren Cervin yttrade sig i samme mening, och lade dertill, at ståndet wäl icke kunde skiärpa, men¹ dock lindra straffet, om så godt syntes.

¹ Enl. konc.; renskr.: *med.*

Och i detta afseende trodde herr borgmästaren, at dommen borde stå, men straffet på watten och bröd minskas från en månad till 14 dagar.

Härmed förenade sig herr assessoren och borgmästaren Ingman.

Herr borgmästaren Kock: Jag är ledamot i commissionen, och utan at up-täcka hwad tyst wara bör, kan jag likwäl säga, at flere skiäl finnes i acterne emot honom, än de som i dommen kunnat upgifwas. I anledning häraf kan jag ock säga, at straffet bör snarare skiärpas, än lindras. Och i anseende härtill, tror jag wara bäst, at wi bifalle ridderskapet och adelens yttrande i detta mål. Det går ej an, at Appelbom skulle behålla tjensten och blifwa här, ty sådant skulle förorsaka beständige quereller med hans camerater, som ej lära willja tjena med honom.

Herr borgmästaren C. G. Boberg: Utan at hafwa genomseet acta, kan ståndet omöjel:n skiärpa straffet, men wäl lindra detsamme till 14 dagar, i den omständigheten, som beträffar fängelse på watten och bröd.

Härmed förenade sig herr handelsman Modin och herr rådman Hanell.

Herr talman: Jag tror at wi giöre bäst, om wi antage herr borgmästaren Omnbergs nyssförrut anförde yttrande, hwilcket jag fördenskull för ståndets om-pröfwande hemställer. Men härtill swarades Ja och Neij. I anledning hwaraf herr talman frågade, om ståndet wille förblifwa wid dess förre resolution, at riksens ständers commissions dom öfwer Appelbom bifalles, hwilcket med enhälligt Ja beswarades.

Uplästes ridderskapet och adelens resolution,¹ å riksens ständers commissions dom öfwer capitainen och riddaren Lars Henric Hæstesko af Fårtuna. Och hade ridderskapet och adelen denne dom bifallit, allenast med den förändring, at det capitainen Hæstesko ådömde straff, af en månads fängelse wid watten och bröd, förminskas till fiorton dagar, och han i det stället på sex års tid förwaras på någon cronans fästning. Hwilcket prästeståndet, uti dess påskrefne resolution, som jemwäl nu uplästes, bifallit med den ändring, at Hæstesko i stället för 6 åhr, må förskonas med 4 åhrs fängelse.

Uplästes ett af härads höfdinge Ståhlhandske ingifwit memorial, med intercession om nåd och mildhet för capitain Hæstesko, till lindring uti riksens ständers commissions dom.

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1332, Ständernas kommission, nr 2.

Herr talman frågade, om icke ståndet behagade förblifwa wid dess förrut lemnade bifall till riksens ständers commissiones dom öfwer capitainen Hæstesko, hwilcket med enhälligt Ja beswarades.

Och ståndet skildes åt.

Åhr 1756 den 28 Maii

S. D. Justerades ståndets tillärnade extractum protocoll, ang:de knappmakareämbetets ansökning, om lindring i manufacturfondsafgiften för camelgarn, som till ämbetets förnödenhet införskrifwes, lydande sålunda:¹

S. D. Uplästes secreta handels- och manufacturdeputationens betänckande af d. 11 Febr sidstl:ne, ang:de knappmakareämbetets här i staden, sökte lindring i manufacturfondsafgiften, för utifrån inkommande redat och färgat camelgarn, för berörde ämbetes behof. Deputationen, som ansedt sådant camelgarn för en redan genom arbete till en stor del förädlad wahra, har således trodt sig hwarcken böra styrcka till någon lindring uti afgiften för det hädanefter inkommande camelgarnet, eller återbetalning af hwad ämbetet, enligt manufacturfondstaxan, hittills, sedan 1747 betalt, med hwad mera detta betänckande innehåller.

Borgarståndet saknar härwid flere betydande och oumgängelige omständigheter, hwilcket ståndet fördenskull finner nödigt, at anföra till uplysning, det manufacturfondstaxan i denne delen tarfwar en nödwändig jemnckning. Det är en bekandt sak, at camelgarns färgning, till alle de grader af omskiftning, som deruti tarfwas, efter dels med flit gjorde, dels tillfällige färgor, icke kan inskränckas inom något wist antal. Och som wisse färgor äro mycket sällsynte, så behöfwes ock af dem ett ganska ringa quantum. När hela rikets consumption af camelgarn till knappar, knapphål och litsor, kan räkna årl:n högst till 800 skålpund, så är lätt at finna, det ingen färgare i riket utan särskild kostnad, som då skulle giöra wahran oskiäligen dyr, kan nu wara eller framdeles komma i stånd at färga någre få skålpund, ja, ibland någre lod af wisse sällsynte färgor,

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1334, Borgarståndets protokollsutdrag, nr 83 (flera handlingar).

hwilcket bewisar orsaken, at olika färgor, som oftast måste brukas, samt at icke ämbetet, utan bristen på nödige färgor är skulden till sådan olikhet.

Egenteliga grunden, hwarföre på utrikes orter färgor finnas af hwad sort, som äskas, är denne. At färgning förrättas på sådane nederlagsplatser, hwarifrån wahran afsändes och föryttas i alle werldens delar, hwaraf händer, at hwarcken färgaren eller köpmannen med den samma någonsin kan blifwa förlägen, hwilcket likwäl oundwikel:n hos oss skulle skie. Och blifwer således detta ett oemotsäijeligt bewis, at camelgarn nödwändigt måste införskrifwas.

Taxan för manufacturfonden af d. 30 Junii 1747 utsätter för camelhårgarn,¹ ifrån andre orter, än Turkiët, doubleradt eller twinnat, färgat eller ofärgadt, 24 öre s:rmt för hwarje skålpund. Ståndet har sig bekant, at generaltullarrendesocietetens herrar fullmägtige, hafwa åhret efteråt, sedan denne taxa utfärdades, giordt förfrågan hos kongl. commercecollegium, huruwida twinnadt camelgarn, som ifrån 1739 till införssel warit förbudit,² skulle wara tillåtit, at ifrån utrikes orter införskrifwa, sedan det med 24 öre s:rmts afgift på skålpund blifwit belagd. Häröfwer har ock berörde kongl. collegium, efter hafd rådpläging med riksens ständers manufacturcontoir, d. 22 Junii, yttrat sig, at emedan 1739 års förbud emot införsselen af twinnat camelgarn egentel:n syftat på de swenske camelgarnsrederiernes befordran, och desse nu woro i stånd, at göra det allmänne någon betjening, ty funne icke kongl. collegium, at af de i taxan införde orden, twinnat camelgarn, måtte dragas något slut till ändring uti samme förbud, utan at endast dermed må förstås doublerat camelgarn, som dels hwitt, dels färgat från Holland plägar införas, hwarföre ock, om något twinnadt camelgarn, efter specielle tillåtelse hädanefter skulle få införas, kommo det efter slutmeningen uti 1747 års taxa, at beläggas med 24 procents afgift. Påfölgden häraf är denne, at enär en minister, eller annan främmande utförer twinnadt camelgarn, blifwer afgiften på 200 skålpund, hwart skålpund till 16 öre s:rmts wärde räknat, och således för detta quantum af 100 d:r s:rmts wärde, 20 d:r samme mynt, fölljaktel:n allenast 3 1/5:dels öre s:rmt för hwarje skålpund, hwaremot då en swensk undersåte införskrifwer 200 skålpund beräknas

¹ Tryckt taxa 30 juni 1747: *Taxa, hwarefter, ifrån then 1. Septembr. 1747, the på thenne förteckning upförde utrikes ifrån inkommande waror, komma at betala afgift til manufacturfonden.*

² Jfr tryckt förordning 19 maj 1739: *Förordning angående de utrikes waror och persedlar, hwilka skola hädanefter til införsel i riket aldeles wara förbudne.*

honom 24 öre s:rmt på hwarje skålpund, och betalar han således för 200 skålpund, äfwenledes af 100 d:r s:rmts värde, 150 procent, samt på detta sättet 130 procent mera, än den utländske. Borgareståndet kan för dess del aldeles icke finna sådant öfwerenskommande med den rätt, som swenske undersåtaren med all billighet emot fremmande niuta böra. Ty häraf följjer, at rikets trogne undersåtare kunna och lära undersälljas: At de som införskrifwer doubleradt garn, och sedan skola twinna det, torde få räkna deras arbetslön till 150 procent innan det kan brukas, och at deras garn lika räknat emot det twinnade införskrefne blifwer således 130 procent dyrare.

I anledning af detta alt, och wid så fatte nog eftertänckelige omständigheter, föränlåtes borgareståndet, at stadna i den tancka, at knappmakareämbetets giorde ansökning må således bewilljas, at hädanåt ej mera, än 6 öre s:rmt må betalas för hwarje skålpund doubleradt camelgarn, som ämbetet till dess behof införskrifwa, samt at ämbetet må erhålla restitution, af hwad detsamme i manufacturfondsafgift hittills derföre högre betalt, hwilcket hos de öfrige resp:estånden till gunstbenägit bifall recommenderas.

Uplästes ståndets extractum protocollis, ang:de secreta deputationens betänckande, öfwer advocatfiscalen Schultzes anförde beswär,¹ och fants godt, at denne expedition hwilar tills vidare.

Uplästes project till Kongl. M:ts nådige resolution på borgareståndets allmänne beswärs 109 §,² angående husvisitationers afskaffande, hwilcken resolution deputationen i form af förordning författadt.

Herr talman: Om wi litet eftertäncke omständigheterna och deras nödwändige påföljder, tror jag aldrig, at ståndet lærer tillåta, fast mindre begära, det en sådan förordning skall utfärdas, som lemna öppen wäg för lurendragerier, och ej annat kan än ruinera hela landet, i synnerhet wåre fabriquer.

Härmed förenade sig herr justitiarien Faxell och herr borgmästaren Kock.

Herr sidenfabriqueuren Dahlmansson: Beware oss Gud ifrån at en sådan förordning skulle komma ut, som så uppenbarl:n skyddar lurendragerierne. Man må åtminstone lemna samme rätt och frihet, at upsöka dem, som allmänne lagen uti 52 cap. 2 och 3 §§ lemna hwarjom och enom rätt till, at upsöka

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1334, Borgarståndets protokollsutdrag, nr 85 (flera handlingar).

² Borgarståndets arkiv, vol. R 1334, Borgarståndets protokollsutdrag, nr 86.

tiufwegods, neml:n, at då jag hafwer wåhn å, eller någon kundskap, hwaräst lurendrägeri finnes, måge wederbörande lemna mig lof at där ransaka, och gifwa mig folck till hielp och handräckning.

Men herrar borgmästarne C. G. Boberg, Fries och Johan Boberg förestälde, at § wore redan i ståndet bifallen, och at det projecterade förordnandet icke innehölle något annat, än det ståndet förrut i samme § begärtdt, hwilcket fördenskull nu icke kunde el:r borde ändras, sedan deputationen utarbetat saken, och inlemnad den till riksens ständers plena.

Herr justitiarien Faxell: Jag beder dock, at wi ej måge fastställa något, som är så riksförderfweligit, som detta, och hwilcket så tydel:n strider emot alt det, som uti en förnuftig författning bör finnas. Man betäncke allenast, huru lätt lurendrägerierne skola winna framgång, om angifwaren blifwer förbunden, at inför dommaren uppta sine skiäl och bewisa, at han lurendrägerie wärckel:n påfunnit. Har icke lurendrägaren all tillräckelig tid och råderum, at imedlertid skaffa undan sine lurendrägeriewahrer och sättja dem i säkerhet? Och här synes af detta projecterade förordnande, som wille det ock förbiudas, at på det sättet söka efter inpractiseradt gods i lurendrägarens hus och bodar. Hwart skall detta taga wägen, och månne wi icke härigenom skulle skiämna ut oss för hela den förnuftige werlden?

Herr talman: Jag måste bekänna, at jag faller i yttersta förundran öfwer denne projecterade förordning, som så uppenbarl:n strider emot rikets sanskyllige interesse, så wäl som emot vårt egit sanfärdiga bästa och vår heder. Hwad skola de öfrige stånden säga, när de se, at wi så tydel:n willja protegera lurendrägerier? Monne de icke lära tro, at wi sielfwe tagit, eller ärna taga del uti sådane förderfwelige anstalter? Låtom oss åtminstone säga, at härmed må förfaras, som lagen om tjufwegods upsökande stadgar, och at wederbörande böra dertill lemna handräckning.

Herr borgmästaren Kock: Jag har aldrig förestält mig, at ståndets mening med § warit, at husvisitationer alldeles skulle uphäfwas, utan allenast den i detta mål emellan riksdagarne utfärdade förordningen, och at härmed följaktel:n skulle förblifwa, som förordningen af åhr 1739 stadgar.¹ Men nu måste jag med

¹ Tryckt förordning 21 maj 1739: *Kongl. Maj:ts nådige förordning, til hämmande af lurendrägerier och inpracticerigar af utrikes waror*, § 8, med förklaring 18 november 1754: *Kongl. Maj:ts nådige förklaring, öfwer 8. §. uti kongl. förordningen af then 21. Maji 1739, angående hämmande af lurendrägerier och utrikes warors inpracticerigar*.

grämselse se, at man gådt längre dermed, än jag trodt och wäntat. Jag beder dock, at wi måge betäncka vår egen heder, och de skadel:e påfölgder, som här af måste flyta.

Herr borgmästaren C. G. Boberg: Ståndets § är i detta mål alldeles tydelig, och hos ståndet länge sedan bifallen, på de anförde eftertänckelige skiäl och omständigheter. Jag beder fördenskull, at en afgjord sak ej må sättjas i quæstion. Ty om det skier, förbehåller jag mig, at få upgifwa de redan afgjorde målen. Men hwad kan wäl för öfrigit wara billigare, än at jag och andre städernes inwånare måge få behålla den hus och hemfrid, som rikets allmänne lag hwar ock en undersåtare förunnar.

Herr talman: Om ock § i allmänne beswären wore bifallen, sådan som den nu upwises, monne ståndet icke derföre äger magt och frihet, at skiärskåda den tillärnade förordningen, som i sig sielf är allenast ett project från deputationen, hwilcket bör censureras i ståndens plenis, innan det fastställes. Och hwad hus och hemfriden angår, så lærer aldrig någon, som äger godt samwete och will landet wäl, finna någon swårighet derwid. Åtminstone skall mitt hus stå öppet, för hwem som will der anställa visitation. Ty jag behöfwer icke frukta, at något lurendrägerie där skall finnas, hwarföre jag ock nu härigenom till protocollet förklarar, at jag ej will wara fri för husvisitation.

Herr borgmästaren Schauv: Det går ej an, at de af riksens ständer faststälde förordningar skola omgiöras emellan riksdagarne. Sådant är likwäl i detta mål skiedt, och som sådant förfahrande är ett farligit præjudicat, och strider emot riksens ständers rätt och frihet, så bör det ock ändras och uphåfwas, så framt wi icke willja wänta och tola, at dylikt hädanefter emellan riksdagarne skall skie. Och för öfrigit håller jag före, at till afgiörande af slikt hädanefter, borde de, som gifwit anledning till denne sidste förordnings utfärdande, derföre lagligen tilltalas.

Herr borgmästaren Schultén: Hwarföre skole wi widlyftel:n disputera i denne sak? Paragraphen är ju förrut ordentel:n och enhälle:n bifallen. Skall den rifwas up, så förbehåller jag mig jemwäl den friheten, at få uprifwa alt annat, som afgjörs eller afgjordt är.

Herr fabriqueuren Dahlmansson: Jag begriper icke, hwarföre just en förordning skall utfärdas öfwer denne §, mer än öfwer de öfrige ståndets allmänne beswårspuncter.

Herr borgmästaren Cervin: En förordning bör öfwer denne § utfärdas, för den orsaken, at en förordning i detta mål utkommit, utan riksens ständers wettskap och tillstyrckande, emellan riksdagarne, som bör häfwas, och de som gifwit anledning dertill borde jemwäl ställas till ansvar.

Herr justitiarien Faxell: Om jag först skall bewisa hwaräst lurendrägerigodset finnes, så kan aldrig något sådant hädanefter attraperas, och så få lurendrägarne deras önskan, och öppet spel. Jag må ej tro, at detta är afsikten med denne projecterade förordning, men i sanning synes det så.

Herr rådman Hanell: Som den projecterade förordningen är skadelig för riket, och i synnerhet förderfwelig för fabriquerne, så kan jag ej lemna mitt bifall till dess utfärdande.

Herr sidenfabriqueuren Dahlmansson: Jag bör anmärcka at det ordet *bodar* är infördt uti projectet till förordningen, som likwäl icke står i §, och lærer åtminstone det ordet således böra gå ut.

Herr talman: Jag kan ej underlåta at påminna än en gång, huru högtnödigt det är, at wi sauvera vår heder, som i sanning alt för mycket skulle komma at lida, om detta project bifalles. Borgareståndet har altid ägt den wälförtjente heder, at det så mycket, och ofta mer än andre, sökt at befordra rikets wäl, och våre fabriquers fortkomst. Men om detta deremot aldeles stridande förordnande bifalles, måste vår heder nödwändigt derwid lida. Ho är som icke wet, at ämbetsmän genom försummad handräckning och eljest hulptit och skyddat lurendrägare? Månne någon finnes ibland oss, som härom twiflar, eller icke är derom öfvertygad. Jag tror ej en enda. Wi klage öfwer den hårdhet, som wederbörande angifware eller ombudsmän utöfwat, och säge, at de ej funnit något, utan attackerat oskyldigt folck. Men wi wete nog, huru det tillgådt, så här, som annorstädes. Lurendrägaren har genom barmhertige wederbörande fått under hand, en liten rök af den tillärnade anstalten, som imedlertid något litet utdragits, och så således har han nog fått råderum, at skaffa lurendrägerier utur vägen. En straffbar barmhärtighet, som strider emot rikets rätt, och en ämbetsmans, så wäl som hwarje trogen undersåtes plikt och skyldighet. Skall sådant missbruk icke förekommas och rättas? För öfrigit bör jag påmina, at det ordet *bodar*, efter herr fabriqueuren Dahlmanssons anmärckning bör gå ut. Denne senaste påminnelse bifölls.

Herr borgmästaren C. G. Boberg: Med hårdhet kunne lurendragerierne icke förebyggas, eller afhielpas, utan böra andre säkrare och med sakens naturlige omständigheter öfwerensstämmande medel och utvägar häremot upsökas och widtagas. Och tror jag at ingen säkrare och billigare utväg finnas kan, än om fabriqueurerne tillhållas, at förfärdiga gode wahrer, och at sällja dem för så godt köp som åtminstone utlänningen. Då måste lurendragerierne af sig sielfwe uphöra, men annars icke. Detta böre wi ock nu mera kunna wänta af våre fabriqueurer, sedan publicum så ansenligen kostat på dem, och så wäl belönt och belöner dem genom premier.

Herr handelsman Bagge: Det är oförnekeligit, at denne projecterade förordning lemnar öppen wäg och frihet för alle lurendrögare. Jag kunde få se med egne ögon i ett hus lurendrageriewahrer för store summor. Men jag får ej taga dem förrän jag hos dommaren bewist, at det är lurendrageriegods. Den angifne måste således höras, innan dommaren kan resolvera till undersökning. Imedlertid har den angifne all tillräckelig tid at skaffa godset undan, så at när jag får undersökningen är huset rent. Men här will man gå ännu längre och stadga, at ingen undersökning eller visitation bör skie. Hwart skall detta taga wägen? Jag wet sådane orter, hwaräst man med nog säkerhet skulle kunna inpractisea lurendrageriewahrer in i husen för flere tunnor guld.

Jag twiflar icke eller at wederbörande, som äga desse tillfällen skulle nu mera än förr betjena sig deraf. Men som detta är riksförderfweligit, så bör det icke bifallas, och ståndet således emot bättre öfwerlygelse ådraga sig den skammen, at samtykt dertill. För öfrigit säger jag så, som herr talman förrut yttrat sig, at den som har godt samwete och rena händer fruktat ej för husvisitation. Och skall fördenskull mitt hus stå öppet för dem, som sådan visitation skulle willja anställa. För öfrigit kan jag ej se, hwarföre just någon särskild förordning skall mera utfärdas öfwer denne paragraph, än öfwer de öfrige.

Herr borgmästaren C. G. Boberg: Om icke en förordning utfärdas, så fruktat jag, at wi få en ny och lika hård förordning, som den sidste, så snart riksens ständer skilljas åt.

Herr talman: Om dörrar och fönster lemnas öppne för lurendragerierne, läre de snart nog så tilltaga, at riket sättjes i wåda, och fabriquerne gå under. Skall icke regeringen taga mått emot sådane förderfwelige tillställningar, utan med stillatigande se på altsammans. Skulle de icke stadna i ansvar hos riksens

ständer, om de icke togo tienlige mått deremot. Jag tror ej annat, än at det allmänna bästa, i slike nödfall fordrar regeringens åtgierd.

Herr borgmästaren C. G. Boberg: Och jag deremot tror, at det skulle strida emot riksens ständers rätt och frihet, om någon ändring giordes uti deras faststälde förordnande imellan riksdagarne, ty det tillhör dem såsom magtägande at stifta lagar, men ej regeringen, som har allenast at befatta sig med lagskipandet. Härmed förenade sig herrar borgmästarne Cervin och Fries.

Herr talman: Detta har jag mig altsammans noggsamt bekant. Men jag wet ock tillika at nöden har ingen lag, och at i wådelige tillfällen är allmänhetens bästa den lag, som bör följjas.

Herr ålderman Bock: Om tullbetjenterne giöra sin syssla, som sig bör, så äro husvisitationerne mindre nödige, och i sig sielf lända de mästedels icke till något annat, än at skada och ruinera oskyldigt folck. Jag påminner mig hwad som hände i Skåne. En karl, som intet hade at wederwåga, tog sig husvisitation hos en handlande; han fann där icke något lurendrägerie. Denne oskyldige sökte reconvention, men karlen hade icke något at betala med, han blef wäl derfore insatt, men hwad nytta hade den angifne deraf. Den projecterade förordningen är i grunden riksförderfwelig, och jag protesterer deremot in totum et tantum.

Herr talman: Den som oskyldigt råkar före at undergå husvisitation, har werckel:n en stor satisfaction och heder deraf, at icke något hos honom blifwit funnit, och bör icke räkna det för något lidande, at han för det allmännas wälfärd, haft något beswär. Det går ej an at sättja sådane bommar för lurendrägarne giömslor, at lurendrägeriet ej skall kunna tagas derutur. Och hemställer jag fördenskull, om icke den tilläggning wid puncten må giöras, at den som will anställa husvisitation, må äga frihet dertill, samt rättighet, at hos wederbörande begära och få behörig handräckning.

Herr borgmästaren C. G. Boberg begärde proposition, om den projecterade förordningen bifalles, eller icke.

Herr borgmästaren Wiggman: Som det wore nog eftertänckeligit, at aldeles uphäfwa husvisitationer, och det jemwäl wore nog hårdt, om sidste förordningen skulle äga bestånd, så tror jag wara bäst, at detta project må lämpas och jämckas efter förordningen af år 1739.

Åtskillige herrar ledamöter begärdte på en gång votering, om det upläste projectet finge bifall eller icke.

Herr talman: Mig tillhör det at göra propositio, och om ändtel:n votering skall skie, så bör, i anledning af discoursen, propositionen blifwa denna, om den projecterade förordningen afgå till de öfrige stånden, eller ock med den tilläggnig, at den som will anställa husvisitation må äga frihet dertill och rättighet at begära och få handräckning. Den som will at projectet skall afgå oförändrat, skrifwer Ja. Men den som will, at den anförde tilläggnigen skall skie skrifwer Nej.

Propositionen uplästes och gillades, hwarefter voteringen geck för sig med slutne sedlar, hwilcke insamlades, öppnades och antecknades, samt befunnos 27 innehållande Ja, och 15 Nej.

Herr borgmästaren C. G. Boberg justerade det, i anledning af detta beslut, författade extractum protocoll, lydande sålunda:¹

S. D. föredrogs the af rikens ständers allmänne beswärsdeputation författade projecter öfwer någon del af ståndets underdånige allmänne beswär, och som deputationen, hwad den 109 § om husvisitationer angår, för godt funnit, at deröfwer projectera en förordning till rikens ständers vidare ompröfwande, så blef detta project nu upläsit, tillika med sielfwe beswärs puncten.

Borgareståndet pröfwade skiäligit, at för sin del bifalla berörde project. Och fants godt, at thet med the öfrige resp:e stånden till gunstbenägit bifall hör samst och wänligen communicera, hwarwid beswärs puncten i afskrift tillika skulle hosfogas.

Justerades ståndets författade extractum protocoll, i anledning af cammaroeconomiedeputationens betänckande, om någon allmännare kundskap om rikets jus publicum och fundamentale lagar. Och lydte berörde extractum protocoll sålunda:²

S. D. Uplästes cammar-, oeconomie- och commercedeputations betänckande, angående en mera allmän kundskap om rikets jus publicum och fundamentale lagar, hwilcket betänckande såsom aldeles wäl grundat borgareståndet fant skiäligit, at till alle delar bifalla. Men härhos påminte sig ståndet, at understundom den oreda i orterne förelöper, at de förordningar, som till föllje af

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1334, Borgarståndets protokollutdrag, nr 86.

² Ibidem, nr 87.

Kongl. Maj:ts nådigste befallningar årligen böra i kyrckorne, eller wid domstolarne upläsas, antingen icke warda upläste, eller ock, at sådant icke skier, å den tid som wederbör. Jemwål ock at sådane förordningar ibland upläsas, som genom senare påbud blifwit ändrade eller alldeles uphäfne. Och finner förden-skull ståndet angelägit wara, det hos Hans Kongl. Maj:t i underdånighet an-hållas må, om nådig befallning till dess och riksens cancelliecollegium och justitiærevision, at författa en förteckning på alle de förordningar, som årligen i kyrckjorne eller wid domstolarne böra upläsas, hwaruti jemwål dagarne eller tiden, då hwar och en förordning upläsas bör, må uttryckel:n utsättjags, hwilcken förteckning Hans Kongl. Maj:t sedan tåktes allmänel:n låta kund-giöra, till wederbörandes efterrättelse, så i städerne, som å landet.

Härjemte och i anledning af det wigtige ämne ofwanberörde betänckande innehåller, kom jemwål ståndet under ett noga öfwerwägande huru högst ef-tertänckeligit det är, at ofta sådane riksdagsmän ankomma och rådplägingar-ne wid riksdagarne bewista, som likwål icke in persone aflagt konungen och riket deras trohetsed, hwaraf till äfwentyrs händt och hända kan, at sådane riksdagsmän förgätit, eller torde förgäta den riksdagsmannafullmagts inne-håll, som riksdagsordningen uti 9 § föreskrifwer, och således obekymrade satt och kunna sättja deras skyldighet å sido. Till at i möjligaste måttön förekom-ma och afböja sådane, för riket högst skadelige påföljder, håller borgarestån-det före oundgängeligen nödigt wara, det stadgas må, at hwar och en, antingen å egne wägnar, eller såsom annan families fullmächtig, eller ock af menigheter utsedd riksdagsman, som icke i egen person dess trohetsed för konungen och riket aflagt, må inför wederbörande domare sådan dess trohetsed aflägga, och bewis deröfwer anamma, hwilcket han sedan wid förste inträdet i dess stånd bör upwisa, och utom hwilcket han eij till säte och stämma må intagas, hwilck-et hos de öfrige resp:e stånden hörsam-, tienst- och wänligen recommenderas.

Uplästes secrete utskottets extractum protocolli,¹ af d. 25 i denne månad, angående statswårcket. Och gifwer secrete utskottet wid handen sig hafwa ef-ter statswårckets noga nagelfarande med fågnesam sinnesrörelse funnit, sig kunna hos riksens ständer anmäla och föreslå en eller annan märckelig indrag-ning af wisse titlar uti bewillningsförordningen, hwilcke ehuru kånbaradt de afgå statswårcket, likwål kunna i anseende till de nu giorde hushållsförfatt-

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1327, Sekreta utskottet, nr 55.

ningar saknas. Och anförer secrete utskottet desse indragningar under åtta särskildte puncter, ut in actis.

Herr borgmästaren Cervin: Jag kan ej med wisshet påminna mig, om fierdepartsförhögnigen på lilla tullen står nemd i bewillningen. Om så wore, bör nu anmärckas, at den är en sådan bewillning, som ståndet sig ej åtagit på längre tid än till denne riksdag, som fördenskull bör nu uphöra, och i den nye utkommande tulltaxan derefter inrättas.

Åtskillige herrar ledamöter begärdte, at den delen, af secrete utskottets extractum protocolli, som angår de bewillningstitlar, hwilcke nu komma at indragas, måtte å nyo upläsas, hwilcket fördenskull skiedde.

Herr borgmästaren C. G. Boberg: Jag märcker, at man härwid icke ihogkommit den dryge afgiften på tegel, som wäl hade fötjent at minskas, så till ägarnes, som städernes nytta, hwilcke måste kiöpa en dyr wahra.

Herr borgmästaren Schauv: Tegelbruksägarne lära ej hafwa orsak at klaga, när utländskt tegel dels blifwer förbudit, dels med högre afgift belagdt.

Herr ålderman Bock: Nog finner jag at de öfrige stånden få någon lindring, men ej at borgerskapet i allmänhet erhållit någon sådan, som kan kallas märckelig. Och beder jag fördenskull, at någon sådan författning må widtagas, hwaraf de jemwäl måge kunna fågna sig.

Herr talman: Jag kan icke se, at borgerskapet blifwit förglömt eller lottlöst uti bewillningens lindring. De slippa fönsterluftsafgiften, som är i anseende till fönsterens större antal och elljest anseend:n drygare än på landet. De slippa afgiften på tobak, bewillningen för sine betjente, för ämbets- och wärckgesäller, med mera.

Herr borgmästaren Cervin: Secrete utskottets herrar ledamöter förtjena i sanning all tack och heder, för det som giordt är. Och finner jag nogsamt, at de icke gierna kunnat gå längre uti lindringen för denne gång. Men som 4:de partsförhögnigen i lilla tullen är en bewillning allenast till denne riksdag, och¹ en sådan som nog trycker städerna, så bör detta nu i agt tagas, och så lagas, at denne förhögnig må i den utkommande tulltaxan gå ut. Jag begär fördenskull, at detta mål må hwila till dess löparen kommer.

Herr borgmästaren Schauv: Den af herr borgmästaren Cervin giorde anmärckning är god, och bör fördenskull uti wår påskrift i akt tagas.

¹ Enl. konc.; renskr.: *om*.

Herr talman frågade fördenskull, om icke secreta utskottets yttrande biföllos, med den af herr borgmästaren Cervin gjorde anmärkning, och om ståndet behagade, at expeditionen måtte hwila till dess löparen ankommer, hwilcket med Ja beswarades.

Justerades ståndets tillärnade extractum protocolli, ang:de pensioners erhållande för fattige borgmästareänckor, och lydde, som följjer.¹

S. D. Ståndet erhindrade sig wid förefallande discours om pensionsstaten, huruledes ståndet d. 19 Martii 1747 genom protocollsutdrag hos de öfrige resp:e stånden anmält, at ehuruwäl borgareståndet, så wäl som the öfrige resp:e stånden i riket taga gemensam del uti de allmänne utskylderne, och alle borgmästare, samt flere löntagare i städerne, som till en stor del hafwa sine löhner af borgerskapets sammanskotter, betala åhrligen en wiss afgift till Wadstena krigsmanshus förutan det at kongl. amiralitetet af alle skiepp niuta de så kallade armpenningar, så har likwäl ingen borgmästareencka mehr än Anna Christina Halling i Norrkiöping af någon pension sig hugna fått, och fördenskull, till pensioners åtniutande, föreslog borgmästare Stares äncka från Upsala, Anna Margareta de Besche, borgmästare Rangells äncka, Greta Maria Gerdes, borgmästare Kihlbergs äncka i Öregrund, Elisabeth Berg, borgmästaren Biugges äncka i Sala Sara Maria Holmdorf, och borgmästaren Ulfs encka i Boråhs, Caisa Ulf, hwilcke alle, såsom uti ett ganska fattigt tillstånd, med många barn, ståndet till pensions åtniutande wördsamst och tjensteln recommenderade, som d. 11 Decembr. 1747 hos högwördige prästeståndet, samt d. 14 dito hos hederwärde bondeståndet äfwen blef bifallit, och till höglofl. secreta utskottet remitterat. I anseende hwartill, och at ofwannemde, så wäl som flere, hwilcka sig derom sedermera anmält, och hädanefter anmälandes warder, och af ålder och fattigdom nog tryckte enckor, må till sin nödhjelp undfå någon pension, och eij längre derifrån utestängas, fant borgareståndet nödigt, igenom utdrag utur protocoll, höglofl. ridderskapets och adelens höggunstige biträde, till hwad de trenne öfrige stånden redan 1747 bewilljat, wördsammast begära.

Justerades ståndets extractum protocolli, ang:de cammar-, oeconomic- och commercedeputationens betänckande, öfwer magistratens här i staden gjorde

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1334, Borgarståndets protokollsutdrag, nr 88 (flera handlingar).

ansökning, at de 25 procent, som spinnhuset af auctionsinkomsterne hittills nitit, måtte staden tillärkännas. Och lydte sålunda:¹

S. D. Borgarståndet har låtit sig föredraga riksens höglofl. ständers cammar-, oeconomie- och commercedeputations aflemnade betänckande, ang:de magistratens här i staden hos riksens höglofl. ständer gjorde ansökning, at the 25 procent, som spinnhuset utaf behållningen af inkomsterne eller avancen wid auctionswärcket hitintills åtniutit, hädanefter måtte staden tillärkännas, och wid öfwerwägande af samma ärende funnit, huruledes Hans Kongl. Maj:ts uppå riksens höglofl. ständers underdånige tillstyrckande wid 1734 års riksdag, genom nådig skrifwelse till då warande herr öfwerståhållaren, d. 25 Febr. 1735, förklarar, at Stockholms stad på alt sätt är berättigad till förvaltningen och inkomsterne af stadsens auctionscommare, dock at af behållningen, årligen skulle betalas, efter riktig räkning, sedan the nödige betjenter, och oumgängelige afgifter afgått, 25 procent till rasp- och spinhuset, så länge det samma pröfwades hafwa den inkomsten af nöden.

Widare finnes riksens höglofl. ständers secreta handels- och manufacturdeputation wid 1752 åhrs riksdag, hafwa genom utdrag af protocollet d. 26 Maii sidstberörde åhr, i anseende thertill, at deputation för riksdagens annalkande slut, icke hade tillfälle, at afgiöra det hos deputation anhängige mål, angående spinhuset här i staden och thess bortarrenderande till någon af fabriquerne, öfwerlemnad till Kongl. Maj:ts och riksens commercocollegium at först besörja och föranstalta, at then wid spinhuset äntå återstående byggnad ju förr dess hållre blef fullbordad, samt therefter, och sedan thenne stadsens magistrat blifwit hörd, bortarrendera samma hus till then som böd de fördelaktigaste wilckor, hwarpå och sedan den nödwändige byggnaden war fullbordad, arrendecontract om spinhuset, åhr 1754 blifwit slutit med advocatfiscalen Georg Hegardt, och honom therwid tillagt, at under arrendeåhren få upbära, alle the samme wärck förrut anslagne inkomster, hwilcket dock skiedt, utan at magistraten i Stockholm förrut theröfwer blifwit hörd, eller fått tillfälle at bewaka stadsens therunder beroende rättighet.

Och ehuruwål magistraten, wid så fatte omständigheter nogsamt haft anledning och fog, at nu straxt söka tillbaka en sådan rasp- och spinhuset på

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1334, Borgarståndets protokollsutdrag, nr 89 (flera handlingar).

wiss tid, och så länge det hade samma inkomst af nöden, tillagd andel, ad den eljest staden enskylt tillhörande stadsauctionscommarens behållning, hälst spinhuset icke kan sägas till något dess behof hafwa denne inkomst vidare af nöden, då wärcket kunnat till en privat under arrende uplåtas, men wilckor at therföre i årl:t arrende utbetala en större summa, än som de 25 procent af auctionscommarens behållning sig till bestiga, och det slutne arrendecontractet så mycket mindre kan therwid ligga magistraten i wägen, som magistraten icke blifwit, enl:t riksens höglofl. ständers ofwanbem:te förordnande, förut hörd öfwer the betingade wilckoren till arrendet. Dock som nuwaran- de arrendatoren förklarar, at i fall the, wärcket anslagne och honom genom arrendecontractet tillärkände inkomster och förmoner, på minsta sätt minskades, skulle äfwen hans förbindelse till contractets fullgörande upföra, och följaktel:n then angelägne behof, hwartill arrendesumman blifwit anslagen, sakna ett nödigt understöd, så håller wäl borgareståndet på ena sidan med cammar-, oeconomie- och commercedeputation betänckeligit, at nu medelst inkomsternes minskning för rasp- och spinhuset, giöra någon ändring i det therom uprättade arrendecontractet, men är tillika på andre sidan af then tancka, at enär the nu betingade arrendelåhn lupit till ända, Stockholms stad då, och sedan alt framgent utan hinder, bör enskylt få upbära och till sine behof använda hela avancen af auctionswärckets behållning här i staden, såsom en inkomst, hwartill staden lika med alle andre städer i riket, hwar för sig, enl:t privilegier endast och allena är berättigad, hwilcket med de öfrige etc. etc.

Uplästes secreta utskottets extractum protocolli,¹ af d. 25 i innewarande månad, angående nödwändigheten, at herrar riksens råds löhner måge förbättrade warda, på det de, som bekläda det yppersta, mäst lysande, och tillika mäst ansvarige och mödosammaste ämbete i riket, hwilcket de tillträda med åtföljande dryge och oundwiklige utgifter, och hwilcket de under fremmande magnets sändningebuds upmärksamhet, icke efter enskilt beqwämlighet, utan som ämbetets wärdighet och rikets heder fordrar, bestrida, samt uti hwilckes wård riksens ständer anförtrodt deras säkerhet, samt fri- och rättigheter, måtte, såsom riksens ständers fullmäktige och wäktare, samt förmår för friheten,

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1327, Sekreta utskottet, nr 56.

med obekymrade sinnen om en tarfwelig utkomst, kunna fullgiöra det förtroende, som riksens ständer wid deras ämbete fästa.

Och som secrete utskottet wid denna riksdag giordt de författningar wid statswäcket, at det eij allenast kan tåla någre wisse eftergifter uti bewillningen, utan ock en och annan oundwikel. tillökning uti staten, så tillstyrcker secrete utskottet, at samt. herrar riksens råd måge erhålla tolf tusende d:r s:rmts åhrlig löhn, samt at sådant måtte dem beräknas från detta årets början, dock at detta må allenast sträcka sig till det antal af riksens råd, som regeringsformen utsätter. Willjandes secrete utskottet, hwad generalgouverneuren i Pommerns beträffar, med särskildt utlåtande framdeles inkomma: Med mera secrete utskottet anfördt, angående nödwändig tillökning på taffelpengarne för presidenten uti Kongl. Maj:ts och riksens cancellie, till 3000 d:r s:rmt, samt taffelpengar 3000 d:r samme mynt för den af herrar riksens råd, som under presidentens frånwaro eller siuklighet hans ämbete förrättar. Wid detta tillfälle jämwäl hos secrete utskottet under öfwerwägande kommit, huruledes herr riksrådet, generalgouverneuren, riddaren och commendeuren af Kongl. M:ts orden grefwe von Rosen igenom sine långl:e och ärofulle tjenster giordt sig wärdig af riksens ständers särskilte åtancka. Och aldenstund, med finske generalgouvernement[et]s¹ indragning, de herr riksrådet och generalgouverneuren bestådde taffelpenningar ifrån 1754 års början uphördt, med riksens ständer wid denne riksdag funnit godt, at de tjenstlöse gouvernementsbetjenternes löhner böra för dem continuera, till dess de warda befordrade, så hemställer secrete utskottet, om icke herr riksrådet och generalgouverneuren grefwe von Rosen i stället för taffelpenningar, må personelt tilläggas fyra tusende d:r s:rmt åhrligen ifrån 1754 års början.

Hwilcket alt ståndet, efter skiedd proposition af herr talman, fant skiäligit at bifalla. Hemställandes herr talman härhos, om icke genom en deputation af tolf personer, detta beslut måtte de öfrige resp:e stånden kundgiöras, hwilcket bifölls, och åtog herr borgmästaren Schau sig att föra ordet.

Uplästes prästeståndets extractum protocoll, ang:de ett noga iakttagande,² af de författningar och beslut, som riksens ständer wid de förflutne riksdagar

¹ Enl. konc.; renskr.: *generalgouvernements*.

² Borgarståndets arkiv, vol. R 1334, Prästeståndets protokollsutdrag, nr 5 (flera handlingar).

stadgat, angående de fordringars betalande, som af reductionen härrör, hwarjemte prästeståndet låtit sammanhämta och bilägga ber:de stadgade författningar.

Herr talman hemställdte, om icke detta extractum protocolli med dess bilagor, måtte remitteras till reductions- och liquidationsdeputationen, hwilcket bifölls.

Uplästes kammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande,¹ öfwer peruquemakareämbetets ansökning, at de så kallade hårfriseurer, måtte förbiudas, med hårskammande och friserande, samt peruquers förfärdigande, ämbetet uti dess näring och handtwärck förfördela. Hållandes deputationen före ingen tillräckelig anledning wara, at genom något allmänt förbud, twinga dem, som hafwa egne betjenter, at allena hålla sig till peruquemakareämbetet och till hårs friserande nyttja dess gesällers och gossars tjenst. Icke eller, at den, som wärckel:n är i någons tjenst, och går dagel:n till dess duk och disk, kan förmenas, jemte dess husbonde, efter dess tillåtelse, någre flere med egne hårs friserande betjena. Och på det sysslolöst folcks skyddande under titul af hårfriseurer i möjligaste måtton må förekommas, hälst en sådan näring icke tyckes förtjena borgarerätt, ty tillstyrcker deputationen, det hwarcken någre publique wärck, ämbeten eller skråen, icke eller någre private högre eller mindre ämbetsmän må tillåtas, förswarsedlar till någon hårfriseur meddela, eller någon tillåtas, med hårs friserande betjening giöra, som icke är i någons wärckeligt tjenst, samt går till dess duk och disk, och således hårs friserande, såsom en bisyssla idkar, enligit adelige privilegierne. Finnandes deputationen för öfrigit, at de redan utkomne förbud äro tillräckelige at afböija det intrång, som hårfriseurer skola tillfoga peruquemakareämbetet, medelst peruquers förfärdigande.

Uplästes ett af hårfriseuren Petter Broman inlemnad memorial, at han måtte enl:t denne stads magistrats resolution bibehållas wid den förmon, at såsom hårfriseur få betjena dem, som sådant åstunda.

Herr borgmästaren Schau: Jag finner wäl at deputationen tagit saken något nermare, än elljest wanligen skiedt, i det här tillstyrckes, at inge andre adelens betjente måge få betjena folck med hårs friserande, än de, som gå till husbon-

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1330, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 35 (flera handlingar).

dens duk och disk. Men härwid bör likwäl, om missbruket wederbörl:n skall hämmas, den tillägning göras, at det ej widare må sträckas, än inom huset och utan betalning. Ty eljest är härmed ej mera uträttat, än at man i stället för hårfriseurer med försvarsresolutioner eller sedlar, få adelens och andras betjente.

Herr talman mig tycktes, at hårfriseuren Broman kunde ifrån förbudet undantagas. Han har lärdt sin syssla utomlands, och idkat den ifrån sin barndom. Han har magistratens resolution och lof dertill, han har hustru och många barn, som skulle försättjas i elände, om han ej får göra hwad han har lärdt, och dermed nära sig och de sine. Han har ock förlorat sin lilla egendom wid den olyckelige branden på norr, allesammans sådane omständigheter, som böra beweka oss dertill, at han må så mycket mera bibehållas, som han ingen annan syssla förstår.

Herr borgmästaren Finerus: Jag bifaller för öfrigit betänckandet, med de af herr borgmästaren Schauvs gjorde tillägningar, dock at Broman härifrån får undantagas. Det wore synd, at försättja honom med hustru och barn i yttersta elände, i det man betoge honom den enda näring han lärdt. Och tror jag för öfrigit, at ingen peruquemakare förstår så wäl, at frisera hår som han.

Herr borgmästaren Johan Boberg: Jag wille gierna få weta, huru och hwarifrån detta Bromans memorial inkommit. Detta strider mot all ordning, och bör fördenskull aldeles icke komma i någon consideration utan rent af förkastas. Härmed instemde herr borgmästaren Lundeberg.

Herr talman: Jag wet ej så egentel:n hwarifrån detta memorial inkommit. Till äfwentyrs har det följt med från deputationen. Men wore härmed huru det kan, så håller jag före, at ståndet ej bör häruti wara så nogräknat, när saken angår en karls räddande samt dess hustru och många barn från yttersta elände och undergång. Jag tycker, at sådant förtjenar ståndets upmärksamhet, när derom kan påminnas.

Herr borgmästaren Schauv: Jag bör påminna, at Broman har magistratens resolution och derwid bör han bibehållas, så framt wi ej willje, at han skall med hustru och barn börja tiggeri, eller swälta ihjäl, emedan han ej någon annan syssla lärdt, än at frisera hår. Det faller mig besynnerligit före, at man tillstädjer qwinfolck, at gå i kring i husen ock frisera hår, men manfolck willje wi

sådant förbiuda. Mig tyckes at det som skier med en, bör ock skie med den andre, om man ändtel:n will wara så sträng.

Herr ålderman Holtz: Som Broman icke lärdt någon annan syssla, och han eij får antaga någon lärling, så må det ock personelt för honom tillstädjas at frisera hår, men inge flere.

Herr talman hemstälde om icke betänckandet finge bifall, med de af herr borgmästaren Schauv gjorde tilläggningar, dock at hårfriseuren Broman härifrån undantages, och at hädanåt ingen må auctoriseras, icke ens qwinfolck utom de som äro i peruquemakareämbetets tjenst at betjena med hårs friserande, hwilcket bifölls.

Sexton deputerade från ridderskapet och adelen anmältes och infördes. Och berättade herr statssecreteraren baron von Höpken, at när ridderskapet och adelen hade bifallit at löhnen skulle fördelas i ett lika antal, emellan civiles och militaires sökande, hade ridderskapet och adelen welat derigenom förekomma den jalousie, som eljest torde yppa sig. Sedan nu borgareståndet träffat en annan indelning, och de öfrige resp:e stånden sådant bifallit, hade ridderskapet för nemde orsaks skull funnit sig föranlåtut, at recommendera och anmoda det wille ståndet å nyo företaga detta mål, och se till om icke ståndet kunde förena sig med ridderskapet och adelens utlåtelse.

Herr talman: Jag twiflar icke, at ju ståndet lærer låta föredraga sig saken å nyo, och se till huruwida giörligit är, at förena sig med ridderskapet och adelen till erhållande af det anmälde ändemålet, då ståndet och lærer meddela snar underrättelse i hwad slut det öfwer detta kunnat stadna, hwarmed desse deputerade afträdde.

Herr borgmästaren Renhorn: Mig tyckes, at wi wäl kunde bifalla ridderskapet och adelens begäran. Men likwäl med den cautele, at expeditionen hwilar, till dess ridderskapet och adelen ifrån sig remitterat de af ståndet inlemnade oförgripelige tanckar ang:de justitiärevisionen.

Herr talman: Det lærer eij gå an, at giöra ett sådant förbehåll. Och således hemställer jag, om icke ridderskapet och adelens anmälte begäran om en lika delning af lähnens antal må bifallas, och deputerade nu afgå samt lemna underrättelse så härom, som ang:de vårt bifall till secrete utskottets extractum protocoll ang:de tillökningen på herrar riksens råds löhner. Wid hwilcket till-

fälle, deputerade jemwäl kunde begära, at det af herr borgmästaren Renhorn anmälte målet må remitteras.

Uplästes secrete utskottets extractum protocolli,¹ af d. 25 i denne månad, ang:de något förordnande, huru förhållas skall, wid en konungs dödelige frånfälle, med förmynderskapet för en minderårig konung. Tillstyrckandes secrete utskottet, i anledning af anförde skiäl, såsom säkrast och bäst at förordna, det, i fall den högste Guden skulle straffa riket med Kongl. Maj:ts dödelige frånfälle, under cronprintsens omyndige år, hela rådet utan deltagande med någon annan, må riksens styrelse förestå och den unge konungen utropa låta, med mera, ut in actis.

Herr talman hemstaldte, om icke detta secrete utskottets tillstyrckande finge bifall, hwilcket med Ja beswarades.

Uplästes secrete utskottets extractum protocolli,² ang:de riksdagens slut. Gifwandes secrete utskottet wid handen, sig kunna wara färdigt med dess arbete till nästinstundande midsommar, eller allrasidst till Junii månads slut, och at secrete utskottet förnummit, at de fleste deputationer jemwäl till denne tid kunna deras angelägnaste ärende[r]³ afgjöra. I anledning hwaraf secrete utskottet håller före, at terminen till riksdagens slut kunde fastställas på d. 15 nästkommande Julii, och at riksens ständer å den dagen måge sig på rikssalen infinna, at riksdagen då i Herrans namn avsluta.

Herr borgmästaren Lange: Som ärenderne böra wara afgiorde och deras afgjörande bör sluta riksdagen, men ej twert om, så håller jag före, at det wore bäst, at wi bifalle detta tillstyrckande, med den tilläggnig, så wida möjjeligit är.

Herr talman frågade, om detta upläste secrete utskottets extractum protocolli finge bifall, med den nyssförrut af herr borgmästaren Lange giorde tilläggnig, hwilcket med Ja beswarades.

Och påminte herr talman, at, efter ståndets förrut fattade beslut, 12 deputerade måtte afgå och notificera de öfrige resp:e stånden, de beslut, hwaruti ståndet stadnat öfwer så wäl de förrut afgiorde, som desse senare 2:ne målen, hwilcket bifölls.

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1327, Sekreta utskottet, nr 57.

² Borgarståndets arkiv, vol. R 1327, Sekreta utskottet, nr 58.

³ Enl. konc.; renskr.: *ärende*.

Uplästes cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande,¹ ang:de öfwerceremoniemästarens baron Gustaf Palmfeldts ansökning, at det hans fru, för detta warande kongl. hof-fröken Ehrenstina Grisheim förundte lifstids arrende på Strömsholms kongsladugård, måtte förwandlas till en tid af femtjo år, hwilcket deputationen tillstyrckt. Och hade ridderskapet och adelen, samt prästeståndet dertill samtykt, som ock ståndet samma tillstyrckande biföll.

Uplästes ett utdrag af secreta deputationens protocoll,² d. 8 sidstl:ne April, med hemställande, om icke deputationens, under sidstl:ne riksdag, afgifne betänckande, ang:de öfwerstens i fransysk tjenst Eric Gustaf Lilljenbergs anförde beswär, öfwer förment lidande, wid dess anbud, då capitulationer till tu regementers upsättjande blifwit bewilljade, måtte nu uptagas och afgjöras.

Detta hemställande bifölls, och uplästes fördenskull secreta deputationens yttrande, af d. 23 April 1752, ang:de detta mål. Tillstyrckandes deputationen, så i anseende till öfwersten Lilljenbergs gjorde fördelaktige anbud wid denne nemde capitulationen af 1000:de dahl:r s:rmt till cronans fördel, som ock, at han med ett anseenligt capitals insättjande i banquen till cronans säkerhet, jemte wäxlars remitterande med hög wäxelcours lidit en känbar skada, det måtte öfwersten Lilljenberg, som dessutan i utrikes tjenst sig med mycken distinction wid flere tillfällen upfördt, anmälas hos Hans Kongl. Majjt, at wid förefallande ledighet hugnas, med en anständig befordran.

Uplästes en ledamots härwid afgifne särskildte votum.

Herr talman frågade, om icke secreta deputationens tillstyrckande af d. 23 April 1752 finge bifall, hwilcket med Ja beswarades, förutan af h:r borgmästaren Fredrich Ingman, som sade sig icke kunna därtill samtycka.

Uplästes cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande,³ öfwer 20 § af Kongl. Majj:ts secreta och särskildte proposition, angående Bråborgs diurgård, eller diurö och ryttmästaren Adelsverds ansökning at ständigt få besittja och till skatte inlösa bem:te ö, emot 14 års räntas ärläggande i köpeskillning, hwilcken deputationen funnit skiäligit at föröka till 20 års ränta el-

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1330, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 36.

² Borgarståndets arkiv, vol. R 1328, Sekreta deputationen, nr 9.

³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1330, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 37. Även 15 juni 1756.

ler åttahundredesjuttiofem dl:r s:rmt, hwilcken ock ryttmästaren Adelsverd, på händelse af bifall, åtagit sig at betala, och deputationen fördenskull tillstyrkt, at hans ansökning måtte bewilljas, dock med förbehåll, at han under förlust af skatterättigheten och besittning warder förpliktad 1:o at inrätta och underhålla ett schäfferie af 100 st. får af engelsk och spansk art. 2.do at hålla, och om höstetiden, till dem som begära, utlemna 12 st:n baggar. 3:io at årl:n eller hwarje höst, till allmogens lindring uti inkiöpet af gode gumsar, till dem aflåta 12 st:n emot betalning, för dem som äro halft annat år gamle, 2 d:r s:rmt, och dem som samme år warit lamb 1 d:r och 16 öre s:rmt st.

Herr borgmästaren Fredrich Ingman: Jag begär, at detta betänckande må ligga på bordet, till nermare genomseende. Det wore skam och skada, om en sådan egendom skulle försälljas till ett så ringa pris. Skall det skie, biuder jag derföre dubbel kiöpeskilling, med alle de wilckor ryttmästaren Adelsvärd blifwit ålagde.

Tolf deputerade från bondeståndet ankommo, och anmälte dannemannen Joseph Hansson, at bondeståndet bifallit secrete utskottets tillstyrckande, ang:de riksdagens slut, och gifwit desse sine deputerade in commissis, at begära det wille de öfrige resp:e stånden jemwäl dermed sig förena, på det bondeståndets ledamöter, hwars sommarsysslor nu instunda, måtte i någorlunda god tid få resa hem till deras jordbruk.

Herr talman berättade, at ståndet jemwäl detta secreta utskottets tillstyrckande bifallit, dock med den tilläggnig, så wida giörl:t är, hwilcket ståndets deputerade nu woro bortgångne, at hos de öfrige stånden anmäla, hwarmed desse deputerade afträdde.

Herr borgmästaren Renhorn återtog discoursen, ang:de Bråborgs diurö, och yttrade sig, at om 100 stn spanske el:r engelske får där kunde födas, och fodret för hwarje får således eij kostade mera, än det interesse, som kunde falla af 8 d:r s:rmt wore det ett siungande kiöp. Man borde se till, at cronans ägendorar icke i fåfängan bortkastades.

Herr talman: Ryttarmästaren Adelsvärd innehar denne ägendom, såsom arrendator, efter fram:ne assessoren Erlander, med wilckor, at wid öen bibehållas, så länge han fullgör de wilckor, med hwilcke den blifwit under arrende lemnad, och således kan han, så länge det skier, icke derifrån rubbas. Efter förordningarne får man kiöpa cronoägendorar för en kjöpeskilling af 6 åhrs rän-

ta, Adelsverd har budit 14 års ränta, och på deputationens tilltyrckande åtagit sig at betala 20 års ränta, samt at tillika upfylla de af deputationen föreslagne willkoren.

Herr borgmästaren Lundeberg begärdte, at betänckandet måtte hwila, hwilcket bifölls.

Herr talman anmälte, at herr borgmästaren Johan Boberg gifwit wid handen, det alt för store swårigheter möta honom i allmänne beswärsdeputationen, med den §, ang:de städernes lidne förfördelande af handtwärckare på landet. Herr talman hade warit i deputationen och funnit präste- och bondeståndets ledamöter någorlunda benägne, at gå in med borgareståndet. Men ridderskapets och adelens ledamöter hade icke stått at böija till någon billighet. Herr talman trodde fördenskull, at denne §:s innehåll snarast skulle winna bifall, om deraf ett extractum protocoll formerades och till de öfrige stånden afginge. Detta bifölls.

Herr borgmästaren Renhorn: Ridderskapet och adelen har wäl altid giordt städernes handtwärckare intrång. Men nu börja de at gå alt för långt, så at snart ingen finnes, som icke har sin hofskräddare och flere handtwärckare. Jag will till prof på deras tilltagsenhet upläsa en förswarsedel, som hofintendenten Lovis De Geer gifwit en, at wara hofskräddare på Årstad härutom staden. Här af ses, at karlen eij går till sin husbondes duk och disk, och at honom blifwit lemnad frihet, at bo hwar han will. Det torde wara nyttigt, at denne förswarsedel måtte följä med såsom bilaga wid vårt extractum protocoll, och at herr bisittjaren Flodman måtte tillika laga så, at wi finge en nummerlista på alle bönhasar här i staden, som jemwäl må biläggas. Detta bifölls likaledes. Och åtog herr borgmästaren Johan Boberg sig, at upsättja extractum protocoll till näste plenidag således och i den form, at en förordning i anledning deraf må kunna författas.

Ståndets herrar deputerade återkommo, och berättade herr borgmästaren Schauv, at de öfrige stånden låtit weta, det icke ett enda mål af dem, som borgareståndet afgjordt och anmält, hade ännu hos dem blifwit föredragit. Herr grefwen och landtmarskalcken hade betygat sin fägnad öfwer altsammans, men i synnerhet deröfwer, at ståndet behagat ändra dess yttrande ang:de lähens delning, hwarföre och herr grefwen och landtmarskalcken hade lofwat reciprocité, och at Östhammars stads ansökning om särskild pastor skulle fö-

retagas. Äfwenså, at oförgripelige tanckarne, ang:de justitiärevisionen skulle remitteras. Prästeståndet hade lofwat företaga ståndets extractum protocoll i ang:de tjensters bortgifwande.

Uplästes instructionsdeputationens utlåtande,¹ jemte project till en ny instruction för urskillningsdeputationen.

Wid 1 § af instructionen anmärcktes, at deputationen hållit före, det under landtmarskalckens frånwaro, som enl:t 15 § riksdagsordningen i denne deputation förer ordet, borde den äldste af ridderskapet och adelens ledamöter derstädes föra ordet, i landtmarskalckens ställe. Och som detta tyckes strida emot 14 §:s innehåll uti riksdagsordningen, hwaräst den meningen blifwit uttryckel:n tillagd, neml:n, eller hwem deputationen will af samme stånd, dertill utse, och rättigheten at wällja sig ordförande tacité således blifwit förbigången, så ansågs för nödigt, at nyssber:de mening må jemwäl uti instructionen införas, näst efter de orden, den äldste af ridderskapet och adelens därwarande deputerade, dock at jemwäl i stället för det ordet *äldste* sättes *förste*, aldeles, som 14 § uti riksdagsordningen innehåller och förmår.

Wid 1 §:s andre afdelning, frågade herr borgmästaren Fries, om icke ståndens enskildte beswär skola, efter den utmärckte termin, få i deputationen emottagas, som wid denne riksdag skiedt.

Herr talman: Wi böra eij föreställa oss, at sådane beswärligheter skola möta wid näste riksdag, som wid denne beklagel:n skiedt, och hwarigenom stånden ifrån deras wanlige riksdagsarbeten blifwit hindrade. Och som således stånden wäl hinna med, at inom en månad från riksdagens förste utblåsning urskillja deras beswär, så lærer det wara bäst, at terminen, så för ståndens ledamöters enskildte, som privatorum beswär, blifwer densamme som deputationen nu anfördt.

2 § af instructionen uplästes. Och anmärckte herr borgmästaren Lundeberg wid denne §:s förste afdelning, at instructionsdeputationen hållit före, det ingen deputation må ifrån sig skiuta de mål, som dit af urskillningsdeputationen förwiste blifwit. Och som det kunde hända, at urskillningsdeputationen remitterade till annan deputation sådane mål, som icke egendtel:n dit höra, så fordrades härwid någon jemnckning således, at deputationen wäl eij måge äga magt, at directe ifrån sig skiuta de remitterade mål, men likwäl frihet, at anmä-

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1332, Instruktionsdeputationen, nr 1 (flera handlingar).

la sakens omständigheter hos plena, som kunna förordna, om målet skall blifwa qwar, eller hwart det till skiärskådande bör gå.

Herr borgmästaren Brunsell: Jag bör ock härhos anmärcka, at slutmeningen af 2 §:s förste afdelning, eller desse orden böra gå ut: Så skall ock urskillningsdeputationen noga tillse, at inge andre mål antagas, än de som efter denne instruction etc. böra komma till riksens ständer, hälst i annor händelse folcks wälfärd kunde komma at lida.

Herr justitiarien Faxell: Det förefaller mig besynnerligt, at man will raisonnera öfwer saken, innan man hördt hela instructionens sammanhang.

Herr borgmästaren Renhorn påminte, at för redighets skull wore bäst, at hela instructionen först uplästes, och sedan öfwer §§ i ordning discourerades. Detta bifölls.

Och uplästes denne instruction till slutet, hwarefter herr talman förestäldte, at som saken wore widlyftig och omständigheterna många, torde wara bäst, at denne instruction blefwe liggande på bordet, till deras närmare genomseende, som det åstunda, hwilcke sedan kunde inlemna deras anmärckningar till ståndets ytterligare öfwerwägande. På lika sätt kunde ock med de öfrige instructionen förfaras, hwilcke ligga framme i cancelliet till genomläsande.

Uplästes justitiædeputationens betänckande,¹ af d. 8 i denne månad, ang:de brukspatronen Gabriel Tims ansökning, at i anseende till anförde skiäl, uppå halfwa Semla stångjernsbruk, uti Wästmanneland, Norbergs härad, och Wästansfors sochn belägit, som honom under fideicommissrättighet, efter hans afl:ne fader brukspatronen Johan Paul Tim tillfallit, få giöra ett penningelåhn af 100000 dl:r kopp:rmt, hwilcket Kongl. Majj:t, genom nådigt utslag, af d. 29 Maii, honom afslagit, hwilcket deputationen, i anledning af anförde skiäl och omständigheter, samt med wisse wilckor, tillstyrckt.

Uplästes herr advocatfiscalen Bildenschiölds särskildte votum i detta mål, hwarmed auditeuren von Kothen och probsterne Schenberg och Jacobsson sig till alle delar hade förenat.

Herr borgmästaren Cervin och herr justitiarien Faxell samt flere förklarade sig bifalla det nu upläste särskildte votum i detta mål. Men herr borgmästaren Fries och åtskillige andre begärdte, at målet måtte ligga på bordet.

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1329, Justitiedeputationen, nr 17.

Tolf deputerade från prästeståndet inkommo, och anmälte herr biskopen doctor Hallenius, at desse deputerade blifwit af deras stånd utskickade, till att fullgjöra en skyldighet för en prästeståndets ledamot, probsten Fundahn, med hwilcken justitiædeputationen tyckes hafwa efter summum jus, eller på det strängaste förfarit. Prästeståndet hade länge kjänt probsten Fundahn, såsom en wärdig ledamot, och skulle fördenskull gierna se, at hans sak, utan widlyftig omgång kunde hielpas. Om man såge efter uti protocollerne wid förre riksdagar, torde något sådant jemwäl händt en borgareståndets ledamot. Och fördenskull wille herr doctoren och biskopen hemställa, om icke ståndet skulle finna skiäligit, at öfwerlemna hela detta ärende, ang:de probsten Fundahn, till prästeståndets afgjörande, såsom ett dess oeconomicum. Försäkrandes, at prästeståndet, lærer dermed som sig bör efter omständigheterna förfara.

Herr talman yttrade sig, at enär detta mål kommer at företagas, lærer ståndet giöra hwad möjligit är och omständigheterna erfordra, samt se till huru det, i anledning deraf, må kunna gå in uti prästeståndets begäran.

Hwarmed desse deputerade afträdde.

Herr borgmästaren Renhorn: Jag må ej tro, at framl:ne borgmästaren Plomgrén mentes med det exempel, som uti protocollerne skulle eftersökas. Om så är, så måste jag anmärcka, at här icke är pur casus. Ty Plomgren attackerades orättwisligen af illsinnade, som icke ens woro riksdagsmän. Men probsten Fundahn deremot har fådt en betydande anmärkning öfwer sig af en deputation. Och tror jag fördenskull wara bäst, at detta ärende hwilar, till dess wi få nermare underrättelse härom.

Herr handelsman Allegre: Jag tror ej at framl:ne borgmästaren Plomgrehn här påpekas, utan snarare en riksdagsfullmäktig Blom från Engelholm, hwilcken något dylikt händt, som nu med probsten Fundahn skiedt.

Herr borgmästaren Omnberg: Innan wi kunna utlåta oss, lærer wara nödigt, at ståndet genom en deputation må begära underrättelse, hwilcken prästeståndet, med det påpekade exemplet ment.

Herr talman hemstälde, om icke saken måtte hwila till vidare. Detta bifölls.

Herr borgmästaren Cervin upläste ett tillärnat extractum protocollis, ang:de Hedemora stads ansökning, om ett öre s:rmt af hwarje matlag öfwer hela riket

till publique husens upbyggande i ber:de stad, hwilcken expedition bifölls, och lydde sålunda:¹

S. D. Uplästes Hedemora stads riksdagsfullmäktiges, rådmannen Nils Hylphers till riksens ständers urskillningsdeputation ingifne ansökning, om hielp och understöd till 2 öre s:rmt på matlaget öfwer hela riket, hälften till staden och andre hälften till kyrckan för samme stad, som på någre timars tid af en häftig wådeld d. 2 Maii 1754 är worden i aska lagd, hwilcken ansökning wälbemyndig deputation till riksens ständers plena remitterat, så wida sådant wore ett mål, som ankommer på riksens ständer allena. Och som det är allmänt bekant, at Hedemora stad, såsom förbemyndat är, aldeles afbrunnit, hwarigenom inwånarne, som förlorat all dess fasta och lösa ägendom, blifwit satte ut en så usel och swår belägenhet, at the icke af egen förmåga kunna återuprätta staden och thess publique hus, hwartill den af Kongl. Maj:t nådigst bewilljade summa af 8000 d.r s:rmt, emedan therutöfwer ansenlig kostnad är nödwändig och aldeles oundgängelig, som the af riksdagsfullmäktigen uti ansökningen fördragne omständigheter nermare förklara. Altså finner borgareståndet för sin del, at thenne staden, och thess förolyckade inwånare förtjena alt ömsint medlidande, och kan therföre ej annat, än för staden allena bifalla det begärdte understöd till the publique husens återupbyggande, af ett öre s:rmt å matlaget, at på ett år, neml:n 1756 af wederbörande cronobetjente öfwer hela riket upbäras och till stadens afleweras.

Men hwad then begärdte hielpen till kyrckan angår, så emedan tornbyggnaden icke synes wara af någon synnerlig angelägenhet, och äfwen med orgelbyggnaden kunde hafwas anstånd till framdeles, ty finner borgareståndet bem:te kyrcka, som härtills af mångfaldige byggnader blifwit utblottad, till the öfrige förestående oundgängelige byggnader och utgifter, wara the med belåten, at hon tillika med staden må tillåtas genom stamböcker öfwer hela riket få söka och af christmilde menniskor insamla understöd till ofwannemde nödige behof, hwilcket med de öfrige resp:e stånden till gunstbenägit bifall, hörsamt och wänl:n comuniceras.

Herr grosshandlaren Clason anmälte, at ståndets herrar deputerade öfwer cancelliet hade genomsedt secreterarens hållne räkning öfwer inkomst och utgifter, sedan sidstl. riksdag till nästwekne 1755 års slut, och funnit densamme

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1334, Borgarståndets protokollsutdrag, nr 90.

till alle delar hafwa sin rigtighet, hwilcket intygande herrar deputerade jemwäl a tergo på räkningen påskrifwit.

Herrar deputerade hade funnit at åtskillige städer ännu wore skyldige, hwilcket borde med det första betalas, emedan uti banquen eij mera än wid pass 300 d:r k:rmt för ståndets räkning woro återstående. Och hade herrar deputerade för öfrigit noggsamt funnit, at behofwen så wid denne riksdag, som till den nästkommande fordra, at afgiften till ståndets cancellie blifwer så stor, som den wid de 2:ne sidst förflutne riksdagar warit.

Herr talman: Det fägnar mig, at herrar deputerade funnit räkningen hafwa sig rigtighet. Och som riksdagens slut snart instundar, beder jag, at de skyldige städer måge ofördröjel:n betala deras debet. Äfwen ock hemställer jag, om icke herrar deputerades yttrande bifalles, at afgiften till cancelliet blifwer nu lika som sidste riksdag. Härtill swarades Ja. Men herr borgmästaren Cervin och Lundeberg höllo före, at fordringarne måtte först inbetalas, och kunde man sedan se till, hwad som behöfdes vidare.

Tolf deputerade från ridderskapet och adelen ankommo, och berättade herr envoyen baron Scheffer at ridderskapet och adelen hade bifallit de fyre af ståndet anmälte målen, glade så öfwer borgareståndets, som deras egit stånd så snarl:n fattade beslut. Herr talman tackade för underrättelsen, och desse deputerade afträdde.

Herr borgmästaren Renhorn: Kyrckoherden Hiortsberg har förfärdigat en förklaring öfwer cathecesen, som är ett af de bäste arbeten, som i detta ämne någonsin utkommit, och således tror jag wara nödigt, at städernes fullmäktige måge kiöpa någre exemplar hwardera och skicka hem. Exemplet kostar allenast sex marck. Detta bifölls, och läto en stor del af herrar ledamöterne anteckna sine namn, samt det antal af exemplar de wille taga, på ett särskildt paper.

Herr borgmästaren Renhorn anmälte vidare, det bergsstäderna wid sidste riksdag ärhållit en resolution på deras beswär, ang:de nederlagsfrihet på spannemål. Och som bondeståndet haft en dylik ansökning och fått en olika resolution, så hade wederbörande häraf tagit sig tillfälle, at ställa bergsstädernes erhållne rättighet i quæstion. Detta hade herr borgmästaren anmält i secrete deputation, och begärdt, att målet derstädes, i anledning af rådsprotocollerne,

måtte upptagas. Begärandes herr borgmästaren, det ståndets herrar ledamöter i deputationen måtte få in commissis, at lägga handen derwid, hwilcket bifölls.

Uplästes Carl Winblads ingifne memorial,¹ med anhållan at ett af honom i byggnadskonsten förfärdigat, och med ett anseenligt antal ritningar till husbyggnader försedt wärck, på det sättet måtte understödjas, at ett exemplar wid hwarje rådstugu, samt wid hwarje tingsplats å landet måtte inlösas, till at wid förefallande tillfällen nyttias i de orter, där inge architecter pläga finnas.

Herr borgmästaren Renhorn recommenderade, at af detta wäl utarbetade och nyttige wärck ett exemplar, för hwarje rådstugu måtte inlösas.

Men herr borgmästaren Ingman deremot yttrade sig, at sådane ritningar eller böcker ej behöfdes, hälst hwar ock en bäst sielf wiste huru han wille inrätta sine husbyggnader.

Herr talman: Wäcket är i sanning wäl utarbetat, och nyttigt för städerne. Och håller jag fördenskull före, at ett exemplar för hwarje stad lærer beqwämligast kunna inlösas för cancelliets medel. Dock böra de wara inbundne i franskt band.

Detta bifölls, förutan af herr borgmästaren Ingman, som sade sig hwarcken behöfwa eller willja hafwa något exemplat för sin stad.

Herr talman anmälte, at herr borgmästaren C. G. Boberg och herr rådman Abraham Hylphert begärt resa bort öfwer instundande helgedagar, hwilcket bifölls.

Herr talman gaf wid handen, at secreteraren, i anledning af ståndets beslut, hade upsatt det bref, som till de städers magistrater borde afgå, hwilckes fullmäktige från riksdagen hemrest, och öfwer permissionstiden uteblifwit. Hemställandes herr talman, om icke med detta brefs afsändande kunde hafwas anstånd, emedan riksdagens slut annalckas, och i det stället ett extractum protocollii wid riksdagens slut afgå, hwaruti jemwäl böterne för sådant uteblifwande kunde determineras.

Herr borgmästaren Omnberg: Sju weckor äro ännu qwar till riksdagens slut. Och som det är oförswarligt, at hemresande riksdagsfullmäktige blifwa bortta så länge öfwer den dem förelagde tiden, och ståndet förrut bifallit, at bref härom skall afgå, så begär jag at brefwet må justeras, och afsändas.

Härmed förenade sig herr borgmästaren Cervin och Renhorn samt flere.

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1335, nr 82.

Det projecterade brefwet i detta ärende uplästes och bifölls.¹ Hwarwid anbefaldtes, at häraf exemplar skulle renskrifwas, och med herr talmans och secreterarens underskrift afgå till städerne Helsingborg, Söderhamn, Schenninge, Säther och Fahlkiöping, hwilcke städers fullmäktige öfwer permissionen uteblifwit.

Herr borgmästaren Renhorn förestäldte, at som herr borgmästaren Pihl, så länge öfwer den förelagde tiden bortoblifwit, utan at gifwa ståndet orsakerne dertill wid handen, så borde nu en annan ledamot i dess ställe wälljas till secrete utskottet, hwilcket ståndet biföll.

Herr borgmästaren Schultén: Jag kan icke se, huru ståndet skulle kunna wällja någon annan secrete utskotts ledamot, uti herr borgmästaren Pijhls ställe, så länge man ej wet orsakerne till hans bortoblifwande, icke eller kan hafwa sig bekandt, om han icke i dag eller morgon kan wara här. Man wet ju noggsamt, at borgmästaren Pijhl är siukliger, och är mig kunnogt, at han för någon tid sedan fådt något ondt i sin hand. Desse och dylike lagl. skiäl och omständigheter kunna hittills hafwa hindrat honom at resa hit. Och det wore således alt för hårdt, at på det föreslagne sättet emot honom förfara, hwarföre jag ock håller före, at man åtminstone bör wänta, till dess swar från magistraten på detta ståndets bref ankommer.

Härmed förenade sig herr borgmästaren C. G. Boberg.

Men icke dess mindre beslöts, at herrar electorerne skulle sammanträda i morgon till en ny secrete utskotts ledamotswahl, i herr borgmästaren Pijhls ställe.

Tijo deputerade från bondeståndet ankommo, och gaf häradsdommaren Jacob Larsson wid handen, at bondeståndet förehaft och bifallit secrete utskottets extractum protocolli, angående förmynderskapet för en minderårig konung, wid en konungs dödellige frånfälle. Likaledes hade bondeståndet låtit sig föredraga cammar-, oeconomic- och commercedeputationens betänckande, ang:de cronosäteriet Ållestad i Elfsborgs lähn, och samma betänckande bifallit, med de wilckor, som dess extractum protocolli, hwilcket nu aflemnades, utwisar.

Herr talman tackade för underrättelsen, och bad desse deputerade återbära ståndets hälsning, hwarmed de afträdde.

Herr borgmästaren Omnberg anmälte, at borgmästaren herr Arfvid Rosell hade hos herrar deputerade, öfwer inkommande enskilte mål, gifwit wid handen,

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1334, Borgarståndets protokollsutdrag, nr 91.

det han, i och för riksdagsärender, blifwit af en del af magistraten i Carlstad på ett hårdt sätt angrepen uti en till Götha hofrätt ingifwen skrift. Herrar deputerade hade funnit billigt, at detta ärende genomse, och uptaga historium facti deraf, hwilcken deputerade till ståndets nermare skiärskådande trodt sig böra inlemna. Och upläste herr borgmästaren Omnberg nu herrar deputerades skriftel:n författade tanckar i detta mål, af innehåll ut in actis,¹ med hemställande till ståndets godtfinnande, hwad härwid wore vidare at giöra. Yttrandes herr borgmästaren Omnberg sig härhos, det herrar deputerade för deras del ej kunnat något mera derwid åtgjöra, än tillstyrcka, det måtte bewis genom utdrag af protocollet meddelas herr borgmästaren Rosell, at han här wid riksdagen så upfördt sig, som en riksdagsman wäl ägnar och anstår, hwilcket protocolsutdrag herr borgmästaren nu upläste. Och fant borgareståndet godt, at detsamme bifalla, lydande sålunda:²

S. D. Hos borgareståndet har riksdagsfullmägtigen och borgmästaren ifrån Carlstad Arvid Rosell skriftel:n anhållit, om wittnesbörd öfwer thess upförande under nu warande riksdag, hwartill han berättar sig så mycket mera förorsaken, som han af någre sine committenter, uti en till Kongl. Maj:ts och riksens Götha hofrätt inlemnad skrift, skall blifwit hårdt och oskyldigt angrepen. Och som borgmästaren Rosell, under sitt wistande här wid riksdagen, i alle delar sig så upfördt, som en skickelig och wälment riksdagsman wäl ägnar och anstår, och han äfwen wisat berömmelig flit, på the ställen, hwaräst han som deputerad blifwit utsedd, fördenskull beslöts, at sådant genom utdrag af protocollet, herr borgmästaren Rosell till bewis, lemnas skulle.

Och anbefaldte, at detta extractum protocolli skulle till herr borgmästaren Rosell extraderas.

Herr borgmästaren Renhorn: Jag finner saken så skamlös och oanständig, at desse magistratspersoner, som således handterat deras borgmästare och riksdagsman, böra derföre lagl:n tilltalas. Och hemställer jag fördenskull, om icke herrar deputerade, som detta ärende genomsedt, måge anmodas, at, i anledning af omständigheterna, till näste plenidag projectera ett bref till Hans Kongl. Maj:t, med underdånig anhållan, om nådigste befallning till justitiæcancelleren, at låta genom wederbörande desse magistratspersoner, för deras hårda tillmälen och oanständige utlåtelse lagl:n tilltalas.

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1334, Borgarståndets protokollsutdrag, nr 92.

² Ibidem, nr 93 (flera handlingar).

Herr talman frågade, om ståndet behagade bifalla detta herr borgmästaren Renhorns gjorde hemställande? Hvilcket med Ja beswarades. Och herr borgmästaren Omnberg yttrade sig, at som detta wore ståndets willja, så skulle ock herrar deputerade till näste plenidag projectera ett sådant bref.

Herr borgmästaren Johan Boberg föredrog följande projecterade resolutioner öfwer ståndets allmänne beswär, hvilcke alle biföllos, neml:n

5 § ang:de enrolleringsbåtsmäns frihet, at utrikes föra swenske skiepp.

56 § ang:de förklaring öfwer 3 cap. 4 § handelsbal:n beträffande handtwärckares antagande till handlande.

51 § ang:de en tillärnad fying på Diurstensudden wid Öregrund.

82 § ang:de consulers antagande.

79 § ang:de ändring uti 3 § af förlagsordningen d. 24 Febr. 1748 rörande tiden till åtskilljande af förläggares eller förlagtagares wahrors mer eller mindre värde.¹

93 § ang:de brun sirups införskrifwande.

24 § ang:de burskaps winnande.

12 § ang:de tobaksplanteringen.

84 § ang:de staquetter kring städerna.

Skildes åt.

Åhr 1756 den 15 Junii

S. D. Herr talman gaf ståndet wid handen, at magistraterne uti städerna Schenninge, Säther och Fahlkiöping nu inkommit med swar och berättelse,² hwarföre deras riksdagsfullmäktige så länge utom permission från ståndet bortoblifwit. Och uplästes ber:de magistraters skrifwelser, samt remitterades till herrar deputerade öfwer enskildte ärenderne.

Uplästes cammar-, oeconomic- och commercedeputationens betänckade,³ ang:de båtleds inrättande från Calmare lähn, genom Kinda härad till Lindkiö-

¹ Tryckt förordning 24 februari 1748: *Kongl. Maj:ts nådige förordning, om förlag wid bergs- och bruks-handtering.*

² Borgarståndets arkiv, vol. R 1334, Borgarståndets protokollsutdrag, nr 94-96.

³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1330, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 38.

ping. Och gifwer deputationen wid handen, sig hafwa, af den i orten anstälde undersökning funnit, at denne båtleds inrättande wore både möijeligt och föga kostsamt, hwarföre ock deputationen i anseende till den nytta, som deraf kan wäntas, hemställer om icke detta ärende kunde remitteras till secreta utskottet, som behagade utse nödige fonds härtill, hwilcket ridderskapet och adelen, samt prästeståndet bifallit, och nu jemwäl af ståndet samtyktes.

Justerades ståndets tillärnade extractum protocoll, angående den skada och förfördelande, som handtwärckerierne måste lida af bönhasar. Och lydde detta extractum protocoll sålunda:¹

S. D. Lät borgareståndet sig föredraga de beswär, som deröfwer anföras, at städernes handtwärckerier och skråämbeten skola, på det aldrakändbaraste i deras borgerliga näring och handtering derigenom skadas och förfördelas, at handtwärcksesäller, stundom af ett stundom af annat embete öfwergifwa deras mästares wärckstäder, söka sig hos någon af höglofl. ridderskapet och adelen en så kallad frisedel, hwarigenom de, såsom hos honom i handtwärckstjenst antagne, niuta beskydd och frihet från alt tilltal, hyra sig rum, eller skaffa sig på hwad sätt som skie kan, egen egendom, inrätta wärckstäder, hållandes stundom både lärogossar och andre hielpare, och arbeta sedan hemligen för hwem dem hälst behagar, hälst de dessutom icke kunna hafwa födan såsom lönlöse hos sine herrar.

Och som sådant skråämbetens merckel. lidande och förfördelande ej annat kunde än på det alranermaste ömma borgareståndet, så hafwer det samma trodt sig icke bordt eller kunnat undgå, at hos de öfrige resp:ve stånden hör samst, tjenst- och wänligen anföras de considerationer, som föränlåta ståndet at på det aldraömmaste deltaga i denne skråämbeternes så ostridige förlust och lidande i deras borgerlige handtering.

Höglofl. ridderskapet och adelen äger wäl, i föllje af 1723 års adelige privilegiers² 30 § den rättighet, at i sitt förswar och tjenst hafwa och hålla allehanda handtwärckare till hushålls behof, men ej flere än de sielfwe behöfwa, dock utan at låta dem i städerna, embeten till prejudice något för andre arbeta. Bor-

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1334, Borgarståndets protokollsutdrag, nr 97 (flera handlingar).

² Tryckta privilegier 16 oktober 1723: *Privilegia utaf then stormächtigste konung Friedrich Sweriges, Giöthes och Wändes konung &c. &c. &c. stadfästade Sweriges rikes ridderskap och adel uppå riksdagen i Stockholm 1723.*

gareståndet befinner nog samt af hwad wigt hwarje stånds wälfångne privilegier äro, samt i hwad säkerhet de samme genom våre grundlagar äro satte. Fördenskull och fast borgareståndet nog samt har sig bekant hwad liten nytta ståndens särskildte privilegier medföra till allmänhetens fördel och näringarnes upkomst i riket, dock will icke borgareståndet gifwa anledning till någon rubbning uti något af de öfrige respective ståndens privilegier.

Ickedestomindre gifwer borgareståndet sig frihet, at inför så wäl höglofl. ridderskapet och adelen, som de öfrige resp:e stånden, giöra någon skillnad emellan det, som privilegier egentel:n innehålla och påsyfta, hwilcket kommer under namn af deras rätta bruk, och emellan det, som genom missbruk, och icke allenast utom rätta förståndet af privilegierne, utan ock, utom ock emot privilegiiägarnes willja och mening sig tilldrager. Icke wid det förra, utan wid det senare will borgareståndet fästa sin upmärksamhet. Det förra bör stå fast. Men det senare torde betarfwa någon tillsyn, och böra afhielpas.

Privilegiernes afsikt synes ofelbart wara den, at adelsmän, som bo på landet, fingo, för sin beqwämlighet, hålla wisse för dem ock till dageligt behof nödige handtwärckare, i deras hus, och såmedelst undgå den olägenhet och dryga kostnad, dem skulle förorsakas, då de nödgades söka städernes, eller mindre dugelige handtwärckare på landet. Skulle ock lika förmon kunna sträcka sig till dem som bo i städerna, så kunna naturligtwis inga andre derunder förstås, än de som hafwa widlyftig betiening och store hushåll, hwilcke af sådane handtwärckare kunna hafwa nytta, men ingalunda mindre hushåll och enskildte personer, för hwilcke nyttan aldrig swarade emot kostnaden at hålla handtwärckaren.

Sielfwa privilegierne instämman ock dermed, då de pålägga adelsmannen, at icke låta dess handtwärckare, ämbetsmän och handtwärckare i städerna till præjudice, något för andre arbeta. Ty skall sådant skie, måste desse enskildte personer hafwa så mycket arbete hos sine herrar, at de deraf kunna lefwa och föda sig. Desse ord i privilegierne leda också derhän, at adelsmannen måste hafwa handtwärckaren i sitt hus, ty eljest kan han icke swara före, at den ju, stadens embetsmän till præjudice, för andra kan arbeta. Till winnande af sådant ändemål tyckes ock wara billigt, at när handtwärckaren beträdes med fremmande arbete, dess herre lika med honom, derföre bör wara ansvarig, emedan omsorgen är honom i privilegierne tydel:n pålagd. I likhet med andra

undersåtare bör äfwen en ridders och adelsman, städja, och icke utan i laga tid antaga sine handtwärckare, hwilcket ock privilegierne uttrycker, då där står at ridderskapet och adelen må i sin tjenst hafwa och hålla embetsmän, ty eljest skulle det tyckas som blefwe adelens hus fristäder för alle mot sine mästarske och i sitt handtwärck lättjefulle och odygdige gesäller. Och som således en öppen och gen wäg härigenom ofelbart gifwes för handtwärcksgesäller af alle ämbeten, at, när dem lyster, öfwer gifwa deras mästars wärckstäder och ernå ett så säkert beskydd, så följjer ock af denne ordning de olägenheter, at

1:o borgerskapet, som måste kännas wid nog dryg contribution både till cronan och staden, måste sakna en god del af arbete, hwarwid något kan wara at förtjena så at en del mästars gå arbetslöse, och kunna följakteligen ej annat än komma utaf sig.

2:do ökes äfwen härigenom den brist, som förrut är på gäseller och arbetare.

3:io öppnas härigenom en dörr för sielfswäld hos handtwärcksgesäller, ty så snart en mästars med fult skiäl kan och will tilltala sin gesäll för wårslöshet, samt tillhålla honom at gjöra försvarligt arbete, hwarmed publiquen kan wara betjent, så söker denne sig en sådan frisedel, och det icke allenast i olaga tid, då tjenstehion ej få städjas, utan ock stundom då mästarsen mäst behöfwer arbetare, och ej kan få någon annan, utan måste, emot sin willja strandsätta dem som han arbetar före.

4:to är ock till at befara det handtwärckerierne stadna uti lägerwall, när någor hwar sålunda tager sig frihet at bönhasa, utan at wara skyldig till at fulleligen inhemta hwad som hörer till handtwärcket, och undergå de prof, som den för samtel. ämbeterne utfärdade kongl. förordningen påbiuder och stadgar.

Till bestyrckande af hwad förrut anfördt är, hafwer borgareståndet welat bilägga någre bewis, som dem förekommit, utom det at mångfaldige flere af lika beskaffenhet kunde uptas, hwilcke alle ostridigt i klara dagen framlägga de förfång handtwärckerierne i sin tillständige näring lida, som dem med en ofelbar undergång hotar om de i tid ej wederbörl:n förekommas.

I anseende till alt detta, och på det desse missbruk med behörigt eftertryck må kunna hämmas, samt embeterne bibehållas wid deras rättmätige hägn, tillförser sig borgareståndet de öfrige resp:e ståndens gunst och benägenhet i så måtto, at förenemde 30:de § uti 1723 års adelige privilegier, må efter dess rätta förstånd wärckställas, så at de embetsmän och handtwärckare, af ett eller an-

nat embete, som höglöfl. ridderskapet och adelen till dess eget behof, hafwer uti tjenst och förswar må icke allenast så hädanefter som hitintill, wara förbudt, at för andre än deras eget herrskap något arbeta, utan ock ålagt, at såsom tjenstefolck i laga tid städjas, niuta årslön, giöra arbetet inom herrskapets hus, samt lika med andre betienter gå till deras disk och duk.

Borgareståndet gör sig så mycket mera hopp om willfarighet härutinnan, som privilegierne derigenom icke lida, men missbruk och oordning allena förtages, för hwilcket senare höglöfl. ridderskapets och adelens bekanta ädelmod eij lærer tillåta, at deras privilegier må wara ett skygd.

Uplästes cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande¹ öfwer Stockholms stads magistrats ansökning, ang:de förmyndarecammarens öfwerskottsmedel. Uplästes en dissentientio votum i detta mål.

Herr talman: Förewarande mål är ömt, det rörer fattige barns upfostran. Således är det wäl at någon wiss författning härwid tages. Men at dermed så förfara, som detta särskildte votum innehåller, wore wissel:n för hårdt, och till en del alldeles obilligt. Hwem will man tilltala för de oredor, som för 30 år sedan och mera förelupit? Min mening är fördenskull, at deputationens betänckande må bifallas. Men därwid bör jag likwäl anmärcka någon otydelighet i den puncten ang:de interesse för utlånte medel. Deputationen säger wäl, at förmyndarecammaren bör befordra utlåningar emot interessens och behörigen säkre inteckningar. Meningen lærer ock wara, at 6 procent interesse bör upbäras. Men om banquen lånar emot säkerhet för fyra procent, så lærer, wid så fatte omständigheter, inge låntagare anmäla sig hos förmyndarecammaren, om de skola betala 2 procent drygare interessens, och således lærer wara nödigt, at denne omständigheten jemwäl må hänskiutas till Hans Kongl. Maj:ts nådige godtfinnande med råds råde.

Herr fabriqueuren Dahlmansson: Jag måste härwid påminna, at i fall fastställt blefwe, det förmyndarecammaren må utlåna penningar emot 4 procent interesse, så lærer derwid, ang:de sielfwe grundinrättningens innehåll böra i akt tagas, at förmyndarecammaren eij får upbära större provision än en fjerdedel af sådant interesse, som då blifwer en procent, i stället för 1½, som sedan 1688,

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1330, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 39.

så länge 6 procent interesse blifwit betalt, äro upburne, hwaremot förrut 2 procent provision fingo tagas, då penningar utlåntes till 8 för 100:de.

Herr rådmän Helledajj: Om banquen fäller sine interessen från 6 till 4, lærer det blifwa nog swårt för förmyndarecammaren, at få giöra någre utlåningar. Det endaste som skulle kunna facilitera låhnen för förmyndarecammaren, är det, at förmyndarecammaren wäl fordrar säkerhet för sine låhn, men icke brukar derwid så widlyftige omgångar, som banquen enligt författningarne måste taga. Men om detta hänskiutes till Hans Kongl. Maj:t, at med råds råde härom föranstalta, så torde saken bäst kunna afhielpas.

Herr fabriqueuren Dahlmansson: Deputationen anförer wäl, at politiccollegium bör draga försorg, det öfwerskottsmedlen warda till sitt rätta behof wäl använde. Men mig tyckes, at meningens blefwe klarare, om straxt efter det ordet, *öfwerskottsmedlen*, de orden tillägges, så af interesse, som af den andre inkomsterne.

Herr talman hemstälde, om icke cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande öfwer förewarande ärende, finge bifall, med de nu giorde tillägningar, hwilcket med Ja beswarades.

Uplästes cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande,¹ ang:de Stockholms stads räkningar för enskildte medel. Gifwandes deputationen wid handen, at kongl. cammarcollegium uti dess rikdagsberättelse anført, at för Stockholms stad återstår följande räkenskaper, som till bem:te kongl. collegium icke blifwit inlewererade, neml:n räkningarne för stadsens enskildte sammanskottsmedel, från år 1719 till och med 1753, samt tillökningstolagsräkningarne för år 1730 till och med 1753. Hållandes deputationen, i anledning af andragne skiäl och omständigheter före, det borgerskapet i Stockholm så mycket mera bör befrias ifrån ber:de räkningars inlewererande till kongl. cammarcollegium, som cronan ingen del uti desse medel äger, och de dessutom äro frikände från revision uti kongl. cammarrevisionen.

Herr talman: Saken förhåller sig alldeles så, som deputationen nu anfördt. Och böra fördenskull desse räkningar icke till kongl. cammarcollegium inlewereras. Men som consistorierne hafwa sin egen revisor i cammarrevisionen, hwilcken deras räkningar genomser, utan at de dertill äro förpliktade, så

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1330, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 40.

täncker ock Stockholms stad, at antaga en egen revisor i cammarrevisionen till desse räkningars öfwerseende, hwilket jag nu bordt anmäla, på det wår tillärnade friwillige författning i detta mål ej må dragas till præjudicat för de öfrige städerna.

Herr borgmästaren Cervin: Om Stockholms stad widtager en sådan författning, så lærer wara nödigt, at de öfrige städerna förbehålla sig, at de måge i detta mål bibehållas wid kongl. förordningen af åhr 1747, som deras räkningar öfwer enskildte medel ifrån revision befriar.

Herr talman: Detta är alldeles rätt och billigt, och må således skie, på det af Stockholms stads begifwande ej den slutsats må i framtiden kunna dragas, at med de öfrige städernes räkenskaper på lika sätt bör förfaras.

Herr grosshandlaren Clason: Jag finner mig icke uti detta målet. Deputationen har funnit rätt och billigt, at de omrörde räkningar icke böra inlefweras i kongl. cammarcollegio, fast mindre till cammarrevisionen, at där undergå öfwerseende. Men här säges likwäl, at sådant skall skie, hwarföre jag ock förbehåller mig, at stadsens borgerskaps rättigheter ej måge ställas under quæstion, eller dragas under cammarrevisionen.

Herr talman: Meningen är icke den, at bortgifwa någon stadens rättighet, eller ställa desse räkningar under cammarrevisionens öfwerseende, utan allenast, at staden må derstädes hålla en enskildt revision, som desse räkningar genomser, utan at cammarrevisionen för öfrigit befattar sig dermed. Och således tror jag wara bäst, at bref härom må afgå till Hans Kongl. Maj:t, dock med det förbehåll för de öfrige städerna, som herr borgmästaren Cervin förrut gior dt.

Herr rådman Helledajj åtog sig, uppå anmodan, at upsättja denne expedition.

Föredrogs å nyo cammar-, oeconomic- och commercedeputationens betänckande,¹ ang:de Bråborgs djurö, och ryttmästaren Adelswärds ansökning, at ständigt få besittja och till skatte lösa bem:te öö, hwilket deputationen tillstyrckt, och ridderskapet och adelen, samt prästeståndet bifallit. Och som herrar ledamöter, hwilcke under d. 28 sidstl:ne Maii, då detta betänckande uplästes, nu afstodo ifrån det de emot ryttmästaren Adelswärds ansökning an-

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1330, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 37. Även 28 maj 1756.

fördt, så fant ock ståndet godt, at detta cammar-, oeconomie- och commerce-deputationens betänckande bifalla.

Herr borgmästaren Johan Boberg föredrog följande projecterade resolutioner på nedanskrefne §§ af ståndets beswär, hwilcke alle biföllos, neml:n

30 § ang:de tid till observationer wid tullwäcket.

32 § ang:de tid till observationer wid manufacturfondsafgiften.

99 § ang:de syn å prästegård när stads- och landtförsamling, densamme gemensamt underhålla.

29 § om carolinlaget.

25 § om handwärcskgesällers förpassning från andre städer än Stockholm.

10 § ang:de gierningsörons åtniutande af andre än sochnehandwärczare.

Herr talman förestälde at ehuruwäl secreteraren haft och hafwer protocolerne färdige till närwarande dag, hafwa de dock för mellankomne bekandte hinder icke blifwit justerade. Och som det wore både för ståndet och secreteraren angelägit, at protocollerne måtte justeras, men dertill föga tid, för giöromålens mångfaldighet, kunde lemnas in pleno, så hemstälde herr talman, om icke wisse deputerade måtte till detta ärende utnemnas, som eftermiddagarne kunde sammanträda i ståndets rum. Denne föreställning bifölls, och utnemdes härtill

herr borgmästaren Herkepæus,

herr rådman Hanell,

herr borgmästaren Wiggman,

herr rådman Burtz,

herr borgmästaren Lundeberg och

herr justitiarien Faxell.

Justerades ståndets extractum protocolli, ang:de secreta deputationens betänckande, rörande de af assessoren i kongl. bergscollegio Schultz anförde beswär, och lydde sålunda:¹

S. D. Föredrogs secreta deputationens betänckande af d. 19:de Februarii sidstledne, ang:de advocatfiscalens, numera assessorens i Kongl. Maj:ts och riksens bergscollegio Carl Schulzes anförde beswär deröfwer, at Hans Kongl. Maj:t genom resolution, af d. 18 April 1755, i nåder förklarar bergmästaren

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1334, Borgarståndets protokollsutdrag, nr 85 (flera handlingar).

och advocatfiscalen, samt numera assessoren Erland Hierne framför honom inom collegio böra niuta tour och företräde, hwilcken kongl. resolution deputationen håller före, rätteligen grunda sig på riksens ständers af deputationen åberopade och bilagde författningar.

Detta med hwad mera deputationen anfördt, tog borgareståndet under behörigt och noga öfwerwägande. Och fant ståndet sig föränlåtitt, at derwid göra följande anmärckningar, neml:n att deputationen icke rätteligen fattat eller uptagit innehållet af Kongl. Maj:ts nådigste bref till kongl. bergscollegium, af d. 3 Nov. 1741 (bilaga n:o 1) hwilcket kongl. bref wäl tillägger då warande bergsfiscalen Hierne den förmon at niuta sin tour till godo, dock med de uttryckelige orden: *at ingen äldre i collegio derigenom blifwer præjudicerad*. Samma rättighet, men ingen annan, fast mindre någon större, är jemwäl bergsfiscalen Hierne tillagd uti kongl. brefwet af d. 21 Octobr. 1746 (bilaga n:o 2). Och som kongl. bergscollegium uti dess underdånige skrifwelse, af d. 19 Decembr. 1751 bestyrckt, och det jemwäl af närlagde utdrag, af kongl. bergscollegii embets matrikel är ostridigt, at Schultz är uti wälbem:te collegio äldre tjenstgörande än Hierne, hälst emedan Schultz redan åhr 1722 d. 3 Decembris blifwit antagen till extraordinarie, och åhr 1723 d. 15 Junii till ordinarie cancellist med löhn på staten, hwaremot Hierne ej förr än åhr 1726 d. 1 Febr. såsom auscultant blef intagen, och dewid förblifwit till åhr 1731 d. 10 Februarii, då han till extraordinarie notarius ändtel:n wardt förordnad, så följjer och däraf tydel:n, at de åberopade kongl. brefen icke tillagt Hierne någon tour framför Schultz, utan uttryckel:n en sådan förmon honom afslagit, såsom ländande till præjudice, för en äldre betjent i kongl. collegio.

Detta uplyses än vidare af följande omständigheter. Åhr 1743 blefwo Schultz och Hierne på ett förslag upförde till den då ledigwarande advocatfiscalssysslan i kongl. bergscollegio. Schultz ärhölt det följande åhret 1744 Kongl. Maj:ts nådigste fullmagt på samma beställning, framför Hierne, som deremot ej förr än 1747, i anledning af riksens ständers skrifwelse af d. 15 Maii samma åhr (bilaga n:o 3) undfick kongl. fullmagt på borgmästaretjensten i Wästernorrland, med advocatfiscalcharacter, hwaraf nödwändigt följja måste, at den som ärhållit äldre kongl. fullmagt på en wärckelig syssla, bör och niuta tour framför den, som någre åhr efteråt wäl fått en kongl. fullmagt af lika wärde, men ej sielfwa beställningen. Och detta så mycket mera, som ofwan-

före bewist är, at Schultz är långt äldre tjenstgörande från början, och han således skulle försättjas i ett ganska kämbart lidande, i fall hans jemwål genom äldre kongl. fullmagt wälförtjent erhållne företräde, och bewarade rättighet, skulle genom en yngre rubbas, sedan Schultz redan snart i 12 år dess ansvarige syssla, wäl till wederbörandes fulla nöje förestådt.

Hade icke detta warit riksens ständers mening hade riksens ständer wisserl:n då uti deras ofwanberörde skrifwelse af d. 15 Maii tydel:n tillagt Hierne den af honom sökte förmon, och således antingen tillstyrckt Kongl. Majj:t, at låta antidera Hiernes fullmagt, eller ock at meddela honom fullmagt af samma dag, som den hwilcken Schultz förrut år 1744 undfått. Men som icke något ord härom uti berörde riksens ständers skrifwelse finnes wara anfördt, så kan icke eller meningen hafwa warit annan, än den som de åberopade kongl. brefwen förrut innehålla, såsom grunden till denne riksens ständers skrifwelse, och hwilcke kongl. bref icke tillägga Hierne någon tour framför äldre i collegio. Och emedan assessoren Schultz således blifwit genom Kongl. Majj:ts resolution af d. 18:de April 1755 försatt i lidande, så pröfwade och borgareståndet aldeles rättwist och skiäligit, det högst berörde resolution må uphäfwas, och at assessoren Schultz må till föllje deraf, så hädanefter som hittills dess tour framför assessoren Hierne till godo niuta, hwilcket hos de öfrige resp:e stånden till gunstebenägit bifall skulle anmälas.

Uplästes secrete utskottets extractum protocolli,¹ ang:de en ifrån Hans Kongl. Majj:t inlemnad nådig skrifwelse, rörande riksens ständers underdånige bref af d. 8 sidstl:ne Maii, om riksjuvelernes öfwerseende. Och som secreta utskottet trodt, at ytterl:re un[der]dånigt² yttrande i detta mål nödigt wore, så hade secrete utskottet ett project dertill, jemte afskrift af högstberörde Hans Kongl. Majj:ts skrifwelse till riksens ständers plena funnit nödigt at aflemna.

Kongl. Majj:ts högstberörde nådige skrifwelse, af d. 26 Maii sidstl:ne, uplästes, ut in actis.³

Hwarjemte secrete utskottets projecterade swar härå uplästes,⁴ och uppå skiedd proposition af herr talman bifölls.

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1327, Sekreta utskottet, nr 59. Tryckt som bilaga 26.

² Enl. konc.; renskr.: *undånigt*.

³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1327, Sekreta utskottet, nr 59 b. Tryckt som bilaga 27.

⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1327, Sekreta utskottet, nr 59 c. Tryckt som bilaga 28

Herr borgmästaren Omnberg anmälte, at herr rådmannen Genberg gifwit wid handen, det bergsdeputationen nu inkommit med dess betänckande¹ angående Galtströms bruks interessenters gjorde ansökning, at få flytta ber:de deras wärck. Herrar deputerade hade detta betänckande genomsedt, och rådmannen Genberg hade begärt ståndets biträde till afböijande af det lidande, uti hwilcket staden Sundsvall skulle försättjas, i fall Galtströms bruks interessenter skulle winna deras syftemål. Hemställandes herr borgmästaren, om icke genom en deputation hos de öfrige stånden måtte begäras, det detta betänckande måtte hwila, till dess ståndet hunne yttra sig, så wille herrar deputerade till nästa plenidag inkomma med deras tanckar öfwer detta mål. Detta bifölls.

Uplästes secrete utskottets extractum protocolli,² af d. 14 i denne månad, angående nödwändigheten, at 1747 åhrs manufacturfondstaxa må öfwerses och förbättras, och at äfwenwäl en utförligare förteckning på de redan förbudne wahrer, eller de som nu kunna förbiudas, må wid samma taxa bifogas. Begärandes secrete utskottet riksens ständers tillstånd härtill, hwilcket ståndet uppå giord proposition af herr talman biföll.

Justerades ståndets extractum protocolli till ridderskapet och adelen, ang:de finske och österbottniske bondeselegationen.

Justerades ståndets tillärnade underdånige skrifwelse till Hans Kongl. Maj:it, ang:de wahrgjerningsmanskabet i Westernorrland. Och lydde som följjer:³

Hos borgareståndet hafwa städernes fullmäktige ifrån Wästernorrland anmält, huruledes landshöfdingeämbetet i Gefle, genom allmän kundgiörelse af d. 12 Martii nästl:ne, i anledning af kongl. brefwet d. 15 Sept. 1752⁴ förbudit wahrgjerningsmanskabet och fördubblingarne i Wästernorrland, at begifwa sig till tjenst utom lähnet eller regementet och båtsmanshällets stånd, samt therwid then tilläggning giordt, at sådant eij eller fingo skie till siöss, inom eller utom riket, eller elljest med mera.

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1329, Bergsdeputationen, nr 13.

² Borgarståndets arkiv, vol. R 1327, Sekreta utskottet, nr 60.

³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1334, Borgarståndets protokollutdrag, nr 98 (flera handlingar).

⁴ Tryckt kungligt brev 15 september 1752: *Kongl. Maj:ts nådige bref til samtelige landshöfdingarne, angående wahrgjerningsmanskabet.*

At cronones båtsmän, hwarunder fördubblingar äro begrepne, må giöras wahne till siöss, finnes redan från äldre tider tillbaka hafwa warit ansedt för nödwändigt. Till den ändan stadgar Eders Kongl. Maj:ts nådigste förordning af d. 25 Octobr. 1733¹ huru med slike rote- och indelningsbåtsmäns öfwande i siöwäsendet, genom coopwaerdiefart bör förhållas. The med enrolleringsmanskapet på lika sätt tagne författningar, utmärcka och samme afsigt och ändamål.

Således wisar sig här nog tydeligen, at 1752 åhrs kongl. bref, så mycket mindre welat förbiuda tienstgiörande wid sjöresor för båtsmän och fördubblingar, som ofwan högståberopade kongl. förordning till thess wärckan och nytta, therigenom skulle komma at uphöra. Thenne landshöfdinge- ämbetets tilläggnung har förorsakat så mycket mera upmärksamhet, som fast än wargierningsmanskap eller reservekarlar wid båtsmanshållet uti högstbemälte kongl. bref icke omtalas, utan at the här intill obehindrat fått betjena the i lähnet belägne städer wid siöfarten på Stockholm och andre inrikes städer, måste sådane dock nu mera emot hug och böijelse, sig therifrån aldeles afhålla, samt såmedelst tillskynda borgerskapet möda och olägenhet med tillräckeligit siöfolcks anskaffande i stället.

Ofwannemde kundgiörelse, såsom ländande till tienst för örlogsflottan och skada för städernes handlande borgerskap, anser borgareståndet sig förthenskull hos Eders Kongl. Maj:t i diupaste underdånighet böra upgifwa, på thet hwad landshöfdingeämbetet på föregående sätt tillgiordt, eij må wara hinderligit för thesse wahrgiernings- eller reservekarlar hädanefter, som tillföre, at till förwärfwande af nödig skickelighet i kronans tienst, under magistraternes förpassning, få öfwa sig wid förenemde borgerskaps siöresor, när wederbörande redare med rotarne therom öfwerenskomma, hwarutaf, ehuru besagde resor flere gånger om åhret emellan Wästernorrlandske och andre inrikes städer skie, fölghen dock ingalunda kan dragas, som skulle desse personer therigenom blifwa antagne till tienst utom lähnet, hälst seglationen altid slutar sig om hösten, så the åter öfwer winteren så hos sine rotebönder, som andre kunna giöra betjening.

¹ Tryckt förordning 25 oktober 1733: *Kongl. Maj:ts nådige förordning, angående rote- och indelningsbåtmäns öfwande i siöwäsendet, igenom coop-wærdiefart.*

Till undgående af så beskaffade beswär och olägenheter, anhåller borgareståndet i öfrigit underdånigst, om allernådigste befallning till landshöfdingeämbetet, at genom slike till utgifwande allmänne kundgiörelser och tilläggningar, icke vidare, som nu händt, ställa Eders Kongl. Maj:ts nådigste förordningar under annan förtydning, än then the i sig sielfwe wärckel:n medföra, hwarmed Eders Kongl. Maj:ts nådigste resolutioner, i anseende till städernes rättigheter och privilegier af åhren 1734¹ och 1747² §§ 51 och 46 alfwarsammast instemma. Borgareståndet framhärdar med diupaste wördnad etc. etc.

Föredrogs secreta deputationens betänckande,³ af d. 27 Februarii, ang:de capitainlieutenantsbeställningen wid Cronhiortske regementet, hwartill Hans Kongl. Maj:ts utom förslag i nåder utnemt capitaine i fransk tjenst Gustaf Ulfklou, men herrar riksens råd, i anseende till den föreslagne lieutenant Henric Solterns större förtjenster genom votering uteslutit. Yttrandes deputationen sig i anledning af anförde skiäl, at herrar riksens råd häruti rätteligen förfarit. Och som öfwersten Cronhiort hwilcken förslaget upsatt, ehuru han Soltern med särdeles beröm nemdt, likwäl uti en märckelig motto sig härutinnan sielf emotsagt, då han sig inför Kongl. Maj:t och riksens råd yttrat, at Soltern wore nog swag i tjensten, med flere förseelser, som öfwersten härwid begädt, ty pröfwar deputationen rättwist, at hos Hans Kongl. Maj:t anhållas må, om nådig befallning till herr justitiæcancelleren, at sin påbegynte talan emot öfwersten, numera landshöfdingen Cronhiort utföra.

Häröfwer hade ridderskapet och adelen sig yttrat, med tilläggning, at justitiæcancelleren skyndesaml:n och alfwarl:n härwid må lägga handen, och at riksens ständer wid näste riksdag omständel:n måge blifwa underrättade, hwad härwid blifwit tillgjordt, hwilcket prästeståndet samtykt.

Herr borgmästaren Omnberg förestäldte, at deputationen, uti dess tillstyrckande, ang:de öfwersten numera landshöfdingen baron Cronhiort, tyckes hafwa nog hårdt förfarit. Hemställandes, om någon lindrigare utwäg kunde

¹ Tryckt resolution 17 december 1734: *Kongl. Maj:ts nådige resolution och förklaring på de allmenna beswär, som städerne uti Sverige och Finland, igenom theas fullmäktige hafwa wid thenna riksdagen i underdånighet andragit.*

² Läs: 1748. – Härmed avses tryckt resolution 3 februari 1748: *Kongl. Maj:ts nådige resolution och förklaring uppå the allmänne beswär, som städerne uti Sverige och Finland, igenom theas fullmäktige hafwa wid thenna riksdagen i underdånighet andragit.*

³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1328, Sekreta deputationen, nr 11.

widtagas, hälst nu och sedan Soltern blifwit till frids stäld, genom lieutenantsbeställningens ärhållande.

Härmed förenade sig herr borgmästaren Lundeberg, herr borgmästaren Johan Boberg, och herr rådman Genberg, samt herr rådman Bootze.

Men ståndet fant likwäl rättwist, at bifalla betänckandet, med den af ridderskapet och adelen gjorde tillägning.

Herr talman förestäldte, at en deputation måtte afgå med ståndets extractum protocoll, ang:de handtwärckeriernes förfördelande af bönhasar, och det samme hos de öfrige stånden till bifall recommendera, då jemwäl kunde notificeras, at ståndet bifallit secrete utskottets projecterade swar till Hans Kongl. M:t ang:de riksjouvelerne. Wid hwilket tillfälle äfwen borde begäras, at bergsdeputationens betänckande, angående Galtströms bruks flyttning måtte hwila, till dess ståndet hunne yttra sig deröfwer. Denne föreställning bifölls. Och utnemdes herr borgmästaren Schauv såsom ordförande, jemte ellofwa andre herrar ledamöter såsom deputerade.

Uplästes assessoren baron Cederhielms memorial, ang:de dess sökte byte med cronan om Hackeby cronohemman emot Faltbergs frälsehemman, hwilket mål ridderskapet och adelen, samt prästeståndet remitterat till cammaroeconomideputationens utlåtande.¹ Det och ståndet nu biföll.

Uplästes ett af herr borgmästaren Lange ingifwit memorial,² med berättelse, at vice bibliothecarien i Upsala magister Edwald Ziervogel af trycket låtit utgå en i minnestaflor sammanfattad synchronistisk eller samtidig universale historia,³ hwilcken wunnit det allmännas approbation, och med förmon af studerande ungdomen läses, och at Ziervogel wore sinnad at till förklaring öfwer desse taflor utgifwa ett widlyftigt historiskt wärck. Men som han ej ägde nogsamme medel till detta arbetets utfärdande genom trycket, så hemställer herr borgmästaren, om icke honom måtte, i anseende till den mycken nytta, som af detta historiske arbete kan för ungdomen wäntas, bewilljas ett öre kopp:rmt om åhret i sex år af hwarje matlag öfwer hela riket, hwaremot Ziervogel will förbinda sig, at sex år i rad till publique scholarne utan betalning aflemna wisse exemplar af hwarje tom, som blifwa sex till antalet, således at hwart gymna-

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1335, nr 83 (flera handlingar).

² Ibidem, nr 84.

³ Ewald Ziervogel: *Anvisning til en synchronistisk eller samtidig universal historia, i minnestaflor sammanfattad* (Upsala 1754).

sium undfår 30 exemplar, hwar cathedral och trivialschola 15, och hwarje mindre schola, hwaräst historien läses sex, hwilcket öfwer hela riket utgiör 1300 exemplar.

Herr talman hemstälde, om icke ståndet behagade härtill lemna dess bifall, hwilcket med Ja beswarades, dock med den tilläggnig, at den som godt finner, må erlægga 6 öre k:rmt förste åhret på en gång.

Uplästes ett af häradsdommaren Jacob Larsson till herr borgmästaren Renhorn aflemnad memorial, med berättelse, at bondeståndet hade låtit trycka en hop förordningar i ett band. Frågandes herr borgmästaren, om icke ståndets herrar ledamöter behagade hwar för sig inlösa exemplarer deraf. Härtill samtycktes af åtskillige, hwilcke lofwade at låta anteckna sig, på en särskild dertill inrättad lista.

Föredrogs secreta deputationens betänckande,¹ af d. 14 i sidstl:ne månad, ang:de capitainen Gustaf Adolph Blix, och capitainlieutenanten Hammarhielms anförde besvär öfwer prejudice, som de wid tillfällen lidit.

Öfwer detta ärende hade ridderskapet och adelen yttrat sig, at betänckandet må till secreta deputationen återförwisas, som har at undersöka, om med dess ytterligare utlåtande inkomma, huru capitain Blix, och capitainlieutenanten Hammarhielm måge hwar för sig niuta uprättelse, utan at samma uprättelse må lända andre ammiralitetsofficerare till préjudice, hwilcket prästeståndet bifallit, och nu jemwäl af ståndet samtycktes.

Uplästes protocolsdeputationens betänckande,² af d. 5 sidstl:ne April, ang:de de ännu icke igenomsedde protocollers skiärskådande. Berättandes deputationen, at wisse collegiers och hofrätts protocoller alldeles undgå deputationens granskning, såsom i synnerhet de protocoller, som wid en del collegier och consistorier blifwit hållne, ifrån 1751 åhrs början, till riksdagens begynnelse samme åhr, och det af den orsak deputationens instruction utsätter terminum a quo ifrån och med sidstl:ne riksdags början. Förfrågandes sig deputationen huru härmed må förfaras. Och hade ridderskapet och adelen remitterat detta betänckande till deputationen tillbakars, at nermare yttra sig, så wäl hwad tiden angår, hwarifrån protocollerne böra ingifwas, som ock på hwad sätt wederbörande i annor händelse måge anses, så at missbruket jemwäl

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1328, Sekreta deputationen, nr 12.

² Borgarståndets arkiv, vol. R 1329, Protokollsdeputationen, nr 9.

med protocollers uteblifwande, må stå at hämmas. Härtill hade prästeståndet dess samtycke lemnat, hwilcket ock ståndet nu biföll.

Uplästes justitiæ- samt landt- och siömilitiædeputationens betänckande,¹ af d. 29 sidstl. Maii, ang:de Helge Olofssons i Torp gjorde ansökning, om ändring i Kongl. Maj:ts utslag, af d. 7 Maii 1755, rörande besittningsrätten till cronorusthållshemmanet Kyrckoby mellangården et halft mantal, under Bohuslähns dragoneregemente och lifcompagniet n:o 43, som blifwit nuwarande rusthållaren Biörn Andersson och dess hustru Kjerstin Andersdotter tilldömt. Och som deputationerne, i anledning af å ymse sidor anförde skiäl och omständigheter funnit, at Helge Olofsson wärckel:n warit lidande, då regementschefen, utan all laglig grund låtit införa Biörn Andersson för rusthållare, och således emot kongl. förordningar betagit den förre dess arfsrättighet, ehuru han warit i tillstånd, at præstera fullkomlig rustning, och säkerhet för rusthålllets försvarlige häfd, ty tillstyrcka deputationerne at högstb:de Kongl. Maj:ts utslag må uphäfwas, hwilcket ridderskapet och adelen samt prästeståndet i dag bifallit, och nu af ståndet bifölls.

Uplästes tulldeputationens betänckande, af d. 8 sidstl:ne Martii,² ang:de Hedemora stads sökte tullfrihet på inkommande byggningsämnen under frihetsåhren, hwilcken ansöknings bewilljande deputationen afstyrckt, hälst emedan den summa af 8000 dlr s:rmt, hwarmed staden på 4 åhr blifwit benådad, är ett æquivalent emot hwad tull- och accisinkomsterne på 7 åhr därstädes inbringa, och hwilcken följakteligen bör anses för en wärckel. tull- och accisfrihet, den staden således icke haft skiäl, at på dubbelt sätt söka sig till godo.

Ridderskapet och adelen, samt prästeståndet hade detta betänckande bifallit, och samtyckte jemwäl ståndet dertill.

Herr borgmästaren Renhorn: Jag bör hos ståndet anmäla ett ärende af mycken angelägenhet, rörande de fastors uphäfwande, som en eller annan ofrälssesman kunnat erhålla å frälse ägendor. Mig är berättat, at wist folck sådane fastor erhållit för lång tid sedan, men at frälssesmannen derå klander giordt, hwarwid kongl. Götha hofrätt sig så olika upfördt, at han uphäfwit fastan å det ena hemmanet, men stadfäst densamme å ett annat, ehuru casus warit lika. Ett sådant ojämt förfarande kan ej annat, än medföra eftertänckelige på-

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1329, Justitiedeputationen, nr 18.

² Borgarståndets arkiv, vol. R 1331, Tulldeputationen, nr 3.

följder, så mycket mera, som wi för öfrigit nog weta, huru i dylike fall tillgår, och beder jag således, at mått häremot måge tagas. Jag håller före, at ett extractum protocollii bör afgå, och omständigheterna så utstakas, ang:de frälseägendomars köpande och fasta derå, at wi kunna få derom en förordning.

Herr borgmästaren Fr. Ingman: Jag will berätta, huru i vår ort tillgådt. En wiss ofrälseman hade köpt en frälse ägendom. Han sökte fasta derå. En adelsman kom imellan och hindrade köparen så, at han nödgades gifwa adelsmannen 1500 d:r kop:rmt. Under hemresan från tinget råkade denne adelsman en annan, för hwilcken han berättade, huruledes han fådt penningar, hwaraf denne tog tillfälle, at jemwäl sättja sig emot den begärdte fastan. Och måste såledens köparen andre gången betala 2100 dl:r kop:rmt, till at ärhålla den begärdte fastan. När således får framfaras, kan man wäl finna, hurur swårt det lærer blifwa, at någonsin få behålla någon frälse ägendom.

Herr talman hemstälde om icke, någon af ståndets herrar ledamöter behagade åtaga sig, at härom upsättja extractum protocollii. Och åtog sig herr borgmästaren Wiggman och herr justitiarien Faxell detta beswär.

Uplästes härads höfdingen Bruces memorial,¹ rörande cammarcollegium och cammarrevisionen, hwilcket ridderskapet och adelen, samt prästeståndet remitterat till cammar-, oeconomie- och commercedeputationens utlåtande. Det ock ståndet biföll.

Herr borgmästaren Omberg: Jag ärhindrar mig, at i ståndet öfwerläggning ofta förefallit, huruledes de mångfaldigt öfwerklagade oredor och senfärdighet i kongl. cammarcollegio måtte kunna afhielpas. Wid sidste tillfälle då saken förhades, lofwades, at de herrar ledamöter, som kjände detta wärck, skulle inlemnna deras tanckar. Men ännu är icke något sådant skiedt. Jag beder fördenskull, at det må skie, när anslag härnäst giöres för deputerade öfwerenskilte inkommande ärender.

Ståndets herrar deputerade återkommo, och berättade herr borgmästaren Schauv, at herr grefwen och landtmarskalcken med mycken ömhet yttrat sin fägnad deröfwer, at ståndet bifallit secrete utskottets projecterade swar till Hans Kongl. Maj:it, hwilcket likwäl ridderskapet och adelen icke ännu förefhaft. Och hade herr grefwen och landtmarskalcken lofwat, at så snart möjligit wore, företaga ståndets aflemnade extractum protocollii, samt försäkrat, at

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1335, nr 85.

bergsdeputationens betänckande, ang:de Galtströms bruks interessenters flyttning, skulle efter begäran hwila. Detsamme hade ock de öfrige resp:e stånden lofwat.

Tolf deputerade från bondeståndet ankommo, och berättade häradsdommaren Jacob Larsson, at bondeståndet förehaft och bifallit secrete utskottets projecterade swar till Hans Kongl. Maj:t ang:de riksjuvelerne; och hade bondeståndet derhos anbefalt desse sine utskickade, at å dess wägnar aflägga wördsam tacksäjelse för den oförtrutne omwårdnad, som secrete utskottet så eljest, som wid detta tillfälle wisat för rikets rätt, hwilcket bondeståndet i ett ärkänamt minne wille bibehålla. Härhos aflemnade Jacob Larsson 3:ne dess ständs extracta protocoll, ang:de 1:o det tillstånd commercerådet Norden-crantz ärhållit, at få till skatte inlösa åtskillige i Nykyrckio och Letala sochnar, och Åbo lähn belägne cronohemman. 2:do ang:de Näs cronohemman, och 3:io rörande indelt löhn för landshöfdingen i Christianstads lähn. Recommenderandes desse målen till benägit bifall.

Herr talman: Det kan ej annat än fägna borgareståndet, at det ärbara bondeståndet med nöije funnit secrete utskottets oförtrutne omwårdnad för rikets rätt. Jag kan ock försäkra, at secrete utskottet lærer med all flit och omsorg så hädanefter, som städze hittills söka at bibehålla ett sådant förtroende. De anmälte målen skola, så snart giörligt är, företagas, och förmodel:n till det ärbara bondeståndets nöije. Deputerade afträdde.

Uplästes majoren Schecktas ingifne memorial, med förslager till landets förkofring.¹ Och remitterades detta memorial till cammar-, oeconomie- och commercedeputationen, hwarthän ridderskapet och adelen samt prästeståndet detsamme jemwäl förrut hänwist.

Uplästes riksens ständers commissions dom,² öfwer för detta lieutenanten och fäktmästaren Christopher Borath. Och hade commissionen efter noga ransakning af förekomne skiäl funnit det Borath, i förmågo af 6 § Swea konungaförsäkran, jemförd med ingressen uti regeringsformen, samt 3 och 8 §§ i 4 cap. missg:s:bln giordt sig skyldig, at såsom riksförrädare mista lif, ära och gods. Dock likwäl, i anseende till wisse härwid förefallne omständigheter, profwar commissionen rättwist, det skall han, Christopher Borath, i det stället,

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1335, nr 86.

² Borgarståndets arkiv, vol. R 1332, Ständernas kommission, nr 4 (flera handlingar).

sig sielf till wälförtjent straff, och androm till warning, stå en tima i halsjern wid echafaut på Stortorget här i staden, och derefter undergå en månads fängelse på watn och bröd, samt sedermera försändas till Marstrands fästning, at där i all sin lifstid uti säkert fängsligt förwar hållas, utan hopp, at någonsin få komma på fri fot, eller under något pardonsplacat warda begrepen. Skolandes han jemwäl uti alle de städer, dem han kommer at föras igenom, samt i Marstrands stad på lika sätt som här i staden, en tima på torgen, wid echafaut i halsjern hållas.

Uplästes en af denne Boraths hustru Hedvig Borath ingifne böneskrift, med anhållan, at riksens ständer täcktes af nåd och barmhertighet förskona hennes man ifrån det honom ådömde echavotterande.

Ståndet tog detta alt under noga öfwerwägande, och pröfwade rättwist, at till alle delar gilla riksens ständers commissions öfwer Borath fälde dom. Dock anbefaldtes at denne resolution ej skulle å domen påskrifwas, innan de öfrige respective ständens yttrande deröfwer inkommer.

Uplästes kammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande,¹ ang:de socknemagaziner. Tillstyrckandes deputationen, det sådane magaziner måge, till föllje af Kongl. Maj:ts nådige föreställning, af d. 7 Aug. 1750, öfwer hela riket inrättas, samt at till föllje häraf landshöfdingarne måge anbefallas, at dertill afpassa den tjenligaste tid, och för öfrigit ej försumma hwad till desse inrättningars befrämjande lända kan. Till hwilcken ända jemwäl nödige exemplar måge till landsorternes fullmäktige wid denne riksdag utdelas, af de redan i någre lähn och sochnar faststaldte och sedan tryckte magazinsreglementer, på det wederbörande deraf om inrättningssättet måge få uplysning, hwilcket alt ridderskapet och adelen, samt prästeståndet bifallit, och nu jemwäl af ståndet bifölls och påskrefs.

Herr talman gaf wid handen, at ståndets extractum protocolli, ang:de finske och österbottniske bondeseagationen wore nu färdigt, och hemstaldte, om icke detta ärende, genom en anseenl. deputation, hos ridderskapet och adelen till bifall måtte anmälas. Detta bifölls, och utnemdes herr borgmästaren Renhorn såsom ordförande, jemte ellofwa ståndets herrar ledamöter såsom deputerade. Och afträdde.

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1330, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 41.

Uplästes justitiædeputationens betänckande,¹ af d. 18 sidstl:ne Martii, ang:de Norkiöpings stads inwånares giorde ansökning, om ändring uti Kongl. Majj:ts nådige utslag, af d. 18 Januarii 1754, som afslagit dem wid förefallande prästewal i berörde stad få med slutne sedlar votera, hwilcket deputationen afstyrckt.

En ock annan af ståndets herrar ledamöter begärde, at detta betänckande måtte hwila, hwilcket bifölls.

Herrar deputerade återkommo, och berättade herr borgmästaren Renhorn, at herr grefwen och landtmarskalcken lofwat, at det anmälte ärendet skulle företagas, icke twiflandes, det ridderskapet och adelen lærer i möjligaste måttön söka, at foga sig till borgareståndets åstundan.

Uplästes landt- och sjö-militiæoeconomideputationens betänckande,² ang:de sjöchartors med hwar dertill hörer, utfärdande, hwilcket deputationen på sätt, som betänckandet utwisar, tillstyrckt, på det de många fel, som uti framl:ne commendeuren Strömcronas på publici kostnad tryckte sjökort finnas, måge till de siöfarandes nytta blifwa ändrade, och orternes belägenhet riktigt blifwa efter astronomiske observationer utstakade till longitude och latitude, hwilcket ståndet biföll, äfwensom ock ridderskapet och adelen, samt prästeståndet deras bifall dertill lemnat.

Tiugufyra deputerade från ridderskapet och adelen anmäles och infördes. Och berättade lagmannen grefwe Jacob Gyllenborg, at ridderskapet och adelen förehaft och bifallit secrete utskottets projecterade swar till Hans Kongl. Majj:t, angående riksjouvelernes öfwerseende. Härhos hade ridderskapet och adelen anmodat desse sine deputerade, at hos borgareståndet till benägit bifall anmäla secrete utskottets extractum protocolli, ang:de pension för änckjegrefwinnan Hårleman, samt presidenten von Nolckens änckefru.

Herr talman tackade för den lemnade underrättelsen, och yttrade sig derhos eij twifla, det ju borgareståndet lærer söka, at wid de anmälde målens afslutande göra ridderskapet och adelen nöije, hwarmed desse deputerade afträdde.

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1329, Justitiedeputationen, nr 19.

² Borgarståndets arkiv, vol. R 1331, Lant- och sjö-militiæekonomideputationen, nr 7.

Uplästes secreta utskottets extractum protocolli,¹ af d. 5 i denne månad, hwaruti tillkännagifwes, at Hans Kongl. Maj:t, uppå secreta utskottets underdånige tillstyrckande, träffat och afhandlat med Hans Maj:t konungen af Dannemarck en sammansättning till siöss, af åtta krigsskiepp och fregatter å hwardera sidan, till at kryssa uti Norrsjön, hwarmed afsikten är at wid det upkomne kriget mellan Frankrike och Engeland, å ena sidan iakttaga den nogaste neutralitet, men ock å den andra, at bibehålla den frihet uti handel och sjöfart, som en independent och neutral magt tillkommer, och således at skydda rikets undersåtare för wåld och intrång, som ofta tillförene under förre krigen till mångas olycka, dem öfwergådt.

Ståndet hade icke något at härwid påminna, utan betygade deröfwer sitt goda nöije.

Uplästes secreta utskottets extractum protocolli,² af d. 12 i denne månad, ang:de pastorens wid finske församlingen här i staden magister Carl Gustaf Weranders ansökning, om lika stor lön på stat, som hans ämbetsbroder kyrckjoherden wid kongl. Riddarholmsförsamlingen wid mindre trågit arbete, utom sitt annexepastorat innehafwer, neml:n 600 d:r s:rmt årligen, hwilcket secreta utskottet tillstyrckt, samt at comministern wid ofwanber:de församling måtte hugnas med 200 d:r s:rmts tillökning på löhnen, bägge från innewarande åhrs början, hwilcket ock ståndet, uppå giord proposition af herr talman, fant skiäligt at bifalla.

Uplästes secreta utskottets extractum protocolli,³ af d. 5 i denne månad, ang:de marckegången, anseendes secreta utskottet, i anledning af andragne omständigheter för högst angelägit, at de oindelte, lika som de indelte räntorne, så wäl som öke och hielpedagswärcken, med hwilcke samma beskaffenhet är, som med räntepersedlarne, hädanefter måge beräknas och utgiöras efter den åhrlige marckegången, till dess något annat sätt, till räntepersedlarnes förwandling i allmänhet, ock landträkenskapernes förkorttande kan utfinnas, som wore mera lämpeligit, än 1735 åhrs marckegång. Och fant ståndet godt, at detta extractum protocolli bifalla.

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1327, Sekreta utskottet, nr 61.

² Ibidem, nr 62.

³ Ibidem, nr 63.

Uplästes secrete utskottets extractum protocoll¹, af d. 12 i denne måned, med berättelse, at uti secrete utskottets extractum protocoll¹, af d. 17 April sidstl:ne ang:de de scholæmästaren i Lovisa och dess collega tillagde löhner uti spannemal 40 tunnor, det ordet *hwardera*, wid renskrifningen blifwit af förseende utelemnadt. Och som expeditionen härom således twetydig till Hans Kongl. Majjt: blifwit uplemnadt, och kunde förorsaka någon willrådighet, ty hemställer secrete utskottet, om icke sådant förseende må genom en ny expedition till Hans Kongl. Majjt: rättas, hwilcket bifölls.

Uplästes secrete utskottets extractum protocoll², af d. 5 i denne måned, ang:de capitainens och riddarens af Kongl. Swärdsorden baron Lars Eldsternas ansökning, om dubbel capitainsexpectancelöhn till dess han kan niuta befördran. Och som secrete utskottet funnit, at capitainen Eldstierna tjent sedan 1708 wid de swåraste tillfällen, åhr 1720 blifwit tjenstelös, åhr 1723 upförd på expectancestaten, hwarpå han nu i 33 åhr stått utan befördran, ty tillstyrcker secrete utskottet, at hans ansökning må bewilljas, hwilcket ock ståndet fant skiäligit at bifalla.

Uplästes secrete utskottets extractum protocoll³, af d. 5 i denne måned, ang:de placemajoren på Sveaborg Carl Fredric Loods änckefrus, friherrinnan von Köhlers ansökning om pension, hwilcken secrete utskottet för henne tillstyrckt till 300 d:r s:rmt åhrl:n, på beneficii och benådningstaten; det ock ståndet fant godt att bifalla.

Uplästes secrete utskottets extractum protocoll⁴, af d. 5 i denne måned, ang:de änckeriksrådinnan, baronessan Maria Charlotta Rålambs ansökning, om någon discretions ärhållande för dess framl:ne mans riksrådets och academiecancellerens baron Cederströms i lifstiden hafde extra förrättningar, på sätt, som andre förrut undfådt, hwilcket secrete utskottet således tillstyrckt, at fru riksrådinnan måtte af statsmedlen bewilljas en personelle tillökning, uppå beneficii och benådningstaten, af 1000:de dahl:r s:rmt åhrl:n. Och fant ståndet skiäligit, at detta tillstyrckande bifalla.

¹ Ibidem, nr 64.

² Ibidem, nr 65.

³ Ibidem, nr 66.

⁴ Ibidem, nr 67.

Uplästes secrete utskottets extractum protocolli,¹ af d. 5 i denne måned, med tillstyrckande, at framledne öfwerintendenten baron Hårlemans änckegrefwinna Henrietta Lieven måtte tillordnas en åhrlig pension af 2000:de dhl:r s:rmt i anseende till den belöning, som riksens ständer hafwa utfäst för dess salman, hwilcken likwäl statswårcket eij nu will medgifwa, hwilcket ståndet pröwade skiäligit at samtycka.

Uplästes secrete utskottets extractum protocolli,² af d. 5 i denne måned, ang:de presidenten baron von Nolckens änckefrus friherrinnan Anna Regina Horns ansökning, om pension och understöd uti dess bedröfwelige och utfattige tillstånd. Hemställandes secrete utskottet, om icke henne personelt 1000:de dh:r s:rmt åhrligen måtte bewilljas på beneficii ock benådningstaten; det ock ståndet biföll.

Uplästes secrete utskottets extractum protocolli,³ af d. 5 i denne måned, ang:de framl:ne riksrådet samt riddarens och commendeurens af Kongl. Maj:ts orden grefwen Cedercrantz änckefrus, Maria de Campbells, samt framl:ne riksrådet, riddaren och commendeurens friherre Stiernstedts änckefrus Jacobina Meldercreutz ansökningar. Hemställandes secrete utskottet, at 1000:de dahl:r s:rmt åhrl:n måtte hwardera bewilljas på beneficii och benådningstaten, hwartill ståndet lemnade dess bifall.

Uplästes bondeståndets extractum protocolli, af d. 5 i sidstl. måned,⁴ ang:de 111 § af allmogens allmänne beswär, rörande flere landtmätares tillförordnande på Åland, hwilcken § bondeståndet bifallit, med tillägning, at skattläggningen må äfwen öfwergå och sträcka sig till skattehemman, som det äska. Härjemte uplästes ber:de 111 § af bondeståndets beswär, hwilcken ståndet fant godt, at bifalla, med bondeståndets tillägning uti nyssupläste extracto protocolli.

Uplästes prästeståndets extractum protocolli, af d. 20 sidstl:ne Maii,⁵ rörande protocolsdeputationens betänckande,⁶ af d. 22 Martii sidstwekne, ang:de

¹ Ibidem, nr 68.

² Ibidem, nr 69.

³ Ibidem, nr 70.

⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1334, Bondeståndets protokollsutdrag, nr 17 (flera handlingar).

⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1334, Prästeståndets protokollsutdrag, nr 6 (flera handlingar).

⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1329, Protokollsdeputationen, nr 10.

at Stockholms stads consistorium wid förslagers uprättande till ledige präste-
ämbeten eij stält sig till underdånig efterlefnad Kongl. Maj:ts nådige bref af d.
26 Decembris 1747. Och som berörde betänckande skall utwisa, at consistori-
um aldeles warit okunnigt om högstber:de kongl. bref, och det följaktel:n eij
kunnat efterlefwa, så finner prästeståndet ingen anledning, at Stockholms con-
sistorio för det framfarne någon skuld tillägga, men håller derjemte nödigt, at
consistorium får del af högstberörde kongl. skrifwelse, så wäl, som alle andre
bref, resolutioner och förordningar, hwilcke till consistorierne redan eller hä-
danefter blifwa utfärdade, till oryggelig efterlefnad för framtiden.

Uplästes öfwerhofpredikanten och präses consistorii doctor Schröders me-
morial i detta mål,¹ af nyssanförde innehåll.

Uplästes protocolsdeputationens betänckande,² af d. 22 Martii sidstl.
ang:de detta ärende. Och fant borgareståndet skiäligit, at bifalla prästestån-
dets härom utfärdade och nyssförrut upläste extractum protocoll.

Uplästes project till expeditionsdeputationens förstärckande,³ således at
densamme hädanåt må kunna sittja på trenne divisioner, hwilcket ridderska-
pet och adelen, samt prästeståndet bifallit, och nu jemwäl af ståndet samtyk-
tes. I anledning hwaraf ståndets herrar electorer anmodades, at i dag
eftermiddagen kl:n 6 sammanträda, och wällja ledamöter till denne förstärck-
ning.

Skildes åt.

Åhr 1756 den 21 Junii

S. D. Uplästes justitiædeputationens betänckande,⁴ af d. 12 i denne månad,
ang:de herrar riksens råds åtgierd, uti det, enligt rådsprotocollerne af d. 27
och 28 Aug. 1753, i Kongl. Maj:ts rådcammare förehafde ärende, rörande en
arbetare wid porcellainsbruket benemd Westerblad, som utan at, för något
brott wid någon domstol wara angifwen, mindre ransakning hafwa undergådt,

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1334, Prästeståndets protokollsutdrag, nr 6 (flera hand-
lingar).

² Borgarståndets arkiv, vol. R 1329, Protokollsdeputationen, nr 10.

³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1332, Expeditionsdeputationen, nr 2.

⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1329, Justitiædeputationen, nr 20.

blifwit på gatan grepen, och till Drottningholm sedermera fångslig afförd. Anseendes deputationen den af herrar riksens råd i detta ärende anställde undersökningen, och deras derwid wisade besynnerliga upmärksamhet, såsom ett uppenbart prof, af herrar riksens råds nit och ömma wård, om det allmännas rätt och säkerhet, hwarföre ock deputationen tillstyrcker, det riksens ständer uti underdånig skrifwelse till Hans Kongl. Maj:t måge betyga deras fullkoml. nöije deröfwer, samt lika underdånigt anhålla, det behagade Kongl. Maj:t, likmätigt dess nådige försäkran, samt riksens ständers d. 30 Maii 1752 i enahanda ärende aflåtne underdånige skrifwelse, deröfwer framdeles nådig hand hålla, at hwar ock en undersåte må niuta sitt beskydd under lagen, och icke någon oförwunnen eller oskyldig uti häkte inmanas.

Hwilcket alt ståndet tog under behörigt öfwerwägande och fant rättwist, at bifalla.

Uplästes bergsdeputationens betänckande,¹ af d. 2 i denne månad, ang:de directeurs ansökning, at få tillstånd, till en ämnesshammares anläggande wid Jäders manufacturwärck. Och som deputationen funnit, at Neuman bragt i synnerhet trådrageriet till den högd, at han nu mera kan förfärdiga ståltrå både till kardor och synålar, nästan af samma godhet som de utländske, och deputationen därhos nog samt haft sig bekindt, at till trådragande ärfordras särskildt beredde ämnen, som icke gierna wid en stångjernshammare kunna, som sig bör, beredas, ty tillstyrcker deputationen, at denne Neumans ansökning må således bifallas, at han wid det näst intill dess wärck belägne Ella-holms bruk, uti hwilcket han har del, må till förber:de ändemål få en tillökning af 190 skeppund ämnessmide, hwilcket ståndet ock biföll.

Uplästes secreta handels- och manufacturdeputationens betänckande,² af d. 18 sidstl. Maii, öfwer finske städernes ansökning, om tillstånd till ett sockerraffinaderies inrättande. Och som icke ännu något sockerbruk i Finland är anlagdt, hwarigenom inwånarne wid infallande långe wintrar, ibland hela siu månaderne äro stängde från handelsrörelse med Swerige, och således skulle sakna tillgång på wahren, eller få anledning at inpractisera utländskt socker, ty tillstyrcker deputationen, så mycket mera, at finske städernes ansökning må

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1329, Bergsdeputationen, nr 8.

² Borgarståndets arkiv, vol. R 1328, Sekreta handels- och manufakturdeputationen, nr 20.

bewilljas, som riksens ständer wid deras sammankomst åhr 1741, sådant för nödigt ansedt, och at refinaderiet må uti Åbo inrättas.

Hwilcket alt ridderskapet och adelen, samt präste- och bondestånden bifallit, och nu jemwäl af ståndet bifölls.

Uplästes cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande,¹ ang:de kongsgårdstomtens bebyggande wid Höijentorps kongsgård. Och hade deputationen, i anledning af anförde skiäl och omständigheter, pröfwat billigt, det må innehafwaren af denne kongsgård herr commercerådet Ahlstrømmer ifrån vidare caractèrsbyggnad på Höijentorp frikallas, så länge den redan upsatte ifrån förrutnelse kan widmagthållas, hälst densamme innehåller ett rum mera, än den gifne desseinritningen föreskrifwer, och utom dess skall wara så tjenlig, at Hans Kongl. Maj:t derstädes wid tillfälle skall kunna logera, hwarförutan den förmon allmogen tillskyndas, at de frikallas från den långa och kostsamme kongsgårdsbroens å nyo upbyggande och widmagthållande. Dock håller deputationen före, at när nyssber:de caractèrsbyggnad nedrutnar och förfaller, herr commercerådet Ahlstrømmer då förpliktas, till de redan nog medtagne cronoskogarnes besparing, enligt contractet af åhr 1735 och den gillade desseinritningen, stenhusbyggnad wärckställa. Och för öfrigit gifwes wid handen, det deputationen icke kunnat sig utlåta, öfwer den af herr commercerådet begärde befrielsen från syn på Höijentorp.

Herr talman: Hwad deputationen för öfrigit anfördt lärer utan twifwel winna ståndets bifall. Men som herr commercerådet Ahlstrømmer innehafwer Höijentorp under perpetuelt arrende, så kan jag ej finna hwartill synen derå skulle wara nödig. Och således hemställer jag, om icke den tillägning härwid må göras. Detta bifölls.

Uplästes secrete utskottets extractum protocoll², af d. 14 i denne månad, ang:de fältcasseuren Peter Forstens gjorde ansökning, at under dess expectancetid, och till dess han kan ärhålla befordran, warda hugnad, med half fältcasseurslöhn, som efter fältstaten utgör 180 d:r s:rmt, samt at differencen des Mellan, och de 100 d:r s:rmt han hittills niutit såsom expectant, måtte honom bewilljas ifrån den tid fältstaten blef indragen, hwilcket secrete utskottet

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1330, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 42. Även Alströmers memorial.

² Borgarståndets arkiv, vol. R 1327, Sekreta utskottet, nr 71.

således tillstyrckt, at honom, i stället för den sökte differencen, för den förflutne tiden, kunde till någon uprättelse bewilljas af extra utgiftsmedlen, en oafkortad summa, i ett för alt 400 d:r s:rmt, samt ifrån innewarande åhrs början och framdeles de sökte 80 d:r s:rmt åhrligen bestås jemte den honom tillagde expectancelönnen, af riksens ständers contoires fond, intill dess han till någon ständig syssla efter förtjenst kan warda förhulpen.

Ståndet lemnade härtill dess bifall.

Uplästes secrete utskottets extractum protocolli,¹ af d. 14 i denne månad, ang:de allmogens i Korsholms lähn gjorde ansökning, at den af dem till ladugårds och uthusen wid Korsholms landshöfdingeresidence utbetalte hälften af byggnadsomkostningsmedlen, måtte dem återställas, eller på 1756 åhrs cronoutlagor godtgöras, hwilcket secrete utskottet, i anledning af förekomne skiäl och omständigheter, samt i grund af Kongl. Maj:ts nådige resolution på allmogens beswär af d. 1 Sept. 1741 § 36,² tillstyrckt, samt at de utlagde medel måge allmogen uppå 1757 åhrs stat ärsättjas, hwartill ståndet jemwäl lemnade dess bifall.

Uplästes cammar-, oeconomic- och commercedeputationens betänckande, af d. 25 sidstl:ne Maii,³ öfwer landshöfdingen herr Carl Bromans ansökning, om Svartsiö kongl. ladugårds bibehållande till boställe för landshöfdingen i Stockholms lähn. Och som riksens ständer sielfwe wid sidstl:ne riksdag förordnat, det landshöfdingen i Stockholms lähn skulle erhålla till boställe någon först ledigblifwande kongsgård, emot årligit arrende, och Svartsiö kongsladugård derefter först blifwit ledig, så hade deputationen icke kunnat härutinnan föreslå någon ändring. Hållandes dock deputationen före, at den förmon, som herr landshöfdingen Broman nu wederfares, genom åtniutande af Swartsiö kongsgård arrenderande, hwarcken bör förstås under boställsrättighet, eller sträcka sig widare, än till honom allena, så länge han är landshöfdinge i Stockholms lähn, utan at dess efterträdare i ämbetet skola hafwa någon anledning, eller rättighet, at i stöd deraf söka denne kongsgård såsom boställe, med mera,

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1327, Sekreta utskottet, nr 72.

² Tryckt resolution 1 september 1741: *Kongl. Maj:ts nådige resolution och förklaring uppå the allmänna beswär, som thes trogne undersätare af riksens allmoge uti Sverige och Finland, igenom theas utskickade fullmäktige, hafwa wid thenne riksdagen i underdånighet andraga låtit.*

³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1330, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 43.

hwilcket alt ståndet tog under öfwerwägande, och fant godt at detta betänckande bifalla.

Uplästes cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande,¹ af d. 8 Martii sidstl:ne ang. publique rum för landscancelliet och contoiret i Stockholms lähn. Och som alle andre landshöfdingersidencer hafwa till desse behof egne rum, ty finner deputationen billigt, at tillstyrcka, det, emot den hittills bestådde hyrans indragande, publique rum måge för berörde landscancellie och contoir bewilljas, så mycket hällre, som Hans Kongl. Maj:t redan wid sidstl:ne riksdag funnit nödwändigheten häraf, och derom till hofintendenten låtit afgå befallning. Och som denne ej kommit at wärckställas, hemställer deputationen, om icke hos Hans Kongl. Maj:t nu derom ytterligare påminnelse må göras, hwilcket alt ståndet biföll.

Uplästes justitiædeputationens betänckande, af d. 17 i denne månad,² ang:de capitainlieutenanten Groths ansökning, rörande åborättigheten uppå academiehemmanet Pasta i Wessmanland, Norrbo härad och Romfartuna sochn belägit. Tillstyrckandes deputationen, i anseende till anförde skiäl och omständigheter, at hos Hans Kongl. Maj:t i underdånighet må anhållas, at, genom nådig befallning till consistorium academicum i Upsala, låta capitainlieutenanten Groth uti Pastahemmanet och den derå förrut af consistorio ärhållne besittningsrättighet återförsättja, till följje hwaraf han hemmanet Pasta åhr 1758 kommer at tillträda, hwarwid deputationen, i anseende till capitainlieutenanten Groths myckna lidande, hemställer, om icke han bör wid besittningen af mernemde Pastahemman bibehållas, så länge han fullgiör de willckor, afhandlingen med consistorio academico innehåller, så at räntan åhrl:n ärläges och hemmanet, som lag säger, häfdas.

Detta justitiædeputationens betänckande pröfwade ståndet skiäligt at bifalla.

Vide Tomum Secundum.

¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1330, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 44.

² Borgarståndets arkiv, vol. R 1329, Justitiædeputationen, nr 21 (flera handlingar).

